

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KAYIP DÜNYALAR ATLASI

YUT
MON

ERIO
OBBO

KAYIP
DÜNYALAR

KAYIP EİSANELERİN
SIRIARI ÇÖZÜYÜYOR

GIUNTI

KAYIP DÜNYALAR ATLASI

 BOYUT

KAYIP DÜNYALAR ATLASI

*Atlante dei
MONDI
PERDUTI*

ISBN: 978- 975- 23-1029-2
Sertifika Numarası: 10855

BOYUT

Genel Yönetmen: Bülent ÖZÜKAN
Genel Müdür: Nilgün ÖZÜKAN
Genel Sanat Yönetmeni: Murat ÖNEŞ

Türkçe Yayın Editörü: Nil YÜZBAŞIOĞLU
Melda GÖKTUĞ ŞALLI

Yayın Asistanı
Mısra ERKAYA

Kapak Tasarımı
İbrahim C.Yılmaz

Tasarım
Ümit VURGUN
Seda GÜMÜŞ

© 2012 Boyut Yayıncılık ve Tic. A.Ş.

Bu kitabın Türkiye'de her türlü yayın hakkı,
Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince
Boyut Yayıncılık ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Tanıtım
amacıyla yapılacak kısa alıntılar dışında,
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla
çoğaltılamaz.

Baskı
Boyut Matbaacılık A.Ş.
Matbaacılar Sitesi, 1. Cadde, No:115,
Beşiktaş, 34204, İstanbul
Tel: (0)212 413 34 87 Faks: (0)212 629 05 75

Cilt
Barın Ciltevi
Ahmet Bayram Cad. Oto Sanayi, No:20,
4. Levent, 34396, İstanbul

Yayınlayan
Boyut Yayıncılık A.Ş.
Koza Plaza, A Blok, Kat:26
Tekstilkent, Esenler, 34235, İstanbul
Tel: (0)212 413 33 33 Faks: (0)212 413 33 34

Kültür Ürünleri
Danışma Hattı
444 53 53

Bu kitabı ve diğer tüm
Boyut ürünlerini
gönderim ücreti ödemenizle
teslim sipariş verebilirsiniz.

www.boyutstore.com

GIUNTI

© 2009 Giunti Editore S.p.A

Proje ve Metinler
Roberto Giacobbo

Fotoğraflar
Giunti Arşivi, Voyager Arşivi
Alinari, Bridgeman/Alinari; Lessing/
Corbis, Getty, Grazia Neri/Science Photo
Library, Panda Photo, NASA

Grafik
Pier Paolo Puxeddu
Francesca Vitale Studio

Katkıda Bulunanlar
Irene Bellini

Kayıp Dünyalar Atlası

İnsanlık tarihi, bizlere doğan, yükselen ve yok olan uygarlıkların hikayelerini sunar. Ancak bu uygarlıklardan bazılarının yükseliş ve yokoluş öyküleri, içinde diğerlerinden çok daha fazla gizem barındırır. Bilimin yanıt bulamadığı sorularla dolu bu gizemli dünyalar, günümüzde hala bir merak konusu olmaya devam ediyor. İnsanın keşfedilmemiş olana dair duyduğu tutku, onu satırlar arasında heyecan dolu bir yolculuğa davet ediyor. Kayıp Dünyalar Atlası da böyle bir çağrından doğdu.

Kitabımızın sayfalarında, dünyanın en esrarengiz yerlerine yapacağımız bir gezi sizleri bekliyor. Bir kıtadan diğerine yapacağımız yolculuk, insanlık tarihinin bilinmeyen, karanlık noktalarına dair efsanelerle dolu. Uzak zamanlarda yaşamış halklara ait antik şehirler, bizleri sırlarını ortaya çıkarmaya çağırıyor. Belki de dünya tarihinin bilinmeyen yönlerini keşfetmek, birkaç sayfa sonra mümkün olacak.

Kayıp Dünyalar Atlası, sizi efsanevi uygarlıkların ardında kalan izlerin, görkemli kalıntıların ve esrarengiz işaretlerin sırlarını keşfetmeye çağırıyor.

Belki bir gün, bugün efsane olarak bahsettiğimiz antik uygarlıklar hakkında daha kesin bilgilere sahip olabileceğiz. Ve bu uygarlıklar tarih sayfalarında hak ettikleri yerleri alacak. Bugün bizim varlıkları ile ilgili sadece tahmin yürütebildiğimiz birçok uygarlığa ait bulgu, onları efsane olmaktan çıkartacak. Efsanelerdeki gerçekleri ararken, tarihteki inanılmaz olaylarla karşılaşacağız. Kayıp Dünyalar Atlası'yla sizin keşif yolculuğunuz şimdi başlıyor. Geçmişe dair bakış açınızı tamamen değiştirebilecek mistik hikayeler, günümüzde ne kadar etkili olduğu unutulmuş kadim uygarlıklar, hayalgücümüzün ötesindeki dünyalar, bu yolculuktaki durakları oluşturuyor.

Boyut Koleksiyon Kitapları sizlere birbirinden değerli kitapları sunmaya devam ediyor. Bu özel kitaplar, içerdikleri bilgiler ve fotoğraflar kadar kâğıt, baskı ve ciltleriyle de çok özel kitaplar. Keyifli zamanlarda okumanız, dostlarınızla paylaşabilmeniz için itina ile üretildiler. Aşağıda kapak fotoğrafları yer alan Atlaslarımızı tanıdıkça tamamını okumak isteyecek, belki de tamamına sahip olarak sayfaları arasında keyifli yolculuklara çıkacaksınız. Kitaplarınızı; kendinize, evinize ve sevdiklerinize yapabileceğiniz en değerli yatırımdır.

Boyut Koleksiyon Kitaplarına hoşgeldiniz...

Güzel kitaplar bir "tutku"dur.

SANAT ATLASI

TARİH ATLASI

BİLİM ATLASI

HAYAT ATLASI

KEŞİFLER ATLASI

İNSAN ATLASI

GÖKYÜZÜ ATLASI

KUTUPLAR ATLASI

SIRLAR ATLASI

YERYÜZÜ ATLASI

Koleksiyon Kitapların kâğıtları da özel üretildi. Bazılarında döneminin özelliklerini yansıtan özel mürekkep ve yıldız baskılar kullanıldı. Ciltleri, heykel görünümünde sanat eserlerine dönüştürüldü.

İÇİNDEKİLER

SUNUM	6	KAYIP UYGARLIKLAR	72
EFSANEVİ DÜNYALAR	10	AVRUPA	74
ATLANTİS KAYIP UYGARLIĞIN PEŞİNDE	12	CERVETERİ KAYIP BİR MEDENİYETİN SIRLARI	76
MU VE LEMURYA SÜRÜKLENEN KITALAR	20	VALCAMONİCA TARİH ÖNCESİNDEKİ GELECEK	84
AGARTA YER ALTI DÜNYASI	26	TRUVA UZUN VE TUTKULU BİR ARAŞTIRMA	88
EL DORADO ALTIN ADAMIN HAZİNESİ	34	KNOSSOS MİTOLOJİNİN TARİHLE BULUŞTUĞU NOKTA	96

CAMELOT KRAL ARTHUR EFSANESİNİN PEŞİNDE	40	GÖBEKLİTEPE DÜNYANIN EN ESKİ ANITI	104
AVALON VAR OLMAYAN ADANIN SİSLERİ ARASINDA	48	MİKEN ZENGİN VE RAFİNE BİR KÜLTÜR	110
VİNLAND DENİZAŞIRI VİKİNG RÜYASI	54	KARNAK TOPRAĞA GÖMÜLÜ TAŞ SIRALARI	114
THULE GÖLGELERİN SOĞUK VATANI	60	STONEHENGE ÇÖZÜLEMİYEN EFSANE	122
SHANGRİ-LA YERYÜZÜNDEKİ CENNET	66	AVEBURY BÜYÜLÜ DEV ÇEMBER	128
		DEVLER KALDIRIMI OKYANUSTA MUHTEŞEM BİR KÖPRÜ	132

AFRİKA VE ORTADOĞU 136

AKREP KRAL'IN HÜKÜMDARLIĞI EFSANENİN KÖKENİ	138
BAALBEK GÜNEŞİN KENTİ	144
BÜYÜK ZİMBABVE AFRİKA'NIN KALBİNDEKİ BÜYÜK GİZEM	150
PETRA KAYALIKLARA OYULMUŞ BİR MÜCEVHER	156
BABİL HER ŞEYİN BAŞLADIĞI YER	162

TAC MAHAL BÜYÜLEYİCİ VE HÜZÜNLÜ BİR GÜZELLİK	226
--	-----

OKYANUSYA 234

ULURU HAYALİ ZAMANLARIN İŞARETLERİ	236
---------------------------------------	-----

AMERİKA 244

CHACO KANYONU DAĞILMIŞ BİR UYGARLIĞIN TAŞ EVLERİ	246
CHICHEN ITZA MUHTEŞEM BİR MİMARININ ARDINDAKİ GİZEMLER	252

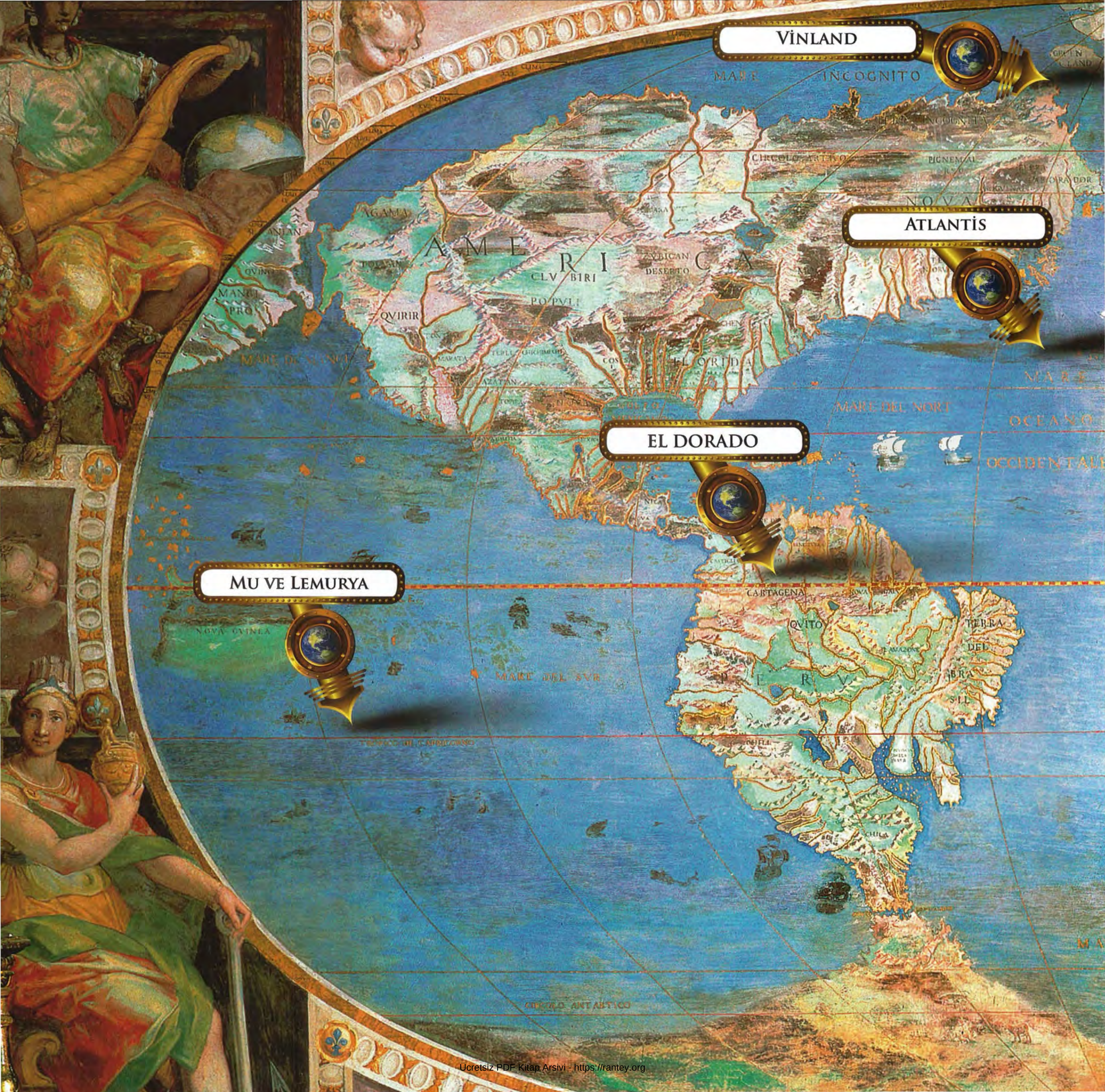

PALMİRA ÇOLDE KAYIP BİR İNCİ	168
TAHT-I SÜLEYMAN KRAL SÜLEYMAN'IN TAHTI	176
SÜMERLER MEDENİYETİN BEŞİĞİ	182
ASYA	190
SEMERKAND GEZGİNLERİN AŞILAMAYAN EFSANESİ	192
KHAJURAHO AŞKA ADANMIŞ BİR ŞEHİR	200
MOHENJO-DARO ÖLÜLERİN SESSİZ TEPEŞİ	206
TERRAKOTTA ORDUSU İMPARATORUN ÖLÜMSÜZ ASKERLERİ	212
ANGKOR WAT ORMANIN İÇİNDEKİ TAPINAKLAR	218

TEOTIHUACAN GÖKYÜZÜNE UZANAN PİRAMİTLER	260
COPÁN MAYALARIN KAYIP ŞEHİRİ	264
RORAIMA HAYALLERİN ÖTESİNDEKİ DAĞ	268
MACHU PICCHU BULUTLARIN ARASINA SAKLANMIŞ KAYALAR	272
NASCA GİZEMLİ ÇİZGİLER	280
PUMA PUNKU TAŞLARIN BİLMECESİ	286
ROANOKE KAYIP KOLONİ'NİN HİKAYESİ	294
PASKALYA ADASI TAŞ DEVLERİN GİZEMİ	300
İNDEKS	308

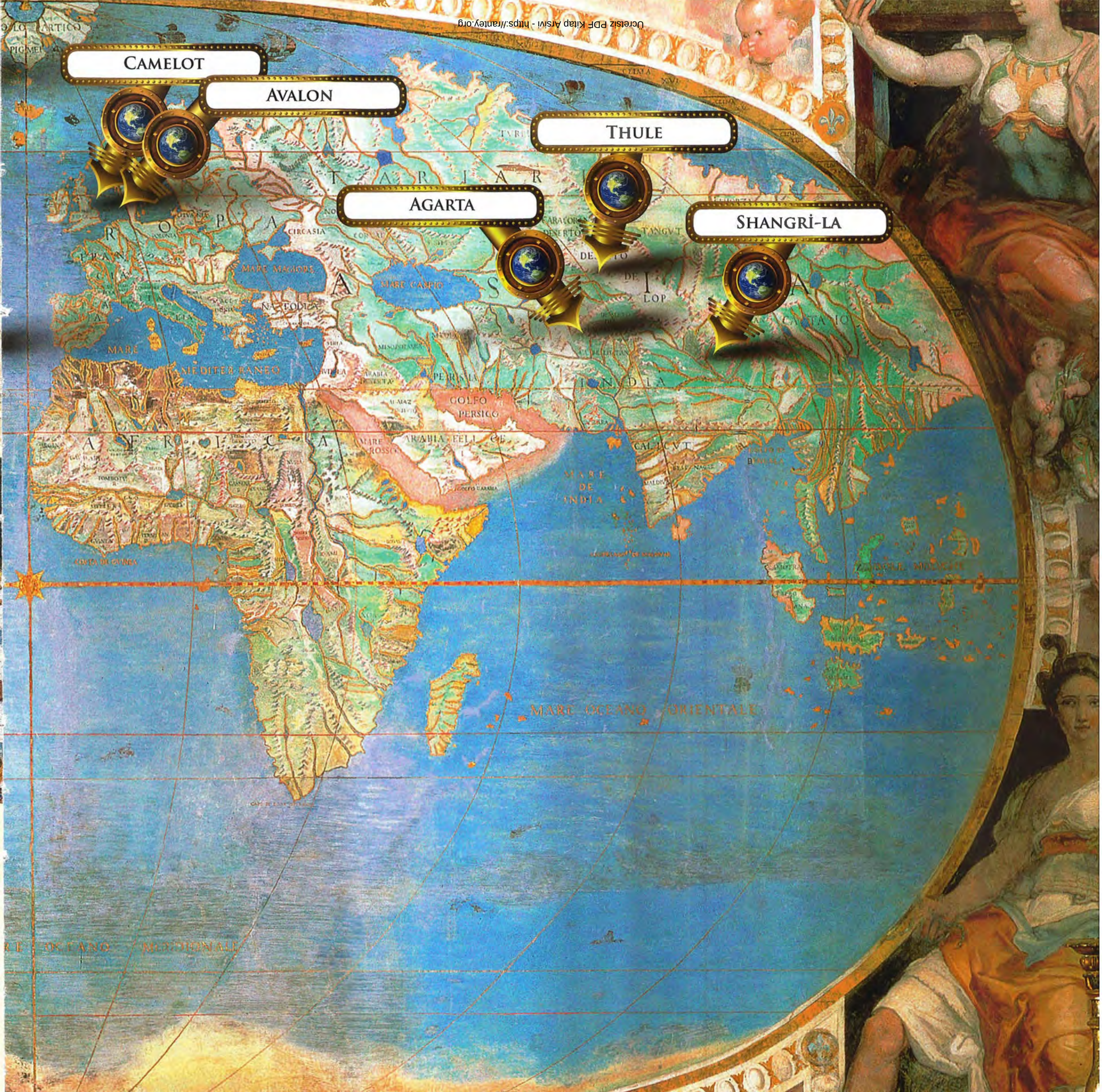

VINLAND

ATLANTIS

EL DORADO

MU VE LEMURYA

CAMELOT

AVALON

THULE

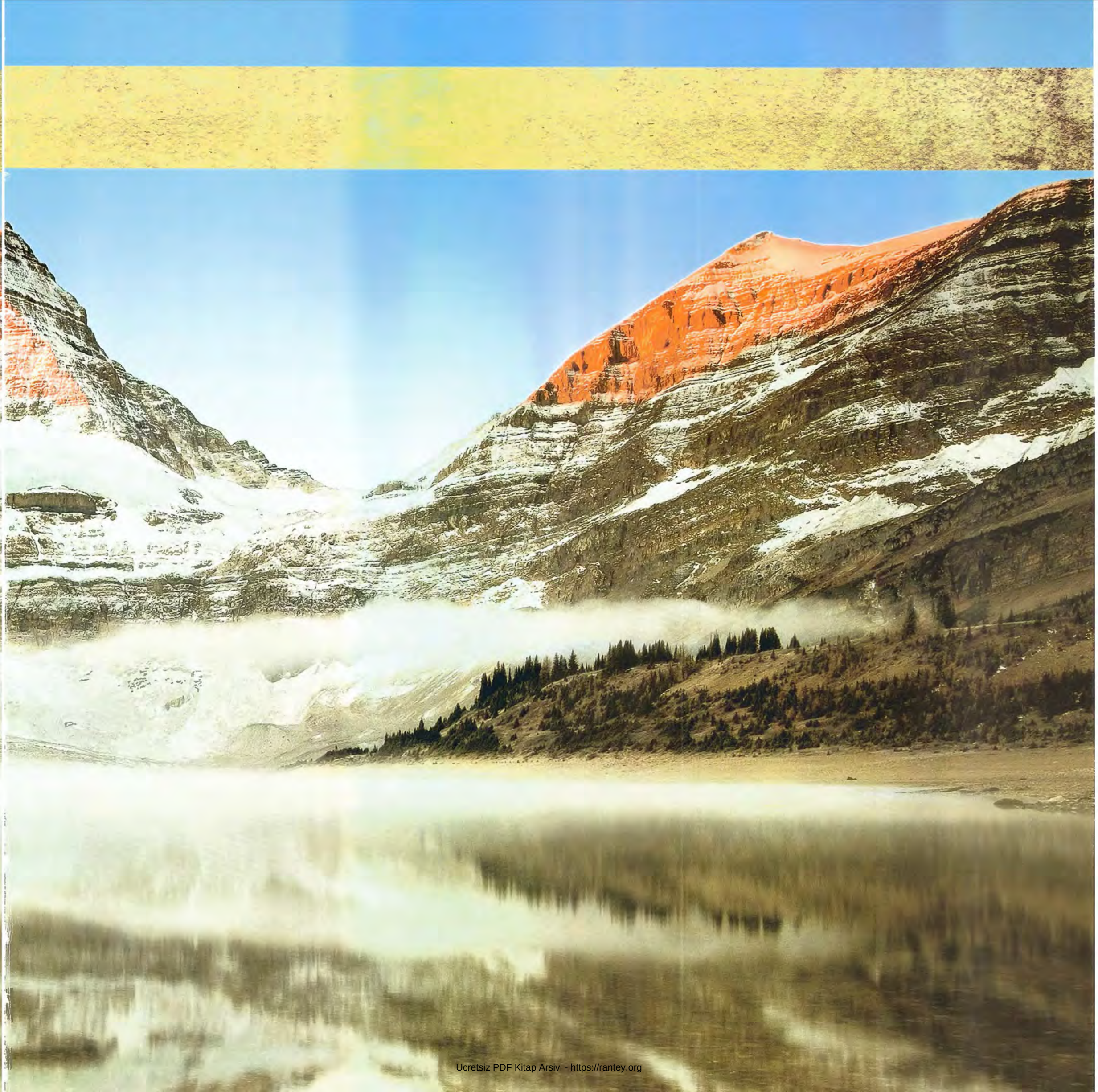
AGARTA

SHANGRI-LA

EFSENEVİ DÜNYALAR

Kayıp kıtalar, yok olan uygarlıklar, yer altı krallıkları,
hiç bulunamayan adalar, hayallerdeki cennetler...
Hepsi, yüzyılları aşarak günümüze gelmeyi başaran
efsaneler. Tüm bunlar sadece hayal ürünü olabilir mi?

ATLANTİS:

KAYIP UYGARLIĞIN PEŞİNDE

ANTİK ÇAĞLARDAN BERİ VARLIĞI TARTIŞILAN ATLANTİS, hem burada yaşadığı düşünülen medeniyetin özellikleri, hem de yerinin yıllardır bulunamaması yüzünden gizemini asla kaybetmedi: Kayıp kıta, geçen yüzyıllar içinde insanoğlunun hep hayalini kurduğu ütöpik mekanların bir sembolü haline geldi.

Atlantis efsanesi, çekiciliğini antik çağlardan günümüze kadar hiçbir zaman yitirmedi. Böylesi bir uygarlığın nasıl ve neden yok olmuş olabileceği, tarih boyunca hep merak uyandırdı. İleri seviyedeki bir uygarlığın, arkasında hiçbir iz bırakmadan, üzerinde yaşadığı kıtayla birlikte ortadan kaybolması mümkün müdür? Yoksa bu uygarlığa dair izler bulunmuş, ancak fark edilmemiş olabilir mi? Atlantis'in tarihsel gerçekliği bir gün doğrulanabilecek mi, yoksa bu kıta hep bir efsane olarak kalmaya devam mı edecek?

Atlantis'in hikayesini ilk olarak, MÖ 427-347 yılları arasında yaşayan ünlü filozof Platon anlatmıştır. Platon, Timaeus ve Kritias adlı iki ayrı diyalogunda Atlantis'ten, günümüzde Cebelitarık Boğazı olarak bilinen Herkül Sütunları'nın gerisinden başlayan, yüzölçümü Anadolu ve Libya'nın birleşiminden daha büyük bir ada olarak söz etmiştir. 11500 sene önce son derece güçlü ve yüksek bir medeniyet seviyesine sahip olan Atlantis'in, güçlü politik yapısı ve ordusu sayesinde tüm Akdeniz havzasını egemenliği altına aldığını anlatmıştır.

EN YENİ BULGULAR

- 1997 yılında Rus bilim insanları kayıp şehri bulduklarını iddia ettiler, 3 yıl sonra da Atlantis'in Türkiye'nin Karadeniz sahillerinde olduğu fikri ortaya atıldı.
- Amerikalı mimar Robert Sarmast, 2004 yılında Kıbrıs ve Suriye arasında insan yapımı kalıntılar keşfettiğini gündeme getirdi ve Atlantis'in burada olduğunu iddia etti.
- 2009 yılında Google Earth'ün uzantısı olan Google Ocean'da, Platon'un tarif ettiği gibi Atlantik Okyanusu'ndaki Kanarya Adaları'nın yakınında, okyanusun 4 km derinliğinde Atlantis'e dair bulgulara rastlandı ancak yazılım geliştiricilerin bunu reklam amaçlı olarak yaptığı ileri sürüldü.
- 2011'deki büyük Japonya depreminden birkaç gün sonra, Amerikalı bilim insanlarının yönettiği bir araştırma ekibi, efsanevi kıtanın yerinin tam olarak tespit edildiğini; tsunami tarafından yıkılan Atlantis'in başkentinin İspanya'nın kuzeyindeki kumul düzlüklerinin altında olduğunu iddia etti.

Arkasında hiçbir iz bırakmadı
Atlantis'in hayali temsili. Atlantis efsanesi her çağda araştırmacıların hayallerini süslemiştir.

► Tanrıların öfkesi

Atlantis ile ilgili ilk bilgileri sağlayan Yunanlı filozof Platon. Antik çağlarda yaşayanlar Atlantis'in sonunu, bu çağlardaki tüm doğal afetler gibi, tanrıların öfkesi olarak değerlendiriyorlardı. Aradan geçen bin yıllara rağmen insanoğlu hala gerçeğin peşindeki arayışını sürdürüyor.

Yine Platon'un anlattıklarına göre hırs, ihtiras ve uygarlığın saldırgan yapısı Atlantis'in sonunu hazırlamıştır. Atlantislilerin agresif tavırları tanrıların öfkesini üzerlerine çekmiş ve ada, arkasında hiç iz bırakmadan okyanusun sularına gömülmüştür. Platon bu hikayenin Kritias tarafından kendisine anlatıldığını yazar. Ona da bu hikayeyi, on yaşındayken babasından dinleyen; doksan yaşındaki dedesi anlatmıştır. Kritias'ın dedesi, bu olayları babasına MÖ 6. yüzyılda yaşamış büyük yasa koyucu Solon'un anlattığını belirtmiştir. Platon'a göre, Solon bu gerçekleri Antik Mısır'ın en eski şehirlerinden biri olan Sais'te yaşayan rahiplerden dinlemiştir. Tüm bunların Platon'un uydurması olduğunu söyleyenler

olmasına rağmen, Atlantis efsanesi bugün de her zaman olduğu gibi son derece canlıdır.

Platon şöyle devam eder: "Şayet Solon ve zamanında rahiplerin söyledikleri sözleri tam olarak hatırlarsak [...] Her şeyden önce Herkül Sütunları'nın dışındaki oturan halkla, diğer tarafta oturanlar arasındaki savaşın bundan dokuz bin yıl önce olduğunu hatırlamamız gerekir. Şimdi, olanları anlatmak gerekir. Bir yanda Atlantis Adası'nın kralı (ki bu ada Küçük Asya ve Libya'dan, o günlerde bilinen kısımla Afrika'dan daha büyüktü), diğer yanda da savaşı destekleyen Atina şehri. Atlantis şehri meydana gelen bir dizi depremin ardından batmış, deniz dibinde meydana getirdiği çamur seli Herkül Sütunları'nı geçip, denize açılmak isteyenlerin kaçışını imkansız hale getirmiştir".

MEDENİ, ZENGİN VE BEREKETLİ TOPRAKLAR

Sais rahipleri adayı “Denizden içerilere doğru uzanan, şimdiye kadar görülen tüm vadilerden daha güzel ve verimli, ortasına doğru çok yüksek olmayan bir dağın bulunduğu bir toprak” olarak değerlendiriyordu.

Tarif kesindi: Ada 540 kilometreye 360 kilometre boyutlarındaydı ve üç ayrı yönden esen rüzgarları keserek korunaklı bir yer oluşturan dağlarla çevriliydi. Etkili bir yapay kanal sistemi, tümü ekili toprakları, birbirini dik kesen kanallarla 600 parçaya bölüyordu. Başkent Atlantis, adanın güneyindeydi. Şehir merkezi, toplam uzunluğu 71 kilometreyi bulan bir duvarla çevriliydi. Bunun içinde şehri çevreleyen su kemerleri ve yine savunma için kullanılan duvarlar vardı. Buradan, yakın çevredeki adaları da kapsayan, on federe devletin oluşturduğu bir imparatorluk yönetiliyordu. Halk, her beş ya da altı yılda bir toplanıp yöneticilerin icraatlarını değerlendiriyordu.

Atlantis’in büyümesi, rahiplerin “karşıdaki topraklar” diye isimlendirdiği, büyük ihtimalle Afrika, Mısır ve Etrüsk topraklarında kolonilerin doğmasına neden oldu. Anlatılanlara göre bu durum Atina ile Akdeniz havzası üzerinde, sonuçta kazananın olmadığı bir hakimiyet savaşına dönüştü: Büyük bir deprem Yunan şehrini yerle bir ederken, tanrıların öfkesi Atlantis’in sular altında kalmasına neden oldu.

Efsaneye göre sonunda “insan karakteri baskın olmaya başladığında”, Atlantis uygarlığı saldırgan ve küstah bir hale geldiğinde ve “Tanrıların tanrısı Zeus bu ırkın dönülmez bir şekilde yozlaştığını gördüğünde, akıllarını başlarına getirmek için bir felaket göndermeye karar verdi”. Tanrıların cezası adanın sulara gömülmesiyle sonuçlandı.

Atlantis efsanesi, antik çağlardan itibaren insanların hayal dünyasını süsleyen bir fantezi olmuştur.

Tuhaf olan, Platon’dan önce kimsenin denizin dibine batarak ortadan yok olan bir uygarlıktan bahsetmemiş olmasıdır. Üstelik buna Sais rahipleri ile irtibat halinde olan ünlü Yunanlı tarihçi Herodot da dahildir.

ATLANTİS NEREDE DOĞUYOR?

Bugün Leningrad’da bulunan bir papirüste Atlantis uygarlığından söz edildiği görülür. Metinde, MÖ 2000’li yıllarda Mısır’da Orta Krallık döneminde olan bir olaydan bahsedilir. Bir Mısırlı, geçirdiği deniz kazası sonucunda kendisini altın bir ejderhanın yaşadığı, varlığı o zamana kadar bilinmeyen bir adada bulur. Canavar, onu iyileştirdikten sonra, uzun bir zaman önce bu toprakların zengin ve mutlu olduğunu, kendisi gibi yetmiş beş canavarın daha adada yaşadığını anlatır. Adaya çarpan bir yıldızın arkadaşlarını öldürerek kendisini yalnız kalmaya mahkum ettiğini söyler. O sırada adanın sulara gömülmeğe olduğunu, dolayısıyla diğerlerinden bir daha haber alamadığını da ekler. O dönemde Mısırlıların, başka uygarlıkların efsanelerinde de izlerine rastladığımız Atlantis halkı ve kayıp bir kıta ile ilgili hikayeleri biliyor olduğu düşünülmektedir. Solon da bu duruma tanıklık ederek, Sais rahiplerinin Yunan halkının yanında “çocuk” kalacağı, çok daha eski bir uygarlıktan bahsettiğini anlatmaktadır. Bu konuyla ilgili yazılı dökümanlar de oldukça fazladır.

Ancak Atlantis’in nerede olduğu sorusu, hala yanıtlanmamıştır. Bu soru her dönemde araştırmacıların ilgisini çekmiştir. 1492 yılında Kristof Kolomb Amerika kıtasını keşfettiğinde ünlü filozof Francis Bacon, bu gizemli toprakların Platon’un eserlerinde bahsettiği Atlantis olabileceğini söyledi.

Üzerinde en çok durulan teori Atlantis’in Atlantik’te olduğu yönündeydi. Atlantis’ten başlayan bir göçün, Güney Amerika medeniyetleri de dahil olmak üzere diğer eski medeniyetlerin başlangıcı olabileceği düşünülmüştür. Eski bir Meksika efsanesi de bu teze kanıt olarak gösterilmiştir. Bu efsaneye göre Aztekler, Aztlan halkından başka bir halk değildir. Aztlan da, denizler yükseldiğinde sular altında kalan Atlantis adalarından biridir. Hem Amerika, hem de Mısır’da bulunan piramitler, Azor’dan Bahamalar’a kadar yayılan, medeniyetler arasında köprü görevi görmüş bir adayı düşündürür.

▲ Mimari bir başyapıt

Efsaneye göre, Atlantis şehrinin o dönem için son derece gelişmiş bir mimarisi vardı. Şehir dairesel kanallarla korunuyor; düşmanların, insanların yaşadığı iç kısımlara girmesini zorlaştırıyordu.

► Efsaneden tarihe

Yan sayfada, en yaygın hikayelere göre Atlantis kıtasının hayali haritası çizilmiştir. Aynı sayfada üstte, 16. yüzyıla ait, Azteklerin Aztlan’dan Meksika’daki Tenochtitlan’a göçünü gösteren bir harita.

JEOLJİ BAZI CEVAPLAR VEREBİLİR Mİ?

Yüzyıllar boyunca Atlantis'in, Akdeniz Havzası da dahil olmak üzere, birçok yerde varolmuş olabileceği varsayıldı. Bu teorilerden bir tanesi Miken uygarlığının parlak ticaret merkezi Thera Adası'ndan bahseder. MÖ 1520 yılında gerçekleşen volkanik bir patlama sonucunda, adanın büyük kısmı Ege Denizi'nin suları altında kaldı. Bu patlama o kadar yıkıcıydı ki, sesler 3000 km uzaklıktan duyuldu. Bugün adadan geriye kalan birkaç tepe Santorini Adası olarak anılıyor. Araştırmacılar daha enteresan tezler de ürettirler. Yine Mısırlı rahiplerin anlattıklarına dayanarak; Herkül Kolonları'nın önünde bulunan ve diğer kıta ve adalara geçiş sağlayan, büyük bir ada olduğu iddia edildi.

Yakın zamanda astrofizikçi Vittori Castellani'nin yönetiminde yapılan çalışmalara göre bu adalar bütününe ait büyük parça, son Buz Çağı'nda, yani bundan 10000 ila 7000 yıl önce batan Britanya'nın büyük levhası olabilir. Tabii ki bugünkü halinden çok daha büyük, Fransa'ya kadar yayılan bir levha olması gerekmektedir. O dönemde deniz seviyesi de bugünkünden 100 metre daha aşağıdaydı. Bu da Britanya'dan Avrupa'ya geçişi anlatırken, Atlantis'in Libya, Mısır, Avrupa ve Tiren Denizi'ni de kapsayacak şekilde genişlemesini açıklayabilir. Ta ki Yunanlıların atalarının Atlantislilerle savaşa girmesi ve en sonunda adanın sular altında kalarak, medeniyetlerinin tamamen yok olmasına kadar...

Batık kalıntılar

Üstte solda, su altında Atlantis'i arama çalışmaları devam ederken. 1912 yılında Troya kazifinin kuzeni Paul Schliemann, Atlantis'e ait kalıntılar bulduğu yalanını söyledi. Altta, Yunan adası Santorini'deki volkanik patlamanın bir canlandırması.

MEGALİTİK KÜLTÜRLERLE BAĞLANTILAR

Britanya açıklarında

Üstte bir Kelt druid, Er-Lannic Adası'ndakine benzer bir Megalitin önüne duruyor. Alta adanın yukarıdan görünüşü, suyun içinde sonlanan taşlar açık bir şekilde görülebiliyor.

Modern jeoloji, bahsedilen bölgedeki değişimlerle ilgili bazı deliller bulmayı başardı. Buzulların erimesi ve deniz seviyesinin yükselerek Avrupa'nın geniş bir bölümünün sular altında kalması, kıtanın bugünkü şeklini almasına neden olmuştu. Tüm bunların Platon'un belirttiği gibi günümüzden 9000 yıl önce değil, 8000 yıl önce yani Platon'un yaşadığı devirden 5600 yıl önce şekillendiği düşünülüyor.

O zaman Atlantis'ten geriye ne gibi izler kalmış olabilir?

Vittorio Castellani, eski anıtlar ve yıldızlar arasındaki ilişkiyi incelediği Arkeo-astronomi çalışmaları sonucunda megalitik uygarlıkların dolmen, monolit ve Stonehenge gibi yapılarının Atlantis'ten gelen bir halk tarafından yapılmış olabileceğini öne sürdü.

Britanya kıyılarındaki Er-Lannic Adası'nda bu duruma iyi bir örnek bulunmuştu. Taşlardan oluşan bir daire okyanusa giden sıraya dizilmiş menhirlerle doğru uzanmakta ve denizin altında başka taşlardan oluşmuş başka bir daire ile son buluyordu. Bazı megalitik mezarlardan gelen örnekler üzerinde yapılan karbon testleri düşünüldüğünden çok daha eski olduklarını gösterdi. Bu nedenle megalitik uygarlıklar Ortadoğu kökenli Sümer, Mısır, Yunan gibi medeniyetlerden birinin etkisinden ziyade; daha eski bir halkın izlerini taşıyordu. Bu mimarinin Atlantis halkının kendini ifade şekli olduğu da düşünüldü.

Megalitik kalıntılar aynı zamanda Malta, Sardinya, Sicilya, İtalya'nın güneyindeki Puglia ve Korsika bölgelerinde, yine Mısırlı rahiplere göre Atlantis hakimiyetindeki diğer topraklarda da bulundu.

Örneğin Malta'da başlayan Megalitik dönem yolları denizde biter. Efsaneye göre, bu yollar denizin altından Sicilya'ya kadar uzanır.

Herkül Sütunları

Herkül Sütunları eskiden "bilinen dünyanın" en uç noktasında bulunuyordu. Birçokları buranın Cebelitarık Boğazı olduğunu düşünür (altta uydur görüntüleri görülebilir). Başka bir grup araştırmacının ise Nuragic halkı gibi çok eski uygarlıkların kalıntılarına bolca rastlanan Sardinya adasının Atlantis olabileceği ile ilgili tezleri vardır (altta). Sağda, Torralba'da yuvarlak bir kule (nuraghe).

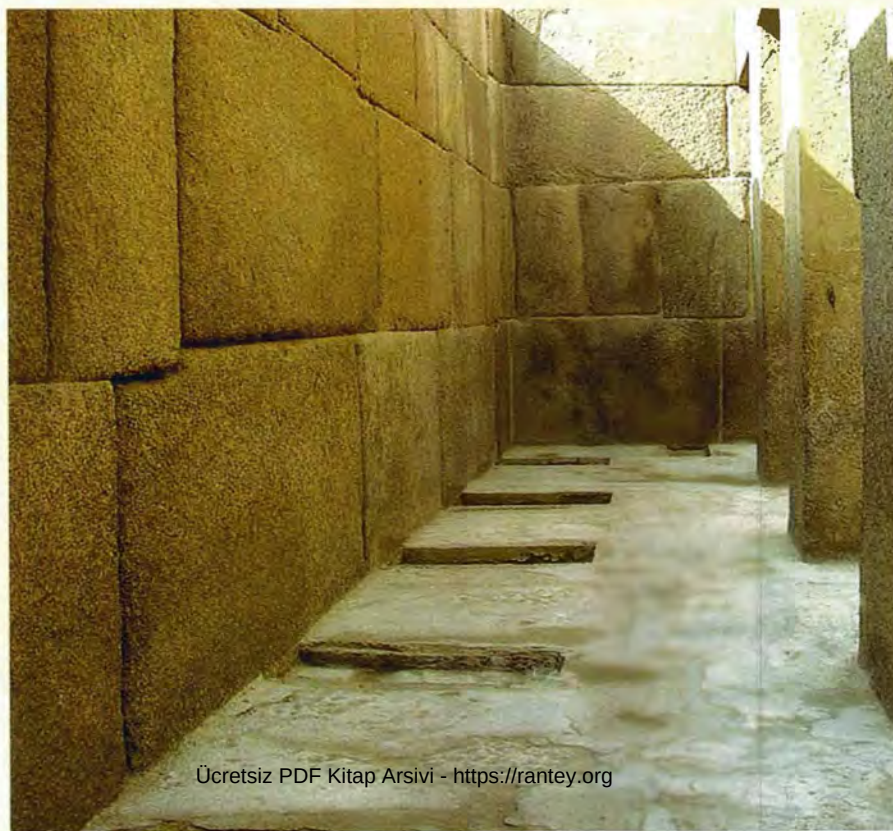
BÜYÜLEYİCİ VARSAYIMLAR

Dünyada Atlantis'in aranmadığı pek fazla yer kaldığı söylenemez. Bir İtalyan araştırmacı, Amiral Flavio Barbiero, Atlantis'in Antarktika kıtasında olabileceği tezini savundu. Bir dönem ılıman bir iklime sahip olan bölgenin, dünyanın ekseninin değişmesi ile ortadan yok olduğunu öne sürdü. Profesör Castellani tarafından, Akdeniz'in geçmişte nasıl olduğunu öğrenmek için yapılan jeolojik araştırmalar, yaklaşık 5000 sene önce deniz seviyesinin şu andakinden çok daha alçak olduğunu gösterdi. Cebelitarık Boğazı ve Sicilya Kanalı'nın derinliği bugünkünden 200 metre daha az olup, ikisi de Akdeniz'de bulunuyordu. Platon'un bahsettiği Herkül Sütunları'nın Cebelitarık'taki pozisyonu Aristoteles tarafından anlatılmıştı, ancak eskilerin tanıdığı "dünya" kavramıyla bugünkü gerçekleri karşılaştırıp bir sonuca varmak çok doğru olmayabilir. Bu alanı Doğu Akdeniz'le sınırlayan gazeteci Sergio Frau'nun yaptığı gibi, ayrıca Fenikeliler ve Kartacalıların olduğu yere kadar devam eden Eski Yunan uygarlığının bölgedeki etkisini göz önünde bulundurarak, Herkül Sütunları'nın Sicilya Boğazı'nda olduğu da düşünülebilir.

Daha sonraları öne sürülen Sergio Frau'nun tezine göre, Atlantis Sardinya Adası'ndadır. Frau, teorisinin doğruluğunu kanıtlamak için, efsanede kaybolmuş kıtanın her sene bol mahsul verecek ılıman bir iklime, değerli metaller açısından çok zengin topraklara ve 8000 yuvarlak kuleyi (nuraghe) inşa eden "kuleler halkı"nın üstünlüğüne sahip olduğuna dikkat çekmişti.

Hangi tezin ne kadar doğru, ne kadar yanlış olduğunu söylemek oldukça zor. Gezegenimizin tarihinde gözden kaçırdığımız birçok nokta bulunuyor. Örneğin firavunlar hakkındaki kronolojik bilgilerimizin kaynağı olan Mısırlı rahip Manetho, MÖ 300 yılında, kendi halkının 36525 yıldır var olduğunu yazmıştı.

DÜNYADAKİ DEV DUVARLAR

Dünyayı gezmek ve birbirinden çok uzak yerlerde, tesadüf olamayacak kadar büyük benzerlikler görmek oldukça etkileyici bir tecrübedir. Paskalya Adası'ndaki, Cuzco'daki, Machu Picchu'daki ve Mısır'da Sfenks'in çevresindeki taşlara baktığımızda, tüm bu kocaman ve sert taşların sanki kilden yapılmış birer oyuncak gibi işlendiği, muntazam bir şekilde, harç kullanılmadan birleştirildiği, son derece düzgün açılar oluşturan, karmaşık dev duvarların bulunması nasıl açıklanabilir? Ve en büyük ve en ağır taşların kullanıldığı Stonehenge ve Mısır'daki Abidos antik şehirleri, bu gizemli şehirlerin içinde nasıl en eskileri olabilir? Bu resimlerde: Üstte, bir kadın lamasını Cuzco, Peru'daki dev duvarların önünden geçiriyor.

Altta solda: Mısır, Abidos'taki Osierion Duvarları ve Sfenks tapınağının duvarları.

MU VE LEMURYA

SÜRÜKLENEN KITALAR

BIYOCOĞRAFİK ARAŞTIRMALAR SONUCUNDA ORTAYA ATILAN, Mu ve Lemurya hakkındaki iddialar, birbirinden farklı tezler ileri sürüyor. Ancak tüm iddialar bu kıtanın, kutupların yer değiştirmesi gibi, büyük bir afet sonucunda denizin derinliklerine gömüldüğü konusunda birleşiyor.

Suların içinde kaybolup giden bir kıtaya dair tek efsane, Atlantis'e ait değil. Tarihte, izleri aynı şekilde ortadan kaybolmuş bir uygarlık daha var: Lemurya ya da diğer adıyla Mu uygarlığı.

Bu uygarlığa ait efsane, 1800'lu yıllarda İngiliz bir zoolog olan Philip Lutley Sclater'in bir yorumu üzerine doğmuştur.

Uzun çalışmaların ardında Sclater, bazı bitkilerin ve özellikle Lemur olarak adlandırılan Prosimiyenlerin (önmaymunlar) Hindistan, Afrika ve Malezya gibi birbirine uzak yerlerde nasıl yaşadıklarını bir türlü açıklayamadı. Tek açıklama, Antik Çağ'da, Hint Okyanusu'nun üzerinde bir nevi doğal köprü görevi gören, iki kara arasında yer alan bir kıtanın olduğu ve sulara gömülmeden önce hayvanların bu yoldan göç etmiş olduğu yönündeki teoriydi. Tezinden son derece emin olan Sclater, kaybolmuş kıtaya "Lemurların toprağı" anlamına gelen Lemurya adını verdi.

Darwin'in "Evrım ve Doğal Seçilim" teorisinin kararlı savunucusu, Alman doğabilimci Ernst Haeckel, günümüzdeki Malezya ve Madagaskar arasında yok olmuş bir kıta olduğuna inanıyordu. 1870 senesinde yayınladığı tezine göre; bu topraklar çeşitli hayvanların birçok kıtaya dağılmasına izin vermiş ve uygarlığın ilk beşiği olmuştu. Düşüncesini destekleyen başka bir olay ise, önemli bir doğa bilimci olan Alfred Russel Wallace'in, Darwin'le aynı zamanda geliştirdiği başka bir evrim teorisiydi.

Wallace, kaybolmuş bir kıtanın varlığından emindi. Lemurya'nın belki de uzun bir jeolojik dönem önce, ilk zoolojik bölge olduğunu iddia etti. Ona göre, şu anda lemurların bulunduğu bölge, o dönemde Batı Afrika'dan Burma'ya, Güney Çin'den şu anda Sulawesi Adası olarak bildiğimiz, Endonezya'da bulunan Celebes'e kadar uzanmaktaydı. Yani, 1800'lerin sonu ve 1900'lerin başında, bilinmeyen bir kıtanın var olabileceği üzerine çeşitli teoriler üretildi. Şimdi geriye sadece, delilleri bulmak kalmıştı.

Lemurların tuhaf dağılımı

Halka kuyruklu maki (altta ve üstte), lemur gibi hayvanların tuhaf dağılımları, 19.yüzyıl araştırmacılarının kafasını karıştırmış ve son derece uzak topraklar arasında köprü görevi gören bir kıta olduğunu düşündürmüştür. Yan sayfada; hayali bir Mu canlandırması. Etkileyici topraklardan sadece Hint Okyanusu'ndaki inanılmaz güzellikteki adalar kalmış olabilir.

Asya

Hawaii Adaları

Kuzey Amerika

Markiz Adaları

Paskalya Adası

Mariana Adaları

Avustralya

Güney Amerika

Fiji Adaları

Tonga Adası

Tahiti

PASİFİK ÜZERİNDE BİR KÖPRÜ

Kristof Kolomb'dan önce Yucatan harabelerini ilk kazan, Fransız amatör arkeolog Augustus Le Plongeon, Maya kültüründen günümüze ulaşmış az sayıdaki metinlerden biri olan ve Mu adlı bir kıtanın tarifini anlatan Troano El Yazması'nı bulmuştu.

Araştırmacı, Pasifik Okyanusu'nun ortasında büyük bir kara parçası olduğuna ve onun büyük bir depremle yok olduğuna, sağ kalanların ise Mısırlılar ve Mayaların ataları olduğuna ikna olmuştu.

1900'lerin başında Rus Kolkov, Gobi Çölü'ndeki Khara Khota şehrinin duvarlarının altında, sembolü dörde bölünmüş bir daire içinde Yunan alfabesindeki "m"(mu) harfi olan başka bir yerleşim merkezinin kalıntıları olduğunu keşfetti, Moğollar'ın eski başkenti Uygur'dan bahsediliyor olmalıydı. İddiası diğer araştırmacılar arasında

onaylanmasa da, 1920 senesinde "Mu, Kayıp Kıta" kitabını yazan James Churchward'ın dikkatini çekti. Ona göre, Uygurlar büyük bir kıta olan Mu'nun bir kolonisinden başka bir şey değildi.

Bu teze göre bu bölge, 64 milyon kişinin yaşadığı; Fiji, Mariana Adaları ve Paskalya Adası'nı içine alan büyük kıtanın bir uzantısıydı. Churchward'a göre, Mu'yu yok eden, yaklaşık 13 bin yıl önce toprağın büyük bir bölümünün sulara gömülüp arkasında sadece okyanusa dağılmış adalar bırakmasına yol açan, deniz altı depremi gibi büyük bir afetti.

Sonuç olarak Atlantis'in Atlantik'te olduğu gibi, Mu da Pasifik'te bir nevi köprüydü.

Peki, bu sonuca nasıl ulaşıldı?

James Churchward

Üstte çok az sayıdaki portrelerinden birinde görülen Anglo-Amerikan araştırmacı, kayıp kıta Mu'nun 13 bin yıl önce dalgalar arasında yok olduğuna ve Paskalya Adası'nın, kıtanın en uç noktası olduğuna emindi.

KİLE KAZINMIŞ BİLGİLER

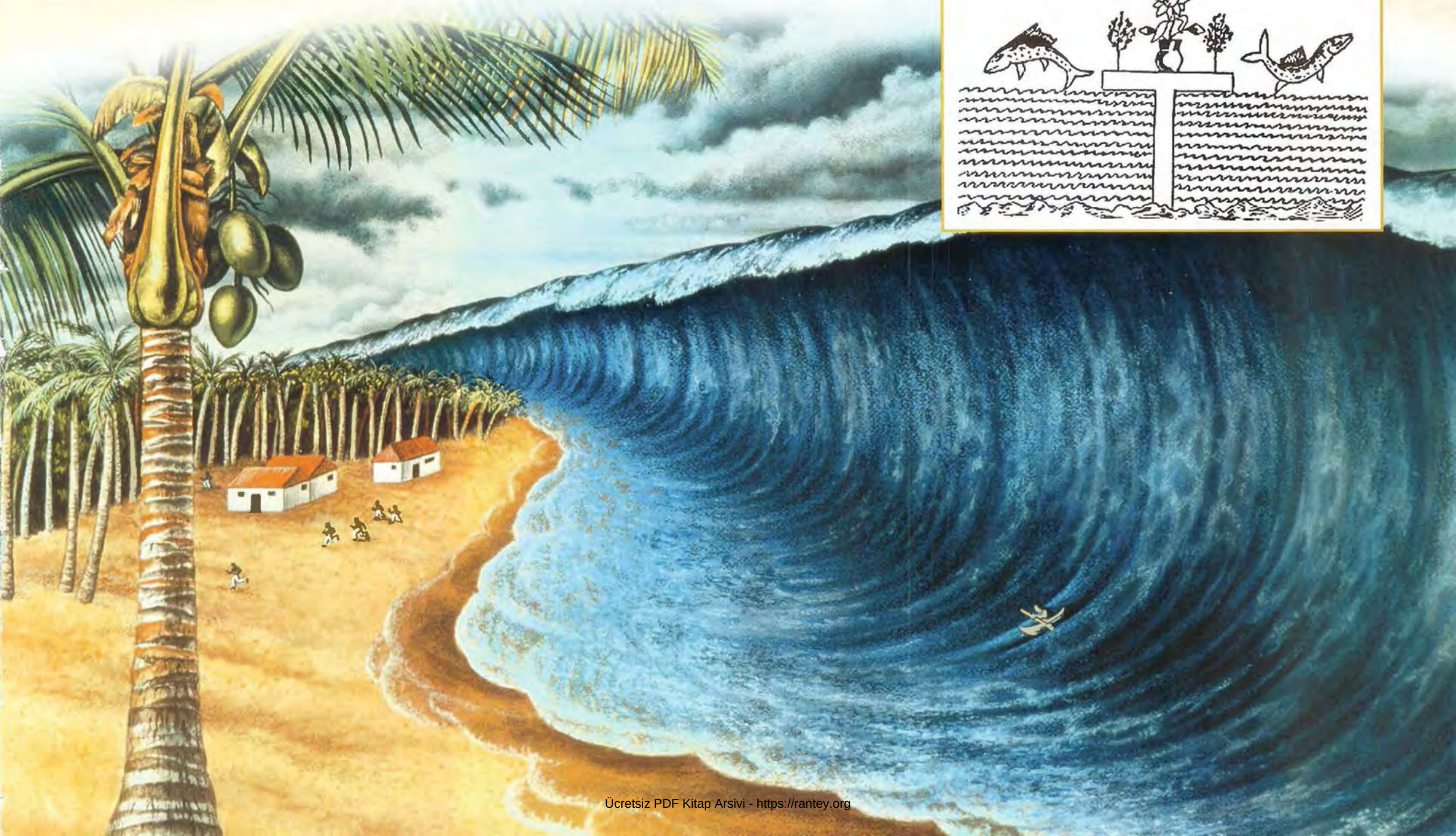
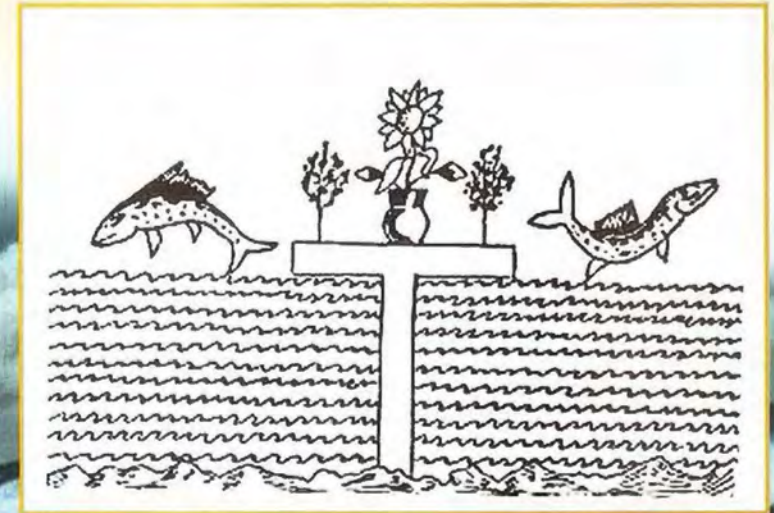
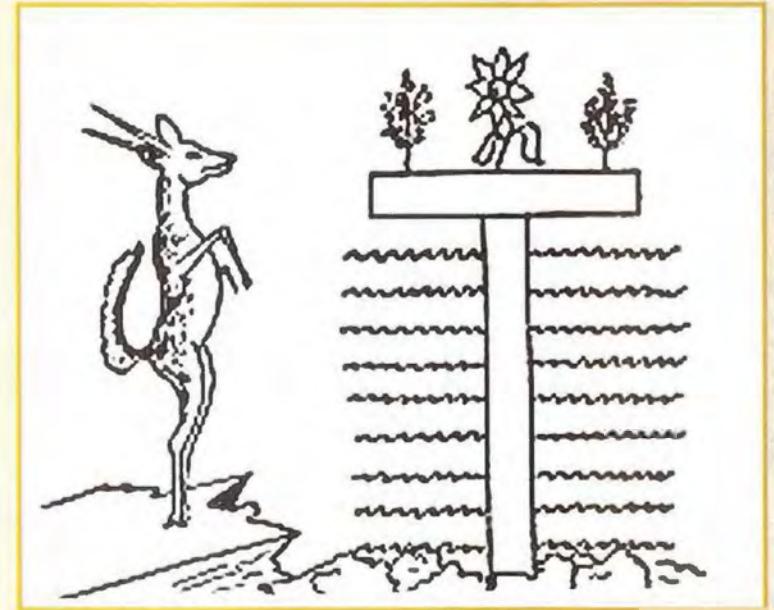
James Churchward Hindistan'ın merkezinde görevli, arkeoloji meraklısı bir İngiliz albayıydı. Churchward 1870 yılında bir Hindu rahibiyle tanışıp onunla iki senesini geçirdiğini anlatmıştı. Bu süre zarfında, rahip ona tapınakta başkalarından kıskanırmasına korunan binlerce kil tablet arasından bazılarını gösterdi. Burada söz edilen, daha önce hiç kimseye gösterilmeyen, eşsiz bilgiler; Nakaal soyu, yani kayıp Mu kıtası halkının bilgileri idi. Rahibe göre, tabletler bildiğimiz tüm uygarlıklardan önce yaşanmış bir uygarlığı anlatıyordu. Söz konusu uygarlık teknolojik ve ruhani olarak son derece ileri bir uygarlıktı.

Kil tabletler, binlerce yıl önce, Mu'dan başlayarak dini bir görev olarak kolonilerdeki insanlara bilini öğretmek amacıyla bir nevi gizli kütüphane koleksiyonu oluşturmak için toplanmışlardı. Böylece bu kültüre dair bir edebiyat ortaya çıkmıştı. Yine bu teoriye göre Mu halkının tüm dünyada mülkleri vardı, bu da Gobi Çölü'ndeki Khara Khota şehrinde Kolkov'un bulduğu kalıntıları açıklamaktaydı.

Bu bilgiler ışığında, zengin ve gelişmiş Mu kıtasının, batılıların Eden ya da Kayıp Cennet olarak bildiği yer olduğu ve Kayıp Cennet'in de önceden sanıldığı gibi Ortadoğu'da değil, Pasifik Okyanusu'nun ortasında bulunduğu iddia edildi.

Mu ile ilgili kitaplar

1920 ve 1930 yıllarında, James Churchward kayıp kıta hakkındaki teorisini kanıtlamak için çeşitli kitaplar yazdı. En sağda, Tau sembolünü gösteren iki çizimini görüyoruz.

TÜM HALKIYLA BERABER YOK OLAN TOPRAKLAR

Keşfettiklerinden son derece etkilenmiş olan Churchward, dünyanın eski tarihinin bu yeni versiyonunu kanıtlamak için kendini tamamen çalışmalarına adanmıştı. Çalışırken, bugün bir kopyası Londra'daki British Museum'da bulunan, Troano El Yazması'nı tercüme edebilmek için gerekli anahtarı da buldu. Churchward, el yazmasındaki bir parçayı şöyle tercüme etmişti: "6 Kan, 11 Muluc yılı, Zac ayında korkutucu depremler oldu ve 13 Chuen'e kadar durmaksızın devam etti. Tepeler ve toprağın ülkesi -Mu toprakları- kaybedildi.

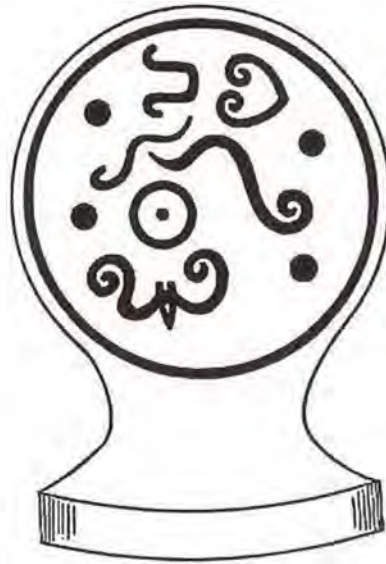
Yer altından çıkan ateşlerin sardığı toprak, iki kere hareketlendi ve gecenin içinde kayboldu. [...] zeminler kırıldı ve 10 şehir parçalanıp, darmadağın oldu. Onlarla beraber 64 milyon insan yok oldu, bu kitabın yazılmasından 8060 yıl önce".

1888 senesinde, Uluslararası Teozofî Cemiyeti'nin (Theosophical Society International) kurucusu, ünlü medyum Helena Petrovna Blavatsky, antik bir Tibet kütüphanesinde, bugüne kadar gizli kalmış, kadim Yedi Irk'tan üçüncüsünün; Lemurya ırkının yaşadığı kayıp bir kıtadan bahseden Dzyan Kitabı'nı bulduğunu anlattı.

Buna göre Lemuryalılar çok büyüklerdi ve maymunlara benziyorlardı. Kimi yerlerde dört kolları olduğundan veya enselerinde bulunan üçüncü bir gözden bahsediliyordu. Kendi aralarında telepatiyle anlaşıyorlar

ve düşünce güçleriyle dağları yerlerinden oynatabiliyorlardı. Bu dönemde Avustralyalı Aborjinlerin, Yeni Gine'li Papuaların, bir Afrika kabilesi olan Hottentotların, Lemuryalıların soyundan geliyor olabileceği düşünüldü.

Madam Blavatsky'nin ölümünden sonra, diğer okültistler, Lemuryalıların koyu derili, dört metreden daha uzun boylu, yassı yüzlü, eğri alınlı, çıkıntılı çeneli ve gözleri birbirinden çok uzak hatta yanlarında olan bitenleri de görebilecek şekilde olduğundan bahsediyordu. Ayrıca, o kadar uzun topukları vardı ki aynı kolaylıkla hem öne, hem de arkaya yürüyebiliyorlardı. Yine bu dönemde Lemuryalıların başlangıçta yumurtlayarak üreyen hermafroditler iken, sonraları üreme organlarının geliştiği ve maymunlarla çiftleşmeye başladıkları da ileri sürüldü.

Churchward'ın kanıtları

Üstte, Troano El Yazması'ndan bir sayfa ve Churchward'ın yaptığı Mu'nun yok oluşunu anlatan Meksika tabletlerinden birinin çizimi. Altta, Kaptan James Cook'un keşifleri esnasında Yeni Gine yerlilerini gösteren çizim.

SAĞ KALANLAR

Gazeteci Edward Lansen ise Lemuryahılar hakkında tamamen farklı bir iddiada bulundu. Lansen, 1922 yılında yazdığı bir makalesinde Kaliforniya'da, 4000 m yükseklikte bulunan Shasta Dağı'nda yaşayan Lemuryahılarla karşılaştığını iddia etti. Kayıp kıtadan geriye kalan son halk olan bu Lemuryahılar Lansen'in anlattıklarına göre, uzun boylu, asil görünüşlü ve saçları kazılıydı. Çıplak ayakla geziyor ve uzun beyaz elbiseler giyyorlardı. Çok uzun zamandır Amerika'da yaşıyor; onları görünmez kılan ve içinde bulundukları ortamın içine karışmalarını sağlayan, Tibetli rahiplere özgü güçler sayesinde gözlerden uzak yaşamayı başarıyorlardı. Görünmez bir duvarla korunan köylerinde, belli aralıklarla düzenledikleri törenlerde kaybolan vatanları Lemurya'yı ışıklar ve törenlerle anıyorlardı.

Tüm bu iddialar bir yana, çok uzun bir zaman önce Pasifik Okyanusu'nun ortasında bir kıtanın varlığına dair aslında hiçbir delil yoktur. Ama hala açıklanması gereken bazı jeolojik bulgular mevcuttur. Araştırmalar sonucunda okyanus zemininde, sanki bir nehir tarafından aşındırılmış ve daha sonra denize gömülmüş gibi çok derin ve dar kanyonlar bulundu. Bu derin sulardaki okyanus akıntılarının kayaları bu şekilde oyabilmesi mümkün değildir. Hem Atlantik Okyanusu'nda, hem de Hint Okyanusu'nda 7000 m derinlikte kumdan geniş düzlükler keşfedildi. Bu şekildeki düz kumluklar ya deniz kenarlarında ya da nehir ağzlarında meydana gelen erozyondan oluşur. Ama denizin derinliklerinde böyle kum düzlükleri bulunması çok olası değildir. Şimdilik yeni teoriler için, kayıp kıta hakkında daha fazla bilgi elde edene kadar beklemekten başka çare yok gibi görünüyor.

Yükseklerde bir sır

Gazeteci Edward Lansen 4317 m yükseklikteki Shasta Dağı'nda bir zamanlar Mayalarınkine benzeyen şekilde, mermer ve oniksten yapılmış, altın dolu bir tapınakta Lemuryahıların yaşadığını söyler. Altta, batık kalıntılar.

AGARTA

YER ALTI DÜNYASI

BİRÇOK KADİM ÖĞRETİDE ADI GEÇEN YER ALTI KRALLIĞI AGARTA, tüm dünyayı sardığı iddia edilen gizli tünelleri ve gelişmiş kültürüyle; Naziler'den hazine avcılarına, okültist araştırmacıların hep ilgisini çekti. Birçok kişi hayatını bu yer altı uygarlığının gelişmiş kültürüne ulaşmaya adanmış.

Zamanın ötesine geçmeyi başarmış bir diğer efsane de, dünyanın kaderine karar verecek olan Agarta adlı bir yer altı krallığından bahseder. Hint geleneklerine göre; yer altında, dünyanın kalbindeki güneşle aydınlanan ve yarı-kutsal yaratıkların yaşadığı çok geniş bir alan bulunmaktadır. Burası Dünyalar Kralı tarafından yönetilen, zamanın varoluşundan beri varlığını devam ettiren tüm dinlerin doğuş yeri ve dünyanın gerçek spirüel merkezidir.

Uzak zamanlarda, efsanelerde “altın çağ” olarak adlandırılan dönemde, Paradesha’da (yüce ülke, cennet) hayat gün ışığında ve mutlu bir şekilde devam ediyordu.

MÖ 3102 yılında bir değişim başladı ve içinde bulunduğumuz, ‘kara çağ’ da denilen, Hindu geleneğinin Kali Yuga olarak adlandırdıkları çağ başladı. Yeryüzündeki karanlıktan ve kötülükten etkilenmek istemeyen bu halk, “ulaşılması imkansız yer” anlamına gelen Agartalılara dönüşerek yer altına çekildi.

Polonyalı Ferdinand Antoni Ossendowski, Moğol bir Lama’dan Paradesha hakkında birçok bilgi edindiğini anlatır. Buna göre bundan 380 bin sene önce ilahi amaçlarla, aracı bir Guru tarafından kurulan medeniyet bundan 6000 yıl önce yer altına inmek durumunda kalmıştı.

KRALLIĞIN GİRİŞLERİ

Efsane ile ilgili önemli bir yorum 1800’lerin ünlü okültisti Madam Blavatsky’den geldi. Ona göre Agartalılar, bir adada “Ateşin Efendileri” olarak adlandırılan, Venüs’ün ırkından gelen yarı tanrısal varlıklar tarafından yaratılmışlardı. Gizemli krallık Agarta’nın girişleri gezegenin farklı yerlerine, kolay erişilemeyecek şekilde dağıtılmıştı.

Efsanelerde anlatılanlara göre bu girişlerden bazıları Kaliforniya yakınlarındaki Shasta Dağı’nda, Brezilya’daki Manaus’da, Arjantin’deki Iguassú şelalelerinde, Moğol - Çin sınırında bulunan Shingwa’da ve İzlanda’nın ulaşımı son derece zor olan buzulları arasında bulunuyordu. Hatta bu girişlerden iki tanesinin de İtalya’da, İschia’daki Epomeo Dağı’nda ve Bolsena Gölü’ndeki Bisentina Adası’nda olduğu iddia edilmişti.

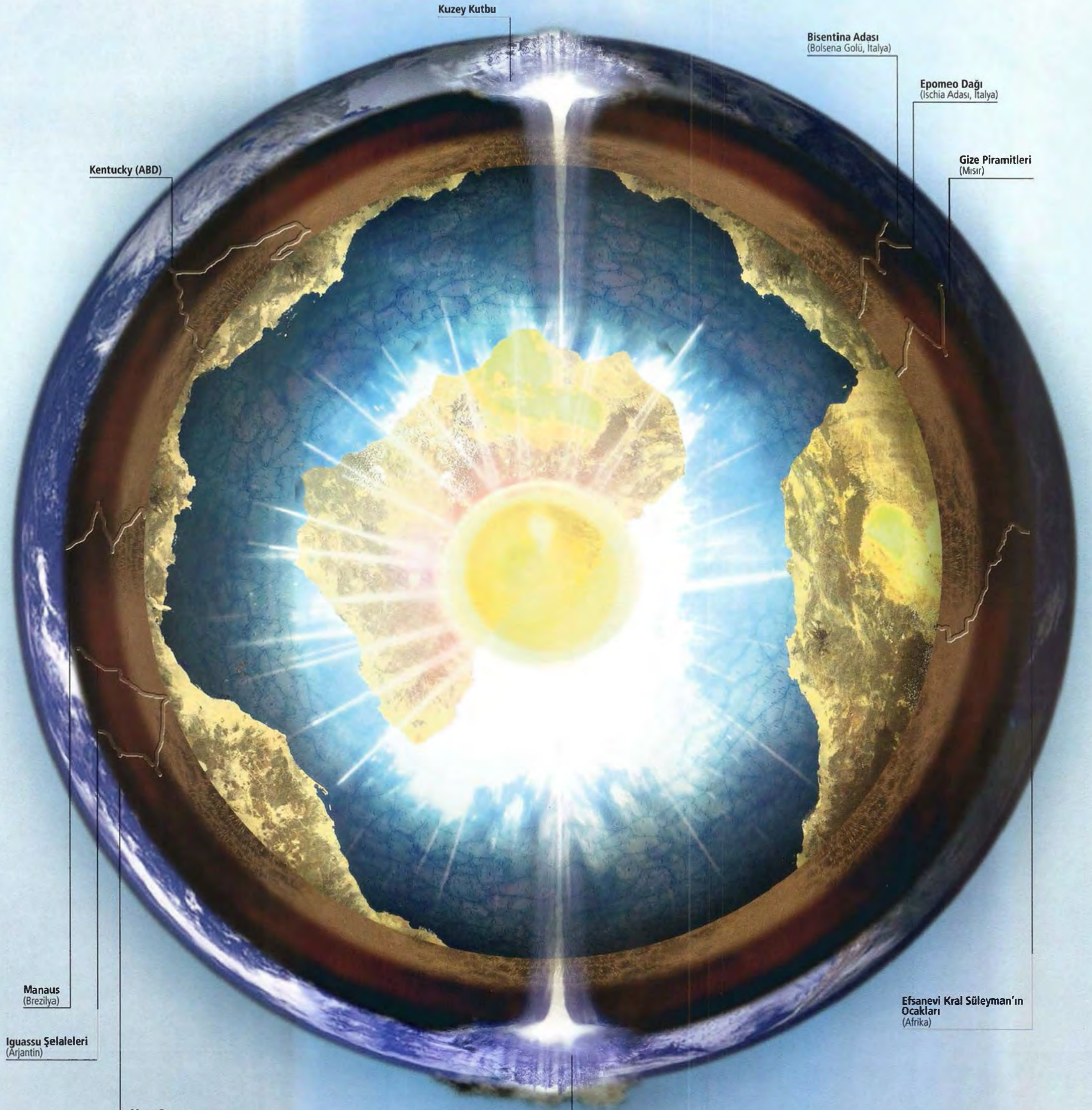
▲ Son günlerin tanrısı

Kali Yuga döneminin sonunda, Hinduizmin üç tanrısından bir olan Vişnu avatari Kalki ile (üstte) yeryüzüne çıkacak ve evrendeki yeni bir çağın başlangıcını müjdeleyecektir.

► Giriş kapısı

Tartışmalı okültist Helena Petrovna Blavatsky’e göre; Agartalıların bir yarımküreden diğerine en kısa zamanda geçebilmeleri için, girişler dünyanın çeşitli yerlerine dağılmışlardı.

Kuzey Kutbu

Bisentina Adası
(Bolsena Gölü, İtalya)

Epomeo Dağı
(Ischia Adası, İtalya)

Gize Piramitleri
(Mısır)

Kentucky (ABD)

Manaus
(Brezilya)

Iguassu Şelaleleri
(Arjantin)

Mato Grosso
(Brezilya)

Güney Kutbu

Efsanevi Kral Süleyman'ın
Ocakları
(Afrika)

TOPRAĞIN ALTINDAKİ DEHLİZLER

Agarta'ya gitmeyi başaranlar olsa bile, karışık labirentlerin dehlizlerinde kaybolacak ve eğer dışarı çıksalar dahi gördüklerinden hiçbir şey hatırlamayacaklardı. Krallığın merkezi Asya'nın tam ortasına denk gelen Gobi Çölü, Tibet ve Nepal Dağları'nın altındaydı. Buradan, dünyanın en uzak köşelerine su kanalları yoluyla ulaşabilmek mümkündü. Başkent ise, efsanevi Zümrüt Şehir, Şambala'ydı. İnsanların kaderini belirleyen Dünya Kralı Chakravarti'nin sarayı burada bulunurdu. Chakravarti burada iki karizmatik figür ile birlikte yaşardı. Mahatma geleceği görür ve Mahanga olayların gerçekleşebilmesi için gereken şartları yaratırdı. Ayrıca, Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nde olduğu gibi, 12 kişiden oluşan, kendini kötülükle savaşmaya adanmış, keşiş-şövalye topluluğu Agarta Şövalyeleri'ni yönetirdi.

Başkentlerinin altında, dünyanın farklı noktalarına açılan enerji nehirleri bulunmaktaydı. Bu nehirler, Neolitik dönemde dikilen megalitik taşlar vasıtasıyla yeryüzüne açılıyordu. Dalai Lama'nın Lhasa'daki sarayı, dünyanın her yerini birbirine bağlayabilen yoğun bir tünel ağının üzerine inşa edilmişti. Yakın zamanlarda, genç bir Dalai Lama Çinliler tarafından tehdit edilince, Tibet'ten kaybolmuş ve bir süre sonra çok uzak bir mesafede yeniden ortaya çıkmıştı. İlk şaşkınlığın ardından kaçmak için yeraltı yollarından birini kullandığı tahmin edildi.

Tibet ve Gobi arasında

Agartalıların yer altı krallığının bu geniş arazinin altında olduğu düşünülmektedir. Öste, Tibet'in tarihi başkenti Potala, Lhasa'dan bir görünüm.

DÜNYANIN ÇATISINDA

Agarta Efsanesi'nin Tibet ile bağlantılı olduğunu düşünenlerden biri de Adolf Hitler'di. Tibet Dağları'nın muhteşem sessizliği, 1938-1939 yılları arasında, 13 ay boyunca Führer'in özel isteğiyle kurulan Schäfer keşif birliğinin araştırmaları ile bozuldu. Komuta, botanikçi Ernst Schäfer ile beraber, ezoteriğe çok meraklı olan Heinrich Himmler'deydi. Bilimsel amaçlarla gerçekleştirilen görev, dünyanın en yüksek dağ zinciri olan Himalayalar'dan Agarta'ya geçişi bulabilmek amacını taşıyordu. Himmler, Madam Blavatsky'nin 1870'te yaptığı seyahatinde anlattıklarından derinden etkilenmişti.

Keşif grubu görevin başlamasından bir sene sonra, 19 Mayıs 1939 tarihinde, ellerinde defterler dolusu not, 20 binden fazla

fotoğrafın bulunduğu sandıklar, 18 bin metre sinematografik film ve Lhasa vekili tarafından Hitler Almanya'sına hediye edilen 108 ciltlik Budist yazmalarıyla eve döndü.

Nazilerin ilginç bir bilgiye ulaşp ulaşamadığını bilemiyoruz. Ancak Schäfer keşif birliğinin dönüşünün hemen ardından, askeri bir füze olan meşhur V1'in inşa edilmesi oldukça dikkat çekiciydi.

Peki dünyanın çeşitli noktalarını birleştiren bir kanal ağının varlığı gerçekten doğru mu?

Jeolojik araştırmalar, Asya, Anadolu ve Güney Amerika'da yer altı dehlizleri olduğunu doğrular.

Tibet'te Naziler

Üstte, Ernst Schäfer tarafından organize edilmiş keşif grubunun nadir resimlerinden biri. Altta, Himalaya tepelerine bakan timsah başlı ve fil burunlu mitolojik bir yaratık olan Makara.

İNKALARIN SIRLARI

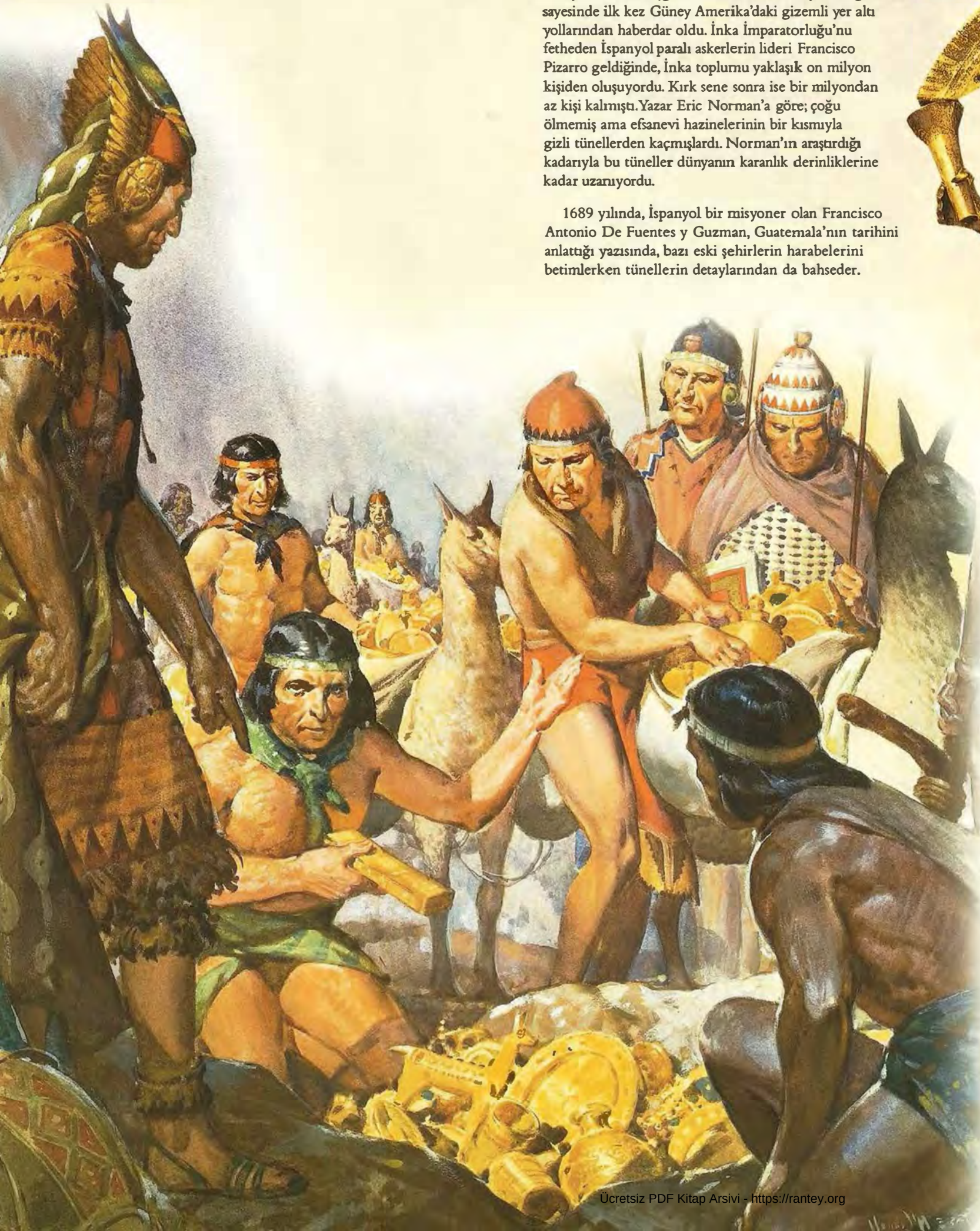
Dünya, Peru'nun işgal edilmesinden sonra yazılan günlükler sayesinde ilk kez Güney Amerika'daki gizemli yer altı yollarından haberdar oldu. İnka İmparatorluğu'nu fetheden İspanyol paralı askerlerin lideri Francisco Pizarro geldiğinde, İnka toplumu yaklaşık on milyon kişiden oluşuyordu. Kırk sene sonra ise bir milyondan az kişi kalmıştı. Yazar Eric Norman'a göre; çoğu ölmemiş ama efsanevi hazinelerinin bir kısmıyla gizli tünellerden kaçmışlardı. Norman'ın araştırdığı kadarıyla bu tüneller dünyanın karanlık derinliklerine kadar uzanıyordu.

1689 yılında, İspanyol bir misyoner olan Francisco Antonio De Fuentes y Guzman, Guatemala'nın tarihini anlattığı yazısında, bazı eski şehirlerin harabelerini betimlerken tünellerin detaylarından da bahseder.

Saklı mücevherler

Güney Amerika'da İspanyol istilacıların baskınlarından kurtarmak için saklanmış son İnkalara ait, altından el yapımı objelerin bulunduğu, başka yer altı tünellerinin de bulunduğu sanılmaktadır.

► Adak objeleri

Dileklerin gerçekleşmesi için tanılara adak olarak yapılan, tamamı altından insan veya lama heykelcikleri. Güney Amerika uygarıkları için adak ve kurbanların son derece özel anlamları vardı.

Tünellerden birine yaptığı geziyi kendi kelimeleri ile şu şekilde anlatır: “Pueblo Puchuta yer altı tünelleri en sağlam çimentodan yapılmış muhteşem yapısı ile dünyanın karanlık derinliklerine, dokuz lega (yaklaşık 50 km’ye denk) uzunluğu kapsayan, Guatemala’daki Pueblo Tecpan’a kadar uzanıyordu. Bu da eski kralların ve hizmetlilerinin ne kadar güçlü olduklarının bir kanıtı”.

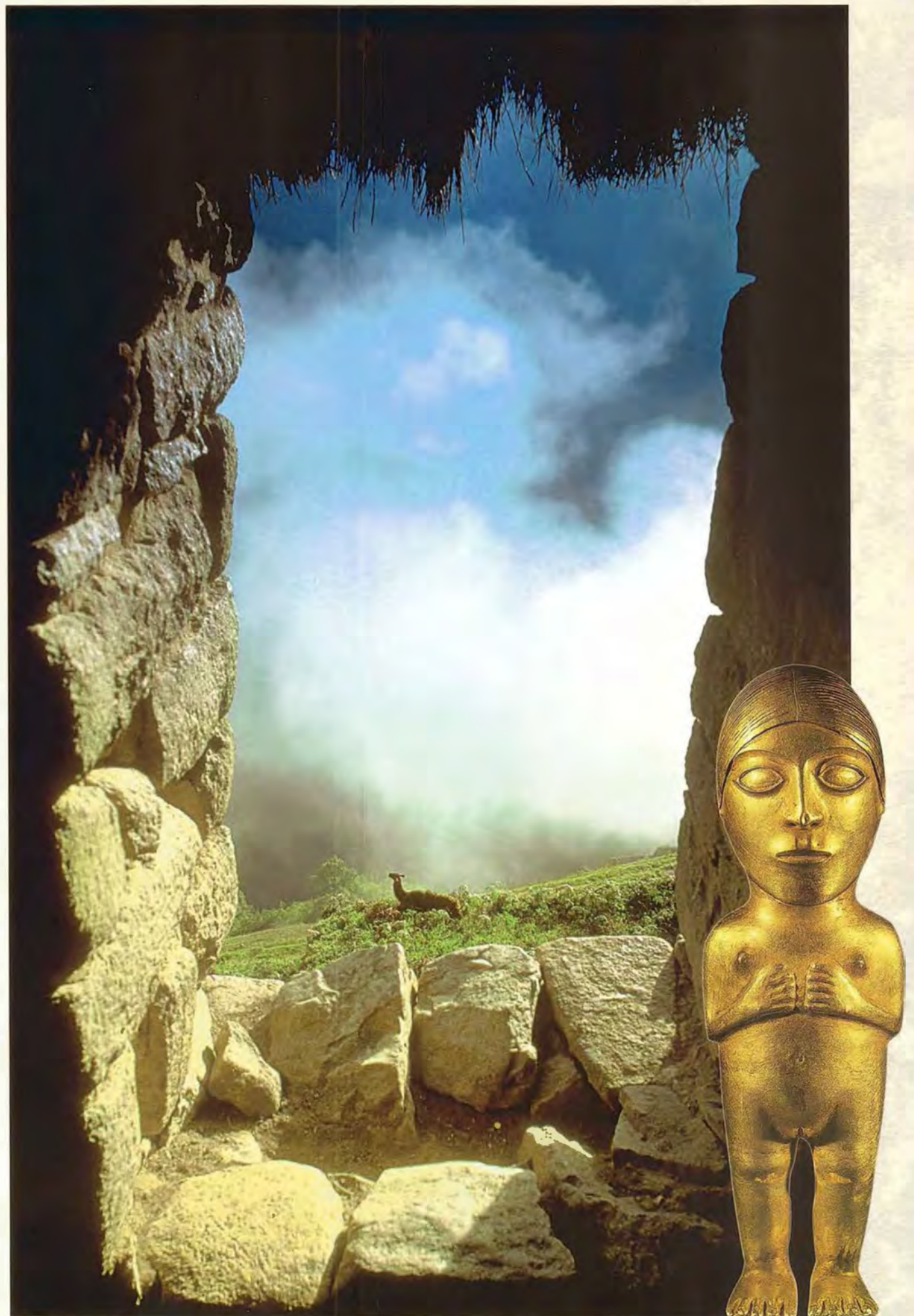
Gizemli galerilerin varlığına dair deliller bu kadarla kalmıyor. 1600’lerin başında yaşayan İspanyol Felipe de Pomares’e ait eski bir parşömen, Cuzco Arşivleri’nde saklanmaktadır. Bu parşömente İspanyol bir kadının, öldürülmüş bir İnka imparatorunun soyundan gelen birisiyle evlendiğinden bahseder. Kadın zor ekonomik koşullardan şikayet eder ve kocasının hazinenin yerini bildiğinden emin olduğundan, kendisini oraya götürmesini ister. Adam karısını memnun etmek için karısının gözlerini bağlar ve onu altın ve gümüş objeler, İnka krallarının heykelleriyle dolu bir odaya sokar. Kadının sadece bir avuç mücevher alma hakkı vardır. Fakat bu bir daha tekrarlanmaz, kadın kocasına bir daha oraya gitmek istediğini söylediğinde, kocası onu İspanya’ya, ailesine geri yollar.

KAYIP HAZİNEİN PEŞİNDE

1800’lerin ortalarında, Amerikalı John Lloyd Stephens “Incidents of Travel in Central America, Chiapas and Yucatan” (Orta Amerika, Chiapas ve Yucatan Gezisi Serüvenleri) adlı, tünellere ithaf ettiği resimli kitabında, İspanyol istilacılar gelmeden önce yerlilerin yaşadığı, bilinmeyen bir şehirden bahseder. Yazarın öğrenebildiği kadarıyla, yerliler istilacılardan gizli tüneller sayesinde kaçmayı başarmış ve “yer altında fakat çok aydınlık” bir yere gitmişlerdi.

Stephens’in kitabı İnkaların kayıp hazinesine olan ilgiyi yeniden canlandırmayı amaçlar. Ölüm yatağında bir Quechua yerlisinin, katolik bir rahibe, geçmişleri İnkaların ortaya çıkmasından çok daha öncelere dayanan, inanılmaz tünel sistemleri ve yer altı labirentlerinden bahsettiğini anlatır.

Rahip, başkent Lima’ya giderken bunları bir İtalyan’a iletir. İtalyan, durumu Perulu yöneticilerle konuşup bulunanların yarısını kendisi almayı, yarısını da Perululara bırakmayı teklif eder. Araştırmalar iki sene boyunca devam eder ancak Atahualpa hazinesinden hiçbir ize rastlanmaz. Fakat, hikaye burada bitmez.

MADAM BLAVATSKY’NİN GEZİSİ

Maceracı İtalyan daha sonra Madam Blavatsky ile karşılaşır. Ona maddi kaynak yetersizliği sebebiyle kazılar durdurulmuş olsa da, hazineye düşünüldüğünden daha yakın olduklarını söyler. Onları altına götürecek olan tünel girişinin Peru sınırı civarındaki Arica’ya yakın olması gerektiğini anlatır.

Bölgeyi şahsen gezdiğini söyleyen Blavatsky, yer altı girişlerinden birinin Cuzco yakınlarında olduğundan bahseder. Bildiği kadarıyla, tüneller geniş bir galeri şeklinde Lima’ya doğru ilerliyor, oradan güneye Bolivya sınırına kadar uzuyordur. Uzun tüneli içinde bir de kral mezarı bulunmaktadır. Mezar, üzerlerine hermetik sembollerin işlendiği büyük taş levhalarla korunur. Madam Blavatsky sözlerini doğrulamak için galerinin detaylı bir haritasını gösterir. Yaşlı bir Perulu’dan aldığını iddia ettiği harita, günümüzde, kendisi tarafından Hindistan’da kurulan Teozofi Vakfı’nın ana merkezinde bulunur. Haritadan bahsederken, İnka Hazinesi’ni bir daha yerine koymak mümkün olmayacağı için “Amerika’daki İspanyol istilasının son damlası da yok olana kadar” bulunduğu yerde güvende kalması gerektiğini açıklamıştır.

Tartışmalı güçler

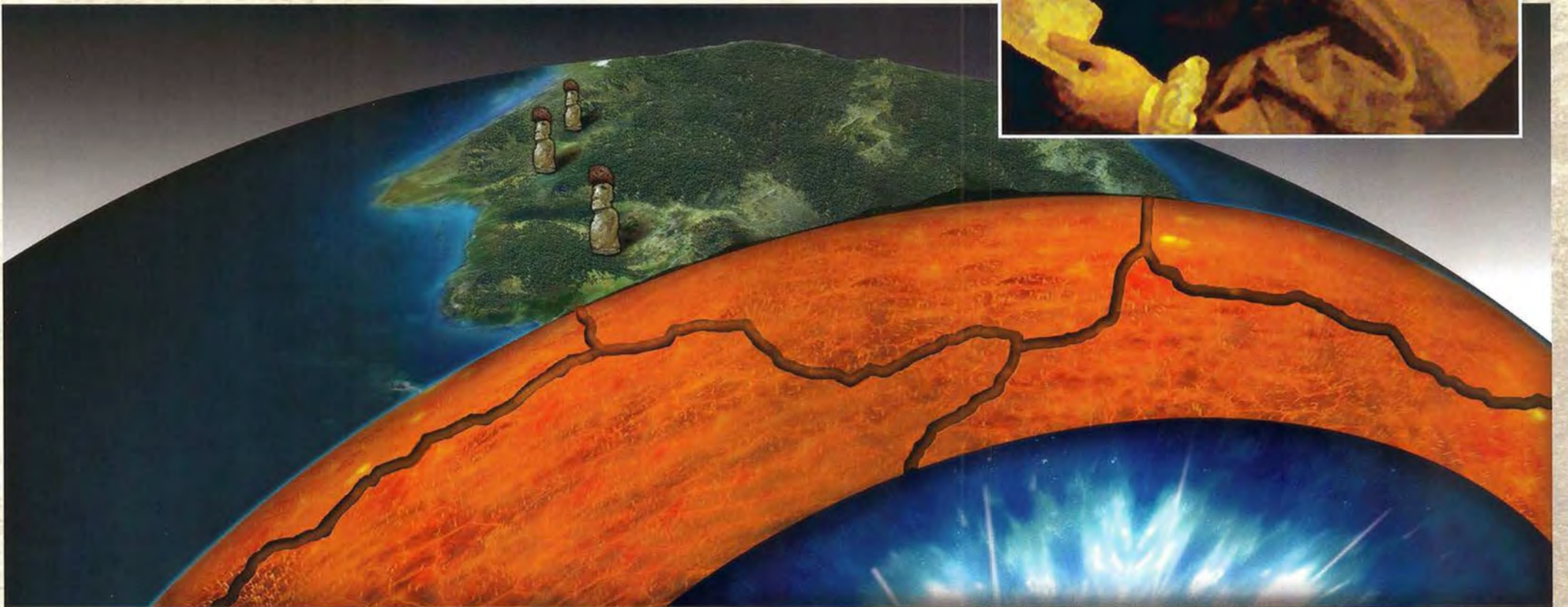
Bugün hala, Helena Petrovna Blavatsky’nin şarlatan olduğunu düşünenlerin yanı sıra, döneminin en büyük medyumu olduğuna inananlar bulunmaktadır. Alta, Cuzco yakınlarındaki İnka vadisi.

ZAMANA DİRENEN BİR EFSANE

Güney Amerika'daki yer altı tünelleri, dünyanın en ısız topraklarından biri olan Paskalya Adası'na çıkabilir. Okyanusun enginliğinde kaybolmuş olan bu kara parçasından başlayan uzun tüneller, deniz tarafından birdenbire kesiliyor. Tuhaf olsa da yüzyıllar boyunca birçok kişi, Agartalılarla, hala korunduğu düşünülen uçsuz bucaksız tünelleriyle ve hazineleriyle ilgilendi. Bunların arasında, Theodore Roosevelt ve Franklin Delano Roosevelt gibi Amerikan başkanları da oldu. Theodore Roosevelt bizzat Güney Amerika'da yapılan bir keşif gezisine katıldı. Franklin Delano Roosevelt ise 1942 yılında Beyaz Saray'da iki yolcuyu kabul etmişti. Bu iki yolcu, Chiapas'ta geniş bir yer altı tünelleri ağına bekçilik ettiği söylenen açık renk tenli bir kabileyle karşılaşmışlardı. Onlardan önce, büyük bilim adamları da Agarta Efsanesi'nden etkilenmişlerdi. Bunların arasında Aydınlanma Çağı'nın en büyük matematikçisi İsviçreli Eulero, 1700'lerde Isaac Newton tarafından dünyanın kutup noktalarında daha basık olduğu varsayımını ölçerek kanıtlayan Fransız Pierre-Louis Maupertuis ve soyadıyla aynı isme sahip olan kuyruklu yıldız keşfeden ve Agarta sevgisini elinde haritasıyla resmini yaptıracak kadar gösteren İngiliz astronom Edmond Halley vardı. Diğer taraftan, dünyayı kötülüklerden korumayı vaat eden bir efsaneden daha cazip ne olabilirdi ki?

Ününü bir kuyruklu yıldız borçlu
Kendisiyle aynı soyadını taşıyan kuyruklu yıldızın kaşifi; astronom, matematikçi, fizikçi ve meteorolog olan İngiliz Edmond Halley de Agarta efsanesinden çok etkilenmişti. Alttı, Paskalya Adası'nın altında bulunan ve Agarta'ya gittiği varsayılan kanallar.

EL DORADO

ALTIN ADAMIN HAZİNESİ

KAYIP ALTIN ŞEHİR EL DORADO, Güney Amerika'ya dair bir efsane olduğu gibi, Avrupalıların kayıp bir uygarlığın zenginliğini arama öyküsünü de anlatır. Burayı bulduğunu iddia eden gezginlerin anlattıkları, yıllarca Avrupalı maceracıları harekete geçirdi ancak El Dorado efsanesinin özü hep saklı kaldı.

Tarihin en uzun süre canlı kalan efsanelerinden biri olan El Dorado, dünyanın öbür ucundaki orduları bile harekete geçirmeyi başarmıştı. El Dorado, eski bir gelenekten doğmuş, ama sonradan eşi benzeri görülmemiş bir altın avına dönüştü. Bugünkü Kolombiya, Peru ve Ekvador topraklarında, altın çok bol miktarda olmasa da Avrupa'da olduğundan daha fazla miktarda bulunuyordu. Altının maddi değerinden öte, güzelliği ve

sembolik anlamı değerini artırıyordu. Güney Amerika'da And Dağları'nda yaşayan halklar, dört elementi birleştirince (yani altın içeren, toprak haline gelmiş taş, su, ateş ve hava) ortaya çıkan malzemenin parlak bir metale dönüşebileceğini ve böylece insanların, doğanın güçlerini kullanarak ilkel olmaktan, üstün olmaya geçebileceklerini düşünüyorlardı. Bu dönüşümü temsil etmek için, kral olan kişi özel bir törene katılıyordu.

Gölün içindeki mücevherler

Üstte; adak için kullanılan altından yapılmış eller. Andlar'da ve Güney Amerika'da yaşayan halklar genel olarak altın işçiliğinde oldukça ustaydı. Altta; Guatavita gölü.

EL DORADO

ALTIN ADAMIN HAZİNESİ

KAYIP ALTIN ŞEHİR EL DORADO, Güney Amerika'ya dair bir efsane olduğu gibi, Avrupalıların kayıp bir uygarlığın zenginliğini arama öyküsünü de anlatır. Burayı bulduğunu iddia eden gezginlerin anlattıkları, yıllarca Avrupalı maceracıları harekete geçirdi ancak El Dorado efsanesinin özü hep saklı kaldı.

Tarihin en uzun süre canlı kalan efsanelerinden biri olan El Dorado, dünyanın öbür ucundaki orduları bile harekete geçirmeyi başarmıştı. El Dorado, eski bir gelenekten doğmuş, ama sonradan eşi benzeri görülmemiş bir altın avına dönüştü. Bugünkü Kolombiya, Peru ve Ekvador topraklarında, altın çok bol miktarda olmsa da Avrupa'da olduğundan daha fazla miktarda bulunuyordu. Altının maddi değerinden öte, güzelliği ve

sembolik anlamı değerini arttıyordu. Güney Amerika'da And Dağları'nda yaşayan halklar, dört elementi birleştirince (yani altın içeren, toprak haline gelmiş taş, su, ateş ve hava) ortaya çıkan malzemenin parlak bir metale dönüşebileceğini ve böylece insanların, doğanın güçlerini kullanarak ilkel olmaktan, üstün olmaya geçebileceklerini düşünüyorlardı. Bu dönüşümü temsil etmek için, kral olan kişi özel bir törene katılıyordu.

Gölün içindeki mücevherler

Üstte; adak için kullanılan altından yapılmış eller. Andlar'da ve Güney Amerika'da yaşayan halklar genel olarak altın işçiliğinde oldukça ustaydı. Altta; Guatavita gölü.

Altının gücü

1500'lerden kalma bu gravür, 'El Dorado' ismini alacak kral için yapılan altın kaplama törenini anlatıyor.

▲ Kraliyet salı

El Dorado'yu Guatavita Gölü'nün ortasına getiren kayak ve töreni anlatan altın obje.

Kralın tamamen çıplak olan vücudu, "verniz de pasto" adı verilen özel bir reçineyle kaplanıyor, üzerine küçük bir üfleme borusuyla altın tozu üfleniyordu. Zaten "El Dorado" ismi de "altın kaplanmış" anlamına geliyor. Bir kayıkla Guatavita Gölü'nün ortasına gelip, güneş en tepedeyken suya dalar ve yanında getirdiği ağır hazineyi suya bırakıyordu. O sırada hizmetkarları da genellikle altından yapılmış, her türlü adak eşyasını suya atıyordu.

Hernán Cortés, Meksika'nın fethinden sonra Avrupa'ya döndüğünde yıl 1520'ydi. İspanyol Kralı'na, Aztek Kralı Montezuma'nın muhteşem hazinelerini anlattı: "Bir arabanın tekerleği gibi büyük, incecik altından güneş şeklinde bir disk... 20 çok güzel altın kaz... Köpek, kaplan, aslan, maymun şeklinde süslemeler" ve daha birçokları. Cortés'in anlattıkları sonsuz gibi görünen bir birikimdi. İspanyol Sarayı, bu topraklarda taş yerine altın bulunduğu ikna olmuştu.

Vahşi istilacılar

En üstte; Hernán Cortés adamlarına bir köyün yağmalanmasını emrederken resmedilmiş.

Üstte; resimdeki altın göğüs süslemesi gibi hazineleri ararken Cortés ve adamları Güney Amerika'nın altını üstüne getirdi.

ÇOK İYİ GİZLENMİŞ BİR HAZİNE

Altın adam "El Dorado" ve şehri "Manoa"nın hikayesi kısa zamanda her yere yayıldı ve hakkında çeşitli hikayeler anlatılmaya başlandı. Kısa zamanda, Güney Afrika veya Orta Amerika'da El Dorado isimli çok zengin bir yer olduğu, halkın altın süslemeli elbiseleri, altın kaplanmış yolları konuşulmaya başlandı. O andan itibaren İspanyol istilacılar efsanevi Altın Krallığı bulmak için hiç durmadan araştırmaya başladılar. Buldukları her değerli metal parçası ile beraber efsaneye bir adım daha yaklaştıklarını düşünerek baskılarını arttırmaya başladılar. 1545 yılında Guatavita Gölü'nü titiz bir şekilde araştırmaya başladıklarında, yüklü miktarda altın ve kıymetli taşlar bulacaklarını düşünüyorlardı.

1580'den sonra Bogotalı bir tüccar olan Antonio de Sepulveda, 8000 yerlinin yardımıyla gölün yanına bir tünel kazıp göldeki su seviyesini 20 metre kadar düşürdü. Toprak setin yıkılması girişiminin oldukça kanlı bir şekilde sonuçlanmasına neden olduysa da; bulunan bazı objeler ve yumurta büyüklüğünde bir zümrüt, efsanenin daha da büyümesini sağladı.

Bulunanlar İspanya kralı II. Felipe'ye gönderildi. Yüzlerce yerli bilmedikleri bir şeyi anlatamadıkları için işkence görüp öldürüldü. Yüzlerce istilacı da hem ormanlarda, hem de And Dağları'nda hiçbir zaman bulamayacakları altın şehri arayıp durdu. Birçokları, açgözlü Avrupalı kralların hayal ettiği hazineleri bulamadan hayatlarını kaybetti.

El Dorado'nun izlerini bulabilmek için akla gelmeyecek yerlere bakmak gerekiyordu. Her şey bir varsayım ile başlamıştı. Konuyla ilgili bilinenler, bugüne kadar çözme yi başaramadığınız tarihi gizemler, en eski zamanlardan beri sadece seçilmişlerin ulaşabileceği şekilde aktarılmıştı.

Aralarında Tapınak Şövalyeleri'nin yaptıklarını anlatan dokümanların da bulunduğu Vatikan Kütüphanesi'ndeki, toplam uzunluğu 15 km'yi

bulan gizli arşivler medeniyetin gizli tarihini barındırıyor. Bununla da kalmıyor. Dini bazı kurallar sebebiyle ulaşılması mümkün olmayan birçok ülkeye ait arşivlerde de dünya tarihine dair binlerce bilgi bulunuyor. Tarihteki büyük gizemlerin cevaplarını bu arşivlerde aramak gerekiyor. Günümüzde arkeolojik araştırmaların da daha çok bu yöne kaymaya başladığı görülüyor. Belki de tarihin en büyük efsanelerden birinin kanıtları yüzyıllardır ulaşılamayan bu arşivlerden birinde gizli.

Acımasız kaşifler

Altta; İspanyol istilacıların tüm Aztek toplumunu baskı altında tuttuğunu anlatan bir resim. Sağda, altın bir taç.

Ancak bu özellikleri onları bölgedeki diğer halklardan ayıran tek farklılık değildi. Misyoner mektubunda Paititi halkından şu şekilde bahseder: “Almanlar gibi beyaz derili insanlar, çok güzeller ve son derece medeni bir yaşantıları var”. Beyaz tenli, sarı saçlı adamlara ait efsaneler yukarı Amazon ormanlarında da anlatılır. Ayrıca bugüne kadar açıklanamamış bir şekilde tanrıları ile ilgili tasvirleri de bu adamları andırmaktadır. Papaz Lopez Paititi Krallığı'nı şu sözlerle

anlatır: “Çok zenginler. Altın, gümüş ve incilerle süslenmiş mutfak eşyaları, tabak ve tencereler kullanıyorlar. Metal ve demiri bizim gibi kullanıyorlar”.

Bu bilgilere göre El Dorado bir efsane değil, gerçek olabilir. Ancak şehrin varlığıyla ilgili bilgilerin Papa ve Cizvit Tarikatı tarafından diğer Avrupa krallıklarından özellikle gizli tutulduğu, böylelikle yerli halkın ve kültürlerinin korunmasına çalışıldığı düşünülür.

CİZVİT TARİKATI MİSYONERLERİ

Cizvit Tarikatı'nın misyonerlik çalışmaları 1541 yılında, tarikatın kurucusu Loyolalı Aziz Ignatius'un ilk yandaşlarından biri olan S. Francesco Saverio ile başladı. Francesco Saverio yolculuğuna Lizbon'dan başladı. Denizden Afrika'nın etrafını dolaştıktan sonra Hindistan'daki Goa'ya ulaştı. Buradan bugünkü Endonezya kıyılarına, sonra da 1549 yılında, iki yılını geçireceği Japonya'ya geldi. 1552 yılında Çin'e giderken hayatını kaybetti. Doğu'dan yolladığı mektuplarıyla, Avrupa'daki genç Cizvitler arasında Asya misyonerliği konusunda büyük heyecan uyandırdı. Hindistan, Çin, Japonya ve diğer Asya ülkelerine gidebilmek için can atan bu gençlere “indipetae” adı veriliyordu. Ancak yolculuk altı ayla bir yıl arasında sürebiliyor, bu sırada gençlerin büyük bir kısmı ya hastalıktan ya da gemi kazalarından ölüyorlardı. Hayatta kalıp varış noktalarına ulaşanları ise son derece zorlu şartlar ve işler bekliyordu. Yine de misyonerler Amerika'ya kadar gelmeyi başardılar. 1549 yılında Brezilya'dan başlayarak, 1569'da Florida ve Peru'ya; sonrasında da Meksika, Paraguay, Şili ve Ekvador'a ulaştılar.

Dünyanın her köşesinde

Loyolalı Aziz Ignatius tarafından kurulan tarikatın ve Cizvit papazların misyonerlik hikayelerini konu alan, 1986 yılında çekilen Misyon (Mission) filminden bir sahne. Üstte, günümüzde Viyana Kunsthistorisches Müzesi'nde muhafaza edilen Rubens'in yağlıboya tablosundan bir ayrıntı.

CAMELOT

KRAL ARTHUR EFSANESİNİN PEŞİNDE

ŞÖVALYELİKLE ÖZDEŞLEŞTİRİLEN HAYALİ KALE CAMELOT, yüzyıllar boyunca birçok yazar ve şaire ilham verdi ve Avrupa folklörünün önemli bir ögesi haline geldi. İnsanlar buradaki onurlu kahramanları yücelterek Camelot'u aradı. Ancak efsanevi kale, adeta kralıyla birlikte yok oldu.

Muhteşem ormanları, kuleleri, şatoları, zenginlikleri ve uyumlu yaşantısıyla Orta Çağ'ın efsanevi şehri Camelot, anlatıldığına göre, zamanın olmadığı bir yerde kuruluydu ve şövalyeler tarafından yönetiliyordu. Kral Arthur'un sarayı olarak tasvir edilen yerde sadece şövalyelerin dostluğuna,

onların şerefine ve kahramanlıklarına yer vardı. Aşk ile sadakat çok önemliydi ve şövalyeler bunlar uğruna hayatları pahasına savaşmaya hazırlardı. Tüm bu efsanenin başrolünde, birçokları tarafından Britanyalıları Sakson işgalcilere karşı tek bayrak altında toplamayı başaran cesur kral olarak görülen Arthur vardı.

Graal'ı ararken

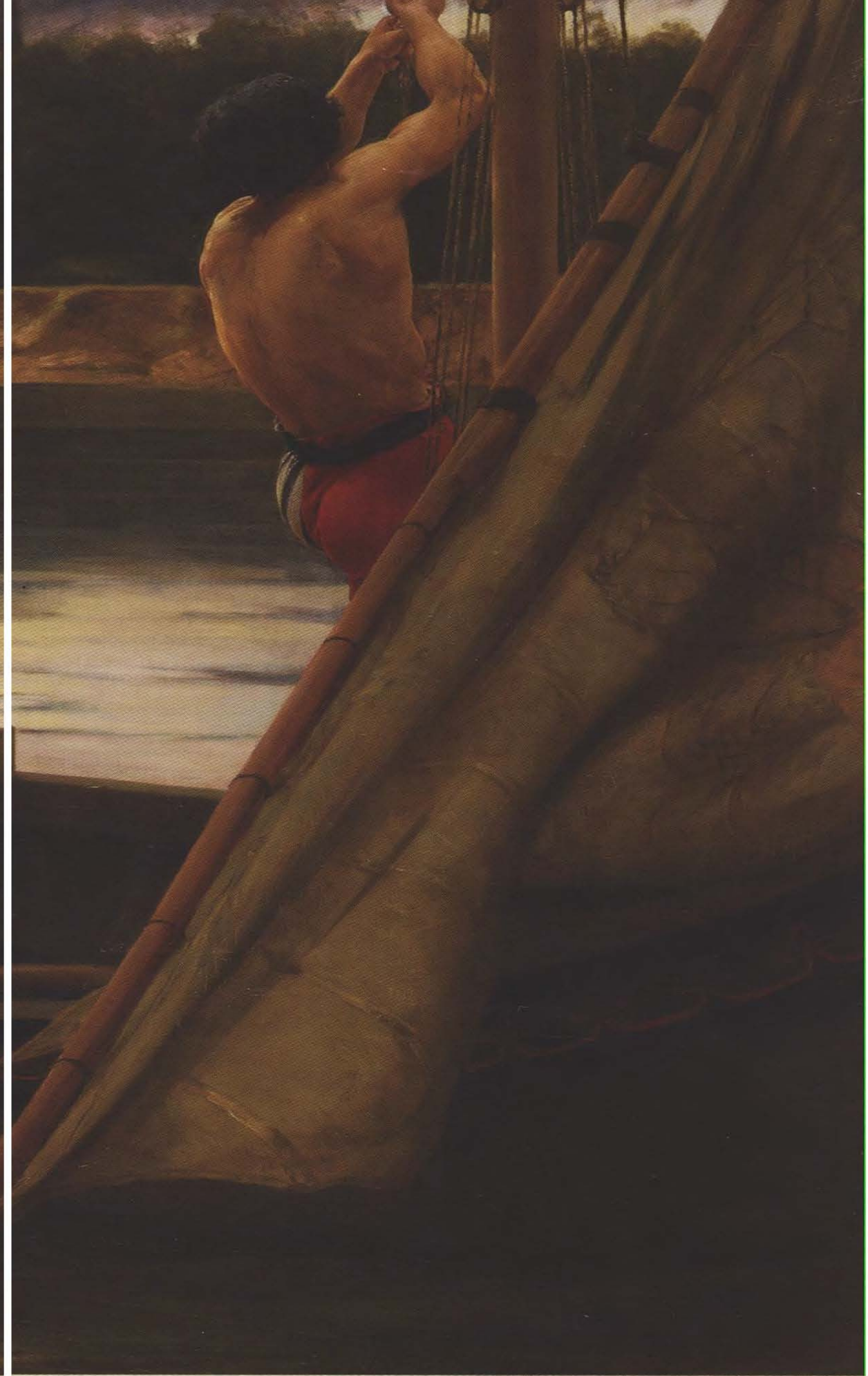
Kutsal Kadeh (Gaal), Edward Burne-Jones'un 1890 yılında yaptığı bu tabloda, ellerinde kalkan ve mızraklarla resmedilen Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nin her zaman en büyük hedefi olmuştur.

Keltlerin rönesansı olarak da kabul edilen bu dönemde, Keltler sadece devlet yönetiminde değil, *druid* adı verilen rahipleriyle, din işlerinde de büyük güç sahibiydiler.

Kral Arthur dönemi dünyasının hem en görkemli, hem de en karniaşık kişiliklerinden biri olan Merlin, büyük olasılıkla yüksek rütbeli ve yetki sahibi bir druiddi. Romalılar ülke topraklarını terk ettikten sonra, Britanyalıları, istilacılara karşı çıkmak için bir ittifak kurnıaya itenin Merlin ile Arthur'un birleşmesi olduğu da söylenir.

Nitekim bu efsaneyi konu alan kitaplara göre, Arthur kayaya saplanmış kılıcı da Merlin'in ona verdiği büyülü ve manevi güç ile çekip almıştı. Bugün hala birçok kişi bu kılıcı, dünyada ve İngiltere'de çekilen acıların sembolü olarak görür.

Kral Arthur, Merlin'in de yardımıyla Camelot'tan yola çıkarak, Romalıların istilası sebebiyle yaklaşık dört asırdır devam eden o acıya son vermeyi başarmış, Britanya'yı bir zamanlar sahip olduğu politik, ekonomik ve manevi güce yeniden kavuşturmuştur.

Kral Arthur'un tahtı

Şövalyelerin büyük hükümdarlarına karşı duydukları saygı sonsuzdu. Altta, 1400'lerde Lancelot du Lac'dan bahseden bu elyazması eserde, taht odasında Kral Arthur'un görüntüsü karşımıza çıkıyor.

BİR KRAL FİGÜRÜ

Efsanevi kral figürü Arthur, en başından beri insanları cezbetmiş ama aynı zamanda da soru işaretlerine neden olmuştur: Arthur gerçekte kimdi? Gerçekten yaşad mı yoksa sadece edebiyata konu olan bir karakter miydi?

Galler ve Britanya gibi Büyük Britanya'nın bazı köşelerinde, Saksonlar'a karşı kazanılan başarının, hikayesi dünyanın dört bir yanına yayılan ve uzun yıllar anlatılan bu eski efsanevi kahramana yeniden hayat verildiği düşünülür.

12. yüzyılda, Fransa'nın büyük bir bölümünün de içinde olduğu geniş bir krallığın temellerini atan İngiltere hükümdarları, hem Norman aristokrasisi, hem de Kelt ve Anglo-Sakson halklar önünde bu hakimiyetlerine geçerlilik ve resmîyet kazandırmak için bir sembole ihtiyaç duydular. Hem bu halkları birbirine yaklaştıracak, hem de Fransız ve Roma-Germen İmparatorluğu'nun hükümdarları ile boy

ölçüşmelerini sağlayacak bir simge bulmaları gerekiyordu. Nitekim Fransız hükümdarlarının Reims'te muhafaza ettikleri; içi, hükümdarlar tahta çıktıklarında vücutlarına sürülen yağ ile dolu, efsaneye göre melekler tarafından getirilip bırakılan Kutsal Şişesi vardı; Fransızlar ayrıca Saint-Denis Manastırı'nda, Tanrı tarafından Şarlman'a verildiğine inanılan sancak Oriflamme'ı saklıyorlardı. Almanlar ise güçlerinin kutsallığını, Şarlman'ın mezarının yer aldığı Aachen'deki Kraliyet Palatine Şapeli ile bağdaştırıyorlardı. Bunlardan daha güçlü sayılabilecek ne olabilirdi ki?

Çözüm Avrupa folklöründen ve eski bir Kral Arthur figürünün ön planda olduğu edebi yazılardan geldi. 8. ve 9. yüzyıl arasında Nennius, "Historia Britonum" adlı eserinde, Britanya'da, Lucius Artorius adlı Romalı kamu görevlisinden esinlendiği bir "Arturus Rex"ten bahsediyordu. 10. yüzyılda, Annales Cambriae'de (Galler Tarihi Olayları), MS 516 yılında Britanyalıların Saksonlar'a karşı kazandıkları bir zafer anlatılıyordu. Yine aynı hikayede üç gün boyunca aralıksız olarak İsa'nın haçını omuzlarında taşıyan bir Kral Arthur'dan bahsediliyordu.

SARAY EFSANESİ

Arthur üzerine yazılan çeşitli hikayelerin hepsi, 1135 yılında, Monmouth'lu Geoffrey'in yazdığı "Historia Regum Britanniae" (Britanya Kralları Tarihi) ve bundan iki yıl sonra da Malmesbury'li William tarafından yazılan "De antiquitate Glastoniensis Ecclesiae" adlı eserle, kısacası 12. yüzyılda bir bütünlük kazandı.

Bu iki eserden ilki çevrilerek, İngiltere ve Fransa'da geniş bir kitleye ulaştı. O kadar ki, Wace'in, 1155 yılında yazıp ithaf ettiği "Roman de Brut" adlı eserinde yazar bu çeviriden etkilenmişti. Eserde büyük bir eşitliğe sahip olan Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nin etrafında sıralandığı masadan detaylı bir şekilde bahsediliyordu. Hiç kimse ön plana çıkmadan, herkesin eşit bir şekilde bu masaya oturması ve hepsine aynı şekilde hizmet edilmesi, grubun büyük bir birlik içinde olduğunun altını çiziyordu. Ancak Camelot'tan ilk olarak Fransız şair Chrétien de Troyes

bahsetti. Chrétien de Troyes 1165 yılı civarında, Aquitaine'li Eleanor'un kızı olan Champagne Kontesi Kraliçe Marie'nin kültür sarayı olarak ün kazanmaya başlayan mekanında, çok güzel romanlar yazıyordu. Marie'den aldığı ilhamla yazdığı romanlarının konuları ise, antik Kelt efsaneleri ve o zamanlardaki olayların onda bıraktığı etkilerdi. Nitekim Chrétien, 1176 yılında Lancelot'u Marie'ye ithaf etti. Daha sonra da, 1181 ve 1190 yılları arasında "Perceval, ou le conte du Graal" adlı eserini yazdı.

Bir kadeh ya da bir kase olarak betimlenen Kutsal Kase Graal'dan da ilk kez Perceval'de bahsedilmişti. Araştırmacılara göre Kutsal Kase, aslında Baltık, Germen, Pers ve Arap dünyasında karşılığı olan antik bir Kelt efsanesinin yeniden ele alınmış haliydi. Ancak daha önceleri büyülü bir kase olarak kabul edilen bu eşya, Hz. İsa'nın doğrudan teması ile kutsal bir nitelik kazanmıştı. Chrétien eserlerinde ayrıca Camelot'tan, Arthur'un Krallığı'ndan bahsetti ve Perceval ile Lancelot gibi önemli kahramanlara hayat verdi.

Yuvarlak masa

1400'lerde yapılmış olan bu resimde, meşhur masanın etrafında konsey için bir araya gelmiş, hepsi de aynı eşitlik içinde sıralanmış şövalyeleri görüyoruz. Aralarında, üstteki resimde kralın en güçlü ve en güvenilir şövalyesi olarak betimlenen Göl'ün Lancelot'u da var.

KELT HİKAYELERİ VE TOSCANA EFSANELERİ

Arthur Efsanesi'ne hayat veren en önemli kaynaklardan birisi kuşkusuz Mabinogion'du. 11.yüzyıldan daha önceki bir döneme ait olan, Gal dilinde yazılmış on bir ciltten oluşan bu hikayeler topluluğunda, çok daha önceki yüzyılların hikayeleri anlatılır. Hikayelerdeki Arthur, Merlin, Guinevere ve Morgana gibi baş kahramanların kaynağı, Avrupa'nın birçok yerinde yaygın olan Kelt efsanelerinde yer alan kahraman ya da tanrılardır. Bu Kelt efsanelerinde, Kelt uygarlığı tarihini etkilemiş olan her şeyi, önce

Romalılar, sonra da Germenlerin etkilerini görmek mümkündür. Peki Yuvarlak Masa Efsanesi'nde İtalyan bir öge var mıydı? Toskana Bölgesi'nin kalbinde yer alan yuvarlak bir şapel, Camelot ile birçok ortak noktaya sahip olan başka bir hikayede geçer. Her şey 12.yüzyılın sonlarına doğru Montesiepi'de başlar. Başrolde ise, 1148 yılında Chiusdino'da doğan, zengin bir Toskana ailesinin tek erkek evladı Galgano Guidotti vardır. Gençken sorumsuz bir hayat süren Galgano, 32 yaşına geldiğinde rüyasında meleklerin prensi Mikail'i görür. Rüyasında Mikail ona tüm sahip olduklarını bırakıp, kendisini takip etmesini emreder.

Kayaya saplı kılıç

Merlin'in öngördüğü gibi, Excalibur'u kayadan çekip alan ve götürüp Katedral'in sunağına bırakanın genç Arthur olduğu söylenmektedir. Sayısız film ve kitap bu efsaneye adanmıştır.

Rüyasında on iki havari, Galgano'ya, Montesiepi'de, daha sonra içine çekilip münzevi bir hayat yaşayabilecekleri bir kümbet inşa etmesi emrini verir. Galgano'nun annesinin ve arkadaşlarının rüyayı ciddiye alması konusundaki ısrarları hiçbir şekilde fayda etmez. Efsaneye göre; bir gün atı şaha kalkar ve onu Montesiepi'ye götürür. Yere haç çizmek amacıyla kılıcını toprağa saplayan Galgano'nun kılıcı, taşın içine girerek orada takılıp kalır.

Excalibur Efsanesi, Kral Arthur, Yuvarlak Masa Şövalyeleri ve Kutsal Kase (Gaal) ile ilgili ilk öykülerin ortaya çıkışından yaklaşık yirmi yıl kadar önce mucizevi bir olay gerçekleşmişti. Bu, bir kayaya saplanmış olarak bulunan sadece ilk değil, tek kılıçtı.

Efsaneye geri dönersek; sapı haç şeklini almış kılıcın hikayesi her yere yayılır ve Montesiepi, mucize arayan hacıların uğrak yeri olur. Galgano 1181 yılında yokluk içinde ölür ve 1185 yılında da azizler listesine alınır. Pavia Üniversitesi'nde yapılan araştırmalar sonucu kılıcın

gerçekten de 12. yüzyıla ait bir parça olduğu anlaşılmış ve konunun sadece bir efsaneye dayanmadığı netlik kazanmıştır. Peki ama San Galgano ve Kral Arthur arasındaki ortak nokta nedir?

1190 senesinde, Galgano'nun ölümünden sadece dokuz sene sonra Chrétien de Troyes; Kral Arthur'u, Yuvarlak Masa Şövalyeleri'ni ve kayaya saplanmış kılıcı anlatan "Perceval" adlı romanını yazdı. Şövalyelerden bir tanesinin ismi Galvano idi ve münzevi İtalyan karakterin ismine çok benzemekteydi. Bu karakter, Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nin anlatımlarında da sıklıkla Arthur'un kılıcı Excalibur'u tutmaktaydı. Galgano ve Kral Arthur aynı kişi olabilirler mi?

Aziz Galgano, çağdaşları tarafından çok sevilmemişti. Belki de Haçlı Seferleri'nin düzenlendiği bir dönemde; kayaya saplanmış, haç şekline dönüşmüş bir kılıçla verilmek istenen barış mesajı pek uygun görülmedi. Bu hikaye, o zamanın politik ihtiyaçlarına göre biraz değiştirilerek kılıç "inançsızlara" karşı yenilmez bir silah halini almış olabilir mi?

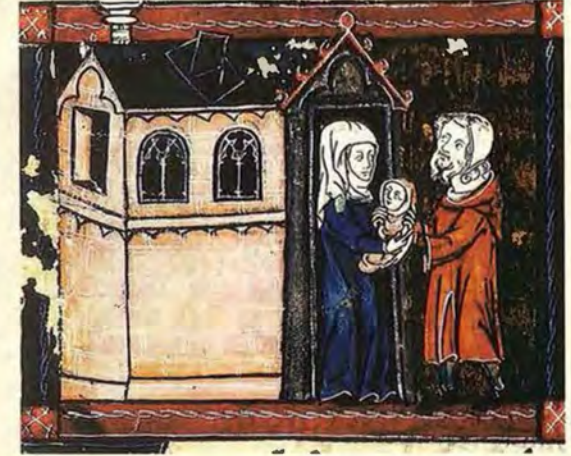
Efsanenin gerçek kaynağı

Azize adanmış olan şapelde halen korunmakta olan kayaya saplı kılıcın gerçek hikayesi, aslen Aziz Galgano'ya (üstte bazilikanın yanındaki resim) dayanır.

EFSANE DEVAM EDİYOR

Farklı bir yorum, bizi yine İtalya'ya yönlendiriyor: Chrétien de Troyes tarafından yazılan Arthur Efsanesi, İtalya'ya bir yüzyıl sonra, Bari'deki Aziz Nicola Bazilikası inşa edildikten sonra ulaşmıştı. Bu durumda Kral Arthur ve Kutsal Kase (Gaal) bu bazilikadaki çizimlerde, nasıl bu kadar önceden tasvir edilebilmişti? Büyük ihtimale, Chrétien'in yazıya dökmediği sözlü olarak anlatılan bir İtalyan efsanesi de vardı.

Arthur Efsanesi zaman içinde eklemeler ve genişlemelerle yoluna devam etti. 1200'lerin başında yazılan "Vulgata" (İncil'in 4. yüzyıla ait Latince versiyonu) olarak adlandırılan eserlere diğer şiirsel anlatımlar da eklendi. Avrupa'nın çeşitli yerlerinde Yuvarlak Masa Şövalyeleri ve Kral Artur ile ilgili hikayeler anlatılmaya başlandı. 1210 yılları civarında Wolfram Von Eschenbach, ezoterik kavramlarla dolu eseri *Parzival*'ı yazdı. 1450 yılına doğru Sir Thomas Malory'nin yazdığı *Arthur'un Ölümü* eseriyle, Kral Arthur'un bugün tanıdığımız biçimde hikayesi oluştu. Arthur'un doğumu, Merlin tarafından gözetilmesi, Excalibur'u saplı olduğu kayadan çıkartıp krallık tahtına oturması, Camelot'taki Yuvarlak Masa, Lancelot ve Guinivere arasındaki yasak aşk, Arthur ve üvey kız kardeşi Morgana'nın ensest ilişkilerinden doğan Mordred, Kutsal Kase peşinde Mordred'le olan savaşında ölüme sürüklenen Arthur ve Avalon'daki sonsuz istirahati anlatıldı.

Arthur ile ilgili hikayeler

Efsanevi Britanya kralına, 1165 yılında, soldaki mozaik detayında görüldüğü gibi, Otranto Katedrali'nde rastlandı.

Üstte; 1300'lerde yapılmış bir minyatürde, Arthur çocukken Merlin'e emanet ediliyor.

Altta; 14. yüzyıl sonlarına ait bir İtalyan minyatüründe, Kral Arthur ve Yuvarlak Masa Şövalyeleri sefere giderken.

Efsanevi Yerler

En üstte, Cornwall'da bulunan bir burunda, bazılarının efsanevi kralın yaşadığına inandığı Tintagel Kalesi'nin kalıntıları. Üstte, 1300'lerde yapılmış bir minyatürde, Arthur hikayesinin son bölümünden bir kare görüyoruz. Öleceğini anlayan Arthur, düşmanın eline geçmemesi için Excalibur'u göle atıyor ve bir kadın eli kılıcı alıp suların altında koruyor.

Yıllar geçerken Kral Artur ve şövalyeleri ile ilgili destan da yaşamaya devam etti. Tamamen edebi bir eser olan destanın gerçek olduğuna dair ipuçları arandı.

Uzun zaman önce VIII. Henry'nin arşivcisi tarafından, Camelot'un izlerine, Somerset'te bulunan South Cadbury Kalesi'nde rastlandı. Bulunan kalıntılardan geleneksel anlamda bir kale olmadığı ama geniş bir şövalye grubunun karargahı olarak görev yapmış, güçlendirilmiş bir tepe olduğu anlaşıldı.

Yerel efsanelere göre, Kral Arthur ve Şövalyeleri hala yaz dönümü ve kış dönümü gecelerinde ve özellikle Noel'de mutlaka tepeden aşağı iner ve atlarını nehir kıyısında otlatırlar.

Arthur'la özdeşleştirilmiş bir başka yer ise; Cornwall sahilindeki burunda bulunan Tintagel Kalesi'dir. Burada geç Roma dönemi

kalıntılarına, ayrıca Fransa ve Kuzey Afrika'dan gelmiş arkeolojik kalıntılara ulaşıldı.

Winchester Kalesi'nde meşeden yapılmış çok güzel bir yuvarlak masa bulundu, bunun efsanevi yuvarlak masa olduğu düşünüldü. Fakat daha sonra Orta Çağ'a ait bir masa olduğu anlaşıldı.

Kral Arthur'un öldüğü savaş alanı olan Camlann, Cornwall'da bulunan Camelford'la benzetildi ancak bulgular bunu hiçbir zaman desteklemedi.

Son olarak, Arthur ölümcül olarak yaralandığında, Sir Bedevere'ye meşhur kılıcı Excalibur'u sudan yapılmış aynaya atmasını emretmişti. Sudan yapılmış aynayla anlatılmak istenen yerin, halen Gölün Leydisi'ni görmeyi umut edenlerin ziyaret ettiği Dozmary Gölü olduğu sanılır.

AVALON

VAR OLMAYAN ADANIN SİSLERİ ARASINDA

BÜYÜLÜ SİSLERİN SAKLADIĞI MİSTİK ADA AVALON, hem Kelt, hem de Hristiyan kültüründe özel bir yere sahiptir. Keltler için burası geleneklerinin hayat bulduğu, kutsal bir adaydı. Hristiyanlar ise gerçek yeri hiçbir zaman bilinmeyen Avalon'u Kral Arthur ve Kutsal Kase efsanesiyle birlikte andılar.

Kelt geleneğinde ve Kral Arthur hikayesinde bulunan efsanevi ada, gerektiğinde Britanya'ya dönmek üzere, hükümdarın ebedi istirahatini yaptığı Avalon'dur. "Cam ada", "İnis witrin" adıyla da anılan ada, üzerinde yetişen ve mavi renkte olan bir bitkiden dolayı Büyük Britanya'da çok sevilen, Küçük Dünya olarak da bahsedilen Periler Dünyası ile özdeşleştirildi. Arthur isminin Avalon ile beraber anılmaya başlanması, 1100'lü yılların başında "Historia Regum Britanniae"nin yazarı Monmouth'lu Geoffrey'in kralın adadaki mevcudiyetinden bahsetmesi ile oldu. Sadece mitolojik

ve kitaplarda yaşayan bir yer olduğu sanılan adanın varlığı, 12. yüzyıl sonlarına doğru gerçeklik kazanmaya başladı.

Her şey 1184 yılında Büyük Britanya'nın güneyinde yer alan Glastonbury manastırında çıkan bir yangınla başlamıştı. Önceleri Kral II. Henry tarafından korunan rahipler kral ölüp, oğlunun tahta geçmesi ile ekonomik bir krize girdiler. Alevlerin yaktığı yapıyı tamir edebilmek için Galli ozanın önerisini dikkate alarak Arthur'un kalıntılarını bulmak üzere kazılara başladılar.

Artur'un son istirahatgahı
Ölen kralın, yaşayanlar dünyasına dönmek için Avalon'da doğru zamanı beklediği söylenir. Üstte, Keltler için kutsal bir simge olan ve yaşama dönüşü sembolize eden Hayat Ağacı.

İnanılmaz bir şekilde 1190 yılında, Lady Şapeli'nin 3 m altında, meşe ağacından yapılmış bir kanonun içinde normalden uzun bir insan iskeletine ve yanında kendinden oldukça küçük ve üzerinde hala bir tutam sarı saç olan ikinci bir iskelete rastlandı. Ayrıca üzerinde şu cümlelerin yazdığı kurşun bir haç da bulundu:

Hic Iacet Sepultus Inclytus Rex Arthurius In Insula Avallonia Cum Uxore Sua Secunda Wenneveria. Yani “Burada, Avalon Adası'nda Kral Arthur ve ikinci eşi Guinivere yatmaktadır”.

Araştırmacıların haçın üzerindeki cümlelerin Arthur dönemi değil, Orta Çağ Latince'sine ait olduğu konusundaki ısrarına rağmen; buluntular hem papazlar, hem de mekan açısından yeni ufukların açılmasına neden oldu.

Monmouth'lu Geoffrey tarafından anlatılan Avalon Adası, Somerset'teki Glastonbury Tepesi ile bağdaştırıldı. Günümüzde tepeyi çevreleyen ova, bir zamanlar ortasında bir ada bulunduğu izlenimi veren bataklık bir bölgeydi. Arkeolojik kazılar, bir zamanlar Glastonbury Tepesi ve terk edilmiş çan kulesinin bulunduğu Glastonbury Kulesi'ne ulaşmak için sandal kullanmak gerektiğini gösterdi.

Kraliçe Guinivere

Guinivere'e ait olduğu tahmin edilen kemikler minyon bir fiziği gösteriyor ve uzun sarı saçlardan oluşmuş bir örgü bulunuyor. Solda, Arthur'un eşinin 1800'lerde Edward Burne-Jones tarafından yapılmış olan bir resmi.

Kral Arthur'un mezarında
Sağ altta, sade bir tabele Arthur ile
Guinivere'nin kemiklerinin bulunduğu
yeri işaret ediyor. Üstte sağda, 1400'lere
ait el yazması.

DİĞER DÜNYAYA AÇILAN KAPI

Kısa zamanda haber köyden köye, ülkeden ülkeye hızla yayıldı ve her taraftan Glastonbury'e hacılar gelmeye başladı. Kral Arthur ve Guinivere'den geriye kalanlar, efsaneyi besleyerek çok sayıda insanı bölgeye çekiyordu. Manastırın kasasına giren paralarla restorasyon tamamlanmış ve bulunan kemikler iki değerli tabuta konup, büyük mihraabın önündeki siyah mermerden mezara yerleştirilmişti.

Rahipler kazıya devam ettiler ve Aziz Patrick, Aziz Gilda ve iki yüzyıldan beri Canterbury Katedrali'nde yatmakta olan Başpiskopos Dunstan'a ait olduklarını tahmin ettikleri kemiklere rastladılar. VIII. Henry manastırda olanları örtbas edince, Arthur ve Guinivere'in kemikleri gizemli bir şekilde ortadan kayboldu.

Aradan geçen yüzyıllara rağmen bugün bile insanlar mezarın başında diz çöküp dua etmeyi sürdürür. Glastonbury'e olan bu bağlılığın sebeplerinden biri de bölgenin eskiden beri Büyük Britanya'nın en kutsal yerlerden birisi olarak kabul edilmesidir. Burada, efsanevi Avalon'da eskiden beri yer altı dünyasına bir geçiş kapısı olduğuna inanılırdı. Glastonbury Kulesi ve Chalice tepesi arasındaki küçük vadide bir zamanlar bir mağara vardı. Eski bir Kelt inancına göre ölümden sonraki yaşama buradan geçilirdi. Kelt dünyasında ruh sonsuz yolculuğuna devam eder, çünkü hiç ölmez; bu ve sonraki yaşamda varolmaya devam ederdi. Bu mağaraya dair bir başka efsaneye göre, Kral Arthur da öbür dünyaya kapıyı burada açmıştı. Camlann Savaşı'nda yaralandıktan sonra Arthur buraya getirilmiş, fakat ölmemiş; sadece uyumuştur. Krallığını yönetmek için birgün yeniden uyanacaktı.

EFSENEVİ ÇİFT

Glastonbury tarihin en önemli kutsal emanetlerinden biri olan Kutsal Kase dolayısıyla da büyük önem taşır. Onu bu bölgeyle özdeşleştiren sadece Kral Arthur ve öğretmeni Merlin'in zorlu arayışı değil, aynı zamanda uzun zaman önce Büyük Britanya'nın güneyine ulaşan ve özel bir seyyah olan Aramatyalı Yusuf'un anlattıklarıdır.

Graal ne demektir? Latince vazo, kadeh anlamına gelen "gradalis"ten türemiştir. Değişik kullanım alanları olmasına rağmen hepsi, geleneklere göre İsa'nın hayatının son saatleri ile alakalıdır. Efsanenin bazı Orta Çağ versiyonlarına göre, Graal yani Kutsal Kase, İsa ve on iki havarisinin 'Son Yemek'te şarap içtikleri kadehtir. Diğerlerine göre ise, Aramatyalı Yusuf'un, çarmıha gerilmiş İsa'nın parçalanmış kaburgasından akan kanı topladığı kasedir.

Yerel hikaye, Aramatyalı Yusuf'un Son Yemek'te kullanılan kaseyi alıp Britanya'ya gelmiş olduğu ve kaseyi Glastonbury'de gömüp sakladığı yönündedir. Geleneğe göre, o andan itibaren Glastonbury Kulesi'nin dibindeki kaynak suyu, İsa'nın kanı gibi kırmızıya dönüşmüştür.

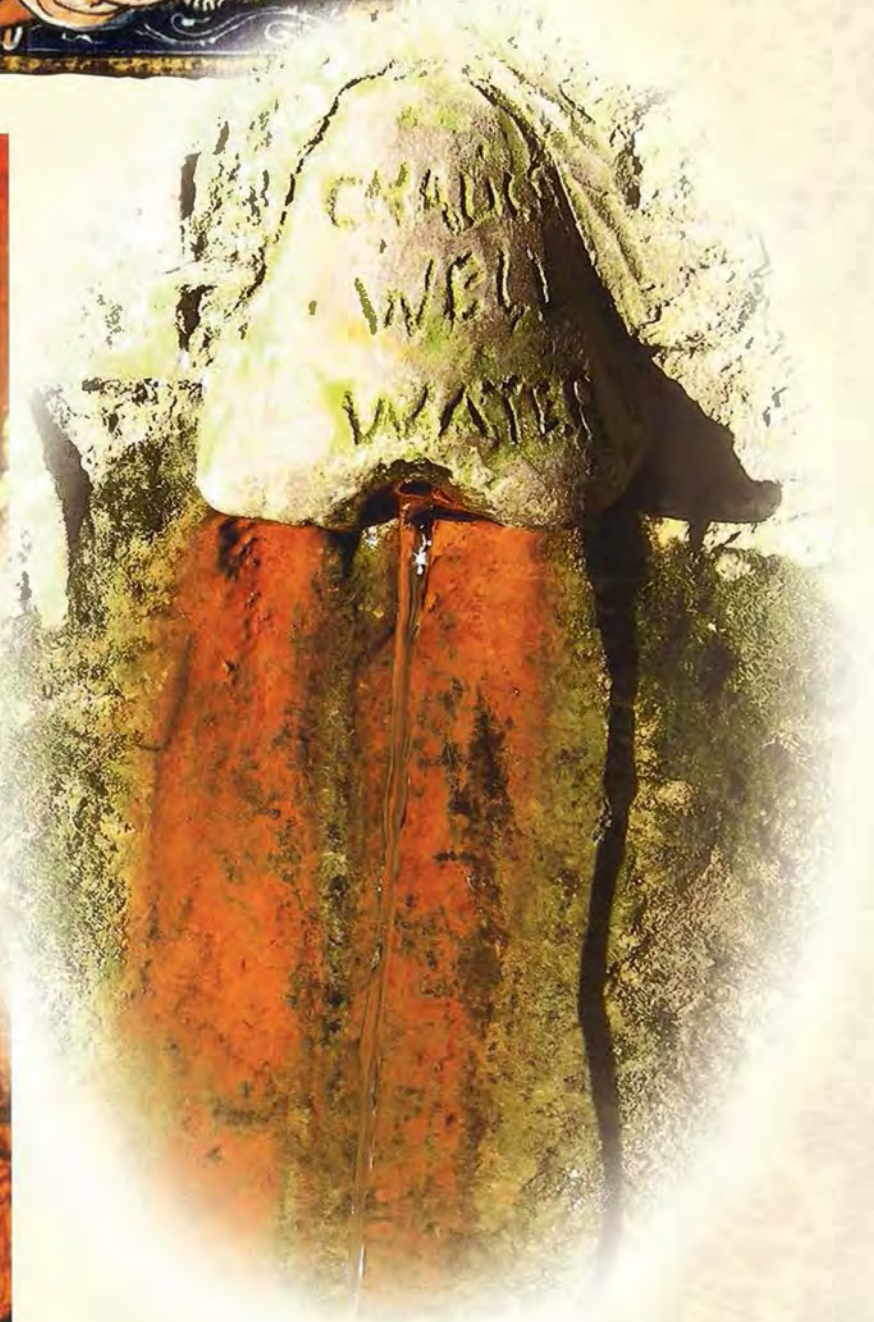

Aramatyalı Yusuf
Solda, 14. yüzyıl başlarına ait bir minyatür, çarmıhın önünde İsa'dan akan kanı toplayan bir Aziz. Altta, kırmızı suyuyla Chalice Well kaynağı.

Kült obje

Solda, Yuvarlak Masa'nın ortasında, melekler tarafından desteklenen kutsal kase bulunuyor. Etrafında şövalyeler toplanmış dua etmekte.

MUCİZE YARATAN GÜÇLER

Chalice Well'de (Kadeh Kuyusu) bulunan su kaynağı gerek suyun kırmızılığı, gerek metalik tadından dolayı binlerce yıl öncesinden beri tanınıyordu. Dolayısıyla da her zaman kutsal bir mekan olarak değerlendirilmişti.

Birçok insan için Kadeh Kuyusu, iki dünya arasındaki geçidi temsil eder. Suyu çok derin bir kaynaktan çıkar ve yılın her zamanında aynı sıcaklığa ve aynı basınca sahiptir. Dünyanın her tarafından insanlar,

sonsuz güce sahip Kutsal Kase'nin buraya gömüldüğüne inanıp, iyileştirici özellikleri için suyunu içerler. Aramatyalı Yusufun bölgedeki etkisi de sürer. Yusufun buraya geldiği zaman bastonunu toprağa diktiği ve buradan büyüldüğüne inanılan alıç bitkisinin doğduğu söylenmektedir. Bugün bile alıç bitkisi burada bulunur ve Glastonbury ziyaretçilerine gösterilerek hikayesi anlatılır.

Efsaneler ve eski gelenekler Büyük Britanya'nın bu bölgesinde birbirine karışmıştır. Ama birçok insan için, gerçek Avalon buradan farklı bir yerdedir.

GERÇEK AVALON NEREDE?

Geoffrey Ashe, 1968'de yazdığı *Arthur Britanyası'nın İzinde* isimli kitabında, Avalon'u Glastonbury; Camelot ile Yuvarlak Masa Şövalyeleri'nin efsanevi kalesini ise Somerset ve Dorset arasında bulunan Neolitik Cadbury Kalesi olarak gösterse de, diğer araştırmacılar zaman içinde farklı yerleri işaret ettiler.

1250 senesinde Burgonya ve hatta Sicilya'nın bile Avalon olabileceğinden bahsedildi. 1800'lerin sonlarında Sir John Rhys Avalon olabilecek 10 adanın listesini yapmıştı. Glastonbury dışında listede Gower, Aberistwyth, Gresholm, Shilly, Bardsey, Puffin, Man, Tory ve

Anglesey adaları bulunuyordu. Norma Lorre Goodrich, çok daha yakın bir zamanda, 1986 yılında yazdığı "King Arthur" adlı kitabında araştırmacıların büyük bir kısmının kabul ettiği Glastonbury tezini kabul etmedi. Onun yerine Man Adası'nda bulunan Peel Kalesi'nin Avalon olduğu fikrini destekledi.

Nerede olursa olsun, Avalon'un büyüü hayal gücünü zorlar. Bu büyüünün en büyük kanıtı da hergün Chalice Well'deki (Kadeh Kuyusu) kutsal suyu içmek, Glastonbury Manastırı'nın kalıntıları arasında dolaşmak ve en sonunda Kral Arthur'un mezarı olduğu sanılan yerde diz çöküp dua etmek için gelen birçok ziyaretçi bulunmasıdır.

Arthur'un ölümü

Çok sevilen Britanya kralının hayatının son dakikaları sayısız resme konu olmuştur. Alta, Edward Burne-Jones'un 1800'lerin sonunda yaptığı bir tablo.

VİNLAND

DENİZAŞIRI VİKİNG RÜYASI

TARİHTE BİRÇOK UYGARLIK İDEAL BİR TOPRAK PARÇASINI hayal etti, tüm insanların mutlu yaşayabileceği bir ülkenin destanlarını anlattı. Kuzey kültürüne ait ütöpik ülke Vinland ise bir hayalden daha fazlası gibi görünüyor. Bereketli topraklara sahip Vinland'ın nerede olduğuna dair tartışmalar günümüzde de sürüyor.

Vikingler'in vaat edilmiş toprakları, bir macera gezisi sırasında tesadüfen keşfedildi. Bu topraklara dair hikayeler, nesiller boyu Groenlendinga Saga ya da diğer adıyla Grönlandlılar Destanı, ya da Eiríks Saga Rauða yani Kızıl Erik Destanı adı altında anlatıldı. Anlatılanları daha iyi anlayabilmek için önce Vikingler'in en ünlüsü, Kızıl Erik'i tanımakta fayda var.

Asi bir karaktere sahip olan Erik 940 yılında Norveç'te dünyaya geldi. Soyadını belki de saçlarının renginden almıştı ama döktüğü kanların renginden almış olması da olasıdır. Birçok kavga ve cinayetle sonra Norveç'ten sürgün edildi, ailesini ve kölelerini alarak İzlanda'ya yerleşti. Saldırganlığı burada da devam etti, yakalanıp hapsedildi. Bu olaylar onu yeni topraklar aramaya yöneltti. Kuzeybatıya yelken açtı

ve yemyeşil bir ülkeye ulaştı. Buraya yeşil topraklar anlamına gelen Grönland adını verdi. Günümüzde bu isim bize tuhaf gelebilir, ama bu topraklar bir zamanlar çam ve ladin ağaçları ile kaplıydı. Ilıman ikliminde farklı türlerde böcekler, kelebekler ve çeşitli hayvanlar yaşırdı. Derinlerdeki buz katmanlarında bulunan organizmalara ait DNA örnekleri üzerinde yapılan çalışmalar, bugün yüzde 80'den fazlası buzlar altında olan bölgenin bir milyon yıldan daha kısa bir zaman önce ormanlarla kaplı devasa bir ada olduğunu gösterdi.

Son Buzul Çağı'ndan sonra, 9. ve 13. yüzyıllar arasında Orta Çağ Ilıman Dönemi adı verilen kısa zamanlı bir iklim değişikliği yaşanmıştı. İşte bu dönemde Grönland günümüzde olmadığı kadar ılımlı bir havaya sahipti. Erik'in gözlerine de o haliyle görüldüğü düşünülür.

VİNLAND NEREDE?

"Vinland" isminin modern yorumuna göre, "vin" kelimesi eski Viking dilinde çayır, otlak anlamına geliyordu. Vinland ismi ilk olarak Bremenli Adam tarafından 11.yüzyılda kaleme alınan Latince *Descriptio insularum Aquilonis* (Kuzey Adalarının Anlatımı) adlı eserde geçti. Burada okyanusta keşfedilen Winland adlı bir adadan bahsediliyordu. Adada asmalar kendiliğinden yetişiyor ve çok lezzetli üzümler veriyordu.

Bu verileri değerlendiren tarihçiler Vinland'ın yeri konusunda hala bir sonuca ulaşamadılar. Vinland'ın üzümler yetişebilecek, güneydeki bir yerde olamayacağını iddia eden tarihçiler Vikinglerin geleneksel yurtlarından bu kadar uzaklaşmayacaklarını belirtmiştir.

► Güçlü gemiler

Bu dönemdeki gemiler, en sert deniz koşullarına bile karşı koyabilecek sağlamlıkta tasarlanmışlardı. Fiyordlara ve kuzeyin dar koylarına kolayca girip çıkabilmek için her iki yönde de hareket edebilecek şekilde inşa edilmişlerdi.

▼ Vikingler, savaşçı ve araştırmacı bir ırk

Altta, Kızıl Erik gururlu bir fatih olarak hatırlanıyor. Altta solda, Grönland Brattahlid yakınlarında Vikinglere ait bir yerleşim.

Büyük denizciler
Vikinglerin denizciliğe büyük
yatkınlıkları vardı. Önceden
gidilmemiş denizlere yelken
açmayı ve yeni keşiflerde
bulunmayı seviyorlardı.
Üstte, Kızıl Erik'in oğlu Leifur.
Alta, birinci bin yıldan kalma
bir Viking gemisinin pruvası.

YENİ BİR MACERAYA DOĞRU

Kızıl Erik adamlarıyla birlikte bu güzel toprakları keşfetti, ceza süresini tamamladı ve İzlanda'ya geri döndü. Aklında başka insanları da yanına alıp Grönland'da yeni bir yurt kurma fikri vardı. Döndüğünde ilk olarak tarım odaklı birçok Viking kolonisi oluşturdu. Kızıl Erik'in çocuklarının ve keşiflerinin yarattığı efsanelerin yanı sıra, Erik'in kahramanlıkları da kendi zamanının ötesine geçerek efsanelerin doğmasına neden oldu.

Her şey Bjarni Herjolfsson adında İzlandalı bir tüccarın Grönland'a giderken rotayı şaşırmasıyla başladı.

Denizde kaybolanların nihayet karaya çıktığında maceralar anlatması sık karşılaşılan bir durumdu, ancak bu sefer anlatılanlar gerçekten olağanüstüydü. Anlatıklarına göre, seyirleri sırasında hiç tanımadıkları bir toprağa denk gelmişlerdi. Tedbiri elden bırakmamak için gemiden inmemişlerdi, ama buranın yeni bir kıta olduğuna eminlerdi.

Hikaye Kızıl Erik'in ikinci oğlunu çok meraklandırdı. Genç Leifur Eriksson babasından bu gizemli toprağa gidebilmek için izin aldı. Babasından yüklü miktarda altın isteyip Bjarni Herjolfsson'un gemisini satın aldı ve macera dolu seyahati için hazırlıklara başladı.

Daha önce benzeri görülmemiş bağlar
Orta Çağ minyatürlerinden birinde görülen bağbozumu Vikingler'in bilmedikleri bir işlemdi. Altta solda, Kuzey Kanada bağları: Yeşil Vinland Leifur Eriksson'un gözlerine bu şekliyle görünmüş olmalı. Altta sağda, ona ithaf edilmiş bir heykel.

BEREKETLİ VE MİSAFİRPERVER TOPRAKLAR

Genç adam uzun boylu ve güçlüydü. Akıllı ve ihtiyatlı olmasıyla tanınıyordu. Kuzey denizlerinde anlatılan efsanelere göre yolculuk için gerekli hazırlıkları tamamlamak ve kendi gibi güçlü, sarışın ve mavi gözlü 35 adamı organize edip soğuk Kuzey Denizi'nde bilinmezlere karşı yol almak onun için çok da zor olmamıştı.

Bjarni'nin yönlendirmelerini izleyerek Atlantik okyanusunda ilerleyen Leifur, 1001 yılında düz kayalarla kaplı bir yere geldi. Burası efsanelerde Helluland ismiyle geçen "düz kayalar yurdu" ydu. Yeni bulduğu yurdun düşündüğü kadar misavirperver bir toprak olmadığını anladığında yeniden yelken açıp yola koyuldu. Rüzgar ve dalgalar onu daha güneye, düz ve yeşili bol bir toprağa itti. Leifur, beynbazy kumsallar ve hemen arkasında başlayan sık ağaçları görünce burada karaya çıkmaya karar verdi. Buraya "ağaçlar diyarı" anlamına gelen Markland ismini verdi. Bölge büyük ihtimalle bugün Kanada topraklarında bulunan Labrador Yarımadası'na denk gelir.

Efsaneye göre, Leifur güneye doğru seyrini izlerken bitki örtüsü ve hayvan çeşitliliği yüksek, nehirlerinde somon balıklarının atıldığı Terra Nova yarımadasına geldi. Burada Vikingler, Leifur için baba rolünü üstlenen Alman Tyrker'la yaptıkları keşif gezilerinden birinde üzümler tanıştılar. Tyrker, doğduğu topraklarda bolca yetişen üzümü hemen tanıdı ve diğerlerine de tattırdı. Etrafta o kadar bol üzüm vardı ki toprak kendiliğinden ismini fısıldadı: "Vinland", yani şarap diyarı...

YENİ BİR VİKİNG KÖYÜ

Leifur burada kaldı ve adamlarıyla ilk kolonisini kurdu. Kış burada geçirdikten sonra vatanına döndü. Babasına ve halkına keşfettiği yeni ve verimli toprakları anlattı. Onlara yanında getirdiği üzümeleri ve Grönland'da az miktarda bulunan ahşabı gösterdi. Uzun bir yolculuk sonrasında Vikingleri misafir eden zengin toprakların efsanesi; Vinland Efsanesi böyle doğdu. Anlatılanlardan ilk etkilenen Kızıl Erik'in başka bir oğlu, Thorvald oldu. Kardeşi tarafından anlatılan topraklara gitmeyi başaran Thorvald, maalesef buradaki yerliler tarafından öldürüldü. Kardeşinin ölüm haberini alan Erik'in üçüncü oğlu Leif Thorstein, cesedi eve getirmek için yola çıkmaya karar verdi. Karısı Gudrid ve otuz kişiyle efsanevi Vinland'a gitmek üzere yola çıktı fakat kötü hava ve deniz koşulları onları başlangıç noktaları Grönland'a dönmeye mecbur etti. Ölümünden sonra karısı Gudrid, zengin bir tüccar olan Thorfinn Karlsefni ile evlendi. Vinland Efsanesi o kadar güçlüydü ki, Thorfinn burayı kendi gözleriyle de görmek istedi. Karısıyla beraber, üç gemi, 150'den fazla adam ve birçok hayvanla yola çıktılar.

Oraya vardığında yeni bir koloni kurdular ancak yaşam şartları çok da kolay değildi. Yerliler topraklarını yeni gelenlerle paylaşmak istemiyorlardı. Kanlı çarpışmaların ardından Vikinglerin memleketlerine dönmek üzere yola çıkmaktan başka çaresi kalmadı.

İlk yerleşimler

Vikingler, Kuzey Amerika'yı keşfedip buralarda koloniler kuran ilk halktır. Altta, Terra Nova Yarımadası'nda bulunan Viking koyu L'Anse aux Meadows (Denizanası Koyu).

YENİ DÜNYADAKİ İLK KOLONİLER

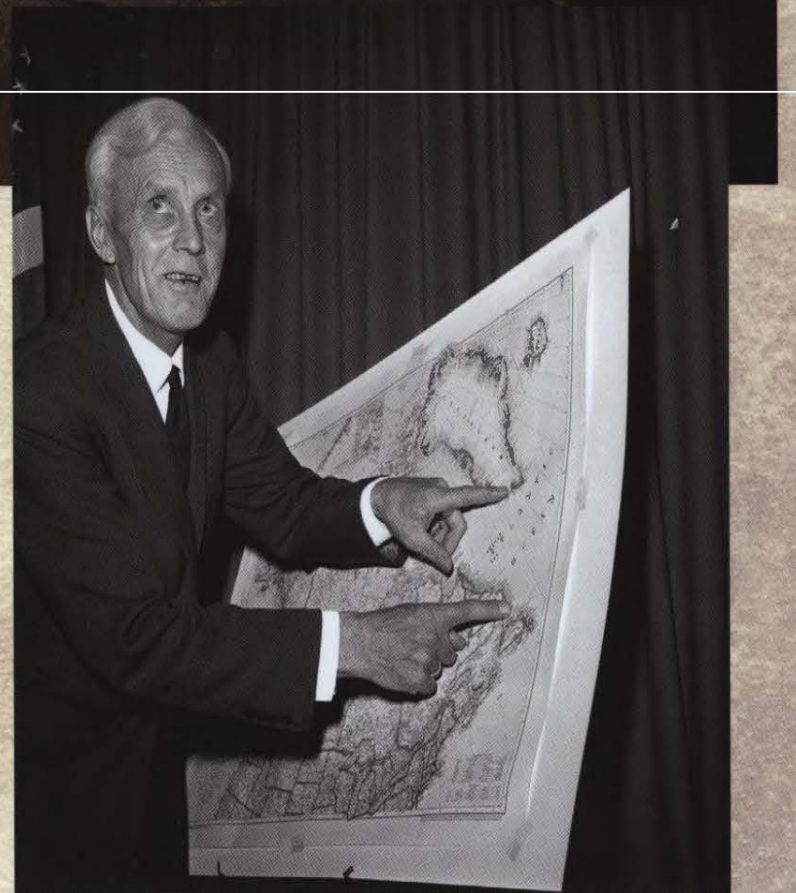
Vinland Efsanesi'nin ne kadarı gerçektir? Vinland bir grup maceracı adamın hayal ettiği bir toprak mıydı, yoksa seyahatlerinde elle tutulur deliller elde etmişler miydi?

Hikaye yüzyıllar boyunca nesilden nesile sadece bir destanmış gibi anlatılıp duruldu. En sonunda, 1961 yılında Kanada'nın Terra Nova Yarımadası'nda, 11. yüzyıla ait Viking mezarlarının bulunması destanın gerçek temellere oturmasını sağladı.

Norveçli keşif Helge Ingstad ve karısı arkeolog Anne Stine Ingstad, L'Anse aux Meadows (Denizanası Koyu) arkeolojik sitesinde yıllarca sürdürdükleri çalışmalar sonunda evleri ve eşyalarıyla Viking stilini tam olarak yansıtan antik bir köy buldu. Günümüzde, UNESCO tarafından Dünya Mirası Sit Alanı ilan edilen köy, Kuzey Amerika'daki en eski Avrupalı izi olarak kabul ediliyor. Köyün tarihi, Kristof Kolomb'un keşfinden yüzyıllar öncesine dayanıyor.

► Heyecan verici bir keşif

Helge Ingstad, Vikinglerin Grönland'dan Terra Nova'ya uzanan yolculuklarında izledikleri yolu gösteriyor. Üstte, L'Anse aux Meadows'daki evlerden birinin görüntüsü.

THULE

GÖLGELERİN SOĞUK VATANI

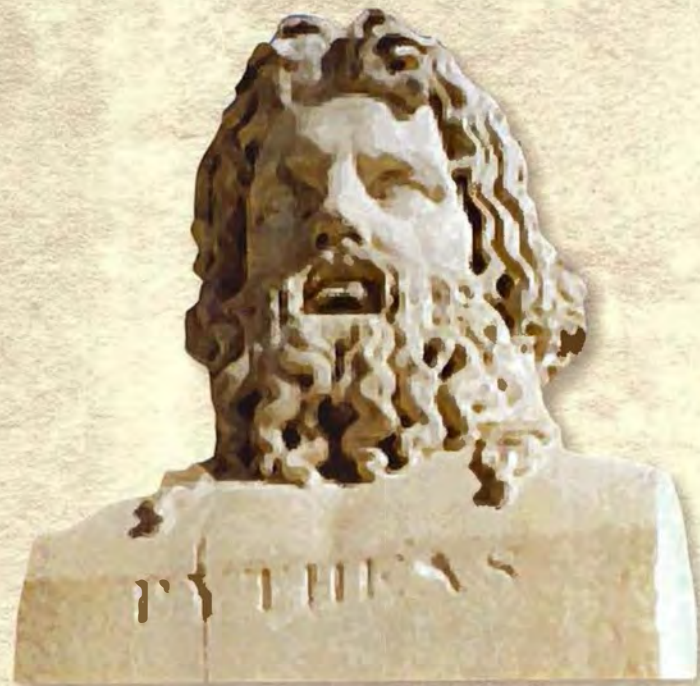
ANTİK DÖNEMLERDE KUZEYDEKİ BUZDAN toprakları anlatan Thule Adası, Orta Çağ'da "bilinen dünyanın ötesindeki" yerler için kullanılmıştı. Naziler ise, bu efsaneden bambaşka bir anlam ve amaç çıkardılar. Bu yüzden kuzeyin kaybolan dünyası Thule, "üstün ırk" tezleriyle birlikte anılır oldu.

Thule, antik dönem halklarının destanlarında bahsettiği ve Nazilerin yücelttiği efsanevi bir adadır. Adadan, ilk olarak Yunanlı Pytheas, MÖ 330 civarında Kuzey Atlantik'e yaptığı yolculukta tuttuğu seyahat günlüklerinde bahsetmişti. Marsilya'ya gitmek üzere yola çıkan Pytheas önce İspanya'ya, oradan da Portekiz'e uğradı. Pytheas, Büyük Britanya'yı arkasında bıraktıktan altı gün sonra "ateş ve buzdan" diye tasvir ettiği, toprak, hava ve suyun birbirine karıştığı ve güneşin hiç batmadığı bu çorak topraklara, Thule Adası'na ulaştı.

Fantastik bir coğrafya

Sağda, Thule Adası ile ilk bilgilere ulaşmamızı sağlayan Pytheas'ın klasik dönemden kalma bir büstü. Geçmişte, coğrafya ile ilgili eserlerin büyük bir çoğunluğu gerçek gözlemlere dayanmıyordu. Sıklıkla efsanevi bilgiler içeriyordu.

Önceleri, Pytheas'ın günlükleri gerçekten ziyaret ettiği bir yere mi yoksa sadece duyduğu hikayelere dayanarak mı yazdığı net olarak anlaşılmadığından, fazla dikkate alınmamıştı. Uzun zaman bu gizemli adadan yarı-hayali bir yer olarak bahsedildi. MÖ 2. yüzyılda yaşamış, Yunanlı yazar Diyojen (Antonius Diogenes) de adayı mitolojik bir yer olarak anlatır. "Thule'un Ötesindeki İnanılmaz Harikalar" eserini oluşturan 24 kitabında, Avrupa ve Doğu'ya gerçekleştirdiği hayali bir seyahatten söz eder. Bu hayali seyahatinde Thule Adası da vardır. Ada burada, "gecelerin altı ay sürdüğü topraklar" olarak geçer.

Sonraları, İsa'dan 30 yıl önce, adadan Vergilius bahsetmiştir. Büyük Latin şair "Georgica" adlı eserinde adadan şu şekilde söz eder:

"Eğer dünyanın en uç noktasına kadar uzanan, denizcilerin tek kutsal varlığı olan o büyük denizin Tanrısı olursan, Tanrıça Tethys sana dalgaları armağan ederek seni ailesinden biri yapacaktır."

Thule Adası'nın gerçekten var olabileceğinin kabul edilmesi için aradan 150 yıl daha geçmesi gerekcekti. Antik dünyanın en büyük coğrafyacı ve astronomu olan Yunanlı Ptolemaios (Batlamyus) kitabı "Coğrafya"da, dünya üzerindeki 8000 farklı lokasyonun koordinatları arasında, Thule Adası'nın en uç noktalarının enlem ve boylamlarını da eklemiş, fakat yerini tespit etmek için zor bir tarif vermişti.

Eskiler, İskoçya'nın kuzey kıyılarında yer alan Shetland Adaları'ndan bahsedildiğini düşünmüşlerdir. Daha yakın zamanda ise Pitea'nın bahsettiği Thule'nin; Norveç veya Kuzey Kutup Dairesi sınırındaki İzlanda olduğu sanıldı.

İzlanda'dan bahseden varsayım, adanın her zaman çok güzel olduğu gerçeğinden doğar. Büyük yazar Jules Verne bile "Dünyanın Merkezine Seyahat" isimli bilimkurgu kitabında, dünyanın merkezine ulaşan yolun girişi olarak İzlanda'daki bir yanardağın ağzını seçmiştir.

Ptolemaios'un (Batlamyus) dünyası

Solda, Yunanlı coğrafyacı Batlamyus'a göre dünya haritası. Bu harita uzun süre boyunca dünyanın tek haritası olarak kabul gördü. Üstte, Ptolemaios'un bir minyatürü.

ÜSTÜN İRKİN VATANI

Coğrafi gerçekler hiçbir zaman efsaneler kadar popüler olmamıştır. Bu efsane de Orta Çağ boyunca değişip gelişerek Son Thule efsanesinin doğmasına neden oldu. Romalılar döneminde "bilinen dünyanın ötesi" olarak kabul edilen bu topraklar, yakın geçmişe kadar birçok efsaneye kaynak olmaya devam etti.

Thule, son olarak ne yazık ki Adolf Hitler ve onun ezoterizme karşı duyduğu takıntılı ilgisi nedeniyle gündeme geldi. Her şey 1920 yılında okültist Alman bir grubun Pytheas'ın adasının ismini kullanması ile başladı: Thule Gesellschaft, Thule Topluluğu. Efsanenin bu versiyonuna göre Thule, "üstün ırktan" oluşan bir halktı ve bundan üç, dört bin yıl önce Orta Asya'daki Gobi Çölü'nde yaşamıştı. Bölgenin bir anda kuraklaşması sonucunda baş gösteren kıtlık halkın sonunu getirmişti. Hayatta kalmayı başaran "üstünler" in bir kısmı Moğolistan'a oradan da Kuzey Avrupa'ya; diğer bir kısmı da güneye inerek Tibet'e ulaşmış, burada da ari ırkın temellerini oluşturmuştu.

◀ Son Thule'un peşinde

Olaus Magnus'un Deniz Haritası'nda yer alan Thule'un nadir görüntülerinden biri. Thule burada, Tile adıyla ve Kuzey Denizi'ndeki Orkney Adaları yakınında resmedilmiş. Modern dönemde, "üstün ırk" ın izleri takip edilerek bu efsanevi yerin Asya'da olduğu düşünülmüş ve Gobi Çölü ile Himalaya Dağları'nın tepeleri arasında aranmıştır.

ÇILGIN BİR SERAP

Adolf Hitler, "üstün ırk" ve yer altında yaşayan Agartahlar efsanesini birbirine bağlayarak kendi korkunç saplantısını beslemiş ve kendisini başrolünü üstlendiği, büyük değişimlere sebep olacak bir göreve adanmıştı. Hans Horbiger'in teorileri de Führer'in ütopyasını destekler nitelikteydi.

Horbiger 1925 yılında "kozmetik bir buz"dan bahsetmişti. Teorisine göre bu kozmik buz dev ateş topları ile çarpışmış ve sonucunda tüm evren oluşmuştu. Söylediklerinden yeterince tatmin olmamış, "bilinmeyen üstün ırk"tan oluşan halkın da bu buzdan doğduğunu söyleyerek ari ırkın atalarını oluşturduğu tezini ortaya atmıştı.

Tüm gezegene hakim, yüksek bir potansiyele sahip, mükemmel ve diğerlerinden her anlamda daha üstün bir insanlar grubu düşüncesi, Hitler'i hepimizin bildiği akıl almaz suçları işlemeye teşvik etti.

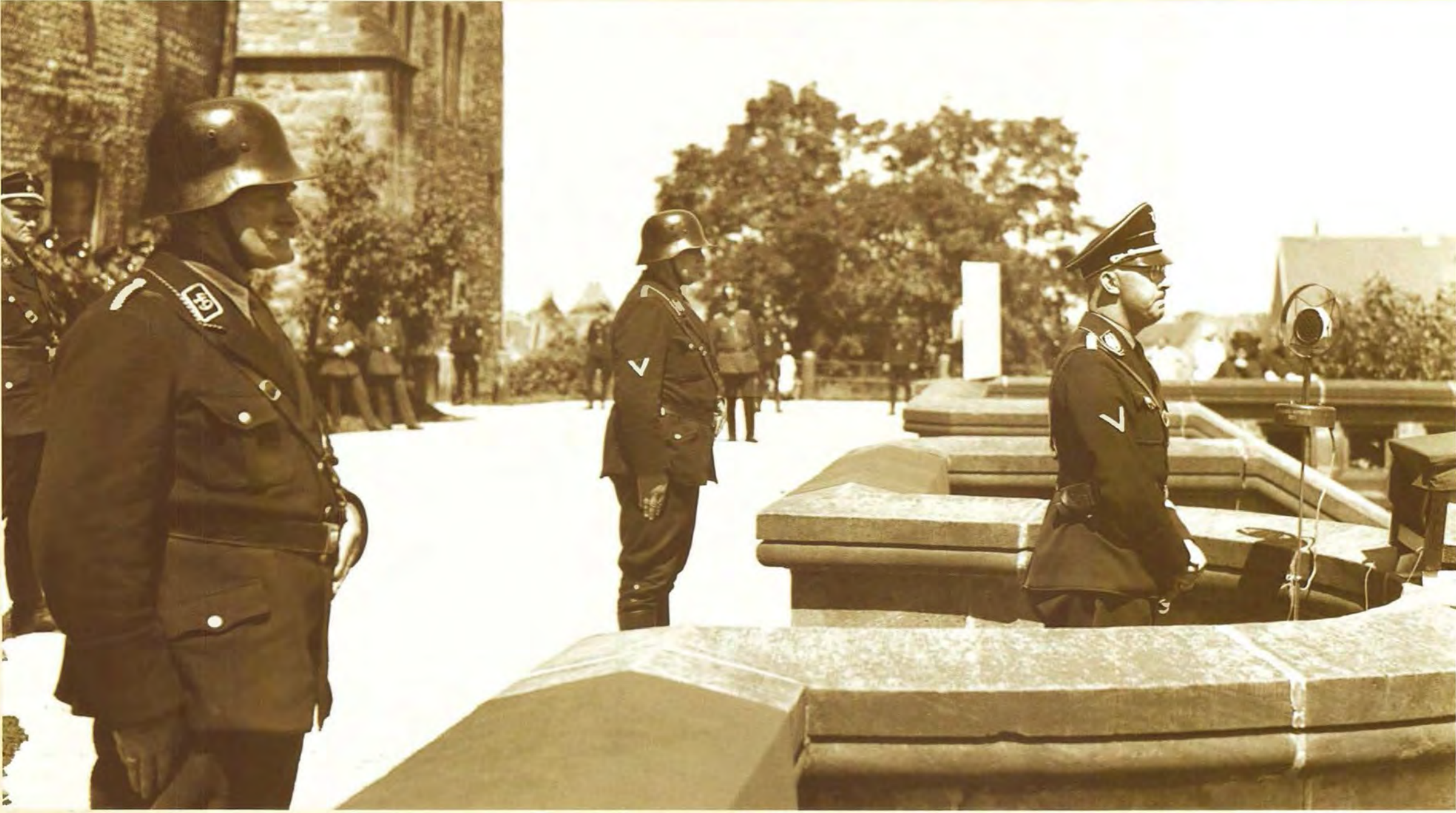
Kuzey efsanelerine ve ezoterizme eklenen bir doz ırkçılık yıkıcı bir patlama yarattı. Her şey onun hastalıklı hayali olan "tüm dünyayı kontrol altına alabilmek" içindi. Tüm bu hayallerini gerçekleştirebilmek için ona kılavuzluk eden deniz feneri de Son Thule'du.

İlk Nazi partisi, Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei de kökenlerini Thule Cemiyeti'nden almıştı. 18 Ağustos 1918 yılında Münih'te kurulan Thule Cemiyeti'nin en büyük emeli Büyük Almanya hayalini gerçekleştirmektir. Bunun yolu da Hitler'in takıntısı haline gelen antisemitizm ve milliyetçilikten geçiyordu.

Nazi çılgınlığı

Üstte solda, "Alman Kızlar" adlı Hitler gençliğine katılımı manifestosu. Üstte sağda, Thule Cemiyeti'nin sembolü. En solda, bir Hindu rölyefine ait detayda yer alan güneş ve yeniden doğuşun sembolü: Svastika.

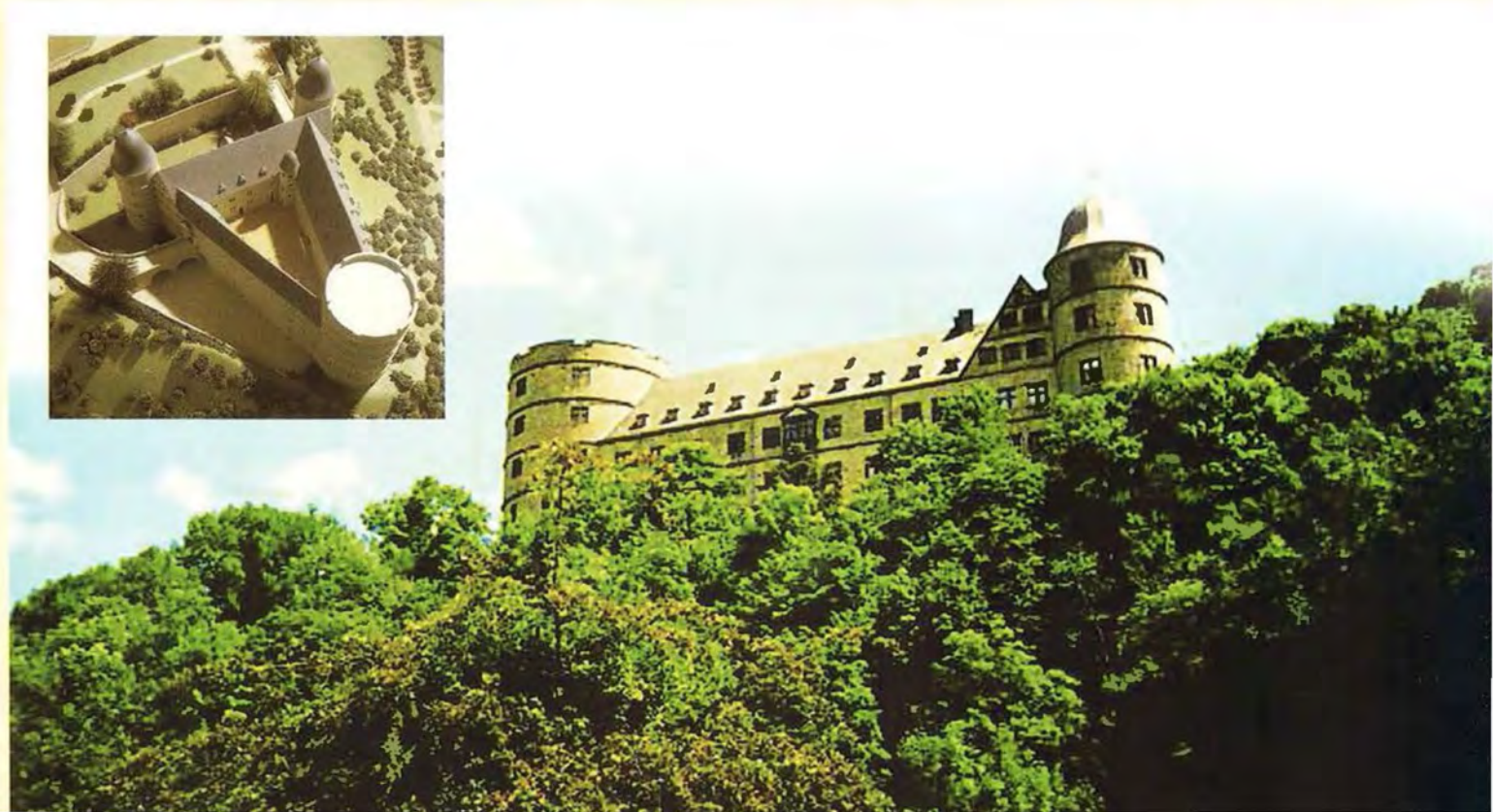

KARA ŞÖVALYELERİN ŞATOSU

Son Thule'da, Tibet kültürünün etkileri çarpıtılmış bir biçimde görülmeye başlandı. Ayrıca, Uluslararası Teozofi Cemiyeti'nin kurucusu Helena Petrovna Blavatsky'nin doktrinleri de önemli bir rol oynadı. Blavatsky "meçhul üstünler"le olan telepatik bir iletişimden bahsetmişti. Onlardan, Tibet ve Nepal arasında, seçilmişlerden oluşan bir uygarlık olduğunu öğrenmişti. Thule Cemiyeti üyeleri bu "meçhul üstünler"le telepati yoluyla ve özel ezoterik ayinlerle iletişim kurmaya çalıştılar. Bundan sonra Hitler'in Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi, bu ayinlere ve iletişimin çalışmalarına devam etti. Ayrıca, Almanların Aryan soyuna dair bilimsel, tarihsel ve arkeolojik kanıtlar bulmaya çabaladıkları da bilinir. Tüm çalışmaların amacı aynıydı: Mükemmel ırkı canlandırmak.

Çılgın görevlerin peşinde

Wewelsburg'u Nazilerin ezoterik merkezi haline getiren kişi üstte, şatonun kulesinde görülen, Heinrich Himmler idi. Wewelsburg'un tek kulesi gökyüzüne uzanan ve Son Thule'u işaret eden Kutsal Mızrak'a benzetilir.

SS'lerin zalımlığı ile ün salmış kurucusu Heinrich Himmler, Kuzey Almanya'da bulunan Westphalia'daki Wewelsburg Şatosu'nda, Hitler ve Almanya'ya dünya hakimiyeti sağlamayı hedefleyen ezoterik bir yapı oluşturdu. Kalede büyü ayinleri, meditasyon seansları ve bilimsel araştırmalar yapıyordu. Az sayıdaki seçilmiş kişi, dini bir şövalyelik mezhebi olan Siyah SS Mezhebi'ne girebiliyordu. Kalenin kulesi, Hz. İsa çarınıhtayken vücudunun sol tarafını deldiğine inanılan Kutsal Mızrak şeklinde inşa edilmişti. Kutsal Mızrak, Hitler'e sınırsız güç veren kutsal bir emanet olarak düşünülüyordu ve ucu Son Thule'a dönük kabul ediliyordu. Nazilerin Hitler'in isteklerine ulaşana kadar durmaya niyetleri yok gibi görünüyordu. Alman ırkının da ataları olan Aryan ırkı bulabilmek için Asya'dan Latin Amerika'ya, Antarktika'dan Afrika'ya ve Avrupa'da birçok yere gitmişlerdi. Hitler ve Nazilerin sonunun nasıl geldiğini hepimiz biliyoruz ama birçoğumuzun bilmediği, diktatörün hayatının son dakikalarına kadar yanında bulunan ve Son Thule rüyasının en ateşli savunucularından olan Tibetli askerlerin varlığıydı.

▲Vahşetin merkezi

Üstte, Gizli ezoterik törenlerin yapıldığı oda. Toplantılarda önceden seçilmiş on iki SS üyesi bir araya gelip, odadaki taş sandalyelerin üzerinde oturuyordu. Sağda, tavanındaki gamalı haçlardan biri.

SHANGRI-LA

YERYÜZÜNDEKİ CENNET

KAYIP UFUK KİTABIYLA ÜNLENEN SHANGRI-LA, yıllar içinde, dış dünyadan uzak, huzur dolu bir toplumu anlatan bir ütopyaya dönüştü. Batının doğuya duyduğu egzotik ilginin de etkisiyle, Shangri-La'nın gerçek bir yer olduğuna inananlar giderek arttı.

Efsaneye göre Asya'nın el değmemiş bir noktasına büyümlü bir şekilde gizlenmiş, ruhani açıdan üstün bir halkın yaşadığı, adeta bir düşe benzeyen bir yer varmış. Burası ulaşılması mümkün olmayan, barışın güzellikle yeşerdiği, sevginin geleneklerle birlikte yaşadığı bir yermiş. Modern toplumun kötücül gözlerinden uzak, olağanüstü topraklar burada bulunurmuş... Efsane bir yana, Shangri-La gerçekte nerededir? Burası sadece hayal ürünü bir yer midir, yoksa uzak bir zamanda gerçekten var olmuş mudur?

Shangri-La, James Hilton'un "Lost Horizon" (Kayıp Ufuk) isimli macera romanıyla ortaya çıktı. 1933'te yazılmış olan kitap, bazı misyonerlerin Asya'daki tecrübelerinden ilham almıştı.

Hilton'un kitabı, sayfaları arasında, dünyayı etkisi altına alacak bir efsaneyi saklar. Hikayede, Kuzey Tibet'te, dünyanın en az nüfusa sahip ve yaşaması zor olan köşelerinden birinde, Himalayalar tarafından korunan zamanın durduğu bir vadi ve bir Lama Manastırı anlatılır.

Hikayenin baş kahramanı Robert Conway, tuhaf bir uçak kazası sonucunda hayatta kalmış ve buraya gelmiştir.

Yazar, Conway tarafından ilk kez görülen manastırı dağın yamacında çiçek yaprakları ve mavi bulutlardan bir çatıyla süslenmiş, tek katlı renkli kulübelerden oluşmuş bir yapı olarak anlatır. Burası, Karikal'ın karlı yamaçları üzerinde muhteşem bir yerdir. Sivil halk ve rahipler ılımlılık üzerine kurulmuş bir toplum oluşturmuşlardır. Katı kurallar yerine sağduyu vardır. Bir örnek vermek gerekirse; sadece topluma gerekli olan yemek üretilir, geri kalan zaman ise edebiyat ve sanata ayrılır. Lamalar toplumu bilgelikle yönetir, geleceği görebilir ve yaklaşık 200 yaşına kadar yaşarlar. Hikayeye göre Lamaların amacı uygarlığımızın ürettiği güzel şeyleri tüm yönleriyle korumaktır. Shangri-La'da dünyanın tüm kültür ve dinlerinin öğretileri saklanıp kuşaktan kuşağa geçirilir. Ayrıca müzikten şiire ve resme kadar, sanatın her türlü muhafaza edilir.

Bu gizli ve mükemmel mekanın mahremiyetinde yaşayan halk; yaratıcılığın ve insan ruhunun ürettiği her şeyin, rahiplerin öngördüğü gibi modern dünyayı istila eden barbarlar tarafından yok edilmesini engellemeye çalışır. Sadece kelimeler değil, Himalaya toplumunda nefret, zina, kıskançlık, öfke, açgözlülük gibi negatif duygular ve her çeşit şiddet de toplumun sağlığı için yasaklanmıştır.

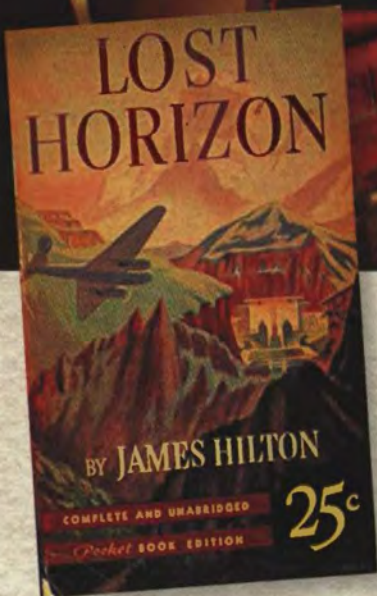
JAMES HILTON'IN İLHAM KAYNAĞI

James Hilton'ın Shangri-La'yı tasvir ederken, Avusturyalı-Amerikalı botanist Joseph Rock'ın Güneybatı Çin ve Tibet sınırlarındaki bölgelere dair yazılarından ilham aldığı söylenir. Ayrıca Hilton'ın kütüphanede Tibet'le ilgili gezi yazılarını okuyarak bunlardan etkilendiği anlatılır. Bir diğer iddiaya göre, matematikçi Sir Christopher Zeeman'ın Danimarkalı babası Christian Zeeman hikayenin başrolü için bir model olmuştu. Zeeman, Japonya'da yaşadığı sırada ortadan kaybolmuş ve bir Zen Budist tapınağında gizlice yaşadığı ortaya çıkmıştı.

Mistik bir ortam

Tibet, antik dönemlerden beri, bugün de olduğu gibi spiritüel bir merkez olarak değerlendirildi. Manastırları dünyadaki en önemli dua merkezleri arasında sayıldı.

Yüksek rakımda yapılan dualar

En üstte görülen manastırlar oldukça yüksek yerlerde inşa edilmiştir; bu yükseklikte nasıl inşa edildikleri hala merak konusudur. Üstte, James Hilton'un Shangri-La efsanesine hayat veren kitabının kapağı.

EFSANENİN KÖKENLERİ

Shangri-La, zamanda asılı kalmış, rüya gibi bir yerde saklanmış, hayali bir toplumdur. Yazarın dediği gibi, "sanki Shangri-La yılların büyüsiyle mucizevi bir şekilde zamana ve ölüme karşı damıtılmış ve korunmuş gibiydi". James Hilton'un satırlarında çok net bir mesaj vardı. Öyle ki 1933 yılında yazılan bu romanda, zaman içinde karmaşık toplumumuzun başına gelecekler öngörülüyordu. İnsanın en iyi tarafını ifade etmesini sağlayan bu kültürü savunanlar, dünyadan uzak, hiçbir zorlamanın olmadığı, sadece eski ve unutulmuş bir bilgelikle yönetilen bir cennette kendi hallerinde yaşayan keşişler ve halktan başkası değildi. Bu kadar büyük bir efsanenin sayfaların dışına taşarak okuyucularının hayranlığını

uyandırması son derece normaldi. Shangri-La kısa zamanda tüm dünyada büyük popülerite kazandı. Doğa ve barışın ritmiyle tanımlanan hayata geri dönmek isteyenler için mükemmel bir zihinsel sığınak oldu. "Kayıp Ufuk"un başkahramanı Robert Conway de uzaklaştıktan sonra bile bu adaletli ve cazibeli dünyaya dönmeyi hayal etmişti.

Shangri-La Efsanesi'nin gerçekçi temelleri var mıdır, yoksa sadece edebi bir buluş mudur?

"Kayıp Ufuk"ta uzun zamandır Doğu kültüründe olan motifler bulunur. Dağların arasında saklanmış ideal toplum düşüncesi, sadece Hilton'un yaratıcılığında değil, Budistlerin antik yazılarında da görülür. Bu yazılarda Shangri-La'ya benzeyen, Şambala isimli bir yerden bahsedilir.

UYUM VE BİLGELİK DOLU BİR DÜNYA

Sanskritçe'de "Barış ve mutluluk dolu yer" anlamına gelen Şambala kelimesi Budizm öncesi birçok antik yazıda da karşımıza çıkar. Bilge insanların yaşadığı, ulaşılmaz, olanaksız, mükemmel bir şehri ifade eder ve doğuda oldukça yaygın bir inanıştır. Kalachakra Budist Okulu'na göre Şambala, yüzlerce yıllık bir Lama tapınağıdır. Diğerlerine göre ise ruhumuzda bir yerlerde bulunan, sadece dua ve meditasyon yoluyla ulaşabileceğimiz bir tantradır.

Doğu geleneğinde bahsedilen tek ideal toplum Şambala ile sınırlı kalmaz. Benzer bir efsane için Rusya'ya; Tatarların, Altay Dağları'nın arasındaki Belovodye'de yaşadıklarına inandıkları kutsal insanları bulmak için izledikleri Moğalistan'a uzanan yola bakmak yeterlidir. Hindistan'ın, Kuzey Himalayalar tarafında bulunan Kalapa adlı yerleşiminde de ruhani olarak dengeli, mükemmellik örneği insanlar yaşadığına inanılır. Bir Çin efsanesine göre ise, Asya'daki en önemli sıra dağlardan, Tibet'in kuzeyinden başlayıp 3000 km boyunca uzanan heybetli Kunlun Dağları'nın arasındaki bir vadiye, hiç yaşlanmayan, barış ve huzur içinde yaşayan bir halk bulunduğu iddia edilir.

► Büyülü topraklar

İpek üzerine yapılmış, Tibet'e özgü "Tangka" üzerinde Şambala Cenneti'ne dair bir işleme. Alta, 1400'lere ait Çin eserinde, ölümsüzlerin yaşadığına inanılan yere doğru yolculuk resmedilmiş.

RUHANİ BİR YER ARAYIŞI

Hilton'un romanını yazarken binlerce yıllık bir gelenekten ilham almış olduğu söylenebilir. Kendisinden önce, Teozofi Cemiyeti'nin başka bir gezgin üyesi, Rus Nicholas Roerich, 1930 senesinde Tibet'teki keşiflerini yazmıştı. Lamalarla Şambala üzerine konuşma şansını yakalamış, buranın gizlilikle korunuyor olduğuna; bir efsane olmanın ötesinde, gerçekten var olduğuna inanmıştı. Roerich, 1924 yılında Tibet, Altay Dağları ve Moğolistan'ı gezmiş; Şambala'nın gerçekte Agarta'nın tam ortasında yer alan önemli bir şehir olduğunu, dünyanın her tarafına yer altı tünelleriyle bağlı olduğunu anlatmıştı.

Tibet'in geçilmesi olanaksız tepelerinin ilginç birşeyler saklandığına inananlar arasında, bu bölgeye tam yedi keşif gezisi düzenleyen Adolf Hitler de vardı. Ancak onu ilgilendiren Lamaların bilgeliğinden ziyade ellerinde tuttukları güçtü. Batıya ulaşan efsanelere göre; Lamalar, "lung-gom" adı verilen inanılmaz bir güç sayesinde zıplayarak yerden yükelebiliyor, yerçekimi kanununa karşı koyarak mekanda hızla hareket edebiliyorlardı.

Zihin gücü

Tibetli bir Lama, stupa'ların (Hint kültüründe bir tür höyük) bulunduğu bir boğazda dua ederken. Batı toplumunu her zaman çok etkilemiş olan meditasyon sanatı, aklın gücünü keskinleştirir.

Himalaya Dağları'nın Tibet sınırındaki bölge her zaman spiritüel açıdan zengin ve batı medeniyetinden uzak yapısıyla; farklı yetenekleri olan, uyum içinde yaşayan bir kültürün beşiği olarak görüldü. Shangri-La ya da Şambala efsanelerinden etkilenip kayıp cenneti arayan birçok kişi oldu. James Hilton'un kitabını yayınlamasından birkaç yıl sonra kitabı büyük bir başarıyla filme dönüştüren Amerikalı senarist Frank Capra da bunlardan biriydi. Aynı isimle filmleşen "Kayıp Ufuklar" filmi, beş dalda Oscar adayı oldu ve iki Oscar ödülü kazandı. Ödüller efsanenin ününün iyice artmasını sağladı. Kamuoyu, Shangri-La'yı özlemine duyduğu barış ve denge dolu bir toplumun hayali olarak değerlendirdi.

Barış ve denge dolu bir yaşam hayalinin yarattığı etkinin hemen ardından, 2001 yılında Çin hükümeti efsaneye gerçek bir yüz vermek istedi. Anlatılanlara hiç de benzemeyen toprakları, Yunnan yakınlarında, Tibet sınırında bulunan Songzanlin Manastırı'nın da olduğu bölgeyi Shangri-La olarak isimlendirdi. Yine de Shangri-La kendi içinde ve tüm dünyada barış anlamına gelmeye devam eder. Bu belki de Himalaya'nın karları arasında değil de sadece kendi içimizde bulabileceğimiz bir barıştır. Tıpkı gerçeğin arayışındaki gibi, aramak için istekli olmak yeterlidir.

▼ Modern Shangri-La

Çin'in, kuzeybatısında Yunnan topraklarında bulunan Zhongdian ismini Shangri-La bölgesinden esinlenerek almıştır. Yanda, Songzanlin Budist manastırı ve altta, vadilere bakan yaşam çarkı. Tibet budizminin sembolü samsara, doğum ve ölümü simgeleyen sonsuz hayatın ifadesi.

KAYIP UYGARLIKLAR

İnsanlık tarihi boyunca dünyamızda, hayal bile edemeyeceğimiz kadar ileri ve güçlü medeniyetler kuruldu ve yok oldu. Bu uygarlıklardan geriye, çözölmeyi bekleyen gizemli sırlar kaldı.

AVRUPA

Antik uygarlıklar, tarih sahnesinden çekilirken artlarında büyü ve astronomik anlamlar taşıyan işaretler, dev ve gizemli monolitler bıraktı. Uzak geçmişte yaşayan halklar taşların üzerine gizemli resimler çizdi ve bu resimlerle kendilerinden yüzlerce yıl sonra yaşayan araştırmacıları etkilemeyi başardı. Bu eserler güzellikleriyle efsanelere konu oldu, arkeologların ilgisini çekerek üzerlerinde araştırmalar yapıldı, şairlere ilham verdi. Başka birçok uygarlıksa geçmişin sisleri arasında kaybolup gitti. Hakkında her şeyi bildiğimizi düşündüğümüz kıtalara, şimdiye kadar tam olarak anlatılamayanlara dair bir yolculuk yapacağız.

CERVETERİ

KAYIP BİR UYGARLIĞIN SIRLARI

AVRUPA'NIN EN GİZEMLİ ANTİK UYGARLIKLARINDAN OLAN ETRÜSKLER, Cerveteri'de bıraktıkları izlerle modern dünyayı şaşırtmaya devam ediyor. Ölümlerine duydukları saygıyı görkemli mezar yapılarına yansıtan Etrüskler, kendi dönemlerinde fark yaratan toplum yapılarıyla da tarihe geçmiştir.

Roma'nın 40 km kuzeyinde İtalya'nın en etkileyici antik yerleşim bölgelerinden biri bulunur. Antik Cerveteri, gelişmiş ve rafine Etrüsk kültürünün en önemli merkezlerinden biridir. Ne yazık ki burada yaşamış olan kültür hakkında çok fazla bilgi elde edilememiştir.

Şehrin hemen dışında, Etrüskler'in Caere ismini verdikleri gizemli nekropolisleri yer alır. Etrüskler, İtalya topraklarında yaşamış ve hakkında en az bilgiye sahip olduğumuz medeniyettir.

Etrüsklerin dilleri ve kökenleri, araştırmacılar tarafından halen tam olarak anlaşılmadı. Tiran kıyılarında 3000 yıl önce ortadan kayboldular. Nereden geldiklerini henüz kimse kesin olarak bilmemektedir. Etrüsk halkının kökenleri antik dönemlerden beri insanların ilgisini çekmiştir ancak araştırmacıların bu konuyla ilgili öne sürdükleri fikirler oldukça çelişkilidir.

▼ Ölümler Şehri

Cerveteri'deki Banditaccia nekropolisinden bir cadde görüntüsü. Anıtsal boyutlardaki tümül mezarlar aynı zamanda yatan kişinin toplumsal statüsünü de gösteriyordu. Girişin hemen devamında uzanan koridor, volkan tüfü içine oyularak yapılmış yer altı odalarına açılır. Tümüller evlerin birer kopyası gibidir. Sağda, bileklerinde küçük birer altın bilezik bulunan iki bronz el. Genel olarak adak amaçlı kullanılıyorlardı (MÖ 7. yüzyılın ilk yarısı).

ETRÜSKLERİN MİRASI

İngilizce'de "kişi" anlamına gelen "person" sözcüğünün Latince kaynağı olan "persona" kelimesi, köken olarak tiyatro maskesi anlamına gelmektedir. Bu sözcüğün kaynağının da Etrüsk dilinde yine aynı anlama gelen "phersu" kelimesi olduğu düşünülmektedir.

◀Şövalyeler ve rahipler

Atlı iki Etrüsk savaşçısı yere düşen bir düşmanı ezmek üzere. Gümüş kaplı bir savaş arabasına ait kabartma detayı (MÖ 540-520).

Altta, Auguri Tarquinia'nın mezarında bulunan fresklerden bir detay (MÖ 530-520).

ZAMAN İÇİNDE KAYBOLAN KÖKENLER

Halikarnaslı Dionysos'a göre, Etrüskler sadece yerli bir halktı, Vergilius'a göre Troyalılarla uzaktan akrabaydılar, Livius'a göre kuzeyden ve Herodot'a göre ise Anadolu topraklarından gelmişlerdi. Herodot, kıtlık yüzünden İtalya sahillerine gelmiş olduklarını söyler.

Modern araştırmacılar, tüm varsayımları değerlendirmek için hem Toskana bölgesinde, hem de adı geçen diğer yerlerde yaşayan halkların DNA'ları ile çeşitli karşılaştırmalar yaptılar ancak Etrüsklerin gizemi çözülemedi. Kültürlerinden geriye kalan herhangi bir yazılı doküman olmadığı gibi, dilleri de ancak kısmen anlaşılabildi.

Medeniyetleri ile diğer bir gizem de iz bırakmadan ortadan yok olmalarıdır. Böyle gelişmiş bir uygarlık, sadece yükselen Roma medeniyeti yüzünden eriyip gitmiş olabilir mi?

Etrüskler ile ilgili emin olduğumuz bilgiler şunlardır: Etruria adını verdikleri toprakları, bugünkü Emilia-Romagna bölgesinin Po Ovası tarafını, Toskana, Umbria'nın Tevere nehrine kadar uzanan kısmını, Lazio'nun kuzeyini ve Campania'nın bir kısmını içine alıyordu. Etrüskler, diğer İtalyan halklarından çok daha fazla gelişmiş, savaşçı bir toplumdur. Cerveteri, Tuscania, Veio, Tarquinia, Vulci, Sovana, Arezzo, Chiusi, Cortona, Roselle, Vetulonia, Perugia, Populonia, Pisa, Fiesole ve Volterra gibi Etrüsk şehirleri, dini bağlarla birbirlerine bağlanmış, ticaret sayesinde gelişmiş ve genişlemişlerdi. Bu şehirlerin saygınlığı Roma'da, Etrüsk krallarının, yani Tarquinius Priscus, Servius Tullius ve Lucius Tarquinius Superbus'un hanedanlığı tarafından da belgelenmişti.

Etrüsk medeniyeti MÖ 6. yüzyılın ikinci yarısında en parlak dönemini yaşamış, Kartacalılar ile yaptıkları ittifak sayesinde Tiran Denizi ve Batı Akdeniz'i hakimiyetleri altına almıştı.

GELİŞMİŞ BİR UYGARLIĞIN YOK OLUŞU

Etrüsk uygarlığının yükseliş dönemi çok uzun ömürlü olmadı. Gelişmiş uygarlık, MÖ 5. yüzyılda gerilemeye başladı. MÖ 510 civarında Romalılar, daha sonra da Latinler hakimiyetlerinden çıktılar. MÖ 474'te Cuma'daki gemi bozgunu, Campania'daki toprakların kaybını hızlandırdı.

MÖ 5. yüzyılda kuzeyden gelen Galyalılar, Etrüskler'in Po Vadisi'ndeki hakimiyetlerine son verdi. MÖ 396 yılında Roma'nın Veio'yu fethedip tüm Güney Etruria'yı işgal etmesiyle çöküşleri devam etti. Art arda ve sürekli şekilde tekrarlanan Roma, Umbria, Galya ve Sanniti saldırıları sonucu 200 yıl sonra egemenlikleri tamamen sona erdi. Böylece gelişmiş uygarlıkları tamamen ortadan kalktı, toprakları hırslı Roma'nın hakimiyeti altına girdi.

Etrüsk uygarlığı, sağlam ticaret ilişkileri ve Toskana bölgesinde yer alan zengin yer altı kaynaklarının akıllıca kullanımı sayesinde hem kültürel, hem de ekonomik açıdan büyük gelişim göstermişti.

Etruria avcılık yapılabilen ve bol mahsul veren zengin topraklara sahipti. Başlıca besin kaynakları arasında buğday ve baklagillerin yanı sıra, peynir ve et de bulunuyordu. Özellikle göl balıkçılığının hayatlarında ayrı bir önemi vardı. Göllerde yapay balık havuzları yapmışlar ve bu konuda büyük başarıya ulaşmışlardı. Etrüskler mülh tarımında da oldukça ilerlemiş, tarım ürünleri komşu bölgeler için de çok önemli hale gelmişti. Bu kaynaklar MÖ 5. yüzyılda sürekli genişleyen Roma için oldukça çekici nitelikteydi. Ayrıca son derece gelişmiş yöntemlerle sürdürülen bağcılığın ürünü şarap da çok kıymetliydi.

► İnce bir sanatın örnekleri

Cerveteri'de bulunan Regolini-Galassi mezarından çıkan broş, Etrüsklü kuyumcuların maharetlerini gösteriyor (MÖ 7. yüzyıl başları). Solda, meşhur bronz heykel Arezzo Kimera'sı: Mitolojik canavar bir tapınak için eski bir adaktı (MÖ 5. yüzyıl sonu) (Kimera: Yunan ve Roma mitolojisinde, başı aslan, gövdesi keçi olarak tasvir edilen mitolojik simge)En altta, Tarquinia'daki Avcılık ve Balıkçılık Mezarı'nda yer alan fresklerden bir detay (MÖ 520).

ÖLÜLER DÜNYASINDAN HİKAYELER

Etrüsk toplumunun ana yapı taşı, kadının büyük önem taşıdığı aile yapısıydı. Roma kültürünün aksine, Etrüsk kadınları tüm toplantılara ve tartışmalara katılır, fikirleri toplum tarafından dikkate alınır, aile mirasından paylarını alır, çocuklarına kendi soyadlarını verirdi. Romalılar Etrüsklerin bu anaerkil aile yapısına pek iyi gözle bakmıyorlardı. İnce zevkleri yakın kültürlerde oldukça konuşuluyor, altın işlemeli ve kıymetli taşlarla bezeli kıyafetleri beğeni topluyordu.

Mezarlarında Etrüsklerin müzik, dans ve zengin ziyafetlere düşkünlüğünü ispat eden çok sayıda kalıntıya rastlanmıştır. Etrüskler ölümlerine büyük önem verir, o dönemde görülmemiş derecede saygı duyarlardı. Bunu anlamak için Cerveteri'deki Sorbo ve Banditaccia nekropolislerinde bulunan gömü alanlarındaki özene bakmak yeterlidir.

Günlük hayattan sahneler canlandıran kabartma ve freskler ile Tarquinia'daki eserler antik döneme ait sanat eserlerinin en muhteşem örnekleri arasındadır. Etrüskler nekropolislerinde yaşayanların şehrinin canlandırmaya çalışmışlardır. Hades ismini verdikleri ana yolun her iki yanında uzanan mezarlar birçok ara yol tarafından enlemesine kesilir. Mezarlarını da evleri gibi dekore edip süsleyerek hayat felsefelerini buraya da yansıtmışlardır.

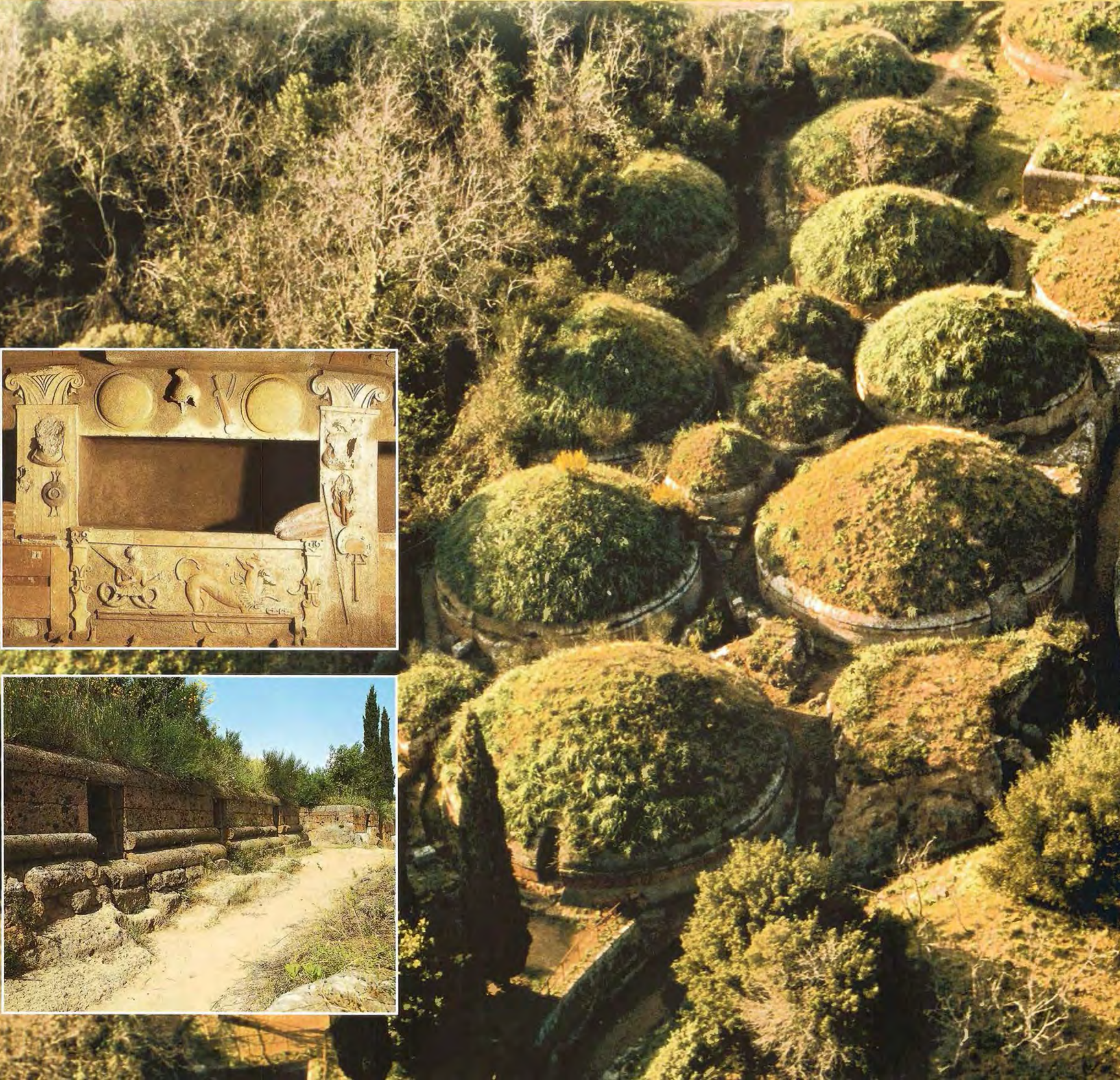
▼ Hayattan alıntılar

Orvieto'daki bir mezarda bulunmuş, ellerinde bir kadeh ve tabak tutan, verilen bir ziyafette uzanmış iki figür (MÖ 530-510). Ziyafetler Etrüsk kültüründe yüksek sınıflar için vazgeçilmez bir sosyalleşme şekliydi ve bu ziyafetlere kadınlar da katılırdı.

► Aplu-Apollo, okçu Yunan ve Etrüsk tanrısı

Eski Roma yerleşiminin karşısında, Tevere Nehri kıyısında yer alan ve yok olmadan önce büyük savaşların yaşandığı önemli Etrüsk kenti Veio'daki tapınaktan gelen muhteşem Apollo heykeli (MÖ 510-500).

BANDITACCIA NEKROPOLÜ

UNESCO tarafından Dünya Mirası olarak kabul edilen, Tarquinia nekropolü ile birlikte 10 km'lik bir alana yayılan sit alanı; Akdeniz'dekilerin en büyüğüdür.

400 hektarlık alanda binlerce mezar bulunmuştur. En eskileri MÖ 9. yüzyıla kadar tarihlenen mezarlar, gömü için kullanılan yerler ya da ataların küllerini saklamaya yarayan çukurlardır. Arkeologların Etrüsk kültürünü anlamasına en çok yardımcı olan mezarlar ise daha sonraki dönemlere aittir. Özellikle freskler ve resimler açısından son derece zengin olan, Kabartmalar Mezarı olarak isimlendirilen Matunas ailesine ait mezar hepsinin içinde en önemlisidir.

Mezarların hepsi birbirinin aynısı değildir. Tümülüsler, yuvarlak ve ölünün hayattayken yaşadığı eve benzer şekilde inşa edilir, odalara girmek için "dromos" adı verilen bir koridordan geçmek gerekirdi. "Zar" ismi verilen, küp şeklindeki mezarlar ise yan yana dizilmiş ve meşhur ölüler yolu boyunca uzanan sıralı yapılar şeklindedir. Küp mezarların en iyi örnekleri MÖ 6 yüzyılda inşa edilmiş Monti Ceriti ve Monti della Tolfa'da görülebilir.

Etrüsklerden kalan büyük mirasın sadece küçük bir kısmı bugün Cerveteri'deki Ulusal Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir. Kalıntıların büyük kısmı ise Roma'daki Villa Giulia Ulusal Etrüsk Müzesi veya Paris'te, Louvre Müzesi gibi dünyadaki en büyük müzelerde bulunmaktadır. Sağdaki resimde görülen, Banditaccia nekropolisinde bulunan Evliler Lahiti de Paris'te sergilenmektedir (MÖ 500). Bu sayfada arka planda nekroplisteki tümüllere ait kubbeler görülmekte. Yan sayfada üstte, Kabartmalar Mezarı'nın içi, altta küp mezarlardan birinin girişi.

MAĞARA YOLLARIN GİZEMİ

Etrüskleri daha iyi tanımak ve Cerveteri’de bulunanları daha iyi anlayabilmek için başka bir gizemi çözmek gerekir. Etrüsklerin kutsal olarak kabul ettikleri toprağın kalbine gömülmüş bir gizem: “Mağara yollar” olarak adlandırılan, tüfün üst katmanlarına kazılarak açılmış yaklaşık 20 m derinlikte yer alan, 1 km kadar uzunluğa ve 3 m enine sahip olan yollar.

Bu dev eserler ne işe yarıyordu? Neden özel bir güçleri olduğu düşünülüyordu ve ruhsal inisiyasyon kutlamalarında kullanılıyorlardı? Neden her “mağara yol” bir nekropolisi boydan boya geçiyor ve yüksek duvarlarının üzerindeki mezarlar hala görülebiliyor?

Tüm bunların cevabını verebilmek için, dinlerine son derece düşkün olan Etrüsklerin ayinlerini ve efsanelerini iyi bilmek gerekiyor. Etrüsklerin yaratıcı tanrıçaları Uni yani Toprak Ana’ydı. Toprakla olan ilişkilerini kutsal kabul ederlerdi. Topraktaki her yerin belli kutsal bir gücün merkezi olduğuna inanırlar; tanrıların, iblislerin yer altı dünyasında yaşadıklarına inanırlardı.

Etrüsk efsaneleri Tarquinio Prisco adıyla da bilinen ilk rahip-kral Tarkun ile başlıyor. Tarkun eğitimini, doğaüstü bir varlık olan Tages’ten almıştı. Tages yer altı dünyasında yok olmadan önce Tarkun’a ve Lucumoni’lere (Etrüsklerin on iki rahip-kralı) ruhların yer altı dünyasının diğer yanına geçerken Aldila nehrinde yaptıkları yolculuğu anlatan, Etrüskler tarafından kutsal kitap olarak kabul edilen, Acherontici adlı kitabı yazdırmıştı.

Etrüsklerin “Ölümler Kitabı”, ölüm sonrası hayata geçmek için yol gösteriyordu. Yer altında güç ve bilgi sahibi olmalarını sağlayan kudretli bir tanrının varlığına inanıyorlar, dolayısıyla kutsal bilgi ve gücü yer altı dünyasında arıyorlardı. Yer altına kazılı yolların da ölüm sonrası hayatla ilgili olduğu düşünülür. Bunlar büyük ihtimalle, yaşayanlar dünyasından yer altında bulunan diğer dünyaya geçiş için gerekli bağlantı yollarıdır. “Dromos”un bir bedeni yönlendirdiği gibi bu yollar da bütün bir nekropolisi yönlendiriyordu. Yolların derinlikleri yer altı dünyasına, gücün ana kaynağına ne kadar yakın olmak istediklerini son derece iyi anlatıyordu.

Toprak ana

Tüfün içine kazılarak oluşturulmuş dar sokaklar ve mezarın içine götüren uzun koridorlar (dromos) toprakla ve yeraltıyla olan kutsal yakınlığı sembolize eder gibi. Üstte, Pitigliano’daki Cava di San Giuseppe Yolu ve Cerveteri’deki Regolini Galassi mezarına ait giriş koridoru. Sol altta, Tanrıça Uni’ye ait bronz heykelcik (MÖ 500-480).

Etrüsklerin inançları

Bir amfora üzerine işlenmiş, tanrılarının birine adak olarak sunulan kurban sahnesi (MÖ 5. yüzyıl). Sağda, bir rahibe ait bronz heykelcik. En altta, Bolsena Gölü ve ortasındaki Bisentina Adası.

Mağara yolların dağılımı büyük, geometrik bir resme benzer ve bu yolların tümü Avrupa'nın en büyük volkanik gölü olan Bolsena'ya doğru yönelmiştir. Etrüsk geleneğine göre, gölün yakınlığında tanrı Voltumna'ya adanmış kutsal bir tapınak bulunuyordu. Aslında göl Etrüsk medeniyetinin kutsal göbeğini oluşturuyordu. O kadar ki, her yıl on iki Lucumoni burada toplanıp Etrüsklerin ruhsal birliğini kutsuyorlardı.

Ayrıca, gölün içindeki iki adadan biri olan Bisentina, tüm Etrüsk halkının coğrafi merkezi olarak kabul ediliyor, karanlık yer altı dünyası ile iletişim kurabilecekleri bir kapı olarak değerlendiriliyordu. Antik metinlerde üzerinde bulunan tapınakla ilgili, altın kubbelerinin ve hazinelerinin rahiplerin gözüne görünmediğine dair bir gizemden bahsedilir.

Dünyanın diğer ucunda, yine gizemli bir şekilde ortadan kaybolan başka bir halk da bir gölü varlıklarının merkezine koymuştu. Peru ile Bolivya arasında bulunan, Titicaca Gölü de İnkalar tarafından ruhani dünyanın merkezi olarak kabul edilmişti. Sularında bir tanrının yaşadığına inanılır, üzerindeki iki adadan biri kutsal merkez olarak düşünülürdü.

Etrüsklerin ve İnkaların yeryüzünden yok olmalarındaki tuhaf benzerlik gerçekten düşündürücüdür. Sanki her iki toplum da yer altında yok olmuş veya her iki adada da efsanevi yer altı dünyası Agarta'ya giden bir giriş varmış gibidir...

VALCAMONICA

TARİH ÖNCESİNDEKİ GELECEK

VALCAMONICA'DAKİ KAYALARA OYULAN ŞEKİLLER, dünyanın en büyük tarih öncesi petroglif koleksiyonlarından birini oluşturur. Birçok çizimin Demir Çağı'ndan önce yapıldığı tahmin edilirken, en yeni çizimler gizemli bir halk olan Camunilere atfedilir. Camunilere ait çizimlerin gizemi, bugün bile bizleri etkilemeye devam ediyor.

Bazen insanlığın gizemli geçmişinin izlerini bulmak için dünyanın diğer ucuna gitmemize gerek kalmaz. Milano'dan birkaç yüz km uzakta, Alpler'e yakın, Valcamonica isimli kayalık bir vadi bulunur. Valcamonica, İtalya'nın en ilginç yerlerinden biridir. İlk insanların izlerinin yoğun olarak bulunduğu bölge tüm Avrupa'daki en geniş tarih öncesi döneme ait arkeolojik parkı da içinde barındırır. UNESCO bölgenin önemini anlatmak için, 1979 yılında Valcamonica'daki duvar resimlerini (petroglifler) Dünya Mirası listesine almıştır. İtalya'da bulunan birçok önemli sit alanının yanında hem doğal, hem de kültürel özellikleri nedeniyle korunmaları tüm dünyanın faydasına görülmüştür. Buradaki kaya resimlerinin çokluğu inanılır gibi değildir: Yaklaşık 900 kaya üzerine çizilmiş 40 bin figür, neredeyse 200 bin petroglif bulunur ve antik Camuni halkının yaşantısı hakkında önemli bir arşiv görevi görür.

Toprağın üzerinde bırakılmış taşlar uzun zaman önce yaşamış bir toplumun hayatını anlatır. Yaptıkları resimlerde evlerini, kullandıkları silahları, toprağı nasıl işlediklerini ve dini görevlerini nasıl yerine getirdiklerini görmek mümkündür. Bu gizemli çizimler insanları ve hayvanları anlatır. Peki, ama kimdir bu Camuniler? Bilindiği kadarıyla Camuniler, MÖ 3000 yıllarında bu bölgeye yerleşmiş yarı-göçebe, avcı bir halktır. Hayatta kalabilmek ve gelişmek için tarım ve hayvancılığı öğrenmiş, üretmediklerini ise değiş tokuş etmeye başlamışlardı. Bazı tarihçilere göre ise varlıkları ilk olarak MÖ 10.000 yıllarında, buzulların erimeye başlayıp vadilerden çekilmesi ve havanın ısınmaya başlamasının hemen ardından ortaya çıktı. Dolayısıyla Camuniler, nereden geldikleri kesin olarak bilinmeyen çok eski bir toplumdur. Bazıları Ligurya'dan geldiklerini söylerken, bazıları da Orta Avrupa'dan, Kelt kabilelerinden geldiklerini iddia eder. Her halükarda, MÖ 16.yüzyıl sonlarına doğru Romalılar topraklarını fethedene kadar Camuniler diğer İtalyan toplumlarından uzakta, Valcamonica'da yaşamlarına devam ettiler. Romalılar Camunilerin kültürlerine, güçlü savaşçılara ve birinci sınıf silah üretimindeki ustalıklarına saygı gösterdiler.

Açık hava müzesi

Üstte, kulübler ve solda at üzerinde mızrak ve kalkanlı bir savaşçının portresi, Valcamonica'da taşlara işlenmiş olan Antik Camuni uygarlığının kanıtlarıdır. Altta, çeşitli arkeolojik siteleri ve Avrupa'nın en önemli petroglif mirasını barındıran vadinin görünüşü.

YÜZYILLARA TANIKLIK EDEN KAYALAR

Antik Camuni halkı, jeolojik ve iklimsel değişikliklerin yaşandığı dönemlerde sıklıkla rastlanan toprak ve taş kaymalarına karşın vadiyi çevreleyen tepelerde oturmayı tercih etmişti. Bilindiği kadarıyla güneşi en büyük ilahi güç olarak kabul ediyorlar ve bir gün doğmamasından korkuyorlardı. Zaman içinde, çizimlerinde de anlattıkları gibi geyik boynuzlu bir Kelt tanrısına ve başka güçlere de tapmaya başlamışlardı.

Bu eski ve gururlu toplumdan günümüze kalan kayalara işledikleri çizimleri olmuştur. Herhangi bir bozulmaya maruz kalmadan uzak bir geçmişten günümüze kadar ulaşan bu kültür ve uygarlık hazinesi, Geç Neolitik Dönem'den başlayarak Roma-öncesi zamana kadar farklı şekillerde yüzyıllar boyu yaşamıştı.

Kaya resimlerini ilk olarak 1929 senesinde Prof. Gualtiero Laeng keşfetti. 1956 yılından itibaren arkeolog ve paleontoloji profesörü Emmanuel Anati önemli kazı firmaları ve uluslararası toplantılarla vadinin sistematik bir analizine başladı, hemen ardından Tarih Öncesi Camuniler Çalışmaları Merkezi'ni kurdu.

Günlük hayat ve din

Bir çift at tarafından çekilen büyük bir at arabası ve bir şaman olarak yorumlanan, dans eden insan figürü.

GİZEMLİ SAVAŞÇILAR

Peki, Valcamonica'daki resimlerde neler anlatılıyordu? Şimdiye kadar bahsettiklerimizin dışında, Camuni halkı en çok mızrak, kalkan, yarım ay şeklinde sapı olan hançer ve üçgen bıçak gibi silahlarla düellolar yapan Demir Çağı savaşçılarını, kendi aralarında dövüşen geyik, kurt, dağ keçisi ve diğer geniş getiren hayvanları (koyun, keçi, sığır vb.) çizmişti. Bunun yanında yerel efsanelere göre suyun akışını yavaşlatarak selleri önleyen, ilahi güçleri uyandırdığına inanılan ve mucizevi güçlere sahip olduğu düşünülen at nalı şeklinde sembolleri resmetmişti. Araştırmacıları en çok hayrete düşüren çizimler ise geç Demir Çağı dönemine dayanan Zurla taşlarıydı. Bu resimlerde savaşır pozisyonda insanlar resmedilmişti. Bu insanların

başlarında sanki şeffaf ışıklar çıkaran değişik başlıklar, ellerinde ise tam olarak ne olduğu anlaşılmayan, ancak silah olduğu tahmin edilen objeler bulunmaktaydı.

Bu resimlerde ne anlatılmak isteniyordu? Başlarında kaskları ve ellerinde geleceğe ait silahlarla astronotları mı resmetmişlerdi? Yoksa bu resimleri sadece Etrüsklerin başlıklarından ilham alarak mı çizmişlerdi? Neticede Camunilerin Etrüskler ile bir çeşit iletişimlerinin olması kaçınılmaz bir sonuçtur. Ancak yine de bu dönem ile ilgili çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Bazılarının dediği gibi Valcamonica'da yaşayanlar sadece dans eden şamanlar mıydı, yoksa diğerlerinin dediği gibi uzayda resmedilmiş silahlı kişiler miydi?

Şimdilik kesin olan tek şey şu ki, bu resimlerin bulunduğu Ceto Bölgesi sit alanındaki 24 numaralı taş hala "astronot taşı" olarak anılmaktadır.

Şaşırtıcı resimler

Üstte, savaşan iki figür. Bu tarz betimlemeler Valcamonica'da sıklıkla görülür, fakat dikkatlice incelendiğinde altta yer alan, parlayan kasklar takmış iki figür merak uyandırır.

TOPRAĞIN GÜCÜ

Capo di Ponte'de toprağa kazınmış kanallar da bölgedeki diğer tartışma konusunu oluşturmuştur. Araştırmacılar ve meraklıların uzun süre dikkatini çeken ve bölgede hemen her yerde görülebilen bu kanallar üzerinde yapılan detaylı jeolojik araştırmalar sonucunda bunların suyun hareketinden kaynaklanan, doğal yollarla oluşmadıkları kesinlik kazanmıştır. O zaman bu kanallar nasıl ve neden yapılmıştır?

Bu soruya ilk cevap, yarıkları "bereket kanalları" olarak tanımlayan araştırmacılardan geldi.

Belki de bu oluklar nüfuslarını arttırmak ve daha güçlü kılmak için, kadınların hamile kalmalarını kolaylaştıran, gökyüzü ve yıldızlara bakarak yaptıkları bir ayin töreni için kazılmıştı. Oluklar dışında bu teoriyi destekleyen başka buluntulara da ulaşılmıştır. Sağlık problemleri için toprağın gücünden yardım istemek diğer Neolitik toplumlarda da oldukça yaygındır. Sardinya'nın kuzeyinde ve Büyük Britanya'da Avery'de de doğurganlık için yapılmış benzer taşlara rastlanmıştır. Geçmişte olduğu gibi bugün de bazı toplumlarda hala taşların gizemli güçlerine inanılır.

Gerçekler ve semboller

Üstte başlık ve silahlarla donanmış iki savaşçı figürü. Bir tanesi elinde kare şeklinde bir kalkan tutmaktadır. Solda, tepesinde güneş olan, belki de ilahi bir figür. Şamanik bir dans ayininden bir sahne olabilir.

TROYA

UZUN VE TUTKULU BİR ARAŞTIRMA

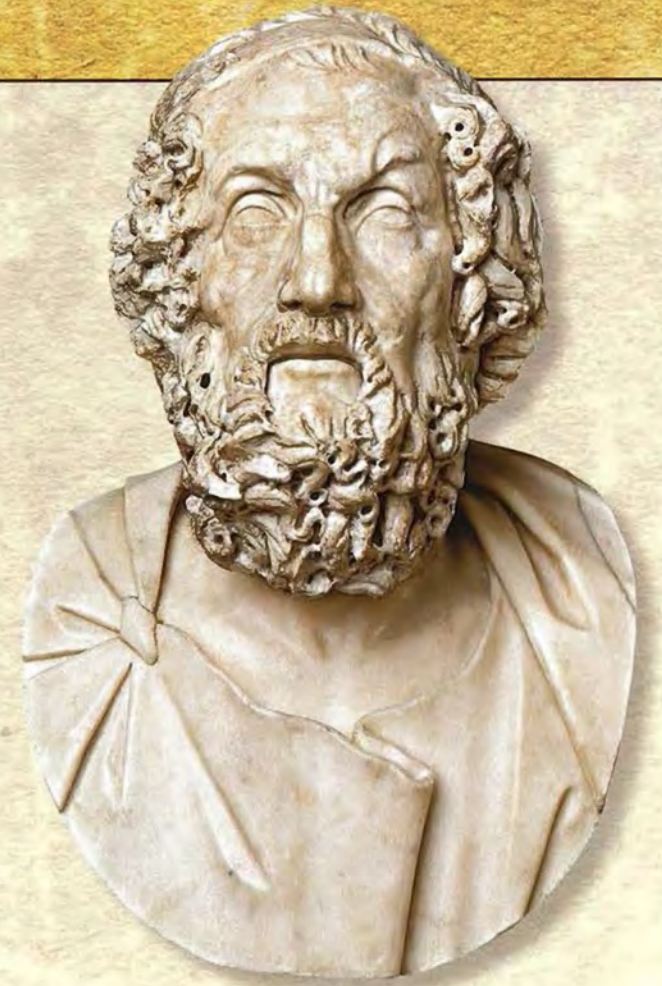
TROYA DESTANI, HEM TÜRKİYE'DE, HEM DE DÜNYADA, kitleleri etkileyen bir hikayeye dayanıyor. Bu hikayedeki aşk teması kadar, insan doğasının aldatma ve hileye yatkınlığı da destanın yaygınlaşmasında önemli bir etken. Bilim dünyasındaysa, Troya'nın gerçekte nerede olduğu ve Troyalıların aslında kimler olduğu soruları tartışılmaya devam ediyor.

Antik şehrin tarihi uzun yıllar efsane ile gerçek arasında bilinmezliğini koruyarak günümüze kadar gelmiştir. Ta ki tutkulu araştırmaların yolunu açan kaynağın bulunmasına kadar... Troya soyundan ve yüzyılları aşarak günümüze ulaşan hikayesinden ilk bahseden destansı romanı İlyada ile Homeros olmuştur. Kimliği hala şüpheli olan yazar eserinde, kuşatma altındaki bir şehrin kandırmaca yoluyla ele geçirilmesini anlatır. Her şey, Yunanlılar ve Troyalıların bir kadın yüzünden savaşa tutuşması ile başlar. Antik Çağ'ın en yakışıklı adamı olarak görülen Paris, Olimposlu tanrıçalar, Afrodite, Athena ve Hera arasından en güzel olanını seçecektir. İsteddiği her kadını elde eden Paris, aşk tanrıçası Afrodite'i seçer. Karşılığında da dünyanın en güzel kadını olan, Sparta'nın güçlü kralı Menelaus'un karısı Helen'i ister.

Tanrıça'dan yardım gören Paris, Helen'i yanına alarak, babası Priamos tarafından yönetilen, Anadolu topraklarındaki Troya'ya kaçar. Tahmin edilebileceği gibi, Menelaus sevdiği kadını geri alabilmek için Troya'ya

savaş açar. Yanına diğer Yunan güçlerini ve en az 1000 gemi alarak Troya açıklarına gelir. Agamemnon tarafından yönetilen Yunan filosu, Troya'yı on uzun yıl boyunca kuşatma altında tutar ama bir türlü ele geçiremez. Şehri güçle ele geçiremeyeceğini fark eden Yunanlılar, kurnazlığa başvurmaya karar verirler. Geri çekilmiş numarası yaparak, hediye olarak Troya kapılarına dev bir tahta at bırakırlar. Savaş bittiği için mutlu olan Troyalılar, merakla inanılmaz hediyelerini şehrin içine alırlar ve bir şenlik düzenlerler. O gecenin onlar için ölümcül bir şekilde sonlanacağından habersizdirler. Herkes uyuduğu zaman, atın içinde saklanan askerler gizlice dışarı çıkarlar. Karanlık şehrin kapılarını yandaşlarına açarlar ve hep beraber tüm Troya'yı yakıp yıkarlar.

Helen, arkasında ölüm ve kül bırakarak, Sparta'ya Menelaus'un yanına götürülür. Troya'nın ardından akıllarda sadece anısı ve sinsi aldatmacanın evrensel sembolü haline gelen Yunanlıların dahiyane tahta atı kalır.

Epik anlatımların dayanağı

Üstte, klasik Roma dönemine ait büstü bulunan ilk Yunan şairi Homeros, Paris ve Helen'in unutulmaz hikayesini anlatmıştır. Solda, hikayeye dair bir yağlı boya resim ve yan sayfada ünlü Troya atı.

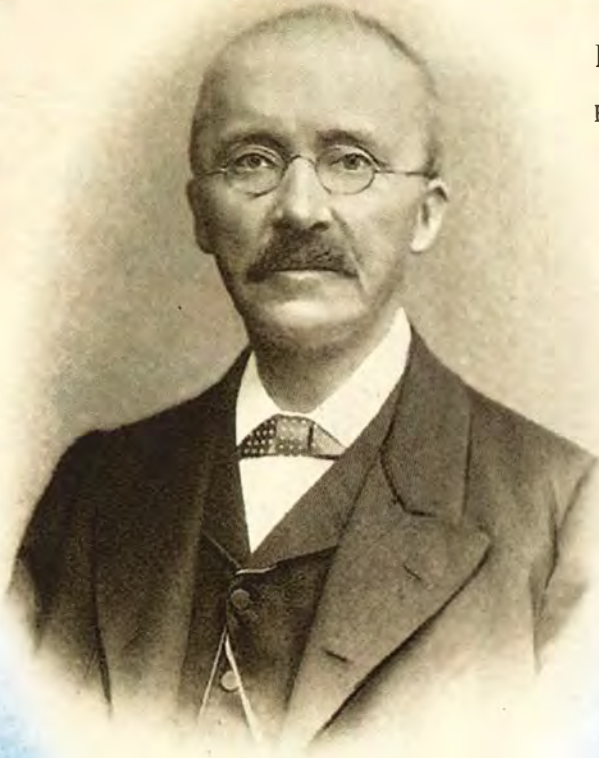
TROYALILAR HİTİT KÖKENLİ MİYDİ?

Troya'da üst üste 19 tabaka farklı medeniyet kalıntısı bulunuyor. Homeros, İlyada'da Troya savaşını ayrıntılarıyla anlatır. Bu hikayenin, sözlü gelenekten yazıya MÖ 5. yüzyılda geçtiği tahmin ediliyor. Ancak ne bu geçişin nasıl gerçekleştiği, ne de metinde son dönemde yapılan değişikliklerin neler olduğu hala bilinmiyor. Tek gerçek şu ki, Homeros, hikayedeki savaşın toprağı bereketli Troya'da geçtiğini söylüyor.

MÖ 2000 yılının ortalarında Troya olduğu iddia edilen, günümüzde Çanakkale'de Hisarlık tepesinin doğusunda kalan topraklar büyük Hitit İmparatorluğu'na aitti. MÖ 1250-1220 yılları arasında yönetimde olan Hitit kralı IV.Tuthaliya'ya ait bir kaya anıtında iki yer isminden bahsediliyor: Wilusa ve Troas. Hititoloji üzerine çalışan araştırmacılar, Troya'nın Hititlerin sözünü ettiği Wilusa kenti olabileceğini iddia ediyor. Böylece günümüzden üç bin yıl önce Troya'da Hititlerin yaşamış olduğu sanılıyor. Bunun kanıtı olarak da, şehrin son yıllarda bulunan bronz mührü gösteriliyor. Bu mühür eski Yunanca değil, Anadolu'da binlerce yıl önce konuşulan Luvi dilinde kazılmıştı. Kazılarda ortaya çıkan evlerde de Yunan etkilerinden çok, Anadolu kültürünün etkileri görülüyordu.

H. Schliemann

HAYATA GEÇMEYİ BEKLEYEN BİR RÜYA

Homeros'tan yüzyıllar sonra İlyada hikayesinden ilham alan ve en az onun kadar etkileyici, ancak tüm gerçeği yansıtmayan başka bir hikaye ortaya çıktı. Hikayenin baş kahramanı 1800'lerde yaşamış, iyi yönlerinin yanında bazı zaafı da bulunan, fakat kesinlikle sıradan biri olmayan Alman Heinrich Schliemann'dı.

Anlatıldığı kadarıyla, Schliemann Troya'nın olağanüstü hikayesini ilk duyduğunda henüz bir çocuktı ve büyüdüğünde bu anlatılan şehri gün ışığına çıkaracağına dair kendi kendine yemin etmişti. Büyüdüğünde çocukluk hayalleri tam bir takıntıya dönüştü. Bu eski ve şanssız şehrin var olduğuna inandığı yeri kazabilmek için, uzun bir kazı dönemini finanse etmesi gerektiğini anlaması uzun sürmedi. Bu seyahat için yıllarca durmadan ticaret

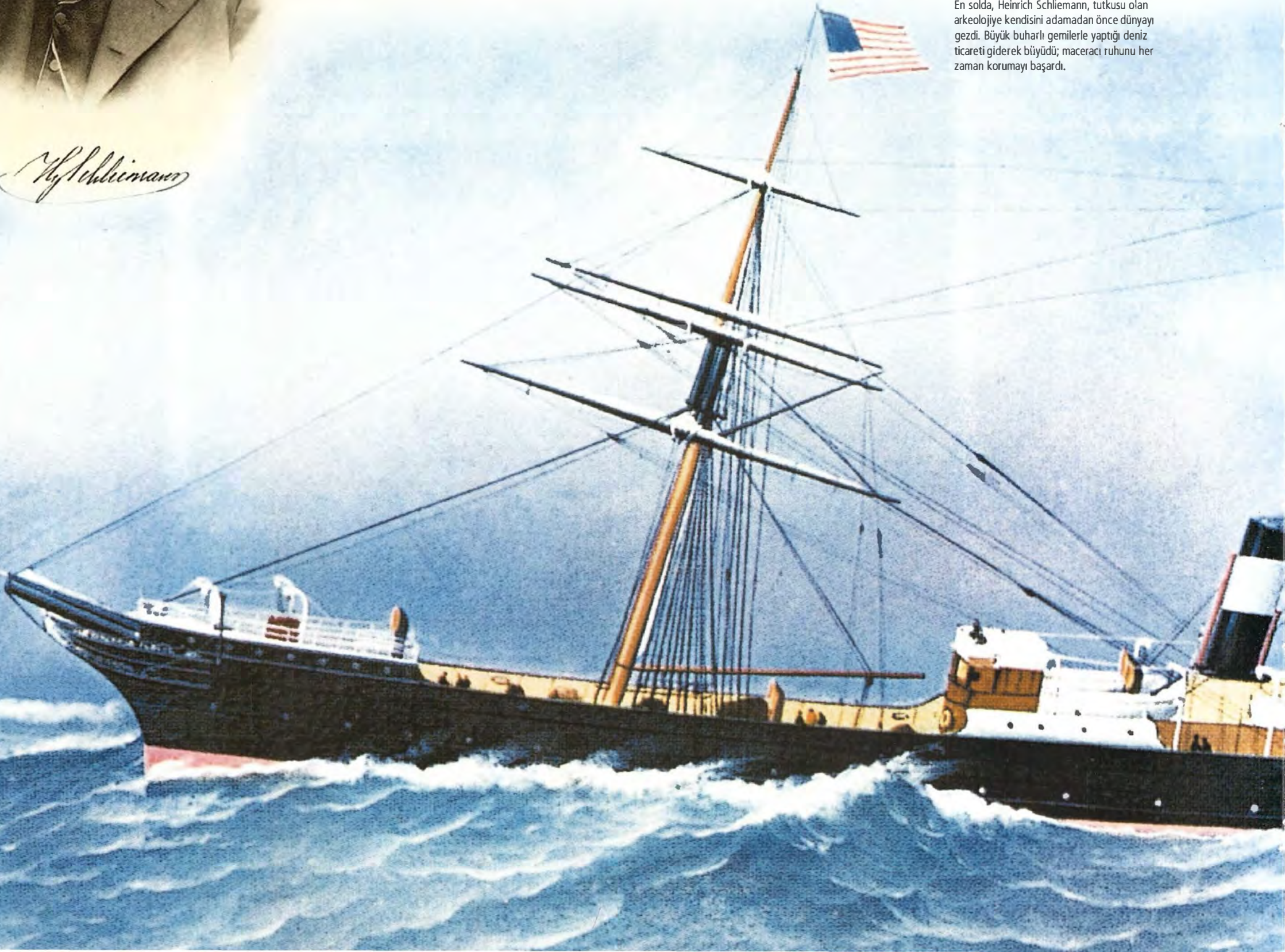
yaptı, gayrimenkuller satın aldı, borsaya ve dünyanın çeşitli yerlerindeki firmalara yatırım yaptı ve giderek zenginleşti. Avrupa'dan Amerika'ya, Tokyo ve New Orleans'tan Kalküta, Tunus, Londra, Amsterdam ve St. Petersburg'a giderek sürekli dolaştı; işlerini büyültmeye çalıştı. Bu arada tam on iki dili iyi derecede konuşup yazmayı da öğrendi.

ZAMANDA GERİYE DOĞRU YAPILAN KAZILAR

1863 yılında, Schliemann artık iyice zengin ve başarılı bir iş adamı olduğunda, çocukluk hayalinin peşinden gitmek için bütün işlerini bırakıp efsanevi şehir Troya'yı aramaya koyuldu. Schliemann, azının elinden hiçbir şeyin kurtulmayacağına inandı ve 40 yaşında Paris'te arkeoloji okumaya başladı. Kendi felsefesinin en iyi örneği yine kendisi olmuştu. Bir çobanın oğlu olduğundan çok genç yaşta çalışmaya başlamış, garsonluk ve miçoluk yapmıştı. Hayatı tam olarak anlatıldığı

◀ Bir maceracının portresi

En solda, Heinrich Schliemann, tutkusu olan arkeolojiye kendisini adamadan önce dünyayı gezdi. Büyük buharlı gemilerle yaptığı deniz ticareti giderek büyüdü; maceracı ruhunu her zaman korumayı başardı.

gibi geçmemiş olsa da bütün ticari işlerini bırakıp Homeros'un izindeki yolculuğunu başarı ile tamamladı.

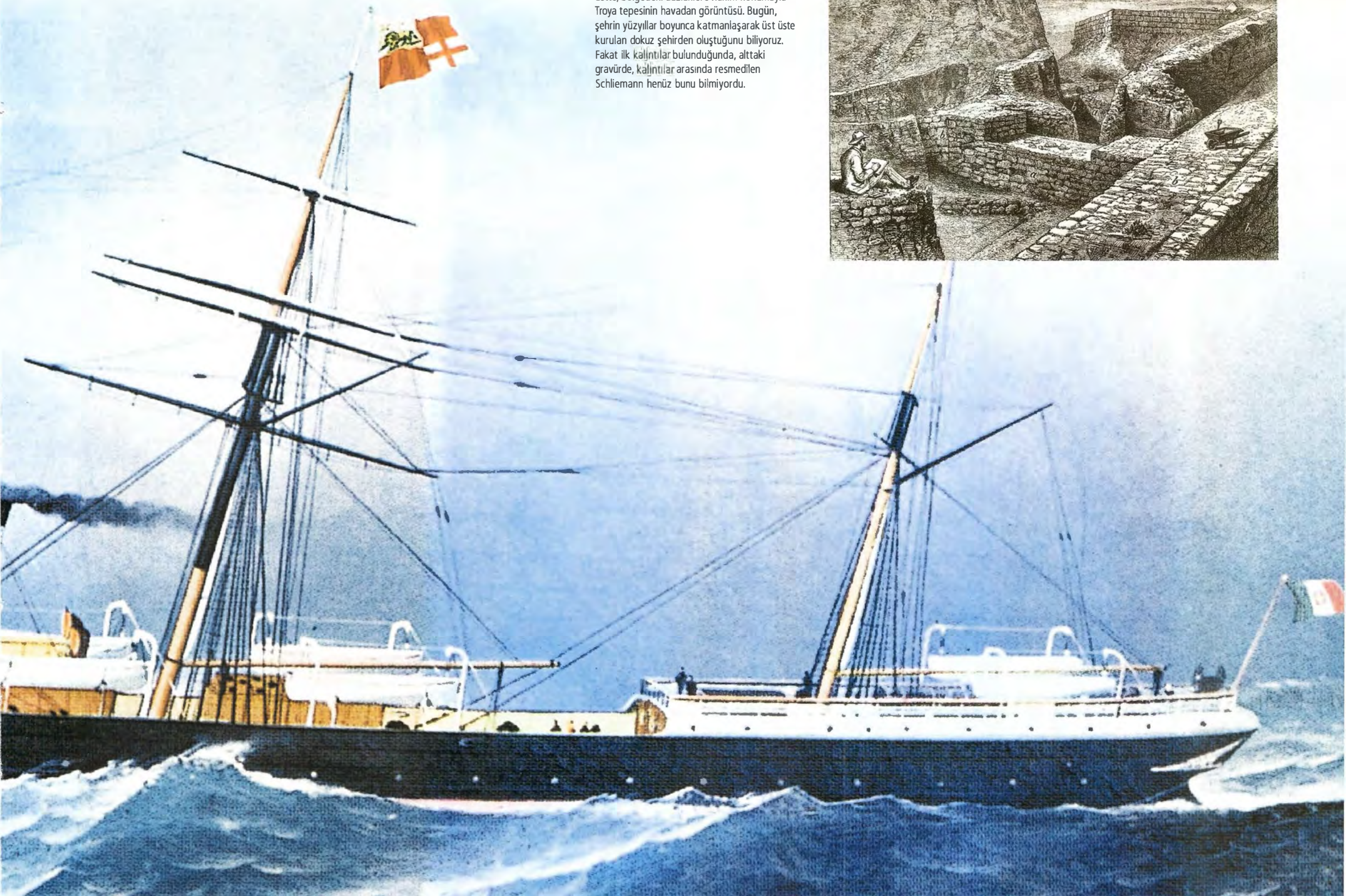
Bir zamanlar Troya şehrinin bulunduğu yer olduğuna inanılan Pınarbaşı tepesine çıktıktan sonra Paris ve Priamos'un şehrinin Çanakkale'deki Hisarlık Tepesi'nde olması gerektiği kanısına vardı. Bu sırada 50'li yaşlarına gelmiş olan Schliemann kendi finanse ettiği kazıyı başlatarak Troya'nın izini sürmeye koyuldu. Yıllarca sürececek olan kazılar 1870 yılında başladı. Aradığı Yunan şehrinde evvel, daha önce varlığı bilinmeyen başka bir şehrin kalıntıları ile karşılaştı.

Roma dönemine ait katmanlarda, kazıların sonunda üst üste kurulmuş tam dokuz şehirden ilk dördünün kalıntılarına ulaştı. Kazılarda bulunan en iyi korunmuş bulgular MÖ 1. yüzyılda Jül Sezar tarafından yaptırılan amfiteyatroya ait olanlardır. Amfiteyatro, MS 350 yılında terk edilen 9. Troya şehrinde bulunmaktadır.

Efsanevi topraklar

Üstte, bölgedeki düzlüklere hakim konumuyla Troya tepesinin havadan görüntüsü. Bugün, şehrin yüzyıllar boyunca katmanlaşarak üst üste kurulan dokuz şehirden oluştuğunu biliyoruz. Fakat ilk kalıntılar bulunduğunda, alttaki gravürde, kalıntılar arasında resmedilen Schliemann henüz bunu bilmiyordu.

Antik dönemlere ait bir ihtişam

Solda, Sophia Schliemann'ın, "Priamos'un Hazinesi" olduğu varsayılan bazı mücevherlerle çektiği meşhur fotoğraf. Üstteki fotoğrafta, mücevherlerin günümüzde Berlin'de sergilenen reproduksiyonları. Altta, MÖ 5. yüzyılın ortalarına ait bir kupanın üzerine Yunanlılar ve Troyalıların bir şehrin önündeki savaşları resmedilmiş.

'PRIAMOS'UN HAZİNESİ' GÜN IŞIĞINA ÇIKIYOR

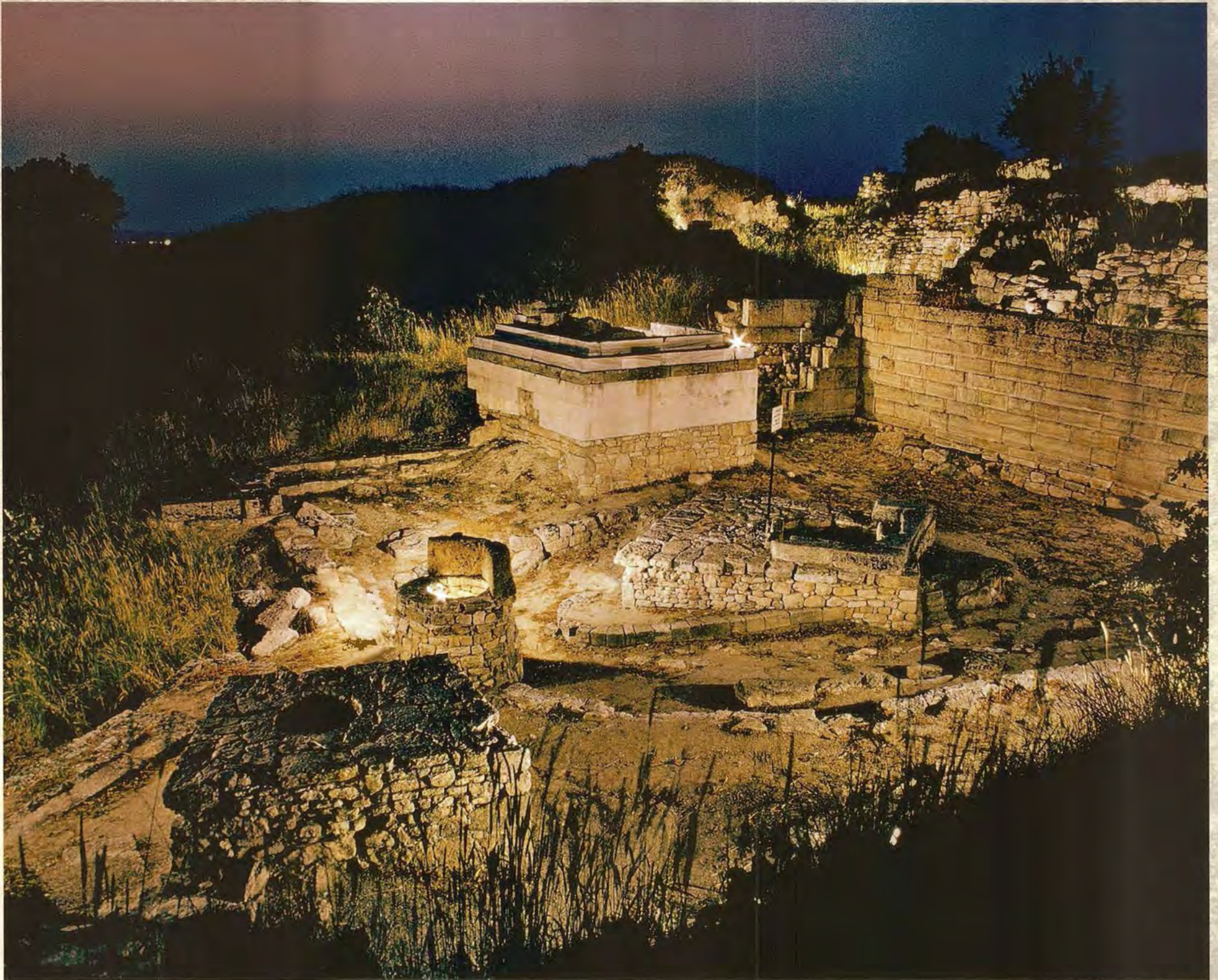
1873 senesinde, yangın izlerine rastlanan ikinci ve üçüncü katmanlar arasında Schliemann ilk kalıntıları bulmayı başardı. Priamos'un sarayından geriye kalanlar kazılmaya başlandı.

Ancak esas başarıya, aynı yılın Haziran ayında karısı Sophia ile beraber yürüttükleri kazılar sırasında buldukları "Kral'ın hazinesi" ile ulaştılar. Bulunanlar arasında gümüş vazolar, bronz silahlar ve inanılmaz sayıda altın mücevher de vardı.

Bütün arkeolojik kurallara karşı gelerek ve herhangi bir kontrolle karşılaşmadan, buluntuları bir şala sarılı şekilde kazı alanından uzaklaştırdılar. Muhteşem buluntuların duyurulması Sophia'nın tüm mücevherleri takarak çektiği bir fotoğraf aracılığı ile oldu; ki bu buluntular arasında Schliemann'ın Helen'e ait olduğuna inandığı bir adet taç da vardı.

Büyük rüyasını gerçekleştirmiş olmasına rağmen Schliemann hala şöhret peşinde koşmaya devam etti. Hisarlık'ta bulunduğu kalıntıların yarısını Türk yetkililere vermeyi reddettiği için çok ciddi bir ceza ödemek zorunda kaldı. Bazı araştırmacılar bulunan hazinelerin Homeros'un anlattığı dönemlere ait olduğu konusunda ciddi şüpheler duysa da buluntular Berlin Müzesi'nde sergilenmeye başlandı. İkinci Dünya Savaşı döneminde, Rus askerlerin işgali sırasında tüm hazine ortadan kayboldu.

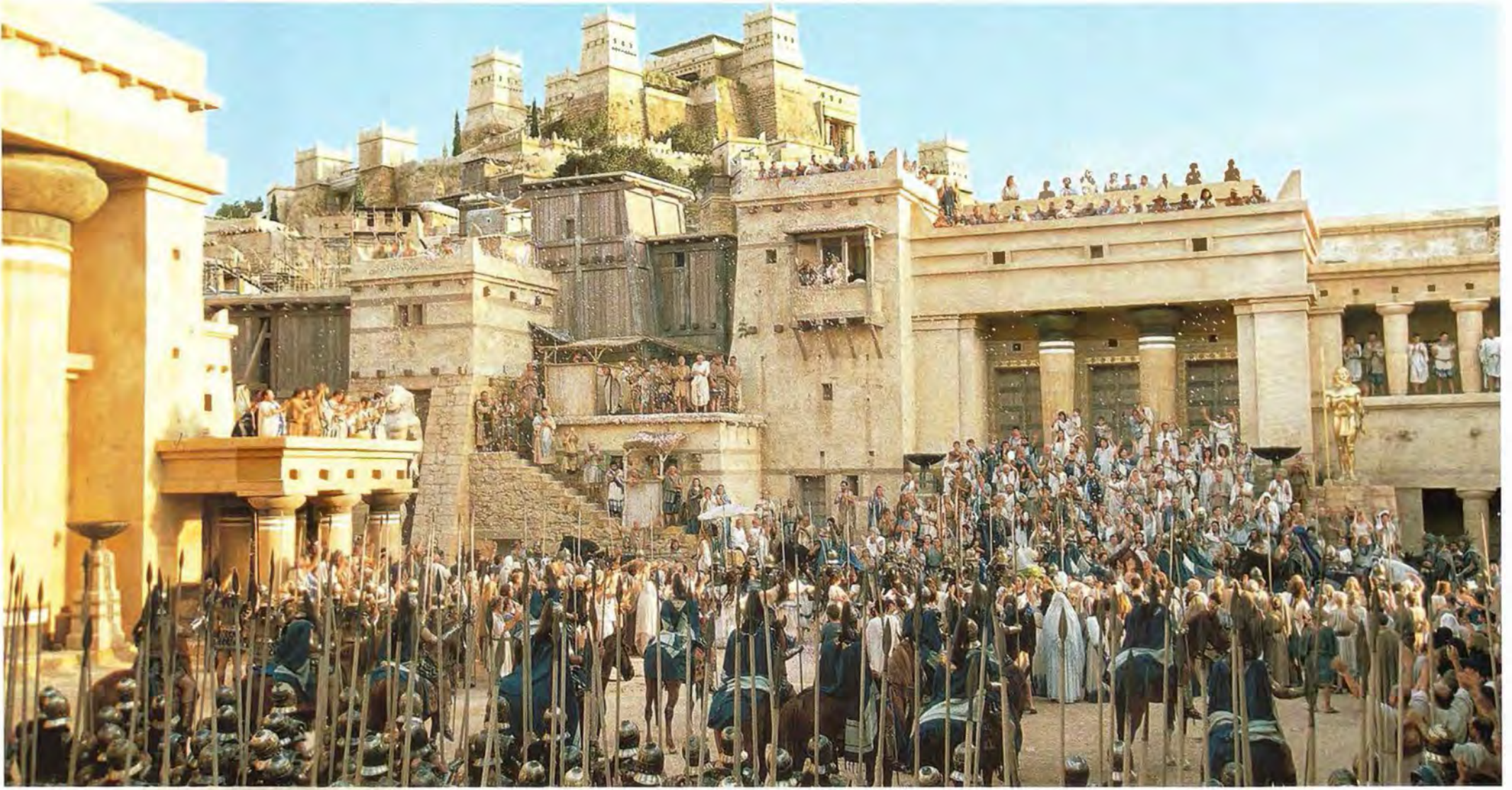
Gerçek bir destan

Hisarlık Tepesi'ndeki etkileyici buluşla, Troya Savaşı'ndaki efsane olaylar ve kahramanlar yeniden hayat bulmaya başlamış gibiydi. Üstte, Hisarlık'ın gece görünüşü. Eleştiriler bir yana, şüphesiz Schliemann'dan önce kimse Homeros'un bahsettiği yerlerin gerçekten var olduğuna inanmıyordu.

TARTIŞMALARA YOL AÇAN ADANMIŞLIK

Bu arada Schliemann'ın arkeolojiye olan tutkusu devam etti. 1874 yılında kazılardaki buluntularını *Trojanische Altertümer* (Troya'daki Eski Yapıtlar) adlı kitabında yayınladı, aynı yıl Miken'de bir kazıya başladı ve ününü giderek pekiştirdi. Homeros'un epik hikayelerine dayanarak, o zamana kadar tanınmayan eski uygarlıkları günışığına çıkaran yeni bir arkeoloji anlayışının kurulmasını sağlayan kişi oldu.

Bulunan eserlerin kötü arşivlenmesi ve kazılar sırasında yapılan yanlışlar birçok eleştiriye neden oldu ve hatta dönemin İngiliz Başbakanı ile birçok tarihçi ve araştırmacının Schliemann'a cephe almasıyla sonuçlandı. Yine de Schliemann tüm dünyada Troya'yı bulan kaşif olarak tanınır. Deneyimli arkeolog Wilhelm Dorpfeld ile yaptığı işbirliği sonucu antik sitede, zaman içinde birbiri üzerine inşa edilmiş çeşitli yapıları günışığına çıkarmaya devam etmişlerdir.

Çağrışımlar yapan bir anlatım
Homeros'un tasvirleri sayesinde, hayali olayların ve yerlerin etrafında geçen eserler, arkeolojik gerçeklere dayandırılabilmiştir. Troya son derece güçlü bir şehirdi ve orada yaşayanlar destansı kişiliklerdi. Solda, Priamos'un Akhilleus'un (Aşil) oğlu Pyrrhos tarafından öldürülmesi.

EFSANE GERÇEĞİN ÖTESİNE GEÇİYOR

Homeros tarafından anlatılan Priamos'un şehri, Schliemann tarafından II. Troya ile özdeşleştirilmişti. Daha sonraki yıllarda, yangın izlerini ve MÖ 1260 tarihine denk gelen insan kalıntılarını kanıt olarak göstererek efsanelere konu olan şehrin IV. Troya olabileceğini açıkladı. Her durumda Homeros'un anlatımlarını takip etmek son derece zordu. Sert rüzgarlar ve yöreye özgü bir tür meşe göz ardı edilse bile, deniz 15 km ilerlemişti. Ayrıca IV. Troya oldukça küçüktü. Epik şiirlerde anlatılan geniş yollar, tapınaklar, krallık sarayı ve etrafını çevreleyen yüksek kuleli duvarlar bu şehre ait olamazdı.

Bulunan Troya yaklaşık 183 m'ye 137 m'lik bir alana yayılmıştı ve bu haliyle birkaç bin insandan fazlasını barındıramazdı. Priamos'un sarayı dışında, Athena'ya adanmış bir tapınak, yerleşim alanları ve duvar kalıntıları bulunmuştu.

Araştırmalar ve çalışmalarla geçen uzun yıllardan sonra, Heinrich Schliemann birkaç yüz Türk işçiyle birlikte çocukluk hayallerindeki Troya efsanesini yeniden hayata döndürmüştü. Şehrin sadece Homeros'un hayal gücünün bir ürünü olmadığını kanıtlamakla kalmamış, zamanının belki de en ünlü arkeologu olmuştu.

Psikanalizin babası Sigmund Freud, Schliemann'dan hayatı boyunca imrendiği tek insan olarak bahsetmiştir. Eskiden olduğu gibi günümüzde de Schliemann'ın bazı meslektaşları onun, yaptığı harika işlerin yanı sıra bir sahtekar olduğuna da inanır. Her şeye rağmen hikaye burada bitmemiştir ve bugün bile Homeros'un şiirlerinde anlattığı yerlerin coğrafik arayışı devam etmektedir.

"HOMEROS BALTİK DENİZİ'NDE"

Son yıllarda İtalyan bir araştırmacı olan nükleer mühendis Felice Vinci, etkileyici bir varsayımı arkeologları şaşırttı. Homeros'un anlatımlarını ve söz konusu coğrafyayı derinlemesine inceledikten sonra, İlyada ve Odyssea Destanları'nda bahsedilen yerlerin Akdeniz'den uzakta olması gerektiği sonucuna varmıştı. Ona göre, Homeros tarafından anlatılan yerlerle, Yunanistan ve Türkiye'nin özellikleri birbirine uymamaktaydı. Mesela Peloponnesos; gerçekte olduğu gibi dağlık değil de düz bir ada olarak tasvir edilmişti. İthaka ve Zakintos'un önünde Dulichio isimli uzun ve yassı bir ada olmalıydı ama İyonya'da öyle bir yer bulunmamaktaydı. Girit'ten "geniş toprak" olarak söz edilmekteydi ama ada olarak özelliklerinden bahsedilmemişti. Schliemann'ın Troyası da, her zaman sıcak olan bir ırmak ve her zaman soğuk olan bir ırmak arasında yer alan ve bir bataklığın yanından başlayan Paris ve Priamos'un kiyle benzeşmiyordu.

Birçok dile çevrilmiş olan ve Rus, Amerikan ve İskandinav üniversitelerinde okutulan bir kitapta, Vinci, epik şiirlerde gerçekten yer alan toprakların Kuzey Avrupa'nın en ucunda; yani Baltık ve Kuzey Denizi'nde aranması gerektiğini söylüyordu.

Tarihçi Plutarkhos, Ulysses'in peri kızı Calypso tarafından tutulduğu Ogygie Adası'nın, "Britanya Adası'ndan doğu yönünde beş deniz günü uzağında olduğunu" anlatmıştı. Aslında Faroe Adaları'nın bir tanesinin adı Hogoyggj'dir. Ogygie'dan yola çıkan Ulysses 17 günde, "bir kalkan gibi

yüksek" ve "gölgeli ormanlar" gibi zengin Phaeacian Adası'na gelmişti. Ege kıyılarında ne böyle bir yer, ne de Phaeacian halkı vardır. Oysa Bergen'in Norveç fiyordlarında Bronz Çağı'nın izlerini taşıyan topraklar bulunmaktadır. Benzerlikler oldukça fazladır. Ayrıca Baltık'ta Yunanlılar'ın isimlerine benzer isimler bulmak son derece kolaydır. Mesela, Helsinki'den 200 km uzaklıkta, Troya Savaşı'nın geçtiği düşünülen yerde Toya isimli bir şehir vardır. Achaealar'ın gemileri farklı özelliklerine rağmen Vikingler'in gemilerine de benziyordu. Buz oluşmasını önlemek için ana direğin sökülebilmesi, her iki yöne de gidebilmesi için gemilerin çift pruvaya sahip olmaları ve her yere demir atıp hemen çekilebilmesi gibi özellikleri aynıydı. Norveç'te korkunç bir girdap vardı. Burası, Scylla ve Charybdis'in Messina Boğazı'ndaki bölümüne çok benzerdir. Scylla ve Charybdis, Moskenes Adası'nı okyanus kıyısından takip ederken karşılaşıyor ve ürkütücü Maelstrom girdabına yaklaşıyorlardı.

Kolfelet Dağı'nın ortasında, Odyssea'daki Büyücü Circe'nin anlattığı mağaraya çok benzeyen bir yer bulunmaktadır. Vinci'ye göre, Homeros efsanelerinin kökeni; antik bölgesel efsanelerdir. İsimler, yerler, kişiler ve hikayeler, Baltık halklarının daha sıcak havaya ulaşmak için güneye yaptıkları göçü takiben Yunanistan ve Türkiye'ye taşınmıştır.

Son olarak şunu da söylememiz gerekir ki; Homeros'a göre Troya Savaşı güneşin hiç batmadığı bir günde yapılmıyordu. Tıpkı dünyanın en kuzeyinde olduğu gibi...

KNOSSOS

MİTOLOJİNİN TARİHLE BULUŞTUĞU NOKTA

KNOSSOS, ÖZGÜN MİMARİSİ, ÇÖZÜLEMİYEN YAZI SİSTEMİ VE EFSANELERİYLE tarihin sayfaları arasında kalmış ancak unutulmamış bir medeniyet. İnsanlık tarihine "labirent" kavramını kazandıran efsane, Knossos kültüründen miras kaldı ve bu efsanenin karakterleri, yıllar boyunca insan doğasının farklı yönlerini sembolize etti.

Troya'da olduğu gibi, Knossos ile ilgili araştırmalar da bir efsaneye dayanır. Antik Yunan'ın en eski medeniyeti ve en eski şehri olan Knossos'un hikayesi tüm şehir yaşamını kontrolü altında tutan bir canavarın hikayesi ile başlar. Deniz tanrısı Poseidon'un gönderdiği boğa ile Girit kraliçesi Pasiphae arasındaki aşktan doğan Minotor insan vücudlu, boğa başlı bir canlıydı ve hayvan tarafı insanın içgüdüsel yanını simgelerdi.

Kontrol altına alınması gereken bir hayvan

Gücün sembolü olan boğa, Knossos'un da simgesi haline gelmiş bir hayvandı. Alta, Taurokatapsia ordusunun yer aldığı kraliyet sarayındaki fresklerden bir detay (MÖ 16-15. yüzyıl). Solda, Poseidon'un üç dişli mızrağını atarken yapılmış bronz heykeli (MÖ 470-460). Yan sayfada üstte Theseus ve Minotor.

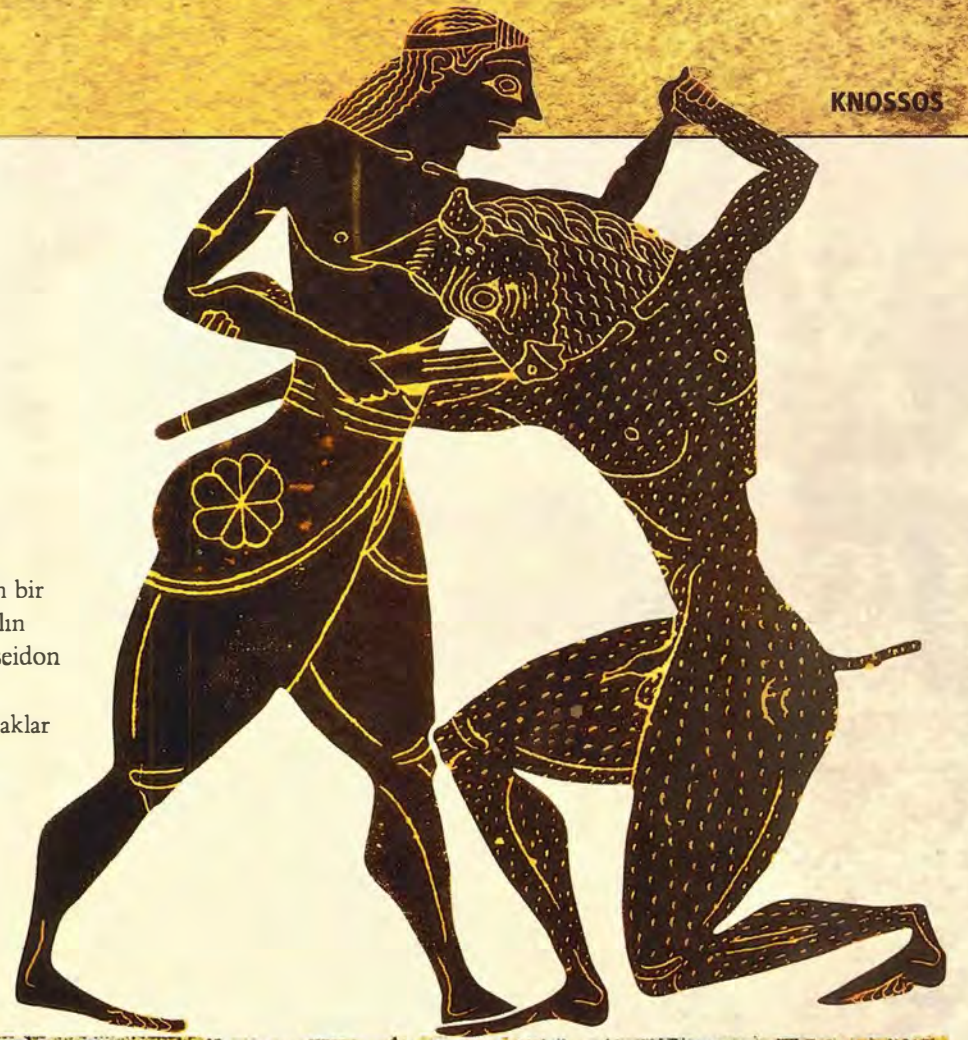

GERÇEK GİRİTLİLER

Knossos uygarlığı için kullanılan Minos terimi, Kral Minos'tan hareketle, burada çalışan arkeologlar tarafından türetilmiş ve daha sonra tüm dünyada yaygınlaşmıştır. Ancak Giritlilerin bu dönemde kendilerini ne olarak adlandırdıkları bilinmez. Eski Mısır kaynaklarında *Keftiu*, Sami dillerindeki *Kaftar* ve Suriye'deki Mari kentinde bulunan yazıtlarda *Kaptara* olarak geçen yer adının Girit Adası'na ait olduğu düşünülmektedir. Odyseia destanında Homeros, Girit'in yerlilerini *Eteokritiki* yani *Gerçek Giritliler* olarak adlandırmıştır. Bunların, Girit Uygarlığı'nın yıkılması ile Miken Uygarlığı'nın oluşması arasındaki süreçte, önceden adada yaşayan Giritlilerin torunları olduğu sanılmaktadır.

BU TUHAF YARATIK NASIL ORTAYA ÇIKTI?

Efsaneye göre Girit Kralı Minos, deniz tanrısı Poseidon'dan bir boğa diler. Bu sembolik hediye Olimpos'taki tanrıların kralın yönetimini desteklediklerinin açık göstergesi olacaktır. Poseidon kurban edilmek üzere çok güzel, beyaz bir hayvan yollar. Ancak Minos hayvanı kurban etmek yerine onu kendine saklar ve mandrasındaki hayvanlarla çiftleştirerek damızlık olarak kullanmaya başlar. Minos'un bu davranışı Poseidon'u öfkelenendirir. Güzel boğayı sinirli ve saldırgan bir yaratığa dönüştürür. Kralın karısı Pasiphae'yi da boğaya aşık eder. Bu tuhaf beraberlikten, Girit canavarı olan Minotor doğar. İsmi, Girit Kralı Minos ile boğa anlamına gelen "tauro" kelimelerinin birleşmesinden türetilmiştir.

CANAVAR VE İNİ

Korkunç canavarın saldırgan tavırları, Minos'un krallığı için bir karabasan gibidir. Minos barışı korumak için onu Knossos Sarayı'na kapatmaya karar verir. Bu yüzden yetenekli mimar Daidalos'tan yer altında, çıkılması imkansız bir labirent inşa etmesini ister.

Ancak Minos'un şanssızlıkları bu kadarla bitmez. Oğlu Androgeas, oyunlara katılmak için gittiği Atina'da öldürülür. Kral, oğlunun öcünü almak ve öfkesini dindirmek için, Atinalıları her dokuz senede bir,

Minotor'a kurban edilecek yedi çocuk ve yedi bakire yollaması için zorlar. 18 yıl geçip de üçüncü kez çocuk ve bakireleri yollayacakları sırada, cesur kahraman Theseus bu cezaya son vermeye karar verir. Girit'e gelir ve canavarı öldürmeye son derece kararlı bir şekilde labirente girer. Zorlu bir dövüş sonrasında Minotor'u öldürmeyi başarır. Minos'un güzel kızı Ariadne'nin kendisine verdiği kırmızı ipi takip ederek labirentten çıkar. Theseus'un zorlu labirentte yolunu bulması, insanlığın mükemmeliyet yolundaki zorlu yürüyüşünü sembolize eder. Buraya kadar sadece efsaneden bahsettik. Peki ama Girit ve halkı Minoslular hakkında gerçekten bildiklerimiz nelerdir?

Tarih ve efsane

1900'lerin başında, Minos'un Sarayı'nın kalıntıları temel alınarak yapılan canlandırmada zengin süslemeleri ile taht odası. Yan sayfada, labirent ve ortasında kurban olarak seçilmiş çocukların önünde Theseus ile boğa başlı canavarın savaşını anlatan sahne.

Amblem şeklindeki resimler
Knossos Sarayı'ndan, Zambak Prens
adı ile tanınan kişiye, ya da belki bir
kral-rahibe ait fresk (MÖ 16. yüzyıl).

FESTOS DİSKİ

Arthur Evans'ın Knossos'u yeniden canlandırdığı yıllarda, Federico Halbherr tarafından yönetilen İtalyan grubu Girit'in güneyinde, adanın ikinci güçlü merkezi olan Phaistos'tan (Festos) kalanları gün ışığına çıkarmaya çalışıyordu. İtalyan grubun görevi farklı olsa da, herkesin gözleri üzerlerindeydi. Bugün halen İtalyan arkeologların koruması altında olan Festos arkeolojik sitesini ziyaret edenler, gerçekten antik şehirden kalanları görme şansına sahip olurlar. Minos uygarlığına saygı duyularak ve hiçbir hayalgücü katılmadan özenli bir rekonstrüksiyon çalışması yapılmıştır. Ama Festos sadece geçmişten kalanlar yüzünden değil, arkeolojik buluntuları arasındaki bir parça sayesinde bu kadar ünlüdür. Sağda görülen Festos Diski, terrakottadan (pişmiş toprak) yapılmış yassı bir dairedir ve yapımı MÖ 1700 yılına denk gelmektedir. Luigi Pernier, Temmuz 1908'de şehrin arşivindeki kazılar esnasında diski bulmuştur. Festos Diski son derece şaşırtıcıdır: İki tarafında da spiral biçiminde dizilmiş resimler bulunur. İnanılmaz olan ise, resimlerin kazınmış gibi değil, 45 farklı damgayla basılmış gibi durmasıdır. Tekli harflerden oluşan baskı sisteminin Gutenberg tarafından bulunmasından 3000 yıl önce, Girit'te Bronz Çağı'nda, benzer bir teknikle yapılmış bir eser bulunması oldukça dikkat çekicidir.

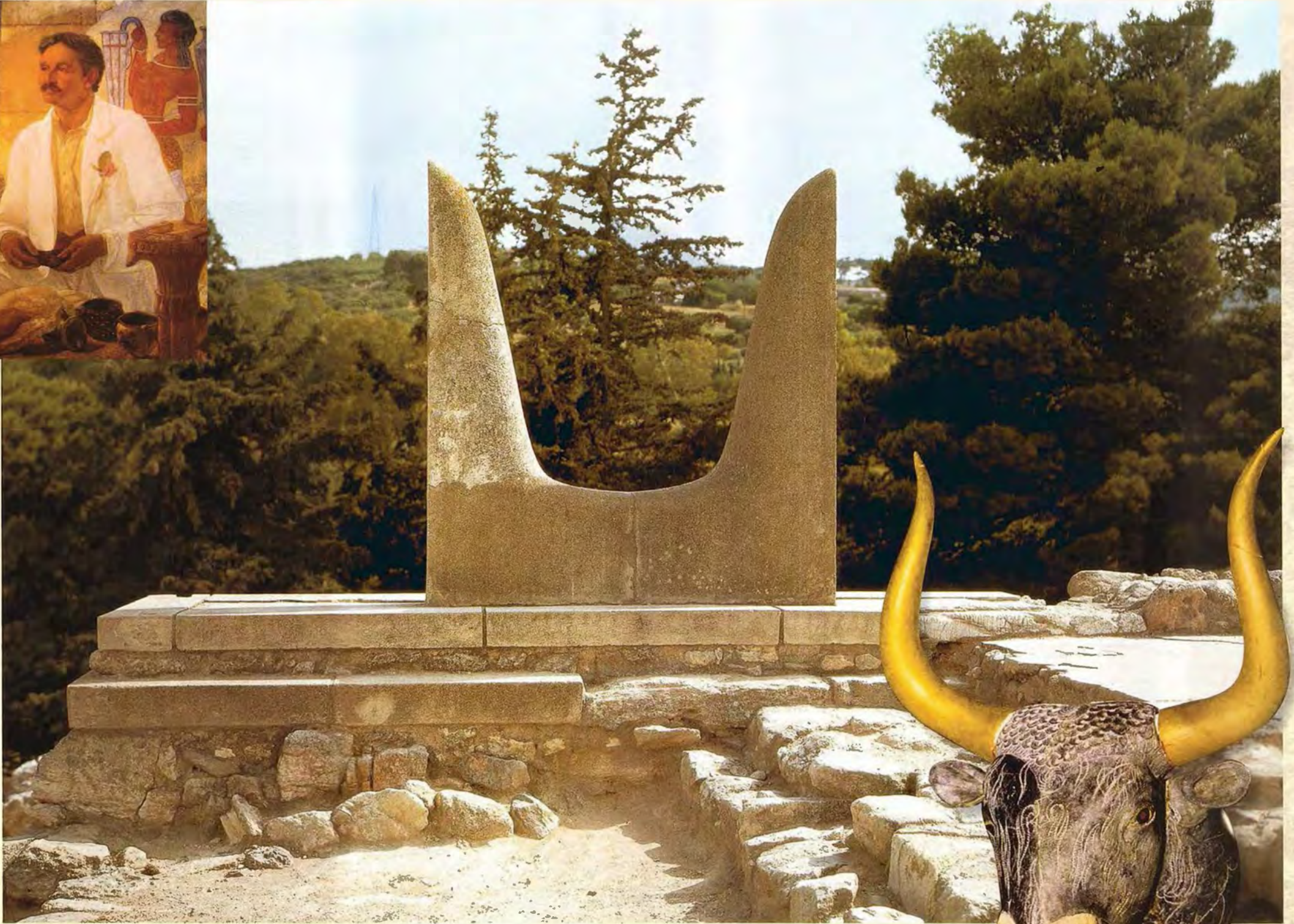
Hala cevaplandırılmamış olan bu arkeolojik bilmecenin içeriği hakkında bile araştırmacılar arasında fikir ayrılığı yaşanır. Büyüden dine; yazının bir savaş ilahisi, 128 yıllık bir dönemi kapsayan bir takvim, hatta ustalıkla yapılmış bir kopya olduğu yönünde çeşitli varsayımlar bulunur.

KARMAŞIK BİR MEDENİYET

Minoslular çiftçi ve sanatçıydılar; hepsinden önemlisi çok iyi denizci ve tüccardılar. Denizi bir engelden ziyade bir takas fırsatı olarak görürlerdi. Barışsever insanlardı, diğer uygarlıkları dinler ve Antik Yunan'ın geri kalanı gibi Mısır toplumuyla iyi anlaşırlardı. Doğu toplumlarında görmeye çok alışkın olmadığımız bir şekilde, toplumları teknolojik olarak gelişmiş ve oldukça yaratıcıydı.

Minotor efsanesine dayanarak Minoslular'ın gerçekten insan kurban edip etmedikleri merak edilir. Araştırmacılara göre, bu konuda kesin cevaplar alınamamıştır. Geçmiş uygarlıklar, tanrıların öfkelerini yatıştırmak için sık sık kurbanlar vermişlerdi. İlyada Destanı'nda da, Agamemnon iyi rüzgarlar alabilmek için kızını kurban etmişti. Fakat destanlar ve hikayeler daha dikkatli bir şekilde yorumlanmalıdır. Minotor'a çocukların kurban edilmesi ile ilgili olarak, Atinalılar'ın gerçekten Minoslular'a ödemesi gereken bir borçları olduğu biliniyordu. Ancak daha çok bilgi için ne yazık ki yazılarının deşifre edilmesini beklememiz gerekmektedir. Minoslular artlarında birçok yazılı bilgi bıraktılar ama günümüze dek sadece "B doğrusalı" ismi verilen yazılar çevrilebildi. "A doğrusalı" ve karmaşık Girit Hiyeroglifi ise halen çözülme bekliyor. Günümüze kadar ulaşan bu yazılı eserleri okumayı başardığımızda büyük Kral Minos ile ilgili daha çok bilgi sahibi olacağız.

BOĞANIN ŞEHRİNİ ARARKEN

Peki Minos gerçekte kimdi? Gerçekten yaşadı mı, yoksa sadece Girit'e ait bir güç sembolü müydü? Ve Minotor efsanesindeki gerçekler nelerdi?

Knossos'ta boğaya benzer bir tanrıya büyük saygı duyuluyordu. Bunun etkileri şehrin her yanında görülebiliyordu. Öyle ki boğa boynuzları şehrin amblemi haline gelmişti. Bunu ortaya çıkartan İngiliz araştırmacı Arthur Evans oldu. Kısa boylu, ileri derece miyop olan, zengin bir İngiliz aileden gelen araştırmacı; son derece seçkin bir ortamda büyümüş, Oxford Üniversitesi'nde okumuş, antropolojiye duyduğu derin bağlılıkla uzun gezilere katılmıştı. Finlandiya, Laponya, Bosna-Hersek gibi yerlerde bulunmuştu. Gazetecilik yaptığı dönemde

Slav halklarının ateşli bir savunucusu olmuş, bunun neticesinde önce hapse düşmüş sonra da Avusturya'dan sınır dışı edilmişti. Arthur Evans, o zamanlar bilmiyordu ama ismi sonsuza kadar Girit ve Knossos medeniyetleri ile beraber anılacaktı. 1800'lerin sonlarına doğru Troya'nın kaşifi Heinrich Schliemann'ın Atina'daki evine yaptığı bir ziyaretinde gördüğü Girit adasından gelen mühürler, Evans'ın oldukça dikkatini çekmişti.

Schliemann, 1888 yılında adada Minos'un sarayını bulmuş, ancak kazılarını devam ettirememişti.

5 yıl sonra Evans ilk kez Girit'e doğru yola çıktı. Girit yazılarından çok etkilenen Evans, 1900 yılında ülkesine geri dönerken kraliyet sarayını ve bütün Knossos şehrini de gün ışığına kavuşturmuştu.

Görülebilir semboller

Knossos kraliyet sarayından gelen muhteşem bir rhyton, boğa başı şeklinde siyah sabuntaşından ve altın boynuzlu tören vazosu (MÖ 16. yüzyıl). Üstte, sarayın kalıntıları üzerinde genel hatları ile yükselen boynuzlar. Üstte solda, Arthur Evans'ın William Blake Richmond tarafından yapılan portresi.

ETKİLEYİCİ VE GÖRKEMLİ

Bölgedeki kalıntılardan anlaşılan, burada ileri derecede gelişmiş, zevkli ve cesur bir mimariye sahip bir uygarlığın yaşadığıydı.

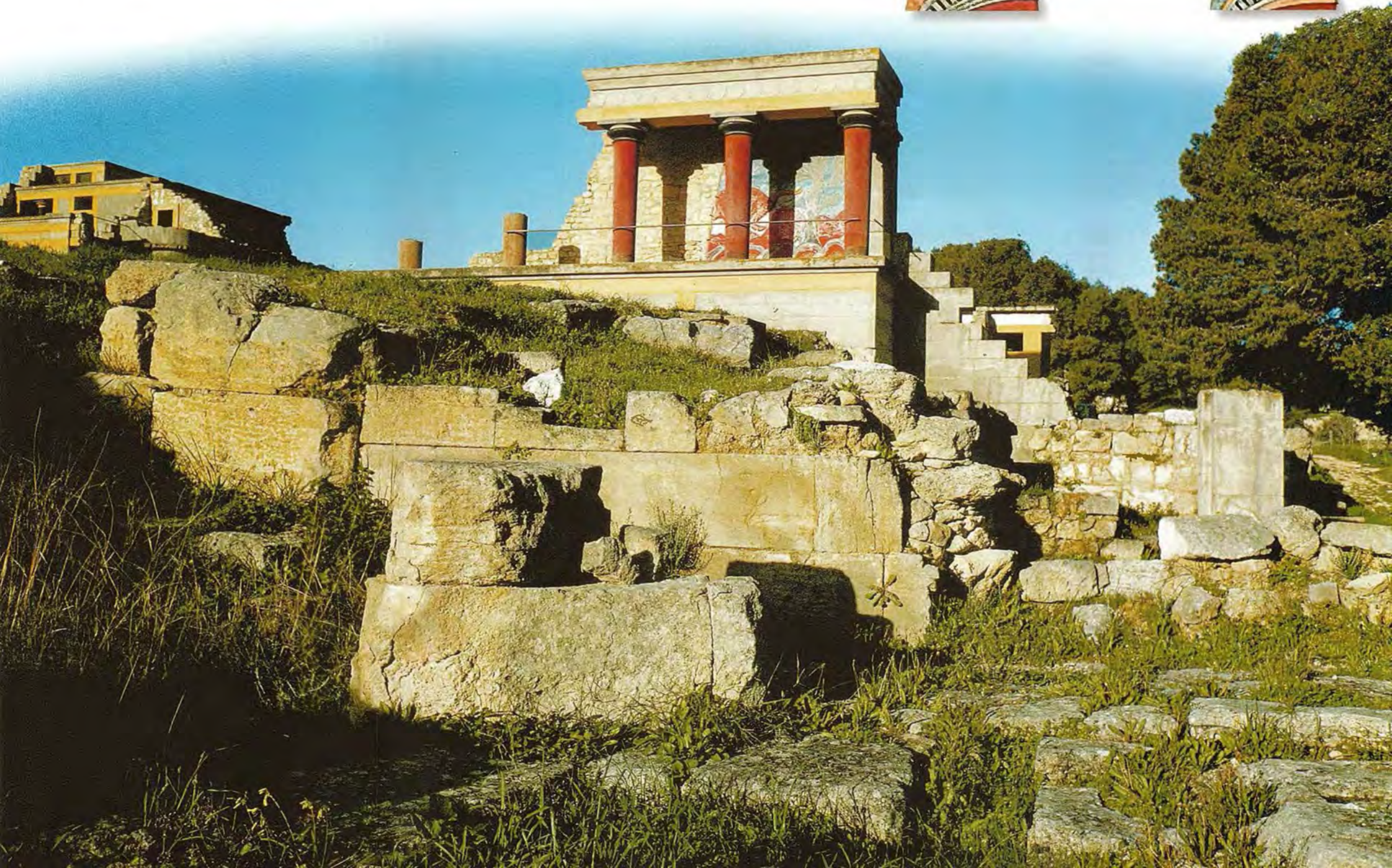
Duvar, kolon ve fresklerin kalıntıları Evans'ın geçmişte var olduğunu düşündüğü şekilde tekrar yapıldı. Bir zamanlar ahşaptan olan kolonlar ve kraliyet sarayının odaları çimento kullanılarak tekrar inşa edildi. Evans'ın kullandığı modern cihazlar, birkaç resim ve renk parçasından yola çıkarak duvarların üzerindeki resimlerin reproduksiyonunu mümkün kılıyordu. Üç bin yıldır karanlıklarda bulunan Knossos kısa zaman içinde gün ışığına çıkarak yeniden doğdu.

Peki bu eski yapının özellikleri nelerdi? Bir avlu etrafındaki binalardan oluşan Minos'un Sarayı oldukça karmaşık bir yapıya sahipti. Karşık koridorları ile bin beş yüz odadan oluşan büyük bir labirent oluşturuyordu. Ancak son derece gelişmiş bir kanalizasyon sistemi ve Girit monarşisine banyolarındaki küvetlerde yıkanma lüksü veren su akıtma sistemi, boşaltım ve doğal bir ısıtma sağlayan bir borulama sistemi vardı.

Evans'un bulduğu zengin dekorasyon parçaları o döneme dek görülmemiş derecede zarif ve renkliydi. Evans, Girit uygarlığını yorumlayarak yarattığı stile Kral Minos'un onuruna Minoica adını verdi. Bugün Knossos, Evans'ın bir zamanlar olduğunu düşündüğü haldedir. Siyah ve kırmızı sütunlar, her yeri muhteşem resimlerle süslü salonlar, belki de sarayın orijinal halinden uzak, iç içe geçmiş odalar ve katlar bulunur. Bu rekonstrüksiyon, eski bir uygarlığın 1800'lerde yorumlanmış haline ayna tutar.

▼ Canlı renkler

Knossos Sarayı'nın kuzey girişini gösteren üç sütun ve sağda, ayin yolunun koridor duvarını süsleyen freskte rhyton taşıyan iki taşıyıcı.

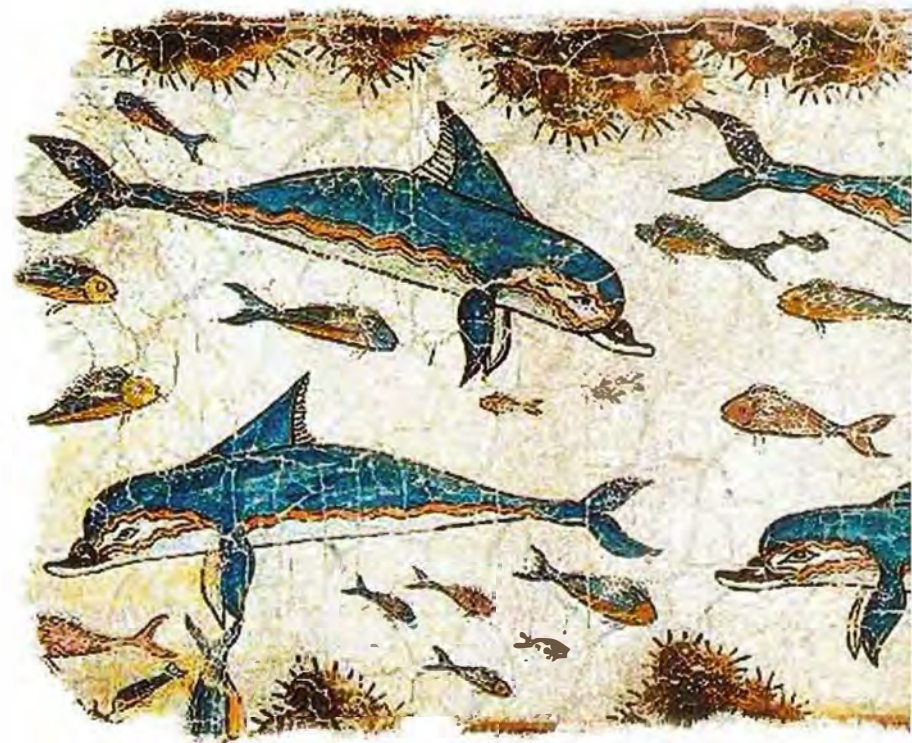

ALTIN BİR DEVRİN KAYBOLUŞU

Bu uygarlığın gerek mimari, gerek sanatsal ve ticari alanlardaki gelişmişliği akıllara bir soru getiriyor: Minos uygarlığı neden çökmüştü? 1500 yıl boyunca Ege'yi egemenliği altına alan bir uygarlık nasıl bir anda ortadan yok olmuştu? Çöküşün, günümüz Santorini'sindeki Thera volkanının MÖ 1500 senesinde patlaması sonucu olduğu düşünülürken, başka topraklardan istilacıların gelmesi sonucunda çöktüğü de tahmin ediliyor. Patlamayı takip eden denizaltı depremi Girit'i batırmış olamaz. Fakat deniz gücünün üstünlüğünü sağlayan ve adayı koruyan gemi filolarına zarar vermiş olabilir. Bu arada Mikenler durumdan faydalanmış ve Minos'un tahtına göz koymuş olabilir. Şiddetli denizaltı depreminden zarar gören binalar yeniden inşa edilmiş ama yüz sene içinde Minos sistemi çökmüş, onun yerinde çok daha güçlü olan Miken etkileri baş göstermişti. Minoslulardan 1500 yıl gibi uzun bir süre barış içinde yaşamayı başaran, parlak bir uygarlığın hatırası kaldı. Bu dönem, sanat ve insanlık tarihinde son derece mutlu bir dönem olarak anılır.

▲ Gerçek bir labirent

Knossos Sarayı'nın kolonların desteklediği büyük teraslarıyla ve zengin süslemelerle dolu odalarıyla ihtişamlı bir canlandırması. Sağda, kraliçenin banyosuna resmedilmiş bir grup yunus detayı. Solda, "Parigina" isimli bir kadın resmi.

GÖBEKLİTEPE

DÜNYANIN EN ESKİ ANITI

ARAŞTIRMACILARA GÖRE DÜNYANIN EN ESKİ YERLEŞİM MERKEZİ, Türkiye'de bulunuyor. Tarihi Stonehenge'den bile daha eskiye dayanan Göbeklitepe, uygarlık tarihini değiştirebilecek bulgular sunuyor. Şanlıurfa yakınlarında bulunan kalıntılar, insanoğlunun geçmişine bambaşka bir gözle bakmamızı sağlıyor.

Şanlıurfa yakınlarındaki Göbeklitepe Höyüğü'ndeki çalışmalar sonucunda elde edilen bilgiler, yıllardır tarih derslerinde öğretilenleri değiştirebilecek niteliktedir. 1964'te fark edilen 9 hektarlık kazı bölgesinin önemi, yıllar sonra, tarlasını karasabanla sürerken bulduğu oymalı taşı müzeye götüren bir köylü sayesinde anlaşıldı.

Burada yaşayan köylülerden biri, Şanlıurfa'nın 15 km kuzey doğusundaki Göbeklitepe'de dikdörtgen şeklinde üzerinde oymalar olan taşlar bulup, yetkililere götürdü. İstanbul'daki Alman Arkeoloji Enstitüsü görevlisi Klaus Schmidt, bölgeye giderek incelemelere başladı.

Yüzlerce taş anıtın hala çıkarılmayı beklediği bölgenin tapınak olarak kullanıldığını tahmin ediliyor.

Yapılan çalışmalar sonucunda, uygarlık tarihine dair yepyeni gizemler ortaya çıktı ve araştırmacılar tarafından tartışılmaya başlandı. Neolitik döneme ait yerleşim yeri Göbeklitepe, Şanlıurfa'nın 18 km kuzeydoğusundaki Örencik köyü yakınlarında bulunur. İlk kez 1964 yılında İstanbul ve Chicago Üniversitelerinden görevlilerinin yüzey araştırmaları sırasında fark edilen Göbeklitepe'deki kazı çalışmalarını, 1995 yılından bu yana Şanlıurfa Müzesi ve Berlin Alman Arkeoloji Enstitüsü ortaklaşa yürütüyor.

SÜMERLERE ULAŞAN BİR TARİH

Klaus Schmidt, Göbeklitepe'yi inşa eden halkın inanç sistemleri hakkında ilginç teoriler ortaya atmıştır. Burada şamanik törenlerin yapıldığını düşünen Schmidt, T şeklindeki taşların bu halkın ataları olarak gördüğü mitolojik yaratıkları simgelediğini söylemiştir. Çoktanrılı bir inanç sisteminin daha sonradan, ancak Mezopotamya kültürlerinde geliştiğini belirten Schmidt, Göbeklitepe'de görülen sistemin Mezopotamya kültürlerindeki devamıyla birlikte, Sümerlerdeki, "insanlara tarımı ve hayvancılığı öğretmenin kutsal dağ Du-Ku'daki tanrı Annuna olduğu" inancıyla örüştüğünü belirtir.

Beklenmedik bir keşif

Göbeklitepe ilk olarak 1964'te İstanbul ve Chicago Üniversiteleri tarafından yapılan bir araştırmada göze çarptı ve bu tepenin doğal bir oluşum olamayacağı fark edildi.

Yıllarca unutulmuş bir sır
Sağda, 1964'te bulunduğu
önce Bizans'tan kalan bir mezarlık
olduğu düşünülen
Göbeklitepe'deki kalıntıların çok
daha eski olduğu 1994'te
anlaşıldı. Altta, Göbeklitepe'deki
taşların henüz metal alet yapımını
bilmeyen insanlar tarafından
kesilmiş olması, araştırmacılara
burayla ilgili dünya dışı
bağlantılardan Cennet Bahçesi'ne
kadar, birçok olasılığı
düşündürmeye devam ediyor.

Kazılar sonucunda Göbeklitepe'de, üzerinde yılan, aslan, akrep, yaban domuzu, tilki ve diğer hayvan figürleri bulunan yirmi adet "T" biçimli dikili taş bulundu. Ayrıca ortaya çıkarılan 8-30 m çapında dairesel ve dikdörtgen şekilli dünyanın en eski tapınak kalıntıları ve yaklaşık 12 bin yıl öncesine ait olduğu belirtilen 65 cm uzunluğunda insan heykeli gibi tarihi eserler, arkeologları oldukça şaşırttı. Bu kalıntıların tarihi MÖ 9500'e kadar uzanıyordu. Bu da Mezopotamya'daki ilk şehirlerin kuruluşundan ve Stonehenge'deki taşların dikilmesinden 7000 yıl önceki bir döneme denk geliyor.

Biliminsanları insanların bu dönemde henüz çanak çömlek yapmayı ya da tahılları yetiştirmeyi bilmediğini belirtiyor. Bu dönemde insanlar köylerde yaşıyorlardı, tarımı bilmiyorlardı ve yaşamak için tek şansları avlanmaktı.

Şimdiye dek arkeologların ortaya attığı birçok iddiayı çürüten Göbeklitepe, tarihin en önemli arkeolojik bulgusu olmaya aday olarak görülüyor. Göbeklitepe'yi ilk kez keşfeden arkeolog Klaus Schmidt, taşlardaki oymaların insanlar tarafından yapılan ilk tanrı temsilleri olduğunu iddia ediyor.

GÖBEKLİTEPE DÜNYA DIŞI VARLIKLARIN BİR KANITI MI?

12 bin yaşındaki yer altı şehri, oyulmuş masif kayaların tarih öncesi insanlar tarafından işlenmesi ve düzenlenmesiyle oluşturulmuş. Bu dönemde metal aletler ise insanlar tarafından henüz bilinmiyordu.

Kazı çalışmaları başlayana dek; bu kadar eski bir halka ait, bu boyutta bir yerleşim alanı olabileceği dahi düşünülüyordu. Taşlardaki katmanlar, büyük ihtimalle Mezolitik Çağ'a ulaşan birkaç binyıllık yaşam izlerini açıkça belgeliyor. En eski yaşam katmanında, dairesel ya da oval yapılar oluşturmak için kabaca inşa edilmiş duvarlarda monolitik sütunlar bulunuyor. Göbeklitepe'de Roma Mimarisi'ni andıran, zemini kireç kaplı, birbirine bağlantılı dikdörtgen odalar da ortaya çıktı.

Yapılar sadece çömlek yapımı, metal aletlerin kullanımı ve yazının ya da tekerleğin icadından önceye dayanmakla kalmıyor. MÖ 9000 civarında yaşandığı tahmin edilen tarım ve hayvancılığa geçiş sürecinden de önce inşa edildikleri düşünülüyor. Ancak Göbeklitepe'deki sistem, bu dönemde görülmeyen bir düzen ve organizasyona işaret ediyor.

Günümüzde, Göbeklitepe cevapladığından çok daha fazla soruyu ortaya çıkarıyor. Neolitik öncesi çağda, böyle bir yapıyı yapacak büyüklükte bir gücün nasıl beslendiği, hareket ettiği ya da çalıştığı hala anlaşılamıyor. Kayalara çizilen şekiller okunamadığı için çizilen hayvan şekillerinin neyi anlatmaya çalıştığı çözülüyor.

GÜNEŞE GÖMÜLEN ÖLÜLER

Göbeklitepe'de, şu ana kadar yapılan çalışmalarda karşılaşılan en ilginç buluntular ise ölü gömme gelenekleriyle ilgilidir. Yapılan kazılardan elde edilen sonuçlara göre burada yaşayan halk, ölülerini gömmüyordu, yani bu toplumda bir mezar geleneği yoktu. Taşların üzerindeki kabartmalarda akbaba gibi yırtıcı kuşların insanları yediğini gören arkeologlar, buradan Göbeklitepe'deki halkın ölülerini "güneşe gömdüğü" sonucuna vardı. Çatalhöyük'te de görülen bu gelenek, Neolitik Çağ'da uygulanan bir cenaze biçimidir. Güneşe gömme geleneğinde ölüler açık havaya, yırtıcı kuşlara bırakılır. Araştırmacılara göre bu geleneği uygulayan halklar, kuşların göğe yükselmesiyle ölülerin ruhlarının da göğe yükseleceğine inanıyor olabiliyorlardı. Bu yöntemin Tibet'in bazı bölgelerinde yakın zamana kadar uygulanmakta olduğu biliniyor. Kazılarda, çeşitli yerlerde insan kemiklerine ve bol miktarda hayvan kemiklerine rastlandı. Bu hayvanların kurban, adak amaçlı veya beslenme amaçlı kesilmiş olduğu düşünülüyor. Ancak insan kemiklerinin toplu mezar içerisinde değil de dağınık durumda bulunması, güneşe gömme geleneğinin önemli kanıtlarından biri.

Şaşırtıcı bulgular

Kazı çalışmaları başlamadan önce Göbeklitepe'de tarım yapılıyordu. Yerel halk yüzyıllardır tarım alanı açmak amacıyla taşların yerini değiştirmişti ve bu süre içinde de birçok arkeolojik kanıt kaybolmuştu. Kazı çalışmalarıyla birlikte araştırmalar da başladı ve güneydoğu yönündeki T şeklindeki kayalar ortaya çıktı.

Hayvan figürleri aslında başka yaratıklar mı?

Göbeklitepe'de bulunan hayvan figürlerinin hiçbirinde şiddete dair bir sembol bulunmaması, hiçbir oyunda av tasviri yapılmaması araştırmacılar tarafından ilginç bulundu ve hayvan sanılan bu figürlerin aslında başka şeyleri temsil edebileceğini düşündürdü.

CENNET BAHÇESİ Mİ?

Bölgedeki kazı çalışmalarına başkanlık eden Klaus Schmidt'e göre, bu bölge Mezopotamya'daki ilk şehirlerden 5 bin 500 yıl, İngiltere'deki ünlü Stonehenge'den de 7 bin yıl daha yaşlı. Alman bilimadamı, Göbeklitepe ile ilk karşılaşmasını şöyle anlatmıştı:

“Bu kalıntılara rastladığım zaman önümde iki seçenek vardı. Ya hiç kimseye bir şey söylemeden hemen burayı terk edecektim ya da hayatımın geri kalanını burada geçirmeye razı olacaktım. Ben ikinci şıkkı seçtim”. Schmidt'e göre, bu tapınağı yapanlar yeryüzünde ilk kez "Evren nedir? Biz neden buradayız?" sorusunu kendilerine soran kişilerdi. Stanford Üniversitesi'nden Ian Hodder da Göbeklitepe sayesinde tarihin yeniden şekillenebileceğini belirtiyor. Uzun süre Çatalhöyük'teki kazıları yöneten Hodder, Göbeklitepe için şunları söyledi: “Bu tür yapıların sadece yerleşik hayata geçmiş tarımla uğraşan medeniyetler tarafından yapılabildiği düşünülürdü. Ama Göbeklitepe her şeyi değiştirdi. Çünkü bunu yapanlar avcılıkla hayatını sürdüren insanlar. O yüzden bildiğiniz her şey değişebilir. Göbeklitepe, çok uzun bir zamandır yapılan en önemli arkeolojik buluş.”

Klaus Schmidt, bu iddiaların da ötesine geçerek “12 bin yıllık Göbeklitepe, aslında Adem'le Havva'nın yaşadığı 'Cennet Bahçesi' olarak anılan kutsal mekan” diyor. Şanlıurfa'da arkeologları şoke edecek düzeyde önemli kalıntıların bulunduğu Göbeklitepe hakkında ortaya atılan bu iddia, büyük tartışmaları beraberinde getiriyor. Hayatını buradaki kazılara adanmış Alman arkeolog Klaus Schmidt'e göre Piramitlerden 7 bin 500 yıl önce inşa edildiği tespit edilen bu mekan Kutsal Kitaplar'da adı “Garden of Eden” yani “Cennet Bahçesi” olarak geçen ve Adem ile Havva'nın yasak elma ağacının meyvesinden yiyerek kovuldukları yer.

EFSA NELERDE ANLATILAN YER

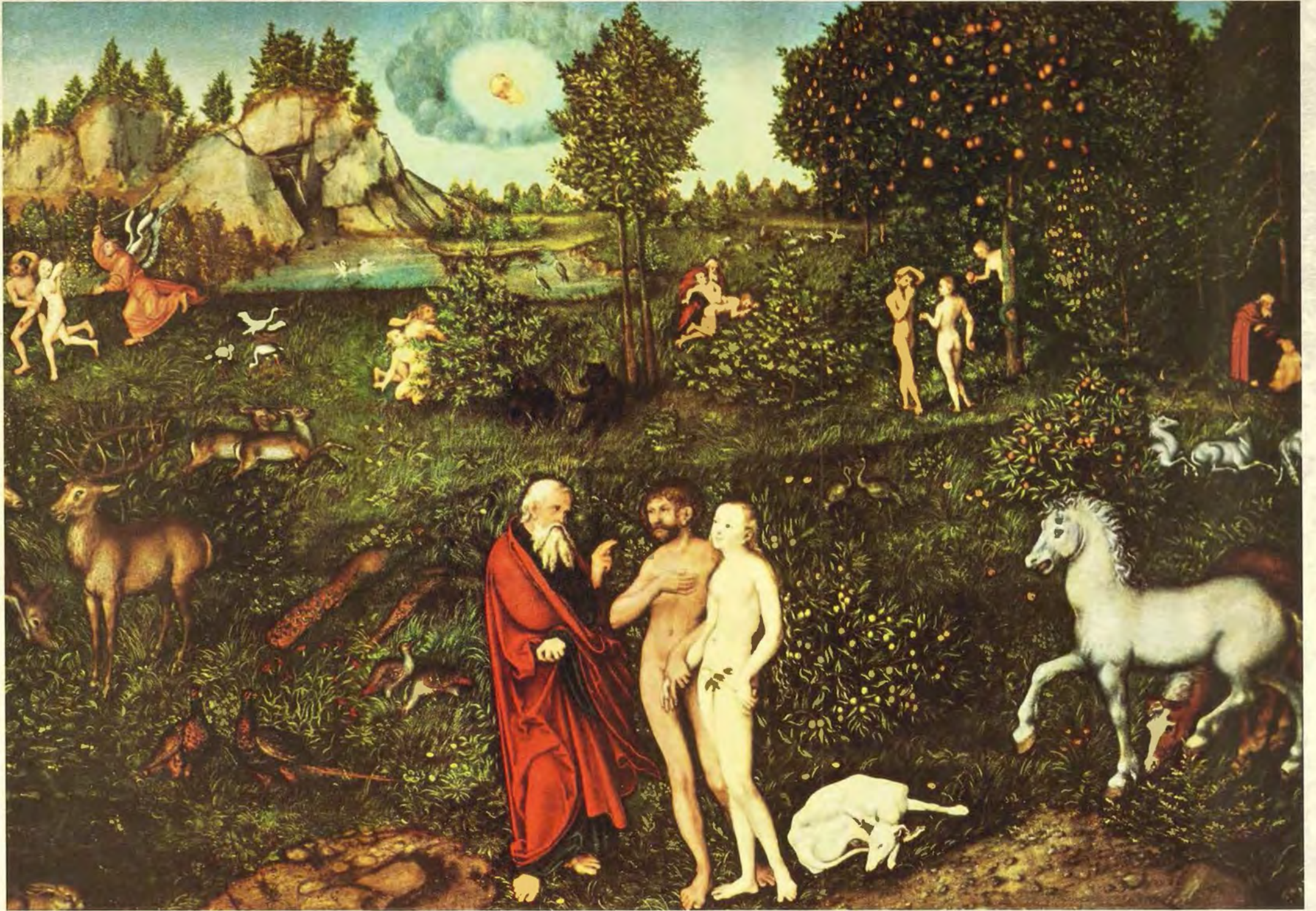
Uzmanlara göre Göbeklitepe tam 12 bin yaşında, yani piramitlerden 7 bin 500 yıl daha eski. Schmidt'e göre artık çorak olan Göbeklitepe, bir zamanlar çok bereketli bir bölgeydi. Ancak insanlık, çevrenin bozulmasına yol açarak bu “cennet”in yok olmasına sebep oldu. Göbeklitepe'de bulunan taşlar, MÖ 8000'de programlı bir şekilde toprağa gömüldü. Bunun sonucunda, çobanların üzerinde dolaştığı yapay tepeler oluştu.

TARİHİ DEĞİŞTİREN BULGULAR

1994'te Alman arkeolog Klaus Schmidt tarafından bulunan ve 18 yıldır kazı çalışmaları devam eden arkeolojik bölgede ortaya çıkan 12 bin yıllık tapınak, insanlı tarihinde "avcılık ve toplayıcılıkla geçinen göçebe toplulukların, tarımı öğrenerek yerleşik yaşama geçtiği" tezine ters düşüyor. Çünkü bu dönemde yaşayan insanların henüz çanak çömlek yapmayı bile bilmedikleri varsayılıyor.

İLGİNÇ RASTLANTILAR

Bilim adamlarına göre Göbeklitepe'nin Adem ve Havva'nın yaşadığı Cennet Bahçesi olduğuna ilişkin kanıtlar şöyle:

- İncil'in "Yaratılış" bölümünde Cennet Bahçesi'nin Asur'un batısında olduğu yazmaktadır. Göbeklitepe de burada yer alır.
 - Cennet Bahçesinin dört nehirle çevrelendiği, bunlardan ikisinin de Fırat ile Dicle olduğu bilinmektedir.
 - Asur tabletlerinde Beth Eden adlı bir medeniyetten bahsedilir. Buranın tarifi, Göbeklitepe'nin bulunduğu yere uymaktadır.
 - Tevrat'ta da bahçenin Suriye'nin kuzeyinde olduğu belirtilir.
 - "Eden" kelimesi Sümerce "ova" anlamına geliyor.
- Göbeklitepe'de Harran Ovası'nın hemen içinde yer alıyor.

EN ESKİ TAPINMA MERKEZİ

Araştırmacılar Göbeklitepe'deki kazılarda elde ettikleri bulgularla, dünyanın bilinen en eski tapınma merkezlerinden birinin bu bölgede olduğunu ortaya çıkardı. Buradan hareketle yapılan araştırmalarda, yabani sığır, akrep, tilki, yılan, aslan, yaban eşiği, yaban ördeği ve yabani bitki kabartmalarını incelendiğinde Cilalı Taş Devri'nde yaşamış insanların, hayvanlarını evcilleştiremedikleri sonucuna ulaşıldı. Göbeklitepe, arkeoloji dünyasının en büyük keşiflerinden biri. Çünkü daha şehir hayatına geçmemiş olduğu düşünülen avcı-toplayıcı toplumların tapınak inşa etmiş olduğunu gösteren ilk örnek ve bu da şehirleşme yani medeniyet tarihinde devrim niteliğinde bir buluş. Hatta bu buluşu sebeple kazıyı yapan Dr. Klaus Schmidt, "Önce tapınak geldi, şehir sonradan geldi" sözüyle erken medeniyet tarihine yeni bir açılım getirdi.

Adem ve Havva'nın evi

Dünyanın insan eliyle yapılmış en eski inanç merkezi olarak kabul edilen Göbeklitepe, bazı araştırmacılara göre Kutsal Kitaplar'da Cennet Bahçesi denen yerdir. Cennet Bahçesi, yüzyıllar boyunca sayısız sanatçı tarafından tasvir edilmiştir. Üstte, 1530 yılında yapılan, Adem ve Havva'nın da betimlendiği Cennet Bahçesi resmi. Göbeklitepe eskiden böyle bir yer olabilir miydi?

MİKEN UYGARLIĞI

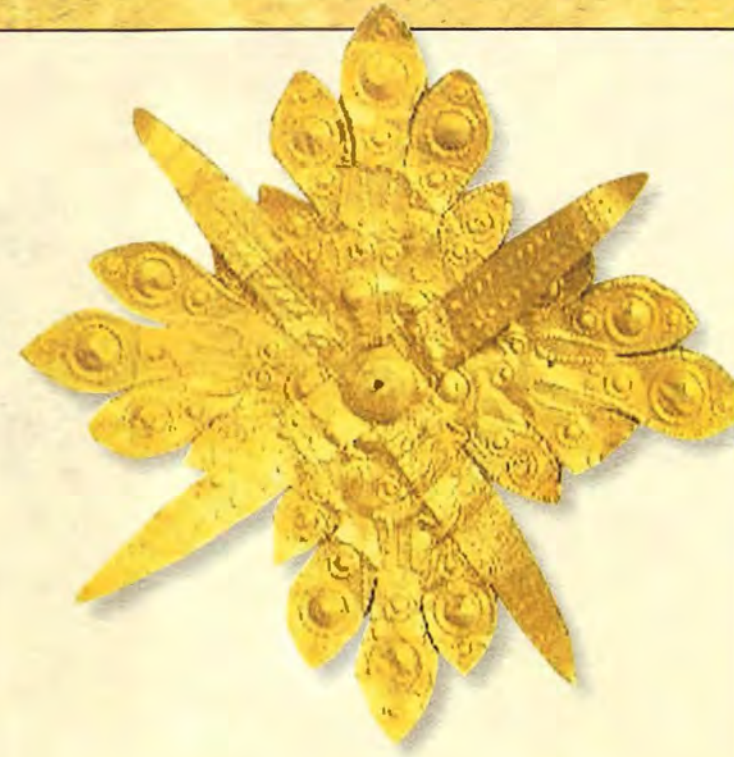
ZENGİN VE RAFİNE BİR KÜLTÜR

MİKEN UYGARLIĞI, GELİŞMİŞ KÜLTÜRÜYLE, dönemdeki birçok toplumu geride bırakarak Ege Denizi'nin hakimiyetini ele geçirdi. Kendilerine özgü yazıları hala çözülemeyen bu halkın, Troya kültürüyle bağlantısı da bir başka dikkat çekici özelliği idi.

Eski Yunan medeniyetinin, anakara dışındaki en eski şehri ve Minos uygarlığının başkenti olan Knossos, Girit Adası'ndadır. Büyük Yunan şairi Homeros, şehri yüksek bir tepede, etrafı beş metrelilik, o zaman için devasa kabul edilen duvarlarla çevrili, zengin bir şehir olarak anlatır. Şehrin tam ortasında bulunan kraliyet sarayının etrafında son derece bakımlı binalar, geniş yollar, pazar yeri olduğu düşünülen bir meydan ve alt kısımda da çember şeklinde bir mezarlık bulunuyordu.

Şehrin girişinde son derece güzel iki anıtsal aslan heykeli vardı. Yüksek bir tepeye kurulmuş olması, bölgedeki stratejik konumunu güçlendiriyor, askerlerinin 10 km boyunca uzanan Argo ovasını rahatlıkla gözlemlemesine imkan tanıyordu.

Miken uygarlığı MÖ 1600 yıllarında kuruldu ve beş yüz yıl boyunca önemini korudu. Kurulan yeni medeniyet o kadar ileriye ki, adada önceden yerleşik olan Girit Medeniyeti'nin (Minos Medeniyeti) bile önüne geçerek Ege Denizi'nin hakimiyetini ele geçirdi. Mikenler yarattıkları eserlerle sanatsal anlamda da Yunan medeniyetinin ötesine geçtiler.

Bayındır ve surlarla çevrili bir şehir

Aslanlı Kapı, heybetli görüntüsüyle Miken Akropolis'i'nin ana girişini gösteriyor. Üstte, kral mezarlarında bulunan bir taç ve broş (MÖ 16. yüzyıl).

YENİ VE YANKI UYANDIRAN BİR BULGU

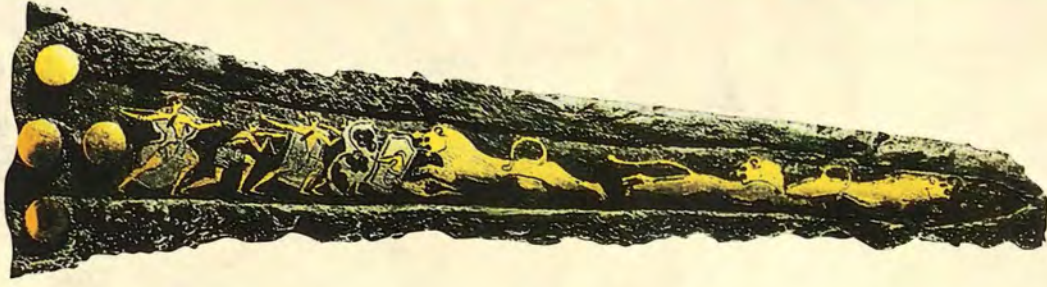
Yarım yüzyıl zaferlerle devam eden Minos hakimiyeti, MÖ 1150 yıllarında, şehrin tamamen tahrip edilmesiyle sona erdi. Bölgenin eski medeniyet ve refah seviyelerine ulaşması oldukça uzun zaman aldı. Şehrin eski ihtişamına kavuşması, klasik dönemin gelişyle mümkün oldu.

1800'lerin ikinci yarısında, eski çağlarda yaşamış böylesi bir medeniyetin hayalini kurmak bile mümkün değildi. Bayındır Miken medeniyetine ait kalıntıları, yine yakın bir sit alanı olan Troya'da kazı yapmakta olan Alman Heinrich Schliemann'ı buldu. Homeros'un eserlerinde anlattığı medeniyete duyduğu merak, Schliemann'ı tüm

masraflarını kendi üstlendiği cesur bir kazı çalışmasına yönlendirmişti. Yapmış olduğu ticaretten kazandığı büyük servetini bu kazılara yatırdı. Troya kazılarının en yoğun olduğu dönemde, 1874 yılında Miken'de araştırmalarına başladı. İki yıl sonra Ağustos ayında, her türlü karşı görüşe rağmen, Aslanlı Kapı'nın hemen arkasına denk gelen bölümde kazılarını başlattı. Sonuçlar bir kez daha şaşırtıcıydı. Troya'da da olduğu gibi, hislerini dinleyerek, başkalarının ancak rüyalarında görebileceği şeyleri başarmıştı. Bu sefer ilham kaynağı MS 2. yüzyılda yaşayan ünlü Yunan gezgin ve coğrafyacı Pausanias'ın orijinal yazıları olmuştu. İlk buluntular herkesi şaşırttı: Aralık ayının başında, daha sonra "A Dairesi" olarak adlandırılacak olan, kıymetli mücevherlerle süslü iskeletlerin gömülü olduğu mezarlara ulaşılmıştı.

Miken Kral Mezarları
Aslan başı şeklinde altın rhython
(MÖ 1600-1500).

UZUN SÜRE GÖMÜLÜ KALMIŞ BİR ALTIN NEHRİ

Kayıtlara göre Schliemann, ikinci karısı olan Yunanlı genç Sophia ile beraber çeşitli değerli metal ve taşlardan oluşan, her biri ince bir kabartma ve oyma işçiliği ile bezeli on üç kiloluk bir hazineyi gün ışığına çıkarmıştı. Altın ve gümüş ile bezeli kadehler, bronz savaş aletleri, kalkanlar, 3000 yıl önce yaşadığı bilinen bir uygarlık tarafından yapılmış eşsiz örnekler bu hazinenin parçaları arasındaydı.

Ama en önemli buluntu bir mumyanın yüzünde bulunan altın maske oldu. Schliemann maskeyi kaldırdığında tarihi bir kişiliğin yüzüyle karşılaştı. Yüzün, Troya'ya saldıran Yunan ordusunun kralı

DEŞİFRE EDİLEMİYEN METİNLER

Yapılan kazılar sırasında, Schliemann'ın servetini oluşturan değerli mücevherler dışında, antik Miken ve Girit uygarlıklarını anlatan 500 kil tablete de ulaşıldı. Uygarlığın gücü ve ticaret alanı genişledikçe yazılı yönetsel metinlere daha çok ihtiyaç duyulmuş olduğu görüldü. Tüm bunlara rağmen bulunanların deşifre edilmesi oldukça güç bir işti. Sağda bazı örneklerini görebileceğiniz kil tabletlerin bir kısmı, 1953 yılında, İkinci Dünya Savaşı sırasında kullanılan şifreleme sistemlerinden ilham alan İngiliz arkeolog ve mimar Michael Ventris tarafından deşifre edildi. Deşifre edilen birkaç yüz tablet bugün araştırmacılar tarafından "B Doğrusalı" olarak isimlendirilmiştir.

Agamemnon'a ait olduğundan emin bir şekilde, keşfini tüm dünyaya şu sözlerle ilan etti: "Hayranlıkla Agamemnon'un yüzüne bakıyorum". Bu keşfinden sonra onu bütün dünya tanıdı. Dönemin İngiliz başbakanının da önsözünü yazdığı "Mykenae" adlı kitabı dünyanın çeşitli dillerine çevrildi. Tüm dünya Schliemann'ı konuştu. Ama o dönemde de polemikler eksik olmadı. Troya kazılarında da olduğu gibi dolandırıcılıkla suçlandı. Bir gecede bu kadar çok şey bulmasını şanslı olmasına bağlayanlar oldu. Schliemann'a yapılan suçlamalar ününe leke sürülmesine neden oldu. Bu arada yapılan kazılarda bina duvarları, çeşitli objeler ve insan kalıntıları çıkmaya devam etti.

İster sevilsin, ister nefret edilsin; bugün Miken Uygarlığı ile elimizdeki bütün bulguları bir arkeologun tutkusuna borçlu olduğumuzu kabul etmek gerekir.

Agamemnon'un maskesi yaptığı işin ve kazandığı başarıların sembolü haline geldi. Schliemann'ın dürüstlüğü birçok kez sorgulandı. Bulunan eserlerin gerçekten Mikenlere mi ait olduğu, yoksa Schliemann'ın kendisi tarafından tutulan altın işlemecileri tarafından mı yapıldıkları bile tartışıldı. Günümüzde Atina Müzesi'nde sergilenen meşhur buluntular için de aynı şüpheler geçerliliklerini korumaktadır.

Schliemann'ın tüm masraflarını kendi cebinden karşıladığı kazılarla ilgili söylentiler devam etti, ancak buluntuların tahmin edilenden daha da eski yıllara ait olabilecekleri dışında bir sonuca ulaşılamadı. Schliemann takıntılı araştırmalarını karısının da yardımıyla devam ettirdi. Hem Yunanlı, hem de dünyanın diğer ülkelerinden yetkililerle görüşerek ilginç olabileceğini düşündüğü sit alanlarını ziyaret etti. Hayatı, 1890 yılında, Napoli'de, kendisini hiç tanımayan insanların arasında aniden yere düşüp ölmesiyle son buldu. Yine de, Homeros'un hikayelerinde anlattığı antik dünyaları gün ışığına çıkartmayı başardığı için, bu dünyadan ayrılmadan hayallerini gerçekleştirdiğini söylemek yanlış olmaz.

◀ Silahlar ve süslemeler

Sol üstte, Miken kazılarında altın kakma ve işlemeli birçok kılıç ve hançer bulundu. Bunlardan birinin üzerine işlenmiş aslan avı görüntüleri, Homeros'un da eserlerinde anlattığı gibi toplumda savaşçılardan oluşan aristokrat bir sınıfının varlığını gösteriyor. Sol altta ise kadın mezarlarından çıkan eserlerde bulunan altın kakma ve çiçek bezemeleri görülüyor.

▶ Kral yüzü

Schliemann, Miken kral mezarlarında bulunan cesetlerin yüzlerinde çeşitli altın maskeler buldu. Kendisinin, Agamemnon'a ait olduğunu düşündüğü maskeler MÖ 16. yüzyıldan çok daha öncelerine, MÖ 13. yüzyıla aitti.

Bunlar dışında kalan, daha eski dönemlere ait ve A Doğrusalı olarak bilinen tabletler ise bugüne kadar hala deşifre edilemedi. Çevrilen tabletlerden Miken uygarlığı ile ilgili, çok katı bir hiyerarşi ve oldukça karmaşık bir ekonomik yapıya sahip oldukları şeklinde son derece önemli bilgiler elde edildi.

CARNAC

TOPRAĞA GÖMÜLÜ TAŞ SIRALARI

DÜNYANIN BİRÇOK YERİNDE BULUNAN, antik taş sıralarının en dikkat çekici örneklerinden biri, Kuzeybatı Fransa'da Carnac'taki Menec menhirleridir*. Burada binlerce menhir, kilometreler boyunca uzanır. Bazıları devasa boyutlara ulaşan bu taşları diken uygarlığın, menhirlerin yerini belli yıldızlara göre ayarlamış olmasıysa Carnac'ın şaşırtıcı özelliklerinden sadece biridir.

Karşımızda dünyanın en büyük taş anıt grubu duruyor: Yere sıkıca gömülmüş, inanılmaz büyüklükte, uzun bir sıra şeklinde sıralanmış, çember veya yay şekilleri oluşturan dev taşlar. Yapılış amaçları hala bilinmemekle birlikte bu taşlar, antik çağlarda Carnac, Bretanya kırsalında yaşamış insanların hayatlarına ışık tutar. Üç bin taş anıt, bugün bile haklarında çok az şey bildiğimiz, uzak geçmişte yaşamış bir toplumun hikayesini anlatmak için ayakta durmaya devam eder. Bu dev eserler, geçen bunca zamana rağmen ayakta kalmayı başarmıştır.

Fransa'nın devasa taş anıtlarının kalbinde, Carnac şehri yakınlarında bulunan Le Ménéca kasabası, 100 m çapında, elips şeklinde, her biri yaklaşık 1,5 m yüksekliğinde 70 megalit taş anıtlarla çevrilidir. Bunlar, doğuya doğru gidildiğinde karşılaştığımız uzun taş sıralarının yanında oldukça küçük kalır: Birbirine paralel tam 11 hat oluşturan, 1099 menhir. Kimi yerlerde taşların yükseklikleri 4 m'e ve ağırlıkları da 50 tona kadar ulaşır. Sıraların ortalarına doğru boyları kısılırken, orta kısımdan sonra tekrar uzamaya başlar.

Tarihin Tanıklığı

Bretanya Carnac'ta bin yıllardır ayakta duran dev boyutlardaki etkileyici taşlar bölgenin antik kültürüne de ışık tutar.

*Menhir: Tarihöncesi zamanlardan kalma dikili tek parça sütun biçiminde taş anıt.

CARNAC

TOPRAĞA GÖMÜLÜ TAŞ SIRALARI

DÜNYANIN BİRÇOK YERİNDE BULUNAN, antik taş sıralarının en dikkat çekici örneklerinden biri, Kuzeybatı Fransa'da Carnac'taki Menec menhirleridir*. Burada binlerce menhir, kilometreler boyunca uzanır. Bazıları devasa boyutlara ulaşan bu taşları diken uygarlığın, menhirlerin yerini belli yıldızlara göre ayarlamış olmasıysa Carnac'ın şaşırtıcı özelliklerinden sadece biridir.

Karşımızda dünyanın en büyük taş anıt grubu duruyor: Yere sıkıca gömülmüş, inanılmaz büyüklükte, uzun bir sıra şeklinde sıralanmış, çember veya yay şekilleri oluşturan dev taşlar. Yapılış amaçları hala bilinmemekle birlikte bu taşlar, antik çağlarda Carnac, Bretanya kırsalında yaşamış insanların hayatlarına ışık tutar. Üç bin taş anıt, bugün bile haklarında çok az şey bildiğimiz, uzak geçmişte yaşamış bir toplumun hikayesini anlatmak için ayakta durmaya devam eder. Bu dev eserler, geçen bunca zamana rağmen ayakta kalmayı başarmıştır.

Fransa'nın devasa taş anıtlarının kalbinde, Carnac şehri yakınlarında bulunan Le Ménec kasabası, 100 m çapında, elips şeklinde, her biri yaklaşık 1,5 m yüksekliğinde 70 megalit taş anıtlarla çevrilidir. Bunlar, doğuya doğru gidildiğinde karşılaştığımız uzun taş sıralarının yanında oldukça küçük kalır: Birbirine paralel tam 11 hat oluşturan, 1099 menhir. Kimi yerlerde taşların yükseklikleri 4 m'e ve ağırlıkları da 50 tona kadar ulaşır. Sıraların ortalarına doğru boyları kısılırken, orta kısımdan sonra tekrar uzamaya başlar.

Tarihin Tanıklığı

Bretanya Carnac'ta bin yıllardır ayakta duran dev boyutlardaki etkileyici taşlar bölgenin antik kültürüne de ışık tutar.

*Menhir: Tarihöncesi zamanlardan kalma dikili tek parça sütun biçiminde taş anıt.

Bu heybetli ve uzun taş kütleleri oldukça etkileyicidir. Her biri pozisyonu özenle ayarlanmış, 1100 m'den daha uzun sıralar şeklinde uzanır. İngiliz profesör Alexander Thom'a göre taşlar Pisagor üçgeninin özellikleri temel alınarak dizilmiştir. Menhirler kuzeye doğru hafif bir yay çizer ve "dolmen*" adı verilen, oval şekilde dizilmiş taşların oluşturduğu dev blokların dibinde son bulur. Bu şekilde uzanan, tümü çok iyi durumda olmayan tam 25 menhir vardır. Thom araştırmalarına devam ederken anıtların yapımında kullanılan ölçü birimini de fark edip buna "megalitik yarda" ismini vermiştir (MY).

Mega taşların arasında yaşamak

Çiftlik evleri ve köyler menhirlerin hemen yakınlarında kurulmuştur. Köylüler geçmişte işlerine engel olan taşların yerlerini değiştirmekte tereddüt etmemişlerdir. Solda, Carnac yakınlarındaki mega sitenin haritasını görebilirsiniz.

*Dolmen: İki dikey, üçüncüsü de bunların üzerine kapak gibi yatırılmış üç büyük taşın oluşturulmuş anıt

MEGALİTİK ANITLAR

Carnac'taki devasa anıtlar günümüzde de gizemlerini korumaya devam etmektedir. İsimleri Yunanca "mega", yani büyük ve "lithos", taş kelimelerinden oluşur. Megalitik terimi, MÖ 2000 yılından, 5. yüzyıl ortalarına kadar dikilmiş tüm taşları ifade eder. Bu da, hem Mısırlılardan, hem de Mezopotamya uygarlıklarından çok daha önceki bir dönemi kapsar. Anıtlarda, mağaralardan taşınarak getirilen taşlar, önceden belirlenmiş çember, düz şerit ya da farklı şekilleri oluşturacak şekilde dizilmiştir. Bu mega taşlara İsveç, İber

Yarımadası, Britanya, Fransa gibi dünyanın farklı yerlerinde rastlanmaktadır. İlk megalitik taşlar Neolitik dönemde dikilmiştir. Bu dönem, insan ırkının gelişiminde temel olarak alınan, hayvan yetiştiriciliğine ve tarıma geçilen MÖ 9000 ile 6000 yıllarını içine alan bir döneme denk gelir. Araştırmacılar, ölümlerin gömülmesi geleneğinin başlaması ile beraber dikilen anıtlar olabileceklerini de düşünmektedirler. Sonradan da hem toprağın, hem de insanın doğurganlığını arttırmak adına, göksel varlıklara yapılan adaklar haline gelmiş olabilecekleri görüşü hakimdir. Megalitik dönemde yaşayan toplumlar, gökyüzündeki gezegenlerin hareketlerini incelerken doğanın ritimlerini de öğrendiler. Güneş ve Ayın hareketlerini baz alarak ekinoks tarihlerini tam olarak hesaplamayı başardılar. Yıldızların sırları, yeryüzünde oluşan ilk insan topluluklarının korunması ve gelişmesi için o kadar büyük önem taşıdı ki, adlarına bu denli büyük anıtsal taşlar dikildi. Çeşitli araştırmacıların ortaya attıkları tahminler bir yana, bu taşların gerçekten neden dikildikleri halen bilinmemektedir. Carnac'ın, bu uzun menhir taş sıraları ve dolmenleri ile Neolitik dönemin önemli yerleşim merkezlerinden biri olduğu düşünülmektedir. Yine Bretanya bölgesinde bulunan Locmariaquer kırsalında Neolitik dönemde inşa edilen, Er Grah, Perilerin Taşı ya da Le Grand Menhir Brisé (soldaki fotoğraf) adıyla anılan; dünyanın bilinen en büyük menhiri bulunmuştur. Dev megalit 20 m civarında ve tahmini 350 ton ağırlığındadır. Günümüzde, düşen bir yıldırım veya bölgede 1722 yılında gerçekleşen depreme benzer bir depremle sarsılması sonrasında dört parçaya bölünmüştür. Konumu hiç de rastlantısal değildir. 13 km'lik bir çapta bulunan tüm tümülüslerin sonunda, Ay'ın doğuşunun ve batışının net olarak görülebileceği bir noktada bulunur.

ÖLÜLERİN YERİ

Le Ménéac'in biraz dışında başka megalitlere de rastlanır. Kermario hattı ya da "ölülerin yeri" olarak bilinen dev anıtların, koridor şeklinde muhteşem güzellikte dolmen olmasının yanı sıra burada farklı taş sıraları da bulunur. Bu taşların dizilişleri de batıdan doğuya doğru bir sıra izlemektedir. Ancak 7 m'lik yükseklikleri ile diğerlerine göre daha büyüktürler. Öncekilerde olduğu gibi, bu sıralardaki taşların boyları da dizinin ortalarına doğru azalır sonra yeniden yükselir. 1200 m boyunca devam eden taşlar, diğerleri ile doksan derecelik açı oluşturan üç dev taşla son bulur.

Kırsal kesimde bulunanlar

Sağda, Kermario dolmeni. Altta, sayısız turisti kendisine çeken Carnac menhirinde uzayıp giden taş sıraların havadan görünümü.

ESRARENGİZ DEV TAŞLAR

Carnac'ın doğusuna doğru yakın bir bölgede Kerlescan adı verilen, ölüleri yakmaya yarayan yeni bir yapı bulunmuştur. Bu yapı toplam 540 taşın bulunduğu, birbirine paralel on üç sıradan oluşur. Küçük Ménec'de bulunan küçük hatla beraber bir zamanlar çok uzun bir menhir yolu oluşturduğu düşünülmektedir. Burada farklı yönlerde ilerleyen, ilki ve sonuncusu güneşin yaz ve kış gündönümünü işaret eden toplam on üç hat vardır. Avrupa'daki en büyük antik yapı ise Kercado'da bulunur. Üzerinde yine dev bir taşın dikili olduğu büyük bir tümülüstür. Girişi kış gündönümünde güneşin doğuş yönünde yapılmıştır. İçinde, kare şeklindeki mezar dairelerine giden bir koridor vardır. Arkeologlara göre, Mısır Piramitleri'nden ve Stonehenge'den çok daha önce, MÖ 4700 yılları civarında inşa edilmiştir. Dev Carnac kompleksi, 122 m uzunluğunda ve 12 m yüksekliğindeki Aziz Mikail Tümülüsü'nü de içine alır. İçinde tarihi MÖ 4000'lere dayanan mezarlara rastlanmıştır. Yüzyıllar geçerken, aynı bölgeye, ejderhayı öldürdüğüne inanılan Başmelek Mikail adına ithaf edilen kilise inşa edilmiştir.

Megalitik mezar

Sağda, Kercado Tümülüsü'nün girişinde bulunan menhir. Arkada bulunan deveşik uzun bir koridora açılır. Alttaki resimde görülenler gibi, iç içe geçen yaylar ve spiral formlardan oluşan devasa taş grupları görülür.

Gökyüzüne doğru dönen taşlar

Le Ménec'deki menhir sıraları çember oluşturan bir dizi taşla biter ve oluşturdıkları bu şekle "cromlech" denir. Bütün bu taşların çoğunun yerleşimi astronomik yönlendirmelerle ilgili görünmektedir.

Hristiyan geleneğinin izleri toprağa dikili bu devasa menhirlerde de görülür. Bir efsaneye göre, taşlar, Carnac'ın koruyucu azizi Cornelius tarafından taşa çevrilen Romalı askerlerdir. Aziz Cornelius, bir süre papalık yapmış ancak daha sonra doğum yeri olan Bretanya'ya geri gönderilmiş, eşyalarını taşıyabilmek için beraberinde çok fazla öküz getirmişti. Bu şekilde bölgede hayvanların koruyucusu haline gelmişti. Romalı askerlerle ilgili fantastik efsane bir yana, Carnac'ın geçmişi ve neolitik döneme kadar giden megalitik taşlarının sırrı hala bilinmemektedir. Antik çağlarda yaşamış bu insanlar neden o kadar büyük taşları kilometrelerce taşıma zahmetine girişmişlerdi? Ve neden düz sıralar ya da geniş ve zorlayıcı çemberler oluşturacak şekilde dizmişlerdi? Bunları ne gibi bir ayinde kullanıyorlardı? Neden birçok menhir ve dolmenin ekseni güneşin kış mevsiminde olan gündönümüne göre ayarlanmıştı? Yıldızlarla taşlar arasındaki ilişki neydi? Tüm bu sorular şimdiye kadar net olarak cevaplanabilmiş değildir.

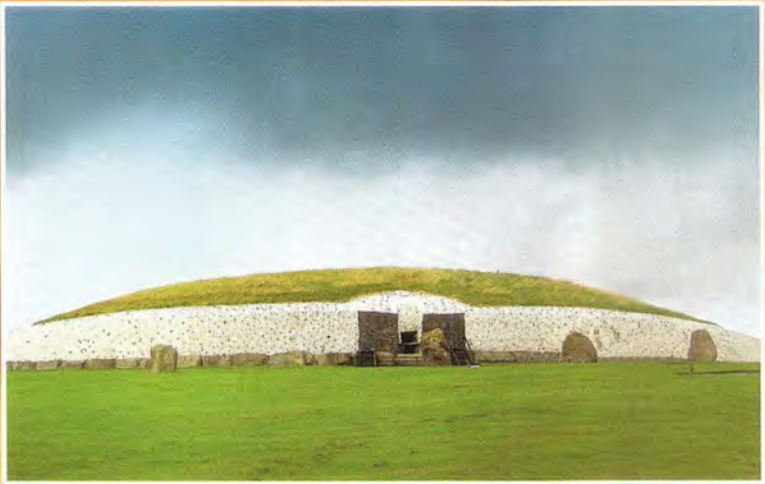
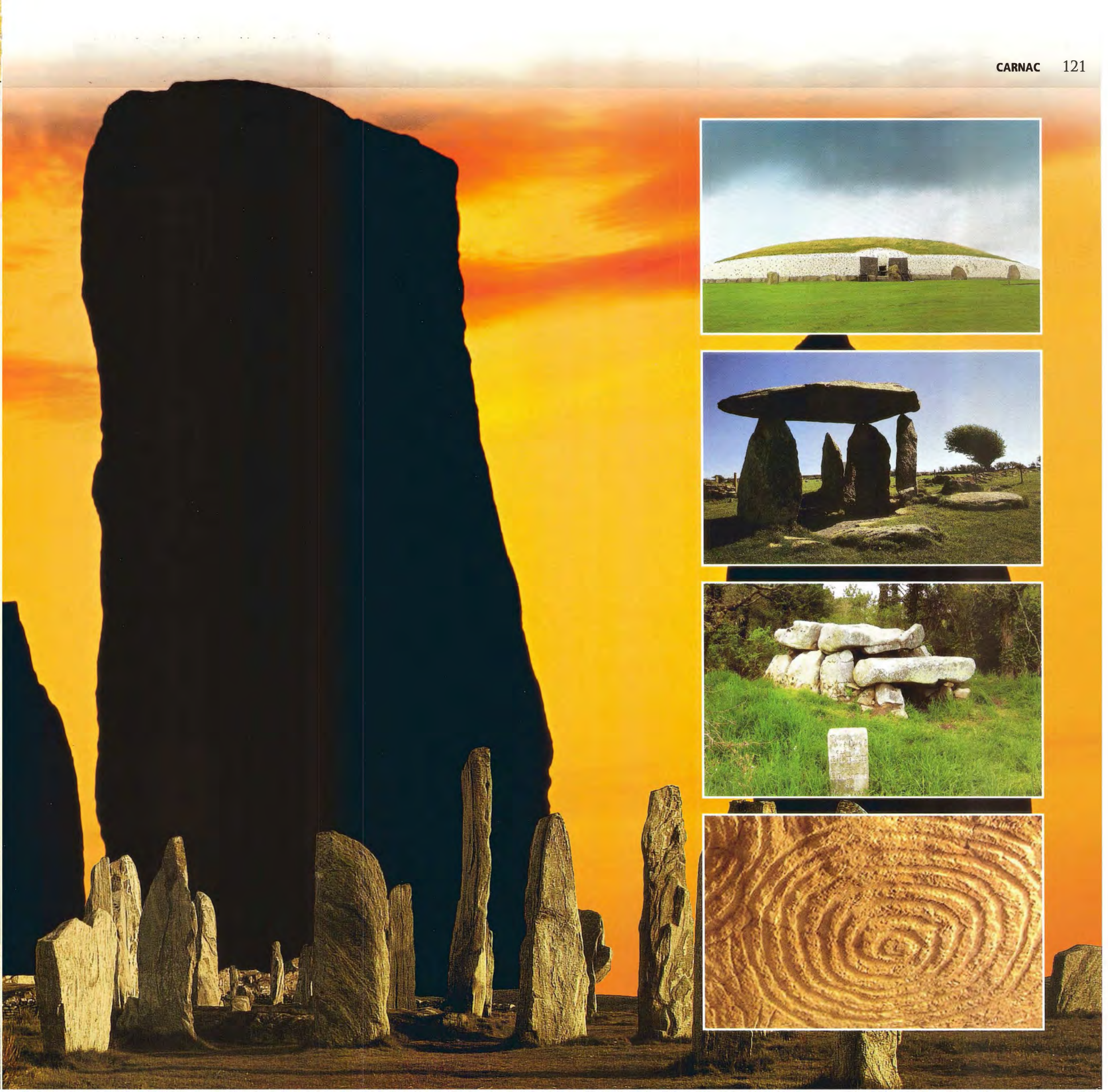
MEGALİTİK YAPILARIN FARKLI TÜRLERİ

Megalitik yapıların farklı şekilleri bulunmaktadır. Bunların bazılarını dolmen veya menhir denir. Dolmenler (yan sayfada, sağda iki örneğini görebilirsiniz), cenaze törenleri ile alakalı, taş sütunlar tarafından desteklenen diğer dikey taşlardan, sütunlardan veya taş duvarlardan oluşan megalitik bir odadır. Üç farklı tip belirlenebilmiştir: Koridor şeklindeki çok daha eski çağlara ait olan, uzun koridorun sonunda dışarıya açılan bir megalitik odanın bulunduğu bir grup dolmenler; MÖ 4. yüzyılda inşa edildiği düşünülen, Sardinya Adası'nda bulunan Dev Mezarları gibi, kapalı galeri diye adlandırılan daha uzun ve daha büyük bir megalitik odadan oluşan, koridoru taş levhalarla kapatılmış dolmenler; ve son olarak dış kısımda bir odadan ibaret olan daha basit dolmenler. Dolmenler, "cairn" adı verilen taş tümülüslerin içine inşa edilebilirler. İçlerinde genelde farklı nesillere ait çok sayıda iskelet kalıntısına rastlanmıştır. Ayrıca ölümlere dünyadan sonra yapacakları yolculukta yardımcı olmaları için konulmuş çeşitli eşyalar da bulunmuştur. İçlerinde spiral, çember gibi yapıldıkları dönemin tipik motifleri dışında o dönemde meydana gelen, tutulma gibi göksel olaylara ait anlatımlara ait çizimler de bulunmuştur. Dolmenlerin eksen yönlerinin gezegenlerin hareketlerine atıfta bulunulduğu

mutlaktır. Eksen yönleri genellikle gündönümüne, Sirius gibi büyük yıldızlara veya yine güneşin doğuş ve batış yönlerine göre inşa edilmiştir. İrlanda'daki Newgrange dolmeninin (yan sayfada üstte ve ortada) mezar odasının duvarlarındaki süslemelerde yine çeşitli spiraller ve kış mevsimindeki gündönümü konumundaki Güneş sembolleri resmedilmiştir.

Megalitik yapıların diğer türleri de menhirler (bu sayfada en alttaki resim), yani uzun taşlardır. Bunlar farklı boyutlarda, az da olsa işlem görmüş, yere sağlam bir şekilde gömülmüş taş bloklardır. Üzerlerine kazılarak yapılmış bazı sembollerle süslenmiş, Carnac'ta olduğu gibi bir bütün oluşturan uzun sıralar, yaylar, basit geometrik şekiller veya Stonehenge'deki gibi biraz daha kompleks bir yapı oluşturan çember dizileri halinde inşa edilmişlerdir. Bu taşlar ilk olarak Neolitik çağlarda dikilmeye başlanmış ancak Orta Çağ'a kadar çeşitli dönemlerde de dikilmelerine devam edilmiştir. Yapılış sebepleri hala net olarak bilinmemekle beraber, yapıldıkları dönemde astronomik olayları kesin olarak ifade eden yapılarıdır. Çok emin olunmamakla beraber cenaze törenleri, bereketi arttırmak, Güneş ve diğer yıldızlara ibadet ile de ilgili olabilecekleri düşünülmektedir.

STONEHENGE

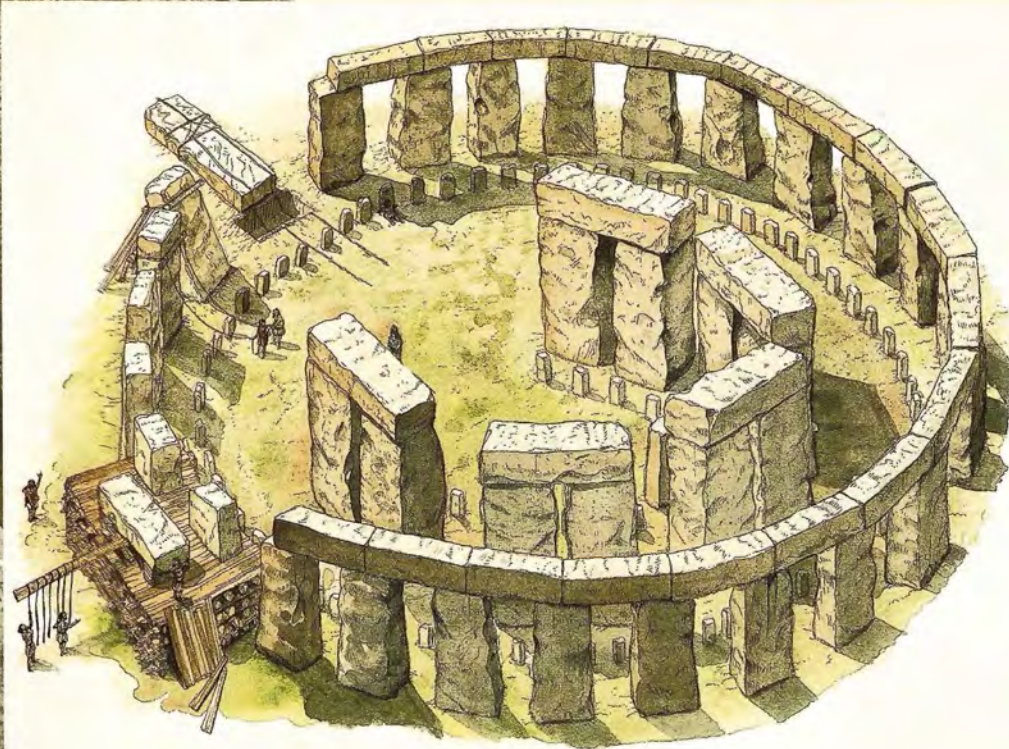
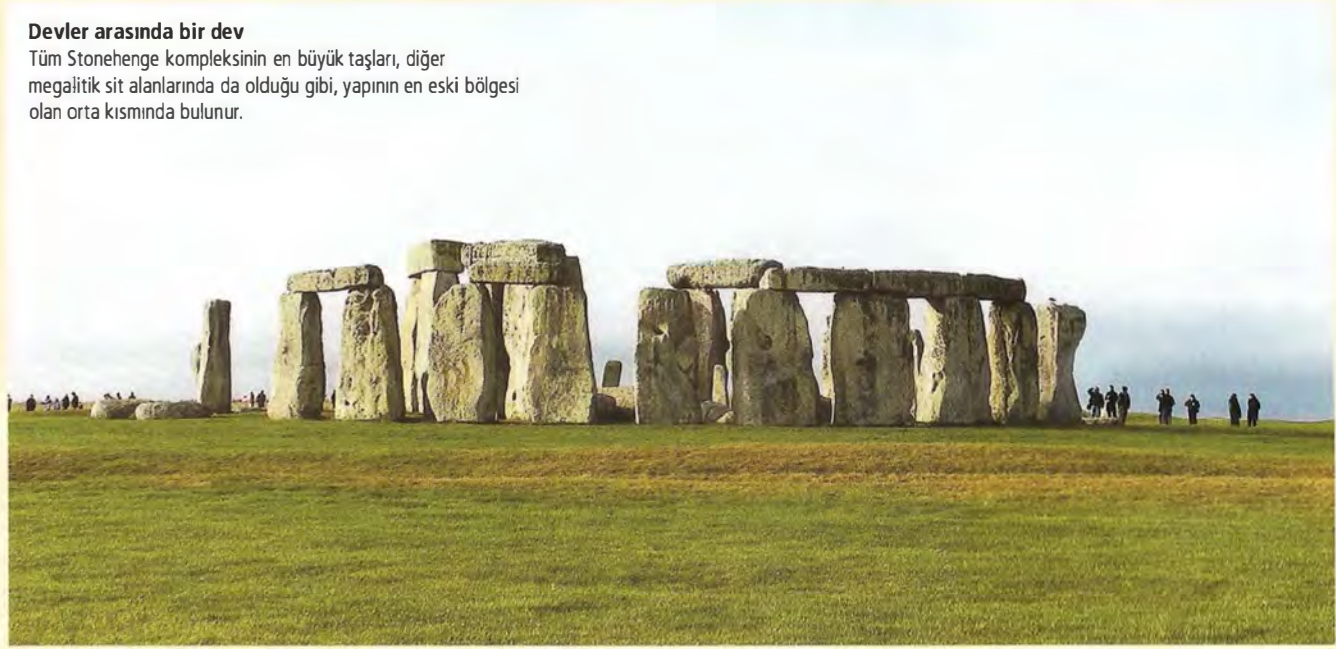
ÇÖZÜLEMİYEN EFSANE

ESRARENGİZ KELT UYGARLIĞINA ATFEDİLEN, dev megalitik yapı Stonehenge; astronomi, astroloji, geometri, meteoroloji ve paganizmle ilgili sırlar taşıyor. Yapılışı Neolitik dönemlere uzanan bu muhteşem anıt, büyüleyici atmosferiyle hala her yıl antik ritüelleri devam ettiren binlerce insanı kendine çekiyor.

Devler arasında bir dev

Tüm Stonehenge kompleksinin en büyük taşları, diğer megalitik sit alanlarında da olduğu gibi, yapının en eski bölgesi olan orta kısmında bulunur.

Dev bir iş

Üstte, ahşap bir kule yardımı ile taşların yatay olarak nasıl kaldırılmış olabileceği resmedilmiş.

Şüphesiz ki Stonehenge, dünyadaki en ünlü megalitik yapıdır. Yapımından binlerce yıl sonra bile büyümlü çekiciliğini korumaya devam etmiştir. Stonehenge, İngiltere'nin güneyinde bulunan Salisbury düzlüklerinde inşa edilmiş dev taşlardan oluşan bir çemberdir. Etrafında yer alan ve farklı çemberler oluşturan bu dev kayalar, nesiller boyu insanlığın merakını cezbedi. Çağlar boyunca Stonehenge ile ilgili farklı hipotezler ortaya atıldı. Bir Roma tapınağı ya da Kelt büyücülere ait kutsal bir mekan olduğu düşünüldü. Taşlarının devlerden oluşan bir kabile tarafından Afrika'dan İrlanda'ya getirildiği, sonra da büyücü Merlin tarafından uçurularak Wiltshire kırsalına ulaştırılmış olduğu ile ilgili fanteziler kuruldu. Günümüzde Stonehenge, çok sayıda ziyaretçiyi kendisine çeken arkeolojik bir sit alanıdır. Ancak burada gördüklerimiz ilk inşa edilen taş çemberler değildir. Bilindiği kadarıyla anıtın yapımına MÖ 3500 civarlarında, neolitik dönemde başlanmıştır.

Günümüzdeki haliyle, daha sonraki dönemlerde inşa edilen, hatta yakın zamanlarda bilinçli olarak insanlar tarafından yerleri değiştirilmiş taşlardan oluşan halidir. Yapı neolitik dönemde inşa edildiğinden ve o döneme ait yazılı herhangi bir kayıt olmadığından Stonehenge hakkında bilinenler taşların kendilerinden ve üzerinde bulundukları topraklardan öğrenildi. Stonehenge'in başlangıçta, bir düzen içinde farklı aralıklarla dağıtılmış, *Aubrey Holes* adı verilen, 56 delikten oluşan bir çember olduğu düşünülüyor. Deliklerin etrafında 114 m'lik bir çukur açılmış ve bu çukur da bir set ile çevrelenmişti. Aubrey Holes'de bazı yakılmış beden kalıntılarına rastlandı ve bu da Stonehenge'in cenaze törenleri ile ilgili işlevini teyit etti. Deliklerin ölümler dünyasının kapılarını temsilen açılmış oldukları da iddia edildi.

İÇ İÇE GEÇMİŞ ÇEMBERLER

Zaman içinde sütunların yerini taşlar almış, bu şekilde, dikilen otuz "trilit"ten bir çember oluşturulmuştu. Trilitler, birbirlerine bağlı, üç büyük taştan oluşan bir kirişin oluşturduğu kapalı çemberlerdir. Ortalarında da at nalı şeklinde dikilmiş beş trilit daha bulunur. Her biri 20 ila 50 ton gelen taş bloklardır.

"Sarsen" adındaki ağır kumtaşı kayaların 30 km uzaklıktaki diğer bir megalitik sit alanından, Avebury'dan getirildikleri tespit edilmiştir. Taş çemberin dışına, simetrik eksenini boyunca, *Heel Stone* (Topuk taşı) adı verilen tek bir taş daha dikilmişti.

İmkansız başarmak

Altta, dev Stonehenge taşlarının, sürekli çekilerek yerleri değiştirilen ağaç gövdeleri üzerinde taşınarak getirilişini anlatan bir illüstrasyon.

Hayali bir şekilde bu eksen uzattığımızı düşündüğümüzde varılan nokta ufukta güneşin yaz gündönümünde doğduğu noktaya ulaşır. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan megalitik dönem medeniyetleri için bir güneş takvimi oluşturulması çok önemli bir ihtiyaçtı. Stonehenge, ilk yapımından iki yüz yıl sonra tekrar değiştirilmişti. Galler'deki Prescelly Dağları'ndan getirilen ve yapılarında bulunan mavi minerallerden dolayı *bluestones* (mavi taşlar) adı verilen seksen dev taş ilave edildi. Böylece, ilkinden daha küçük ikinci bir çember oluşturuldu.

Bu taşlar, demirin henüz bilinmediği bir dönemde, diğer taşlarda da olduğu gibi ilkel tekniklerle mağaralardan çıkartılmışlardı. Ağırlıkları yirmi tona kadar ulaşan taşlar 300 km boyunca taşınarak nasıl Stonehenge'e getirilmiş olabilir? Bazıları, taşların, buzul çağı sonrasında eriyen buzlar tarafından taşınarak o bölgeye getirilmiş olabileceğini öne sürer. Daha olası bir teori ise taşların bir şekilde Bristol kanalına kadar sürüklendikten sonra denize indirildikleri, Galler sahillerinden sallarla taşındıkları ve sonrasında da Avon Nehri'nden Stonehenge'e en yakın noktaya getirilmiş oldukları yönündedir.

Taşın bir takvim

Altta resmi görülen Heel Stone, astronomik bir dizilimi işaret ediyor: Yaz gündoğumunda Güneş'in doğduğu noktayı belirtiyor. Acaba tüm bu dev yapı bir takvim işlevi mi görüyordu?

Astral çizimler

Gün doğumunda güneş ışınları mükemmel bir şekilde dev "sarsen"lerin arasından geçerek duvarlara vurur.

SEMBOOLİK BİR DÜZENLEME

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de Stonehenge sırrını korumaya devam etmektedir. Yapım nedenine dair ilk araştırmalar 1620 yıllarına dayanır. Kral I. James tarafından görevlendirilen mimar Inigo Jones gizemli megalitleri araştırmaya başladı. İlk ölçümler de bu zamanda yapıldı. Ancak Stonehenge'in MS 79 yılında Romalılar tarafından yapıldığı sonucuna varıldı. 50'li yıllarda, İngiliz arkeolog Richard Atkinson orijinal yapıyı anlamayı başaran ilk araştırmacı oldu. Böylece ilk olarak elli altı delik ve etrafındaki çukur ortaya çıkmıştır. Ancak yapının bilimsel olarak detaylı incelemesi çok daha yakın bir zamanda, Boston Üniversitesi'nde Astronomi profesörü olan Gerald Hawkins tarafından yapıldı. Hawkins'e göre, yapı, astronomik bir takım olayları takip ederek Güneş ve Ay'ın tutulmalarını tahmin etmek için kullanılan ilkel bir gözlemeviydi. Sonraki yıllarda, modern teknolojinin arkeolojisinin yardımına gelmesiyle organik parçalardaki mevcut Karbon 14 testi yapıp buluntuların yaşını belirlemek mümkün oldu. Bu teknik Stonehenge'de bulunan bazı geyik boynuzları üzerinde uygulanarak yapının en az bir kısmının MÖ 2200'lerde yapılmış olduğu anlaşıldı.

Ne yazık ki aynı ölçüm metodu kayalara uygulanamamaktadır. Bu yüzden Stonehenge hala sırlarını kendine saklamaya devam eder. Hawkins sayesinde megalitik dönemde yaşamış uygarlıkların gökyüzüne ve gezegenlerin hareketlerine olan büyük ilgileri anlaşılmış olmakla beraber bu etkileyici yapının gerçek işlevi hala bilinmemektedir. Yine de neolitik dönemde yaşayan bir halkın, 21 Haziran'daki yaz gündönümünü bilerek Stonehenge ve Heel Stone'u inşa etmiş olmaları gerçekten hayranlık uyandırıcıdır. Bu tarihi hala birçok insan Stonehenge'e gelerek kutlar.

Büyülü bir atmosfer

Astronomik bir gözlem evi, ayinsel bir gömü alanı veya antik Kelt rahiplerinin ayin alanı... İşlevi ne olursa olsun, Stonehenge'in ebedi bir cazibesi bulunuyor.

AVEBURY

DEV BÜYÜLÜ ÇEMBER

DÜNYADAKİ MEGALİTİK ANITLAR ARASINDA özel bir yeri bulunan Avebury, Avrupa'daki en büyük taş çembere sahip. Yapılış amacı hala tam çözilemeyen anıt, Stonehenge ile birlikte, antik çağlardan kalan gizemli bir bilmece olarak görülüyor. Bölgenin mistik gücü, günümüzde hala pagan topluluklar için önemli bir merkez olmasını sağlıyor.

Megalitik medeniyetten günümüze gelmiş bir diğer arkeolojik miras olan Avebury, Britanya'nın neolitik döneme ait en önemli kalıntılarından biri olarak kabul edilir. Tüm İngiltere'nin tarih öncesi döneme ait en büyük mezarlığı, dünyanın en büyük taş çemberi (470 m civarında bir çapı vardır) ve Avrupa'nın en büyük yapay tepesidir. Komşusu Stonehenge kadar fazla tanınmayan ama arkeolojik açıdan onun kadar önemli bir sit alanıdır. Avebury, Stonehenge'in kuzeyinde, Marlborough yakınlarında, Kuzey Wiltshire'da yer alan, zaman içinde kısmen de olsa

evlerle dolmuş bir bölgedir. İlk bakışta komşusu Stonehenge kadar etkileyici olmasa da, neolitik döneme ait eşi benzeri olmayan yapılar barındırır. Bunlardan en önemlisi de kasabanın etrafını saran çember şeklindeki taş duvarlardır. Bu duvarlar ilk yapıldığı dönemde her biri 40 tonu bulan 100 büyük menhirden oluşuyordu. Bu menhirlerden günümüze sadece 27 tanesi ulaşmıştır. Bir kısmı zamanla doğanın kendisi tarafından yıkılmış; bir kısmı da insan eliyle, 14. yüzyılda hem bölgedeki pagan etkiyi silmek, hem de yapımına ihtiyaç duyulan evlerin inşası için taşınmıştır.

YÜZYILLARDIR SÜREN TARTIŞMA

Avebury'deki arkeolojik çalışmaların öncülerinden antika uzmanı William Stukeley, 17. yüzyılda bu bölgeyle ilgilenmeye başladığında megalitik taşların druidler tarafından dikildiğini iddia etti. Buradan hareketle başka araştırmacılar da Avebury'yi Kelt ritüelleriyle bağdaştırmayı sürdürdü. Ancak Rahip R. Warner 1840'da buranın Fenikeliler tarafından yapıldığını ortaya attı. 1872'deyse mimar James Ferguson kitabında buna karşı çıkarak, anıtın Orta Çağ öncesinde, Kral Arthur onuruna yapıldığını ve kralın burada yattığını öne sürdü. Yazar W.S. Blacket ise, 1883'te başka bir iddiada bulundu. Ona göre Appalaichan Dağları'ndan gelen ve Atlantik Okyanusu'nu geçen Amerikan yerlileri Avebury'deki yapıların gerçek sahibiydi.

▼ Neolitik pusula

İngiliz kırsalında, bin yıllardır bulunan taş çemberin tam ortasında karşılaşarak kesişen iki yoldan oluşan bir kasaba. Avebury, tarih öncesi dönemde inşa edilmiş, derin bir çukur etrafında bulunan ve çember oluşturacak şekilde sıralanmış dev taşlardan oluşan gizemli bir yapıdır.

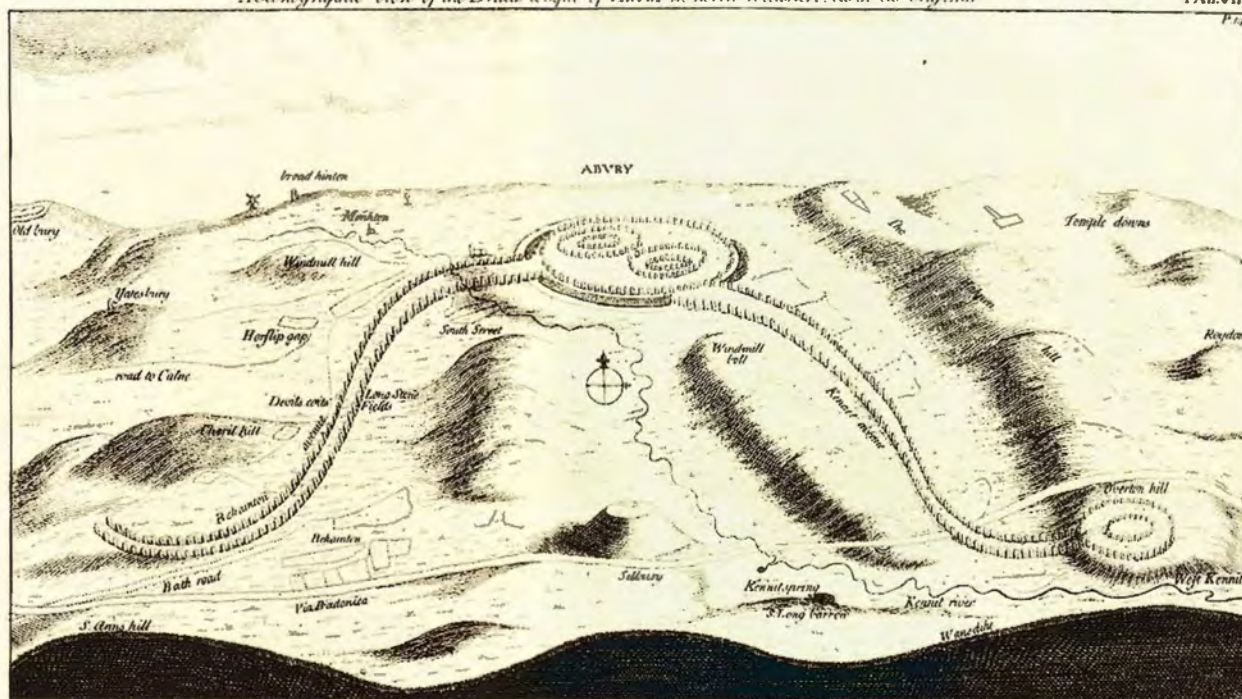
► Kayıp geçmiş

Yan sayfadaki resimde, bölge halkı tarafından ev yapılmak üzere yıkılmalarından önceki haliyle taş çemberler görülebilir. Günümüzde sadece birkaç dev taş, olması gereken yerde durmaktadır.

A Scenographic view of the Druid temple of ANVRY in north Wiltshire, as in its original

Prohonorabili Dño Dño. Philippe Dño. Hardwick summe magnæ Britanniæ Cancellario salutem. LMD. W. Saakeley.

W. Stanley Drlin

MONOLİTTEN OLUŞAN MUHTEŞEM BİR ÇEMBER

Günümüzde, bundan yaklaşık 4000 yıl önce inşa edilen Avebury taş çemberinin orijinal halini gözümüzde canlandırmak için kuvvetli bir hayal gücü gerekir. O zamanlar 11 hektarlık bir alana yayılan, 15 m derinliğinde dev bir çukurdu, şu anki derinliği bunun yarısı kadardır. Oldukça yüksek menhirlerden yapılmış ve uzunlukları 1 km'yi bulan iki setten oluşuyordu. İç kısmında dışa doğru büyüyen, iç içe geçmiş üç taş çember daha bulunuyordu. Bu taş çemberlerin büyük kısmı ne yazık ki günümüze kadar ulaşamamıştır. “Kuzeydeki iç çember”in yaklaşık 100 m'lik bir çapı vardı. İç kısmında da üç büyük taş bulunuyordu. “Orta iç çember”in çapı ise 108 m idi ve ortasında yüksekliği 5 m'yi geçen tek bir menhir bulunuyordu. Stonehenge'dekinin aksine buradaki taşların üzerinde herhangi bir işçilik yoktu ve Avebury yakınlarındaki bir bölgeden getirilmişlerdi.

Tüm sit alanından geçen iki yol vardı: İlki bugün de görülebilen, çemberin güney açıklığından başlayan ilk menhirlerden yapılmış West Kennet Yolu idi. İkincisi ise, kendisinden sadece bir tek taşın kaldığı ve batıya doğru bir ilerleyişin izlerini gösteren Beckhampton Yolu'ydu. Bu bilgilerin büyük kısmı 1700'lerde yaşayan bir antikacı olan William Stukeley'nin bu büyümlü megalitik site ile ilgili bıraktığı yazı ve çizimlerden elde edilmiştir. Böylece sitenin günümüzden 300 yıl öncesinde nasıl görüldüğü tahmin edilebilmektedir. Ayrıca, sitenin törensel bir kullanımının olduğunu kavrayıp, taş çemberlere "Ay Tapınağı" ve "Güneş Tapınağı" isimlerini veren de yine kendisidir.

SESSİZ TÜMÜLÜSLER

Avebury'den 1.5 km ileride, Avrupa'nın en büyük yapay tepesi olan Silbury Tepesi bulunur (altta). MÖ 2750 yıllarına kadar dayanan Neolitik döneme ait bir yapıdır. Tümülüsün, mezarına atı üzerinde gömülen Kral Sil'in kalıntıları olduğu anlatılır ancak yapılan kazılarda herhangi bir organik buluntuya rastlanmamıştır. Hemen yakınlarında Windmill Tepesi adlı ikinci bir tümülüs bulunur. Tepenin üzerinden, arkeologların tahminlerine göre MÖ 3500'de yapılan taş yollar geçer.

Ayrıca, yine buranın yakınlarında İngiltere'nin en önemli tarih öncesi mezarı yer alır: Bu, uzunluğu 104 m'yi bulan West Kennet Tümülüsü'dür.

DEVLER KALDIRIMI

OKYANUSTA MUHTEŞEM BİR KÖPRÜ

DÜNYANIN EN MUHTEŞEM DOĞAL ESERLERİNDEN BİRİ OLAN Devler Kaldırımı'nda, bilimsel iddiaları ve tartışmaları unutup bambaşka bir dünyaya, devlerin ve cinlerin yaşadığı mitolojik hikayelere inanmak isteyebilirsiniz. Jeoloji biliminin açıklayamadığı bu dev oluşum, adeta efsaneleri günümüze taşır.

Efsanelere konu olmak için doğmuş yerler vardır. Bunlardan biri de İrlanda'daki Antrim bölgesinde, İskoçya boğazına bakan kıyılarda bulunur. Dalgaların köpükleri ve nemli rüzgarlar arasında, denizin üzerinde uzanan Devler Kaldırımı (Giant's Causeway) adı verilen yol benzeri bir yapı, 275 m boyunca sahil şeridini izler ve Atlantik Okyanusu'na doğru 150 m kadar daha devam eder. Bu yapı, çoğu 6 m'lik, bazıları bunun iki katı uzunluğunda bazalt kolonlardan oluşur. Araştırmacılar 38-50 cm arasında farklı çaplardaki 40 bin sütundan bahseder. Sütunların çoklu yüzleri, kareden ongene kadar değişir, ancak çoğunluğu altıgenlerden oluşmuştur. Bu kolonlar, aralarında hiç yer bırakmayacak şekilde, petek görünümünde örülmüştür. Oluşturdukları üç farklı doğal platform, küçük, orta, büyük kaldırımlar olarak adlandırılır. Zaman içinde Pervane, Baca, Basamak ve 12 m'lik dev bir klise orguna ithafen Org gibi isimlerle de anılmışlardır.

Bu inanılmaz yolun, 120 km ileride bulunan İskoçya'daki ada topluluğu Hebridler'den başladığı düşünülmektedir. Yolun ucu, bazalt sütunların 40 m'ye ulaştığı Staffa adasındaki sarp kayalıkları işaret eder. Fingal Mağarası'nın girişindeki tüm bu bazalt sütunlar Alman müzisyen Felix Mendelssohn-Bartholdy'ye ilham kaynağı olmuş, buradan esinlenerek yarattığı uvertürünü yine bu sütunlara ithaf etmiştir. Mağara ise, Finn Gall ismini ünlü bir İskoç hikayesinden alır.

► Başrol

İrlanda'daki efsanevi mekanlar hala tüm canlılıklarını korur. Tabii bu efsanelerin baş kahramanları da aynı üne sahiptir. Sağ üstte resmi olan Dev Finn Mc Cool, bugün bile çeşitli festivallere konu olur. Altta, olağandışı bazalt sütunlarıyla Fingal mağarasının girişi.

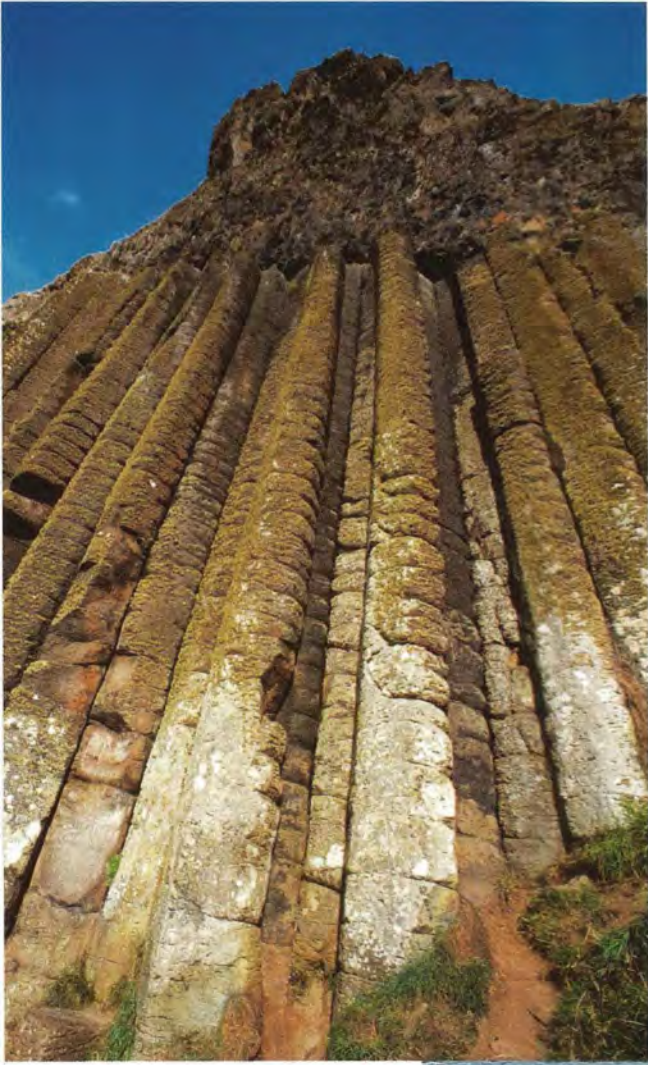

► Doğanın taklidi

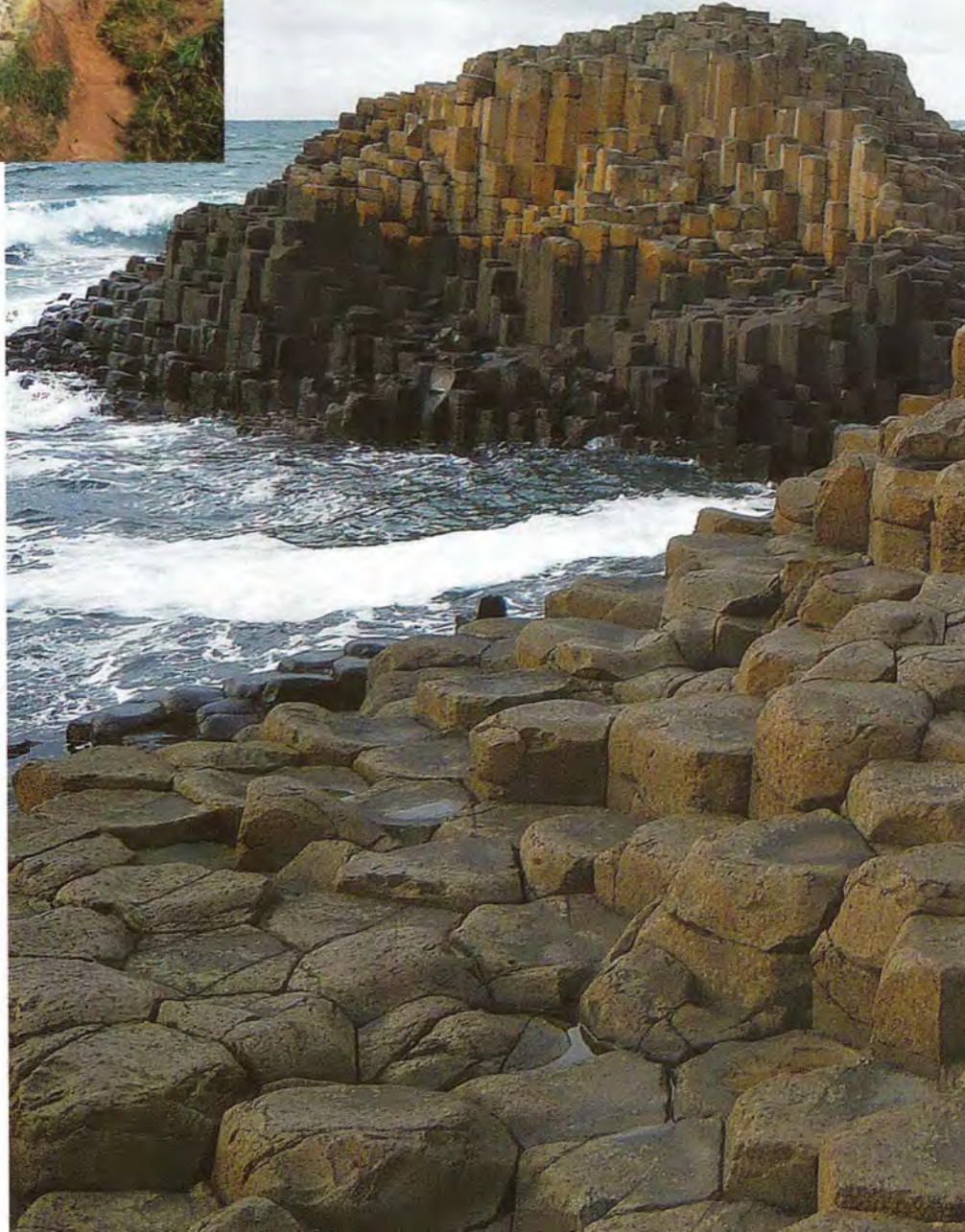
Devler kaldırımının arı peteği formundaki dokusu, doğal bir olaydan çok insan eliyle yapılmış bir yapıyı düşündürüyor.

Bir şeyden başka bir şey doğar
Üstte, İskoç adası Staffa'da bulunan uzun bazalt kolonların formasyonu tarih öncesi dönemden kalma taşlaşmış kütükleri de akla getiriyor.

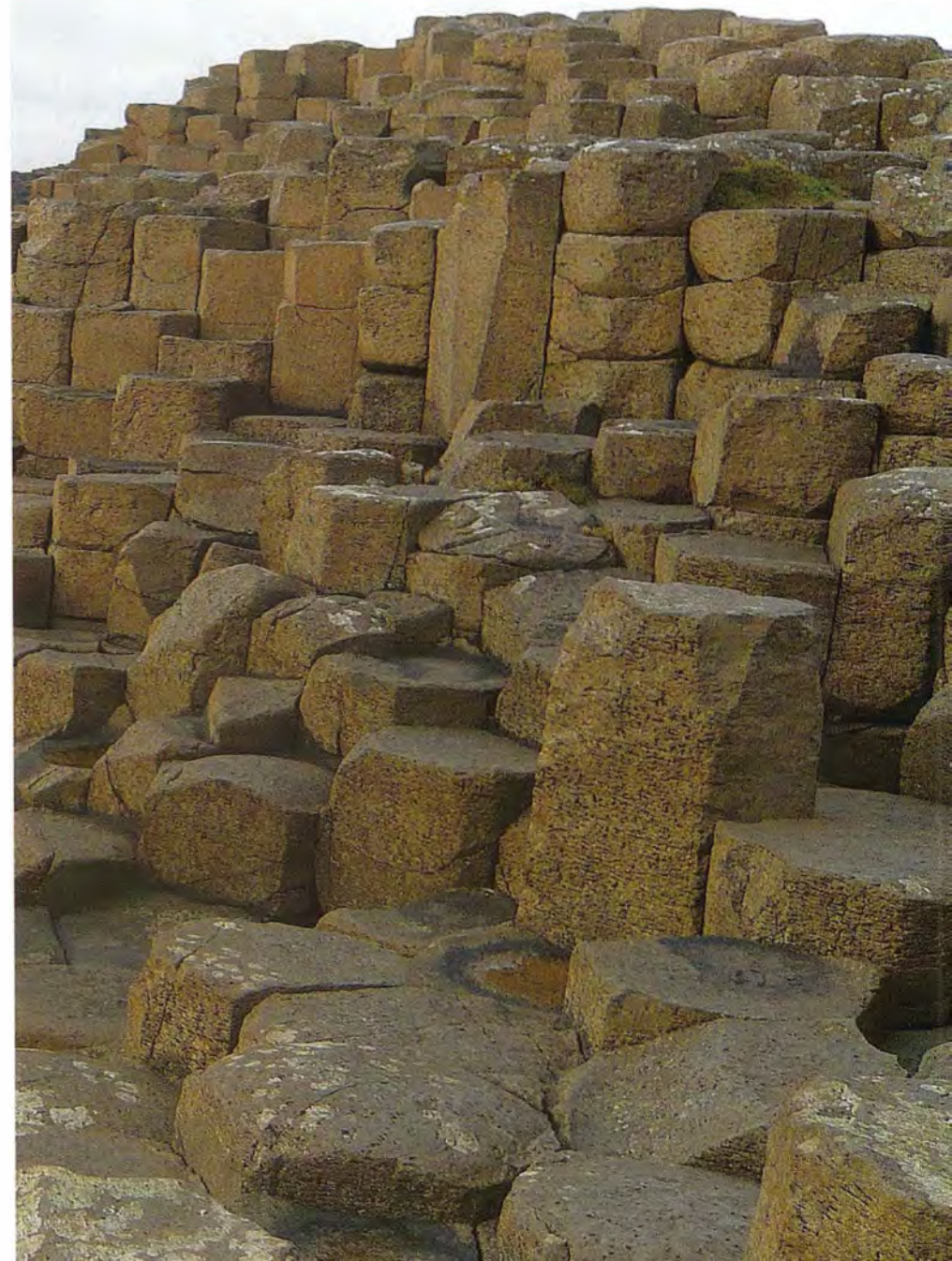
DOĞA VE POPÜLER FANTEZİ

Devler Kaldırımı, isminden de anlaşılacağı gibi yerel efsanelerle bağlantılı bir yerdir. İrlandalı Finn McCool'un baş rolünde olduğu efsane de bunlardan biridir.

İlk hikayeye göre, Finn milyonlarca yıl önce, İskoçyalı aşkı denizi geçip İrlanda kıyılarına, kendisine gelebilsin diye kayalardan dev bir yol yapmıştı. Bu kadar romantik olmayan başka bir efsaneye göre ise İrlandalı dev, bu yolu Staffa Adası'nda yaşayan en büyük düşmanı İskoçyalı Finn Gall'a ulaşmak için inşa etmişti. Finn McCool kararlı bir şekilde denizin altına sonsuz sayıda sütun dikmeye başladı. İşini bitirdiğinde yorgundu ve rakibine saldırmadan önce dinlenmek istedi. Durumdan bir şekilde haberdar olan Finn Gall, McCool'a ani

bir baskın yaptı. Ancak kadın zekasını hesaba katmamıştı. İrlandalı devin karısı, kurnazlığını kullanarak İskoçyalı'ya uyuyan devi gösterip, kendisinin yeni doğan bebeği olduğuna ikna etti. Finn Gall, bu boyutlardaki bir bebeğin babasının ne kadar büyük ve güçlü olabileceğini düşündü ve hemen yola koyulup İskoçya'daki evine geri çekildi. Önlem olarak da uzun kolonların büyük bir kısmını imha etti.

Efsanede de olduğu gibi Devler Kaldırımı bir zamanlar Staffa Adası'na kadar gidiyordu. O bölgedeki hırçın denizin zaman içinde uzun kolonları yerlerinden söküp okyanusa sürüklemiş olabileceği düşünülmektedir. Bu bilgi, bugüne kadar elimize geçen ve efsaneyi gerçeğe bağlayan tek bilgi olarak kalmaya devam etmektedir.

Gizemli İrlanda kayalıkları 1600'lerin sonuna kadar bilinmiyordu. Varlığı ilk olarak Derry adında bir psikoposun Dublin Society ve Royal Society'ye göstermiş olduğu resimlerle ortaya çıktı. Devler Kaldırımı'nın ünü de o günlerde yayılmaya başladı ve modern bilim bir açıklama getirene kadar da yapımı bir sır olarak kaldı. ● Ortaya atılan birçok varsayım sonrasında, zaman içinde taşlaşan dev bir bambu ormanı olabileceği düşünüldü, ancak en sonunda köşeli bazalt kolonların volkanik kökenli olabileceği sonucuna varıldı.

Bu yapıyı tam olarak anlayabilmek için günümüzden 50 milyon yıl öncesine, Kuzey İrlanda ve İskoçya'nın jeolojik açıdan çok hareketli olduğu ve yer kabuğunun aniden, birden çok noktada çatladığı döneme gitmek gerekir. Dışarı çıkan lav son derece yavaş bir şekilde sertleşiyordu. Sonra da üzeri yeni çıkan lavlarla kaplanıyordu. Zaman faktörü, lavın basınç altında geçirdiği özel reaksiyon ve ısı değişikliklerinin bugün hayranlıkla seyrettiğimiz çokgen sütunları oluşturmuş olabileceği düşünülmektedir. Jeologlara göre Devler Kaldırımı işte bu şekilde oluşmuştur. Yani bu muhteşem yol insan ya da devler yerine, daha büyük bir güç olan doğanın elinden çıkmıştır.

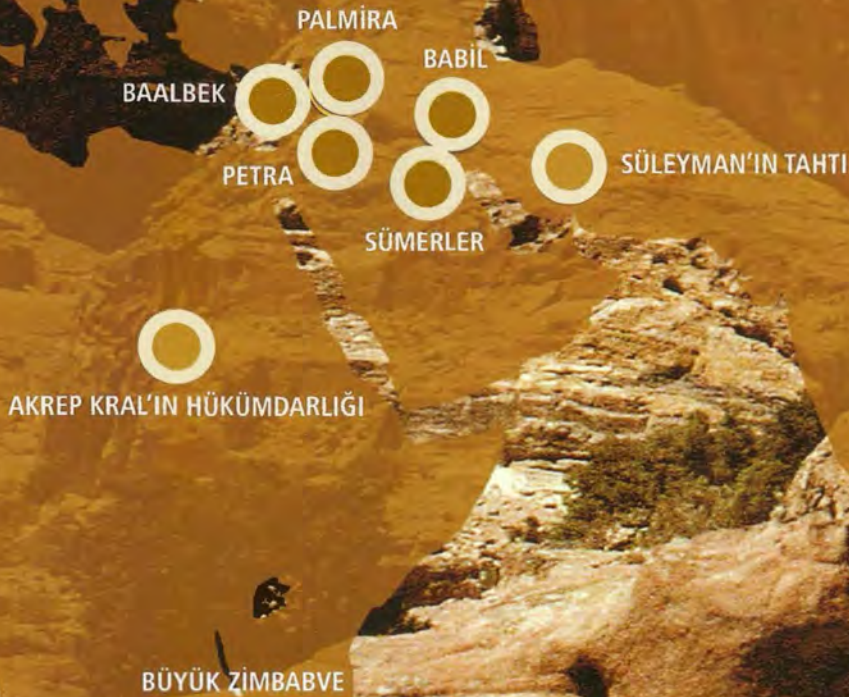
Uzak çağların tanıklığı

Okyanusun hırçın dalgaları kıyı şeridindeki ve kayalıklardaki meraklı ve saldırgan şekillerin oluşmasına neden olmuştur. Yapılan bilimsel araştırmalar ve jeoloji bilimi, Devler Kaldırımı'nın ne şekilde oluşmuş olduğunu gün ışığına çıkarabilmiştir.

AFRİKA VE ORTADOĞU

Her şeyin başladığı ve tarihin hala sırlarını tamamıyla sakladığı, arkeolojik gizemlerle anılan topraklar... Kayıp şehirler, işlevini anlayamadığımız yapılar, kayalara oyularak yapılmış görkemli saraylar ve tapınaklar... Diğer efsanevi yerlerde de olduğu gibi, sonsuza kadar yok olmuş halkların son kaleleri niteliğindeki büyük taşlar, yapıların en eski yerlerinde bulunan dev monolitler... Bu anıtları inşa eden medeniyetler ortadan kaybolmuş olsa da, kalıntıları esrarengiz geçmişlerini günümüze taşımaya devam ediyor. Efsanelerle ilgili uzak geçmişlere yapacağımız, sorularımıza yeni sorular ekleyeceğimiz bir yolculuğa başlıyoruz.

AKREP KRAL'IN HÜKÜMDARLIĞI

EFSANENİN KÖKENİ

YUKARI MISIR'IN HÜKÜMDARI AKREP KRAL hakkında çok az şey biliniyor. Hanedanlıklardan önceki dönemde hüküm süren bu gizemli kral, Nekhen Nekropolü'ndeki kazılar sayesinde araştırmacıların dikkatini çekti. Mısır uygarlığı kadar esrarengiz bir kişilik olan Akrep Kral gerçekte kimdi?

Antik Mısır düşünüldüğünde akla piramitler, firavunlar, Nil Nehri boyunca yapılmış görkemli saraylar gelir. Bu uygarlık Roma İmparatorluğu'nun etkisine kadar binlerce yıl boyunca yapısını muhafaza etmiş, karmaşık bir toplum yapısına sahiptir. Peki Mısır uygarlığının başlangıcı ile ilgili neler bilinmektedir? İnsanlık tarihinin bu en eski ve en uzun ömürlü uygarlığı nasıl hayat bulmuştur? Mısır'ın doğuşu hala birçok sırrı da içinde barındırır. Sanki o muhteşem

medeniyetleri her zaman orada var olmuş gibi, Mısırlılar bile hangi ırktan ve nereden geldiklerini tam olarak tanımlayamamaktadır. Zaman içerisinde firavunlarla ilgili farklı listeler oluşturulmuştur. Bunlardan en önemlisi XIX. Hanedan'dan olan I. Seti'nin Abydos Tapınağı'nın duvarlarına kazıttığı oğlu II. Ramses ve diğer 77 firavunun kabartma figürleridir. Burada yalnızca kadın firavun Hatşepsut'a ait kabartma bulunmamaktadır.

◀ Antik tarih

Hanedanlık öncesi dönemden, adak amaçlı olabileceği düşünülen bir kadın bedeni kabartması. Altta sağda, I.Seti'ye ait Abydos Tapınağı'nın etkileyici taşları.

► Firavunların listesi

Menes'le başlayan uzun hükümler listesi Seti ile son buluyor. Elinde kutsal duaların olduğu iki rulo tutan kabartma Seti'nin oğlu Ramses'e ait.

▼ Hayatın kaynağı: Nil

Kraliyet yazıcısı Nebamon, ailesi ile bataklıklarda avlanırken. Su taşkınları ile Mısır topraklarını bereketli hale getiren Nil aynı zamanda zengin bir balık ve kuş kaynağıydı.

ZAMANIN SİSLERİ ARASINDA MISIR

Mısır tarihi ile ilgili en eksiksiz ve kapsamlı kronolojiyi MÖ 300'lerde yaşamış bir din adamı olan Manetho oluşturmuştur. Hazırladığı Mısır tarihini farklı kaynaklardan da doğrulamak mümkündür. Günümüze kadar gelen bu eserde MÖ 332 yılında Büyük İskender'in Mısır'ı alması ile sonlanan en az otuz hanedanlıktan bahsedilir. Palermo Taşı ve Torino'da bulunan Kral Listesi gibi eserlerde olduğu gibi, bu kronolojide de, toplamda otuzu bulan hanedanlıklar dönemi öncesinde yaşanmış bir krallıklar dönemi olduğuna kesin gözüyle bakılmaktadır.

Belirsiz bir geçmişte, Mısır topraklarının yarı tanrılar tarafından yönetildiği anlatılır. I. Hanedanlıktan binlerce yıl önce, Mısır bugünkü halinden oldukça farklıydı. Daha sulak ve daha verimli olan topraklarda ve Nil Nehri boyunca göçmen bir halk yaşardı. Arkeologlar bugün çöl olan bölgelerde yerleşim alanlarına rastlamış, Nil Nehri içinde başka bir akış yatağının izlerini görmüşlerdi. Ayrıca geçmişleri MÖ 7000'lere dayanan taş çemberler ve ilk yerleşimlerin izlerine de rastlanmıştı. Araştırmacılara göre, MÖ 6000'li yıllarda Asya'dan gelen ırklar, bölgede yaşayan göçmen halkı verimli bölgelerde karmaşık bir köy-tarım yaşantısına geçmeye zorlamıştı. Nil Nehri periyodik bir şekilde gerçekleşen taşkınları ve verimli alüvyonları ile ürünlerin ekim zamanları ve hasatlarında belirleyici olmuştu. Bir anlamda Mısır uygarlığının temeli olduğu da söylenir. Ancak Mısırlılar antik dönemlerde sadece tarımla uğraşıyor olamazlardı.

HANEDANLIKLAR ÖNCESİ DÖNEM

Yukarı Mısır ve Aşağı Mısır arasındaki ayrım antik dönemlere kadar gider ve iki farklı kökenden gelen halk arasındaki anlaşmazlıklardan kaynaklanır.

Mısır'da, çok eski dönemlerden beri Osiris ve Horus'a tapılıyordu. Bu tanrıların insan hayatında belirleyici rolleri olduğu kabul ediliyordu. Manetho'nun yazdığı metinlerde hanedanlık öncesi krallar "ölü ruhlar" olarak tasvir edilir. Torino'da bulunan Kral Listesi'nde de "Horus'un takipçisi ruhlar"dan bahsedilir. Bunlar gerçekte kimdir?

Arkeologlar tarafından hanedanlar öncesi dönem olarak adlandırılan, MÖ 5000'lerden MÖ 3500'lere kadar uzanan dönemde, büyük bir kısmı hala bilinmese de, çok fazla olay gerçekleşmiştir. Bulunan arkeolojik kalıntılardan anlaşıldığı kadarıyla hanedanlar döneminden önce en az yedi kral olmuştur. Bu dönem 0. Hanedanlık dönemi olarak da adlandırılabilir. Bu yedi kraldan bir tanesi de Akrep Kral'dır.

Akrep Kral, Yukarı Mısır'ın hükümdarıydı ve hakkında son derece az şey bilinen Kral Ka'dan sonra tahta çıkmıştı. Akrep Kral ile ilgili ise biraz daha fazla bilgi elde edilmiştir ancak onun da gerçek adı bilinmemektedir. Abydos ve Hierakonpolis'deki bazı yazıtlarda akrep olarak resmedilen bu kraldan oldukça sık söz edilir. Bunlardan en önemlisi, üzerlerinde krallığın sembolü güneş olan bir şahin ve akrebi betimleyen kireç taşından yapılmış topuzlu asadır.

Kutsal şahin

Abydos'tan gelen bu dikili taş üzerinde şahin olarak resmedilen, Yukarı Mısır'ın koruyucu tanrısı Horus'dur. Uzun savaşların ardından her iki krallığın birleşmesinden sonra egemenliğin koruyucu tanrısı olmuştur.

Yazının doğuşu

Abydos'ta II. Hanedanlık dönemine ait mezarlarda bulunan hiyeroglif resimler ile yazılı kemik tabletler bilinen ilk yazı örnekleridir.

MISIR'IN EN ESKİ HÜKÜMDARI

Büyük ihtimalle bir asaya ait bir parça yardımı ile ulaşılan en eski bilgiler asanın Antik Mısır'ın ilk kralına ait olduğunu düşündürmektedir. Ancak bu kralın varlığı ile ilgili hala büyük şüpheler bulunmaktadır. Asanın, kendinden önceki firavun olan Ka'ya, ya da sonraki firavun Narmer'e de ait olabileceğinden de şüphelenilmektedir. Bu yüzden Hierakonpolis'te bulunan ve bütün dünyada ünlenen yazıtlara da Narmer Tabletleri denir. Tabletler kralın düşmanları üzerinde sağladığı üstünlüğü; hem Aşağı, hem de Yukarı Mısır'ın kraliyet taçlarını birden giyerek iki Mısır'ın tek bir yönetim altında birleşmesini anlatır. Ancak bu tabletlerde bahsi geçen kralın Akrep Kral mı yoksa Narmer mi olduğu, yoksa birleşme sürecinin birinin döneminde başlayıp diğerinin döneminde mi tamamlandığı hala net olarak anlaşılamamıştır. Her iki ismin de aynı krala ait olması durumunda ise ortada sorun kalmamaktadır. Bu karmaşa bile eski Mısır'ın hanedanlar öncesi dönemi ile ilgili bilinen bilgilerin seviyesi hakkında bilgi vermek için yeterlidir. Gunter Dreyer tarafından yönetilen Mısır'daki Alman Arkeoloji Enstitüsü 1990 yılında Abydos nekropolisinde Akrep Kral'ın mezarı yakınlarında önemli bir takım bilgilere ulaşmıştır.

Burada, bir tür mühür olduğu düşünülen kemik, ahşap ya da fildişinden yapılmış, bir iki cm eninde küçük tabletler bulunmuştur. Bir yüzünde bir firavun, kraliçe ya da devlet görevlilerinden birinin ismi olan tabletlerin diğer tarafında da genelde bir sayı bulunmaktadır. Yapılan Karbon 14 Testleri'ne göre tabletler MÖ 3400-3250 yılları arasında bir döneme aittir. Bu da tabletlerin şimdiye kadar bulunan en eski yazılı tabletler olmasını sağlamıştır. Mezopotamya'da bulunan en eski tabletler olarak bilinen Sümer tabletlerinin tarihi ise MÖ 3000'lere dayanır.

İlk firavunlar

Narmer Tabletleri'nden iki örnek. Detayda, kral Yukarı Mısır'ın ve üstte ise Aşağı Mısır'ın tacını takıyor.

GİZEMLİ ESKİ İBADET MERKEZİ

Belki de tüm Mısır'ın en gizemli sit alanı, Abydos'daki Osireion'dur. "Gömülü şehir" anlamına gelen Abydos Kahire'nin 550 km güneyinde, Yukarı Mısır'da; bir zamanlar Akrep Kral'ın hüküm sürdüğü bölgede bulunmaktadır. Osiris, Abydos'ta başka hiçbir yerde olmadığı kadar önemlidir ve en eski geleneğe göre, yeniden doğuşu ve ölümsüzlüğü simgeleyen bu tanrının başının buraya gömülü olduğu düşünülmektedir. Gücü yetenler buraya bir dikilitaş diyor ya da adakta bulunuyor ve sonsuza kadar burada uyumayı hayal ediyordu. Burada, dağların arasında bulunan ve günbatımında ateşten bir dili andıran görüntünün olduğu noktanın da Amenti'nin, yani diğer dünyanın girişi olduğuna inanılıyordu. Abydos dini törenlerin yerine getirildiği kutsal bir mekandı. Abydos'daki en önemli gizem Osiris ile ilgilidir ve hala gün ışığına çıkartılmayı beklemektedir. Osiris'e adanan Osireion, I. Seti tapınağının 15 m altında bulunur. Uzun bir koridorun sonunda bulunan tapınağın girişi daha eski

Mısır tapınaklarında gördüğümüzün aksine oldukça belirsizdir. İlk olarak girilen ön odanın ardından ikinci bir antre bölümü gelir. Etraftaki tüm duvarlar Ölümler Kitabı'ndan metinlerle bezelidir. Ve burası Osireion'un kalbi, "Yaradılış Adası"dır. 30 m uzunluğunda, 20 m eninde kumtaşı ve beyaz kalkerden oluşan, birbirlerine mükemmel olarak birleştirilmiş dev bloklardan yapılmıştır. Karanlık çağlarda Mısır'da yaşayan halkın bu denli zor bir iş yapabildiği olması başlı başına bir gizemdir.

◀ Osiris Tapınağı

Solda, Osiris Tapınağı'ndaki dev taşlar. Ortada ise, diğer dünyanın hakimi Osiris.

▼ Çölün ortasında kutsal bir şehir

Horus'un, şahin olarak tasvir edildiği saf altından yapılmış başı. Tanrı Horus'un kökeni antik dönemin önemli din merkezi olan Hierakonpolis'e dayanır.

Duvarlarda bulunan yüksek ve çok derin olmayan 17 niş, beşik çatı, muhteşem ve paha biçilmez değerdeki astronomik sembollerle dolu dekorasyonu ile Lahit Odası olarak bilinen bu oda kozmik enerjinin merkezi olarak kabul edilirdi. Geri dönüp odadan çıkıldığında, kırmızı granitten yapılmış 10 dev taşın çevrelediği uzun bir kanal görülür. Burada da yine törenlerde kullanılan iki havuz bulunuyordu. Osireion inşa edilirken, bu 80 tonu bulan dev monolitleri kimlerin kaldırdığı; neden burada da, dünyadaki diğer gizemli antik medeniyetlerde gördüğümüz dev duvarlarla karşılaştığımız gibi sorular, hala yanıtlarını beklemektedir. Bu konuda bize bilgi verebilecek ne bir heykel, ne de bir yazıt mevcuttur.

Mısır'ın bu en eski ve kutsal mekanının ne zaman kimler tarafından yapılmış olduğuna dair arkeologlara yardımcı olabilecek en ufak bir bilgi bulunmamaktadır.

HİERAKONPOLİS, ANTİK NEKHEN NEKROPOLÜ

MÖ 3500 yıllarında Hierakonpolis Mısır'ın hanedanlık öncesi dönemine ait en büyük şehriydi ve sonraki iki hanedanlık döneminde de Mısır'ın iki başkentinden biri olmaya devam etti. İsmi bugün Hierakonpolis olarak bilinen şahinin şehri Nekhen idi. Edfu'nun birkaç kilometre ilerisinde ve bu bölgenin en önemli ama en az bilinen arkeolojik sit alanlarından biridir. Nil'in eski yatağının yerini alan çöl kumları kalıntıların günümüze kadar mükemmel bir şekilde korunmasını sağlamıştır. Tüm Mısır medeniyeti gibi Nekhen'in doğuşu da birçok gizem barındırır. Toprak, sazlar ve tahta kullanılarak, MÖ 3600'lerde yapıldığı düşünülen, tüm Mısır uygarlığının en eski evi de burada bulunur. Diğer Mısır şehirlerinden en az 400 yıl daha eski olan mumyalar, en eski tapınak ve saray da yine bu şehirdedir.

Burada bulunan en eski kalıntılar arasında bir fil gömüsü, cenaze törenlerinde kullanılan maskeler, günde 1200 litre üretim kapasitesi olan ilk bira fabrikası, gerçek insan boyutlarındaki ilk Mısır heykelleri, MÖ 3000'lere dayanan ilk mezarlar sayılabilir. Arkeologların belirlediklerine göre bu dönemde Mısırlılar saçlarını kına ile boyuyor ve hem saç, hem de sakallarında oldukça değişik kesimler kullanıyorlardı. Nekhen'de yönetsel mahalleler, tapınaklar, ikamet ve çalışma alanları, atık toplama merkezleri ve bir de nekropol bulunuyordu. Abydos ve Luksor kadar büyük önem taşıyan bir merkez olan Nekhen 5000 yıl boyunca kumların altında gömülü kalmıştır ve Londra'daki British Museum tarafından halen yürütülen kazılarla gün ışığına çıkartılmaya çalışılmaktadır.

BAALBEK

GÜNEŞİN KENTİ

BAALBEK DÜNYANIN EN BÜYÜK İŞLENMİŞ taş bloklarından meydana gelmiştir. Antik kentteki taş blokların ağırlıkları 2000 tona kadar çıkar. Bilim dünyasının nasıl işlendiğini ve taşındığını açıklayamadığı bu dev taşlar, gizemini hala koruyor.

Baalbek, Lübnan'ın doğusunda, Bekaa Vadisi'nde antik bir şehirdir. Şehrin ünü ve gizemi, görkemini bugün bile koruyan, Roma döneminden kalan tapınaklardan kaynaklanır. Şehrin güzelliğine hayran olan Yunanlılar, adını Heliopolis (Güneşin kenti) olarak değiştirmişlerdir.

Baalbek'in kurucusu Fenikelilerdi. Tarihi MÖ 1100 yılına kadar uzanan Baalbek, çeşitli uygarlıkların istilasına uğradı ve pek çok kez el değiştirdi. Şehir, Romalılar döneminde, özellikle de Antonius zamanında çok gelişti. Ancak ardından savaşlar ve yıkımlarla dolu asırlar geldi. Baal tanrısına tapanların merkezi ve Bekaa eyaletinin en büyük Fenike şehri Baalbek daha sonraları Yunanlıların

işgaline uğradı. Yunanlılardan sonra şehir Romalıların eline geçti. Kent, MÖ 16 yılında İmparator Augustus döneminde bir Roma kolonisi haline geldi. Akropolünde Romalılar döneminde inşa edilen üç muhteşem tapınak, üç avlu ve bunları çevreleyen duvar, insan eliyle yapılmış anıtlardaki en büyük kayalardan bazılarına sahiptir. Bu yüzden bu yapıların, kenti ziyaret eden bazı turistler tarafından uzaylıların yapıları olarak görüldüğü bile söylenir.

Sonraki asırlarda Baalbek sıkça el değiştirdi ve savaşlar yüzünden harap oldu. Bizans imparatoru Teodosius şehri ele geçirdiğinde Jüpiter Tapınağı'nın büyük bir kısmını yıkarak kilise haline getirdi.

Olağanüstü kalıntılar
Baalbek Müzesi'nde sergilenen bir heykel. Elin içinde tasvir edilen figürün Tanrı Baal olduğu düşünülmektedir. Alta, Baalbek'teki ünlü Baküs Tapınağı.

Antik savaşçılar

Baalbek'teki etkileyici mozaiklerden birinde, antik bir savaşçı resmedilmiş. Altta, kadim şehrin kalıntıları ve günümüzdeki Baalbek şehrinin yeni yapıları birarada.

DÜNYADAKİ EN BÜYÜK YONTMA TAŞ

Baalbek'in güney girişinde, tapınaklarda kullanılan taşların kesildiği bir taş ocağı bulunur. Dünyanın en büyük yontma taşı olduğu düşünülen bir yontma taş, hala buradadır. Yaklaşık 2000 yıl önce kesildiği tahmin edilen taş, "Gebe kadın taşı" olarak adlandırılır. 21.5 x 4.8 x 4.2 m boyutlarındaki taşın, 1000 ton civarında bir ağırlığı olduğu tahmin edilmektedir.

GÖRKEMLİ TAPINAKLAR

Yüzyıllar boyunca Baalbek inolozların altında kaldı. Ancak o zaman bile harap haldeki şehri görmeye gelen ziyaretçiler bulunuyor ve kalıntılar büyük ilgi çekiyordu.

Baalbek en çok Haçlı Seferleri sırasında yağmalandı ve zarar gördü. 14. yüzyılda Haçlılar burayı kale haline getirdiler. Timur Ortadoğu seferinde bu kaleye de hücum etti ve ele geçirdi. Bölge Osmanlı hakimiyetine geçtiği zamanlarda Baalbek kendi haline terkedilmiş ve yarı yarıya toprağa gömülmüş bulunuyordu.

Bölgeye 1517'de Osmanlıların gelmesiyle tapınaklar Osmanlı İmparatorluğu kontrolüne girdi ancak Baalbek 1759 yılında büyük bir deprem geçirdi ve tapınakların büyük bölümü yıkıldı. Uzunca bir süre kent askerlerin kontrolünde kaldı. Bölgede hüküm süren kaos nedeniyle Osmanlı bölgeye ancak 1840 yılında hakim olabildi ve bu yıllardan sonra bölgede bir ziyaretçi akını başladı.

EYYUBİ'NİN DOĞUM YERİ

Baalbek kenti 1984 yılında UNESCO tarafından koruma altına alındı. Şehir, Orontes olarak da adlandırılan Asi Nehri'nin doğduğu Lübnan'ın doğu kısmında yer alır ve Beyrut'un 86 km doğusunda bulunur. Baalbek'in aynı zamanda Selahattin Eyyubi'nin de doğduğu şehir olduğu ileri sürülür.

Selahattin Eyyubi

Antik kentteki ilk araştırma ve restorasyon çalışmaları 1898'de Alman Arkeoloji Misyonu tarafından başlatıldı. 1922'de Lübnan Fransızların eline geçtiğinde Fransız akademisyenler tapınaklar üzerinde derinlemesine kazı ve kurtarma çalışmaları yaptı ve bu çalışmalar daha sonra Lübnanlı yetkililer tarafından devam ettirildi.

Baalbek'teki tapınaklar, tarihinin en az MÖ 3000 yıllarına dayandığı tahmin edilen, kadim bir tepe üzerine yapılmıştır. Bölgenin bu dönemdeki durumu hakkında fazla bilgi bulunmamasına rağmen, MÖ 1000 yıllarında, kadim tepenin üzerine duvarla çevrili bir bahçe inşa edildiği düşünülmektedir. Bahçenin merkezindeyse, dönemin ezoterik yapılarında sıklıkla görüldüğü üzere bir mihrap yer almıştır.

Helenistik dönemde (MÖ 333-364) Yunanlılar Baalbek tanrısını güneş tanrısıyla özdeşleştirdiler ve şehir Heliopolis yani Güneşin Kenti adını aldı. Bu dönemde eski bahçe genişletildi ve klasik bir tapınak oluşturmak amacıyla güney tarafına sütun tabanı eklendi. Bu tapınak hiçbir zaman tamamlanamasa da, Helenistik dönemden kalan inşa sahası hala görülebilir. Bu bahçe üzerine Romalılar da ünlü Jüpiter Tapınağı'nın büyük bahçesini inşa etmişlerdir.

Günümüzde Baalbek'te harabe halinde üç adet tapınak vardır. Bunlar Jüpiter, Baküs ve Venüs tapınaklarıdır. Bunlardan en büyüğü Jüpiter Tapınağı'dır. MS 3. yüzyılda yapılan büyük kapısından girilince önce ön avluya sonra da büyük avluya ulaşılır. Büyük avlunun eni 1045 m, genişliği ise 117 m'dir. Avludan sonra geniş bir kapıdan girilen tapınağın 84 granit sütunu vardı. Bugün bunlardan sadece 6 tanesi ayakta. Diğerlerinin bir kısmı kırılmış bir kısmı da başka yerlere götürülmüştür.

Devasa yapılar

Üstte, Baküs Tapınağı'nın devasa ana kapısı. 12.6 m yüksekliğindeki kapı, 6.3 m genişliktedir. Sağ altta, Baalbek'in 1793'te yapılmış bir gravürü. Yan sayfada, Baküs Tapınağı'ndan görkemli bir mozaik.

RUINS OF BALBEC.

Baküs Tapınağı daha iyi korunmuştur. Bu tapınağın her biri 18 m yükseklikteki 46 sütunu hala ayakta. Giriş kapısının yüksekliği 12 m, genişliği ise 7 m'dir. Venüs Tapınağı da onarılmış durumdadır.

MS 313'te Hristiyanlık Roma İmparatorluğu'nun resmi dini olarak ilan edildikten sonra Bizans İmparatoru Konstantin, Baalbek tapınaklarını kapattı. 4. yüzyılın sonlarında İmparator Theodosius, Jüpiter Tapınağı'ndaki Büyük Bahçe'de bulunan mihrapları yıktırdı ve tapınağın taşlarından bir bazilika inşa ettirdi. 636 yılındaki Arap fethi sırasında ise tapınaklar bir kale haline getirildi ve bu yüzden bölgedeki akropol hala Qal'a olarak adlandırılır.

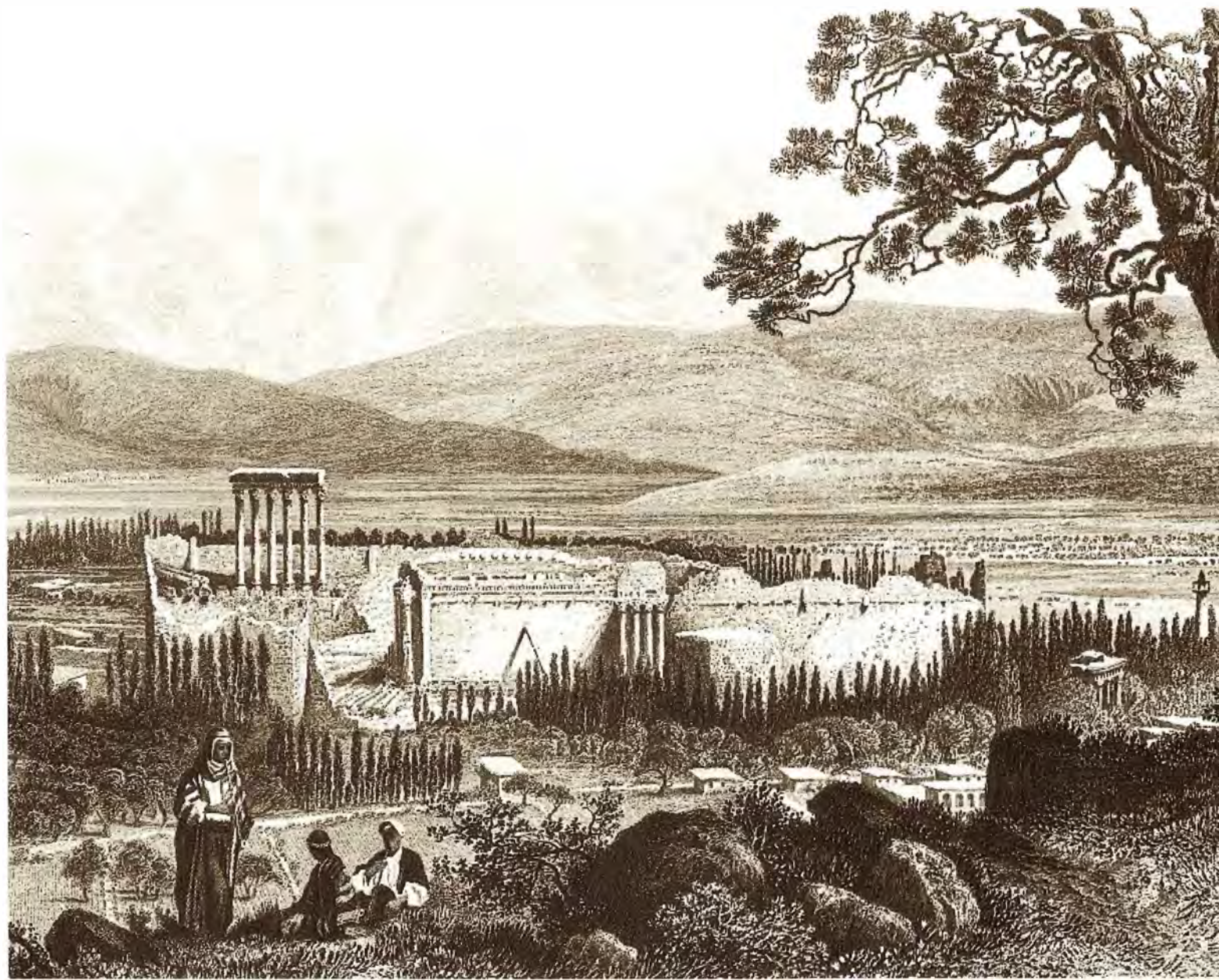
DEV KAYALARIN GİZEMİ

Tapınağı, podyumun anıtsal bir devamıyla donatmaya karar verilmişti ve Fenike geleneklerine göre podyum da en fazla üç kaya katmanından oluşabilirdi. Bu kararın dev taşların kaldırılması, taşınması ve kesilmesine neden olan karar olduğu bilinmektedir.

Birçok kereler uzay gemilerinin indiği yer olarak açıklanmaya çalışılan Lübnan-Baalbek'teki bu olağanüstü taş yapılar dikkati çeker. Ünlü trilit, yani, üç blok taştan oluşan anıt o kadar büyüktür ki ağırlığı yaklaşık 800 ton olarak tahmin edilmektedir. Buranın yakınındaki bir yerde ise daha büyük bir taş blok dikilmiştir: Gebe Kadın Taşı. Araştırmacılara göre bu taş bloku dikebilmek için 40 bin kişiye ihtiyaç vardır.

Güneş Tapınağı

Baalbek'teki Güneş Tapınağı'nın girişinin resmedildiği 1881 tarihli bir gravür.

Sanatçıların ilham kaynağı

Baalbek gizemli yapılarıyla birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur. Üstte, J. Sadder'in, J.D. Woodward'ın bir fotoğrafından hareketle çizdiği 1875 tarihli bir gravür. Altta, Macar ressam Tivadar Kosztka Csontváry'nin 1906 tarihli Baalbek tablosu.

Birçok arkeolog, dev taşların o dönemde nasıl bu şekilde işlenip taşındığını açıklayamadıkları için, Roma dönemindeki yapı tekniklerine başvurur. Buna göre Romalılardan kalan diğer yapılar gibi; bu bloklar da çekme-itme yöntemiyle, ahşap silindirler, ipler ve insan gücüyle bir araya gelmiş olmalıdır.

Ancak bu açıklamalarda, 800 tondan çok daha hafif taşların bile ahşap silindirleri parçaladığını kanıtlayan deneyler göz ardı edilmektedir. Eğer bu yöntem Baalbek'te kullanılmış olsa bile, bu taşlar için 40 bin kişilik bir insan gücü gerekmektedir ki, bu da oldukça düşük bir ihtimaldir.

Ancak taşların yapımını paranormal olaylarla açıklayan birçok başka teori de bulunur. Burada yaşayan halk, Baalbek'in bir dönem Lübnan'ın bu bölgesini yöneten Nimrod'a ait olduğuna inanır. Bir Arap elyazmasına göre, Tufan'dan sonra Nimrod, Baalbek'i yeniden inşa etmeleri için devleri görevlendirmiştir. Başka bir efsaneye göre Nimrod, Tanrı'ya isyan etmiş ve buraya Babil Kulesi'ni inşa edip ona ulaşmaya çalışmıştır.

Yerel halk arasındaki Müslümanlar da bu taşların insan eliyle taşınamayacağını savunur, ancak devlere dair bir efsane yerine cinlerle ilgili efsanelere başvurur. Müslümanlara göre Baalbek önce İbrahim, sonra da Süleyman Peygamber'in evi olmuştur. Hatta İlyas'ın göğe yükseldiği yer de burasıdır.

Farklı efsanelerde Baalbek ve İncil'deki Kabil karakteriyle bağlantılar kurulur. Buna göre Kabil lanetlendikten sonra sürgün yeri olarak buraya gelmiştir. Bu efsanelerde Baalbek, dünyadaki en eski yapı olarak tanınlanır.

BAALBEK'E DAİR MODERN TEORİLER

Modern çağlarda da farklı araştırmacı ve yazarlar Baalbek'teki gizemi çözmeye çalışmışlardır. Bunlardan Andrew Collins, buranın astronomik bir gözlemevi olduğunu iddia etmiştir. Antik astronot teorileriyle ünlü yazar Zecharia Sitchin ise buranın uzaylı "tanrıların" uzay roketleri için bir alan olduğunu belirtmiştir.

Medeniyetlerin beşiği

Dev taşlarının nasıl işlendiği hala bilinmeyen Baalbek, birçok uygarlığa ev sahipliği yaptı. Altta, Roma döneminden kalan Jüpiter Tapınağı'ndan bir görüntü.

BÜYÜK ZİMBABVE

AFRİKA'NIN KALBİNDEKİ BÜYÜK GİZEM

GÜNEY AFRİKA'NIN ORTASINDA BİR DÖNEMİN en güçlü şehirlerinden Büyük Zimbabve'nin kalıntıları bulunuyor. Yüzlerce yıl boyunca gizemli bir medeniyet burada, Zimbabve Vadisi'nde hüküm sürdü. Sonra birden, ardında hala çözölemeyen bir bilmece bırakarak yok oldu.

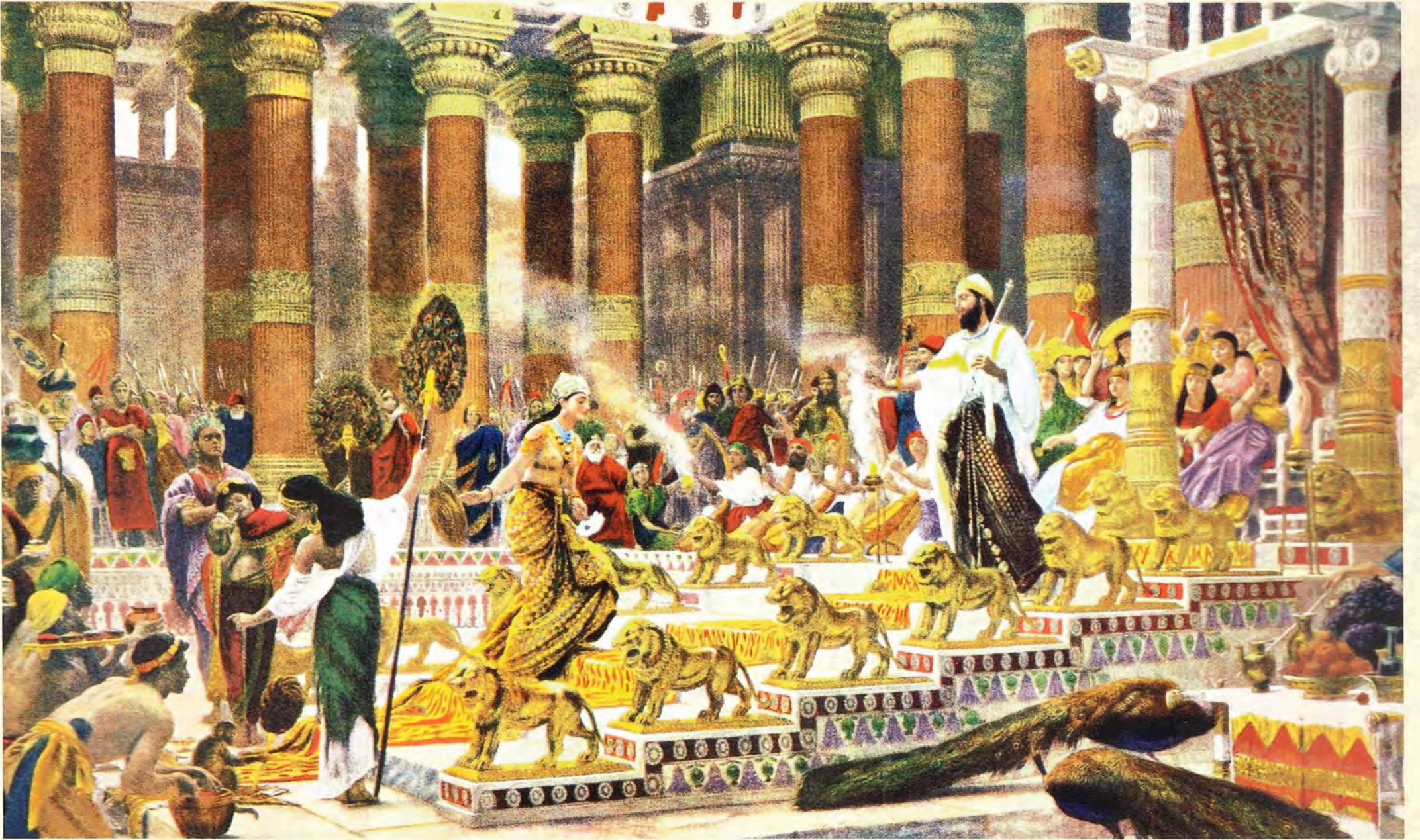
Mısır eserlerinin dışında, Afrika'nın en görkemli ve gizemli taş binaları Büyük Zimbabve şehrinde. Ülke ismini ve bayrağındaki kuş amblemini de buradan alır. Ne yazık ki ülkenin sembolü haline gelmiş bu amblemle ilgili bilgiler son derece sınırlıdır. Başka birçok antik şehirde olduğu gibi; ne şehri kuranlar, ne de işlevi ile ilgili bilgi mevcut değildir. Hatta yapıların farklı yönleri karşısında hem arkeologlar, hem de araştırmacılar oldukça şaşkındır. Şehrin keşfinden önce, 1500'li yıllardan itibaren Afrika'nın altınları ve

kıymetli taşları Portekiz gibi birçok kolonist devletin ve araştırmacıların rüyalarını süslemeye başlamıştı. Aslında herkes efsanevi Kral Süleyman'ın madenlerini arıyordu. İddialara göre madenler Afrika'nın güneyinde Ofir şehri yakınlarında bulunuyordu.

► Tuhaf bir yapı

Afrika bitki örtüsünün arasından yükselen Büyük Çember'e ait taş kalıntılar son derece tuhaf bir görüntü oluşturur. Sağda, kuş tanrıya ait bir heykel.

Hikaye Arap bir gezginin bir Portekizli'ye, efsanevi Ofir'in, aslında günümüzde Mozambik Cumhuriyeti topraklarında bulunan liman şehri Sofala olduğunu söylemesi ile başlar. Portekizli yazar João de Barros'un anlattığına göre Sofala şehrinin ortasında taş bir kale vardı, ki bu kale aynı zamanda "madenler şehrinin" de tam merkezinde yer alıyordu ve kapısının üzerinde de gizemli bir yazıt bulunuyordu. Bu yazıt, geçmiş dönemler de dahil olmak üzere hiçbir toplum tarafından çözülmemiştir. Dolayısıyla şu anda bölgede yaşayan halklardan çok daha eski bir döneme ait olmalıydı. Ayrıca, Barros'a göre, şehirdeki evler, yerli halkın verdiği isimle "symbaoe" ler sıra kullanılmadan birleştirilen taşlardan yapılmıştı.

KRALİÇE SABA'NIN ŞEHİRİ

Büyük Zimbabve'nin kalıntıları 1867 yılında Alman kaşif Karl Mauch ve uzun zamandır Afrika'da yaşayan avcı Adam Randers tarafından bulundu. Onlara göre, efsanevi Kraliçe Saba'nın sarayı bu büyümlü duvarların ardında bulunmalıydı. İncil'e göre kraliçe çok güzel, akıllı ve olağanüstü derecede zengindi. Farklı kültürlerce de tanınan kraliçenin İsrail Kralı Süleyman ile karşılaşması hem Yahudi, hem de İslam geleneğinde anlatılır. Birlikte olduklarından oğulları Menelik doğmuştur. Kraliçenin hükümdarlığı yüzyıllarca sürdü ve şehirleri tütsü ticareti ile ünlendi. 1800'lerin sonuna kadar sarayının nerede olabileceği ile ilgili

en ufak bir fikir bile yokken, 2008 yılında Hamburg Üniversitesi'nden bir grup araştırmacı Aksum, Etiyopya'da Kraliçe Saba'nın sarayının kalıntılarını bulduğunu açıkladı.

▲ Masalsı hazinelerin peşinde

Parlak ve son derece zengin bir hükümdarlığın kraliçesi olan Saba, Kral Süleyman ile karşılaşır. İncil'de anlatıldığına göre beraberinde altın, baharat, sandal ağaçları, değerli taşlar gibi muhteşem hediyeler getirir. Bu arada Kral Süleyman'ın bilgeliğine hayran kalır. Antik medeniyetlerin Afrika madenlerine bağlı muhteşem zenginlikleri yüzyıllar boyunca araştırmacı ve koloni kurmak isteyenlerin merakını cezbetmiştir. Sağda, Lizbon'da, Portekizlilerin keşifleri anısına dikilen anıt.

EN KIYMETLİ MADENİ ARARKEN

Kraliçenin hazinesine duyulan hayranlık ve Kral Süleyman'ın altın madenlerinin zenginliğinin cazibesi, geçmiş yıllarda maceraperestleri bu bilinmeyen zamanları araştırmaya yönlendirmiştir. Bölge, efsanelerde anlatılan Ofır kadar olmasa da, altın madenleri bakımından oldukça zengindi. Yapılan kazılarda ele geçen ince bir işçilikle çalışılmış altın objeler bölge halkının bu objelerin ticaretini yaptığını düşündürür.

Büyük Zimbabve'yi konu alan derinlemesine bir çalışma da 1891 yılında J.Theodore Bent tarafından başlatıldı. Afrika'nın bu köşesinde, Zambezi ve Orange nehirleri arasında 8 bin bina kalıntısı bulundu. Mısır'daki kalıntıların ardından, Zimbabve'de bulunanlar tüm Afrika'nın en büyük ikinci kompleks yapısına işaret eder.

Doğanın muhteşem gösterisi

Yüzyıllardır ayakta duran, harç kullanılmadan örülen duvarların granit taşları büyük bir medeniyetin varlığına tanıklık eder. Günümüzde güçlü Afrika doğası bu duvarların yerini almıştır. Dev akasyalar, duvarın çekiciliğini daha da arttırarak çember şeklindeki büyük yapının (Büyük Çember) içinde yükselir. Altta, Zambezi nehrinden bir görüntü.

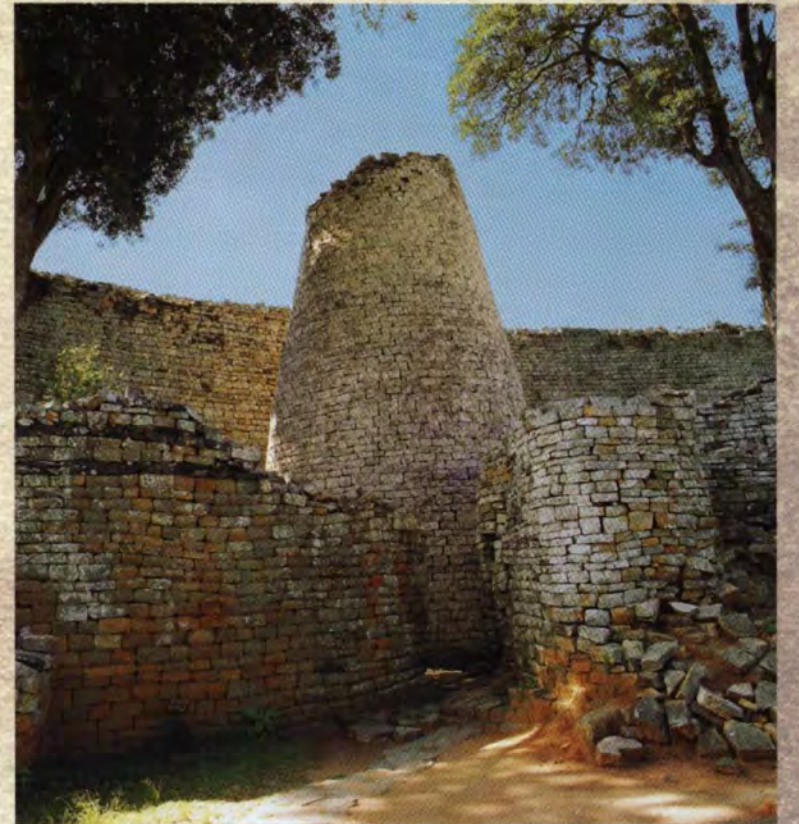

Çok iyi saklanan bir gizem
Konik Kule Büyük Çember'in içinde yükseliyordu. Kule'nin içi tamamen doluydu ve merdivenleri yoktu. Gerçek işlevi tam olarak bilinmemekle beraber törensel bir özelliğinin olduğu düşünülmektedir.

BÜYÜLEYİCİ BİR ANIT

Şehir iki ana bölüme ayrılmıştı: Yukarıda Akropolis olarak adlandırılan kısım ve günümüzde de anlaşılması gereken birçok özelliğe sahip, tepelere doğru yükselen eliptik bir kale olan Büyük Çember.

Kale duvarlarının toplam uzunluğu 253 m'dir. Duvarların yüksekliği bazı yerlerde 5 m'ye kadar bazı bölgelerde 10 m'ye kadar ulaşır. Duvar kalınlıklarının ise en az 120 cm olduğu tahmin edilmektedir. Yapıyı ilginç kılan özelliği sadece dev boyutları değil, tuğla gibi kesilmiş, dev granit bloklardan yapılmış olmasıdır. Bu bloklar o kadar mükemmel bir şekilde kesilmişlerdir ki, bir arada durmalarını sağlamak için siva veya herhangi başka bir birleştiriciye gerek duyulmamıştır. Araştırmacıların hesaplarına göre böylesi bir yapıyı tamamlayabilmek için en az 18 bin saatlik yoğun bir çalışma gerekmektedir. İlk taş duvarın iç kısmında, üzerinde üç ayrı girişin bulunduğu ikinci bir duvar bulunuyordu. Bu duvar dış duvara o kadar yakındı ki arasından ancak bir kişinin geçebileceği dar bir koridor oluştuyordu. Yapının tam ortasında ne amaçla kullanıldığı bilinmeyen bazı odalar ve üç tane de platform vardı. Büyük Çember'in en enteresan parçası ise 9 m yüksekliğinde, 17 m'lik taban çemberi olan konik şekilli kulesiydi. Ancak üzerinde kule'nin işlevini anlamamıza yardımcı olabilecek ne bir pencere, ne de bir açıklık bulunuyordu. Zaman içinde kule'nin işlevi ile ilgili farklı fikirler ortaya atılmıştır.

ESRARENGİZ YAPILAR

Kulenin erkek üreme organını andıran yapısının doğurganlığı arttırma amaçlı olduğu düşünülür. Ortaya atılan diğer fikirler arasında üzerinde ateş yakılıp uzak mesafelere mesaj göndermeye yaradığı, gökyüzü bilgisini artırmak için bir gözlemevi görevi görebileceği, hatta bereketli bir hasat yılı geçirmek için yapılmış dev bir mısır koçanı bile olabileceği şeklinde farklı yorumlar vardır.

Büyük Çember'in hemen üst kısmında Akropolis, diğer adıyla Tepe Kalesi yer alıyordu. Kale hem Büyük Çember'e, hem de tüm ovaya hakim bir noktadaydı. Akropolis'in, sadece bir kişinin geçebileceği genişlikte dar merdivenleri labirent benzeri bir yapı ile sonlanıyordu. Bu yapının gerçek amacı da tam olarak anlaşılamamıştır. Bir çeşit sunak ya da askeri bir yapı olabileceği düşünülmektedir. Arkeologlar daha sonra büyük bir kütlenin altında, olağanüstü akustik özellikleri olan bir mağara buldular. Enteresan olan orada söylenen sözlerin Büyük Çember'den ve tüm ovoidan duyulabilir olmasıydı.

Gök gürültüsü kuşu

Taşların arasından Akropolis'e doğru dar bir merdiven uzanır. Altta, Tanrı Mwalı'ye ait heykeller. Gök gürültüsü kuşu, bölge halkı tarafından mitolojik hükümdarları olarak sembolize edilmişti. Bugün de Zimbabwe Devleti'nin bayrağındaki semboldür.

KESİNLİK YERİNE DAHA FAZLA ŞÜPHE

Bu kadar detaylı bir yapıyı kimler, ne amaçla inşa etmiş olabilir? Neden Afrika'nın diğer bölgelerinde olduğu gibi tahta, çamur tuğlalar kullanmak yerine taşların mükemmel bir şekilde kesilmesini zorunlu kılan bir teknik kullanılmıştır?

Zimbabve'nin Araplar ve Avrupalı sömürgeciler gelmeden çok daha önce kurulmuş olduğu kesindir. Hatta, buluntular arasında başka halklara ait bazı eşyaların varlığı bölge halkının uzak ülkelerle ticaret ilişkisi içinde olduğunu ispatlar. Aslında, bölgede kazı yapan arkeologların konuyla ilgili birbirlerinden farklı görüşleri vardır. Akla en yakın gelen görüş Zimbabve'nin 10. yüzyılda Arabistan, Hindistan ve Çin ile ticaret yapılmak için kurulmuş olduğudur. Madenlerde uygulanan altın çıkartma yöntemleri incelendiğinde Hindistan'dakine benzer sistemler kullanıldığı görülmüştür. Mal değiş tokuşu zamanla yerini insan ticaretine bırakmıştı.

Bu binaların kimler tarafından yapıldıkları çözülemediği gibi neden ve ne zaman terk edildikleri, hatta yapanların burada hiç yaşayıp yaşamadıkları bile tam olarak bilinmemektedir.

Antik çağlarda bu yapıları planlayan ve inşa eden zeka karşısında elden saygı duymaktan başka bir şey gelmez. Ancak merakımız ve öğrenme arzumuz bizi daha fazla araştırmaya itmektedir.

► Taş bir kale

Akropolis, taş duvarlarının üzerindeki kısa kuleler ile altında uzanan tüm ovaya hakimdi. Bu kadar iyi inşa edilmiş ve güçlendirilmiş bir kalenin neden terk edilmiş olduğu sorusu hala gizemini koruyor. Sağ altta, iki ayrı geleneksel Zimbabve maskesi.

PETRA

KAYALIKLARA OYULMUŞ BİR MÜCEVHER

MUHTEŞEM GÜZELLİĞİYLE ADETA KUMUN İÇİNDE SAKLANAN bir inciye anımsatan Petra, yüzyıllar boyunca büyüsunü ve gizemini korudu. Antik kentte birçok hazinenin saklı olduğu iddia edilse de hiçbir gün ışığına çıkarılamadı. Petra, sihirli atmosferi ve mükemmel mimarisiyle gezginlerin uyanamadıkları bir düş olmaya devam ediyor.

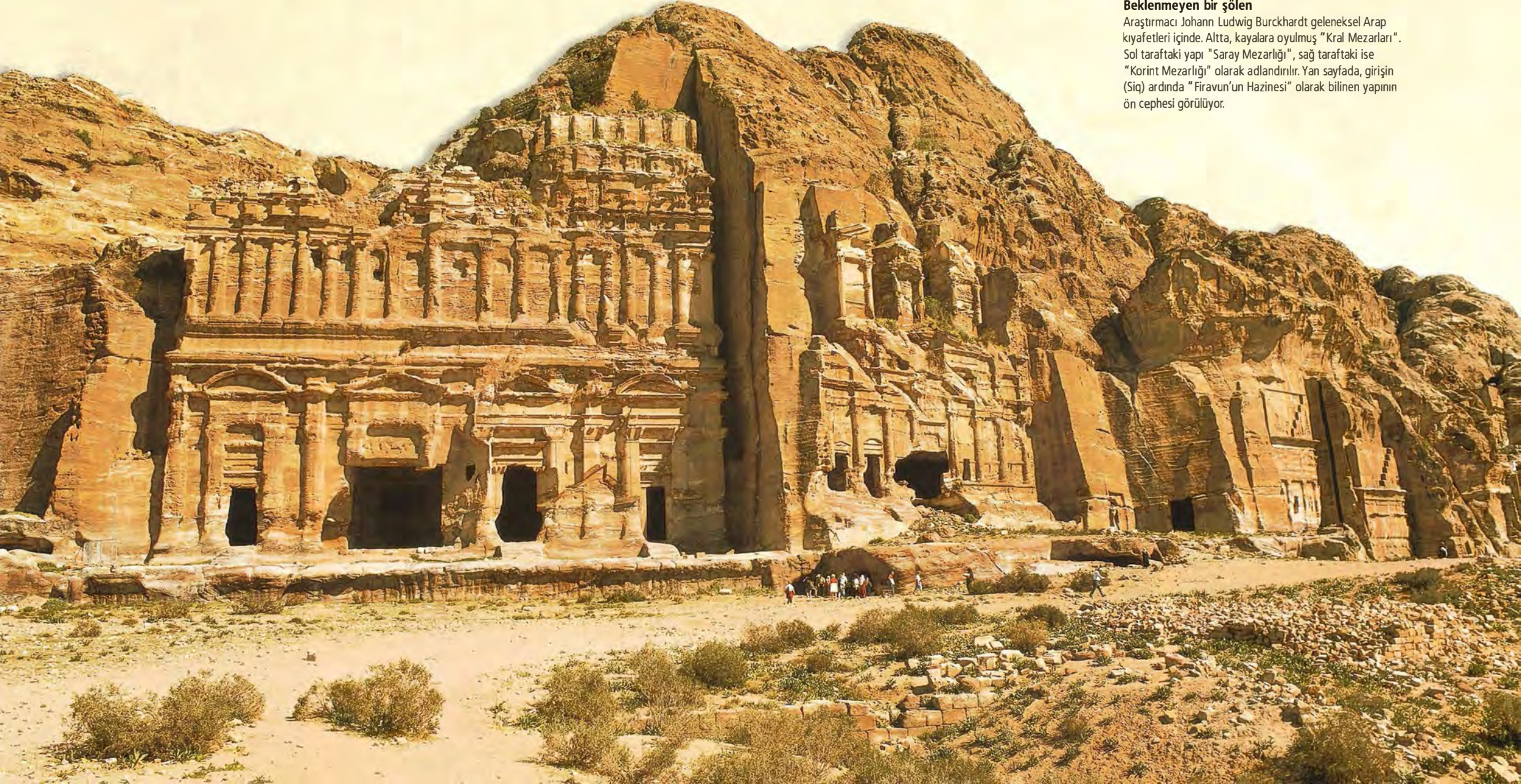
Antik kent Petra, neredeyse hiç görülmeyen girişi ve bu girişlerin son derece sıkı koruma altında olması nedeniyle yüzyıllarca bütün dünyanın gözlerinden uzak kaldı. Ta ki İsviçreli bir araştırmacı Johann Ludwig Burckhardt hiçbir Batılı'nın denemediği şeyi denemeye, bugün bilinen adıyla Petra olan meşhur "mezarlıklar ülkesi"ni görmeye karar verene kadar... Burckhardt Şam'a yaptığı gezilerde birçok kez şehirden bahsedildiğini duymuş; ancak Müslüman olmayan kimsenin ne girmesine, ne de yerini öğrenmesine izin verilmediğini öğrenmişti. Burckhardt, gençliğin verdiği cesaret ve 1800'lü yılların sonunda yaşamış gezginlerin inatçılığı ile Arap kılığına girip, kendini İbrahim ibn-i Abdullah olarak tanıtarak civar bölgelerde dolaşmaya başladı. İyi derecedeki Arapçası da kendisine bu konuda yardımcı oldu. Yerel halkın

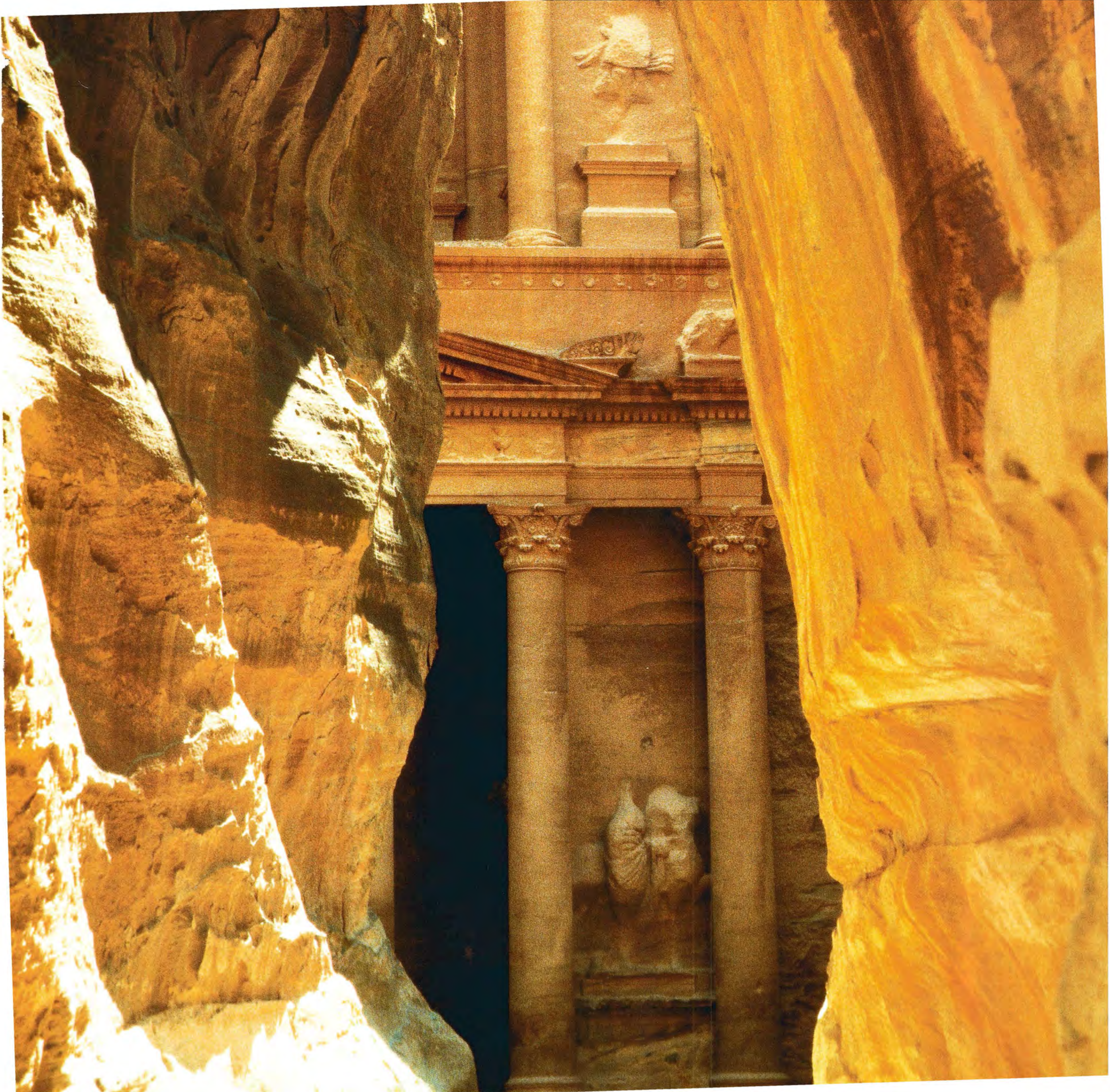
güvenini kazandıktan sonra çevresindekilere, mezarı Petra'nın yukarısında bir bölgede bulunan Musa Peygamber'in kardeşi Harun'a mezarında bir adak adamak istediğini söylemeye başladı. Çabaları sonunda sonuç verdi; heyecanlı ve sürprizlerle dolu bir yolculuktan sonra Petra'nın dış duvarlarındaki kayalıklara kadar ulaşmayı başardı. Yaklaştıklarında, yaklaşık 1.5 km uzunluğunda ve 2 m yüksekliğinde bir boğaz şeklindeki girişi fark etti. Burckhardt, uzun kayalık duvarlar boyunca antik ilahlar adına yapılan adak taşları, nişler, yazıtlar ve rölyefler gördü. Kendisine eşlik eden rehber bu yolun bölgeler arasındaki iletişimi sağlamak için yerel halk tarafından yoğun olarak kullanılan bir yol olduğunu ve hacılar için ise, kutsal şehre girmeden önce ruhsal hazırlıklarını yapabilecekleri bir uzunlukta olduğunu anlattı.

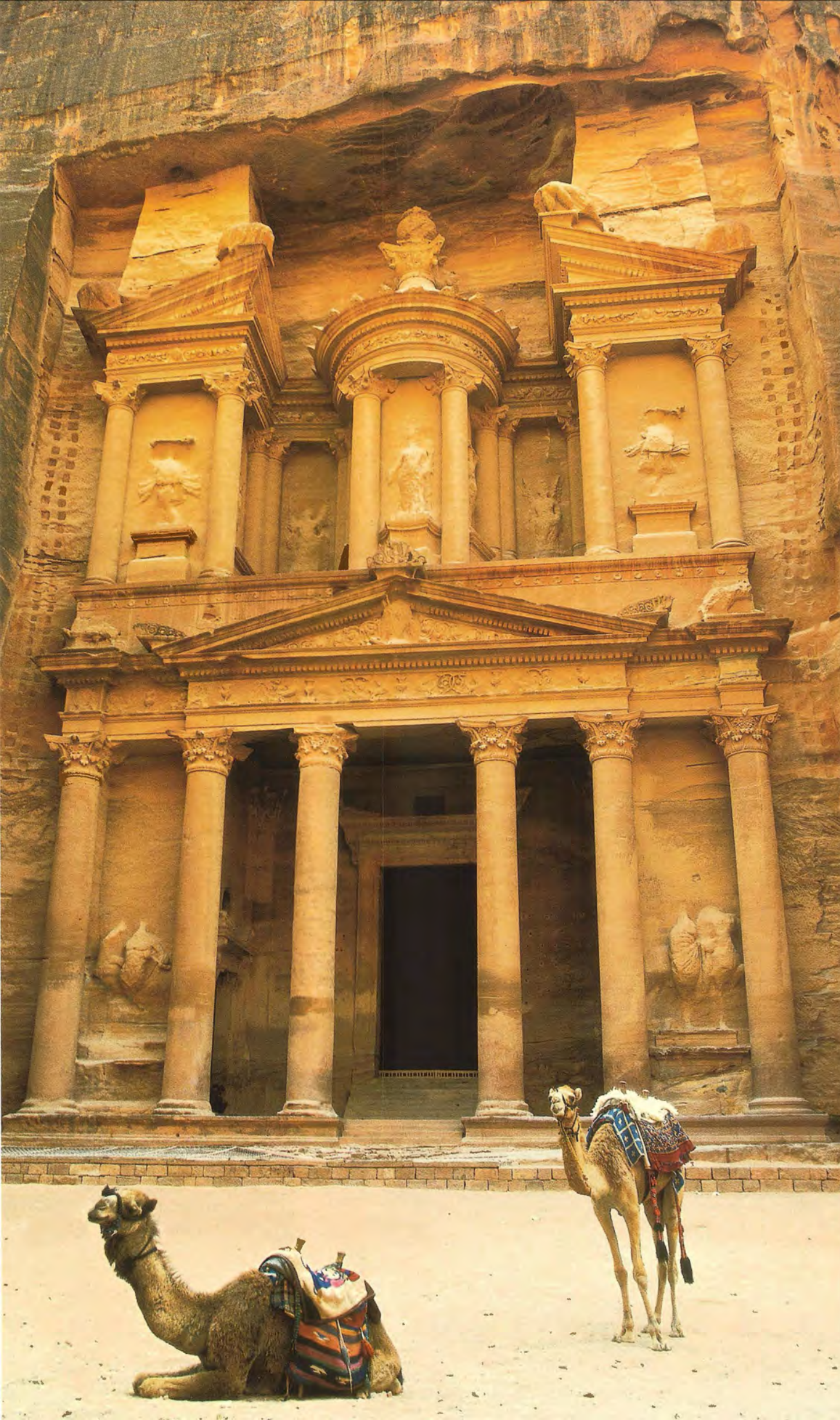

Beklenmeyen bir şölen

Araştırmacı Johann Ludwig Burckhardt geleneksel Arap kıyafetleri içinde. Alta, kayalara oyulmuş "Kral Mezarları". Sol taraftaki yapı "Saray Mezarlığı", sağ taraftaki ise "Korint Mezarlığı" olarak adlandırılır. Yan sayfada, girişin (Sığ) ardında "Firavun'un Hazinesi" olarak bilinen yapının ön cephesi görülüyor.

Firavunun hazinesi

Yerel efsaneye göre, binanın ön cephesinde üstte duran bir testinin içinde Firavun III. Ramses'e (sağda) ait bir hazine bulunuyordu. Siq'den geçen Bedeviler ona sahip olabilmek için bu testiye ateş edip onu parçalamaya çalışırlardı. Gerçekte, yapı Nebati kralı III. Aretas'ın anıtsal mezarıdır.

TAŞLARA GÖMÜLMÜŞ BİR ŞEHİR

Tıpkı kendisinden sonra bölgeyi araştırmaya gelecek diğer gezginler gibi, bundan sonra bulacaklarının hayali genç ve cesaretli araştırmacının şevkini daha da arttırmıştı. Bugün Siq olarak anılan geçidin duvarlarının birbirlerine en çok yaklaştığı bölgede Burckhardt farklı bir ışık fark etmeye başladı. Birkaç adım daha attığında bakmaya doyamadığı bir manzara ile karşı karşıyaydı: Kayalara kazılmış, bir kanyonun duvarlarından çıkmış gibi duran görkemli yapılar. Yuvalarından uğramış gibi bakan gözlerinin önünde duran El-Khazna, yani "Hazine", pembe kumtaşına kazılmış, tamamıyla Helenik özellikler gösteren muhteşem bir anıttı. Çölün ortasındaki bu bilinmeyen yerde, Ürdün'ün başkenti Amman'dan 250 km uzakta, böylesi bir yer nasıl olabilirdi? 40 m yüksekliğinde ve 20 m genişliğindeki korint tarzı bu cephenin burada ne işi vardı? Diğer yandan anlatılan efsanelere göre bu, ayrıca yüksek bir noktaya konan ve içi bir firavunun hazinesi ile dolu tepsi efsanesiyle de bağlantılı bir eserdir.

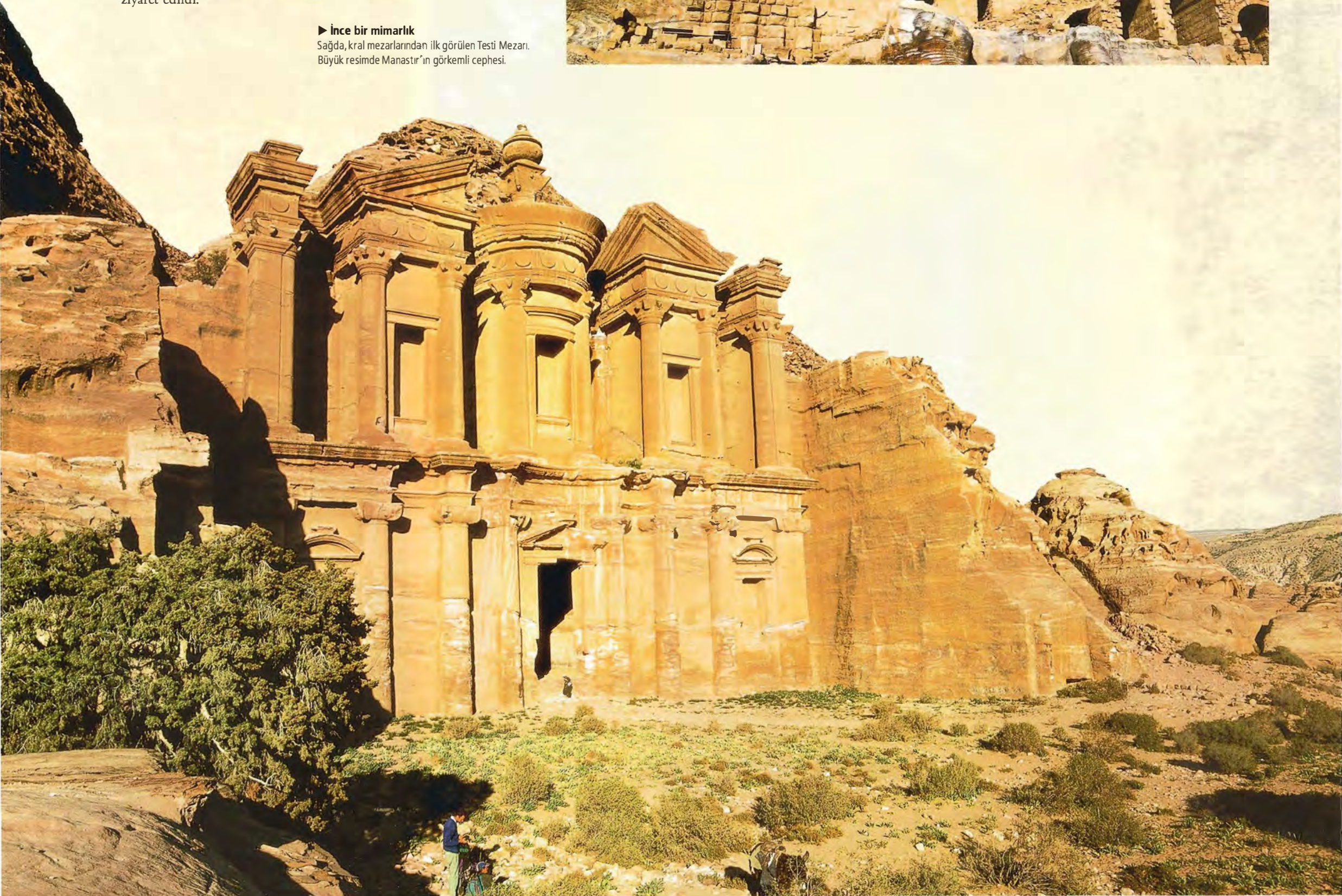
Ancak Burckhardt hiçbir zaman El-Khazna'nın içine girememiş ve alçı ile süslenmiş iç salonlarını görememiştir.

KAYALARA OYULMUŞ MUHTEŞEM CEPHELER

Burckhardt, fazla belli etmeden gördüklerini çiziyor, böylelikle yerin tam bir eskizini çıkartmaya çalışıyordu. Gizli şehrin inanılması zor bir çekiciliği vardı. Pembe kumtaşı duvarların günbatımında ve günün çeşitli saatlerinde ışığa göre oluşan ton değişiklikleri gerçekten büyüleyiciydi. Ancak şüphelenmeye başlayan rehberinin daha çok dikkatini çekmemek için Burckhardt görülecek her yeri ziyaret etmek yerine, Gebel Harun'a kadar gidip, Harun'un mezarını ziyaret ettikten sonra bulduklarından tatmin olmuş bir şekilde geri döndü. Coşkusu diğer gezginlerin iştahını kabarttı ve Petra'nın batı dünyası tarafından tanınmasının yolunu açtı. Dolayısıyla Siq'ten geçildiğinde görülen muhteşem Cepheler Yolu, Onyediler Mezarı, Testi Mezarı, diğer adıyla Saray Mezar, Arabistan'ın eski yöneticisi Sextus Florentinus Mezarı, aynı zamanda manastır olarak da bilinen El Deir ve Petra'yı oluşturan diğer tüm mezar anıtlar birçok gezgin tarafından ziyaret edildi.

► İnce bir mimarlık

Sağda, kral mezarlarından ilk görülen Testi Mezarı. Büyük resimde Manastır'ın görkemli cephesi.

NEBATİLERİN BAŞKENTİ

Eski dönemlerde 20 bin kişinin yaşadığı şehirde kuvvetli bir su dağıtım sistemi bulunuyordu. 7 bin kişilik muhteşem tiyatrosunun yanında suçluların canlı canlı atıldıkları derin bir de çukur mevcuttu. Şehir, aynı zamanda Akdeniz, İran Körfezi ve Kızıldeniz'den gelen tüccarların uğrak yeri idi. Bu şehir kimler tarafından ve ne zaman inşa edilmiş olabilirdi?

Burckhardt şehri görür görmez Nebatiler'in başkenti olduğunu düşünmüştü. Nebatiler, kökenleri tam olarak bilinmeyen, MÖ IV. yüzyılda bölgeden tamamen silinmiş bir ırktı. Güney Ürdün'ü işgal ettikten sonra bölgede kuvvetli bir ticaret ağı oluşturmuş ve Akdeniz'e kadar baharat, tütün, mür (bir çeşit reçine) ticareti yapmışlardı. İsa'nın doğumundan birkaç on yıl önce, Kral III Aretas ve halefleri döneminde Nebatiler en parlak dönemlerini yaşamışlardı. Sonraki yıllarda, Nebatiler tarımda oldukça kuvvetlendiler ve bölgede gittikçe artan Roma etkisini uzak tutmayı başardılar. MS 106'da İmparator Trajan'ın isteği üzerine Nebatiler Roma'nın Arabistan eyaletinin bir parçası olarak Roma yönetimine geçti ve başkentleri de Basra olarak değiştirildi. Petra ise ana şehir olarak kaldı ve buradaki düzen çok fazla değişmedi.

TAŞLARIN ARASINA GİZLENMİŞ SIRLAR

Petra yüzyıllar boyunca son derece prestijli bir görev üstlendi. Hatta 358 yılında Bizans İmparatorluğu'na bağlı bölge piskoposluğunun ana merkezi haline gelmişti.

Çöküşü ve tarih sahnesinden silinmesi ise son derece ani oldu. Bölgede gerçekleşen bir seri deprem şehrin büyük bir kısmını yıktı. Zarar gören binalar tekrar onarılmadı ve Petra her anlamda bir düşüş dönemine girdi. 7. yüzyıla gelindiğinde artık bölgede adı çok az geçer olmuştu. Kısa zaman sonra gezginlerin gündeminden, dolayısıyla da gezi notlarından çıktı. 1100'lü yıllarda Haçlılar'ın bölgeyi işgal etmesinden sonra, Moysa Vadisi olarak tekrar gündeme geldi. Bundan sonra ise yokluğa karıştı. Herkes Petra'yı unuttu ve sadece bölge halkının bildiği bir sır olarak kaldı. Ludwig Burckhardt'ın gelişi herkesi bu uykudan uyandırıp geçmişin en önemli hazinelerinden birini tüm dünyaya yeniden tanıttı.

Peki, gerçekte burayı kim inşa etmişti?

Petra'nın simgesi haline gelen muhteşem El-Khazna, MS 2. yüzyılda yapılmıştır. İlk mezarlar ve tapınakların yapım tarihiyse MÖ 300'lere

◀Petra'nın efendileri

Üstte solda, Petra'dan getirilen bir heykel parçasında kimliği belirsiz bir kişi görülüyor. Bir rahip ya da hükümdar (MS 1. yüzyıl) olabileceği düşünülüyor. Altta, kayaların kesilmesi ile oluşturulan merdivenleriyle büyük tiyatronun kalıntıları.

► Antik ibadet merkezi

Petra'ya yukarıdan bakan, Gebel ed-Deir tepesindeki Manastır (Manastır Dağı). Burada tüm şehre hakim bir manzara vardır.

Ön cephelerin yolu

Tiyatronun sırt kısmında dizili, şehrin üst sınıflarına ait bir seri mozole. Altta, Petra'da bulunan bir heykel parçası. Büyük ihtimalle Roma döneminden bir kartal.

kadar uzanır. Araştırmacılara göre Petra'nın yapımına Nebatiler'den çok daha önce başlanmıştır. Beida bölgesinde, Nebatilere ait askeri bir yerleşim bulunmuştur. Geçmiş neolitik döneme kadar giden yerleşim üst üste kurulmuş altı ayrı kattan oluşmaktadır.

MÖ 7. binyıla dayanan kalıntılarda bulunan örneklerin benzerleri Petra'dakilerin de aynısıdır. Bilindiği kadarıyla, MÖ 1000'li yıllarda bölgede Udumiler yaşamaktaydı. İncil'e göre İsrailoğulları'nın soyundan gelen bu ırk, Musa'nın yönetimindeki Yahudilerin bölgeye girmesine izin vermemiştir. Onlardan günümüze kalanlar evler ve yağmur suyunu toplamaya yarayan sarnıçlardır. Ayrıca anlatılanlara göre Musa'nın kardeşi Harun'un mezarı da Petra yakınlarındaki bir tepenin üzerinde yer alır. Ancak buradaki kırmızıdan pembeye, oradan turuncuya dönen kayaların içine bu gizli şehri kimlerin yaptığı hala bilinmemektedir. Bugün bile bu harika şehri görmek isteyenlerin kayaların arasından uzanan o dar ve uzun boğazı ya yürüyerek ya da at sırtında geçmesi gerekir; tıpkı zamanda geriye doğru yapılan bir yolculuk gibi...

BABİL

HER ŞEYİN BAŞLADIĞI YER

EN ESKİ EFSANELERİN KAYNAĞI, insanlığın birçok konuda ilk adımlarını attığı yer; Antik Babil'dir. Mezopotamya'nın bereketli toprakları, birçok uygarlığa yurtluk etti ve bize önemli kültürel mirasların yanı sıra, birçok cevaplanmamış soru bıraktı.

Bağdat'ın güneydoğusunda, 1899 yılında önemli bir takım kalıntılara ulaşıldı. Burası efsanevi Babil'in İhtar Kapısı'ydı. Şehir, Kral II. Nebukadnezar'un emriyle yeniden yapılmasından 1000 yıl sonra, MÖ 600'lerde tekrar doğuyordu.

Alman arkeolog Robert Koldwey, kendi yönettiği kazılarda konum olarak antik dönem tarihçisi Yunanlı Herodot'un anlattıklarını temel almıştı. Herodot, MÖ 400 yıllarında Babil'i dünyada şimdiye kadar görülmuş en güzel şehir olarak anlatmıştı.

Babil'in hikayelere konu olan diğer bir özelliği de, halkının hırsı ve cüretkarlığı nedeniyle Tanrı tarafından cezalandırılmasıdır. İncil'de Yaradılış bölümünde gökyüzüne doğru uzanan bir kuleden bahsedilir: Efsanevi Babil Kulesi.

Anlatılanlara göre, kule Nuh'un takipçileri tarafından inşa edildiğinde dünya üzerinde konuşulan tek bir dil vardı ve herkes birbirini anlıyordu. İnsanların kendisine ulaşmaya çalışmasına sinirlenen Tanrı, gökyüzünde çok yüksek bir noktaya ulaşan Babil Kulesi yüzünden insanları cezalandırmaya karar verdi. Dillerini karıştırıp onları dünyanın çeşitli yerlerine gönderdi.

Aslında Babil Kulesi, Mezopotamya'da inşa edilmiş tek kule değildi. Babil Kulesi, şehrin tam ortasına inşa edilmiş, bölgeye has kule şeklinde bir tapınaktan, bir "ziggurat"tan başka bir şey değildi. İnsanların hırslarından dolayı tanrı tarafından cezalandırılmalarını sembolize etmek için Babil Kulesi'nin seçilmiş olmasının sebebinin Yaradılış'ta anlatıldığı gibi, Yahudilerin MÖ 500'lerin sonunda Kral II. Nebukadnezar tarafından esir edilmesi olabileceği düşünülmektedir.

Bulutlara kadar uzanan bir kule

İncil'de anlatıldığı şekliyle ucu göklere uzanan Babil Kulesi. 1563 yılında Flaman Pieter Brueghel tarafından yapılmış bir resim. İkonografi klasik dönem yazarlarının tasvirlerine dayandırılmıştır: Sekiz katlı bir seri, birbiri üzerine dizilmiş ve dışarıdan tüm çevresini dönen bir yol. Üstte, Babil tanrısı Marduk.

REFAH İÇİNDE VE İLERİ BİR TOPLUM

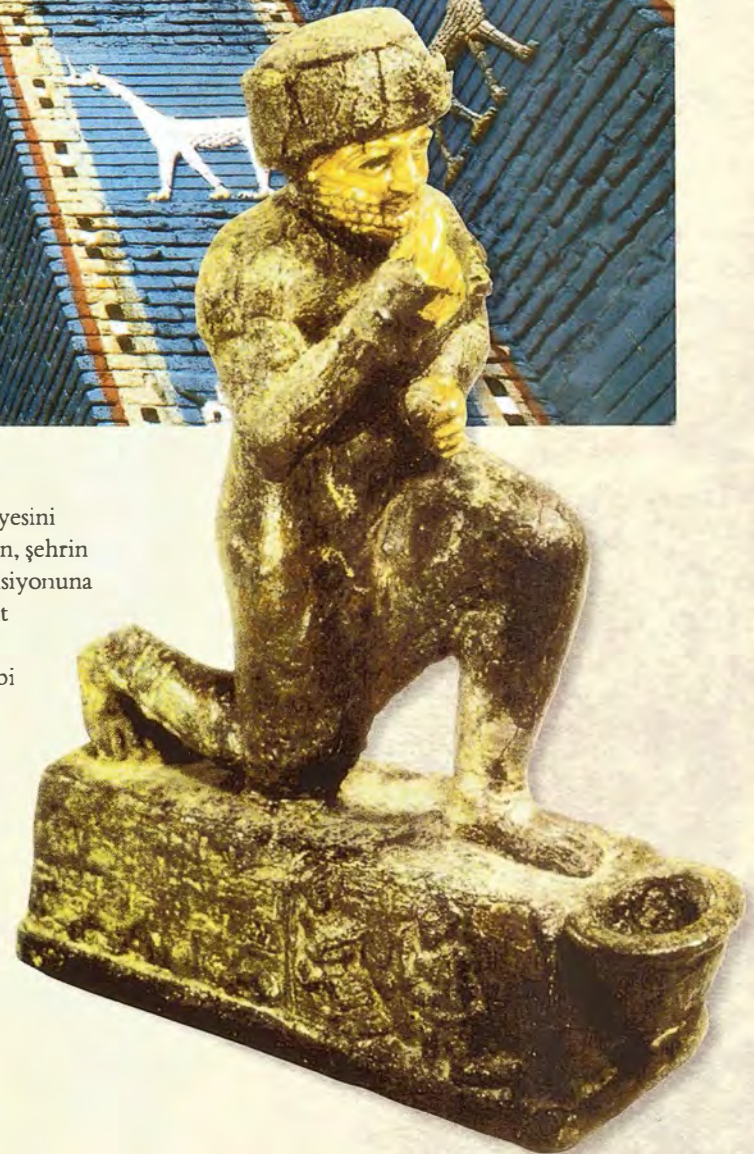
Babil'in tarihi günümüzden 5000 yıl öncesine, Mezopotamya'nın Dicle ve Fırat nehirleri tarafından sulanan bereketli topraklarında ilk medeniyetin doğmasına kadar uzanır.

Nereden geldikleri tam olarak bilinmeyen bu halk; insanlık tarihinin değişiminde ve gelişiminde büyük etkisi olan bu toplumu hakkındaki bilgiler son derece kısıtlıdır. Arkeologların bölgede yaptıkları kazılarda elde edilen bilgiler sayesinde kendilerinden sonraki uygarlık olan Sümerlerle ilgili birçok şey bilinmektedir. Mezopotamya uygarlıkları inşa ettikleri ihtişamlı saraylar, diğer yapılar ve ince işçilik isteyen sanat eserleri dışında gerçek bir medeniyetin kurulmasında da son derece önemli bir rol üstlenmişlerdir. Arkeologların söylediklerine göre yazıyı ilk bulanlar Sümerler'di. İlk yasalar, ilk filozofik düşünceler, ilk devlet-şehirler ve teknolojik alanda da ilk tekerlek ve ilk baskı sistemi de Sümerler tarafından geliştirilmişti. Botanik ve zooloji bilgileri oldukça güçlüydü. Ayrıca eczacılık, cerrahi, coğrafya ve astronomi alanlarında

da oldukça ilerlemişlerdi. Mezopotamya'da ulaşılan refah seviyesini anlamak için bugün Berlin'deki Bergama Müzesi'nde bulunan, şehrin sekiz girişinden biri olan ihtişamlı İhtar Kapısı'nın rekonstrüksiyonuna bakınak yeterlidir. Orijinal kapı 14 m yüksekliğinde ve kobalt süslemelerle bezeliydi. Üzerinde mine ile bezenmiş tuğlalar, Mezopotamya uygarlığının tanrılarına ait, boğa ve ejderha gibi 500 hayvanın resimleri ve kabartmaları işlenmişti.

▲ Heybetli bir giriş

Boğa ve ejderha resimleriyle süslenmiş ışıltılı İhtar Kapısı'nın yeniden yapımı. Kapıdan Tören Caddesi'ne giriliyordu. Buradaki duvarlar mine işlemeli tuğlalar ve uzun bir sıra şeklinde sıralanan İhtar'ın kutsal aslan kabartmalarından oluşuyordu (Üstte solda detayı görülmektedir). Sağda ise şehirden biri dizlerinin üzerinde dua ederken resmedilmiş (MÖ 18. yüzyıl).

DÜNYANIN EN GÜZEL ŞEHİRİ

Babil'in ilk zigguratı MÖ 1700'lerin ortasında Hammurabi tarafından inşa edildi. Onun döneminde Mezopotamya'da eşi benzeri olmayan bir kültürel gelişme yaşandı; sanat, matematik, edebiyat alanında büyük ilerlemeler görüldü. O zamanlar, günümüzde olduğu kadar birbirinden ayrı olarak algılanmayan astronomi ve astroloji bilimleri de bu dönemde çok gelişti. Sümer halkı bazı yasalarla yönetilmeye başlandı. Yine Hammurabi döneminde reforma yönelik, ilerleme kanunları yazıldı ve sonrasındaki uygarlıklara örnek oluşturdu. MÖ 1750 yılında Hammurabi'nin ölümünden sonras aynı ilerleme devam ettirilemedi. Babil için bin yıla yakın süren zorlu bir dönem başladı. Hitit ve Asur uygarlıkları Babil'in yeniden güçlenmesine izin vermedi. Bunlara rağmen Babil, MÖ 600'lerin başında yönetime gelen II. Nebukadnezar döneminde dünyanın en güzel şehri unvanını kazandı.

Şehir duvarlarından başlayarak tüm yapılar büyümeye başladı. 18 km'ye yayılan, iç içe geçmiş iki halka şeklindeki yüksek şehir duvarları oldukça etkileyiciydi.

HAMMURABI KANUNLARI

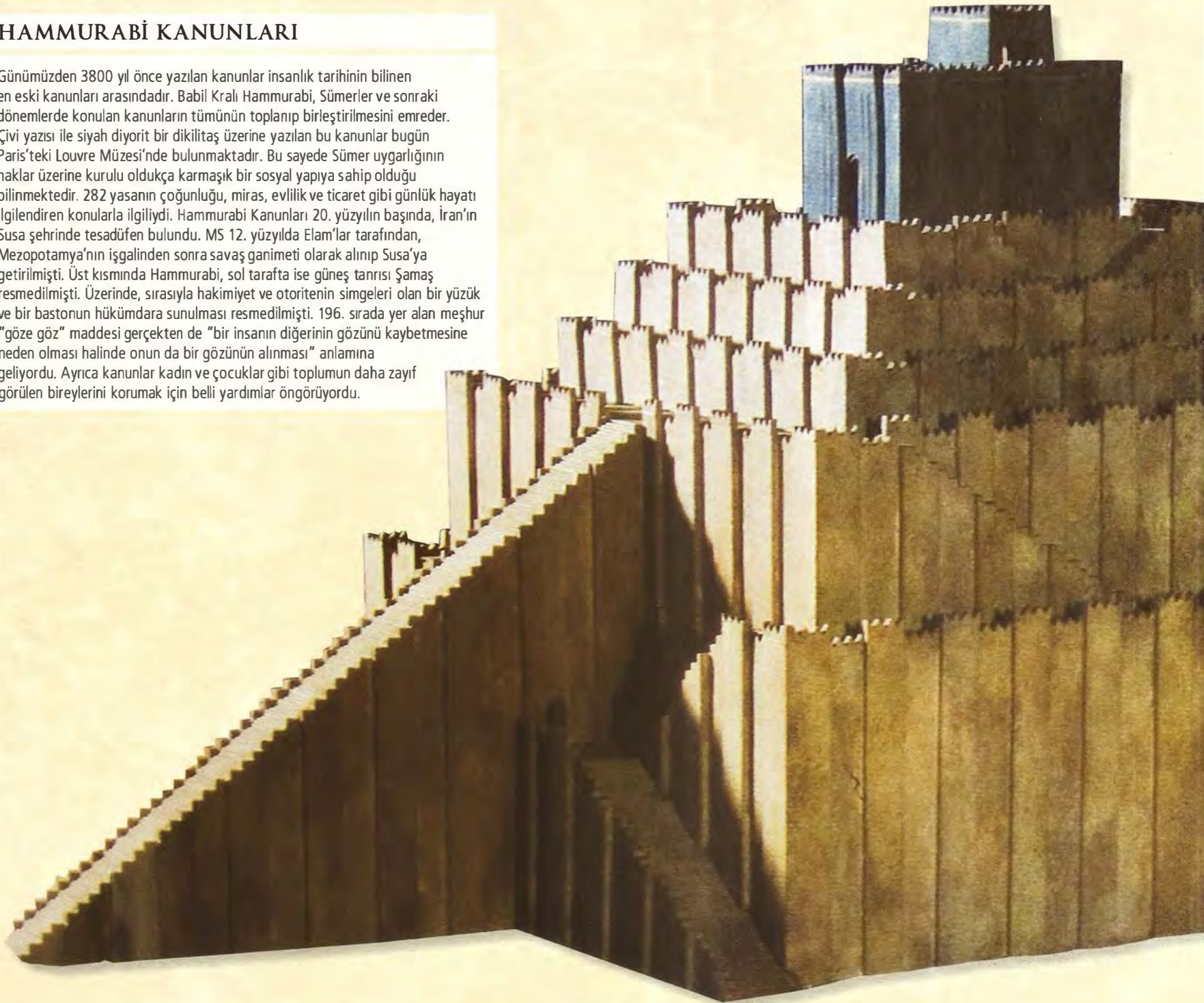
Günümüzden 3800 yıl önce yazılan kanunlar insanlık tarihinin bilinen en eski kanunları arasındadır. Babil Kralı Hammurabi, Sümerler ve sonraki dönemlerde konulan kanunların tümünün toplanıp birleştirilmesini emreder. Çivi yazısı ile siyah diyorit bir dikilitaş üzerine yazılan bu kanunlar bugün Paris'teki Louvre Müzesi'nde bulunmaktadır. Bu sayede Sümer uygarlığının haklar üzerine kurulu oldukça karmaşık bir sosyal yapıya sahip olduğu bilinmektedir. 282 yasanın çoğunluğu, miras, evlilik ve ticaret gibi günlük hayatı ilgilendiren konularla ilgiliydi. Hammurabi Kanunları 20. yüzyılın başında, İran'ın Susa şehrinde tesadüfen bulundu. MS 12. yüzyılda Elam'lar tarafından, Mezopotamya'nın işgalinden sonra savaş ganimeti olarak alınıp Susa'ya getirilmişti. Üst kısmında Hammurabi, sol tarafta ise güneş tanrısı Şamaş resmedilmişti. Üzerinde, sırasıyla hakimiyet ve otoritenin sembolleri olan bir yüzük ve bir bastonun hükümdara sunulması resmedilmişti. 196. sırada yer alan meşhur "göze göz" maddesi gerçekten de "bir insanın diğerinin gözünü kaybetmesine neden olması halinde onun da bir gözünün alınması" anlamına geliyordu. Ayrıca kanunlar kadın ve çocuklar gibi toplumun daha zayıf görülen bireylerini korumak için belli yardımlar öngörüyordu.

Arkeologların gün ışığına çıkardığı Tören Caddesi'nin genişliği yaklaşık 20 m'yd. Yanlarında parlak mavi seramiklerle kaplanmış duvarlar bulunuyordu. Yol, görkemli İhtar Kapısı'ndan başlıyor ve Babil'in baş tanrısı Marduk'un adına yapılmış tapınağa kadar devam ediyordu. Nebukadnezar tapınağın yapımında hiçbir kısıtlamaya gitmemişti. Hatta içinde tamamıyla altın kaplı bir oda bile yaptırdığı iddia edilmektedir.

Anlatılanlara göre kral Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olarak değerlendirilen meşhur Babil Bahçeleri'nin yapımında da oldukça cömert davranmış, hiçbir masraftan kaçınmamıştı.

Meşhur kanıtlar

Babil'de II. Nebukadnezar zamanında baş tanrı Marduk adına yapılan ziggurat. Solda Hammurabi Kanunları: Hükümdar, tahtta oturan Güneş tanrısı Şamaş karşısında ayakta dururken resmedilmiş.

MUHTEŞEM ASMA BAHÇELERİ

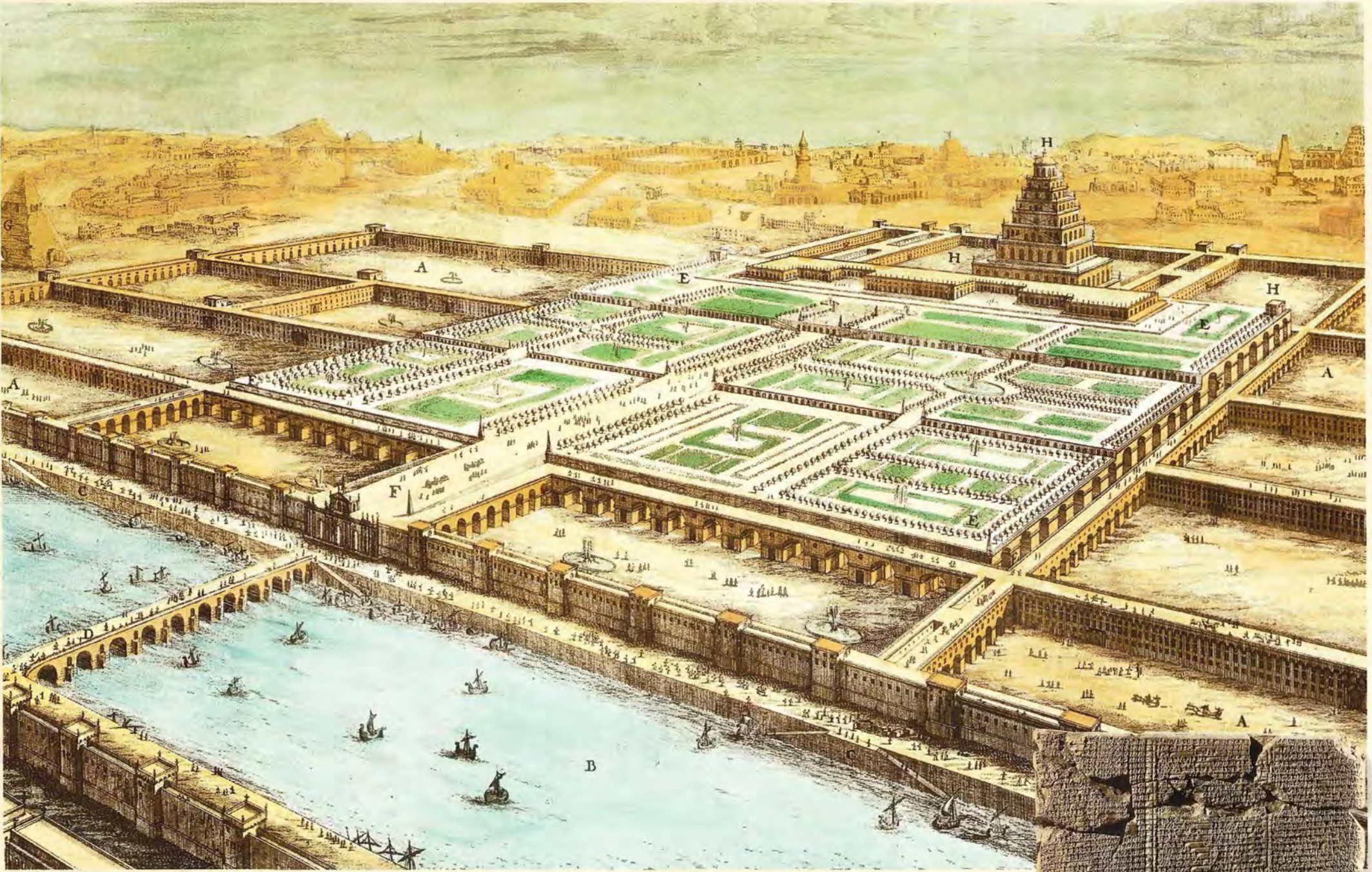
Klasik dönem yazarlarının anlattıklarına göre “bitkiler yer seviyesinin üzerinde, havada büyüyorlardı. Ağaçların kökleri toprağın üzerinde bir çatı oluştuyordu. Bahçelerin altında onları havada tutan taş sütunlar bulunuyor ve bahçenin altındaki tüm alan sütunların üzerinde işlenmiş mermer temeller üzerinde yükseliyordu”. Nebukadnezar, bu asma bahçeleri memleketi Medes’e hasret kalan karısı Amytis için bizzat kendisi tasarlamıştı. Bugün İran topraklarında bulunan Medes, o dönemde Babil’den çok daha yeşildi. Kral, bitum taşı ve çeşitli reçineler üzerine dev teraslar inşa ettirdi. Her katta bitkileri sulamak için bir havuz olduğu ve bu havuzların Fırat Nehri’nden dev tekerleklerle çıkarılan su ile doldurulduğu söylenir. Kraliçenin beğenisini kazanmak için bahçelerde tüm dünyadan getirilmiş en güzel bitkiler bulunuyordu. Bitkilerin muhteşem çiçekleri ve ağaçların çok tatlı meyveleri vardı. Her şey bereket içinde yetişiyordu. Babil’in Asma Bahçeleri’nin ünü zaman içinde ağızdan ağıza dolaşarak dağları aştı ve yüzyıllar boyunca tarih ve anı kitaplarında anlatıldı. Ancak bu ihtişamlı bahçelerden günümüze hiçbir şey ulaşamadı. Babil’den günümüze kadar ulaşan ve yüzyıllar boyu en muhteşem şehir olarak anılmasını sağlayan yapıysa meşhur zigguratır. Bu muhteşem kule insan hırsını sembolize eder. Kule, birkaç yüz metre yüksekliğindeydi. Sekiz seviyeye ayrılmıştı. Piramit şeklindeki kulenin en tepesindeki tapınakta tanrıyı görmek için kullanılacak altından bir masa ve bir yatak bulunduğu iddia edilir.

► II. Nebukadnezar

Resimde büyük hükümdarın (en sağda) eşi adına yaptırdığı masalsi Asma Bahçeleri tarihçilerin tahminlerine göre resmedilmiş.

ÇIĞIR AÇAN FIRTINA

Babil, yılın belli dönemlerinde periyodik olarak taşan Fırat Nehri kıyılarında kurulmuştu. Ancak Antik Mısırlılar tarafından tanrının bir lütfu olarak değerlendirilen su taşkınları Mezopotamya halkı tarafından tanrının kendilerini cezalandırması olarak algılanıyordu. Taşkın zamanlarında ziggurat hem insanlar, hem de hayvanlar için bir sığınak görevi görüyordu. Taşkınlar öncesinde yer altından çıkartılan bitum taşı zigguratın duvarlarını güçlendirmek, suyun içeri girmesini önlemek için kullanılıyordu. Sümer kil tabletlerinden günümüze kadar ulaşan bilgilere göre bir keresinde taşkınlardan dolayı Ur şehri tamamen sular altında kalmıştı. Sadece ziggurat suların üzerinde kalabilmişti.

“Rüzgar altı gün ve altı gece boyunca esmişti, fırtına ve su taşkınları bütün dünyayı sarmıştı. Fırtına ve seller dünyayı dev savaşçılar gibi kontrolleri altına almıştı. Yedinci günün şafağında güneyden gelen fırtına durulmuştu, denizler sakinleşmiş, sular çekilmişti.”

Bu denli güçlü bir doğa olayı karşısında tanrısal güçlerin devrede olduğunu düşünmek doğaldı. Efsaneye göre Babil’in sonunu hazırlayan olay da bu fırtına olmuştu. Nebukadnezar’ın ölümünden

sonra şehir yeniden bir çöküş dönemine girmişti. Şehrin tamamen son bulması ise, son kral olan, Nabonidus’nin oğlu Baltazar’ın dönemine rastlar. Efsaneye göre, verilen bir ziyafet sırasında Kudüs’ten gelen altın ve gümüşten yapılmış kap kacak kullanılmıştı. Aniden doğaüstü bir el, duvarın üzerine gizemli kelimeler yazıvermişti. Bundan kısa bir süre sonra, Babil halkı tarafından kurtarıcı olarak görülen Pers Kralı Büyük Kiros şehri ele geçirdi. Tarihler MÖ 539’du ve bu dönemden sonra Babil için zor bir dönem başlamıştı. MÖ 482 yılında Pers Kralı Serhas tarafından yerle bir edilen şehir, Büyük İskender’in şehri almasından sonra bile eski parlak günlerine dönemedi. Babil’den geriye az sayıda kalıntı, büyük bir efsane ve cevaplanamayan sorular kaldı.

► Şehir ve nehir

Babil’in harika görüntüsü: 18. yüzyılda yapılmış bu kabartmada kraliyet sarayı ve Fırat Nehri’nin karşısında bulunan meşhur Asma Bahçeleri görülüyor. Sağda Sümerler’den kalma kil tablette “Ur şehrinin sular altında kalması”na neden olan korkunç fırtına tasvir edilmiş.

UZAYLA HEYECAN VERİCİ BAĞLANTILAR

Cevaplandırılmayı bekleyen soruların en önemlilerinden biri, 5000 yıl öncesinde yaşamış bir uygarlığın nasıl olup da bu kadar kısa sürede böylesi ileri bir medeniyet kurmayı başardığıdır. Mezopotamya uygarlıkları uzmanı ve çok satan kitapların yazarı Zecharia Sitchin bu soruya şöyle yaklaşmıştır: Araştırmalarına göre, mitolojik olarak değerlendirilen olayların arkasında gerçek hikayeler yatmaktadır. Ve bu hikayeler o kadar olağanüstüdür ki efsanelerle karıştırılmıştır. Sitchin'e göre, Sümerler başka birilerinden öğrendikleri bilgileri Mısırlılar'a aktarmıştır. Ve Sitchin'e göre bu "diğerleri" de Annunaki adlı bir gezegenden "dünyamıza gelen" canlılardır. Sümerliler'e tarih öncesi hallerinden çıkıp karmaşık yapıda bir medeniyet kurmayı öğretmişlerdir. Sitchin, buna kanıt olarak da günümüzde Berlin Müzesi'nde VA243 etiket numarası ile sergilenen, MÖ 2400'lerden, Akadlar'dan kalma bir silindiri gösterir. Silindirin üzerindeki kabartmada güneş ve güneş sistemindeki tüm gezegenler doğru oranlarda ve tam da olmaları gereken yerlerde resmedilmiştir. Bu bilgi, Sitchin'in tezlerini doğrulamak için tek başına ne kadar yeterlidir bilinmez. Tüm sorular hala açıklanmayı beklemektedir.

En eski astronomlar

Sümerlerin gökyüzüne olan ilgisi onları astronomik araştırmalara yöneltmiştir. Üstte, üzerinde tanrıların astral sembollerinin işlendiği taş tabletten bir detay. Ziggurat'lar (altta Ur'daki ziqqurat'dan bir görüntü) aynı zamanda gözlemevi olarak da kullanılıyorlardı.

PALMİRA

ÇÖLDE KAYIP BİR İNCİ

BUGÜN SURİYE TOPRAKLARINDA YER ALAN PALMİRA, geçmişte gezginleri kendine çeken bereketli, zengin ve görkemli bir şehirdi. “Çölün Gelini” olarak anılan bu şehrin, susuz toprakların ortasında nasıl bu kadar geliştiği yüzyıllar boyunca anlaşılamadı.

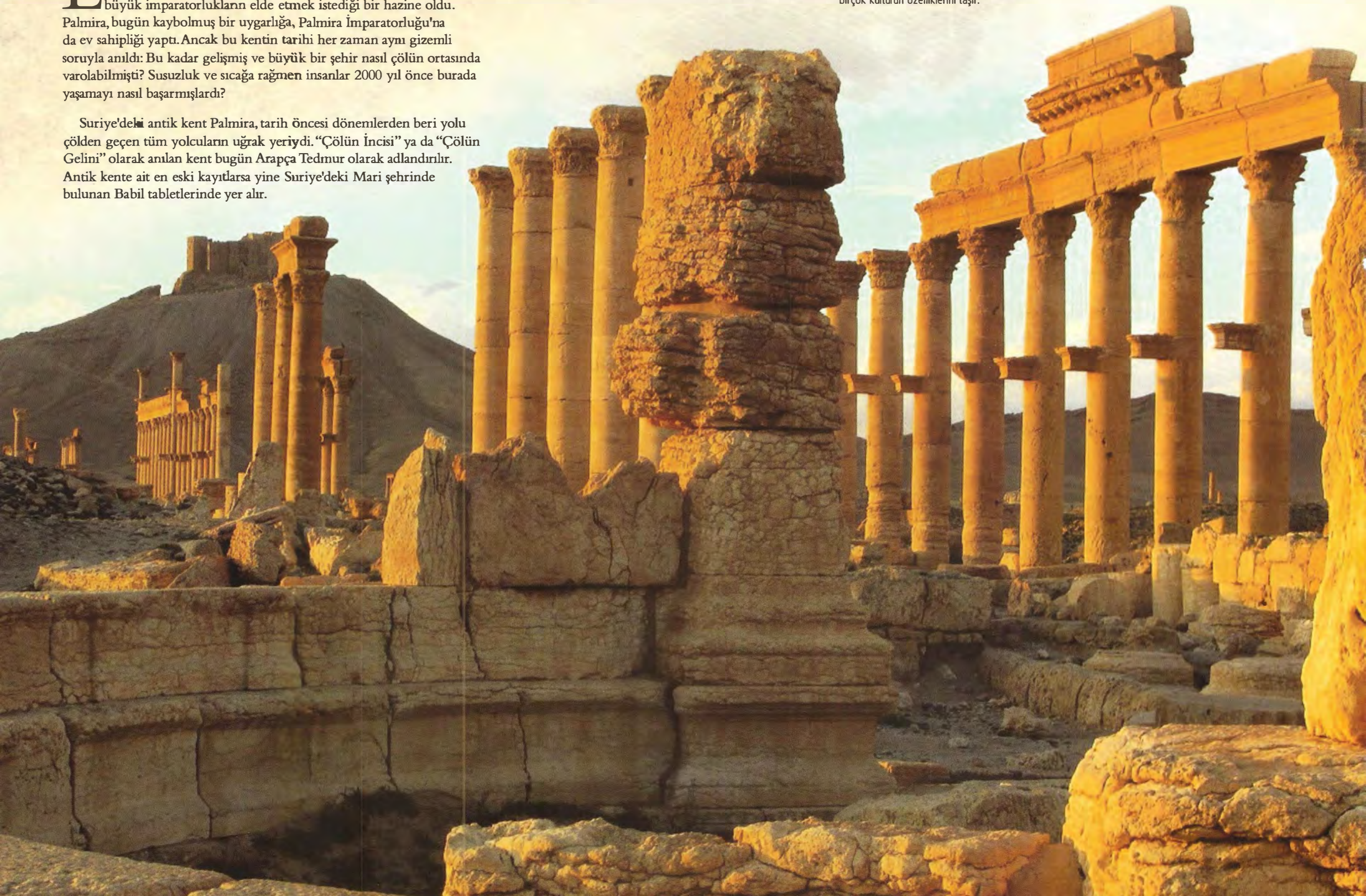
E ngin, kızgın kumlar arasında, sıcak rüzgarların estiği bir vaha tarihin eski günlerinden beri yolcuların ve ziyaretçilerin durağı; büyük imparatorlukların elde etmek istediği bir hazine oldu. Palmira, bugün kaybolmuş bir uygarlığa, Palmira İmparatorluğu'na da ev sahipliği yaptı. Ancak bu kentin tarihi her zaman aynı gizemli soruyla anıldı: Bu kadar gelişmiş ve büyük bir şehir nasıl çölün ortasında varolabilmişti? Susuzluk ve sıcağa rağmen insanlar 2000 yıl önce burada yaşamayı nasıl başarmışlardı?

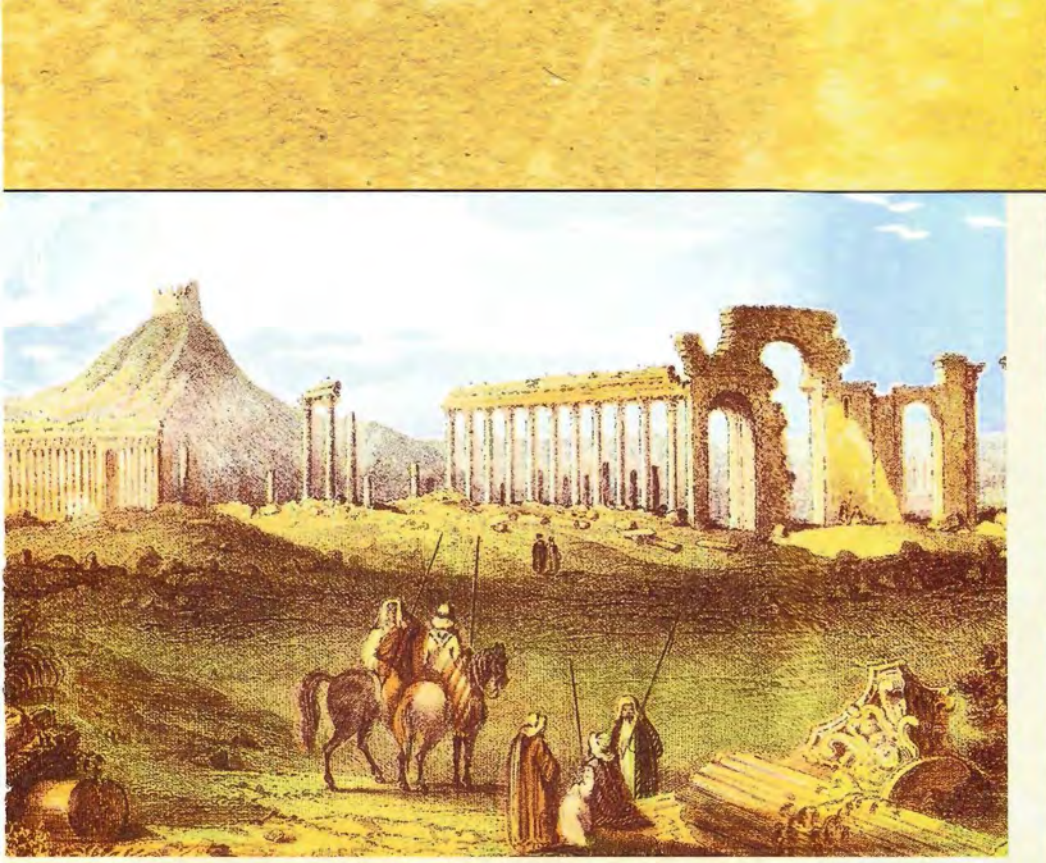
Suriye'deki antik kent Palmira, tarih öncesi dönemlerden beri yolu çölden geçen tüm yolcuların uğrak yeri. “Çölün İncisi” ya da “Çölün Gelini” olarak anılan kent bugün Arapça Tadmur olarak adlandırılır. Antik kente ait en eski kayıtlarsa yine Suriye'deki Mari şehrinde bulunan Babil tabletlerinde yer alır.

▲ Tarihi zarafet

Palmira'daki duvar kabartmalarının zarafeti göz doldurur. Şehrin mimarisi burada yaşayan birçok kültürün özelliklerini taşır.

İssız çöldeki bu efsanevi vaha, eşsiz mimarisiyle gün boyunca güneş ışıklarıyla adeta oyunlar oynar ve özellikle sabahın erken saatlerinde ve günbatımında, muhteşem renklere bürünerek ziyaretçilerine büyümlü bir atmosfer sunar. Bu muhteşem yapıların hikayesiye en az şehrin atmosferi kadar ilginçtir.

Palmira, İbranice yazılan Yahudilerin kutsal kitabı Tanah'da Davud'un oğlu Süleyman tarafından kurulan bir çöl şehri olarak geçer. Tanah'ın "Kralların İlk Kitabı" bölümünde ise Palmira'ya yine Süleyman tarafından kurulan Tamor veya Tamar şehri şeklinde rastlanır. Şehrin Arapça adı olan Tadmur; Süryanice-Aramice "Mucize" anlamına gelir. Palmira'da bulunan ünlü tapınağın ise Romalıların bölgeye gelmesinden 2000 yıl öncesinde inşa edildiği düşünülmektedir. Tapınağı çevreleyen geniş ve büyük sütunlar ve görkemli mimarisi, yapıyı efsaneleştiren özellikleri arasındadır.

Roma vatandaşı ve tarihçi Flavius Josephus da Tadmur'un Süleyman tarafından kurulduğunu yazmış ve şehrin Yunanca ismi Palmira'yı kullanmıştır. Bu ismin tam kaynağı ise hala çözilememiştir. Bölgede görülen palmye ağaçlarından kaynaklanan bir isim olabileceği gibi, mucize anlamına gelen Tadmur kelimesinin Yunanca'ya yanlış çevrilmesinden de doğmuş olabileceği söylenir.

MÖ 1. yüzyılda Palmira, Pers İmparatorluğu ve Akdeniz'i birbirine bağlayan, kervanlar için vazgeçilmez bir duraktı. Zenginliği ve güzelliğiyle tanınan şehir bu dönemde Roma İmparatorluğu'nun yönetimine geçti. Palmira böylece daha da fazla refaha sahip oldu.

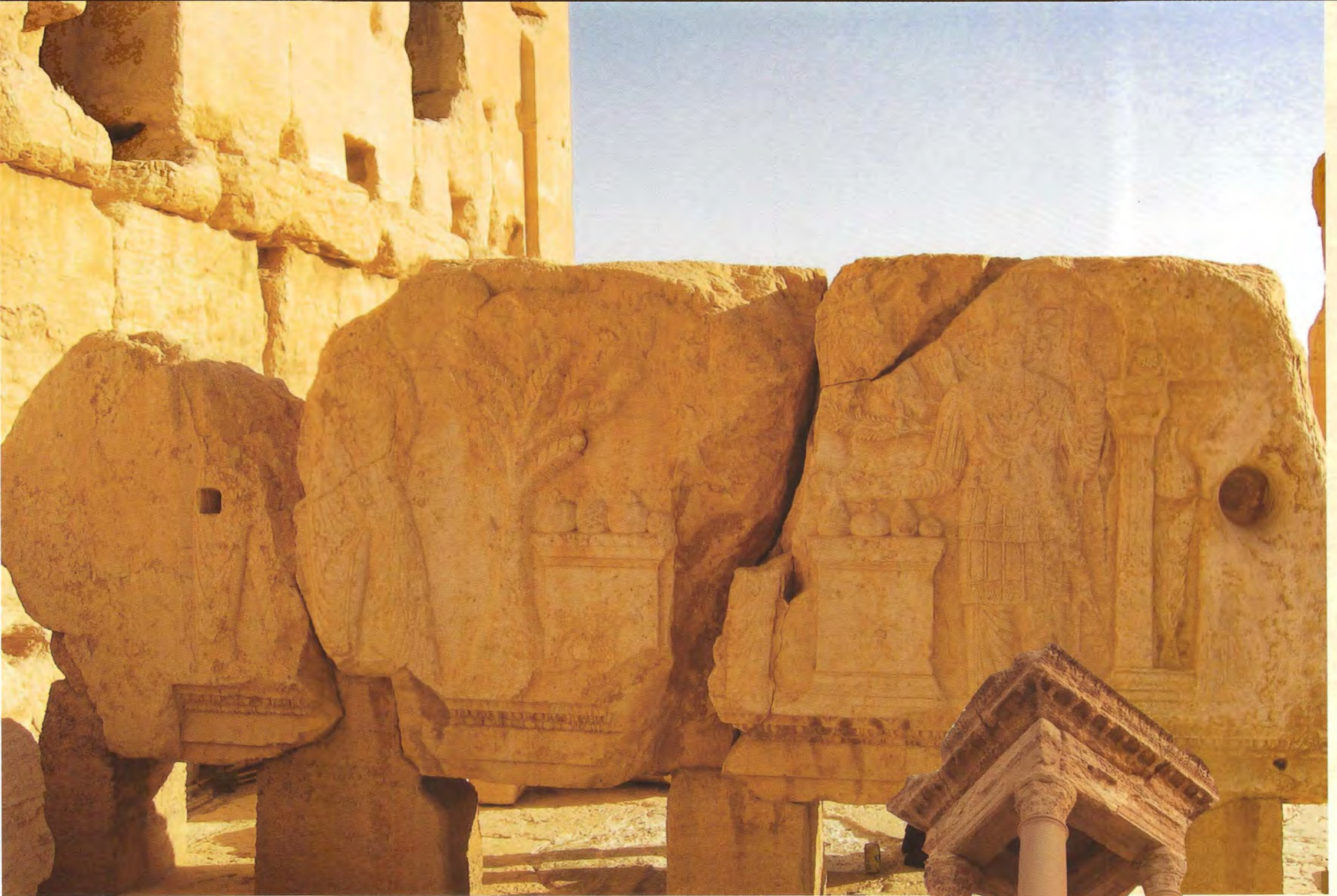
Tarihçilere göre Palmirali tüccarların İtalyan sularında gemileri vardı ve Hint ipek ticareti onların elindeydi. Bu sayede kent doğunun en zengin şehirlerinden biri haline geldi. Ancak bu süreçte Palmira, hiçbir zaman gerçek bir Roma kenti haline gelmedi. Onların kontrolündeyken bile halk, kendi kültür ve geleneklerini korudu.

◀◀ Bir dönemin yıldızı

Palmira kalıntılarındaki göz alıcı detaylar, şehrin bir dönem sahip olduğu görkeme dair ipuçları verir. Palmira ayrıca savaşçı kraliçesi Zenobia ile de ünlüdür. Yanda, Giovanni Battista'nın Kraliçe Zenobia'yı askerlerine emir verirken resmettiği tablodan bir detay.

Kent İslami dönemde de önemini korudu. Emevi halifelerinden Yezid Muaviye'nin annesi, Palmıralı Yakubî bir Hıristiyan'dı. Oğlunu sık sık kendi akrabalarının yanına götürerek onu çöl yaşantısına alıştırmaya çalıştığı bilinir. Yezid, burada düzgün bir Arapça öğrenme fırsatı buldu. Kendisinden sonra gelen pek çok Emevi halifesinin de bu nedenle çocukken çöldeki Arapların yanına gönderildikleri biliniyor. Buraya gönderilen Emevi prensleri aynı zamanda ata binme, avlanma ve savaşçılık gibi yönlerden de kendilerini geliştiriyorlardı. Halifelerden Velid, babası tarafından çok sevildiği için çöle gönderilmemiş ve Arapçası çevresinde alay konusu olmuştu.

Farklı kültürel kökenlerden gelen insanların birlikte yaşadığı Palmira, Roma İmparatorluğu'na karşı çıkarak burayı Palmira İmparatorluğu'nun başkenti haline getiren Kraliçe Zenobia ile efsanevi bir üne kavuştu. Tarihin bu unutulmaz karakterinin hayatı ise ne yazık ki günümüzde hala çözülmemiş gizemlerle doludur.

▲ Bel Tapınağı

Palmira'da, tapınak süslemeleri de oldukça çarpıcı biçimde kullanılmıştır. Bel Tapınağı, şehirdeki en iyi korunmuş yapı olarak görülür. Burada, Güneş ve Ay tanrılarını tamamlayan üçüncü tanrı Bel için ayınlar yapıldı. Üstte, Bel Tapınağı'ndan bir friz.

SAVAŞÇI KRALİÇE ZENOBIA

Zennube ve Zeynep adlarıyla da anılan efsanevi Kraliçe Zenobia'nın hayatı hakkında birbirinden farklı hikayeler anlatılır. En yaygın kanıya göre Zenobia'nın babası Zabaii ben Selim veya Iulius (ya da Julius) Aurelius Zenobius 229 yılında Suriye'de bir klan lideriydi. Annesiyse muhtemelen Mısırlıydı. Babasının ismindeki Aurelius ibaresi onun atalarının Roma vatandaşı olduğunu göstermekteydi. Zenobia, Palmira şehrinde doğdu ve büyüdü. Arap Emesa kraliyet ailesine mensuptu. Arap aristokrasisi içindeki bu aile Humus kökenliydi. Fas prensesi Julia Urania'nın ve Mısır kraliçesi VIII. Kleopatra'nın bu Emesa kraliyet soyundan olduğu bilinir. Bu hikayeye göre, Zenobia, Kleopatra'nın soyundan geldiğini sıklıkla belirtmiştir.

Zenobia, zekası ve güzelliğiyle tanınıyordu. Koyu bir tene, inci beyazlığında dişlere, siyah ve parlak gözlere ve güzel bir yüze sahipti. Melodik ve güçlü bir sesi vardı. İyi bir eğitim almış olan Zenobia, antik Yunanca, Aramice, Arapça ve Latince biliyor ve tarihe ilgi duyuyordu. Homeros ve Platon başta olmak üzere, Yunan yazarların çalışmalarını takip ediyordu. O dönemde erkeklere özgü eğlenceler olan avcılık ve içki içmekten de hoşlanıyordu.

Zenobia, 258 yılında Kral Septimius Odaenathus'la evlendi ve onun ikinci karısı oldu. Odaenathus'un ilk karısından olan oğlu Hairan'a üvey annelik yaptığı söylenir. Odaenathus Romalıların bölgede zayıflamasıyla Palmira bölgesinin tek hakimi haline geldi, Zenobia ise kralın her zaman destekçisi oldu. 266 yılında Zenobia ve Odaenathus'un oğulları Lucius Iulius Aurelius Septimius Vaballathus Athenodorus doğdu.

267 yılında Zenobia'nın kocası Odaenathus ve büyük oğlu Hairan suikaste uğrayarak öldürüldüler. Küçük oğlu Vaballathus'un henüz bir yaşında olması yüzünden, ülkenin başına Zenobia geçti. Kısa sürede Palmira İmparatorluğu'nun hakimiyet alanını genişletti. 269 yılında Palmira ordusu, Zenobia ve General Zabdas komutasında kanlı bir şekilde Mısır'a girdi. Romalı komutan Tenagino Probus'un kuvvetleri Palmiralıları Mısır'dan çıkarmayı denediyse de başarılı olamadı.

◀▲ Güçlü kadın savaşçının efsanesi

Tarihin güçlü kadın figürlerinden biri olan Zenobia'nın hikayesi çok sayıda sanatçıyı etkiledi ve birçok ressam tarafından işlendi. Yanda, William-Adolphe Bouguereau'nun 1850 tarihli, Zenobia'nın Aran Nehri kıyılarında çobanlar tarafından bulunuşunu anlatan resmi. Üstte, Palmira'nın 1838 yılında yapılmış bir gravürü.

Çokkültürlü bir tarih

Palmira'da yaşayan farklı kültürler dönemler boyunca dinlere de yansdı. Şehirde Marduk ve Ruda gibi Mezopotamya, Hadad, Ba'al ve Astarte gibi Suriye ve Athena gibi Yunan kültürüne ait tanrılara inanılıyordu.

İlham veren güzellik

Çölün incisi Palmira'nın 17. yüzyılda İtalyan bir ressam tarafından betimlenen kalıntıları.

PALMİRA'DA OSMANLI DÖNEMİ

Şehirde Osmanlı döneminden kalma Maanoğlu Fahreddin Kalesi, Palmira'nın muhteşem bir manzarasına sahiptir. Kaleyı Maanoğlu II. Fahreddin yaptırmıştır. Fahreddin'in mensup olduğu Maanoğulları Haçlı seferleri sırasında 12. yüzyılda Lübnan'a kadar gelip yerleşmiş ve burada Dürzi mezhebine girmişlerdi. Yavuz Sultan Selim'in Memluk seferi sırasında Osmanlılarla işbirliğine giren aile, sonradan Osmanlılara isyan etti. Maanoğlu II. Fahreddin ise Osmanlıların İran ve Avusturya ile savaş halinde olmasından istifade ederek Batılı devletlerle temasa geçti ve bağımsızlığını talep etti. II. Fahreddin, 1632'de yakalanarak İstanbul'a getirildi ve idam edildi.

Zenobia kendisini "Mısır Kraliçesi" ilan etti. Askerlerle birlikte at sürmesi ve kilometrelerce yürümesi dolayısıyla "Savaşçı Kraliçe" olarak anıldı. Zenobia'nın ordusu Anadolu'nun Ankara ve Kalkedon yakınlarına kadar olan bölgelerini kontrol altına aldı. Ardından Suriye, Filistin ve Lübnan tamamen ele geçirildi. Böylece Roma İmparatorluğu'nun denetiminde olan ticaret yollarının tümü Palmira İmparatorluğu tarafından kontrol altına alınmış oldu. Ancak Roma İmparatorluğu'nun intikamı acı olacaktı.

Zenobia'nın hayatı ticaret yollarını Romalılardan alması üzerine İmparator Aurelian ilk önce Zenobia'nın otoritesini tanıdı ancak 272-273 yıllarında Roma İmparatorluğu'nu birleştirmek üzere harekete geçti. Antakya yakınlarında Roma ordusuyla karşı karşıya gelen Palmiralılar, yenilerek Emesa şehrine kaçtılar. Ancak Roma ordusu burayı da işgal etmeden önce Zenobia Emesa'daki hazinesini kaçırmayı başaramadı. Oğluyla birlikte develer üzerinde kaçmaya çalışan Zenobia yakalandı ve esir olarak Roma'ya götürüldü.

◀ Kraliçenin kaçıışı

Solda, Klasik akımdan birçok ressam gibi Nicolas Poussin de Kraliçe Zenobia'yı resmetti. Üstte, MS 200'lerden kalma bir kemer.

Zenobia'nın oğlunun Roma yolculuğu sırasında öldüğü söylenir. Bileklerine altın zincirler takılan Savaşçı Kraliçe, Roma'daki resmi geçit boyunca şehirde dolaştırıldı. Ancak Zenobia'ya bundan sonra ne olduğu hala bilinmemektedir. Ölüm orucu ya da hastalık sonucu öldüğü rivayet edilir. Ancak Aurelian tarafından affedildiği ve hayatını bir filozof ve öğretmen olarak geçirdiği de iddia edilir. Bir başka teze göre, Romalı bir valiyle evlenmiş ve kızları olmuştur. Bu teorinin kanıtı olarak da adına, Roma'daki bir yazıtta rastlanması gösterilmektedir.

ISSIZ ÇÖLDEKİ VAHANIN ESRARI

Araştırmacılar, yıllar boyunca Palmira'nın görkemini çölün ortasında nasıl varolabileceğini çözmeye çalıştılar. Sonunda, 2012 yılında bazı araştırmacılar bu konuda bulgulara ulaşmayı başardı. Suriyeli ve Norveçli araştırmacılar, şehri araştırmak yerine, biraz kuzeyindeki toprakları

▲ Büyüleyici ve gizemli bir silüet

Palmira'nın panoraması görenleri hala şaşırtacak güzelliğindedir. Ancak çölün ortasındaki bu kente nasıl su getirildiği ve buranın refah içinde yaşayan bir yer olduğu hala anlaşılamamıştır.

incelediler. Yüzeyde görünen yerleşim kalıntılarından örnekler olarak biraraya getirmeye çalıştılar.

Böylece antik yerleşim alanının görünenden çok daha büyük bir alana yayıldığı ortaya çıktı. Roma döneminden kalan unutulmuş köyleri keşfeden ekip, sonunda Palmira'nın bilmecesini çözmeyi başardı. Bulundukları yerin aslında bir çöl değil, daha çok bir step olduğunu ortaya çıkaran biliminsanları, otçul bitkilerin köklerinin, suların toprağa karışmasını engellediğini gördü. Böylece yağmur suları aralıklı derelerde ve vadilerde toplanıyordu. Palmira'da da bu yağmur suları, su rezervlerinde biriktirilerek kullanılıyordu. Suyun birikmesi için barajlar ve sarnıçlar inşa edilmişti. Bu hem şehre, hem de çevredeki köylere yaşamak ve ürünlerini yetiştirmek için su sağlıyordu. Böylece Palmira, asla gıdasız kalmıyordu.

Çevredeki çiftçiler, gelip geçen kervanlarla da işbirliği yapıyordu. Kervanların su ihtiyacını gideren çiftçiler, buradaki hayvanların gübrelerini toprağın bereketi için kullanıyordu. Palmira'nın bağımsızlık döneminde dışarıdan gelen kervanlardan alınan geçiş ücretleri de şehrin refahını artırıyordu.

Çölün İncisi Palmira'nın suyunun gizeminden sonra, Savaşçı Kraliçe Zenobia'nın hayatıyla ilgili gizemin nasıl çözülebileceği ise hala bilinmiyor.

► İmparatorluğa son bakış

Güçlü kadın savaşçı Zenobia'nın verdiği mücadele sonucunda yenilmesi, yüzyıllarca anlatılan bir trajediye dönüşmüştür. Sağda, Herbert Schmalz'ın *Kraliçe Zenobia'nın Palmira'ya Son Bakışı* adlı çalışması.

TAHT-I SÜLEYMAN

KRAL SÜLEYMAN'IN TAHTI

İRAN'IN KUZeyBATISINDAKİ VOLKANİK BÖLGEDE YER ALAN

Taht-ı Süleyman, dünyanın antik dönemlerine ve kadim bir dine dair ipuçları veriyor. Yüzyıllar boyunca kutsal ateşlerin yandığı bu mistik bölge, kayıp bir uygarlığın ve onun geleneklerinin izlerini taşıyor.

Antik İran'ın en kutsal mekanı, yerel geleneklere göre sonu olmadığına inanılan termal bir su kaynağının yakınında bulunur. Taht-ı Süleyman ya da Süleyman'ın Tahtı olarak bilinen yer, Tebriz'den az ileride, İran'ın kuzeybatısında uzanan sıradağların arasında bulunan, kutsal nehrin yakınlarında kurulmuş bir yerleşimdir. Kayalık tepelerin dümdük bir şekilde suya indiği, kadeh şeklinde, 100 m'lik mavi bir su havzasıdır. İlk olarak İskoç gezgin ve sanatçı Sir Robert Ker Porter tarafından keşfedilen havzanın önemi ancak geçtiğimiz yüzyılın

ortalarında Alman Arkeoloji Enstitüsü tarafından başlatılan kazılarda elde edilen buluntular sayesinde anlaşılmıştır. Bölgeye ilk yerleşenler İran'ın ilk kurucularından olan Aryalar'dı. Onları bölgeye çeken şeyin su kaynakları ve bölgedeki volkanlardan elde ettikleri ateş olduğu tahmin ediliyor. Aryalar su ve ateşi kutsal sayıyor, su tanrısı Anahita'nın ve ana tanrıları Ahura Mazda'nın yeryüzündeki yansımaları olarak görüyorlardı.

Dağların arasında lacivert bir ayna
Süleyman'ın tahtına ait kalıntılar kutsal gölü çevreler. Üstte, Farahavar, Ahura Mazda'ya tapanların sembolü.

DOĞAYA TAPANLAR

Ahura Mazda'ya inananlara göre doğa olaylarının tamamıyla "saf" kalması gerekiyordu. Bu yüzden, toprağı kirletmemek için ölülerini gömmemişler, ateşi kirletmemek için de onları yakmamışlardır. Yunanca'da Zoroastro olarak bilinen, Zerdüşt tarafından kurulan dinin geleneklerine göre yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Arya geleneğine göre rahiplik sadece babadan oğla geçerdi. MÖ 600'ler civarında rahip olan Zerdüşt ana tanrı Ahura Mazda'nın kendisini tek peygamber olarak yeryüzüne gönderdiğini söyler. Öğretileri, 17 kutsal ilahi aracılığıyla jenerasyonlar boyunca aktararak canlı tutulur. İnancın temelleri, her insanın hayatı ile ilgili net bir karar vererek, yaratıcı tanrı Ahura Mazda'nın mı, yoksa karşıtı Ahriman'ın yanında mı yer alacağını seçmesine dayanır. Doğa olaylarına büyük saygı duyan bu din İran'da İslam'ın gelişine kadar hakimiyetini korumuştur. MS 10. yüzyılda, bu dine inananların büyük çoğunluğunun Hindistan'a kaçmasından sonra da devam etmiştir. Kaçanlar, ilk olarak Parsi ismiyle Gujarat şehrine yerleşmişler, İngiliz kolonicilerin gelmesinden sonra Bombay'a geçmişlerdi. Bugün bile Bombay'da en az 70 bin Zerdüşt'ün yaşadığı düşünülmektedir. Parsi rahipleri günümüzde de toplululukları için korumakla görevli oldukları kutsal ateşi kirletmemek için ağızlarını bir peçe ile örtmeye devam ederler. Bir anlamda atalarının Taht-ı Süleyman'a gösterdikleri saygıyı devam ettirirler.

Ahura Mazda'nın Peygamberi

Zerdüşt ya da Zerdüştlük, 7. yüzyılda İslam'ın yayılmasına kadar uzun bir süre Orta Asya'da hakim din oldu. Altta, Taht-ı Süleyman'ın kalıntıları.

Sessizlik Kulesi

İran'ın Yazd şehrinde bulunan bir yüksekliğin tepesindeki Sessizlik Kulesi. Zerdüştlük dininin emrettiği şekilde ölümlerin kulelerin tepesine bırakılması 1970 yılında yasaklandı. Sağda, büyücüler alayı.

CENAZE TÖRENLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Efsaneye göre İsa doğduğunda, Saveh şehrinden yola çıkarak Beytüllahim'e altın, kül ve ayna getiren üç büyücü rahip de Zerdüştlük dinine mensuptu. Taht-ı Süleyman hakkında çok fazla bilgiye sahip olunmаса da bilinenlerin çoğu "dinin insan hayatındaki önemi" ile ilgilidir. Zerdüştlük öğretileri doğrultusunda *daklıme* adı verilen "Sessizlik Kulesi" adını verdikleri kuleler inşa ederler, ölümlerini bu kulelerin tepelerine bırakarak, kutsal kitapları Avesta'da yazdığı gibi akbabalar leşi yerken ruhun güneş ışınları ile göğe yükselmesini beklerlerdi. Etler tamamen bitip, sadece kemikler kaldığında ceset bırakıldığı yerden alınıp kulenin ortasında bulunan bir çukura atılırdı. Bu da doğaya gösterdikleri saygının bir örneğiydi.

ATEŞİN BEKÇİLERİ

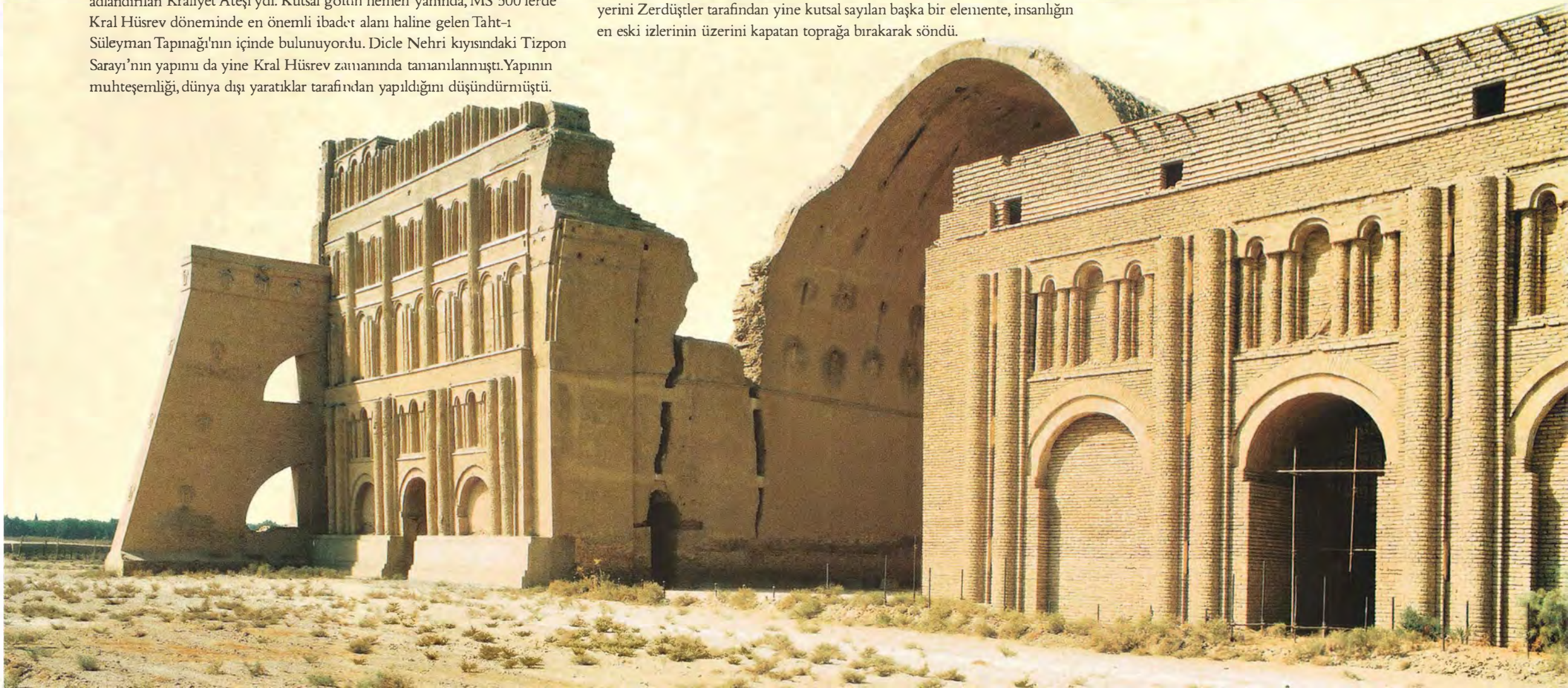
MS 3. yüzyıldan 7. yüzyıla kadar İran'daki hakim din Zerdüştlük'tü. Birçok yerde sürekli yanan ateşler bulunuyordu. Bunların bazıları açıkta, bazıları da *chakar taq* (çardak) olarak adlandırdıkları, dört kirişli ortası kubbeli kapalı mekanların içinde bulunurdu. Sürekli yanan bu ateş Ahura Mazda'yı temsil ediyordu. Kutsal ateşler genelde rahiplere, çobanlara, çiftçilere, savaşçılara ve krallara adanır. Bunların içinde en önemlisi *Atur Gushnasp* olarak adlandırılan Kraliyet Ateşi'yd. Kutsal gölün hemen yanında, MS 500'lerde Kral Hüsrev döneminde en önemli ibadet alanı haline gelen Taht-ı Süleyman Tapınağı'nın içinde bulunuyordu. Dicle Nehri kıyısındaki Tizpon Sarayı'nın yapını da yine Kral Hüsrev zamanında tamamlanmıştı. Yapının muhteşemliği, dünya dışı yaratıklar tarafından yapıldığını düşündürmüştü.

Geleneğe göre, krallar Tizfe'de taç giydikten sonra yürüyerek Taht-ı Süleyman'a gidiyorlardı. Alay yolundan geçerken, Kraliyet Ateşi'yle tanrı tarafından kutsanıyor ve töreni gölde tamamlıyorlardı. Tüm bunlar, tepelerdeki geniş bir alanda yayılmış kabartma tabletlerden öğrenilmiştir. Koca bir uygarlıkla ilgili bu kabartmalar dışında da elimizde fazla bir şey yoktur. Taht-ı Süleyman zaman içinde oldukça zorlu dönemler geçirdi. Önce Bizans saldırılarıyla yıkıldı. Sonra Moğollar tarafından yeniden inşa edildi. Son olarak da uzun bir süre bakımsızlığa terk edildi. Kutsal ateş ise, yerini Zerdüştler tarafından yine kutsal sayılan başka bir elemente, insanlığın en eski izlerinin üzerini kapatan toprağa bırakarak söndü.

Sürekli yanan ocaklar

Parsiler günümüzde bile Kutsal Ateş'e olan sadakatlerini devam ettirirler. Üstte, sağda, üzerinde ateşlerin yandığı dört kirişli tapınaklar. Altta, Tizpon Sarayı'nın heybetli kalıntıları.

KUTSAL KASE İRAN'DA MI?

İsa'nın ölümünden sonra, tapınak şövalyelerinin hayallerini süsleyen Kutsal Kase'nin bulunabileceğinin düşünüldüğü yerlerden biri de Taht-ı Süleyman'dır. Ancak bu, son derece az sayıda kişi tarafından bilinmektedir. Bazı araştırmacılara göre ise Kutsal Kase uzun süre kaldığı Sarraz'da saklanmaktadır. Kase'nin Tizpon Sarayı'nda olduğunun düşünülmesinin sebebi Alman şair Wolfram von Eschenbach'ın yazdığı Parzival adlı şiirinde anlattığı yerin Tizpon Sarayı ile olan aşırı benzerliğidir. Wolfram von Eschenbach'ın; Tapınak Şövalyeleri'ne bağlı, aşk ve kahramanlık şiirleri söyleyerek Fransa'yı dolaşan gezgin bir rahip olan Guiot de Provins ile karşılaşmış olduğuna inanılır. Aynı zamanda, Kase ile ilgili yazıları da bulunan Von Eschenbach'ın ünlü şiirinin ismi olan "Parzival" kelimesini, kökü Zerdüşterlerden gelen Pars kelimesi ile, Kelt tanrısı ve kutsal güçleri olduğuna inanılan taşın ismi olan Fal kelimelerini birleştirerek oluşturduğu da düşünülmektedir. Bu teoriye göre, Taht-ı Süleyman'da yanan Kraliyet Ateşi, dünyanın her yanında çaresizce aranan Kutsal Kase'den başka bir şey değildir.

Kutsal Ateş

Ateşe tapan rahiplerin resmedildiği 1800'lere ait bir tablo.

SÜMERLER

MEDENİYETİN BEŞİĞİ

İNSANLIK TARİHİNDE BİRÇOK İLKE İMZA ATAN SÜMERLER, yüzyıllardır hem bilimsel, hem de ezoterik araştırmaların konusu oldu. Modern insanın ancak çağlar sonra ulaşabildiği bilgileri bu kadim uygarlığın nasıl öğrendiği sorusu, hala yanıtlanamadı.

Sümer medeniyeti, insanlık tarihiyle ilgili birçok sorunun yanıtını sunan, ancak bundan çok daha fazla sorunun ortaya çıkmasına neden olan, uzak geçmişin belki de en gizemli uygarlığıdır. Sümerler keşfettikleri ve inançlarıyla birçok başka uygarlığa yol göstermiştir. Ancak bu kadar kadim bir halkın tüm bu bilimsel ve kültürel gelişmelere nasıl ulaştığı sorusu hala yanıtlanamamıştır. Modern insan için medeniyetin beşiği olarak görülen Sümer kültürünün insanlık tarihine göre kısa bir sürede bu kadar ilerlemesi ve günümüzde kullandığımız araçlardan bazılarının bu dönemde ortaya çıkması, hala bilimsel olarak açıklanamadı.

Bilginin kökeni

Sümer şehirleri için Ziggurat'lar merkezi bir önem taşıyordu. Alitta, Irak'ın Nasiriyeye kenti yakınlarında bulunan Ur şehri Ziggurat'ından bir görünüm. Sağda, astroloji alanında gelişmiş olan Sümerlerin yıldız haritası.

◀ Ur Standardı

Savaşın sosyal hayata, Sümerlerin günlük yaşamıyla ilgili çok değerli bilgiler sunan Ur Standardı'ndan bir detay. Burada şehir için geçerli kurallar ve normlar betimlenmişti. Altta, Sümerler tarafından bulunan çivi yazılarının işlendiği, erken Sümer dönemine ait bir tablet.

Sümerler, MÖ 3500 – MÖ 2000 yılları arasında Mezopotamya'da yaşadılar. Burada ortaya çıkan sayısız medeniyetin temelini Sümerler attı. Ayrıca yazı ve astronomi de ilk kez Sümerler tarafından bulundu ve kullanıldı. Arkeoloji bilimi Sümerlerin akraba olduğu bir halkın varlığını kesin olarak kanıtlamasa da, onlarla aynı dönemde var olan uygarlıkların Sümerlerden etkilendikleri açıktır. Ancak asıl etkileyici olan, Sümerlerin modern, evrensel kültürde hala görülen etkileridir.

Sümerler, birbirinden bağımsız, site denilen şehir devletleri halinde yaşadılar. Başlıca Sümer şehirleri Ur, Uruk, Kiş, Lagaş ve Nippur'du. Bu şehir devletleri Ensi veya Patesi denilen rahip-krallar tarafından yönetiliyordu. Bütün Mezopotamya ülkesine hakim olan krala ise "Lugal-kalma" deniyordu. Krallar başkomutan, başyargıç ve başrahip yetkilerine sahiptiler.

Çok tanrılı bir dine mensup olan Sümerlerin tapınaklarına Ziggurat denirdi. Zigguratlar yedi katlıydı ve toplam üç ana bölümden oluşuyordu. Bu tapınaklar sadece ibadethane değil, aynı zamanda sosyal hayatın merkezlerindendi. İçlerinde erzak depoları ve okulların yanı sıra rasathaneler de bulunuyordu. Yazının icadının da bu tapınaklarda gerçekleştiği düşünülür.

Mezopotamya'da yaşayan birçok farklı kavim olmasına rağmen; yazı, dil, tıp, astronomi, matematik alanında öne çıkan Sümerler oldu. Ayrıca din, fâl, büyü ve mitoloji gibi alanlardaki birçok kavram da Sümerlerin günümüze mirasıdır. Hatta "Yaratılış" ve "Tufan" kavramlarına ilk kez Sümerlerde rastlanır. Toplum yapısı olarak da oldukça gelişmiş ve düzenli bir sisteme sahiptiler.

Sümer mitolojisine ait birçok unsurun farklı şekiller ve etkileşimlerle günümüze kadar değişim geçirerek geldiği, kutsal kitaplara konu olduğu bilinir. Gök ve yer bitişik iken sonradan ayrılması, her şeyin sudan veya su üzerinde yaratılması, insanın balçıktan ve tanrıya (tanrılara) benzer şekilde yaratılması, erkeğe aitTi (Sümercede yaşam özü ve kaburga anlamlarına gelir) kullanılarak kadının yaratılması, ilk insanların bin (veya binlerce) yıl yaşaması, insanın gökteki bilgiye ulaşmak için çabalanması ve bunun tanrıları sinirlendirmesi, tufan, gemi yapımı ve her canlıdan bir çiftin genüye alınması gibi birçok tema ilk kez Sümer mitolojisinde görüldü.

SÜMERLERİN MİRASI

60 rakamına dayanan ve bu yüzden seksajismal olarak adlandırılan sayı sistemini kullanan Sümerlerin "sos" dedikleri bu 60'lık birim bütün zaman ve mekan hesaplarında kullanılmaktaydı ve zaman ve mekan birbirine bağlıyordu. Sümerler ayrıca günümüzdeki takvim sistemine de büyük katkılarda bulundular. Ayı 30, yılı 360 gün, bir yılı 12 ay olarak hesaplayanlar Sümerlerdi. Gece ve gündüzü 12'şer saate böldüler.

Astronomide oldukça ileri bilgiler edinen Sümerler, Ay ve Güneş tutulmalarını tespit ettiler. Aritmetik ve geometrinin temellerini attılar. Örneğin daireyi 360 dereceye böldüler. Modern matematiğin de ilk adımını atarak dört işlemi, çarpma ve bölme cetvellerini buldular.

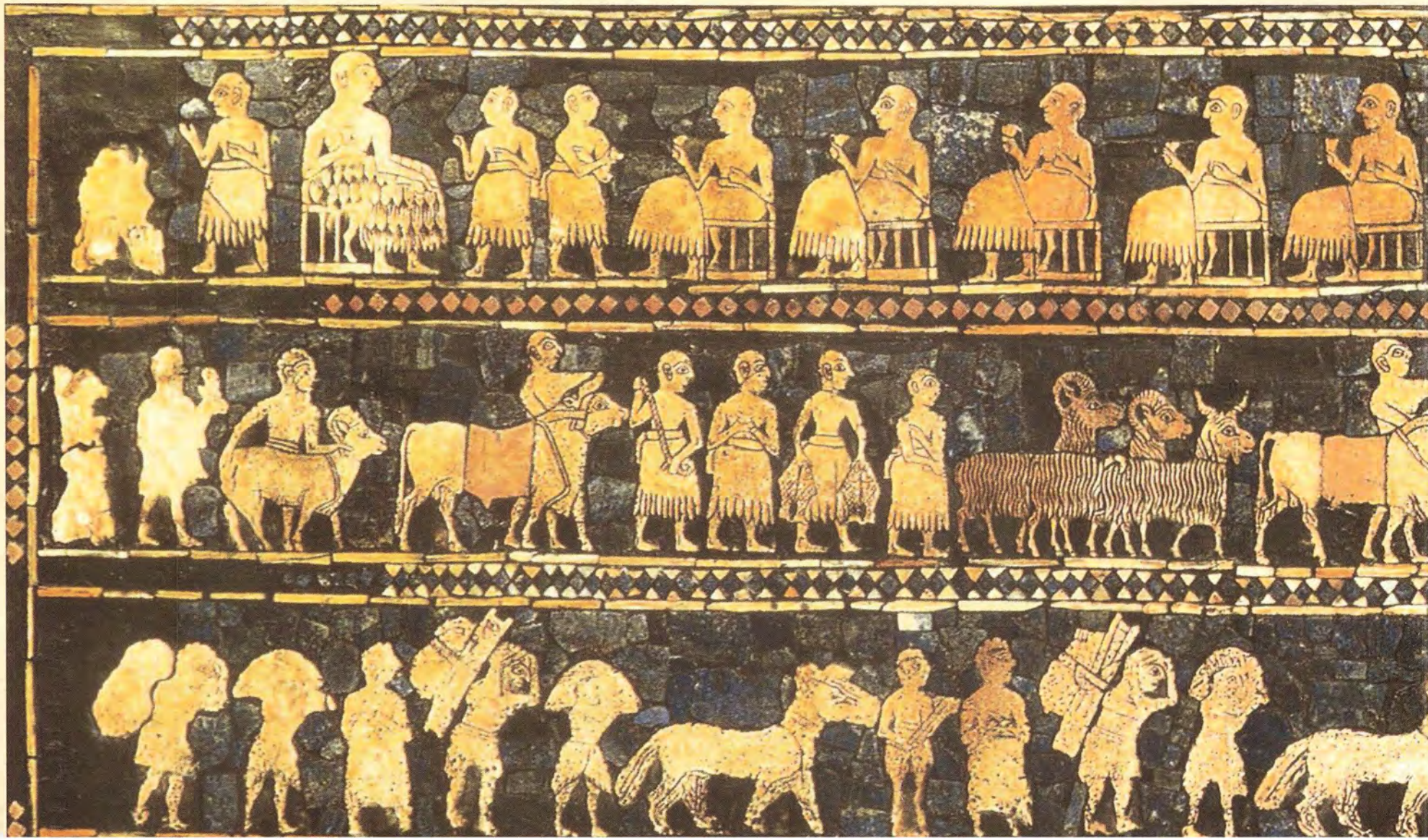
İlk yazıyı da MÖ 3200 yıllarında Sümerler buldular. Bu yazı, şekiller üzerine kurulu bir sistemdi. Her varlık ve olay için başka bir şekil kullanılıyordu.

Tarihteki ilk yazılı hukuk kurallarının da Sümerler tarafından oluşturulduğunu düşünen birçok araştırmacı bulunur. Otoritenin korunmak istenmesi hukuk kurallarının ortaya çıkmasına neden olmuştu. Lagaş Kralı Urukagine tarafından oluşturulan ilk yazılı kanunlar "fidye ve bedel" sistemine dayanıyordu.

Bunun yanında burçları ilk bulanlar da Sümerlerdi. Burç sistemi bu haliyle günümüzde de hala kullanılmaktadır. Ayrıca Güneş saati bu uygarlık tarafından icat edildi.

SİLİNDİR MÜHÜRLER

Mağara resimlerinden sonra, insanın kendini ifade biçiminin çok özgün bir evresini oluşturan silindir mühürler, Sümer uygarlığı hakkında edinilen bilgilerin de önemli bir kaynağıdır. Sümerliler toplumsal yaşam,

► Barişçi bir toplum

MÖ 2600-2400 yılları arasında yapıldığı düşünülen Ur Standard'ının "Bariş" başlıklı panelinden bir görünüm.

Büyük tanrı Annunaki

Sümerlerin en önemli tanrılarından biri Annunaki'di. En üstte, Annunaki'nin de aralarında olduğu tanrıların betimlendiği bir duvar kabartması. Üstte, Sümerler tarafından geliştirilen silindir mühürlerden bir örnek.

inançlar ve gelenekler, insan-tanrı, insan-insan, insan-doğa ilişkileri hakkındaki çizimleri bu küçük, yuvarlak taşlara kazıyor ve sonra kile basıyordu. Silindirler, hukuki belgelerin hazırlanmasında ya da kapalı bir çömleğin mühürlenmesinde kullanıldıkları gibi, nazarlık olarak da takılıyordu. Ayrıca Sümer kültürüne ait önemli sanat eserleri olarak da görülüyorlardı.

Mühür olarak yumuşak taş ve minareller kullanılıyordu. Erken dönemlerde taşı döndürebilmek için bir tutamak yapılırken daha sonra taşın ortasının delinmesi yaygınlaştı. Silindir deliğine bir çubuk geçiriliyor ve bunun yardımıyla silindir, yumuşak kil yüzey üzerinde döndürülüyordu. Kil üzerine çıkartılmak istenen resim, silindir üzerine ters olarak oyuluyordu. Silindir, kil üzerinde döndürüldüğünde silindirin çukur kısımları kil üzerindeki kabarıklığa dönüşüyor, silindir yüzeyinin yüksek bırakılmış kısmı da kil üzerindeki resim zeminini oluşturuyordu.

Sümerlerden önce de örnekleri görülen ancak Sümer uygarlığıyla birlikte tüm Mezopotamya halkları arasında yaygınlaşan silindir mühürlerden bugün dünya müzelerinde 20 bin civarında bulunduğu tahmin ediliyor.

UZAYDAN GELEN GİZEM

Modern arkeolojinin birçok ekolünde şimdiye dek kaydedilen en eski uygarlık olarak görülen Sümerler, insanlık tarihine yaptıkları bu katkıların yanı sıra birçok gizemi de bize miras bıraktı. Uzaylıların insanoğlunun gelişiminde ve hatta kökeninde büyük bir role sahip olduğu fikrine dayanan Antik Uzaylılar teorisinin savunucularına göre bu uygarlık, dünya dışı varlıkların insan medeniyetinin gelişimindeki etkilerinin en büyük kanıtı. Sümerlilerin gökyüzünden gelen varlıklar tarafından olduğunu anlattıkları Yaratılış hikayelerinden hareketle, Antik Uzaylı teorisini temel alan cemiyetler, okültler ve hatta dinler ortaya çıktı.

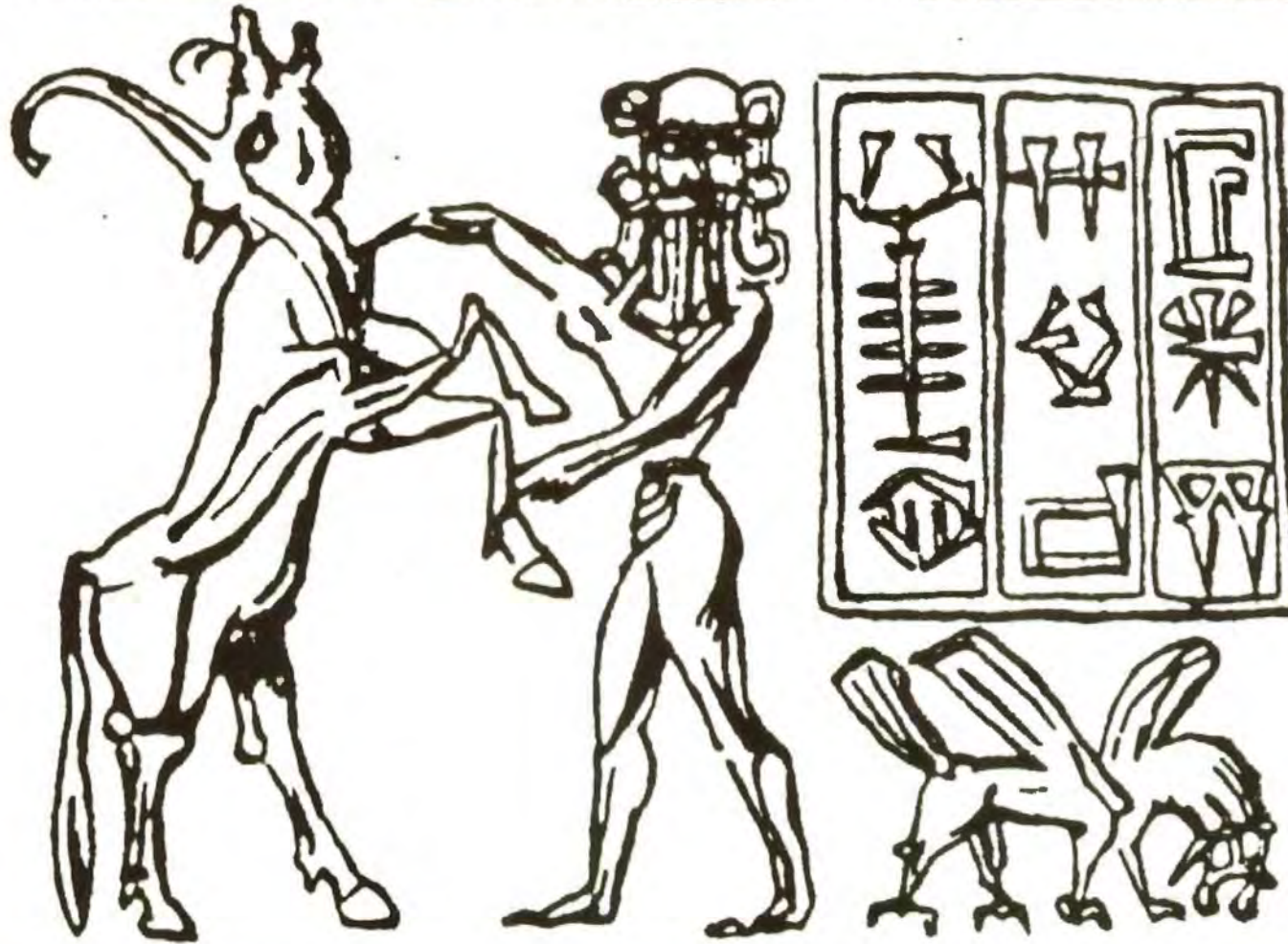

▲Medeniyetin simgesi: Ur

Ur kenti sistemli ve düzenli yapısıyla MÖ 26. yüzyıl için şaşırtıcı bir medeniyete sahipti. Bir zamanlar Basra Körfezi'nde, Fırat Nehri'nin denize döküldüğü noktaya yakın bir yerde bulunan Ur, günümüzde denizden oldukça uzaktadır.

▼Garip yaratıklar

Alta, Sümerlerden kalan desenlerde hayvanların yanı sıra garip yaratıklar da göze çarpar. Acaba bunlar Sümerlerin uzaylılarla bağlantısı olduğunu gösteren tasvirler miydi? Sağda, Sümer heykellerindeki karakterlerin gözlerinin dikkat çekici biçimde açık olmasının anlamının, ruhani bir farkındalığı simgelediği düşünülür.

Sümerler, Mısır ve Yunan uygarlığından binyıllarca önce, dünyanın ekseninin eğimini ve aynı konuma gelmesi için gereken sürenin 25,920 yıl olduğunu hesaplamışlardı. Bugün kafaları karıştıran ve bilim insanlarını huzursuz eden, varlığı sadece 2,000 yıl sürmüş bir uygarlığın nasıl olup da bu 25,920 yıllık döngüyü hesapladığı sorusudur. 6000 yıl önce var olmuş ilkel insan, nasıl bu kadar kısa bir sürede bu kadar gelişmiş bilgilere ve toplum yapısına ulaşmıştı?

Sümerlerin Yaratılış destanında bir tanrıyı anlatan Anunnaki kelimesinin Sümer dilindeki anlamı, "gökyüzünden dünyaya gelenler"di. Yıllarca eski Sümer tabletlerini inceleyen araştırmacı Zecharia Sitchin'in 1978 yılında basılan Onikinci Gezegen (12th Planet) adlı kitabına göre, eskiden tanrılar olarak kabul gören şahıslar, aslında Nibiru adlı bir gezegenden gelen uzaylılardı. Sümerliler bu gezegeni, güneş sistemimizde Tanrı Marduk ile özdeşleşmiş 12. gezegen olarak kabul ediyorlardı.

Eski Sümer metinlerine dayanarak yaptığı yorumlarda Sitchin, Sümerlilerin 50 Annunaki'nin (Nibitu uzaylıları) 400 bin sene önce dünyaya geldiğini anlatır. Buraya hammadde alıp kendi gezegenlerine götürmek için gelen Annunakiler, sayılarının az olması nedeniyle bu görevde yoruldu ve genetik olarak bu ağır görevleri yapacak bir canlı üretmek istediler. Bu nedenle eski insanın genleriyle oynadılar ve kendilerine benzeyen insan olan "Adapo"yu yarattılar.

Inanna

Sol üstte, Sümerlerde aşk, cinsellik ve bereket tanrıçası Inanna'nın kanatlı olarak betimlendiği bir kabartma. Kanatlı tanrıça Inanna, Göklerin Tanrıçası olarak da biliniyordu. Yanda, Mezopotamya uygarlıklarında sıklıkla görülen arabalarla ilgili bir tabletten detay. Üstte, Ur Standardı'nda müzisyen ve kralı gösteren bir detay.

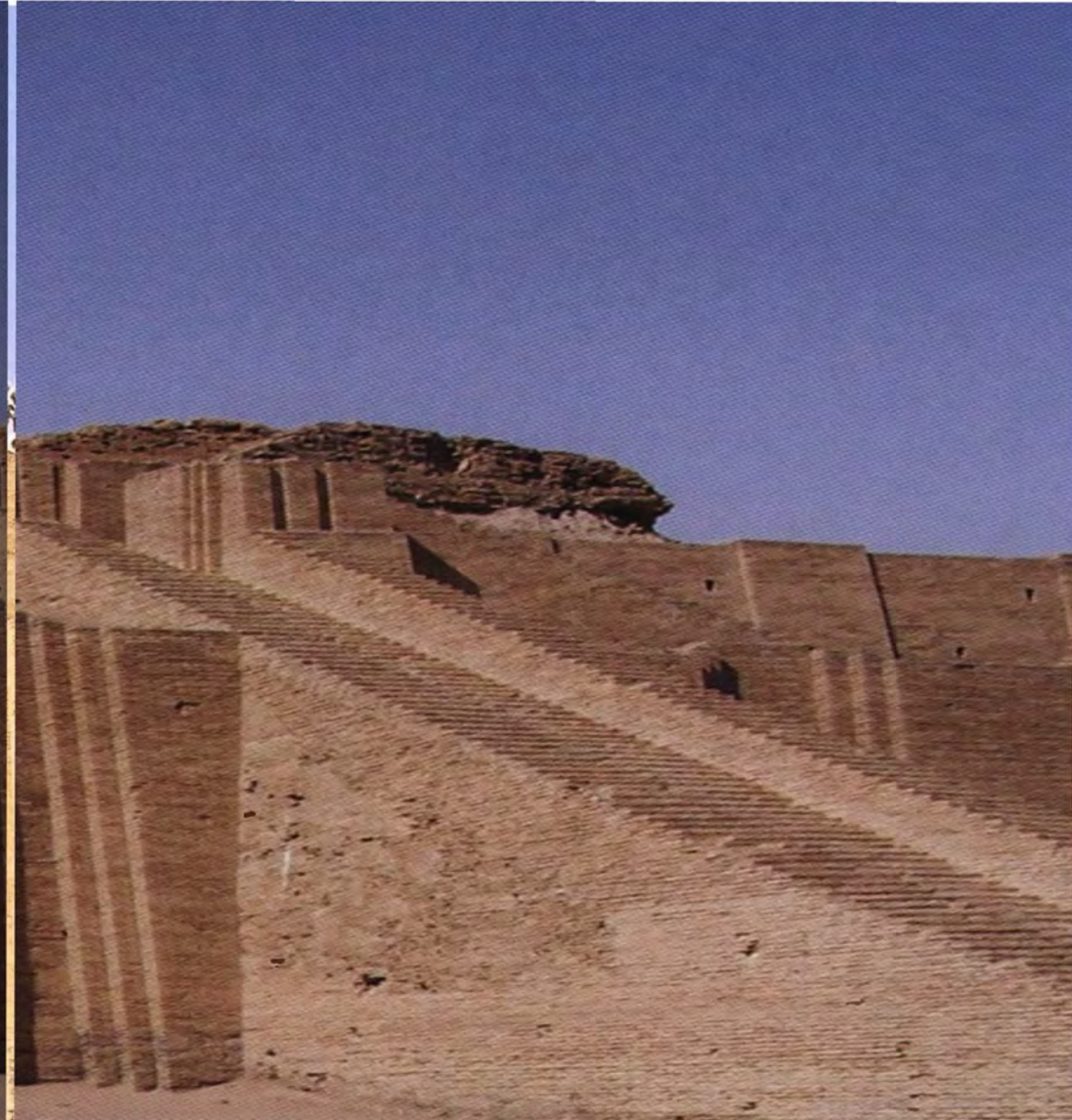
Adapo daha sonra kutsal dinlere Adem olarak geçti. Kısacası, Sitchin'e göre uzaylılar insanlara bir şeyler öğretmekle kalmadı, onların tüm varlığını etkilediler. Sitchin'in yaptığı araştırmalarının sonucuna göre, İncil'de geçen dev ırk Nefilim ile Sümerlerin sözünü ettiği Anunnaki adlı varlıklar aynı şeydi.

Uzun zamandır mit olduğu sanılan Antik Sümer metnlerinin son yorumları, özellikle de Yaratılış Destanı olarak bilinen Enuma Elish, güneş sistemimizin son durumu hakkında inanılmaz bilgiler sunar. Burada anlatılan hikayeler, astronomik bilgilerle yorumlandığında dünya kabuğunun Pasifik Okyanusu'nu kaplayan kısmının neden eksik olduğu ve asteroit kuşağının nasıl oluştuğu belli bir mantıkla açıklanmaktadır. Bu teoride çok fazla spekülasyona neden olan kuyruklu yıldızlarla ilgili de açıklamalar bulunur.

◀▲Görkemli aksesuarlar

Sümer kadınlarının saray aksesuarları göz alıcıdır. Üstte, Sümerli bir çifti anlatan mezar heykeli.

SÜMERLERİN KENT DEVLETLERİ

Sümerlerde her kent genellikle surlarla çevriliydi. Her kentte en az bir tapınak bulunurdu. Sümerlerde tarihin belki de ilk kral listeleri ile karşılaşılır. Fakat bu listeler genellikle tarihsel gerçeklerin ötesinde mitolojik unsurlara da sahiptirler. Örneğin kral listesine göre Tufan'dan önce Sümerlerin yaşadığı bölgede efsanevi sekiz yönetici (ve dolayısıyla kent) mevcuttu. Kral listesine göre Tufan'dan sonraki ilk Sümer hanedanları Kiş, Uruk ve Ur'dur. Ünlü Gilgameş destanının kahramanı Gilgameş kral listesine göre Uruk Hanedanı'nın krallarındandır.

Önemli müzisyenler

Sümer kabartmalarına bakıldığında, müzisyenlerin sosyal hayatta önemli bir rol üstlendiği görülmüştür. Yanda, Sümerli bir arpisti betimleyen seramik tabak.

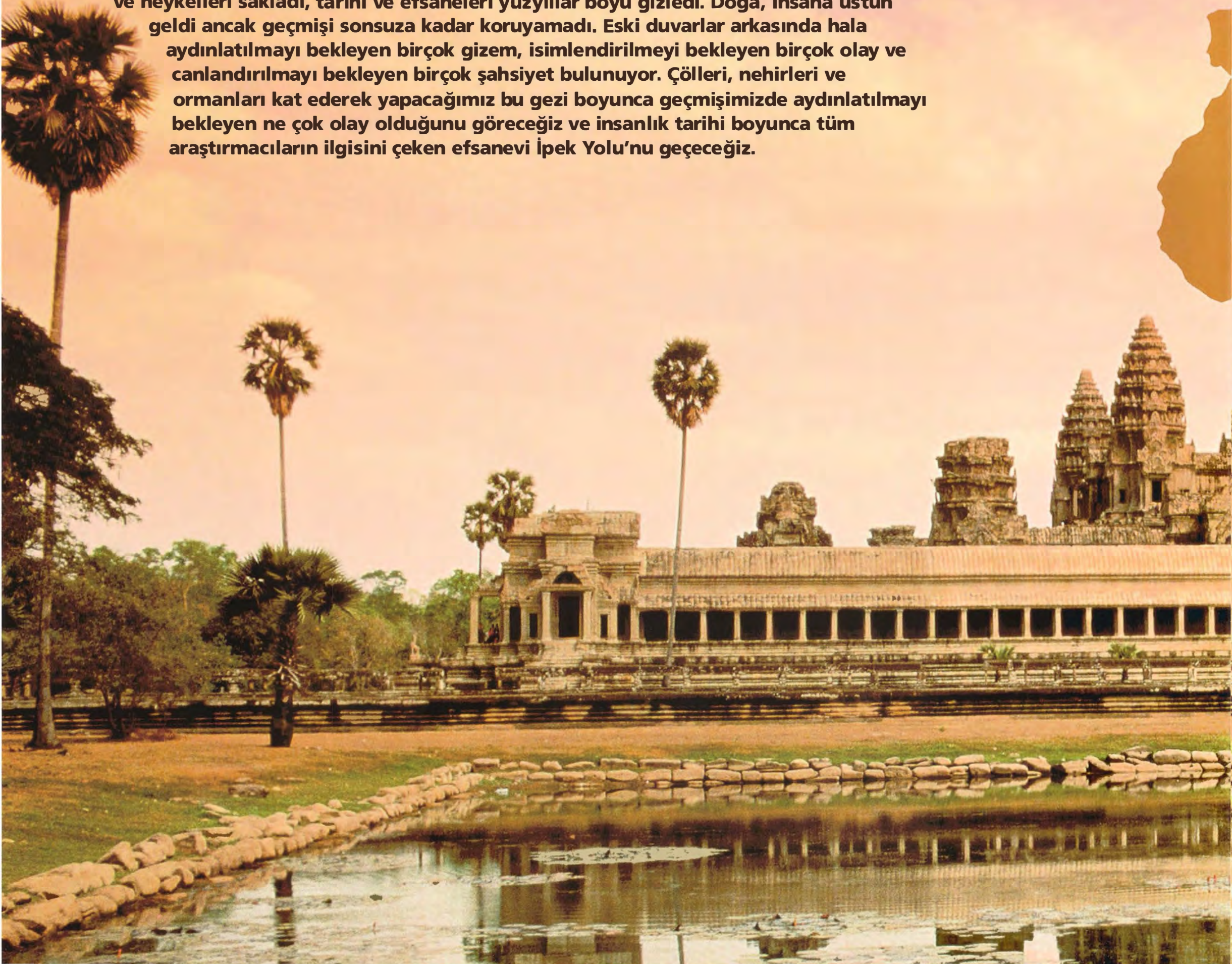
KANATLI KÜRE İKONU

Antik doğu kültürlerinde sıklıkla görülen kanatlı küre ikonuna, Sümerlerde de rastlanır. İkonun ortasında bir disk ve iki yanında kanat vardır. Bahsedilen kanat yırtıcı kuş kanadıdır. Sümerlerden sonra Akad, Babil, Asur, Urartu, Elam, Kenan, Mitanni, Mari, Nuzi, Mısır ve Pers uygarlıklarında görülen bu şekil, en üstün varlığı temsil ederdi. Silindirik mühürlerde, tapınaklarda, saraylarda, duvarlarda; kil, metal, ahşap nesnelerin üzerinde; özellikle savaş sahnelerinde krallara ve rahiplere eşlik eder ve tahtlarının üzerinde olacak şekilde havada yüzyör olarak resmedilirdi. Antik uzaylılar teorisini destekleyen araştırmacılar, bu ikonların da dünya dışı varlıkları sembolize ettiğini iddia ederler.

Sümerlerden kalan tüm yazılı belgeler deşifre edilerek açıklandığında, belki bu büyük uygarlığın gizemi de çözülecektir.

ASYA

Asya kıtası, tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yaptı. Doğan seçkin kültürler zamanın sisleri içinde yok olup gitti. Ormanın gücü bu muhteşem uygarlıkları yuttu, saray ve heykelleri sakladı, tarihi ve efsaneleri yüzyıllar boyu gizledi. Doğa, insana üstün geldi ancak geçmişini sonsuza kadar koruyamadı. Eski duvarlar arkasında hala aydınlatılmayı bekleyen birçok gizem, isimlendirilmeyi bekleyen birçok olay ve canlandırılmayı bekleyen birçok şahsiyet bulunuyor. Çölleri, nehirleri ve ormanları kat ederek yapacağımız bu gezi boyunca geçmişimizde aydınlatılmayı bekleyen ne çok olay olduğunu göreceğiz ve insanlık tarihi boyunca tüm araştırmacıların ilgisini çeken efsanevi İpek Yolu'nu geçeceğiz.

SEMERKAND

TERRAKOTTA ORDUSU

MOHENJO DARO

TAC MAHAL

KHAJURAHO

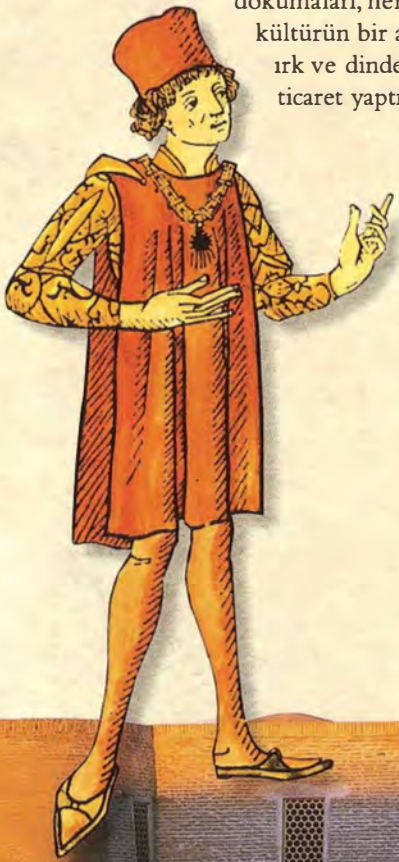
ANGKOR WAT

SEMERKAND

GEZGİNLERİN AŞILAMAYAN EFSANESİ

TARİH BOYUNCA GEZGİNLERİN UĞRAK NOKTASI OLAN SEMERKAND, İpek Yolu'nun en önemli duraklarından biriydi. Birçok uygarlığın gelip geçtiği şehir, bunca yıldan sonra bile güzelliğinden birşey kaybetmemiştir ve mistik yapılarında hala geçmişin sırlarını saklar.

Orta Asya'nın tam kalbinde bulunan Semerkand, dünyanın en eski şehirlerinden biridir. Hikayesi yüzyılları aşarak, gezginler tarafından dünyanın dört bir yanına taşınmıştır. Semerkand, yüzyıllar boyunca hem gezginler, hem de hikayesini dinleyenler için efsanevi bir şehir olmuştur. İsmi, bugün bile uzak zamanlarda kalmış ortamları, parlak kubbeleri, muhteşem dokumaları, her tür insanın ve kültürün bir araya geldiği, farklı ırk ve dinden insanların ticaret yaptığı yerleri

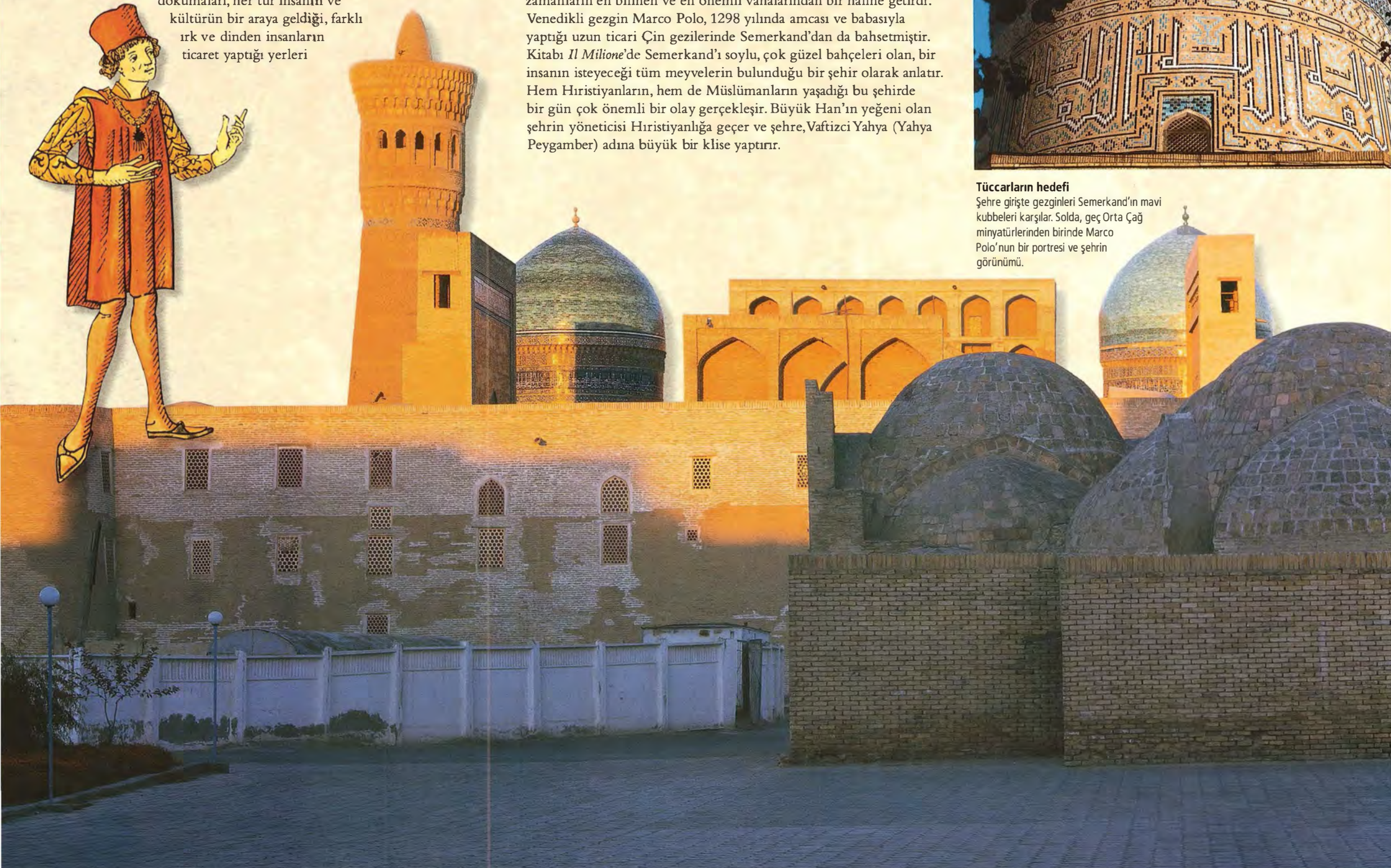

çağrıştırmaya devam eder. Semerkand, uzun yıllar boyunca zengin kervanların uğrak yeri idi. İpek Yolu, Hindistan'la Batı'yı birbirine bağlayan, Çin'den Akdeniz'e kadar uzanan meşhur ticaret yoluydu. Orta Çağ'da Arap bir tarihçi Semerkand'ı "İpek Yolu üzerindeki büyük yeryüzü limanı" olarak tanımlamıştır. Özbekistan'ın ortasında, Zerafşan Dağları'nın ortasında yer alan coğrafi konumu, onu eski zamanların en bilinen ve en önemli vahalarından bir haline getirdi. Venedikli gezgin Marco Polo, 1298 yılında amcası ve babasıyla yaptığı uzun ticari Çin gezilerinde Semerkand'dan da bahsetmiştir. Kitabı *Il Milione*'de Semerkand'ı soylu, çok güzel bahçeleri olan, bir insanın isteyeceği tüm meyvelerin bulunduğu bir şehir olarak anlatır. Hem Hristiyanların, hem de Müslümanların yaşadığı bu şehirde bir gün çok önemli bir olay gerçekleşir. Büyük Han'ın yeğeni olan şehrin yöneticisi Hristiyanlığa geçer ve şehre, Vaftizci Yahya (Yahya Peygamber) adına büyük bir kilise yaptırır.

Tüccarların hedefi

Şehre girişte gezginleri Semerkand'ın mavi kubbeleri karşılar. Solda, geç Orta Çağ minyatürlerinden birinde Marco Polo'nun bir portresi ve şehrin görünümü.

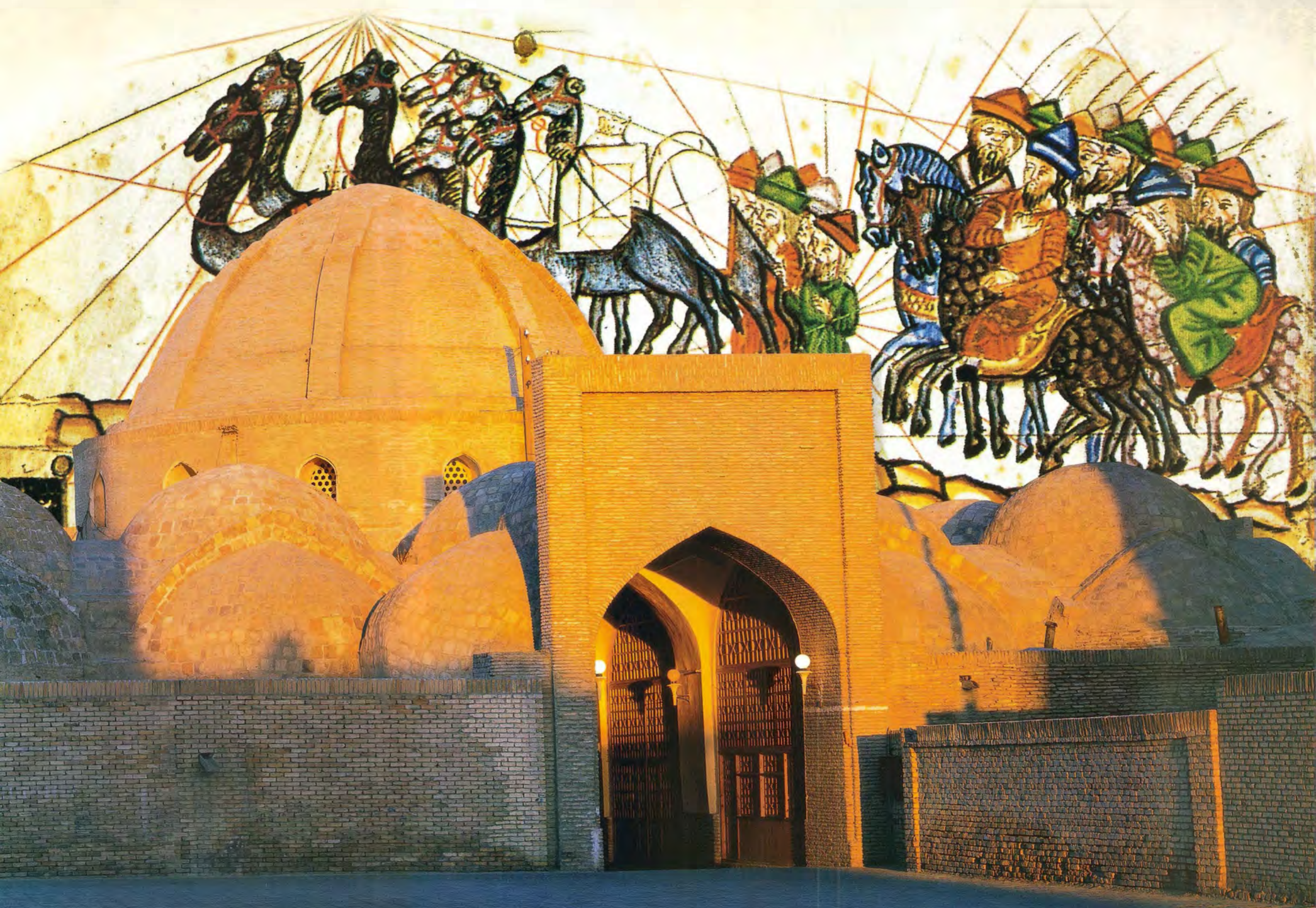
Orta Çağ gezginleri

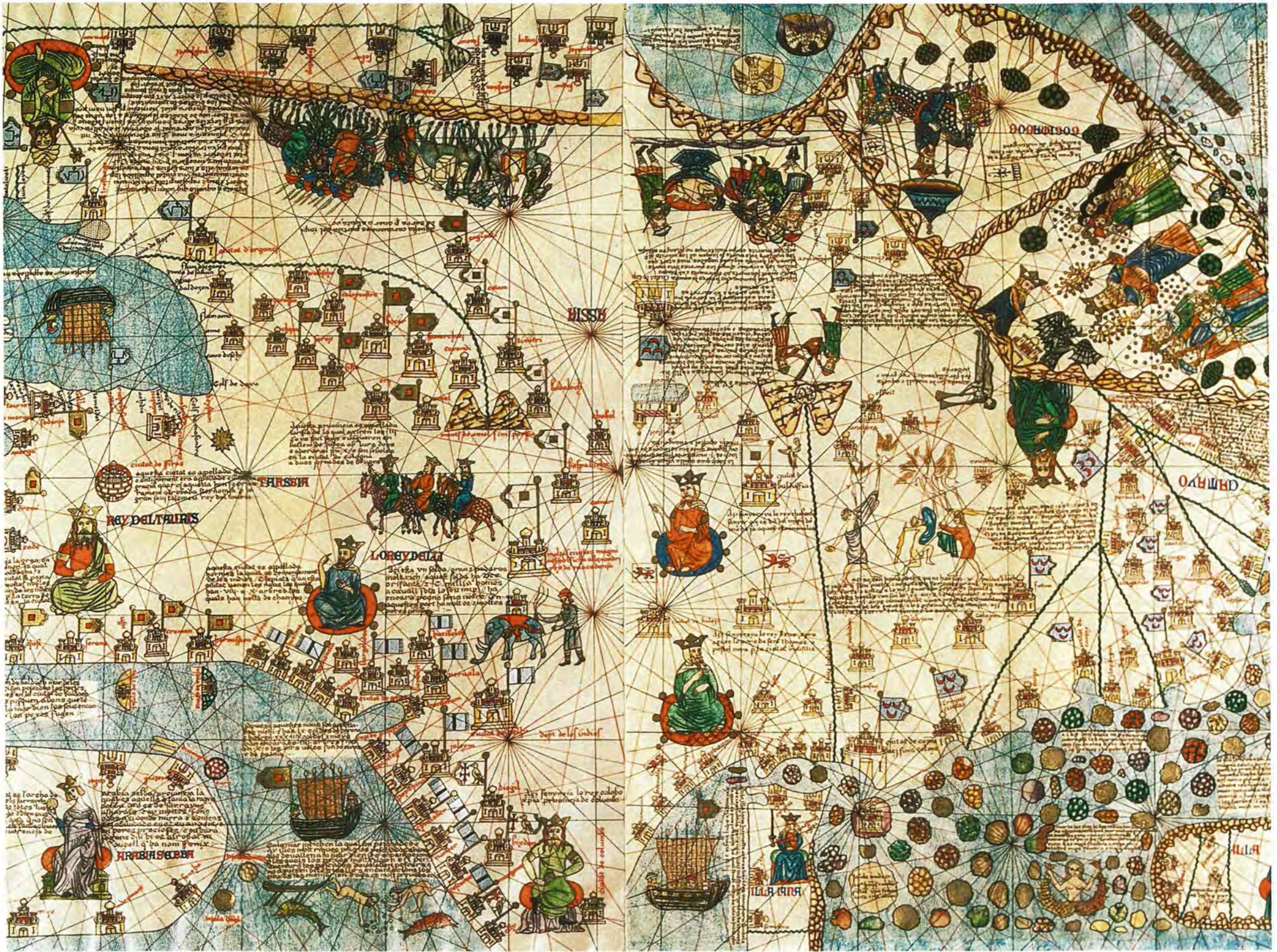
Marco Polo babası ve amcasıyla, 1271 yılında ikinci kez, İpek Yolu'nu izleyerek Çin'in Çağataylar bölgesine doğru yola çıkar. Altta karavanlarının doğunun uç bölgelerine doğru ilerleyişini gösteren, Katalan Atlası'ndan alınmış bir görüntü (MS 1375).

VAFTİZCİ YAHYA'NIN MUCİZESİ

Hristiyanlar, Müslümanların ibadethanelerinden aldıkları bir taşı kendi kiliselerinin ana kolonunun altına koyarlar. Şehrin yöneticisi öldüğünde, Müslümanlar kendi camilerine ait olan taşı geri isterler, ancak bu taş bütün kilisenin üzerine kurulduğu ana destek taşıdır. Hristiyanlar taşın yerinde kalması için her türlü bedeli ödemeye hazırdır ama Müslümanları ikna edemezler. Vaftizci Yahya'ya bir çözüm bulması için dua etmeye başlarlar. Ve taş başka bir taşla değiştirmek için gittiklerinde

kilisenin ana kolonunun üç karış havada durduğunu görürler. Bu yükseklik taşın kiliseye hiçbir zarar vermeden yerinden çıkartılıp başka bir taşla değiştirilmesine yeterli yüksekliktir. Marco Polo kitabında, o günlerde hala kilisenin ana kolonunun yerden üç karış havada durduğunu yazarak, Vaftizci Yahya'nın mucizesine gönderme yapar. Semerkand'la ilgili çizilen portreden anladığımız kadarıyla şehirde bütün dinler özgürce yaşanıyordu ve şehir birden fazla fatihe kapılarını açmıştı. Ama Semerkand'ın tarihini daha iyi anlayabilmek için biraz dahagilere gitmek gerekir.

İPEK YOLU BOYUNCA

Bir gün Asya'nın en tanınmış şehri haline gelecek olan Semerkand'ın geçmişi, günümüzden 2800 yıl öncesine, bölgede hala eski İran halklarından Soğdlar'ın yaşadığı döneme dayanır.

Şehirden ilk söz edenler, Yunanlı tarihçiler Strabon ve Plinius'tur. MÖ 329'da, Büyük İskender'in fethine kadar şehir Pers İmparatorluğu'nun I. Hanedanlığı'nın yönetimi altındaydı ve Marakanda ismini taşıyordu. Genç Makedon kralı, III. Darius'un kendisininkinden dört kat daha büyük olan ordusunu yenerek Pers topraklarını yerle bir etmiş, oradan da Mısır'a girmişti. İskender, sadece 12 yıl içinde bir imparatorluk yaratmış ve son hedefi olan

Pakistan, Afganistan ve Hindistan'a doğru ilerlemeye hazır hale gelmişti. Soğdlar'ın bölgesine gelmiş, Semerkand'da muzaffer kral olarak bulunmuş ve ilerlemesini bugün Türkistan olarak adlandırılan bölgeye kadar sürdürmüştü.

Şehir, İpek Yolu'nun zorunlu olarak uğranması gereken etaplarından biri haline geldi ve ticari açıdan büyük önem kazandı. "Çölün gemileri" develer, uçsuz bucaksız topraklar boyunca yük taşıyor; çölleri ve dağları geçerek Zarafşan Nehri'nin suladığı bereketli topraklara ulaşıyor ve burada kalabalık tüccar topluluklarıyla bir araya geliyorlardı.

Semerkand tüccar ve seyyahları kabul ettiği hızla el değiştiriyor; yönetim Pers İmparatorluğu'ndan Çin'e, sonra da modern dönem Rusya'sına geçiyordu.

V. Şarlı'n Katalan Atlası

14. yüzyıl ortalarında büyük ihtimalle Fransa Kralı için hazırlanan atlas, bilinmeyen dünyaların tamamını kapsıyor. Asya, Marco Polo ve diğer gezginlerin anlatımları doğrultusunda çizilmiş.

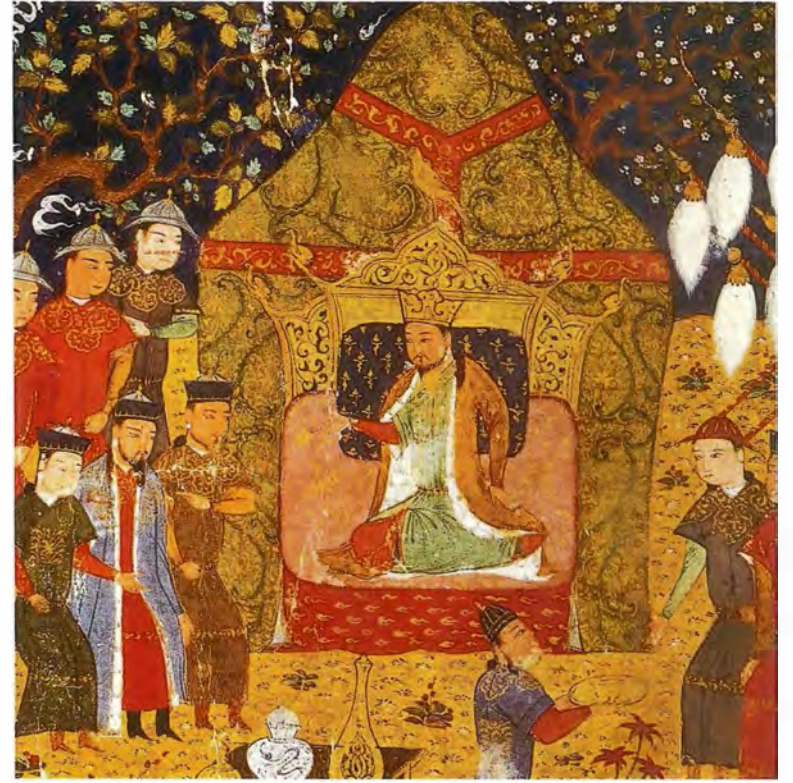
MOĞOL İMPARATORLUĞU

Sürekli devam eden işgal ve saldırılar gezgin ve tüccarların rotalarının da sık sık değişmesine neden oluyordu. Türkler, Persler, Araplar, Makedonlar ve özellikle de Asya'da yaşayan birçok göçebe kabile aslında tüccarların rotalarını takip ediyorlardı. Ancak içlerinden birinin, Cengiz Han'ın saldırısı ve şehri alması Semerkand'ın ve orada yaşayanların hayatını tamamen değiştirdi. İsmi "Dünyalar Hükümdarı" anlamına geliyordu ve kararlı davranışlarıyla 1206'da tüm Moğol kabilelerinin lideri olmayı başarmıştı. Kendi varlık ve hayvanlarını korumak için silahlanan göçmen Moğollar, zaman içinde hükümdarları gibi oldukça saldırgan bir halk haline gelmişti. Cengiz Han, bürokratik düzeni, posta sistemi, ekonomi politikası ve resmi dili olan bir imparatorluk kurmuştu.

Yoktan var edilen bu devlet yapısından sonra, Cengiz Han sonu gelmeyen bir işgaller serisine başladı. Ve sonunda tarihin hatırladığı en büyük imparatorluklardan birini kurdu. Semerkand da, Cengiz Han'ın doymak bilmez zafer arzusunun kurbanı oldu. İpek Yolu'nu kontrolü altına almaya karar verdiğinde Pekin'i çoktan işgal etmişti. 1221 yılında kuvvetli bir şekilde Semerkand'a saldırmış, şehir bunu pahalıya ödemişti.

▼►Uzun bir hükümrانlık dönemi

Cengiz Han 17. yüzyıl İran minyatüründe, etrafında hizmetkarları ve askerleri tarafından çevrelenmiş halde resmedilmiş. Altta, Moğollar filminden bir sahnede, Cengiz Han.

MUHTEŞEM BİR BAŞKENT

Semer kand'ın Moğol istilasından sonra kendine gelebilmesi için uzun zaman geçmesi gerekti. Şehri eski parlak günlerine yeniden kavuşturan kişi ise yeni bir işgalci hükümdar oldu. Semer kand, 14. yüzyıl sonlarında Timur lenk'in devletinin başkenti haline geldi. Bu takma adı savaşta bacağına aldığı bir yaradan kaynaklanıyordu ve "demirden, topal adam" anlamına geliyordu. Cengiz Han'ın soyundan gelen Çağatay'lardandı. O da Cengiz Han gibi, ilerleyişini yolunun üzerindeki her engeli aşarak sürdürdü. Onu Hindu dağlarından Akdeniz'e kadar getiren uzun bir yol katetti.

Başarılı sanatçılara ve zanaatkarlara karşı büyük saygı gösteriyor, onları kendi emrinde çalışmak üzere Semer kand'a getiriyordu. Mimariden çok hoşlanıyor ve başkenti Semer kand'ı önceden görülmemiş muhteşemlikte bir şehir haline getirmeye çalışıyordu. Bu yüzden, uzun seferlerinden her dönüşünde şehrin önünde büyük bir çadır kurduruyor ve yokluğunda yapılan işleri inceliyordu.

TİMURLENK DÖNEMİ SANAT ŞAHESERLERİ

Timur lenk sayesinde şehirde muhteşem camiler, minareler, saraylar ve meydanlar inşa edildi. Yapıların üzerini, en sevdiği renk olan mavi ve altın rengi tonlarındaki çiniler ile kaplatıyordu. Semer kand gün geçtikçe daha görkemli bir mimariye kavuştu. Gün ışığında parlayan kubbeleri uzak mesafelerden bile görülebiliyordu. Gün batımı altın rengi işlemelerin üzerinden yansıyarak büyüğü ve ışıltılı bir ortam yaratıyordu. Artık Semer kand efsanesi yayılmış; üzü çölleri, dağları ve uzak denizleri aşmaya başlamıştı. Timur lenk Asya'ya, birçok sanat şaheseri hediye etmiştir. Hindistan'ı kontrolü altına aldıktan sonra zaferlerinin simgesi olarak dünyanın en büyük camiini yaptırmak istedi. Yapımında, yedi yüzyıl aşkın zanaatkar, işçi ve yüzlerce filin çalıştığı camiinin tamamlanması tam beş yıl sürdü. Sonunda, 1404 yılında, karısı olan Moğol Prensesi Saray Mülk Bibi'nin adını verdiği "Bibi Hanım Camii" tamamlanmıştı. Timur lenk bir yıl sonra öldüğünde, Şam'daki bir caminin büyük kubbесinden örnek alarak yaptırdığı, dünyadaki en büyük yeşim taşının bulunduğu Gur Emir Mozelesi'nin altına gömüldü.

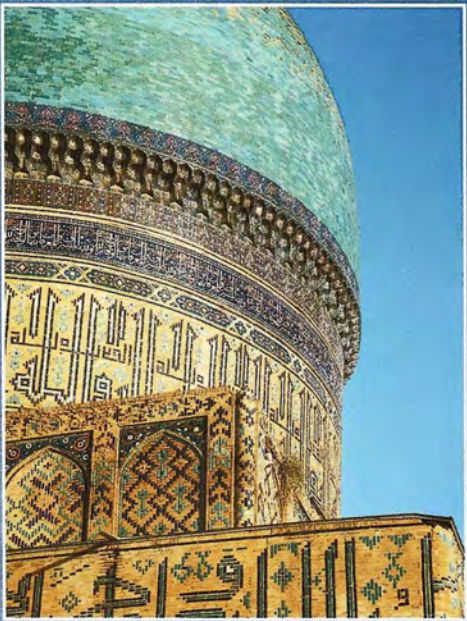
► İslam mimarisinin şaheserleri

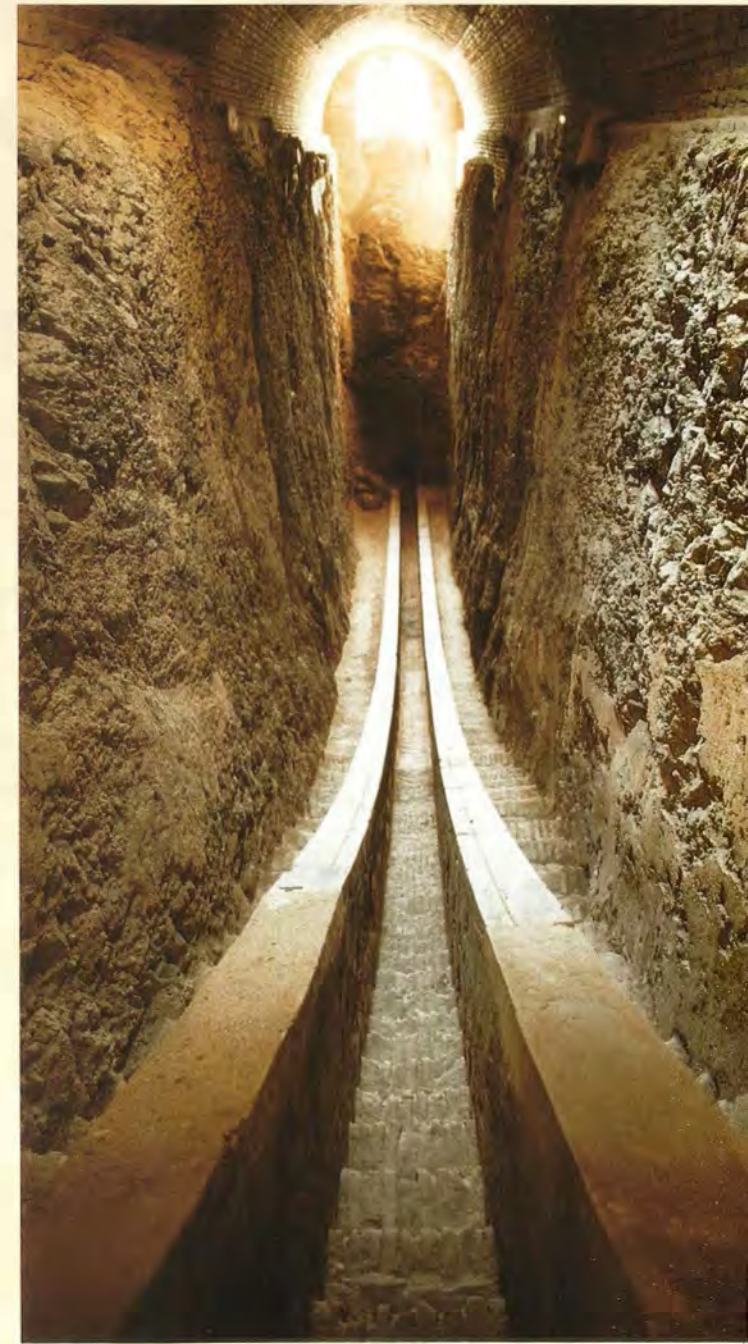
Orta Çağ şehrinin tam merkezinde yer alan Registan'da, meydanın etrafında, üç büyük medrese bulunur. Sağda, Bibi Hanım Camii'nin kubbесinin restore edildikten sonraki hali.

◀ Timur lenk'in şehri

18. yüzyıl minyatürlerinden birinde Timur lenk tahtında otururken resmedilmiş. Altta, imparatorluğunun başkenti Semer kand'da diktirdiği mozelesi.

ÖLÜMSÜZ CAZİBESİYLE BİR ŞEHİR

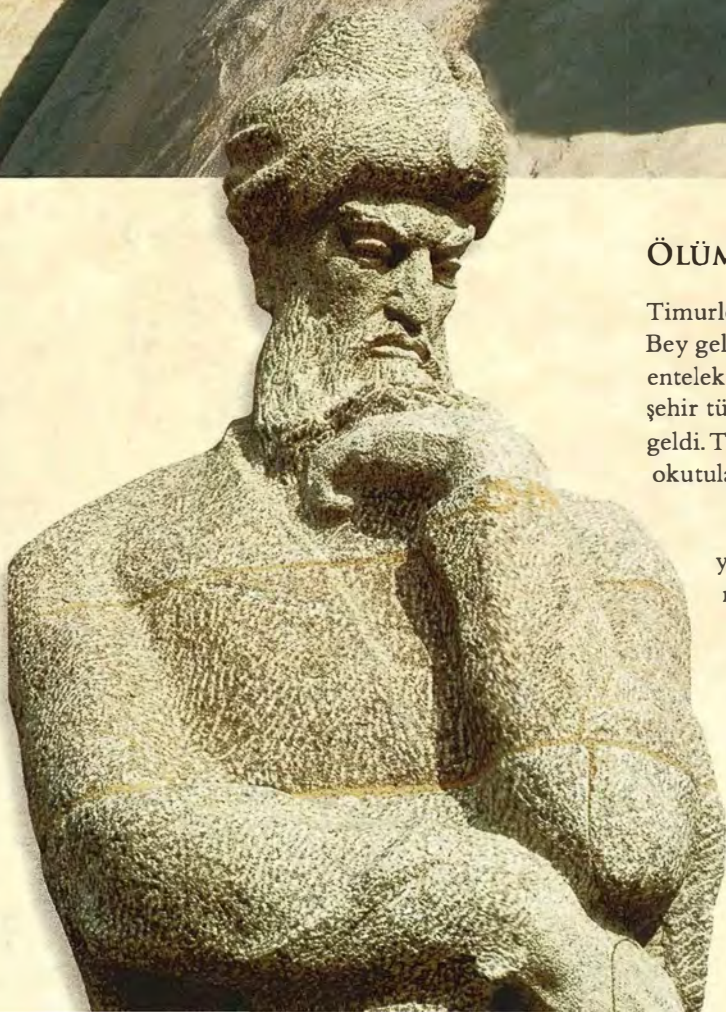
Timurlenk'in ölümünden sonra yönetime torunlarından Uluğ Bey geldi. Sanat ve astronomi hayranı bir hükümdardı. Etrafında entelektüeller ve filozoflar bulundurmayı severdi. Onun yönetiminde şehir tüm Doğu'nun en önemli kültür merkezlerinden biri haline geldi. Timurlenk'in eserlerini devam ettirerek, İslam biliminin okutulacağı bir medrese daha inşa ettirdi.

Uluğ Bey ayrıca üç katlı olağanüstü bir gözlemevi de yaptırdı. Gözlemevinin bronzdan uzun bir çubuğun üzerine monte edilmiş çift yansımali bir sekstantı ve gezegenleri, Güneş'i ve Ay'ı izleyebilmek için, dairenin merkezinden çevresine uzanan 40 m'lik bir yarıçapı vardı.

Orta Asya'nın kalbindeki bu yerde önemli bir astronomik keşif yapıldı. Bir yılın tam uzunluğunun hesaplanmasının yanı sıra, 1437 yılında tüm yıldızların gökyüzündeki konumlarının gösterildiği bir harita çizildi. 1449 yılında Uluğ Bey'in ölümünden sonra şehrin düşüşü başladı. Uluğ Bey, oğullarından biri tarafından düzenlenen, sefil bir

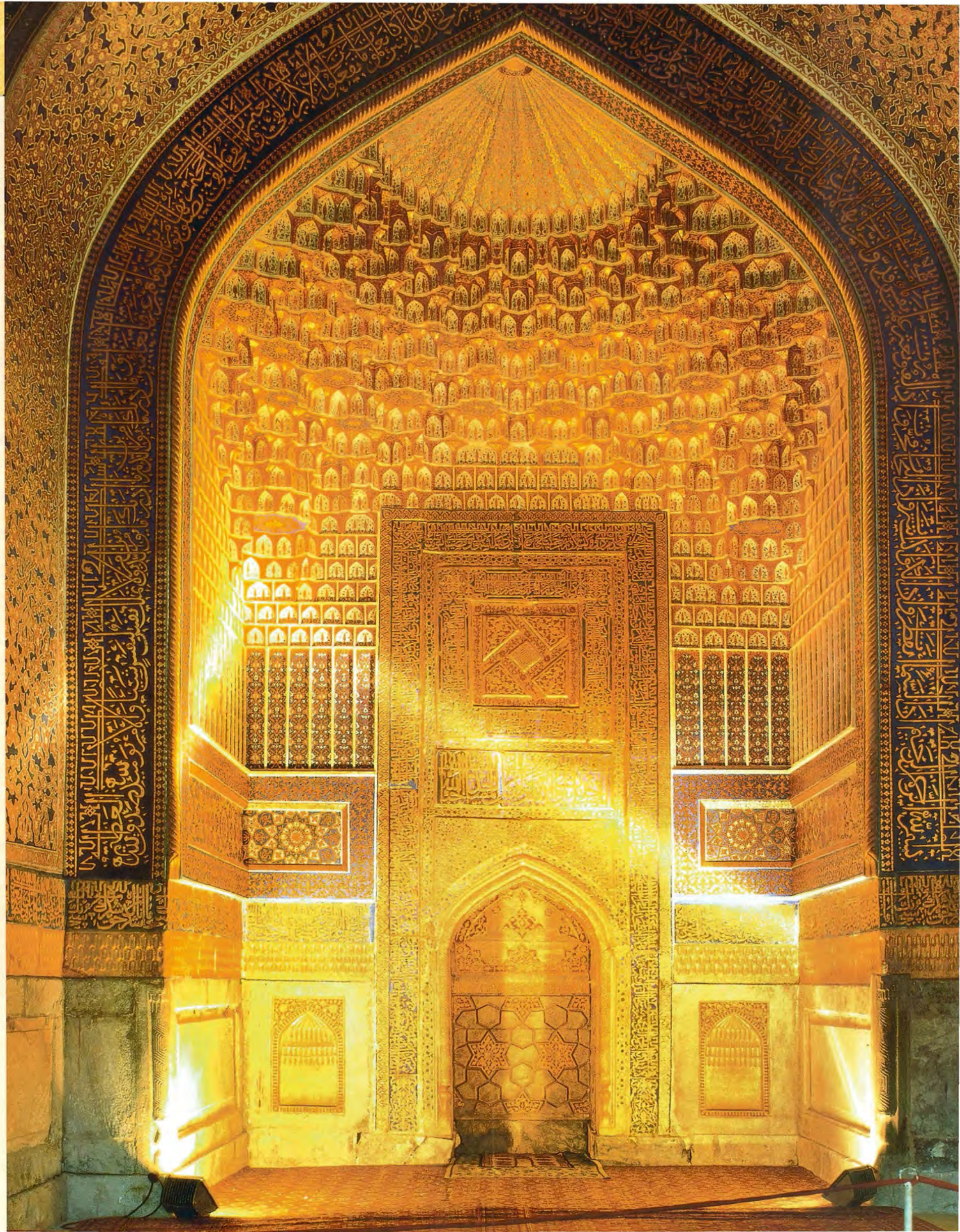
komplot ile öldürüldü. Şehrin başına zayıf bir hükümet geçti. Bundan sonra ticaret kervanlarının yolları da değişmeye başladı. Yüzyıllarca Semerkand'a başlıca üstünlüğünü kazandıran İpek Yolu, önemini büyük ölçüde kaybetti ve Çin sınırları kapatıldı. Timurlenk'in şaşaalı imparatorluğu artık sadece hatıralarda kalmıştı. Semerkand'ın yönetimi göçebe şekilde yaşayan Türk ve Moğol kabileleri arasında el değiştirip durdu. 1720 yılından itibaren tamamen boşalan şehirde onlarca yıl hiç kimse yaşamadı. Semerkand, Rusya'nın yönetimine geçtikten sonra şehirde hayat hareketlenmeye başladı. Günümüzde Semerkand UNESCO tarafından Dünya Mirası kapsamına alınmıştır ve Özbekistan'ın ikinci büyük şehri konumundadır.

Registan meydanındaki, lacivert rengi çinilerle süslü muhteşem kubbeli üç medrese, Sher Dor (Ser-dar), Tilya Kari, Uluğ Bey yapıları; Timurlenk ve Uluğ Bey mozaleleri, Gur Emir gibi şaheserler günümüz gezginlerine Semerkand'ın büyüklü geçmişini anlatmaya devam eder. Hikayelerinde bolca macera, savaş, zafer değerli ganimetler, ipek, altın ve lacivert rengi çiniler bulunur. Artık mevcut olmayan ama günümüzde bile hayallere dalmamızı sağlayan bir dünyanın kapılarını açar.

◀ **Yıldızlara hayran bir hükümdar**
Uluğ Bey'in, Semerkand'da inşa ettirdiği gözlemevinin ve büyük bronz sekstantın bronz çubukların yakından görünümleri. Solda, bilim aşığı hükümdarın adına yapılmış bir heykel.

▶ **Peri masallarını andıran bir resim**
Semerkand'daki Tilya Kari Medresesi'nin içinde bulunan duvar mozaikleri şehrin yüzlerce yıl süren ihtişamlı dönemini, Asya'nın tam kalbinde bulunan eski bir başkentin hikayesini anlatıyor.

KHAJURAHÖ TAPINAKLARI

AŞKA ADANMIŞ BİR ŞEHİR

YENİ DELHİ'NİN GÜNEYDOĞUSUNDA, Madhya Pradesh bölgesindeki Khajuraho kasabasındaki tapınak ve anıtlar, Hindistan'ın en ilgi çekici noktalarından biridir. Tapınakların üzerindeki ayrıntılı ve kusursuz kabartmaların nasıl yapıldığı kadar, bu kabartmaların ne amaçla yapıldığı da günümüze kadar çözölemeyen bir gizemdir.

Hindistan'ın Khajuraho kasabası, UNESCO Dünya Mirası kapsamına da alınmış olan; Şiva, Vişnu ve Jain tanrılarına adanmış, kabartmalı tapınaklarıyla ünlüdür. Khajuraho, MS 9. yüzyıldan 11. yüzyıla kadar, şimdiki Madhya Pradesh bölgesini neredeyse kaplayacak büyüklükte bir krallık kuran Chandela krallarının başkentlerinden biriydi. Khajuraho 21 km²'yi aşan bir alana yayılmıştı ve 950-1050 yılları arasında farklı hükümdarlar tarafından burada yaklaşık 85 tapınak inşa edilmişti. 11. yüzyılın sonlarında Chandela uygarlığı, bir karmaşa ve yıkılma dönemine girerek yükseklerdeki kalelere çekildi.

Khajuraho'nun dini önemi 14. yüzyıla kadar sürdü ve hatta İbn-i Batuta'nın bile hayranlığını kazandı. Ancak bundan sonra büyük oranda unutuldu ve tapınakların ziyaretçisi olmadı.

1838 yılında İngiliz ordusundan bir yüzbaşı, T.S. Burt, görev için Kalküta'ya geldiğinde, Khajuraho'daki tapınakları yeniden keşfetmesini sağlayan bilgiler elde etti. Sert kumtaşından inşa edilen 85 tapınaktan 20'si hala ayakta idi. Hem iç kısımları, hem de dış duvarları mükemmel oymalarla kaplı tapınaklardaki figürlerin cinsellikle ilgili olanları özellikle şaşırtıcıydı.

Hindistan'da kahramanlık hikayeleri, dini efsaneler, tanrı ve tanrıçaların figürleri ve öykülerinin tapınak kabartmalarında anlatılması oldukça yaygın bir durumdur. Ancak Khajuraho'daki kabartmalar, ayrıntı zenginliği, mükemmel işçilikleri ve özellikle cinsel konulardaki detayları ile görenlerin ağızını açık bırakacak seviyededir. Hindu ve Jain geleneklerine atfedilen tapınakların ne amaçla yapılmış oldukları, bu kabartmaların gerçek anlamları hala kesin değildir. Ruhani özgürlük ve kurtuluş kavramı temelinde kurulmuş olan Jainizm tüm canlıların eşit olduğunu ve özellikle şiddet karşıtlığını savunur.

Khajuraho'da bu kadar çok cinsel figür bulunmasının nedenleri ile ilgili çeşitli teoriler bulunmaktadır. Bir teoriye göre bunlar bir eğitim aracıdır. Bu tarz aşk sahnelerinin ve akrobatik pozisyonların esas olduğu Kama Sutra öğretisinin bu yolla daha çok insana anlatılması için tapınaklar bu şekilde tasarlanmıştır. Başka bir teori ise figürlerin aşkın fiziksel boyutunu temsil ettiği ve bunun da tapınakları kötü ruhlardan, hastalıklardan koruduğu yönündedir.

Gizemli figürler

Solda, Devi Jagadamba Tapınağı'ndan bir görünüm. Tapınaklardaki oymaların canlılığı şaşırtıcı seviyededir (üstte). Sağda, Pandit Ramachandra tarafından yazılmış, 13. yüzyıldan kalma bir Jain elyazması; Savaga padikkamana sutta cunni.

▲ Aydınlanmanın sırrı

Jainizmin temellerini atan bilge Mahavira'nın nefisinden vazgeçmesini, aydınlanmasını ve gerçek bilgiye ulaşmasını anlatan eski bir yazma. Solda, Hinduizm'in en önemli tanrılarından Ganeşa'nın Khajuraho'daki heykeli. Ganeşa bilgi ve hikmetin ustası, aynı zamanda başlangıçların ve kategorilerin tanrısı, engellerin kaldıracısı, Dharma'nın koruyucusu, Karma'nın ve kozmik hafızanın, bilgeliğin efendisi, iyi şansın tanrısıdır.

TANTRİZM ETKİSİ Mİ?

Khajuraho Tapınakları'nın Tantrizm'le bağlantısı hala tartışılan bir konudur. Tantra veya Tantrizm, Hint kökenli ezoterik bir gelenektir. MS 500 yıllarında ortaya çıktığı düşünülmektedir. Tümüyle bedene odaklanan; Hinduizme ve Budizme etkilerde bulunmaya başlamış bir akım ve kültürel stil haline gelmesiyle ilk milenyumun ortalarına denk gelmektedir. *Tantrizm*'de Nirvana'ya ulaşmanın yolunun hazları ve bedensel istekleri eğiterek doğru yönde akmalarını sağlamak, insan bedenindeki haz algısını geliştirmek olduğu düşünülür.

▼ Kalpasutra

Brooklyn Müzesi'nde sergilenen Jain Kalpasutra elyazmasından bir çizim. Kalpasutra, Jainizm'in kutsal kişiliklerinin hayat hikayelerini anlatır.

Nihai gerçeğin tapınağı
Khajuraho Tapınakları arasında en büyüğü, Tanrı Şiva'ya adanan Kandriya Mahadeva Tapınağı'dır.

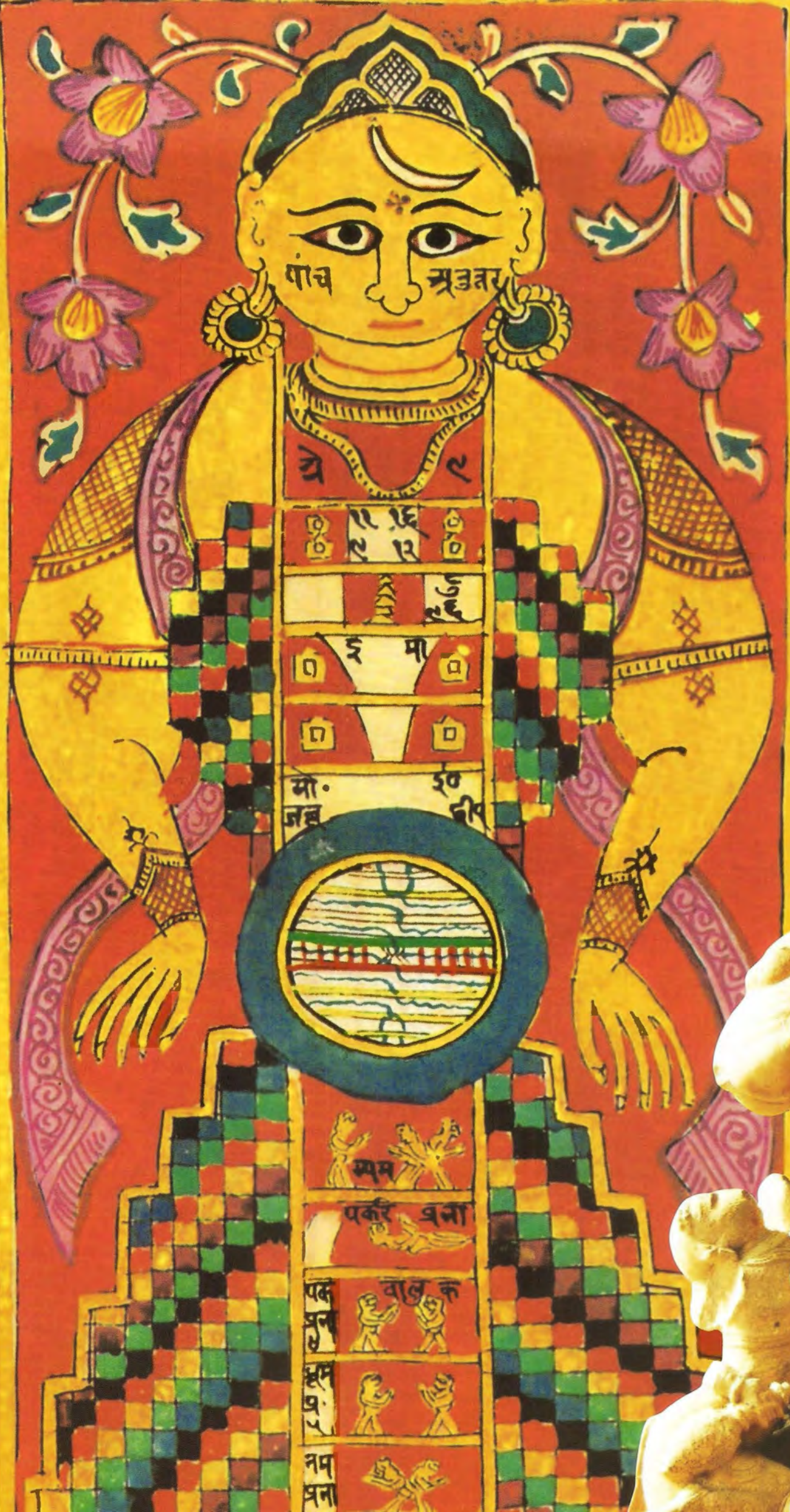
Khajuraho tapınaklarındaki heykeller, yalnızca cinsellik üzerine kurulu değildir. Bugüne dek gayet iyi korunmuş bu heykellerde, o dönemin sosyal, ekonomik, kültürel ve dinsel yaşamıyla ilgili detaylar yakalanabilir. 1000 yıl öncesinden gelen bu son derece ince çalışılmış heykellerde, o dönemin insanların ve inandıkları tanrıların elbiselerini, süs eşyalarını, saç şekillerini, yüz ve vücutlarında kullandıkları kozmetikleri, müzik aletlerini, danslarını, oyunlarını ve eğlencelerini, askeri yaşamı, silahlarını, ev eşyalarını, eğitim sistemlerini, mesleklerini ve

bunun gibi toplumsal hayatlarıyla ilgili önemli noktaları gözlemlemek mümkündür. Khajuraho Tapınakları'na dair efsane, 10. yüzyılda Khajuraho'da en etkin hanedan olan Chandela'ya aittir. Ay tanrısı Chandra göl kenarında oturan dünyalar güzeli Prenses Hemavati'ye aşık olur. Bir gece Tanrı Chandra yakışıklı bir prens olarak prensesin karşısına çıkar ve ona aşkını ilan eder. Prenses de Chandra'ya aşık olur. Bu mutlu çiftin oğlu yüzyıllarca bölgede egemen olan Chandela hanedanının kurucusudur. Bu yüzden Khajuraho birbirine aşık ve bunu sergileyen insanların şehridir.

BÜYÜLEYEN MİMARİ

Tapınaklar üç coğrafi bölüme ayrılır: Batı, doğu ve güney bölümleri. Khajuraho Tapınakları kumtaşından yapılmıştır. Duvarlarında harç kullanılmayan tapınaklar, birbirine geçen parçalar kullanılarak inşa edilmiştir. Parçalar yerçekimi kullanılarak yerlerine oturtulmuştur. Bu da bize mimaride fizik kurallarını etkin biçimde kullanan bir uygarlığın ipuçlarını verir. Bu tarz yapılarıdaki birleşim noktaları çok hassas matematiksel hesapları da gerektirir. Sütunlarda ve sütun başlarında ağırlığı 20 tonu bulan megalitler kullanılmıştır.

Khajuraho Tapınakları'ndaki heykellerin nasıl bu kadar gerçekçi ve canlı görüldüğü günümüzde bile bir araştırma konusudur. Hindistan'ın Pili şehrindeki Birla Teknoloji ve Bilim Enstitüsü kampüsündeki Saraswati Tapınağı, Khajuraho'daki tapınaklar model alınarak inşa edilmiştir. Bu proje için gereken malzeme ve alanın ölçüsü inanılmaz seviyelere ulaşmıştır. Atina'daki Partenon'un iki katı büyüklüğünde ve 1.5 katı yüksekliğinde bir alan kaplayan tapınağın inşası için 200 bin ton taşın taşınması gerekmiştir. İnşaatta 7000 kişinin çalıştığı ve yapının 150 yılda tamamlandığı hesaplanmıştır.

İNANILMAZ HEYKEL VE KABARTMALAR

Cinsel içerikli heykeller yüzünden bu tapınaklar "Kama Sutra Tapınakları" olarak anılsa da, buradaki motifler Kama Sutra geleneğiyle birebir örtüşmez. Aynı zamanda Hindistan'da ünlü olan Vatsyayana'nın sutralarını da yansıtmaz. Araştırmacılar, figürleri "Tantrizm ve bereket motiflerinin, güçlü bir büyü etkisi altında bir araya getirilmesi" olarak tanımlamışlardır.

Bazı araştırmacılara göre, stratejik yerlere yerleştirilen heykeller, "sembolik ve büyüleyici çizimler" de denen Yantra'lardır. Bunlar tıpkı Gotik mimaride kullanılan "Gargoyle" figürleri gibi, kötü ruhları kovmak için kullanılmış olabilir. Süslemeler doğayı aşan sanatsal, estetik bir bilgiyi; figürler ise ataerkil bir hükümdarı simgeler.

950 ve 1150 yılları arasında Chandela hanedanı'nın bu tapınakları inşa ederken, Tantrik geleneği de kabul etmiş olabileceği düşünülür. Babür İmparatorluğu'nun fetihlerinden önce erkek çocuklarının buradaki keşişler arasında yaşayarak kendilerini dünyaya ve aile reisi olmaya hazırlamış olabilecekleri ileri sürülmüştür.

Khajuraho Tapınakları'nın içinde ve kutsal kabul edilen kısımlarda cinselliğe ilişkin figürler bulunmamaktadır, ancak bu tür heykeller dış cephelerde sıklıkla görülür. Ayrıca iki katmanlı duvarların bazılarının dış katmanında da bu heykeller yer alır. Bu mimari tercihin, insanın kutsallığa ulaşmak için cinsel arzularını dışarıda bırakması anlamına geldiği de söylenir. Bunun yanında kutsiyetin, insan vücudunun ihtiyaçlarından etkilenmeyeceği de anlatılmak istenmiş olabilir. Dış kabartmalarda ayrıca insanlar, insan vücudu ve insan vücudundaki değişiklikler tasvir edilmiş, farklı canlılar da betimlenmiştir. Bu tasvirler arasında makyaj yapan kadınlar, müzisyenler, çömlekçiler, çiftçiler ve halkın farklı kesimlerinden kişiler bulunur. Bu dünyevi kabartmaların hepsi kutsal alan ve tanrı figürlerinden belli bir uzaklıktadır. Ancak insan eliyle yapılmış bu muhteşem yapıların sırrı, hala çözülme bekler.

İhtişamlı tasvirler

Khajuraho'daki tapınaklarda birçok hayvan tasviri de göze çarpar. Yanda, Şiva Tapınağı'ndaki Kadın ve Aslan heykeli. Solda, 16. yüzyıldan kalan, dünyanın üçlü katmanını kozmik bir insan şeklinde anlatan bir çizim. Bu katmanlar mikrokosmos, makrokosmos ve arada kalan orta dünyadır.

Kutsal hac

Shree Sammet Shikhar ya da Shikharji Jainler için en önemli hac merkezlerinden biridir. Burada yirmi Jain bilgisi aydınlanmaya ve "özgürlüğüne" kavuşmuştur. Her Jain'in hayatında bir kez gitmek istediği bu kutsal mekan birçok elyazmasında bulunur.

MOHENJO-DARO

ÖLÜLERİN SESSİZ TEPEİ

İNDUS VADİSİ'NDE YAŞAYAN GELİŞMİŞ BİR UYGARLIK, ardında sadece bazı antik kalıntılar bırakarak ortadan kayboldu. Onlardan kalan yazının gizemini ve bu uygarlığın dünyanın bambaşka yerlerindeki kültürlerle benzerliklerinin nedenini çözmeye çabasıysa hala devam ediyor.

Dünyanın diğer yerlerinde Mısır, Sümer uygarlıkları gibi medeniyetler gelişirken, şimdiki Hindistan ve Pakistan arasında bulunan vadilerde dünyanın en büyük kültürü doğuyordu. Bu kültür hakkında bilgi edinebilmek için 1900'leri beklememiz gerekti. Arkeolojik araştırmalarda sık sık olduğu gibi, arkeolog olmayan biri; bir demiryolu mühendisi, MÖ 3000'ler civarında yaşamış, şaşırtıcı özellikleri olan bir toplum ile ilgili bilgileri açığa çıkartmayı başardı. Medeniyetin kalbi Mohejo – Daro adındaki

“Ölüler Tepesi”ydi. Farklı Hint efsanelerinde, artık zamanın külleri arasında unutulmaya yüz tutmuş bir uygarlıktan bahsedilir. Hikaye Hindu tanrısı İndra'ya dayanır. MÖ ikinci bin yılda Sanskritçe yazılan Rigveda'da onun kahramanlıkları anlatılır. Yazılanlara göre, aralarında muhtemelen antik çağların en düzenli ve gelişmiş şehirlerinden biri olan Mohenjo – Daro'nun da bulunduğu 90'a yakın kale, 100'e yakın şatoyu yıkıp yok eden tanrı, “büyük güçleri yok eden” olarak anılmaya başlamıştır.

DÜZENLİ BİR ŞEHİR

Son buluntulara kadar, elimizde İndus vadilerinde yaşamış dönemleri için inanılmaz bir uygarlık seviyesine ulaşmış bu medeniyet ile ilgili fazla bilgi yoktu.

MÖ 2500'ler civarında, Mohenjo-Daro ve ikiz şehri Harappa dünyanın en gelişmiş ve modern iki şehriydi. İlki, topraktan yapılmış birbirine paralel toplam 12 geniş caddeden oluşuyordu. Caddelerin genişlikleri kimi yerlerde 14 m'ye kadar çıkıyordu ve şehri toplam 12 mahalleye bölüyordu. Bunlardan sadece bir tanesi, diğerlerine göre şehirden biraz daha uzakta kalıyordu. Tuğlalardan oluşmuş, toplam yüksekliği 6 m'yi bulan bir tümülüsün üzerine kurulu bir kaleydi. İçindeki bölümler Ahır, Toplantı Salonu ve Büyük Banyo olarak isimlendirilmişti. Büyük Banyo, 12'ye 7 m boyutlarında tuğlalardan yapılmış ve etrafı sıvanmış bir havuzdan oluşuyordu. Buranın Hindu dininde bugün de görülen geleneksel yıkanma ayinleri için kullanıldığı düşünülmektedir. Daha sıradan, halka açık bir havuz olma ihtimali de vardır.

◀ Kaleleri yakıp yıkan tanrı

Yan sayfada dört kollu, ellerinde yay ve mızrak ile tasvir edilen Tanrı Indra bir filin eyerinde otururken. Altta Mohenjo-Daro kalıntıları.

▲ Gelişmiş bir toplum

Üstte görülen Büyük Banyo ve diğer kamusal yapılar, Mohenjo-Daro'da ulaşılan yüksek uygarlık seviyesine ışık tutar. Altta, dansçı heykeli ve oyun zarları.

ZENGİNLİK, BARIŞ VE REFAH

Mohenjo-Daro'da evler çok katlıydı ve fırında pişirilmiş tuğlalardan inşa edilmişti. İşçilikleri günümüzde kullanılan tekniklere çok yakındı.

Evlerin çoğunda ortasında derin bir çukur olan bir avlu bulunuyordu. Odalar bu avlu etrafında bulunuyordu ve üst katlara çıkabilmek için kullanılan merdivenler vardı. Normalin dışında, pencere ve kapılar sokağa doğru değil, avluya doğru açılıyordu. Ayrıca evlerde etkili bir kanalizasyon sistemi vardı. Hepsinin içinde ısıtma ve akan bir su sisteminin olduğu en az bir adet banyosu bulunuyordu. Hatta şehirde bir dizi kapalı havuz ve çöp toplama noktası da mevcuttu.

Şehrin 40 bin kişilik nüfusu tüccarlar, balıkçılar, çiftçiler ve zanaatkarlardan oluşuyordu. İndus Nehri'nin suladığı bereketli topraklarda yetiştirdikleri ürünleri büyük silolarda depoluyorlardı. Ayrıca şehrin limanından da anlaşılacağı gibi nehirde etkili bir denizcilik faaliyeti de mevcuttu.

“Vadilerde yaşayanlar” adını taşıyan bu İndus medeniyeti, inanılmaz derecede ileri ve huzurlu bir toplumdur. Medeniyetlerine ait on büyük şehrin tamamı İndus nehri etrafında kurulmuştu. Günümüzde Harappa İmparatorluğu olarak adlandırılan, zamanının en büyük ve geniş imparatorluğunu oluşturuyordu.

▲Yetenekli zanaatkarlar

Tuğladan oluşan havzalarda pişmiş kilden objeler üretiliyordu. Üstte, bir satranç tahtası parçası.

▼Su rezervleri

Altta, şehrin aşağı kısmında bulunan su sarnıcına ait kalıntılar. Sarnıcın suyu evlerin kullanımına ayrılmıştı ve iyi bir su dağıtım sistemi bulunuyordu.

DEŞİFRE EDİLEMİYEN ŞEKİLLER VE MÜHÜRLER

Tüm bu bilgiler, 1944 yılında İndus Vadisi'ni kazmaya karar veren Sir Mortimer Wheeler sayesinde elde edildi. Kazıların başlamasına neden olan buluntular, hayranlık uyandıracak derecede güzel bir oyma işçiliği ile yapılmış taştan küçük mühürlerdi. Bu mühürler Vallindi halkı tarafından hem yakın, hem de daha uzaktaki Mezopotamya ve Arap Yarımadası'ndaki diğer medeniyetlerle yaptıkları ticarete kullanılmıştı. Yerel tüccarlar, bugünkü Bahrein'de süslemelerle bezeli seramik, ahşap, fildişi, pamuklu kumaş gibi ürünleri değiş tokuş ediyorlardı.

Bilim insanları ve araştırmacılar hala mühürlerin üzerindeki yazıları deşifre etmeye çalışmaktadır. Günümüzde bilgisayarlarda kullanılan ikili sayı sisteminin kullanarak sayan Mohenjo-Daro halkının hala gizemini koruyan *valinda* adında bir yazım sistemleri vardı. Tuhaf olan ise, bu yazı sisteminin kendilerinden çok çok uzaklarda yaşamış bir halkın

çok benzemesiydi. Bu benzerliği bulabilmek için dünyanın öbür ucuna gitmek gerekir. Söz konusu yazılar, Paskalya Adaları'nda bulunan gizemli ahşap levhalara işlenmiş *rongo-rongo* yazısıydı. Bu adalarda yaşayan medeniyetle ilgili de son derece az bilgi bulunmaktadır. Bu halktan günümüze kalanlar sadece *Moa* adıyla bilinen dev taş heykellerdir.

▲► **Vadi halkının toprakları**
İndus Vadisi'nde (en üstte nehrin bir görünüşü) dünyanın en eski, en ileri uygarlık seviyesine ulaşmış, coğrafi olarak mükemmel bir dağılıma sahip halkı yaşamıştı. Sağda, Mohenjo-Daro'da bulunan, üzerinde hayvan motifleri işli ve günümüzde hala deşifre edilmeyen bir takım yazıların olduğu mühürlerden biri.

SEBEBİ BİLİNMEYEN BİR YOKOLUŞ

Dünyanın birbirinden böylesi farklı noktalarında yaşamış iki halkın bu derecede benzer bir yazıya sahip olmaları nasıl açıklanabilir?

Bu durum akıllara uzun zaman önce okyanusa batmış kıtalara ait teorileri getirmektedir. Batan kıtalar kayıp uygarlıkların göçleri sırasında köprü görevi görmüş olabilir mi? Bu denli karmaşık yapıya sahip uygarlıkların, geride sadece bazı kalıntılar ve antik gizemler bırakarak ortadan kaybolması oldukça hayret vericidir. Ama Mohenjo-Daro ve halkına olanlar da tam olarak budur.

Etrafında koruma duvarları olmayan şehirlerinde hiçbir zaman silah bulunmamıştır. Dünyanın bu bölgesinde gelişerek yaşayan Vallindi halkının barışa adanmış bir hayat felsefesiyle yaşadıkları, belki yoga gibi bir disiplin geliştirdikleri ve bunu ticaret yoluyla İndus Vadisi'nin de ötesine taşımış olabilecekleri düşünülmektedir.

MÖ 2000 civarında her şey aniden sona erdi. Bu zengin ve barışçıl halk birdenbire tarih sahnesinden çekildi. Bölge halkı tarafından bile binlerce yıl varlıkları bilinmedi. Bu nasıl mümkün olabilir? Belki de hiçbir karşı koymayla karşılaşmadan gerçekleşen bir Aryan işgali söz konusuydu. Vadi halkının barışçı hayat felsefesi kendini korumak için bile olsa savaşmayı reddediyor olabilir.

Buna alternatif olarak ortaya atılan inanılmaz fikirler de yok değildir. Epik Hindu metinlerinden en önemlisi olan Mahabharata ve kutsal Hint yazıtlarında, Ramayana destanında anlatıldığı gibi, tanrıların planetler arası savaşlarda kullandıkları silahlar ya da nükleer bir patlama bu halkın sonunu getirmiş olabilir mi?

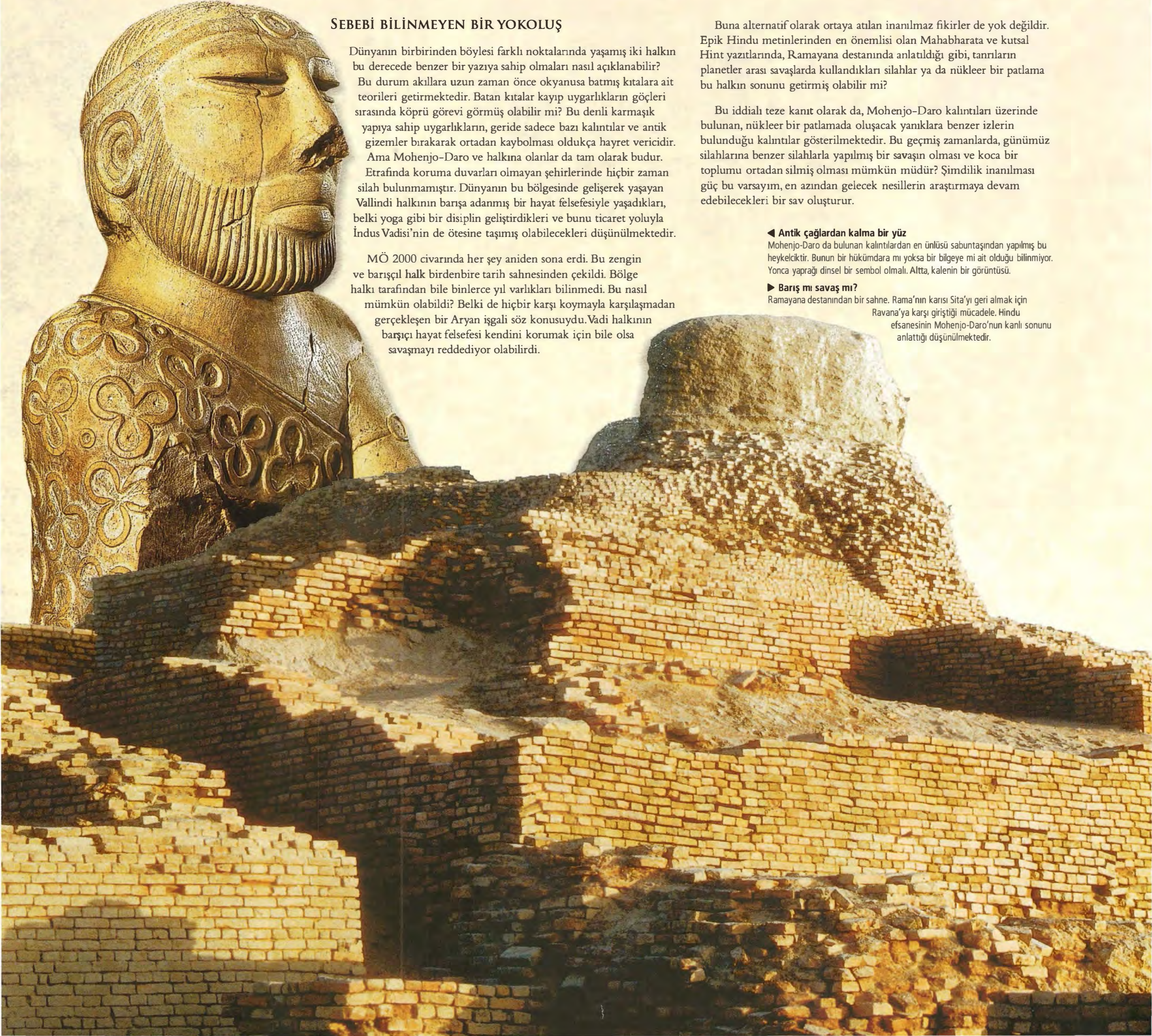
Bu iddialı teze kanıt olarak da, Mohenjo-Daro kalıntıları üzerinde bulunan, nükleer bir patlamada oluşacak yanıklara benzer izlerin bulunduğu kalıntılar gösterilmektedir. Bu geçmiş zamanlarda, günümüz silahlarına benzer silahlarla yapılmış bir savaşın olması ve koca bir toplumu ortadan silmiş olması mümkün müdür? Şimdilik inanılması güç bu varsayım, en azından gelecek nesillerin araştırmaya devam edebilecekleri bir sav oluşturur.

◀ Antik çağlardan kalma bir yüz

Mohenjo-Daro da bulunan kalıntılardan en ünlüsü sabuntaşından yapılmış bu heykeltir. Bunun bir hükümdara mı yoksa bir bilgeye mi ait olduğu bilinmiyor. Yonca yaprağı dinsel bir sembol olmalı. Altta, kalenin bir görüntüsü.

▶ Barış mı savaş mı?

Ramayana destanından bir sahne. Rama'nın karısı Sita'yı geri almak için Ravana'ya karşı giriştiği mücadele. Hindu efsanesinin Mohenjo-Daro'nun kanlı sonunu anlattığı düşünülmektedir.

TERRAKOTTA ORDUSU

İMPARATORUN ÖLÜMSÜZ ASKERLERİ

Çin'in Xi'an şehrinde, farklı rütbelerde binlerce askerden oluşan, atları ve silahlarıyla dev bir ordu, adeta bir büyüyle taşa dönmüş. Pişmiş topraktan yapılan Terrakotta Ordusu, şüphesiz dünyanın en ilginç tarihi eserlerinden biri. Ancak bu binlerce heykeli yapılmasına neden olan tutku, çok az kişi tarafından biliniyor. Askerlerin sırrı, krallarının hayatında yatıyor.

Çin'in Shaanxi eyaletine bağlı Xi'an'da binlerce taş asker, yüzyıllardır krallarının uyanmasını bekler. İlk Çin İmparatoru Çin Şi Huang'ın mezarındaki toprak askerlerin oluşturduğu dev ordu, yüzyıllardır dünyanın her yerinden ziyaretçileri şaşırtmaya devam etmektedir. Ordunun "İlklerin imparatoru" olarak bilinen Çin Şi Huang'ın mezarını koruduğuna inanılır.

Hendeklerdeki askerler

Solda, Terrakotta Ordusu sit alanı, şimdiye dek bulunan dört hendekten oluşuyor. Bu hendekler kralın mezarının 1,5 km doğusunda ve 7 m derinliğe sahip. Altta, imparator Çin Şi Huang'ın efsanevi mezarı.

MÖ 210 tarihinde yapılmış olan heykeller, 1974'te bir grup çiftçi tarafından bulundu. Kuyu açmak isteyen köylüler buldukları toprak askeri gördüklerinde şaşkınlıktan donakaldılar. Ancak asıl sürpriz, bölgede arkeolojik araştırmaların başlamasıyla yaşandı. Boyları 183-195 cm arasında değişen, her birinin yüz ifadesi farklı 8000 heykel asker yavaş yavaş yeniden günışığına çıktı. Kazı alanında çoğu hala toprak altındaki askerlerin yanı sıra, 520 atıyla birlikte 130 savaş arabası, 150 süvari atı bulunduğu tahmin ediliyor.

Askerlerin mezarı başında beklediği İmparator Çin Şi Huang, tüm bu gizemin ana nedeni olarak görülür. Çin'deki tüm beylikleri yenip Savaşan Beylikler dönemine son veren Çin Şi Huang, Qin Hanedanı'nı kurarak kendini imparator ilan etti. Tarihçi Sima Qian'in kaydettiğine göre, Çin Şi Huang henüz hayattayken MÖ 246 yılında başlanan mezarının inşası 30 yıldan fazla sürdü ve inşaatta 700 bin kişi çalıştırıldı.

Ordunun, Çin Şi Huang'ın öbür dünyadaki imparatorluğunu yönetirken kullanması için bu şekilde beklediğine inanılrsa da, Terrakotta askerlerin hikayesi, bundan çok daha fazla sır taşır. Binlerce askerden her birinin yüzü farklı ifadelerdedir ve saçlarını toplama şekillerinden farklı rütbelerde oldukları bile anlaşılabilir. Askerlerin tüm canlılıklarını yansıtan heykellerin her birinin giysileri, yüzleri için ayrı kalıplar üretilmiş, her biri ayrı ayrı boyanmıştır. Heykellerin tümü o kadar gerçekçidir ki; adeta atları, arabaları, hayvanlarıyla tüm bir ordunun, bir anda heykele dönüştüğü sanılabilir.

Terrakotta Ordusu'nun bulunduğu dört büyük hendekten en büyüğü, 1979'da halka açıldı. Bu hendekte 1000 tanesi hala yarı yarıya toprağın içinde bulunan, 6000 asker ve atlar yer alıyor. İkinci hendekte buluntuların en güzel örneklerinin sergilendiği bir alan bulunuyor. Üçüncü hendekte ise askerlerin en az kendileri kadar gerçekçi görünen silahları sergileniyor.

İMPARATORUN MEZARINDAKİ SIR

Çin Şi Huang'ın gerçek mezarıysa askerlerin bulunduğu alanın batısında bulunur ve günümüzde hala kazılmadan korunur. Bu durum, hem atalara duyulan saygı, hem de mezarla ilgili bir efsaneyle açıklanabilir. Efsaneye göre Çin Şi Huang'ın yeraltında çok büyük bir alana yayılan mezarında; cıvadan oluşan, ölümcül nehirler akmaktadır. Mezar etrafında yapılan sondaj çalışmalarının sonucunda yüksek miktarda cıva oranına rastlanması da bu efsaneyi destekler.

Acımasız ve güçlü

Qin Hanedanı'nın kurucusu Çin Şi Huang tahta geçtiğinde sadece 13 yaşındaydı ve Çin'deki diğer altı devletle kıran kırana savaş sürüyordu. Bu zor şartların imparatoru acımasızlaştırdığı iddia edilir. Solda, orijinal halini cahlandırmak amacıyla yenilenmiş bir Terrakotta asker.

姓嬴名政始自始皇乙卯即王位庚辰併天下稱皇帝
在位三十七年居王位二十五年即帝位十二年壽五十

Dev ordu

Terrakotta Ordusu'nun genel görünümü. Askerlerden bazılarının kafalarının olmadığı görülür, bunun nedeni heykellerin parçalar halinde yapılıp sonradan bir araya getirilmiş olmasıdır.

Yine tarihçi Sima Qian'ın anlattıklarına göre mezarda sarayların ve kulelerin replikaları, 100 adet cıvadan yapılmış ırmak ve mezara giren ilk kişiyi vurmaya hazır arbaletler (kurmalı yay) bulunur. Şimdiye kadar kimsenin girmedığı bu mezarın sırrı hala çözülememiştir.

İLKLERİN İMPARATORU

MÖ 259-210 yılları arasında yaşayan Çin Şi Huang'ın "İlklerin İmparatoru" olarak tanınması, oldukça haklı nedenlere dayanır. Çin'i birleştirerek tek bir devlet kurduktan sonra kendini İlk İmparator ilan eden Çin Şi Huang, tarihte yaptığı büyük reformlarla ünlüdür. Çin Seddi'nin yapımı, devasa mezarının ve Terrakotta askerlerinin hazırlanması, tüm ülkede yolların inşa edilmesi gibi projeler, pek çok cana mal olmuştur. Hatta hükümdarın devlet otoritesini güçlendirmek için birçok kitabı yasakladığı, yakatıldığı ve bazı bilginleri canlı canlı yakarak öldürdüğü de söylenir.

Çin'in Savaşan Beylikler döneminde (MÖ 403-MÖ 221), Çin Seddi'nin temeli 20'den fazla krallık tarafından atılmıştı. Chu, Qi, Yan, Wei, Han, Zhao, Qin Krallıkları birbirinden korumak için sınırlarında ilk setleri inşa ettiler. Qin, Zhao, Yan krallıkları ise XiongNu, DongHu, LinHu, Hiung-nu'ların saldırılarını durdurmak ve ülkenin kuzey sınırlarını koruma amacıyla setler yaptırdı. Çin'in "İlk İmparatoru" Çin Şi Huang, burayı boydan boya aşılmaz bir savunma duvarıyla kapatmaya karar verdi. Bu devasa inşaata girişmekteki amacı konusunda tarihçiler farklı görüşler öne sürmüşlerdir. Seddin ülkenin sınırlarını başta Hiung-nu olmak üzere kuzeyden Çin'e karşı Türk boylarının saldırısına karşı savunmak ve uzun savaşlar sonunda yığıldığı beyliklerin esir düşen yöneticilerini sürgün ve ağır işe sürerek cezalandırmak için yapıldığı

iddia edilir. Ayrıca ülkeden kaçışları önlemek ve ülkenin tek yönetim altında birleştiğini içeriye ve dışarıya göstermek amacıyla yapıldığı da öne sürülür.

Çin Şi Huang bunun dışında güneyde inşa ettirdiği Büyük Kanal'la ulaşımı geliştirdi. 34 km'lik kanalın yapımının başlıca amacıysa ordunun kuzey-güney bölgeleri arasında kolayca hareket edebilmesiydi. Çin'deki "Kuzeyde Çin Seddi, güneyde Büyük Kanal" sözü bu dönemden kalmıştır.

Ancak ilk imparatorun en görkemli projesi, şüphesiz kendi mezarının tasarımıydı. Çin Şi Huang, MÖ 215 yılında General Meng Tian'a, 300 bin adamla anıt mezarının inşasına başlama emri verdi. Bazı kaynaklarda anıt mezarın 720 bin işçi tarafından tamamlandığı belirtilir.

▲ Gururlu bakışlar

Renklerini kaybetmiş olmalarına rağmen askerlerin yüzlerindeki ifadeler çok etkileyicidir. Üstte bir okçu heykelinin başı. Yanda ise, yüksek rütbeli ve otoriter bir asker figürü.

Özel bir bölge

Tarihi bölgenin sadece bir kısmı kazılmıştır ve bazı kısımlarda fotoğraf ve video çekimi yapmak yasaktır. Ancak Kraliçe II. Elizabeth gibi bazı isimlerin hendeklerde yürümelerine izin verilmiştir. Askerlerin renkleri topraktan çıktıktan sonra değişmekte ve heykellerin yüzeylerinin aşındığı görülmektedir (Solda). Bu yüzden heykellerin büyük kısmı özel koruma altındadır.

Li Dağı'na yapılan anıt mezar, Terrakotta askerlerin bulunduğu Xi'an'dan 30 km uzaklıktadır. Burada sondajla yapılan araştırmalarda, topraktaki cıva oranının normalin yüz katı olduğu ortaya çıktı. Bu da imparatorun mezarına dair efsaneleri akla getirerek, mezarın gizemini artırdı. Bu gizemin günümüze kadar çözülmeden kalmasının nedenlerinden biri de, anıt mezarda çalışan işçilerin çoğunun öldürülmüş olmasıdır.

ÖLÜMSÜZLÜĞÜN PEŞİNDEKİ HÜKÜMDAR

MÖ 211 yılında, Dongjun yakınlarındaki Sarı ırınak'a büyük bir meteor düştüğü, üzerinde de "İlk İmparator ölecek ve ülkesi bölünecek" yazdığı iddia edildi. Anlatılanlara göre imparator bunu duyduğunda kehaneti araştırmak üzere yardımcılarını derhal bölgeye gönderdi. Ancak burada sorgulananların bu olayla ilgileri olmadığını söylemeleri üzerine, civarda oturan herkes öldürüldü. Meteor ise yakıldı ve toz haline getirildi.

Çin Şi Huang hayatı boyunca birçok kez suikaste uğradı. Ölümünden çok korkan imparator, kendini ölümsüzlük iksirini bulmaya adanmıştı. Ölümsüzlük fikrini bir takıntı haline getiren Çin Şi Huang, pek çok kez dolandırıldı. Ölümsüzlüğü bulacağına inanarak Zhifu Adası'na yolculuklar yaptı. Bir keresinde yüzlerce kadın ve erkeği gemilerle büyüdü Penglai Dağı'nı aramaya gönderdi. İmparatorun söylediğine göre burada gezileri sırasında tanıştığı Anqi Sheng adlı bir büyücü yaşıyordu ve büyüdü iksir için kendisini bu dağda bulmasını söylemişti. Gemilerdeki yüzlerce insan asla geri dönmedi. Bunun nedeninin, ölümsüzlük iksirini bulamadan geri döndüklerinde öldürüleceklerini bilmeleri olduğu da söylenir. Hatta bu insanların gemileriyle Japonya'ya vardıkları ve burada bir koloni kurdukları bile iddia edilmiştir.

Çin Şi Huang'ın kitapların yanı sıra saraydaki bilgileri de yakmasıysa, farklı bir nedenden kaynaklanır. İmparator diğer bilgileri ve şifacıları korkutup, sadece siyama alanında çalışmaya odaklanmalarını istiyordu. Ayrıca insanları ateşe atmayı bir tür sınav olarak da görüyordu. Ona göre eğer saraylarındaki büyücüler söyledikleri güçlere sahipse, ateşe atıldıklarında kurtulmaları gerekirdi.

Ölümün yanı sıra kötü ruhlardan da çok korkan imparator, 200'den fazla sarayına karmaşık tünel sistemleri ve geçitler yaptırmıştı. Böylece görülmeden yolculuk edebilecek ve kötü ruhlardan saklanabilecekti.

Çin Şi Huang, MÖ 210 yılında, aldığı aşırı miktarda cıva hapi yüzünden hayatını kaybetti. Ne ilginçtir ki, saray doktorları ve eczacıları bu hapları onu ölümsüz yapmak için hazırlamışlardı.

Terrakotta askerlerin yapımının da imparatorun ölüm korkusu ve ölümsüzlük düşüyle ilgili olduğu düşünülür. Çin'de Qin Hanedanlığı döneminden önce bir hükümdar ölünce hizmetkarları, savaş malzemeleri, askerleri, özel eşyaları ve hatta eşleri ile birlikte gömülürdü. Bir rivayete göre Çin Şi Huang öldüğünde kendisi için askerlerinin ve hizmetkarlarının da öldürülmesini istemedi ve kendisine diğer dünyada eşlik etmek üzere pişmiş toprak ve bronzdan askerler, savaş arabaları, hizmetkarlar ve daha ne ihtiyacı var ise yapılmasını emretti. Ancak imparatorun burada heykeli yapılan insanları kendisini yalnız bırakmamaları için öldürttüğü de, bu muhteşem tarihi eserle ilgili söylentilerden biridir.

▼ Her an canlanacakmış gibi

Heykellerin her biri askerlerin kendi boyutlarında yapılmış ve heykellerin yapıldığı dönemde kullandıkları silahlarla resmedilmiştir.

Sonsuz hayat tutkusu

İmparatorun ölümsüzlük arayışı, halkını da etkilemiştir. Altta, MÖ 219'da ölümsüzlük ilacını aramaya çıkan geminin bir resmi.

ANGKOR WAT

ORMANIN İÇİNDEKİ TAPINAKLAR

HİNDÜİZM'DE TANRILARIN YAŞADIĞI YER OLDUĞUNA İNANILAN MERU DAĞI'NI simgeleyen ünlü kubbeleri ve görkemli avlusuyla Angkor Wat, Kmer mimarisinin en önemli eseridir. Geçmişten gelen ihtişamı kadar, bu gelişmiş kentten günümüze kalan kehanetler de Angkor Wat'ın efsanevi bir şehir olmasının nedenlerindendir.

Başkent Phnom Penh'den sadece 240 km uzaklıktaki, Orta Çağ'ın en büyük yapılar topluluğunu keşfedebilmek için Kamboçya'nın vahşi ormanlarına girmek gerekir. 1850 yılında, Charles-Emile Bouillevaux, zaman içinde kaybolan Angkor Wat kalıntılarını bulduğunda durum tam olarak buydu. Tamamı vahşi bitki örtüsü ile örtülmüş antik Angkor şehrinden geriye sadece dini yapılar kalmıştı: Etrafta dev boyutlarda, muhteşem bir işçilikle inşa edilmiş taş tapınaklar

yükseliyordu. Ahşaptan yapılmış diğer yapılar ise zamanın ve doğa şartlarının etkisiyle yok olmuştu. Fransız misyoner, karşısında dünyanın en büyük tapınaklarından birini, Angkor Wat'ı gördüğünde büyük bir şaşkınlık yaşamıştı. Muhteşem yapıları anlatırken zorlu savaşlarda dövüşen insan ve fil figürleri ile bezenmiş taş duvarlardan bahsediyordu. Kendisinden sonra başka bir Fransız doğabilimci Henri Mouhot da yine Kamboçya ormanlarında yeni hazinelere rastlamıştı. Kendi anlatımına göre, saatler süren bir yürüyüşün ardından "dev taşlarla döşeli bir yol açılıyordu". Etrafta dev merdivenler ve Mouhot'un anlatımına göre bir çift granit aslan heykeli vardı.

TERK EDİLMİŞ KENTİN SIRRI

Biliminsanlarının ortaya çıkardığı yeni bulgular, Angkor Wat'ın terk edilmesinin nedenlerine ışık tutuyor. Sydney Üniversitesi'nde yapılan çalışmalarına göre, iklim değişikliği ve su kaynağının sınırlı hale gelmesi bu görkemli şehrin sonunu hazırlamış olabilir.

NASA teknolojisiyle çekilen radar görüntülerini inceleyen araştırmacılar, Angkor Wat'ın dünyanın sanayi öncesi dönemdeki en büyük şehirlerinden birinin kalbinde yer aldığını ortaya çıkardı.

Bu araştırmaya göre Angkor, altın döneminde günümüzün New York'una benzer bir güce sahipti. Bu dönemde kentin büyüklüğü 1000 km²'yi buluyordu.

Gizli kalmış bir ihtişam

Kmer dilinde "başkent" anlamına gelen Angkor, oldukça karmaşık bir mimari ile inşa edilmiş yapılardan oluşuyordu. Sık bitki örtüsü altında saklı kalan yapılar, kaşifleri hayretler içinde bırakıyordu. Duyulan hayranlık özellikle süslemelerin ustalığı ve çokluğundan kaynaklanıyordu. Alta atlıların, filler ve kölelerle olan ilerleyişi resmedilmiş.

Bitki örtüsünün en yoğun olduğu bölgede, şimdiye kadar hiç görülmemiş süslemelerle bezeli yüze yakın tapınak bulunuyordu: Dansçılar ve savaşçılar, fillerin üzerinde resmedilmiş hükümdarlar, Buda resimleri, maymun şeklinde heykeller, Hindu dinine özgü çizimler ve Budist tanrıların resmedildiği bir grup yapı. Daha ileriki zamanlarda arkeologlar yapıların MS 9. ve 13. yüzyıllar arasında yapıldığını söyleyecekti. Ancak tuhaf olan, Kamboçya'da bilinen ilk medeniyetin 15. yüzyıla dayanıyor olmasıydı.

Evrenin şekli

Görkemli Angkor Wat şematik olarak Hindu dünyasını resmedecek şekilde inşa edilmişti. Dış duvarlar dağları, ana tapınağın ortasındaki su havuzu ise evrenin kalbi olan Meru Dağı'nı temsil eder.

KAMBOÇYA'NIN KALBİNDE

190 km²lik bir alana yayılan, her mevsimde toprakları sulamaya imkan tanıyan iki yapay göl içeren, 600 bin kişinin yaşayabileceği ve Kamboçya'nın bu bölgesinde milyonlarca insan için mihenk taşı haline gelen bu devasa boyutlardaki şehri kim tasarlamış olabilir? Bu denli muhteşem, zengin ve ayrıntılı süslemelerle dolu, renkli sıvalarla kaplı, mercan, fildişi, ve diğer kıymetli taşlarla bezeli heykelleri ve dev ağaçların arasında yükselen bu büyüklükteki yapıları inşa edebilecek teknik, artistik ve mimari bilgiye kimler sahip olabilirdi? Günümüzde, 9. yüzyılda Kamboçya ile Laos arasında yerleşen Kmer uygarlığının bu muhteşem eserleri inşa etmiş oldukları bilinmektedir. Çinli bir kaşif olan Chou Ta-Kuan'ın Kmerlerin adetleri ve görüntüleri ile ilgili anlattıklarından bazı bilgilere ulaşabiliyoruz. Soylu kadınları

◀ Sembolik anlamlar

Aslan başlı bir "tapınak koruyucusu" resmi. Angkor'un Lotus tohumu şeklindeki, insan vücudundaki enerji merkezlerini ve evreni temsil eden ojival formdaki kuleleri. Altta, tanrı Vişnu adına adanmış tapınak.

daha açık renkte olsa da Kmerler koyu renk bir tene sahipti. Kırmızı renkte büyük şemsiyelerle güneşin ışıklarından korunuyorlardı ve kırmızı gücün rengi olarak kabul ediliyordu. Kadınlar ve erkekler ayakkabısız dolaşıyor, kalçalarına doladıkları renkli kumaşları giysi olarak kullanıyorlardı. Chou Ta-Kuan'ın anlattığına göre kralları sadece silahlı kadınlardan oluşan özel bir grup ve asker tarafından korunuyordu. Kraliyet sarayından dışarı çıktığında altın bir at arabasına biniyor, müzisyenler, hizmetçiler ve filler etrafından hiç eksik olmuyordu.

Hükümdarın tüm özellikleri efsaneleştirilmişti: Beş eşi vardı, ancak sadece bir tanesi onunla beraber kraliyet sarayında yaşıyordu. Diğerleri sarayın dört ana yönünde bulunan farklı saraylarda yaşıyordu. Ayrıca beş bin kadar da cariyesi bulunuyordu. Tüm bunların neticesinde üç bin civarında çocuğu vardı.

TANRILAR KADAR SAYGIN HÜKÜMDARLAR

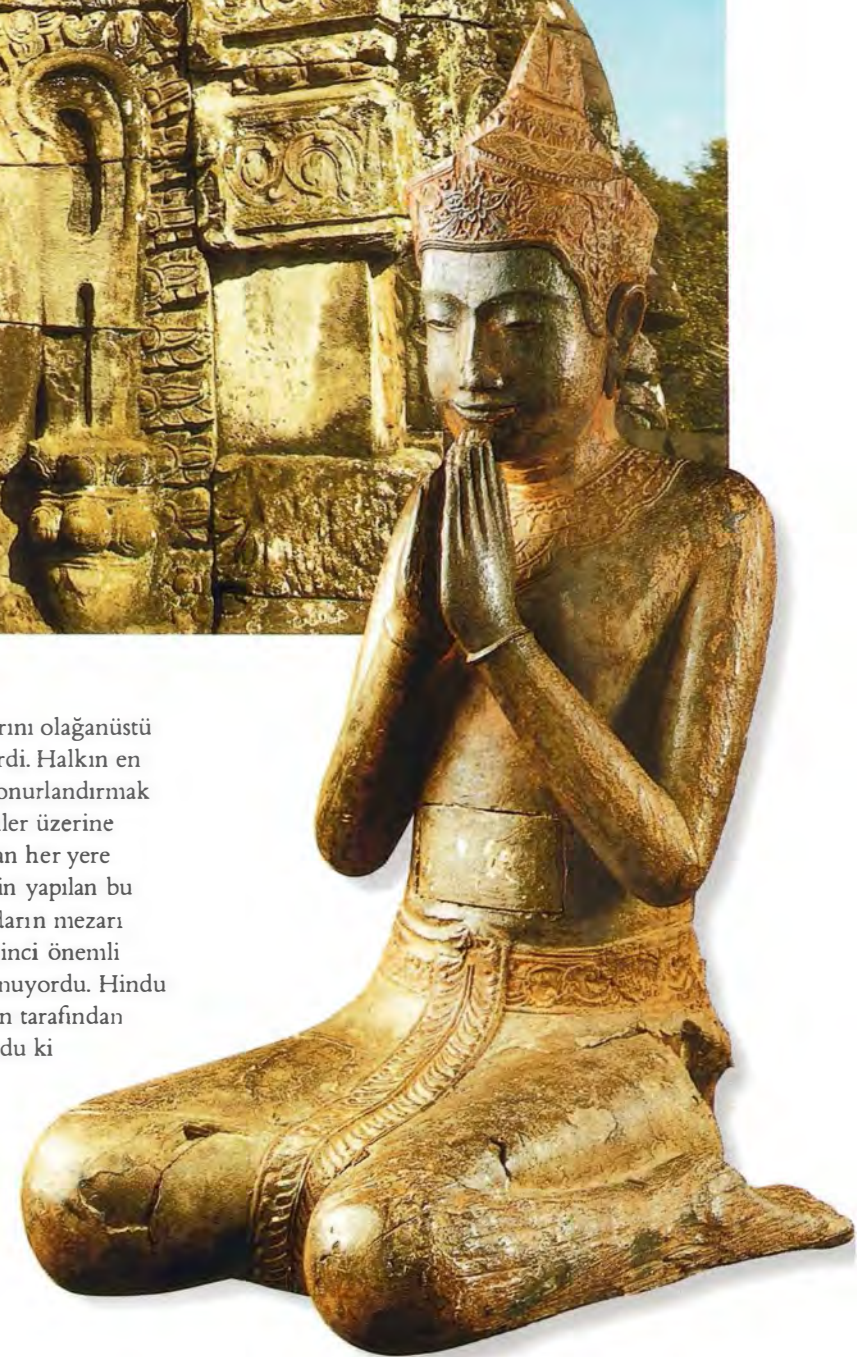
Kmer uygarlığının doğmasını sağlayan gerçeklik, Mekong Nehri sularının son derece akıllı bir şekilde kullanılabilmesiydi. Kurak mevsimde bile tarlaları sulamaya yetecek şekilde, iki büyük gölet oluşturulmuştu. Etkili bir dağıtım sistemi kurulmuş ve bu şekilde Angkor'dan su hiçbir zaman eksik olmamıştı. Bu da verimli bir pirinç üretimini mümkün kılmıştı. Kmerlerle ilgili sahip olduğumuz bilgilerin çoğu, yine onlar tarafından tapınakların duvarlarına kazınmış yazılardan ve duvar resimlerinden öğrenilmiştir. Maalesef günümüze ulaşan başka bir kaynak yoktur. Palmiye yapraklarının üzerine hayvan kıllarını kullanarak yazılar yazdıkları bilirse de, bunlar zaman içerisinde yok olup gitmiştir.

Buna rağmen, oldukça karmaşık bir toplum yapıları olduğu bilinmektedir. Kmer uygarlığında kapalı bir kast sistemi ve iş bölümü vardı. Evlerini ahşaptan, kazıklar üzerine ve astrologlar tarafından önerilen kurallara göre inşa ediyorlardı. Kmerlerde dini inanışlar büyük

önem taşıyordu. Zaman içinde Hindu ve Budist inançlarını olağanüstü bir şekilde birleştiren yeni bir inanç sistemi geliştirmişlerdi. Halkın en büyük görevi, bir tanrı gibi gördükleri hükümdarlarını onurlandırmak adına muhteşem tapınaklar inşa etmektir. Küçük yükseltiler üzerine inşa ettikleri bu piramit şeklindeki yapıları, mümkün olan her yere dikiyorlardı. Hükümdarın tanrısal yönünü yüceltmek için yapılan bu yapılar, inanış ve başarılarını yansıtıyor, sonra da hükümdarın mezarı olarak kullanılıyordu. Örneğin, Angkor Wat'tan sonra ikinci önemli tapınak olan Bayon'da iki yüzü aşkın Buda heykeli bulunuyordu. Hindu dinini değil de Budizmi tercih eden Kral VII. Jayavarman tarafından inşa ettirilmişti. Aynı kral, halkına o kadar önem veriyordu ki Angkor'a yüzden fazla hastane inşa ettirmişti.

▲► "Yüz Kuleleri"

Angkor Thom'daki, Bayon tapınağının kulelerinin üzerine, tapınağı inşa ettiren kral VII. Jayavarman'ın portreleri ile beraber 200'e yakın Buda portresi kazınmıştır. Yanda, inananlardan birinin diz çökmüş haldeki heykelciği.

GÖSTERİŞLİ BİR TAPINAK

Şehrin ilk tapınağı, Versailles Sarayı'ndan daha büyük olan görkemli Angkor Wat idi. Tapınak, timsahların içinde serbestçe yaşadığı bir su arki ile çevriliydi. Diğer tapınaklar gibi kumtaşından inşa edilmişti. En uzun kulenin iki katı uzunluğunda bir giriş yolu vardı. İç içe geçmiş bir seri taş çit ile çevriliydi ve ortasında da kuleleri ile beraber gerçek tapınak yer alıyordu. Bu yapı, Kmerlerin törenlere katılma şeklini yansıtan bir ayna gibiydi. Halk, tapınağın içine gireniz; ya duvarların tamamen dışında ya da iç içe geçmiş çember şeklindeki taş çitlerin arasında oluşan koridorlarda dururdu.

Duvarlarda uygarlıklarını anlatan, savaş ve barış dönemlerine ait sahneler, efsanelerinde yer alan ve dinlerince önemli sayılan kişiliklere ait kabartmalar bulunuyordu. Bunların içinde, Hindu dinince her şeyin başlangıcı olarak kabul edilen kadim okyanusun ve ölümsüzlük içeceğinin oluşumunu resmeden kabartmalar en önemlileri olarak kabul edilir.

◀▲ **Heykeller ve duvar kabartmaları**
Üstte görülen Angkor Wat'ın zengin süslemeleri mükemmel bir şekilde yapılmıştı. Solda, yaradılış sırasında Vişnu'nun etrafında dans eden Apsaraslar'dan, kutsal dansçılardan biri resmedilmiş. Yan sayfada, Şiva adına yapılmış "kadınlar tapınağı"ndan bir görüntü.

UYGARLIĞIMIZIN SONUNU GÖSTEREN BİR TARİH Mİ?

Zengin kaynaklara sahip, bu kadar düzenli ve ileri bir uygarlık nasıl yok olabilir? İpuçlarının azlığı diğer gizemli uygarlıklarda olduğu gibi, varsayımları gündeme getiriyor.

Bayon tapınağını inşa ettiren Kral VII. Jayavarman tarafından seçilen barışçıl Budist dininin etkisi ile zayıflayan ordunun, 1431 yılları civarında yakın toplumlardan biri tarafından yenilerek, şehrin

işgal edilmiş olabileceği düşünülüyor. Sanat eserleri ve medeniyeti ile beraber tamamen yok edilen Angkor bir daha hiçbir zaman eski haline gelememişti.

Kmerlerin yok oluşu ile ilgili diğer bir varsayım ise büyük bir efsane oluşturdu. Buna göre, Kmer krallarından biri Tonle Sap Nehri'nde bir rahibi boğdurmıştu. Bu durum tanrılardan birini çok kızdırdı ve yakındaki su kaynaklarından birini taşıyarak şehri sular altında bıraktı. Bu anlatılan, Muson döneminde yaşanabilecek su taşkınlarından doğmuş bir efsane olabilir. Angkor'dan geriye kalanlar son derece etkileyici bir diğer soruyu ortaya çıkarmaktadır: Kmerli mimarlar tapınaklarını, Mısır'daki Piramitler ve Güney Amerika'da yaşayan Mayalarla aynı bilgiler ışığında inşa etmiş olabilirler mi?

Orion takımyıldızının pozisyonuna uyarak inşa edilen Gize'nin üç piramidi gibi, Angkor Wat'ın 16 kutsal yapısının da Draco takımyıldızını simgeliyor olabileceği düşünülmektedir. Birçoklarına göre Gize'deki Sfenks'in MÖ 10500'lerdeki ufukta Aslan takımyıldızına baktığı gibi, Angkor'da da Draco takımyıldızı sadece MÖ 10500'lerde ufukta görülebiliyordu.

Kamboçya'da ekinoksu resmeden duvar kabartmalarında, içinde bulunduğumuz son çağ olan Kali Yuga döneminin başlangıcı olarak kabul edilen MÖ 3100 tarihi ortaya çıkmaktadır. Aynı tarih Antik Mısır'da Firavunların I. Hanedanlık dönemine ve Mayalarda da Beşinci Güneş Çağı'na denk gelmektedir.

▲ Son başkent

Üstte bazı kalıntıları görülen Angkor Thom, Kmer İmparatorluğu'nun son başkentiydi. VII. Jayavarman tarafından başkent olarak kurulan şehir, dört ana yönü dikkate alacak şekilde düzenlenmişti ve etrafına koruma amaçlı büyük bir çukur kazılmıştı. Tapınaklarında hükümdarlarının dini olan Budizmin etkileri görülür.

◀ Barışçıl bir uygarlık

Belki de Kmer hükümdarları kendi imparatorluklarını ardı arkası kesilmeyen Tay saldırılarına karşı koruyamamıştı. Solda, Angkor Wat galerilerindeki duvar kabartmalarından bir detay. Ramayana'nın anlatımından ilham alarak yapılmış gerçek bir tören.

Angkor'un üzerindeki gökyüzü

Bayon Buda'sının yüzü gökyüzünde Draco takımyıldızının doğduğu noktayla birleştirilir. Tüm Angkor tapınağı kozmik bir sembolizm ile bağlantılandırılır. Tüm bunların ardında henüz fark edemediğimiz sırlar olabilir mi?

Neticede birbirinden bu denli uzak kültürlerde bile aynı tarihler üzerinde durulması akla şu soruyu getirmektedir: Çağımızın başlangıcı tüm bu kültürlerde aynı tarih olarak belirlendiyse, sona eriş de aynı tarihe, özellikle Mayaların tam olarak belirttiği tarihe mi denk gelecektir? Hem Amerika yerlileri, hem Mayalar, hem İnkalar, hem de antik dönemde yaşamış Kamboçyalı rahipler ve hatta Nostradamus'a kadar birçok insan, 21 Aralık 2012'de

gerçekleşecek kış gündönümünde büyük ve önemli bir değişikliği işaret etmişlerdir. Dünyanın sonunu getireceğine inanılan büyük trajik bir felaket veya dünyaya çarpacak dev asteroitlerin dışında, bu tarihin spiritüel anlamda bir çağın sonu olurken, huzur ve barış içinde geçirilecek yeni bir çağın başlangıcı olabileceği de düşünülmektedir. Bize düşense sadece bunu yaşayarak doğrulamaktır.

TAC MAHAL

BÜYÜLEYİCİ VE HÜZÜNLÜ BİR GÜZELLİK

BABÜR HÜKÜMDARI ŞAH CİHAN'IN çok sevdiği eşi Mümtaz Mahal anısına yaptırdığı Tac Mahal, ziyaretçilerine aşkı ve yalnızlığı düşündüren, muhteşem bir anıt. Toplam 21 yılda, dünyanın birçok yerinden Hindistan'a getirilen yaklaşık 21 bin işçi tarafından yapılan Tac Mahal'e bu kadar duygusal yaklaşmayan kimi araştırmacılar ise, görkemli yapının hala sakladığı gizemleri çözmenin peşinde...

Babür mimarisinin en görkemli örneği olarak kabul edilen Tac Mahal, Pers, Osmanlı, Hint ve İslam mimarisinin motiflerinin muhteşem bir bileşimidir. 1983'te UNESCO Dünya Mirası kapsamına alınan anıtsal yapı, aynı zamanda dünyanın yedi harikasından biridir. Beyaz kubbeli mermer mozolesi ile ünlü olan Tac Mahal, aslında bir yapılar topluluğudur. 1632 yılında başlayan inşaatı, 1653 ortalarında tamamlanmıştır ve inşa aşamasında binlerce zanaatkar ve işçi çalışmıştır.

Tac Mahal'e dair sıklıkla anlatılan hikâyeye göre, bir isyancı bastırmak için ordularıyla Burhanpur'a giden Şah Cihan'a, dokuz aylık hamile

Portreler

Babür hükümdarı Şah Cihan ve güzel eşi Mümtaz Mahal'in devlet yönetiminde oldukları dönemde yapılmış portreleri.

olmasına rağmen her zamanki gibi eşi Mümtaz Mahal (Ercümen Banu Begüm) de eşlik etmişti. Mümtaz Mahal, 14. çocuklarını doğururken 1631'de öldü. Şah Cihan, eşinin ölümünden sonra 2 yıl yas tuttu. Artık devlet işlerine ilgisini kaybeden hükümdar, teselliye sanat ve mimaride buldu. Eşinin ölümünün ertesi yılı 1632'de Tac Mahal'in temeli atıldı.

Ancak tüm dünyanın kabul ettiği bu hikaye, son yıllarda tartışılmaya başlandı. Yapının bir Hindu tapınağı olabileceği şeklinde iddialar ortaya atıldı. Yapımından beri "Aşk için yapılan en büyük anıt" olarak bilinen Tac Mahal, aslında bambaşka bir hikayeye mi sahipti?

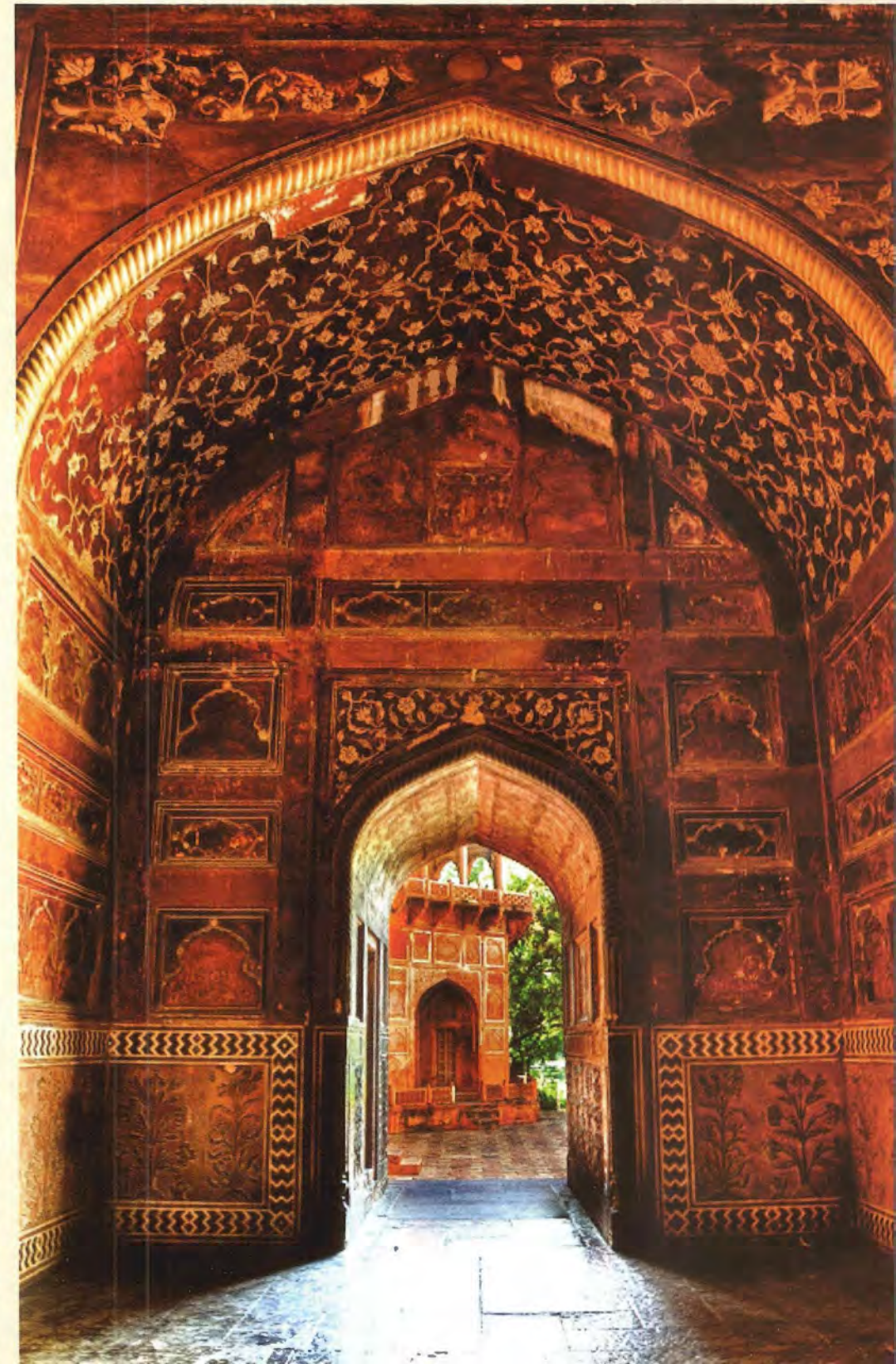
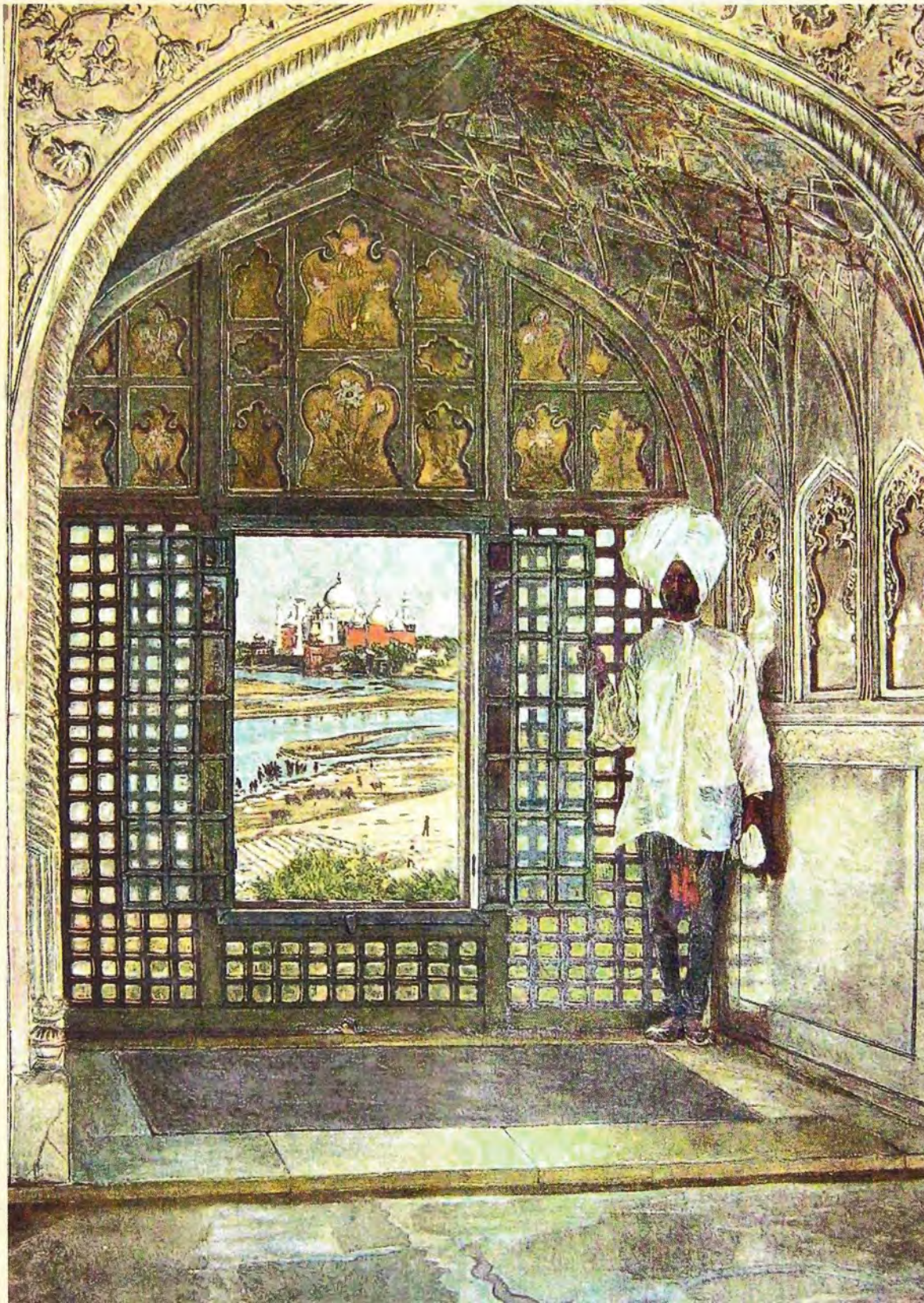
Tac Mahal Agra şehrinin güneyindeki bir arsa üzerine yapıldı. Temel kazıldıktan sonra sızıntıyı engellemek için toprakla dolduruldu ve yapının nehir yatağının 50 m üstünde olmasına özen gösterildi. Mezar bölümünde kuyular kazıldı ve taş ve molozla doldurulurak mezar temeli oluşturuldu. Bambudan yapılan iskeleler yerine, işçiler mozoleye

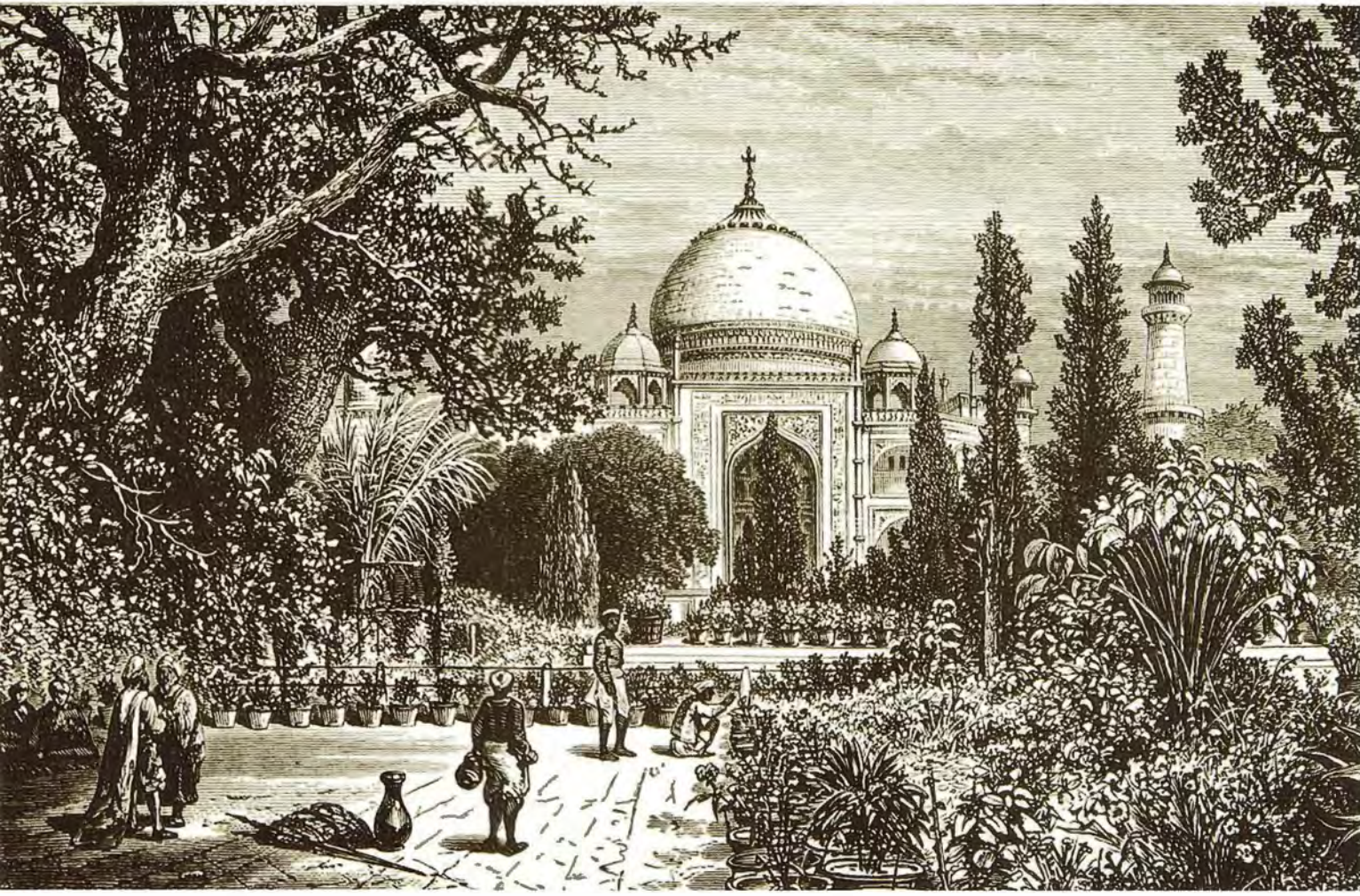
bakan, tuğladan dev bir iskele inşa ettiler. Bu iskele o kadar büyüktü ki, ustabaşları iskeleyi sökmenin yıllar alacağını söylemişlerdi. Efsaneye göre, Şah Cihan çalışanlara iskeleden aldıkları tuğlaların onlara ait olacağını söylemiş ve bu sayede iskele bir gecede sökülüştü.

Mermer ve diğer malzemelerin inşaat alanına taşınması için sıkıştırılmış topraktan 15 km'lik bir yol yapıldı. Yirmi ila otuz öküzden oluşan sürüler birbirine bağlanarak taş blokların yer aldığı özel olarak yapılan arabalar çektiler. Gelişmiş bir çıkık sistemiyle taş blokların istenen pozisyona getirilmesi sağlandı. Su, yine hayvan gücüyle çalışan bir sistemle inşaat alanındaki saklama ve dağıtım depolarına taşındı. Tac Mahal'in inşa masraflarının tam olarak hesap edilmesi, üzerinden geçen zaman nedeniyle oldukça zor. Anıtın yapıldığı dönemde inşaat için 32 milyon Rupî harcandığı tahmin ediliyor. Bu miktar geçen zaman üzerinden hesaplandığında, inşaatın maliyeti trilyon dolarları buluyor.

Muhteşem detaylar

Tac Mahal için birçok farklı ülkeden getirilen taşların kullanıldığı iç mimari eşsiz güzelliكتedir. Kolonlardaki detaylar ise göz alıcıdır. Solda, 1896 tarihli, Şah Cihan'ın sarayından görülen Agra manzarasının resmedildiği bir eser.

Anıtsal yapının inşası için Hindistan ve Asya'nın birçok yerinden malzemeler kullanıldı. Bu malzemeler 1000'den fazla file yüklenerek inşa alanına taşınmıştı. Yarı saydam mermer Rajasthan'dan, yeşim taşları Pencap'tan, kristaller ise Çin'den getirildi. Tibet'ten gelen firuze, Sri Lanka'dan gelen safir ve Arabistan'dan gelen akik taşlar da yapıda kullanıldı. Toplamda 28 tür değerli ve yan değerli taş, beyaz mermerin içine yerleştirildi.

TAC MAHAL EFSANELERİ

Tac Mahal yapımının tamamlanmasından beri, kültürel ve coğrafi sınırları aşan bir hayranlığın odağı oldu. Yapıyla ilgili yorumlar bilimsel ya da tarihi övgülerden çok, kişisel ve duygusal tepkiler olarak ortaya çıktı.

Yıllardır anlatılan bir efsaneye göre Şah Cihan Yamuna Nehri üzerine siyah mermerden bir mozole inşa etmeyi planlamıştı. Ancak bu fikrini uygulamaya geçiremeden oğlu tarafından tahttan indirildi. 1665 yılında Agra'yı ziyaret eden Jean-Baptiste Tavernier adlı bir gezgin bu efsanenin yaygınlaşmasına neden oldu. Mehtab Bagh'daki nehirde bulunan siyah mermer kalıntıları da bu hikayeyi desteklendi. Ancak 1990'larda yapılan kazılarda, bu kalıntıların kararmış beyaz mermer parçaları olduğu ortaya çıktı. Siyah mozoleye dair daha gerçekçi bir teori de 2006'da bölgede Ayışığı Bahçesi'nin bir bölümünü yeniden inşa eden arkeologlar tarafından ortaya çıkarıldı. Beyaz mozolenin siyah bir yansıması buradaki havuzda açıkça görülmekteydi. Bu da Şah Cihan'ın simetri tutkusuyla açıklanabilir.

Bir başka efsaneye göreyse, Tac Mahal'in yapımı bittikten sonra, türbe işçilerinin kolları benzer bir anıt yapılmaması için kesilmişti. Ancak araştırmalar sonucunda bu teoriye dair hiçbir kanıt rastlanmadı. Bazı hikayelere göre inşaatta çalışanlara benzer bir yapının inşaatında çalışmayacaklarına dair kağıtlar imzalatılmıştı.

Duvarlardaki şiirler

Tac Mahal'in içindeki duvarlarda Farsça şiirler yazılmış ve bunlar zarif süslemelerle çevrelenmiştir (Sağda). Üstte, anıt sarayın bahçeden görünümünü yansıtan bir gravür.

DÜNYANIN EN İYİ USTALARI ÇALIŞTI

Şah Cihan, Tac Mahal'in yapımı için o dönemin en tanınmış ustalarını bir araya getirmek istedi. Buhara'dan heykeltıraşlar, Suriye ve Pers İmparatorluğu'ndan kaligraflar, Hindistan'ın güneyinden ve Balıoşistan'dan taş ustaları, kubbe ustaları, çiçek oyma uzmanları inşaat için gelerek 37 kişilik yaratıcı ekibi oluşturdu. Mimar Sinan'ın talebelerinden Mehmet İsa Efendi ve Mehmet İsmail Efendi ile yapıdaki yazıları yazan Hattat Serdar Efendi, eserin yapımı için Şah Cihan tarafından İstanbul'dan davet edilmişlerdi. 1632'de inşasına başlanan eser, 21 yıl sonra 1653'te tamamlanmıştır.

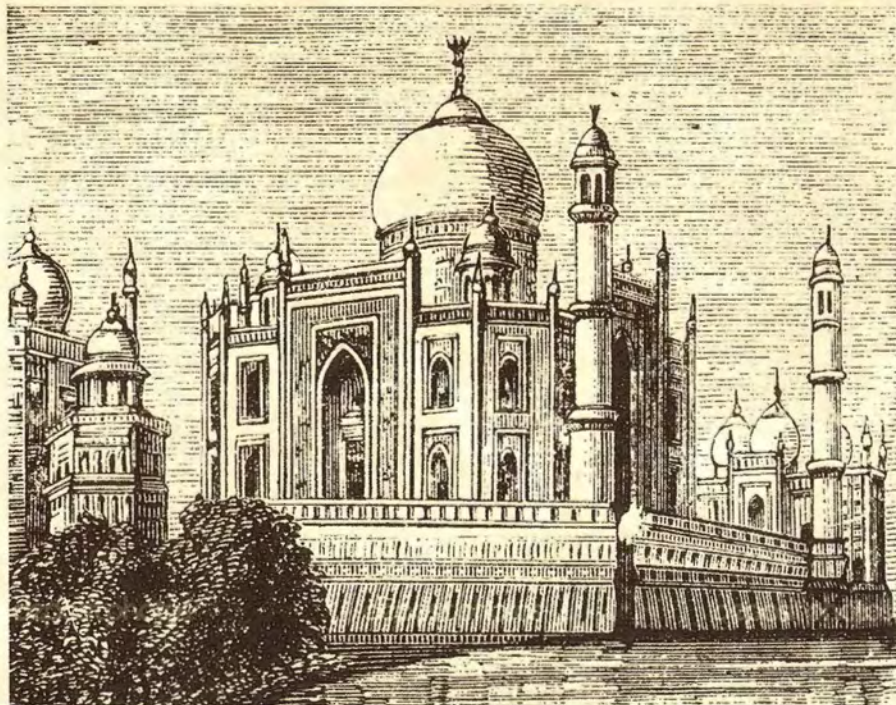

Bu tür iddialar tarih boyunca başka birçok ünlü yapı için de ortaya atılmıştır.

Ünlü Bengalli düşünür Rabindranath Tagore'nin Tac Mahal'i "Zamanın yanına düşen bir damla gözyaşı" olarak tanımlaması, anıt mezar için anlatılan, her yağmur mevsiminde, kubbeye tek bir damla düştüğü rivayeti ile özdeşleştirilir. Bir diğer iddiaya göre ise, kubbedeki alemin şeklinin bozulması, büyük bir su taşkınına neden olacaktır.

TAC MAHAL'İN ÖYKÜSÜ SADECE BİR MASAL MI?

Tac Mahal kültürü ve tarihi aşan, doğüstü güzelliğiyle dünyanın farklı yerlerinden gelen ziyaretçilerinde insanlığa dair duygular yaratır. Özellikle gündoğumu ve günbatımındaki sisle, yapı sanki havada süzülüyormuş gibi görünür. Gece ise kubbesinin parlaklığıyla izleyenlerde hayranlık uyandırır. Bu güzellik, büyük bir turizm gelirini de birlikte getirmiş, bu gelir sayesinde tüm Agra şehrinin yenilenmesine vesile olmuştur.

Muhteşem yapılar

Birçok kişi tarafından tek bir yapı sanılan Tac Mahal, aslında bir yapılar topluluğudur. Üstte, Tac Mahal mozalesinin batısındaki caminin ana salonundan bir görünüm. Tac Mahal, yüzyıllar boyunca tüm ziyaretçilerinin hayranlığını kazandı ve gravürlerle anılara kazındı. Solda, 1800'lerin sonlarından kalma bir gravür.

Şah Cihan ve eşi Mümtaz Mahal'in (Ercümen Banu Begüm) dünyanın en görkemli anıtlarından birine ilham veren aşk hikayesi, tüm dünyaca bilinmektedir. Ancak Purushottam Nagesh Oak adlı araştırmacı, bu hikayenin doğru olmadığını kanıtlamak için oldukça fazla çaba göstermiş ve bir de kitap yazmıştır. Oak'a göre Tac Mahal Mümtaz Mahal'in mezarı değil, eskiden Tejo Mahalaya olarak bilinen Tanrı Şiva'ya adanmış bir Hindu tapınağıdır.

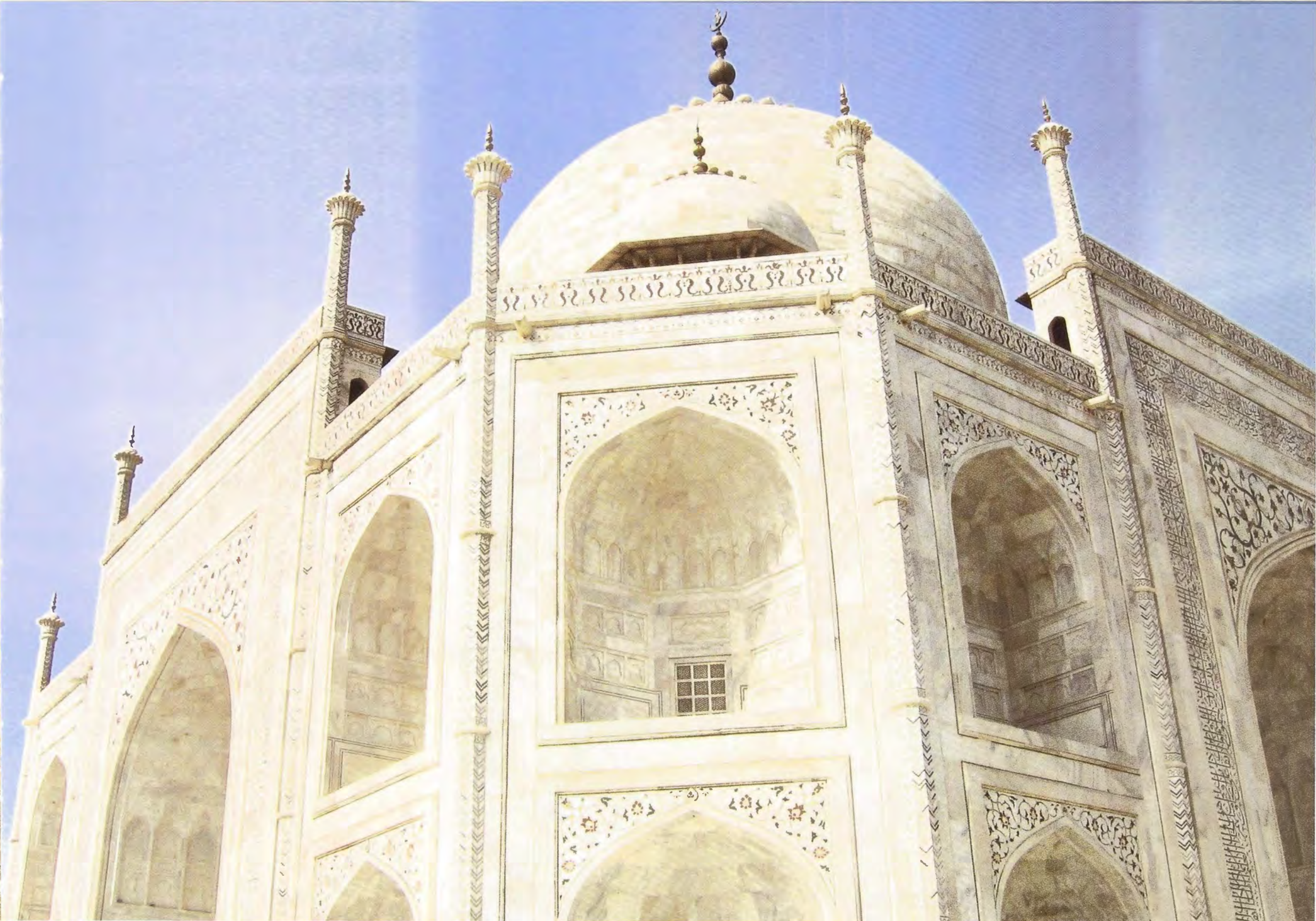
Oak'un şüpheleri, "Tac Mahal" ismiyle başladı. Bu ismin hiçbir Babür belgesinde geçmediğini iddia eden araştırmacı, Afganistan'dan Cezayir'e, Müslüman medeniyetlerde "Mahal" adlı bir başka saray bulunmadığını öne sürdü. Hatta ona göre Mümtaz Mahal olarak tanınan kraliçenin gerçek adı Mümtaz-ül Zamani idi. Bunun üzerine "Tac Mahal" adının

Şiva'nın Sarayı anlamına gelen "Tejo-Mahalaya" kelimesinden türediği sonucuna vardı. Oak araştırmaları sonucunda, Şiva tapınağının Şah Cihan tarafından bölgenin o dönemdeki yöneticisi Jai Singh'den gasp edildiğini öğrendiğini iddia etti. Bu iddiaya göre, Şah Cihan tapınağı daha sonra eşinin hatırası için yeniden şekillendirmişti. Oak, Jai Singh'in özel koleksiyonunda, Şah Cihan'ın gönderdiği tehdit mektuplarının bulunabileceğini de söyledi. P.N. Oak Tac Mahal'in adına inanmamakla kalmadı, Şah Cihan ve Mümtaz Mahal'in tüm dünyayı etkileyen aşklarının da bir uydurmaya olduğunu savundu.

Ona göre bu hikaye, Şah'ın saraydaki dalkavukları tarafından uydurulmuştu ve sonradan romantik tarihçi ve arkeologların da çok hoşuna gitmişti.

Bir aşk masalı

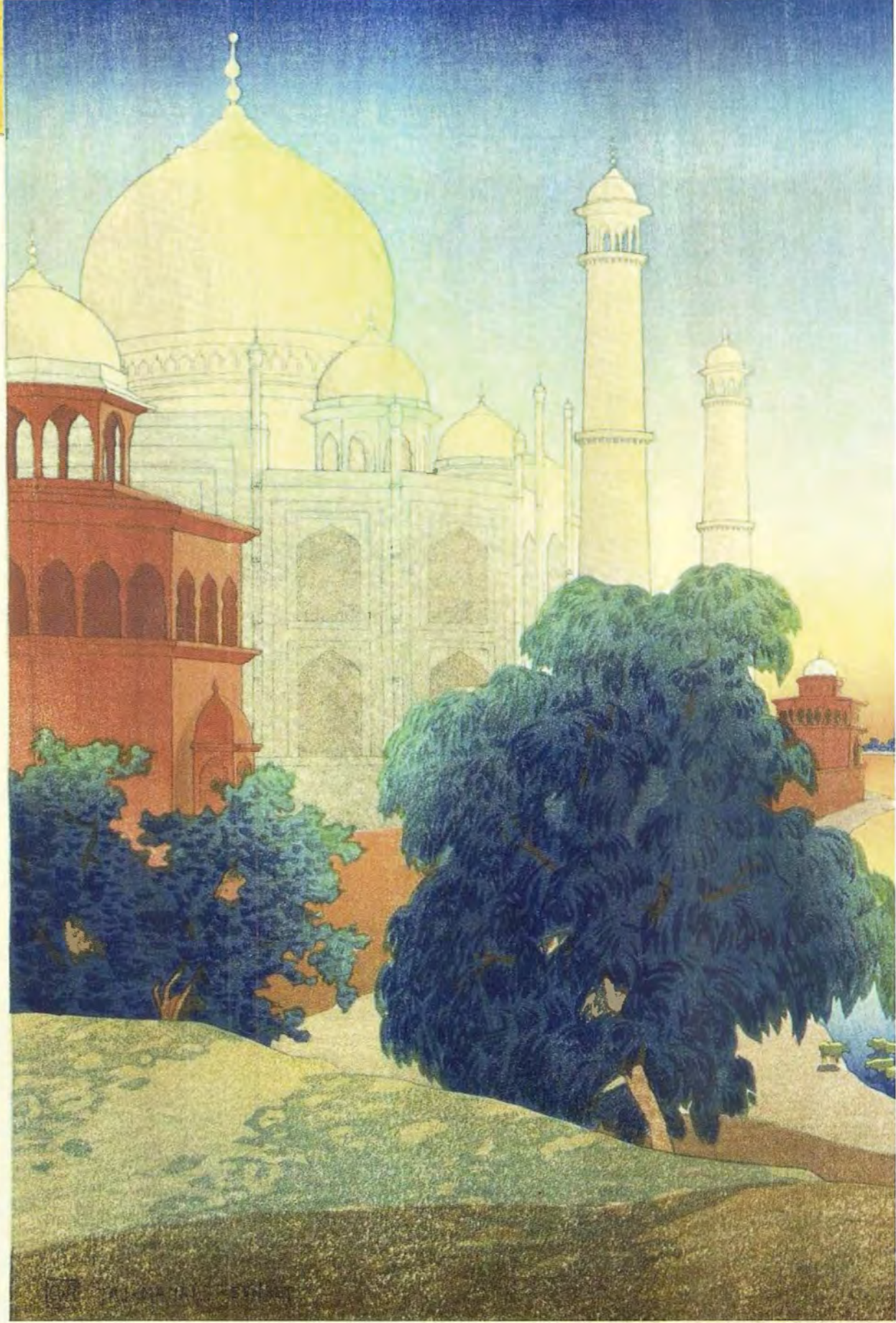
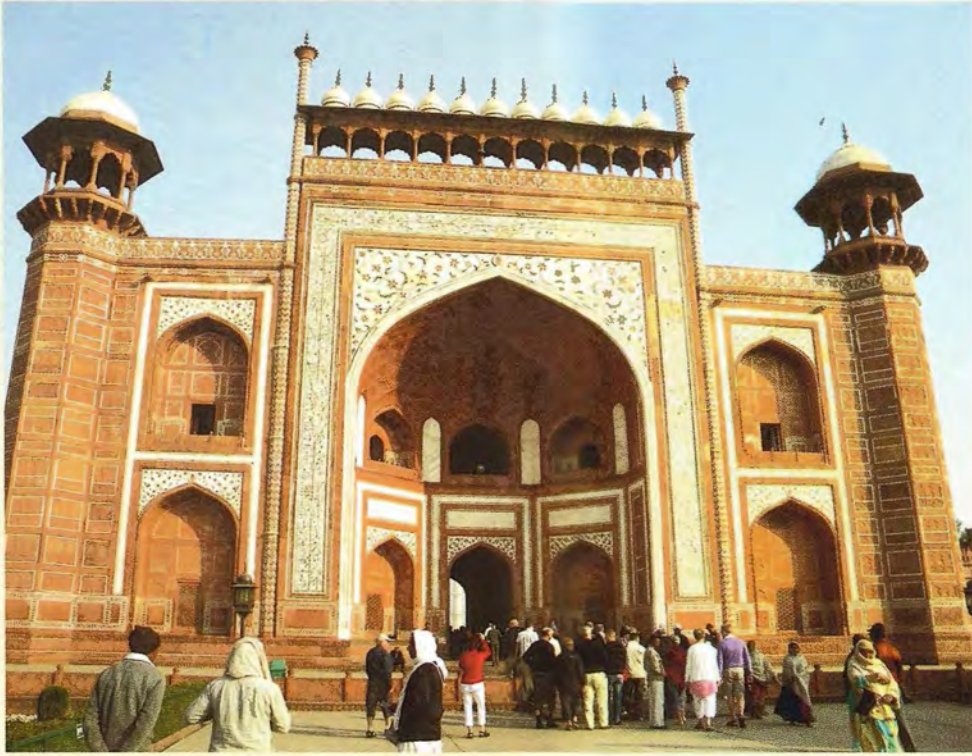
Şah Cihan ve Mümtaz Mahal'in sembolik mezarlarının yer aldığı anıttaki duvar işçiliği görenleri şaşırtacak niteliktedir. Ancak bu aşk hikayesinin uydurma olduğuna dair iddialar da ortaya atılmıştır.

Nehrin de dahil olduğu bir anıt

Yamuna Nehri'nin karşı tarafında bulunan Ayışığı Bahçesi'yle birlikte, Yamuna Nehri'nin de Tac Mahal tasarımının içine dahil edildiği anlaşılmıştır.

Sanatçılara ilham veren güzellik

En üstte, Tac Mahal sitesinin görkemli ana giriş kapısı. Üstte, İmparatorun sembolik mezarı. Sağda, birçok ressamı ilham veren Tac Mahal'in İngiliz ressam Charles W. Bartlett tarafından yapılmış bir resmi.

Purushottam Nagesh Oak, Tac Mahal'in Şah Cihan döneminden önce inşa edildiğine dair kanıtlarını şöyle sıralamıştı:

- New York'tan Prof. Marvin Miller, Tac Mahal'in nehir tarafındaki kapısından örnekler alarak karbon testlerine tabi tuttu. Sonuçlar kapının Şah Cihan zamanından 300 yıl daha eski olduğunu gösterdi.

- Agra'yı 1638'de, yani Mümtaz Mahal'in ölümünden sadece yedi yıl sonra gören Avrupalı gezgin Johan Albert Mandelslo, anılarında Tac Mahal'in inşa edilmekte olduğuna dair hiçbir şey yazmamıştı.

- Mümtaz Mahal'in ölümüyle aynı yıl içinde Agra'ya gelen İngiliz Peter Mundy, Tac Mahal'in Şah Cihan'ın döneminden önce bile ünlü bir yapı olduğunu yazdı.

Oak, yapıda mimari ve tasarımsal tutarsızlıklar olduğunu iddia etti ve bunları da yapının aslında bir Hindu tapınağı olduğunun kanıtı olarak gösterdi.

Tac Mahal'in birçok odası Şah Cihan zamanında kilitlenmiştir ve hala halka kapalı tutulur. Oak'a göre burada Şiva'nın kafasız bir heykeli ve Hindu tapınaklarında bulunan başka eşyalar saklanmaktadır.

2000 yılında Hindistan'daki Yüce Divan, P.N. Oak'un Tac Mahal'i bir Hindu kralının yaptığına kabul edilmesi yönündeki talebini reddetmiştir. 2007 yılında hayata gözlerini yuman Oak'un iddialarının yalanlanması ya da doğrulanmasının tek yolu, Tac Mahal'in kilitli odalarını halka açmak ve uluslararası araştırmacıların çalışmasına izin vermektir.

OKYANUSYA

Okyanus sularının birleştirdiği, aslan payını Avustralya'nın aldığı dev kıtada, zaman dünyanın diğer bölgelerine göre daha ağır akıyor gibi görünür. Bu uçsuz bucaksız toprakların tam ortasında, dev doğal bir yapı gözümüze çarpar. Yerli halk tarafından referans noktası olarak kullanılan bu yer, günümüzde de önemini korumaya devam eder. Farklı, mistik yapısı ve sahip olduğu özelliklerle dünyada benzeri olmayan bu bölge hala keşfedilmeyi beklemektedir. Tüm kıtanın en gizemli ve kutsal mekanına doğru bir yolculuğa çıkıyoruz. Esrarengiz bir halkın izlerinde yapacağımız bu yolculuğun büyük kısmı hala gizemlerle dolu ve antik Avustralya'nın tam kalbine doğru uzanıyor.

ULURU

HAYALİ ZAMANLARIN İŞARETLERİ

DÜNYANIN EN BÜYÜK MONOLİTİ ULURU, tüm ihtişamı ile çölün ortasında yükselen, dev bir kayadır. Burada yaşayan yerli halk için adeta canlı bir organizma olan bu kaya, aynı zamanda tanrılarından gelen kutsal bir mirastır. Aborjinler Uluru'nun onlara hayali zamanların hikayelerini anlattığına inanır ve onu büyük bir kitabe olarak görürler.

Gezegenimizin inanılmaz ve büyüğü tarihinin tam orta yerinde; kumtaşından, **kırmızı**, dev bir taş olabilir mi? Cevap, Avustralya'nın el değmemiş bir köşesinde, Aborjinler tarafından referans noktası olarak kabul edilen ve günümüz Avustralyalıları için hala gizemini koruyan çölün ortasındaki dev kütlede. Ondan bahseden ilk batılı, 1872 yılında, Amadeus Gölü kenarında gezinirken, onu 40 km uzaklıktan gören kaşif Ernest Giles idi. Bir yıl sonra, oraya ilk ulaşmayı başaran ise William Gosse adında başka bir kaşifti. Gosse, Kuzey topraklarında bir araştırma gezisi yürütüyordu ve Alice Springs'ten 300 km ileride kuru ve sakin bir

düzlüğe gelmişti. Karşısında bir dizi kaya kümülüs uzanıyordu. Bu kayaların bazıları 350 m yüksekliğe ulaşyordu. 100 km ileriden bile görülebilen bu dev kitle, kaşifi tarafından ilk Avustralya başkanı Sir Henry Ayers'i onurlandırmak için Ayers Rock olarak isimlendirildi. Ancak bu isim verilirken dev kitlenin benzerine az rastlanır güzellikteki efsanevi hikayesi göz ardı edilmişti. Hikayenin çekiciliği günümüzde bölgenin tekrar antik çağlardaki ismiyle anılmasına neden olmuştur: Uluru. Güneş ışınları ile sürekli olarak renk değiştiren, siyahtan altın rengine, fuşyaya dönüşen kayalar gün batımında leylak rengine döner.

Sir William Gosse

"Tepe ilk defa gözüme bu kadar net görünüyordu. Düzlüğün ortasında yer alan bu kayayı keşfetme arzusu içimi kemiriyordu".

"Eski sahipler"

Avrupalı kolonicilerin gelişi ile Aborjinler arasında sayısız anlaşmazlık başladı. 1900'lerin başında sınırlı bir bölgede yaşamalarına izin verilen Anangular bugün Avustralya hükümeti tarafından bölgenin gerçek sahipleri ve Dünya Mirası kapsamına alınan Ayers Rock'ın kesin mirasçıları olarak değerlendirilir. Sağda, Aborjin mitolojisinde yer alan bir ruh, "Wondjina", taşa işlenmiş.

Yağmurlu havalarda, gün batımında gümüş rengine dönüşen, yerli halk tarafından karanlık zamanlardan beri bilinen kayanın Uluru ismini, her görüntüsünden farklı bir anlam çıkartan Avustralya yerlileri Aborjinler vermiştir.

Aborjinlerin inandığı efsaneye göre, her şey dünyanın hala oluşum sürecinde olduğu ve insanın şimdi bilinen anlamıyla henüz var olmadığı uzak bir geçmişte başladı. Bu belirsiz, kadim dönemde yarı insan, yarı hayvan yaratıklar günümüzde Avustralya olarak bilinen toprakları keşfetti ve bu kayayı da çocuklarının hayatta kalması için buraya yerleştirdi.

KÖKENLERİMİZE DAİR FANTASTİK BİR EFSANE

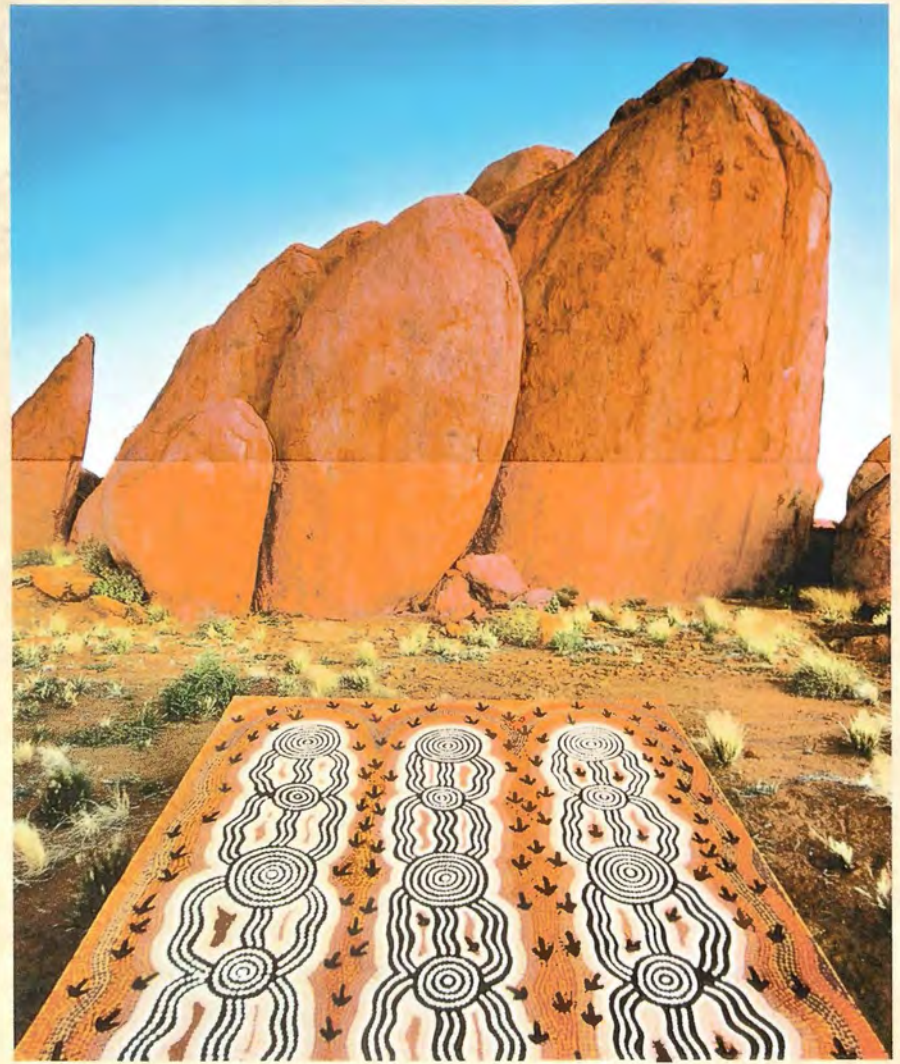
Efsaneye göre, başlangıçta bir “Hayaller Dünyası” vardı. Yerel dille “Altierjinga” denen bu yer, herkes için gizemli ve soyut; ancak sadece Aborjinler için görülebilir ve fiziksel bir dünyaydı. Sadece onlar ve birkaç aydınlanmış insan dışında kimse bu dünyanın içine girebilecek spiritüel anahtara sahip olamaz, eski uygarlıkların sırlarını öğrenemezdi. Birçokları için Altierjinga sadece fantezi dünyasında yer alan, gerçek dışı bir dünyaydı. Bu mitolojik gerçeklikte, “Tjukurpa” (Hayal Zamanlar) olarak adlandırılan kadim zamanlarda, gökyüzünden gelen, Aborjinler tarafından insanoğlunun ataları olarak kabul edilen “Kundingas” tüm Avustralya kıtasını boydan boya geçmişlerdi. Bu geçiş sırasında yeryüzü şekilleri değişmiş; kayalar, kaynaklar ve yeryüzünde kutsal anlamlar taşıyan diğer işaretler oluşmuştu. Atalar çocuklarına, yani Aborjinlere, ülkenin tüm çöllerini boydan boya geçen karmaşık bir yol ağı bırakmışlardı. Bu yollara da *Hayal Yolları* adını vermişlerdi. Bu yollar, gelecek jenerasyonların hayatta kalmalarını sağlayan yollardı ve bu bilgiler efsaneler, şarkılar, danslar ve karmaşık dini ritüeller yoluyla günümüze kadar aktarılmıştı. Misyonlarını tamamlayan atalar, bilgileri bir hayal şeklinde gelecek nesillere aktardıktan sonra da yeryüzünden ayrılmışlardı. Bu hayaller bugün bile Aborjinleri birbirlerine bağlamak ve yeni edinilen bilgileri tüm topluluklarına yaymak amacıyla kullanılır. Bu durumda “hayal” kelimesi bugün verdiğimiz anlamdan çok, kesin kurallara bağlı bir takım törenlerden sonra elde edilebilen spiritüel bir anlam içerir.

“Kadajingera” adında, Hayaller Dünyası’nın görülmesine, yani antik ataların geçişlerinin doğadaki izlerini tanımaya imkan veren büyü bir ritüelden bahsedilir. Bu izler tüm Aborjin kabilelerinin bildiği; su, bereket, adalet ve diğer birçok konu ile ilgili hayallerdir. Hayallere götüren bu ritüeller günümüzde Avustralya hükümeti tarafından koruma altına alınmış durumdadır. Ve yine Aborjinler tarafından kutsal olarak kabul edilen bölgelere girişler tamamen yasaklanmıştır.

Ancak bu efsanelerden geriye kalanlar sadece hatıralar değildir. Günümüzde Aborjinler hala geleneksel kıyafetleri ve boyalı bedenleri ile şarkılar söyleyip dans etmeye, uzak Tjukurpa çağında olan olayları anlatmaya ve bu kutlamalar sırasında genç nesillere hayatın sırlarını aktarmaya devam ederler.

▼ Büyülü topraklar

Gözümüze çekici gelen yerler, yerli halk için gerçekten “büyülü” ve etraflarındaki her şeyde kutsal anlamlarla doludur. Anangular Uluru’nun ilk ve orijinal koruyucularıdır. Bazı bölgelerde fotoğraf çekilmesi bile yasaktır. Sağda, modern Aborjin duvar resimlerinden birinde antik kültüre ait bazı semboller görülebilir.

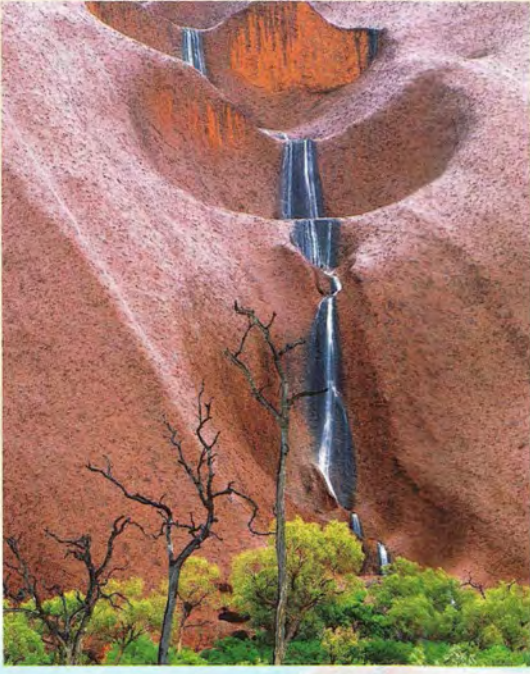
HALA YAŞAYAN TÖRENLER

Törensel danslarda Hayal Zamanları döneminde Kundingas'larla farklı Pitjantjatjara gurupları, Canguro-Lepre halkı veya Yankuntjatjaralar, Uluru kütlesinin diğer tarafında yaşayan Elmas Yılan'lar arasındaki savaşları anlatırlar. Güneyden, Elmas Yılan kabilesine saldırmak için gelen Zehirli Yılan kabilesi arasındaki kanlı savaşlar hatırlanır. Ancak saldırı başarılı olmamış ve saldırganlar başka kabilelere saldırmak üzere geri çekilmişlerdir. Bu arada ölülerini de orada bırakmışlardır. Uluru kütlesinin oluşumuna dair bir diğer efsane de budur.

Hayal dünyasının ruhları

Aborjinlere ait bir resimde dünyayı yaratan olağanüstü canlılardan biri ve orada yaşayan tüm canlıları resmederken. Aborjinlerin dansları ve ritüellerinde söyledikleri şarkıları bu mitolojiye dayanıyor.

ABORJİN GELENEĞİNİN KALBI

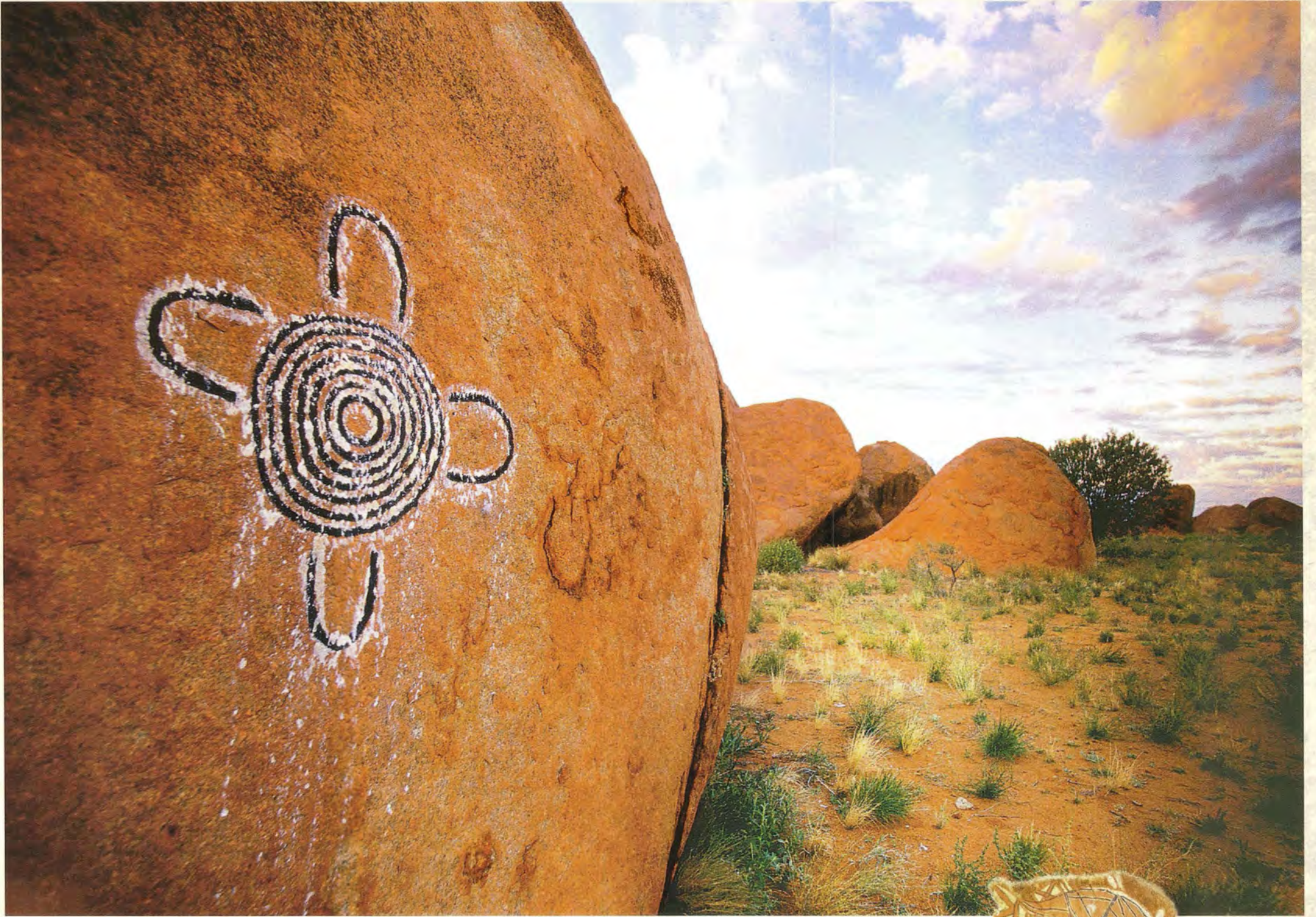
Bu büyük kırmızı kaya enteresan bir jeolojik yer şeklinden daha fazlasıdır. Aboşjinler için onun her görüntüsü farklı, derin bir anlam içerir. Bir su damlası onlar için vahşî Zehirli Yılan savaşçısı anlamına gelebilir. Onlara göre bu mağaralarda Kanguru-Tavşan kabilesinin, büyüü güçlere sahip düşman bir kabile tarafından etki altına alınan bir dingonun saldırısına uğradıktan sonra kaçarken bıraktığı izlere rastlamak mümkündür. Uluru'daki her mağaranın böyle özel bir anlamı bulunur ve bunlar bugün dahi uygulanan törenlere konu olur. Kayadaki deliklerin her biri geçmişten birilerinin gözlerini anımsatabilir ve her çıkıntı Hayaller Zamanı'nda gömülen bir ölüye

İlkel güzellikler

Uluru'nun heybetli görüntüsü Avustralya çöllerinin ortasında yükselir. Yatay derin çatlaklar rüzgar ve yağmurun izlerini taşır. Kayalardan fışkıran pınarlar hem hayvanlar, hem de bitki örtüsü için doğal bir yaşam kaynağı oluşturur.

ait bir burun olabilir. Çatlaklar ise, bu kayalar arasında kaybettiği bumerangını arayan kertenkele Kandıu'ya ait izlerdir. Dolayısıyla Uluru, Aboşjin halkı için kutsal bir mekandır. Kütlenin 9 km'lik çevresinin tamamı geçmişlerinden mesajlar taşır. Kumtaşı kütlenin zaman içinde ısı farklılıklarına bağlı olarak uğradığı erozyon bile Aboşjinleri endişelendirmez. Onlara göre, bu erozyonlara rağmen Uluru'nun yapısı değişmez ve atalarının mesajlarını iletmeye devam eder. Doğal özellikleriyle Uluru, Avustralya çöllerinin ortasında yaşam için uygun bir vahadır. Aboşjinlerin dans ve şarkılarında anlattıkları düşler yollarının da bir kesişme noktasıdır. Uluru etrafında tam 11 su kaynağı bulunmaktadır. Ayrıca, yağmur suyu da Uluru'nun oluklarında uzun süre kalabilmektedir.

ATALARDAN KALMA SEMBOLLER

Uluru'nun güzellikleri heybetli dış görüntüsüyle bitmez. İçindeki mağaralarda, Hayal Zamanları'ndan, onların çocukları ve torunlarından kalma, kaya duvarlara kazınmış son derece güzel resimler bulunur. Resim ve semboller bereketi, spiritüel gelişimi ve Aborjinlerin antik atalarının mitolojik bilgeliğini anlatır. Bazı semboller sadece erkeklerle, bazıları ise sadece kadınlarla ilgilidir. Hatta bazı kayaların bulunduğu yöne doğru kadınların, bazılarınıysa erkeklerin bakması yasaktır. İçlerinden bir kayanın ise ayrı bir önemi vardır: Mala'nın Canguro-Lepre mağarası. Burası Aborjinler tarafından "mutlu bir yer" olarak kabul edilen, gidenlerin mutlu olarak döndükleri bir yerdir. Buraya Aborjin olmayan hiç kimse giremez. Duvarlarında, karanlık dönemlerden kalma, gençlerin toprak rengine boyanmış bedenleri ile inisiye edildikleri törenlerde kullanılan sembollerin kazılı olduğu bir mağaradır.

Bu gizemli ve bilinmeyenlerle dolu törenler bütünü Uluru'nun tüm Avustralya'nın sembolü haline gelmesine neden olmuştur. Heybetli duruşu ve olağanüstü renkleri ile ister doğal güzellikleri, ister spiritüel anlamda taşıdığı derin önem olsun bu bakır renkli olağanüstü dev kaya karşısında etkilenmemek mümkün değildir. Öyle bir çekicilik ve güç ki Avustralya otoritelerini, geçmişte olduğu gibi esas işlevi olan "fener" görevini yerine getirmek üzere Aborjinlere iade etmek zorunda hissettirmiştir. Tüm gezegenin en gizemli kültürlerinden birine, kendi atalarından bu denli esrarengiz bir miras kalnuştur.

Taşa kazınmış, sanat harikası bir kitap

Uluru'nun kayaları ve mağaraları üzerlerine kazılı semboller açısından oldukça zengindir. Anangular sürekli olarak üzerlerinden geçerek onları renklendirmeye devam ederler. Sağda, insanların ve hayvanların X ışınlarında çekilmiş görüntülerine benzer çizimleri.

ABORJİNLER, ANTİK AVUSTRALYALILAR

Aborjinler, günümüzden yaklaşık 50 bin yıl önce Güneydoğu Asya'dan göç ederek gelen bir ırktır. Ancak Aborjinler homojen bir medeniyete sahip değillerdi ve 600 farklı kabileye ayrılmışlardı. Her biri kardeş ve torunların bir araya geldiği ailelerden oluşuyordu ve 200'den fazla farklı dil konuşuyorlardı. Göçmen olan ilk Aborjinlerin tenleri koyu renkti; avcılık yapıp, geniş Avustralya topraklarının kendilerine sunduğu meyve, kök ve yemişleri yiyerek besleniyorlardı. Sadece bumerang ve ilkel yaylı bir silah olan woomera'ları ile kıtanın geniş topraklarında avlanıyorlardı.

Bıraktıkları her türlü sanat eserinin ana teması olan doğaya büyük bir saygı duyuyorlardı. Kadın ve erkeklerin eşsiz bir duyarlılıkları vardı. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de birbirlerinin karakteristik özelliklerini dikkate alır ve ayrı ayrı da olsa yaşlılar tarafından yönetilen törenlere katılırlar.

"Corroboree" adındaki törenleri, Hayaller Zamanı'ndaki kahramanlık hikayelerini şarkılar ve danslar eşliğinde anlatmaya devam eder. Kadın ve erkekler yüzlerini boyar, vücutlarını tüy ve diğer farklı malzemelerle süslerler. Bu süslemelerin her biri özel bir şeyi temsil eder. Yaşlılara değer verirler, törenlerde en

onurlu yerler onlara aittir. Ancak hiçbir kutsal olarak kabul edilmezler. Onların görevi söyledikleri şarkılar aracılığı ile antik dönemlere ait hikayeleri yeni nesillere aktarmak ve üzerlerinde geçmişte olan olayları anlatan sembollerin bulunduğu ve törenlerde kullanılan kutsal masa ve taşların korunmasıdır.

Mağara duvarlarındaki çizimlerde Aborjin ruhunun derinlikleri detaylı olarak anlatılmaya çalışılmıştır. Bu çizimlerde çok farklı şekillerde stilize edilmiş hayvan resimleri veya bir takım kabilelere veya topluluklara ilişkin anlatımlar bulunmaktadır. Aborjinlerin inanışlarına göre bir insanın; bir bitki, bir obje ya da bir hayvanla sıkı bir bağı bulunur ve bu obje onun totemi olarak değerlendirilir. Hiçbir aborjin, bu totemlerden birini temsil eden hayvanı yanından kovmaz.

Aborjinlerin ruhani dünyası bugüne kadar gizli kalmış birçok sırrı korur. Çizimler sadece Aborjin kültürünün en derin taraflarını ortaya çıkartmakla kalmaz, aynı zamanda önemli dinsel ayinlerini de anlatır. Bir zamanlar ölüm cezası ile cezalandırılan hainler, günümüzde tüm kabilenin bacaklarına attığı oklarla, yani bir ok yağmuru ile cezalandırılırlar.

Avdan dönüş

Aborjinler bugün de atalarının kullanmış oldukları aletleri kullanırlar: Bumerang ve woomera (üstte kutu içinde).

Aidiyet simgeleri

Farklı kabile ve hanedanlara ait olma durumları Aborjinlerin resimlerinde ve vücutlarını süsleme şekillerinde de rahatça görülebilir (üstte solda). Mitoloji ile totemler içiçe geçer (üstte). Hayvanlar, bitkiler veya doğal olaylar bir bireyin ya da bir kabilenin amblemi olarak karşımıza çıkar.

AMERİKA

Avrupalılar'ın Yeni Dünya olarak adlandırdıkları topraklar, gerçekte birçok gizemli medeniyete beşiklik etmiş ve bu medeniyetler arkalarında ihtişamlı şehirler, muhteşem tapınaklar, piramitler ve ustalık isteyen el işleri bırakmışlardır. İnka, Maya, Aztek medeniyetleri ve diğer antik halklar son derece karmaşık uygarlıklar yaratmış, arkalarında hikayelerini anlatabilecek çok da fazla delil bırakmadan ortadan kaybolmuşlardır. Dağların zirvelerine inşa ettikleri kaleler, sessiz heykeller ve yeryüzüne çizdikleri muhteşem çizgiler gizemlere gömülmüş bir tarihin ipuçlarını oluşturur. Yüzlerini hiç görmediğimiz insanların yaptığı büyük resim ve taşları görmek için yeni bir yolculuğa çıkıyoruz.

CHACO KANYONU

ROANOKE

CHICHEN ITZA

TEOTIHUACAN

COPÁN

NASCA

RORAIMA

MACHU PICCHU

PASKALYA ADASI

PUMA PUNKU

CHACO KANYONU

DAĞILMIŞ BİR UYGARLIĞIN TAŞ EVLERİ

CHACO KANYONU'NDAKİ KALINTILARIN İŞARET ETTİĞİ düzenli toplumsal yapı ve bulgularda göze çarpan aniden terkedilmişlik hali, burada yaşamış olan uygarlıkla ilgili önemli soru işaretleri yaratıyor. İlginç yerleşim alanları ve bazı kozmik güçlerle irtibat halinde olduklarını gösteren din yapısı da bu uygarlıkla ilgili gizemi artırıyor.

Kuzey Amerika'nın belki de en gizemli arkeolojik sırları Anasaziler'in tarihi ile bağlantılıdır. Anasaziler, 800 yıl önce, arkalarında birçok iz bırakarak ortadan kaybolan bir medeniyettir.

Four Corners Country'de bulunan Chaco Kanyon, New Mexico ile Arizona, Colorado ve Utah'ın kesişim noktalarında, Alberquerque'in 160 km kuzeybatısında, bodur boylu bir bitki örtüsünün ve sık rüzgarların estiği bir bölgede bulunur.

Bu bölge, 19 km uzunluğunda ve 1.5 km genişliğinde bir toprak parçasıdır. Bugün kurak olan bölge geçmişte oldukça verimliydi. Bölgedeki en tanınmış ve en büyük yerleşim, Chaco Kanyon'un kuzey ucunda bulunan, Anasaziler'in yaşadığı Pueblo Bonito idi. Günümüzde işlevi hala anlaşılamamış olan bir yerleşimde, arkeologlar buranın medeniyetlerinin başkenti mi, yoksa sadece önemli bir dini merkez mi olduğunu araştırmaktadırlar.

Kat kat inşa edilen terasların bilemesi
Arkasında böylesi önemli yerleşimler bırakarak yok olan bir toplumun gizemlerini derinlemesine araştırmak gerekir.

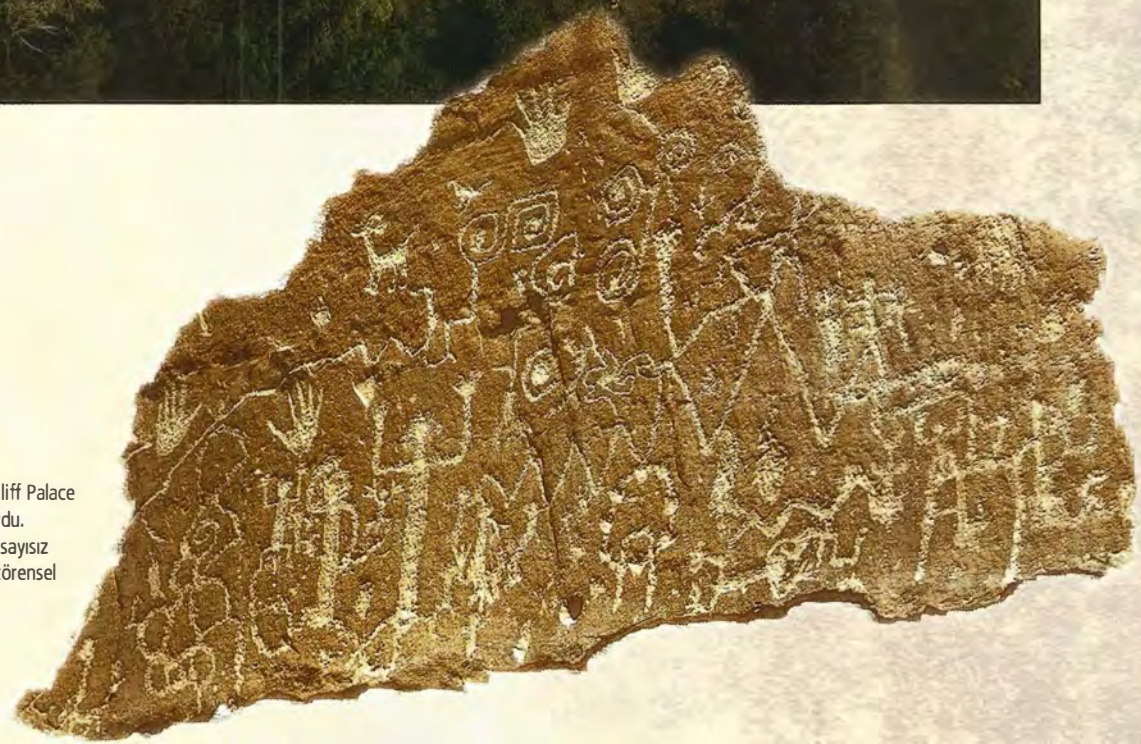
“ANTİK” HALKLAR

Anasaziler’le ilgili oldukça az şey bilinmektedir. Herhangi bir yazıları olup olmadığı bilinmediğinden ve arkalarında yazılı hiçbir eser bırakmadıklarından haklarındaki bilgiler son derece kısıtlıdır. Önceleri köklerinin günümüzden 6000 yıl öncesine dayandığı düşünülüyordu. Sonra yapılan araştırmalarda bu toplumun günümüzden yaklaşık 2000 yıl önce yaşamış olduğu anlaşıldı.

Kuzey Amerika’nın en eski uygarlığı olan bu halkla ilgili günümüze sadece bazı taşlar, ev kalıntıları, evlerin içindeki bazı objeler gelebilmiştir. Arkeolojik keşiflerde sıkça görüldüğü gibi, Chaco Kanyon da, 1888 yılında bölgede dolaşan kovboylar tarafından tesadüfen bulundu. Bu dönemde bölgede Navajolar yaşıyordu. Navajo dilinde “eskiler” anlamına gelen Anasazi kelimesi de buradan gelir.

▲Uçurumlardaki evler

Mesa Verde’de, kanyonun bir kısmı Cliff Palace adlı kasabayı gözlerden uzak tutuyordu. Sağda, Four Corners topraklarındaki sayısız mağarada bulunan, Anasaziler’e ait törensel sembollerin bulunduğu kayalar.

◀ Günlük yaşamda kullanılan eşyalar

Yucca ağacı liflerinden sıkı şekilde örülerek yapılan sepet Chaco Kanyonu'nda yaşamış Anasaziler'in zanaatkarlık örneklerinden biridir.

KARMAŞIK BİR OTURMA YAPISI

Bu eski halkı tanıyabilmek için, Anasazilerin geçmiş zamanlarda bir şehir oluşturacak şekilde, birbirleriyle bağlantılı taş evlerde yaşadığını bilmek gerekir. Anasazilerle ilgili şimdiye kadar anlatılanların oldukça yanlış olduğu da görülebilir. Örneğin bu halkın bizon avcıları oldukları söylenmişti, oysa o bölgede bizonlar yaşamıyordu; at bindikleri söyleniyordu, oysa Amerika'ya ilk atlar, Anasazi medeniyetinin gizemli bir şekilde yok olmasından iki yüz yıl sonra, İspanyollar tarafından getirilmişti.

Arkeolojik bulgular bize kesin bir şekilde Anasazilerin son derece özenli ziraatçiler ve yetenekli zanaatkarlar olduklarını söylemektedir. Öyle ki, ördükleri sepetlerde su bile taşınabiliyordu. MS 750 yılından önce, halk toprağa yarı gömülü çukurlarda yaşıyordu. İlerleyen dönemlerde, Büyük Evler adını verdikleri 10 kadar odadan oluşan yerleşimlerini tamamen toprağın üzerine çıkarmışlardı. Pueblo Bonito, Anasazilerin en büyük kültür merkeziydi ve Chaco Kanyonu'ndaki 19 evin de en büyüğüydü. 1000'li yıllarda sadece 20 oda kadar bulunurken, 150 yıl sonra küçük yerleşim 800 odadan oluşan at nalı şeklinde, dört katlı, odaların hemen hepsi birbirinin aynı tek bir yapıya dönüşmüştü. Arkeologlara göre, en parlak dönemde Pueblo Bonito'da 1000 kişiden fazla nüfus bulunmaktaydı.

Tarımları tahıl, kabak ve baklagil ekimine dayalıydı. Evlerin sade yapısı, yemek kültürleri ve direk toprağı işleyerek çalıştıklarını gösteren kanıtlar sunar. Odaların birbirine benzer yapıları, mobilya ve döşemelerin olmaması başlangıçta hiyerarşik bir yapının bulunmadığı ilkel bir toplumu düşündürse de, ikinci bir sava göre Pueblo Bonito Anasazili rahiplerin barındığı dev bir manastır da olabilirdi.

DÜNYANIN GÜCÜ İLE İRTİBAT HALİNDE

Antik dönemlerde Chaco Kanyonu'nda oturan bu halk için din son derece önemliydi. Hem gökyüzü, hem de yeryüzünün enerjilerinden etkilenen bir dinleri vardı. Din, Anasaziler'in başka bir özelliğini de görmemizi sağladı: Mükemmel bir yuvarlak şeklindeki dev Kivalar tüm yerleşimlerinde mevcuttu. Pueblo Bonito'da tam 37 tane Kiva bulunuyordu. Kivaların tam ortasında bir ocak, üzerinde de ortası delikli ahşap bir tavan bulunuyordu. Bu delik hem giriş, hem de baca görevi görüyordu. Tüm Kanyon'daki en büyük Kiva olan Casa Rinconada, 20 m çapında ve 5 m yüksekliğinde mükemmel bir çember şeklindedir. Pueblo Bonito'nun birkaç yüz metre ilerisindeki bir tepeye kazılan bir çukurun içine inşa edilen yapının yakınında, diğerlerinden farklı olarak, herhangi bir yerleşim yoktur.

Bu Kivalar ne işe yarıyordu? Mutlaka kutsal törenler ve toplantılar için kullanılıyorlardı. Yer döşemesinin ortasında "sipapu" adını verdikleri bir delik daha bulunuyor ve inanışlarına göre bu delik Anasazilerin atalarının ruhlarıyla ve yerkürenin güçleriyle irtibata geçmelerini sağlıyordu. Neticede hem yerleşimler, hem de Kivalar kanyonun yerkürenin güçlerinin belli "girdaplar" oluşturduğuna inandıkları noktalarına inşa ediliyordu.

Gizemli Kivalar

Bir dönem yer altı yerleşimleri olarak kullanılan Kiva'lar, Anasaziler'in evlerini yer üzerinde inşa etmelerinin ardından dinsel törenlerini yaptıkları yerler haline gelmiştir. Altta Chetro Kettle sit alanından büyük bir kiva'a ait kalıntılar.

Etkileyici bir bulgu

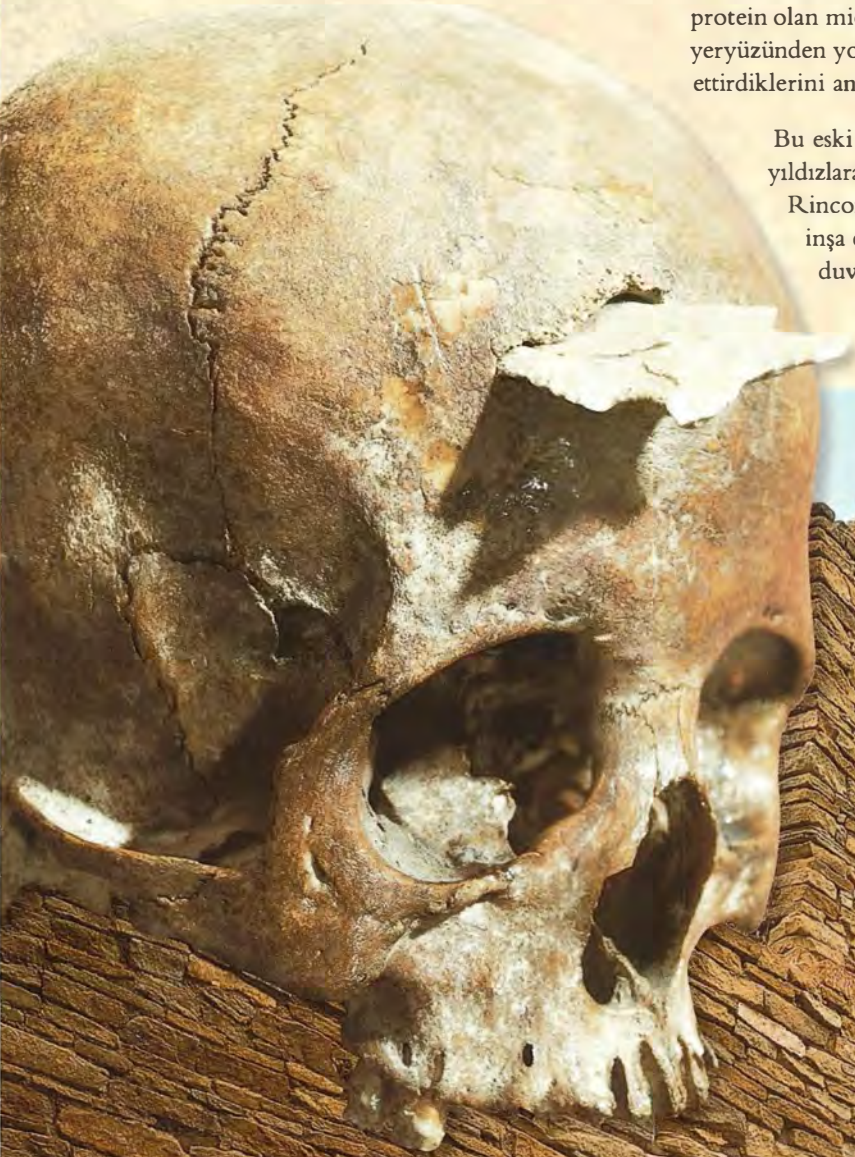
Pueblo Bonito'nun en eski Kiva'sının etrafında tuğladan yapılmış evler. Altta görülen ve yaklaşık 20'li yaşlarında bir kadına ait olduğu saptanan kafatası bu sit alanında bulunmuştur. Genç kadını alından vurarak ölümüne neden olan okun izi hala belirgindir.

YAMYAMLIK VE KARANLIK AYINLER

Doğa olaylarının kuvveti Chaco Kanyonu halkının takıntılı düşüncesi idi. Ayinlerinde son derece rahatsız edici yönler bulunmaktaydı. Kivalarda bulunan kalıntılardan anlaşıldığı kadarıyla Anasaziler yamyamdı. Bu durumu destekleyen birçok kanıt bulunmaktadır: Her şeyden önce 60'lı yıllarda kırık kafatasları ve iliği boşaltılmış kemikler bulunmuştu. Sonrasında, bulunan bazı insan dışkılarında yapılan araştırmalarda yine insana ait organik kalıntılara rastlandı. Elektronik mikroskopla incelenen bazı kemik kalıntılarında da bazılarının pişmiş oldukları görüldü. Son olarak da bir tencerenin içinde bulunan kalıntılarda insan kalbinde ve kaslarında bulunan bir protein olan mioglobine rastlandı. Bu bulgular Anasazilerin aniden yeryüzünden yok olana kadar tüm bu geleneklerini devam ettirdiklerini anlatır.

Bu eski halkın karmaşık dini inanışları gökyüzüne ve yıldızlara olan takıntılı hallerinde de kendini gösterir. Casa Rinconada, astronomik olarak son derece belirgin bir noktaya inşa edilmişti. Yaz gündönümü güneşinin ışıkları kuzey duvarındaki bir pencereden geçerek Kivanın içindeki bir nişi aydınlatıyordu.

Ayrıca Anasazilerden kalan tüm yapılar gökyüzündeki bir olay ile hizalı olarak inşa edilmişti. Bu tip astronomik bilgileri, bu denli büyük bir kesinlikle nasıl hesaplayabildikleri sorusu hala gizemini korur. Bu medeniyetin hayret verici özellikleri bu kadarla sınırlı kalmaz. Anasaziler, toplam uzunluğu 300 km'yi bulan birçok yol inşa etmişlerdi. Bu yolların çoğu mantıklı bir rota izlemiyordu. Takip edildiklerinde sadece kendi topraklarındaki bazı noktalara varıyorlardı. Ayinleri ile ilgili bazı sebeplerden ötürü inşa edilmiş benzeyen bu yollar, belki de adaklarını yaptıkları tören alanlarına ulaşmak için kullanılıyordu. Büyük zanaatkarlık örneklerinden biri de Büyük Kuzey Yolu'dur. Pueblo Bonito'nun üstündeki "düz tepe"den, Yukarı Pueblo'dan başlayan yol 3 km boyunca kuzeydoğu yönünde, sonraki 20 km boyunca da sadece yarım derecelik bir şaşma ile kuzey yönünde ilerlemektedir. Böylesi bir kesinlikle bu kadar uzun bir yol inşa edebilmek pusula kullanarak bile çok kolay değildir, ki Anasaziler'in döneminde pusula henüz icat edilmemişti. Chaco Kanyonu kültürü konusunda en deneyimli araştırmacılarından biri olan Anna Sofaer, Anasazilerin evlerini ve yapılarını Güneş ve Ay'ın hareketleri ile ilişkili olacak şekilde inşa ettikleri sonucuna varmıştır. Yapıların hem yönleri, hem geometrileri, hem de coğrafi konumları gökyüzü cisimlerine göre belirlenmiştir.

Zanaatkarlar ve astronomlar

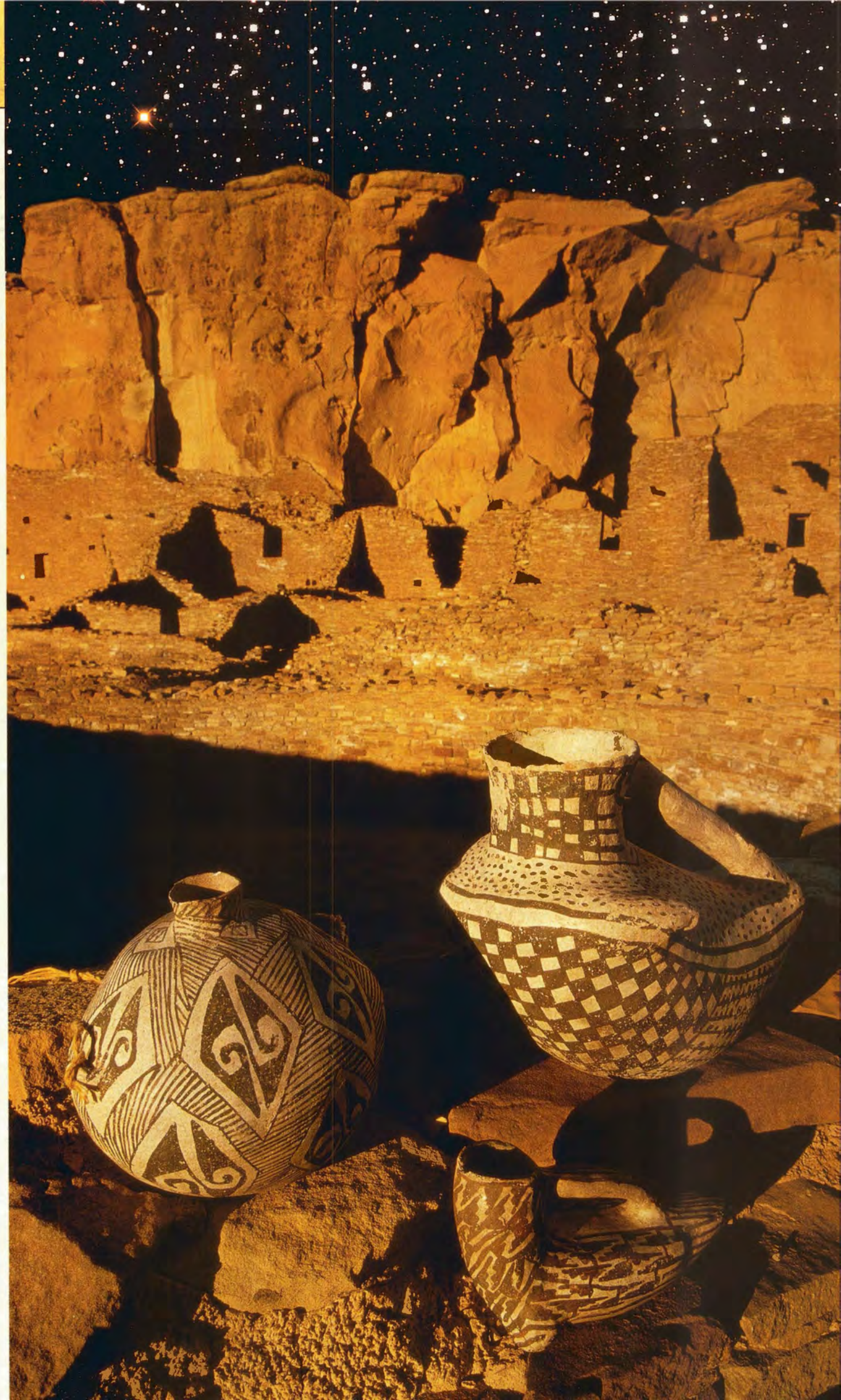
Anasazilerin Chaco Canyon'daki yerleşimlerinde bunun gibi geleneksel olarak çift renkle bezenmiş sayısız ev eşyasına ulaşılmıştır. Köylerinde seramik ustalığında da oldukça ileri oldukları bilinmektedir. Ayrıca astronomik gözlemler için kullandıkları yapıları da bulunmaktadır. Aniden ortadan kaybolmalarındaki sır yıldızlarda gizli olabilir mi?

YILDIZLARIN REHBERLİĞİ

Anasazilerin kültürlerinin en parlak olduğu dönemde aniden ortadan kaybolmalarının, yıldızlara ve doğa olaylarına aşırı bağlılıkları ile ilgili olabileceği de düşünülmektedir. Chaco Canyon'u bulan kovboylardan Alfred Witherhill, Eski Anasazilerin yerleşimlerinin girişlerinden çok etkilenmişti ve şöyle diyodu: "Navajo Canyonu'na girdiğimizde ve kalıntıları bulduğumuzda kendimizi günümüzden birkaç yüzyıl geriye gitmiş gibi hissettik. Her şey o kadar iyi korunmuştu ki, Anasazilerin bıraktığı gibiydi. Ev eşyaları, sanki içeride oturanlar biraz önce komşu ziyaretine gitmişler gibi yerli yerindeydi. Mükemmel birer sanat eseri, olan kapkacaklar yere konmuştu, diğer demirden yapılmış ev eşyaları Anasazi kadınlarının son kez kullandıktan sonra bıraktıkları yerlerinde duruyordu".

1300'ler civarında, bölge halkının böyle ani bir şekilde evlerini terk edip gitmesine ne sebep olmuş olabilir? Bin yıldan sonra birkaç bin Anasazi aniden topraklarını bırakarak önce birkaç km kuzeye, yüz yıl kadar sonra da 500 km güneye göç etmişlerdi. Bugüne kadar farklı fikirler öne sürülmesine rağmen araştırmacılar konu üzerinde çalışmaya bugün bile devam etmektedir.

Hava koşullarındaki ani bir değişiklik ve yarattığı kıtlık da Anasazileri göçe zorlamış olabilir. Belki de yine aynı sebeplerden dolayı başka halkların işgaline uğramış olmaları Anasazileri yıldızların rehberliğinde daha güvenli bir yer arayışına sokmuştu. Son olarak ileri sürülen teoremin dayanağı ise oldukça şaşırtıcı: Anasaziler'in göçünün son durağı Chihuanhua bölgesindeki Casa Grande olmuş. Bu nokta da Chaco Canyon ile aynı meridyen olan 108°de bulunuyor. Bu kadar eski bir halkın 600 km boyunca, kuzey-güney ekseninde yer değiştirmesi nasıl mümkün olmuştur? Bu da Anasazi uygarlığı ile ilgili diğer bilinmeyenlere eklenen bir gizem olarak kalmaya devam etmektedir.

CHICHEN ITZA

MUHTEŞEM BİR MİMARİNİN ARDINDAKİ GİZEMLER

CHICHEN İTZA, GÖRKEMLİ YAPILARIYLA yıllardır dünyanın her yerinden birçok ziyaretçiyi kendine çekerken, Maya ve Toltek uygarlıklarıyla ilgili de çok önemli ipuçları sunuyor. Bu görkemli mimari, gizemli uygarlıkların günlük yaşamının sırlarını açıklamakla kalmıyor, matematik, astroloji ve mimarının mükemmel birlikteliğini de gözler önüne seriyor.

Chichen Itza, Meksika'nın Yucatan Yarımadası'nda, Valladolid ve Mérida arasında yer alan bir Maya kentidir. Bir dönem Yucatan'ın dini merkezi olduğu tahmin edilen kent, gizemli tapınakları ve arkeolojik özellikleriyle Mayalar üzerine çalışan araştırmacıların saha çalışmalarının odak noktalarından biridir.

Chichen Itza kenti, özgün mimarisi ve coğrafi konumu sayesinde Yucatan Yarımadası'nın en fazla ziyaret edilen arkeolojik kalıntısıdır. Kentin altın dönemi, MS 600 ile 1400 seneleri arasında yaşanmıştır. Arkeologlar burada hem Maya, hem de Toltek kültürünün müşterek bir şekilde yaşadığı düşüncesindedirler. Araştırmacılara göre burada yaşayan ilk insanlar MS 600-900 arası Maya ırkına aittiler. Araştırmalardan çıkan sonuçlara göre yerel halk şehri 10. yüzyılda terk etmiştir. Fakat sonradan bir grup insan bu şehirde toplanıp yeniden buraya yerleşmişlerdir. Bunlar Tula bölgesinden gelen Toltek'lerdi. Kent, ilk defa MS 514 senesinde Lakin Chan isimli bir rahip tarafından kurulmuştu. Onun diğer ismi "İtzamma" idi. Bu nedenle burada yaşayan halkın ismi "İtzaes"ler olarak anıldı.

El Castillo

Chichen Itza'nın en görkemli yapılarından, İspanyolca "kale" anlamına gelen El Castillo'dan bir görünüm.

Maya lisanında "Chi", "Çene", "Chen" iyi anlamına geliyordu ve burada o sırada yerleşmiş kavim ise "Itza"lardı, bu sebeple buraya bu ismin verildiği düşünülür. Burada iki kültürün; Mayalar ve Itzalar'ın birlikte yaşadıkları, ancak daha sonra şehri terk ederek daha kuzeye çekilip oraya yerleştikleri düşünülmektedir.

Chichen Itza, Maya medeniyetinden kalma en kapsamlı ve sağlam kalıntıların merkezidir. Modern dünyanın Maya medeniyetini anlayabilmesini sağlayan bölge, restorasyonlar ve incelemeler sonucunda bu uygarlık hakkında detaylı bilgiler sundu. Kaşiflerin burada gördüklerini İspanya'da anlatması ile birçok yenilik Avrupa'da da uygulanmaya başladı.

Eski Mayalar'ın astronomi, matematik, mimari ve sanat gibi birçok alanda ileri bir uygarlık düzeyinde oldukları burada da açıkça görülür. İspanyol işgali 1697'de Itza Mayaları'nın başkenti Tayasal'ın ve Guatemala'daki Ko'woj Mayaları'nın başkenti Zacpeten'in alınmasıyla tamamlanmış, son Maya devleti ise 1901'de başkentinin (Chan Santa Cruz) Meksika tarafından işgaliyle ortadan kalkmıştır.

Mayalara ait olan, tarım alanında mısır, fasulye, domates yetiştirme metotları, otlardan yapılan ilaçlar, eski zamanlardan beri saklanan ve hala yerli doktorlar ve şamanlar tarafından tatbik edilen tedavi şekilleri güncelliğini bugün de korur.

MS 550 senelerinde Mayalar "kuyunun ağzı" anlamına gelen Chichen'i iki kuyu arasında kurdular. Bu kuyulardan biri dünyevi, diğeri ise kutsalı. Kutsal olan kuyuyu önemli günler ve olaylarda, diğeri de günlük işler için kullanıyorlardı. Bu kuyular ve "cenotes" adlı su yolları, sosyal hayatın kan damarlarıydı. Bölge Yağmur Ormanları'nın hemen yanında olduğundan yıl içinde buraya çok büyük miktarlarda yağmur yağmaktaydı.

Kadim ve güçlü bir kültür

Maya uygarlığına ait petroglifler, bugün hala bölge kültüründe etkin bir öge olmaya devam eder.

PİRAMİTLERİN BİLİMSEL GİZEMLERİ

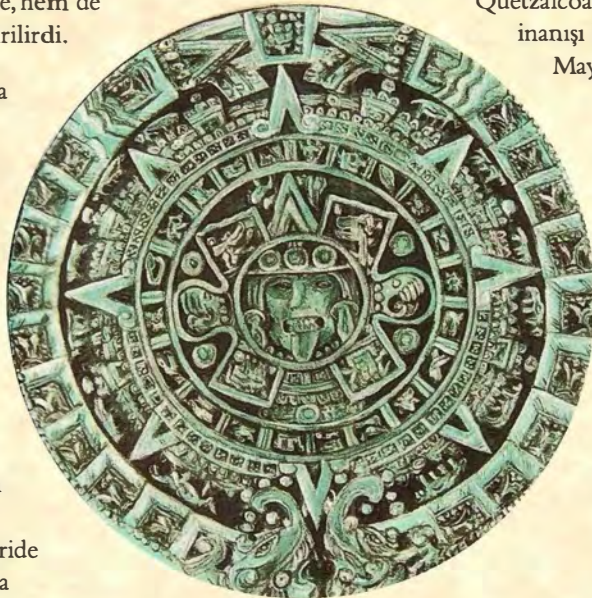
Chichén Itzá'da bulunan en eski arkeolojik kalıntılar 1. yüzyıla aittir. Kadim insanlar astronomiyi çok iyi anlıyorlardı. Quetzalcoatl Tapınağı'nın mimarisi şaşırtıcı bir şekilde 25.920 yıllık döngüyü kapsamak üzere düzenlenen Maya takvimiyle ilgili kusursuz bilgiyi şifreler. Mayalar matematik konusunda çok ileriydiler, modern rakamlarla yazıldığında uzun sayıları dolduran denklemler hesaplıyorlardı. Ayrıca astroloji konusunda da oldukça gelişmiş bilgilere sahip olan Maya-Toltek kültüründe piramitlerin, gezegenlerin belli konumlarına göre inşa edildiğine inanılır.

Bu yağmurlar suyu emmeyen, taştan yapılmış meydanlarda toplanır ve eğimli yollar sayesinde toprak altına ve bu su kanallarının ana deposuna yönlendirilip, oradan bu kanallarla hem şehir içindeki evlere, hem de tarım alanları için araziye yönlendirilirdi.

Chichen Itza diğer birçok Maya şehri gibi ticari bir merkezden çok spiritüel, dini bir merkezdi. Civardaki çiftliklerin halkı belli zamanlarda Chichen Itza'daki büyük meydana toplanır ve burada dinsel törenler yapılırdı. Bu meydanın altındaki kutsal kuyunun bulunduğu bölgede çok miktarda insan kurban edilmiş; burada insan iskeletleri, ayın sırasında kullanılan eşyalar ve kemik parçaları ortaya çıkmıştır. Chichen Itza'daki mimariye Maya-Toltek stilinin etkileri açıkça

görülür. Binaların tümü Tula'da bulunan mimariyle aynı temele dayanmaktadır. Gerek fresklerde, gerekse binaların süslemelerinde görülen tema savaşçılar ve tanrı Quetzalcoatl'dır. Tüylü Yılan Quetzalcoatl inancı hem Tula'da, hem de Kukulcan'da Maya dini inanışlarının en önemlisiydi.

Bölgedeki arkeolojik alan üç bölüme ayrılmıştır. Kuzey Bölge, tamamen Toltek devrine ait merkezi bölümdür. Erken dönem ve güney bölüm ise eski Chichen kısmı olarak görülür. Bu bölge diğer binalardan epey uzakta inşa edilmiştir.

◀ Top oynayan Mayalar

Kauçuktan yapılan bir topla Amerikan futboluna benzer bir oyun oynayan Mayalar'da bu oyun, yaratılışı ve diğer astronomik fenomenleri çağrıştıran bir törendi. Yanda bu oyunu simgeleyen bir fresk. Üstte solda, manastırdaki maskeler.

Piramidin dört cephesinin her birinde 91 basamak yer alır. Böylece 4x91'le bulunan 364 sayısına en tepedeki düzlük de +1 olarak eklendiğinde yıldaki günlerin sayısı olan 365 sayısı ortaya çıkar. Ayrıca, piramidi yönlendirme ve inşa etme tercihleri sayesinde, ilkbahar ve sonbaharda ekinoksların gerçekleştiği anlarda, güneş ışınları, piramidin çıkıntıları sayesinde, merdiven basamaklarının dibinde bulunan iki yılan başı yontusunun "S'ler çizen bir gövde uzantısı" oluşacak şekilde bir gölge oluşturmasını sağlar. Bu yılan, piramidin tepesindeki bir tüylü yılan oymasından anlaşılabilceği gibi, Kukulkan adıyla bilinen ilah tüylü yılanır. Yılanın vücudunun gökcisimlerinin yörüngelerinin

şeklini alabilmesi, yani S'ler çizebilmesi özelliğinden ötürü Mayalarda göksel bir sembol olarak seçilmiş olduğu düşünülür.

El Castillo iç içe iki kısımdan oluşur. Dış büyük mabetten, içerideki daha küçük bölüme, mabedin batı yüzündeki fasadın kuzey kısmındaki merdivenlerin sağındaki küçük bir kapıdan girilmektedir. İç mabet dış mabedin bir daha küçük benzeri olarak inşa edilmiştir. Bu mabedin de içinde Maya ve Aztek kültürlerinde kutsal kabul edilen jaguara ithafen bir jaguar tahtı ve dini seremonilerin yapıldığı bir meydan bulunur.

Çöküşün ardındaki sır

Maya şehirlerinin çöküş nedenleri hala bilinmemektedir. Ancak savaş ve işgallerin toplumu zayıflattığı iddia edilir. Aralarında sürekli savaşan küçük devletler olduğu bilinmektedir. Yan sayfada, Chichen Itza'daki Savaşçılar Tapınağı'ndan bir görünüm.

GELİŞMİŞ VE VAHŞİ BİR UYGARLIK

Mayalar tarihte bilimdeki ileri görüşlülükleri ve buluşları ile ünlüdür. Matematikte "sıfır" değerini bularak **çok** büyük bir atılıma imza atmışlardır. El Castillo da hem bir mabet, hem de Mayaların çok ileri oldukları astronomiye hizmet eden bir gözlemeviydi. Yapısı, Mayaların kullandıkları Güneş takviminin özelliklerini sergiler. İnşaatında esas alınan matematiksel veriler o takvimde geçerli olan rakamlardır. Araştırmalara göre yapının inşaatı sırasında binanın belirli yerlerine konan işaretlere bakılarak senenin hangi ayının hangi günü olduğu kolaylıkla anlaşılabiliyordu. Ayrıca mevsim dönenceleriyle güneşin hareketini iyice ölçerek tam olarak **tespit** edildiğinden, senenin başı ve bitişi de tam olarak biliniyordu.

İçerdeki mabedin işlevi biliminsanlarına göre biraz daha farklı ve rahatsız ediciydi. Çünkü Jaguar heykelinin yanında, taştan bir adak ve kurban yeri vardı. Adak yapılacak canlılar ki bunların çoğu zaman insan, hatta savaşlarda alınan esirler olduğu düşünülmektedir, adak taşının üzerine yatırılıp boğazları kesiliyor ve **akan** kanlar taştan su yoluna

▼ Tüylü Yılan'ın gücü

Piramidin merdiven basamaklarının dibinde bulunan **iki** yılan başı, büyük tanrı Tüylü Yılan'ı simgeler. Sağda, eski Meksika kültürünün şaşırtıcı özelliklerinden biri olan takvim.

benzer kanallarda toplanıp krallarının üstüne sürülüyordu. Bu sayede ölen insanların kuvvet ve cesaretlerinin krala geçeceğine inanılıyordu. Bundan sonra ceset rahipler tarafından merdivenlerden aşağı atılıyordu. Bu da düşmanların Mayaların tanrıları karşısında dayanamayıp yenilmelerini ifade ediyordu. Böyle bir seremoni sonunda merdivenler onlarca insan cesedi ile doluyordu.

EL CARACOL

Bu tarihi sitede diğer önemli bir kalıntı da El Caracol olarak isimlendirilen gözlemevidir. Bu bina o dönemde son derece ileri astronomi bilgilerine sahip olan Mayalar tarafından özel hesaplar ve denklemler göz önüne alınarak inşa edilmişti.

Çok büyük bir kubbenin altında birçok dini, geleneksel ritüellerle birlikte yine birçok astronomik gözlem de yapılıyordu. Kubbenin etrafı dört yöne doğru bakan birçok gözlem penceresi ile çevrelenmişti. Bu pencerelerden değişik tarihlerdeki yıldız ve gök cisimlerinin durumları ve hareketleri inceleniyordu. Yapının en önemli özelliği son derece hassas ölçülere sahip olmasıdır. Bu milimetrik hassasiyet sayesinde tam istenen tarihte belli bir yıldız gözlenebiliyordu. Hesaplarda ufak bir **şaşma** bu gözlemleri imkansız kılabilirdi. Yapının inşasının üzerinden geçen onca seneye rağmen bu astronomik gözlemler bugün bile burada yapılabilmektedir.

1841'de John L. Stephens tarafından bulunmuş olan El Castillo piramidinin yüzde 60'ı seneler boyunca iklim, orman ve su tarafından erozyona uğramış olduğundan aslına uygun olarak restore edildi. Yine de bugün batı ve güney cepheleri o yıpranmanın izlerini az da olsa taşır. Bu iki cephenin restore edilmesi için elde yeterince bilgi bulunmamaktadır.

YILAN ŞEKLİ

Yıllardır güneşin kuvvetli ışınları piramidin kuzey ve doğu duvarlarındaki merdivenlerde iki büyük Maya piramidi ile unutulmaz bir görsel şölen sunar. Kuzey tarafta güneş ışınlarıyla kıvrılarak aşağıya inen Tüylü Yılan'ın vücudu oluşur.

İlk inşa edildiğinde El Castillo yanındaki Yılan Dağı'nı temsil etmesi için yapılmıştı. Maya efsane ve inanışlarına göre bu dağ bütün bu medeniyetin olduğu yeri. Bu dağ aynı zamanda Teotihuacan'da Aztek inanışlarında ve Aztek başkenti Tenochtitlan'da kutsal kabul ediliyordu. Aslında bu inanış çok daha eski tarihlere kadar uzanır. Bu yılan motifli tanrı bu mabetlerdeki temsillerinde "Kuxan Sum" olarak adlandırılan dünyayı idare edenler ile tanrılar arasındaki bağlantıyı temsil eder. Maya medeniyetlerinin bulunduğu hiçbir yerde Yılan Tanrısı, Chichen Itza'daki gibi büyük ve gösterişli bir şekilde sembolize edilmemiştir. Bu Yılan Dağı aynı zamanda El Castillo'da Maya efsanesindeki ilk anneyi ve onun hamile kalışı sonunda ilk insanın dördüncü kere yaradılışını

da ifade ediyordu. Ekinoksun gelişiyile (20, 21 Mart ve 21, 22 Eylül) binlerce insan şaşırtıcı bir fenomene tanıklık etmek için Yucatán Yarımadası'na akın eder: Güneş ışınları Chichén Itzá'daki gizemli Quetzalcoatl Piramit Tapınağı'nda ışık ve gölgenin çingiraklı yılanını yansıtır.

Mayalar 25.920 yıllık döngünün 21 Aralık 2012'deki kış gündönümüne denk geldiğini doğru şekilde hesaplamışlardır. Bu tarihte, tapınak piramidinin önünde, kozmik ve matematiksel bir kesinlikte mimarlıkla ilgili, göksel bir gösteri gerçekleşeceği düşünülmüştür. O gün, dünya, Güneş ve galaksi planının şaşırtıcı kozmolojik hizalanması gerçekleşirken, Venüs'ün piramidin tepesinden yükselişinin görüleceği belirtilir.

Gölge gösterisi

Bahar gündönümünde, Chichen Itza Kukulkan Tapınağı'ndaki ışık ve gölge oyununu izlemek isteyen ziyaretçilerin akımına uğrar. Bu özel günde, Tüylü Yılan, piramidin basamaklarından aşağı iniyormuş gibi görünür.

TEOTIHUACAN

GÖKYÜZÜNE UZANAN PİRAMİTLER

"İNSANLARIN İLAHLARA DÖNÜŞTÜĞÜ YER" ANLAMINA GELEN TEOTIHUACAN, görkemli piramitleri ve gelişmiş şehir yapısı ile hala çözilemeyen bir gizem. Doğayla insanın uyumuna ve aile bağlarına dayanan bir şehirleşme yöntemini geliştiren bu halk, Meksika'nın merkezinde oldukça büyük bir alanı kaplayan bir imparatorluğun çocuklarıydı.

Kolombiya topraklarında çok eski ve gizemli bir sit alanı daha bulunmaktadır. Teotihuacan dilinde "Tanrıların Şehri" anlamına gelen yerleşim bölgesinin kuruluş tarihi İsa'nın doğumundan hemen önceki yıllara dayanır.

Şehir, en görkemli zamanını Roma İmparatorluğu zamanında, Aztek İmparatorluğu'nun kurulmasından hemen önce yaşamıştır. Uygarlığın gücüyle ilgili fikir vermek adına, Güneş Piramidi'nin Roma'daki Kolezyum'dan daha büyük olduğu söylenebilir.

Şehir, tüm Meksika'nın en önemli şehri olmuştu ve ihtişamının hatıralarda yarattığı etki Aztek efsanelerinde de kendini göstermişti. Şehrin Meksika'nın yüksek platosundaki bir ovada 20 km² boyunca uzandığı düşünülür. Teotihuacan denizden 2285 m yükseklikteydi. Yüksek ve alışılmamış bir şehirleşme özelliği taşıyordu. Bu muhteşem şehirden günümüze kadar gelenleri daha iyi tanımaya başlamadan önce, bu yapıları kimin inşa ettiğinin kesin olarak bilinmediğini hatırlatmak gerekir.

Bayındır bir şehir

Sağ üstte, Teotihuacan'da bulunan altın bir maske, Aztek tanrısı Xochipilli'yi temsil ediyor. Alta, dev Güneş Piramidi ve en altta Ay Piramidi'nin önündeki büyük meydana açılan Ölüler Yolu.

İbadet ve tanrılar

Alta, Xipe, Teotihuacan kültüründe yeniden doğumun ve tarımcılığın tanrısıydı.

GİZEMLERLE ÇEVRELİ BİR KÖKEN

Eskiden Teotihuacan'ı Azteklerin kurdukları sanılırdı. Ancak, Aztekler geldiklerinde şehir çoktan terk edilmişti. Bu şehrin gizemli halkından geriye sadece görkemli binalar, ince bir işçilikle işlenmiş objeler ve henüz deşifre edilememiş bir yazı ile yazılmış tabletler kalmıştır. Elindeki gücü büyük bir dikkat ve özenle koruyan etkin bir sınıf olduğu ve bu sınıfın bütün tapınakları da kendi emrine aldığı düşünülmektedir. Burada yaşayanlar son derece zanaatkar bir halktı ve şahane el yapımı objeler yapmışlardı. Taş, bazalt ve yeşim taşından yaptıkları maskelerin gözleri de inci veya obsidyen ile bezeliydi. Seramikten yaptıkları vazolar tüm Orta Amerika'da satılıyordu. Arkeolojik kalıntılardan anladığımız kadarıyla sepet örüyor ve yakındaki bir volkandan çıkardıkları obsidyen taşından silah ve farklı aletler üretiyorlardı.

Teotihuacan kalıntılarında bulunan en eşsiz eser şehrin kendi mimarisidir. Güneş Piramidi tüm şehre hakim bir noktadaydı. Dört katını inşa edebilmek için 3000 işçi otuz sene boyunca çalışmış, yapımında 2,5 milyon ton güneşte kurutulmuş toprak tuğla kullanılmıştır. Kenarları Mısır'daki Keops Piramidi kadar uzun, ancak yüksekliği sadece onun yarısı kadardır. Güneş'in gün boyu izlediği rota takip edilebilecek şekilde doğu-batı ekseninde inşa edilen piramit daha eski bir tapınağın üzerinde bulunur. Uçları dört ana yönü gösteren piramidin evreni temsil ettiği ve en tepe noktasının da hayatın merkezini ifade ettiği tahmin edilir.

1971 yılında, dev binanın altı metre altında, doğal lavın içine oyulmuş birkaç yüz metrelik bir tünel bulundu. Tünel, en sonunda kutsal yapının ve tüm şehrin kalbi olan bir odaya açılıyordu. Bu eski halkın hayal gücüne göre hem kendi ataları, hem Güneş, hem de Ay bu odada doğmuştu.

MUHTEŞEM YAPILAR

Ölümler Yolu olarak adlandırılan şehrin ana caddesi Ay Piramidi'nden başlayıp, Güneş Piramidi'nin önünden geçer ve Ciudadela olarak da bilinen kaleye, oradan da Quetzalcoatl adlı tanrılar adına yapılmış tapınağa ulaşır. Ciudadela, şehrin merkezinden başlayan, belki de kraliyet sarayı olan bir yerden, uzun kenarı 400 m'yi bulan dörtgen bir duvar ile sınılıydı. Bu alanın ortasında Quetzalcoatl Tapınağı yükseliyordu. Piramit şeklindeki bu tapınak altı kattan oluşuyordu ve etrafı "tüylü yılan" ve "ateş yılanı" kafaları ile süslenmişti. Yapılan arkeolojik kazılarda piramidin dört ucunda derin çukurlar bulundu. Bu çukurlarda bağlı vaziyette insanlar gömülüydü. Büyük şehrin diğer önemli noktası da, mimari açıdan son derece karmaşık bir yapıya sahip olan Ay Piramidi'dir. Diğer iki piramidin aksine, binanın arka tarafta kalan yüzü tamamen basamaklardan oluşmuştu. Ancak diğerleri gibi Ay Piramidi'nin de asıl işlevi bir tapınağa temel oluşturmaktı.

Sanat eserleri

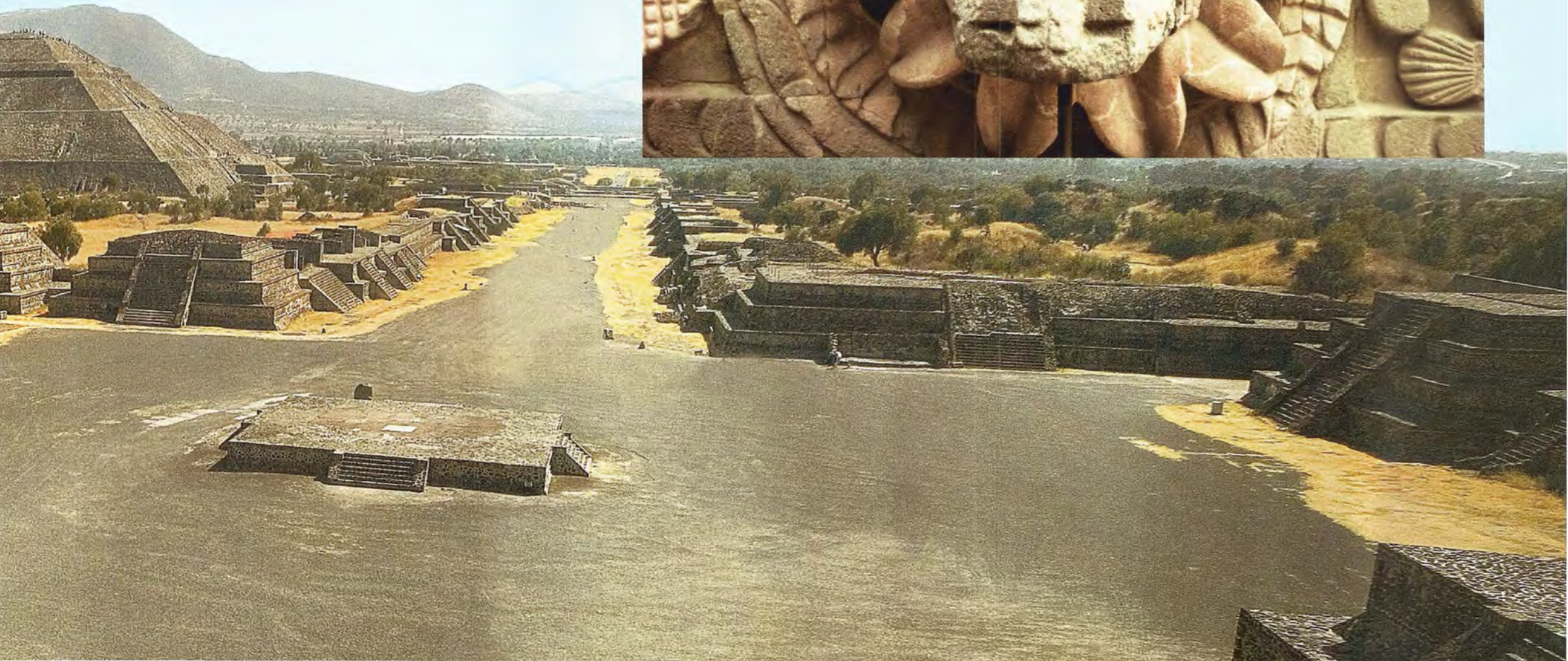
Resimde görülen turkuaz maske Teotihuacan'da bulunan en kıymetli eserler arasındadır. Altta, yapının yukarıdan görüntüsü.

Şehrin projesinde halkı aile bağları ya da diğer özelliklerine göre bir araya getirecek şekilde inşa edilmiş evlerden oluşan mahalleler bulunuyordu. Teotihuacan'da kendi geleneklerine göre yaşayan diğer yakın halklardan da insanlar bulunuyor ve çalışıyorlardı. Teotihuacan uygarlığı canlı ve zengin bir şehir hayatı olan, katı dini kurallar tarafından yönetilen ve şehri inşa eden halkın ani şekilde, bilinen bir sebep olmadan ortadan yok olduğu bir medeniyetti. Bu gibi durumlarda sıkça görüldüğü gibi, iklim değişimlerinden veya yakın halklardan birinin saldırısı sonucu ortadan kalkmış olmaları olası. Cevap belki de zamanın kendi içinde ve yapılan kazılarda ulaşılan yeni bulgularda saklıdır.

Gökyüzüne uzanan tapınaklar

Orijinal halinde, Ay Piramidi'ni oluşturan beş katlı terasın üzerinde bir de tapınak bulunuyordu (sağda altta). Altta, Tanrı Quetzalcoatl'un kafası, tüylü yılan.

COPÁN

MAYALARIN KAYIP ŞEHİRİ

MAYALARIN EFSANEVİ TARİHİ, COPAN'DA HAYAT BULUR, her an canlanacakmış gibi duran heykeller ve hiyeroglifler, adeta Maya kültürünün tarihten gelerek günümüze ulaşan etkisini simgeler. Kent, gizleri hala araştırılan Maya kültürüyle ilgili önemli ipuçları verir.

Honduras'ın en ünlü arkeolojik bölgesi, aynı zamanda UNESCO tarafından da Dünya Mirası'na dahil edilen Copán'dır. Guatemala sınırına yakın bir yerde bulunur ve Mayaların ulaşmış olduğu medeniyet seviyesini gözler önüne serer. Amerika ve Asya'daki antik şehirlerde olduğu gibi Copán da yıllarca tropikal bitki örtüsünün altında gizli kalmıştır. Onu bulan ve tüm dünyaya tanıtan iki gezgin olmuştur:

İngiliz sanatçı Frederick Catherwood ve Amerikalı gezgin John Lloyd Stephens. İki arkadaş bölgeye geldiklerinde Copán'da düzenli şekilde gerçekleşen su taşkınlarının, yapılara zarar vermiş olduğunu ancak etraftaki bitki örtüsünü güçlendirerek muhteşem yapı ve taşların günümüze kadar ulaşmasında etkili olduğunu fark etmişlerdi. Ancak Catherwood ve Lloyd Stephens'in keşifleri çok da tesadüfi olmamıştı.

Orta Amerika'nın Atina'sı

Muhteşem sanat eserleri nedeniyle Copán bu isimle de anılır. Üstte, törenlerde kullanılan bir maske ve altta Akropolis'ten daha karmaşık yapıda bir tapınak.

İncelikli sanat örnekleri

Catherwood'un bir eseri olan resimde, yoğun bitki örtüsünün içinde taş bir levha görülüyor. Üstte "Hiyeroglif Merdivenleri". Solda, 7. ve 9. yüzyıla dayanan insan formuna benzeyen seramik kapak.

TROPİKAL ORMANIN İÇİNDE GİZLENENLER

Copán şehirden birkaç km ileride bulunan antik bir kentin varlığı uzun zamandır biliniyordu. Şehirden ilk olarak İspanyollar bahsetmiş ve Guatemala hükümeti de şehri gün ışığına çıkartabilmek için araştırmalara başlamıştı. Ancak, bu iki keşif olmasaydı, şehrin bu muhteşem yapılarını görmek mümkün olmayabilirdi.

Şehri, yoğun bitki örtüsünden temizlemeden önce tüm alanı 50 Dolar'a satın almışlardı. Onlarınki daha ziyade metodolojik bir çalışma olmuş, yapılanlar titiz notlar ve Catherwood'un detaylı çizimleri ile belgelenmişti. Mayaların kayıp şehri Copán efsanesini

okyanusun diğer yanında yaşayanlara tanıtan da bu ikiliydi. Arkeologlar, zaman içinde şehirden geriye kalanları kurtarmayı başardılar. 1000 m uzunluğunda ve 100 m genişliğinde bir dikdörtgen ile başlayan şehir, yüksekliği 3 m ile 5 m arasında değişen teraslar ve güneyde 6 m yüksekliğindeki piramit ile çevrelenmişti. Yapılar, bazıları 4 m'yi bulan jaguar kafaları ya da üzerlerinde bazı anlatım ve süslemelerin bulunduğu dev taş heykellerle dekore edilmişti. Piramidin merdivenli yüzü boyunca kazılı hiyeroglif yazıları günümüzde merdivenlerin "Hiyeroglif Merdivenleri" olarak anılmasına neden oldu. Etrafta görülen her şey renkli sıvalarla işlenmişti ve şehir son derece canlı ve renkli bir görüntü içindeydi.

EN ESKİ MAYA ŞEHİRİ

Şehir dört büyük meydanın etrafında yükseliyordu. En güzel saraylar da bu bölgede bulunuyordu. Ancak şehrin karakterini en iyi yansıtan yapılar piramitlerdi. Üzerlerine döşeli merdivenler aracılığıyla tepelerindeki tapınaklara ulaşabiliyordu. Büyüklükleri ile ilgili fikir sahibi olabilmek için her biri 45 cm yüksekliğinde 72 basamağı gözünüzün önüne getirebilirsiniz. Bu basamaklardan sadece 30 kadarı günümüze ulaşabilmiştir. Yerel efsanelere göre Copán tüm Maya şehirlerinin ilkiydi. Hatta Palenque'den bile önce kurulmuştu. Copán üzerinde en çok araştırma yapan arkeologlardan Alfred P. Maudslay, alçı kalıplar kullanarak şehrin bir modelini çıkarttı. Uzun çalışmalardan sonra çoğalan nüfusla beraber şehrin de gelişip büyüdüğü, sonra da diğer Maya şehirlerinde olduğu gibi bir gerileme dönemine girildiği sonucuna vardı. Hatta İspanyollar Amerika'ya geldiklerinde bu uygarlıkla ilgili en ufak bir kalıntı bulamamışlardı. Şehirler Maya uygarlığının klasik döneminde MS 250 ile 900 yılları arasında doğmuş ve 15 civarında hükümdar tarafından yönetilmişti. O dönemde Copán diğer tüm Maya şehirleri ile ticari ilişkiler içinde olmakla beraber, mesafe olarak diğerlerine uzaktı. Bu durum şehrin refah seviyesinin de yüksek olmasını sağlıyordu.

◀ Görülebilen şahsiyetler

Maya sanatının en tipik örneklerinden biri: Copán'daki taş heykellerden birinin yüzü. Altta, yapımı 8. yüzyıl sonlarında olduğu tahmin edilen Q Altar'ı adıyla tanınan yapıdan bir detay. Dört yana Copán'ı yöneten 16 hükümdar resmedilmiş. Her biri kendi isimlerini simgeleyen hiyeroglifin üzerinde oturuyor.

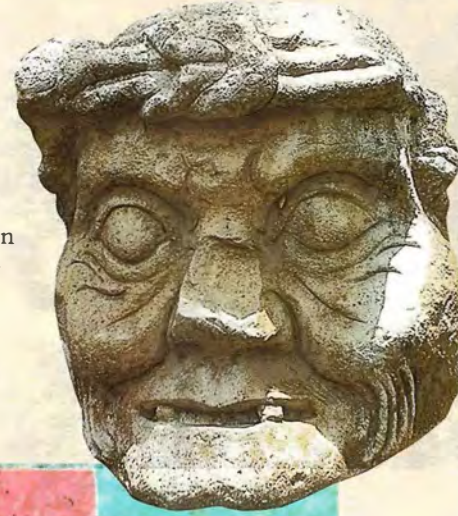

► Dev heykeller

En sağda, "Copán'ın yaşlısı" olarak bilinen etkileyici baş heykeli büyük ihtimalle bir zamanlar bir tapınağı süslüyordu.

Halk, tüccar, çiftçi ve yetenekli zanaatkarlardan oluşuyordu. Duvarlara, merdivenlere ve sarayların dış duvarlarına büyük bir ustalıkla yapılan anlatımların, araştırmacıların Maya tarihini oluşturmada büyük yardımları oldu. Yazılarda şehri yöneten hükümdarlar ve dönemlerinde gerçekleşen olaylar detaylı bir şekilde anlatılıyordu. Adlarına yapılmış taş heykellerde normalde olduklarından daha büyük ve tören kıyafetleri içinde resmedilmişlerdir. Hükümdarlar dışında önemli kişilere ait heykeller de bulunmuştur. Her biri ait oldukları kişi ile ilgili biyografik anlatımlar da içerir. Diğer Maya şehirlerinde de olduğu gibi, tüm yapı, tapınak ve heykellerin yerleri astronomik ölçümlerle

ilişkilendirilmiştir. Ve diğer antik şehirlerde de görüldüğü gibi Copán'ın sonu da, ani ve beklenmedik bir şekilde geldi. Ardında birçok tamamlanmamış eser bıraktı. 3000 yıllık parlak bir uygarlık, bilinen bir sebep olmadan aniden yok olmuştu. Araştırmacıların tahminleri arasında yine iklim, işgalci halklar veya savaşlar gibi seçenekler bulunuyordu. Ama Mayaların, bir şekilde tüm hayatlarını etkileyen tanrılarına ulaşmış olma ihtimaline de inananlar mevcuttu.

MAYALAR

Gizemli Maya uygarlığı Orta Amerika'da gelişti: Meksika, Beliz, Chapas, Yucatan Yarımadası, Guatemala ve Honduras uygarlığın yerleştiği yerlerdir. İnşa ettikleri muhteşem şehirler arasında yılan heykelli ve Chac-mool resimlerinin bulunduğu Chichen Itza, Uxmal şehirleri, dik piramitleri ile Palenque, Tulum ve Tikal şehirleri sayılabilir. Bugün Mayalarla ilgili birçok bilgiye sahip olsak da kökenlerini ve sonlarının nasıl geldiğini pek bilemiyoruz. Kutsal kitapları Popol-uh'a göre Maya kültürü bundan en az 18 bin yıl önce doğmuştur. Arkeologlar ise MÖ 1500'lerde doğmuş olabileceğini düşünmektedir.

Güç, tanrılarla iletişimi sağlayan ve onlara sürekli insan kanı sunan rahiplerin elinde bulunuyordu. Törenler piramitlerin tepesinde bulunan sunakların üzerin oldukça kanlı bir şekilde gerçekleşiyordu ve transa geçmiş

rahipler için "tanrılarla buluşma" anlamına geliyordu. Yıldızların Mayaların yaşamlarında da kuvvetli etkileri vardı. Gökyüzünü tahmin edebileceğimizden çok daha iyi tanıyorlardı ve yıldızların arasında yaradılışın sırlarını arıyorlardı. Ayrıca değişik bir zaman algıları vardı. Zamanı dairesel olarak algılıyorlar ve ona göre oluşturdukları karmaşık bir takvim kullanıyorlardı. Tüm tarım işlerini de bu takvime göre ayarlıyorlardı. Bir yandan gelişmiş, bir yandan da kanlı ayinleri olan bu uygarlığı tam anlamıyla tanıdığımızı söylemek çok zordur. Yüzyıllar sonra, önce parlak dönemlerin getirdiği birlik, sonra mecburiyet duygusuyla, Mayalar bugün de birlik halinde ama ayrı bir şekilde, uzak geçmişlerine bağlı ve yaşlıların rehberliğiyle yaşamlarını devam ettiriyorlar. Solda Copán'da bulunan heykellerden bir örnek yer alıyor. Üstteyse Bonampak Murales Tapınağı'nda gerçekleştirilen töreni anlatan bir detay bulunuyor.

RORAIMA

HAYALLERİN ÖTESİNDEKİ DAĞ

DÜNYA ÜZERİNDEKİ EN İLHAM VERİCİ doğal güzelliklerden Roraima Dağı, sayısız kitap ve filme konu oldu. Gezegenin başka hiçbir yerinde bulunmayan bitki örtüsü ve hayvan çeşitliliği ise, buranın dünya dışı bir yer olduğunu düşündürüyor.

Güney Amerika'nın kalbinde, dünyanın en gizemli doğal alanlarından biri bulunur. Venezüela, Brezilya ve Guyana'nın sınırında, karanlık ve gizemli ormanın içinden 2770 m yüksekliğinde bir dağ yükselir. Etrafı sislerle kaplı, görkemli Roraima Dağı, Pacaraima Dağları'nın en yükseğidir. Ancak onun ihtişamı, diğer dağlar gibi yüksekliğinden kaynaklanmaz.

Masalların gerçekleştiği zirve

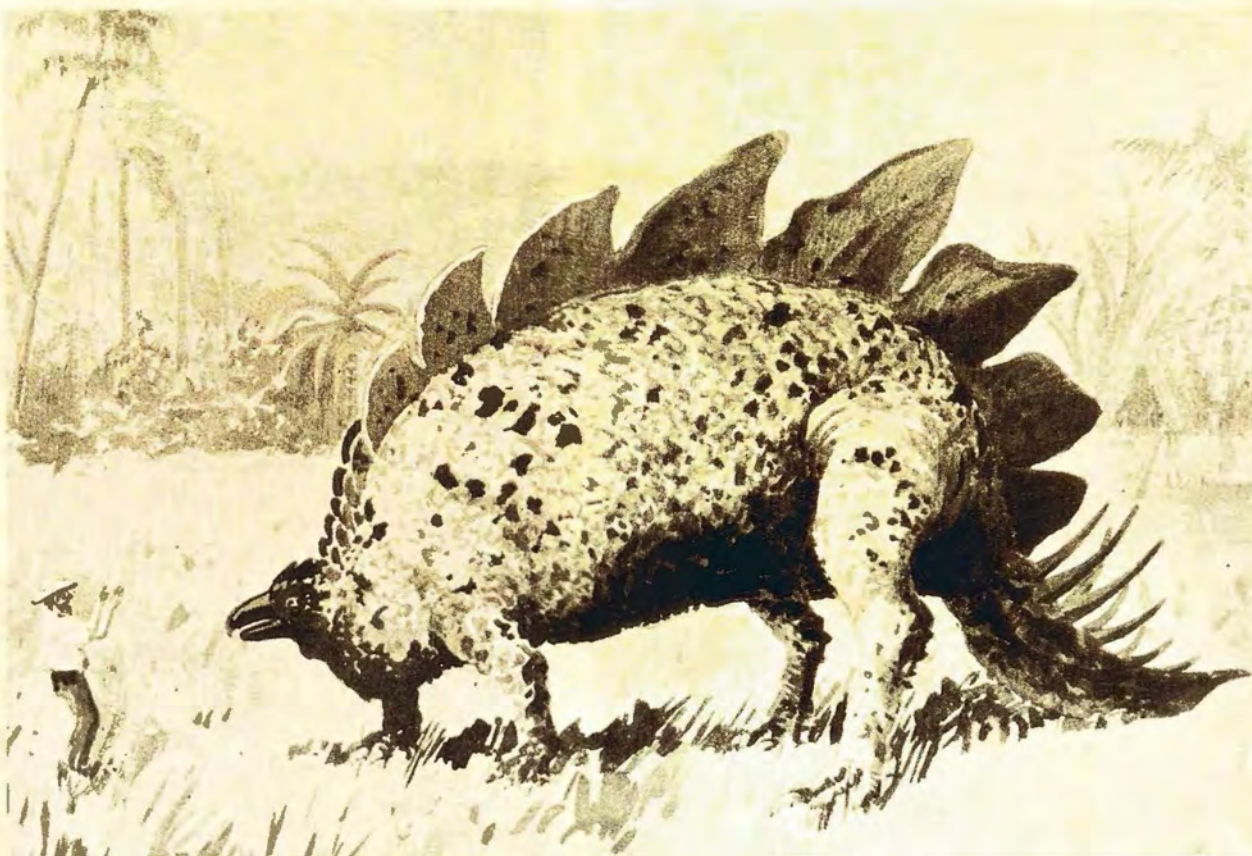
Roraima, insan eliyle yapılmış gibi görünen figürü ve tepelerinden akan şelaleleriyle gerçeküstü bir dünyaya aitmiş gibi durur. Sağda, *Kayıp Dünya* kitabında Roraima'dan ilham alan ünlü yazar Arthur Conan Doyle.

Dünya dışı canlılar

Bu görkemli dağın ilginç doğal özelliklerinden etkilenen A. Conan Doyle, *Kayıp Dünya* kitabında ilginç yaratıklar tasarladı (altta).

Tüm dağcıların hayallerini süsleyen Roraima Dağı, yüksek ve üstü düz dağları kapsayan *tepui* dağları içinde ilk tırmanılan dağ oldu. Bunu 1884'te kaşif Everard Im Thurn başardı. Thurn'un Roraima'yı anlatan makalelerinin, ünlü yazar Sir Arthur Conan Doyle'a "Kayıp Dünya" kitabının ilhanını verdiği söylenir.

Son derece sert kuvars taşından oluşan bu ilginç dağ bir mimarın elinden çıkmış görüntüsü verir. Bu görüntü yüzünden yerliler, uzun süre bu dağı burada yaşayan insanların yapmış olabileceğini düşündü. Ancak bu tezi doğrulayacak bir bulguya rastlanmadı. Bu sarp ve çıkılması çok zor olan dağ sadece görünümüyle değil, zirvedeki esrarengiz coğrafi farklılıklarıyla da bir efsane haline geldi.

Dağın tepesinde çok sayıda şelale bulunur. Bu kadar sert bir dağda çok sayıda şelale bulunması bilim adamları tarafından tuhaf karşılanmıştır. Bazı yerleri saf granitten olan Roraima Dağı'nda yaşayan bitki ve hayvanları buradan başka yerde görmek mümkün değildir.

Roraima'daki granit taşların 1.8 milyar yıldan daha fazla süredir burada olduğu hesaplandı ve taşlar, dünyadaki en eski jeolojik oluşumlar arasında yer alıyor. Dağdaki granitleri 1595'te ilk kez gören Avrupalı, Sir Walter Raleigh, Roraima'yı "kristal dağ" olarak tanımlamıştı.

Ufku aşan dağ

Roraima'nın zirvesi, bulutların
ötesindeki bir yer gibi görünür.

The Lost World

by
A. Conan Doyle

Author of "The White Company," "The Adventures of Sherlock Holmes," etc.
Special Edition, with many extra Illustrations, 10s 6d net
HODDER & STOUGHTON, PUBLISHERS, LONDON, E.C.

THE LOST WORLD BY A. CONAN DOYLE

Ames truly (to use the conventional
George Edward Challenge

Günümüzde Roraima Dağı, maceracılar ve paranormal olayları incelemek isteyenler için vazgeçilmez bir yer olmaya devam eder. Dağın etrafında sıklıkla yaşanan UFO tanıklıklarıyla da ünlü olan dağ, adeta bambaşka bir dünyadır ve burada esrarengiz olaylar olması, çok fazla kişiyi şaşırtmaz. Dağa çıkan turistler sıklıkla uçan ışıklar gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca birçok ziyaretçi burada garip hayaller gördüğünü anlatır.

YEREL MİTLER

Roraima Dağı yüzyıllar boyunca birçok botanist, zoolog, jeolog, ekolog tarafından incelendi ancak Roraima'daki esrar perdesini biraz olsun aydınlatabilen biliminsanları antropologlar oldu. Yerli bir kabile olan Pemon halkı, yaratılışlarının kadim hikayesini anlatırken mitolojik bir

tufandan bahseder. Tufan motifi, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi, buradaki mitolojide de görülür.

Efsaneye göre, Pemon halkı mitolojik kahraman Macunaima'nın soyundan gelir. Dünyanın ilk günlerinde burayı keşfeden Macunaima, "hayat ağacı" da denen Wazaca ağacıyla karşılaşır. Ağacın dallarında insanların yediği tüm bitkiler yetişmektedir. Macunaima ağacı kesmeye çalışınca, hayat ağacı kuzeydoğuya doğru eğilir. Bu yüzden bütün yenilebilir bitkiler bu yönde, ormandaki bölgede bulunur.

Kesilmesiyle birlikte hayat ağacının gövdesinden bir su dalgası yükselir ve büyük bir sel yaşanır. Mit, ağacın hala burada olduğunu söyler; hayat ağacı Roraima Dağı'dır. Gövdesinden akan şelaleler de bugün hala akmaya devam eder. Roraima, bu yüzden Pemon halkı için kutsaldır.

Kayıp dünyanın canavarları

Arthur Conan Doyle, gezginlerin Roraima'nın dünyanın her yerinden farklı bitki örtüsü ve hayvan türleriyle ilgili yazdıklarından hareketle, dinazorların hala yaşadığı kayıp bir dünya hayal etti. Üstte solda, *Kayıp Dünya* kitabının 1912'deki kapağı ve kitap için gazeteye verilen ilan. Yanda, Roraima'da, şekli yüzünden Kaplumbağa Kayası olarak bilinen ünlü kaya.

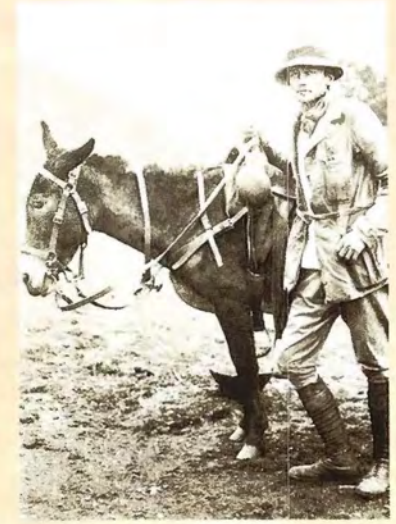
MACHU PICCHU

BULUTLARIN ARASINA SAKLANMIŞ KAYALAR

YÜKSEK DAĞLARIN SISLERİ ARDINA GİZLENMİŞ OLAN MACHU PICCHU, arkeolojik kalıntılar açısından muhteşem bir kaynak sunsa da, ilginç yapılarındaki ayrıntılarla, burada yaşayanlarla ilgili büyük gizemleri ortaya çıkarır. Gökyüzüne olan büyük ilgilerini şehre de yansıtan bu halk, belki de oraya yakın olmak için bu yükseklikte yaşamayı seçmişti.

Temmuz 1911. Genç Amerikalı bir arkeolog yerlilerin sık bahsettikleri, dik ve sık bitki örtüsünün içinde tepeyi tırmanıyordu. And Dağları'nın bu yüzündeki tırmanışlar özellikle zorlayıcıydı ama araştırmacımız, varlığı dört yüzyıldır bilinen efsanevi kayıp İnka şehri Vilcabamba'nın arayışına Cuzco'dan yola çıkarak başlamıştı. Yokuş bitip de düzlüğe

geldiğinde 2300 m yükseklikte bulunuyordu. Karşısında bitkilerle kaplı bir düzlük ve beklemediği bir ödül onu bekliyordu. Kendi yazdıklarından öğrendiğimize göre karşısındaki antik şehrin muhteşemliği nefesleri kesiyordu. Yale Üniversitesi'nden arkeolog Hiram Bingham'ın adı tarihe en eski ve gizemli uygarlıklardan birini bulan arkeolog olarak geçecekti.

Şanslı bir arkeolog

Machu Picchu'nun keşfiyle Hiram Bingham, bu topraklarda yaşamış antik uygarlıklardan birini bularak büyük bir başarıya imza atmıştır.

Gerçek bir güç

Machu Picchu'ya giden eski patika sanki oraya gitmek isteyenleri vazgeçirmek için yapılmıştı. Ancak bir kişinin geçebileceği darlıktaki yol, uzun, kıvrımlı ve sarp kayaların arasında geçiyordu. Halkın şehirlerini kurmak için böylesi zor bir yoldan taşımak zorunda kaldıkları büyük taşları düşünmek bile, uygarlığın gücünü anlamak için yeterlidir. Sağda, Andlı bir taşıyıcının heykelciği.

BİLİNMEYEN VE KAYIP BİR ŞEHİR

Çiftçiler dışında hiç kimse, bölgede yüzyıllardır yaşayan İspanyollar ve misyonerler bile şehrin kalıntıları ile ilgili bir şey bilmiyordu. Bingham da dahil olmak üzere herkes o topraklarda efsanevi Vilcabamba şehrinin bulunması gerektiğini düşünüyordu. Burası 1536 yılında Francisco Pizarro yönetimindeki İspanyolların imparatorluğun başkenti Cuzco'da yaptıkları zulümden kaçan İnkaların sığındığı efsanevi yeri. Bingham vahşi bitki örtüsünü temizletmek için bir yolculuk ayarladığında bulduğu yerin hala Vilcabamba olduğunu sanıyordu. Ölümünden sonra, İspanyollara ait evraklarda Vilcabamba'nın gerçek yerinin anlaşılmasıyla bulunan şehrin başka ve beklenmedik bir yer olduğu ortaya çıktı: Machu Picchu şehri. Machu Picchu, sıradan bir şehir değildir. Andların yüksek tepelerinden birinin yan tarafına inşa edilen şehir Urubamba nehrinden 450 m

yüksekte, gizemini özenle koruyabileceği şekilde inşa edilmişti. Bunca zorluğu göze alarak buraya bir şehir inşa edenlerin son derece geçerli sebepleri olması gerektiği düşünülür. Çalışmalara başlamadan önce, binaların yapılabileceği alanı arttırabilmek için vadilerden, sadece katırlarla tırmanılabilir dar ve 400 m'lik uçurumlara bakan yollardan, 25 bin ton toprak taşımışlardır.

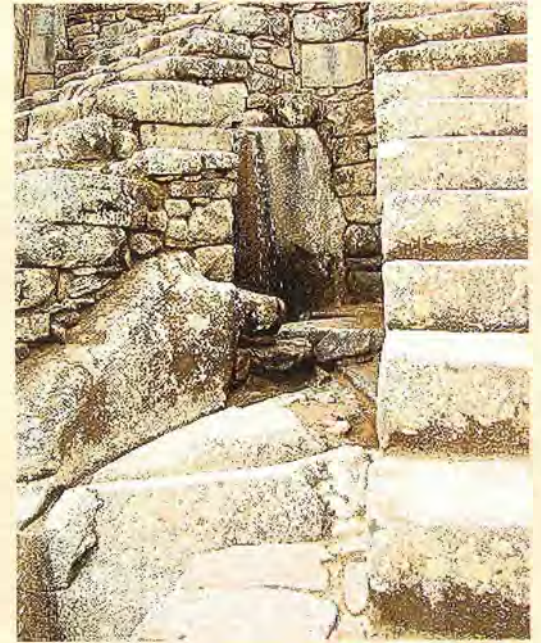

MUHTEŞEM BİR TAPINAK-KALE Mİ?

Machu Picchu özel konumu sayesinde yılın her gününde güneş ışınlarını hem güneydoğusunda, hem de güneybatımında direkt olarak alır.Yapımı şehircilik ve mimari adına bir mucizedir. Konumu düşünüldüğünde günümüze kadar ulaşan duvarlarını inşa etmenin ne kadar güç olduğu görülebilir. Peki gerçekte Machu Picchu kimler tarafından ve ne amaçla yapılmıştı?

Evlerin yapıları İnkalarınkini andırır. Zaten şehrin son sakinlerinin İnkalar olduğuna şüphe yoktur. Ancak bu bilgiler, bu muhteşem yerin gizemlerini anlamamız için yeterli değildir. Her şeyden önce belki de karşınızdaki gerçek bir şehir olmayabilir. Çünkü evlerde yaşayabilecek insan sayısı 750 kişiyi geçmez. İleriye sürülen fikirlerden biri bir kale olduğu ya da sadece İnka elit sınıfının yaşadığı bir yer olabileceği yönündedir. Bu durumda kalıntılar sadece ikamet amaçlı evler olmanın dışında tapınak ve gözlemevi de olabilir. Halen işlevlerinden emin olmasalar da araştırmacılar şimdilik böyle düşünüyor. Örnek olarak Su Tapınağı, ismini tapınağın içinde bugün dahi akmakta olan bir su pınarından alır.Arkeologlara göre İnkalar, Mermer Vazo Odası olarak anılan odada bulunan yuvarlak kayaya oyularak yapmış iki havuzu, kumaşları boyamak için kullanıyorlar: sonra da kumaşları kurumaları için duvarlardan çıkan silindirik şeklindeki taşların üzerlerine asıyorlardı. Ama aynı oda, havuzlara yansıyan yıldızların hareketini araştırmak için de kullanılmış olabilir.

Kayaların arasındaki su

Üstte, Su Tapınağı'nda hala akan su pınarı. Solda, Mermer Vazo Odası'ndaki havuzlardan biri.

Güneş Tapınağı

Yapının özel şekli ve süslemeleri buranın güneşin hareketlerini izlemek için yapılmış bir gözlemevi olarak kullanıldığını düşündürüyor. Küçük resimde, tek bir blok taşla kazılarak yapılmış ve yapımı büyük bilgi gerektiren merdivenler.

BELKİ DE İNKALAR BURANIN İLK SAKİNLERİ DEĞİLDİ

Machu Picchu hiçbir zaman yerle bir edilmemişti. Arkeolojik kalıntılar açısından son derece zengin bir kaynak sunmasına rağmen yapının tamamının ne için kullanıldığını ilgili açıklayıcı hiçbir kalıntıya rastlanmadı. Bu durumda fikir yürütmek son derece güçtü.

Kendi başına bir şaheser olan Güneş Tapınağı yarım daire şeklinde bir plan üzerine inşa edilmiştir ve biri tam kuzeye diğeri doğuya bakan pencerelerinden gün ve gece uzunluklarının eşitlendiği yaz ve kış gündönümleri izlenebilir. İnkalar bu dönemde hala tekerleği tanımıyorlardı ve yazıları da yoktu. Yine de merkezi Peru'da olan ve Güney Amerika'nın büyük kısmını içeren, Pasifik'ten Atlantik'e uzanan, geniş bir yol ağıyla bağlı bir imparatorluk kurmayı başarmışlardı.

İnkalar kesinlikle Machu Picchu'da ikamet eden son halktı. Akıllara gelen soru böylesine özel bir şehri de onların mı inşa etmiş olduğuydu. Ve eğer onlar yapmadıysa kimler ve ne zaman yapmış olabilirdi?

GÖKYÜZÜNÜN DÜNYADAKİ YANSIMASI

Yıllar içinde kalenin inşası ile ilgili çeşitli varsayımlar ortaya atıldı. Kimileri tüm vadi ve Vilcanota Nehri'nin, Machu Picchu ve Ollantaytambo'yu da içine alacak şekilde Samanyolu'na benzetilmek üzere değiştirildiğini öne sürdü. Bu varsayım eski Mısırlıların Nil Vadisi'ni, Samanyolu'nun yeryüzündeki yansıması haline getirmeye çalışmaları şeklinde de ortaya atılmıştı. Diğer taraftan şehrin haritasını belirleyebilmek için eski hiyeroglifleri dört ana yön eşliğinde inceleyen araştırmacılar, Machu Picchu'nun tasarlandığı dönemde

dünyanın kendi eksenindeki eğiminin yaklaşık 24° derece olması gerektiğini fark etti. Bu da şehrin planlanma tarihini MÖ 3172'lere kadar götürmekteydi.

1930 yılında, Potsdam Üniversitesi'nden profesör Rolf Müller şehrin ana yapılarının astronomik uzanımlarını araştırdı. Şehrin ilk projelendirilme tarihinin MÖ 4000'lerle 2000'ler arasında bir tarihte olabileceği sonucuna vardı. Arizona Üniversitesi'nden iki astronom olan Deaborn ve White'in yaptığı benzer bir çalışma da, profesörün ulaştığı bilgileri doğrular nitelikteydi.

Büyüleyici gizemler

Machu Picchu'daki dini yapıların astronomik bilgiler ışığında yapıldığı görülür. İnkalar gökyüzünü sürekli gözlemliyorlardı, ama sadece gözlemle bu kadar kesin ve net bilgilere ulaşmak mümkün müdür? Sitede seramik ve metal objeler bulunmuştur. İnkaların ince altın sanatçılığı bilinmesine rağmen ne altın, ne de gümüş hiçbir eşyaya ulaşılammıştır.

YILDIZLARLA İLGİLİ KESİN BİLGİLER

Bu kadar eski zamanlarda bu bölgede kimler yaşıyordu? İnkalar çok daha eski dönemlerde inşa edilmiş yapıların üzerine yenilerini inşa etmiş olabilirler miydi? Diğer taraftan, tekerleği tanımayan, hayvanları ve demir madenini kullanmayan İnkalar böylesi özel yapıları, konum olarak bu kadar güç bir yerde inşa etmeyi nasıl başarmışlardı? Sert, devasa granit taşları buralara nasıl taşıyabilmişlerdi? Ve dünyadaki diğer megalitik şehirlerde de olduğu gibi, Machu Picchu'yu inşa ettiklerinde ekinoksları ve gündönümlerini hatasız hesaplayabilecek kesinlikte astrolojik bilgilere nasıl sahip olabilmişlerdi? Örneğin, Üç Pencere Tapınak olarak da adlandırılan Güneş Tapınağı, ilkbahar ve yaz ekinokslarını tam olarak hesaplayabilecek bir konumda inşa edilmişti. Bunun yanında Machu Picchu'da gizemli, tek parça bir anıt bulunmaktadır.

Bir tepeye döşenmiş merdivenlerin en üst noktasında bulunan bu anıt, kayaya mükemmel bir şekilde kazınmıştır. "Intihuatana" adıyla bilinen anıt, Güneş tanrısı Inti'ye adanmış kutsal bir taşır. Tek parça bir kayadan oluşan bu anıt, kuzeydoğu-güneydoğu yönündedir. Yine büyük bir titizlikle oyularak yapılan anıt ayın hareketlerini ve gündoğumlarını hesaplamak üzere yapılmıştır. Her yıl, kış gündönümünde, tanrı sembolik olarak bu büyük anıt kayaya bağlanıyor ve gelen yaz mevsiminin dönüşünü dengeliyordu.

▼Güneş tanrısı

Altta yatay olarak "Güneş'in bağlandığı yer". Baş tanrının bağlandığı bu taş aynı zamanda İnkalar tarafından bir çeşit meridyen olarak kullanılıyordu. Güneş Tapınağı, gündönümlerini tespit edebilmek için kurulmuş bir gözlemeviydi. Hemen altta, güneş tanrısının altından yapılma maskesi.

DEV BLOK DUVARLAR

Machu Picchu'daki diğer bir gizem de, çimento veya benzeri bir birleştirici kullanılmadan birbirlerine kenetlenmiş dev taş bloklardan oluşan duvarlardır. Bu dev bloklar birçok açı oluşturacak şekilde çok kenarlı olarak kesilmiştir. Hatta bunlardan bazılarının kesimleri tam 32 kenara kadar çıkar. Bu kadar büyük kütleleri kesebilmek kolay bir iş olamaz. Hatta bu taşlardan en büyük ve uzun olanının 3 m'ye 1.5 m genişliğinde ve yaklaşık 200 ton ağırlığında olduğu düşünülürse, bu işin zorluğu iyice anlaşılır. Bu taşların Antik Mısır'daki Sfenks Tapınağı'nın en eski duvarları, Paskalya Adası ve Stonehenge'dekilerle olan inanılmaz benzerliği de oldukça merak uyandırıcıdır. Dünyanın bu kayıp köşesinde kimler ve neden bu kadar ileri ve ince işçilik isteyen bir inşa tekniği kullanmış olabilir? İnka efsaneleri, eski tanrıların uçuşa yetenekleri olduğundan, uygarlıklarını geliştirmelerinde yardımcı olduklarından ve onların olağanüstü eserlerinden bahseder. Machu Picchu da bu eski tanrılar adına inşa edilmiş bir şehir olarak kabul edilir. Bunun dışında, İspanyollar kıtaya geldiklerinde gördükleri ve binlerce yıllık olduklarını düşündükleri geniş yollar ve birçok minari eseri anlatmışlardır.

EVRENLER ARASINDA BİR GEÇİŞ KAPISI

Cuzco Üniversitesi tarih profesörlerinden Edwin Flores Ceballos ile yapılan söyleşide kendisi şöyle demiştir: "İnkalar güney yarımküredeki takımyıldızları da tanıyorlardı ve kendi kökenlerinin ait olduğunu düşündükleri Sirius, Orion, Venüs yıldızlarına dönmeyi istiyorlardı. Efsanelere göre kendilerinden daha üstün bir uygarlıktan kendilerine miras kalan bir teknoloji olan güneş enerjisini de kullanıyorlardı. Yarım çember şeklindeki taşlar ve altın plakalarla kaplı eğimli yüzeyler Güneş enerjisini emiyordu ve bizim bugün mezar olarak düşündüğümüz, ancak aslında evrenler arasında geçişi sağlayan kapılara yönlendiriyorlardı. Bingham, Machu Picchu'ya geldiğinde, bu mezar olduğunu varsaydığımız yerlerin içinde beyaz bir kül buldu. Bazı efsanelere göre bu eski insanlar güneş enerjisini kullanarak yeni bir boyuta gitmek için ışınlanıyor ve diğer tarafta maddeleşebiliyordu. Bu sırada da arkalarında beyaz bir kül bırakıyorlardı. Bazı Mısır lahitlerinde de bu tip bir kül bulunmuştur. Özellikle de boş olanlarında."

Şaşırtan kesinlik

Machu Picchu'nun büyük bir kesinlikle taşlanmış ve birbirine birleştirilmiş dev duvarları, diğer antik megalitik şehirlerde de olduğu gibi hayranlık uyandırır. Solda, Bingham'ın kazılar sırasında çok kenarlı taşların önünde çekilmiş bir fotoğrafı.

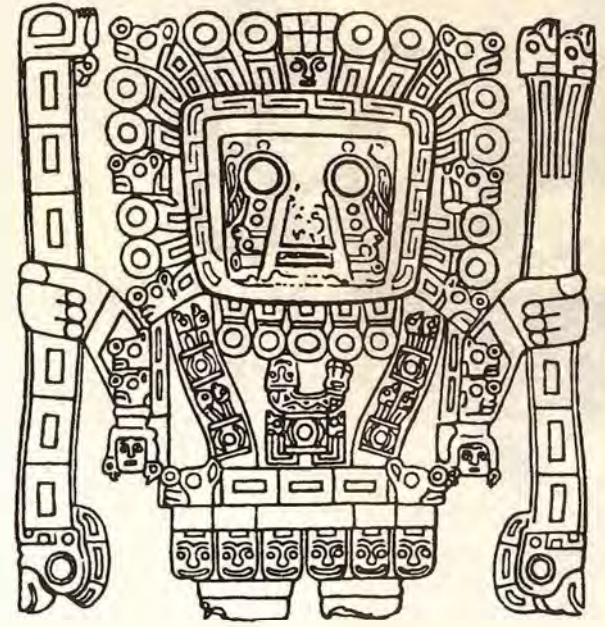
Prof. Ceballos oldukça iddialı bir teoride ısrar etmektedir. Eski efsanelerde de bahsi geçen antik bir halk olan Viracochalar, İnkalardan milyonlarca yıl önce bölgede bir uygarlık kurmuş olabilirdi. Ama aynı zamanda Viracocha gizemli bir şahsiyeti de simgeleyebiliyordu. Uzun boylu, sakallı, açık renk tenli ve aynı zamanda Quetzalcoatl, Deniz Köpüğü, Huaracocha, Kon Tiki ve Thunupa gibi isimlerle de anılan bu şahsiyet, dünyayı içinde bulunduğu kaos döneminden çıkartıp düzene oturtan bilim adamı ve sanatçı bir kişilikti. Aynı okyanusun diğer tarafında tanrı Thot'un eski Mısır'da yaptığı gibi... Ama efsaneye göre Viracocha'nın yanında bazı haberciler vardı. Bunlar sadık, parlak askerlerdi ve "dünyanın her yanına" tanrının mesajını yaymak için gelmişlerdi.

Çok satan kitapların yazarı ve araştırmacı Graham Hancock'un bir görüşünü belirterek konuyu toparlamak istersek: "Amerika efsanelerinde, denizden gelen ve beraberinde uygarlık getiren bir

kişiden bahseder. Bu efsanelerin geçmişi karanlık dönemlere kadar uzanır. Bu efsanelerin en ünlüsü Quetzalcoatl ya da Viracocha'dır. Yüz hatları tipik Amerikalıların yüz hatlarından farklıdır. Bu durum nasıl açıklanabilir? Tarihçilerin bahsetmeyi atladıkları bir insanlık tarihi mi söz konusu olabilir? Şahsi görüşüm insanlığın kendi tarihi ile ilgili birçok dönemi unutmuş olduğu yönündedir. Bir çeşit amnezi geçirmiş bir toplum olduğumuzu düşünüyorum. Ben sadece Amerika'da değil, tüm dünyada yaşanmış kayıp bir uygarlığın olduğu görüşündeyim".

► Tanrılara yakın

Sağda, İnka tanrısı Viracocha. İnsanları ve diğer şeyleri taştan var ederek onlara şekil ve hayat vermiştir. Bu yüzden İnkalar birçok taşta dini anlamlar yüklüyorlardı. Yapılarında onlara özel bir önem veriyorlardı. Dünyanın tepesinde yer alan taştan şehir, gökyüzü ile buluşma noktası olarak değerlendiriliyordu.

NASCA

GİZEMLİ ÇİZGİLER

GÜNEY PERU'NUN AND DAĞLARI'YLA Pasifik Okyanusu arasında kalan çöl yaylalarındaki devasa geometrik şekiller, Nasca'nın sırlarını da saklar. Ancak belli bir yükseklikten görülebilen bu detaylı çizimler, hangi medeniyetin işaretleri olabilir?

Tüm Amerika kıtasını boydan boya kat eden, toplam 27 bin km uzunluğunda bir otoyol: Panamerikan Karayolu. Peru'nun güneyindeki bilinmeyen bölgelere geçildiğinde 300 km²'lik taştan bir çöle ulaşılır. Sıradan çorak bir toprak gibi görünen bu yer, tüm gezegendeki en gizemli bölgelerden biridir. Sırları ancak yukarıdan bakıldığında görülebilen, dev ve anlaşılmayan bir çizimler bütünü olan gizemli Nasca çizimleri burada bulunur. Nasca çizimleri, Amerikalı coğrafyacı Paul Kosok tarafından, bölgenin üzerinde

yaptığı bir keşif uçuşu sırasında fark edildi. Yerdeyken, fazla derin olmayan oluklar dışında başka bir şey anlaşılmıyordu. Çizimler, yol üzerinde bulunan 14 m yüksekliğindeki haberleşme kulesinden de çok net bir şekilde görülmüyordu. 200'den fazla resim ve 13 bin geometrik çizimden oluşan çizimleri görebilmek için mutlaka üzerlerinden uçakla ulaşılacak bir yüksekliğe çıkmak gerekiyordu. Bu kadar büyük ve görülmeleri zor çizimleri kim çizmiş olabilirdi? Ve tabii ki neden yapmıştı?

Yeryüzündeki çizimler

Panamerikan Karayolu (altta) Güney Amerika'nın büyük kısmını birbirine bağlayan bir otoyoldur. Güney Peru'nun çöl düzlüklerinde sadece yukarıdan görülebilen gizemli ve dev çizimler bulunur.

GÖKYÜZÜNDEN GÖRÜLEBİLEN YOLLAR

Her şeyden önce Nasca çizgilerinin ne zaman yapıldığını tam olarak belirleyebilmenin mümkün olmadığını söylemek gerekir. Bu çizgileri görebilmek için üzerlerindeki koyu renk taşları yerlerinden kaldırmak ve altlarındaki daha açık renk toprağı incelemek yeterlidir. Sadece bir bilgisayar yardımı ile bu kadar düzgün bir şekilde çizilebilecek şekil ve çizgiler, bölgedeki iklim şartları sayesinde günümüze kadar ulaşmıştır. Nasca dünyanın en çorak bölgelerinden biridir. Yağmur, yılda sadece bir kere düşer. Bu durumda bu çizgileri yok edebilecek bir etken olarak insan aktiviteleri dışında başka hiçbir şey kalmaz. Bugüne kadar net kanıtlar bulunamamış olsa da Nasca çizgilerini bir dönem bölgede yaşayan Nascalar'ın yaptıkları düşünülür. Her durumda, bu çizgileri nasıl yaptıkları sorusu hala gizemini korumaktadır. Arkeologlar çizimlerin tamamının 1000 yıllık bir dönemde, MÖ 200'ler civarından başlayarak, MS 700'lere kadar devam ettiğini tahmin etmektedir. O dönemde bu kadar büyük resimleri, bu denli düzgün çizilemek ve

sadece yukarıdan bakıldığında görülmelerini sağlamak nasıl mümkün olabilmişti? Ayrıca ne işe yarıyorlardı?

Massachusetts Üniversitesi'nden David Johnson, üçgen şekillerinin çok değerli bir hazineyi işaret ettiği tezini ortaya atarak, üçgenlerin uç noktalarının, yer altındakiler de dahil olmak üzere, bölgedeki su kaynaklarını işaret ettiğini öne sürdü. Bu çizgiler gerçekten bölge için son derece önemli olan su kaynaklarını işaret etmek için çizilmiş olabilir miydi? Peki kimler buna ihtiyaç duymuş olabilirdi? Johnson, üçgenlerle ilgili yaptığı bu tezine diğer çizgi ve hayvan resimlerini dahil etmiyor. Sadece bazı çizgilerin kutsal tören bölgelerine götüren yollar olabileceğini söylemekle yetiniyor. Çizimler, belki de toprağın bereketi ve su kaynakları ile ilgili törenlerin yapıldığı yerlere götüren yollardı.

▲ Neyi selamlıyorlardı?

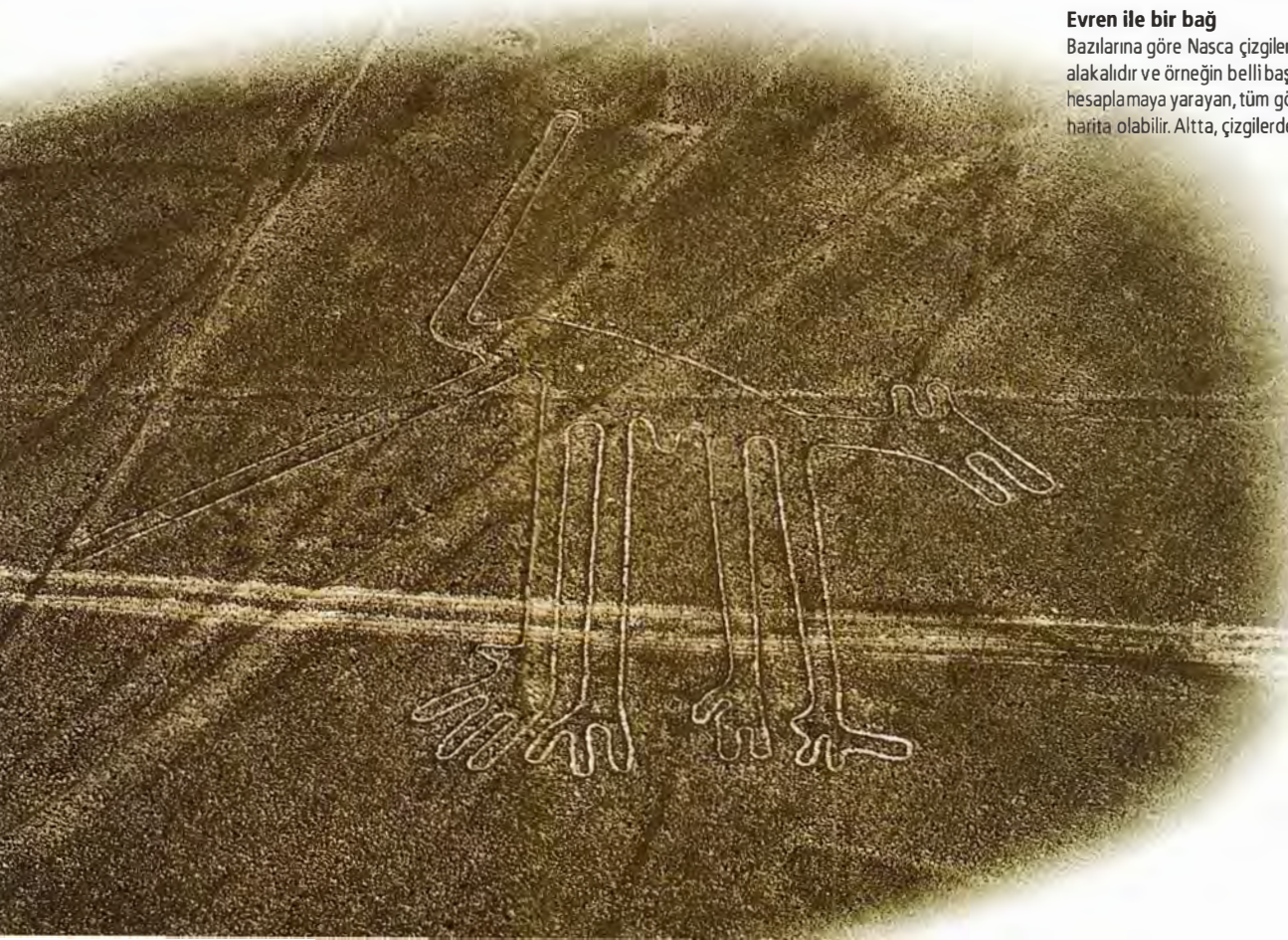
Bir dağın yamacında bulunan ve "astronot" adı veren bu resimde çok uzaklara, gökyüzündeki bir şeye ya da birilerine bir gönderme olduğu düşünülür.

Evren ile bir bağ

Bazılarına göre Nasca çizgileri astronomi ile alakalıdır ve örneğin belli başlı astronomik olayları hesaplama yarayan, tüm gökyüzüne açık bir harita olabilir. Alta, çizgilerdeki bir köpek şekli.

ASTRONOMİK SEMBOLOJİ

Çizimlerle ilgili diğer bir teori de yere çizilmiş dev bir takvim olduğu yönündedir. Bu konu üzerinde çalışan araştırmacılar astronomik bazı varsayımlar üzerine yoğunlaşmaktadır. Nasca çizgilerini ilk fark eden ve üzerinde en çok araştırmada bulunan kişilerden biri olan Paul Kosok, çizgilerin Güneş'in ve diğer yıldızların doğuşlarını ve batışlarını işaret ettiğine emindi. Nasca çizgileri konusunda fazlasıyla deneyimi bulunan Alman astronom Maria Reiche de aynı fikirdeydi. Hayatını bu çizgileri araştırmaya adanmış Reiche, bunların ürün ekimi ve hasat için doğru zamanı gösterdiklerini ve aynı zamanda Güneş ve Ay'ın gündönümünün ve ekinoksların takip edilmesinde kullanıldıklarını söylüyordu.

Gerald Hawkins adında bir astronom, 1968 yılında bölgedeki çizgilerin Stonehenge'dekilere benzer özellikler gösterdiğini keşfetti. Hesaplarına göre çizgiler MS 610'lu yılları işaret ediyordu, ki bölgeden alınan organik kalıntılar üzerinde yapılan Karbon 14 Testleri de bu tarihleri doğrular. Ancak, üzerinde analiz yapılan organik parçaların Nasca çizgilerini yapan halka ait olduğunun bir garantisi yoktur. Her durumda bu resimlerin neden sadece gökyüzünden görülebilecek şekilde yapıldığı sorusu, gizemini korumaktadır. Hiçbir yükseltinin olmadığı bu bölgede yaşayan antik halkı, sadece yukarıdan görülen bu çizgileri yapmaya ne gibi sebepler itmiş olabilir? Bizim bilmediğimiz uzak bir geçmişte yaşamış bazı halklar, uçuşa yeteneğine sahip olabilirler miydi?

İNSANLAR, HAYVANLAR VE GEOMETRİK ŞEKİLLER

Bölgede anlatılan eski efsanelerde; beyaz derili, sakallı, kızıl saçlı gizemli kişiler olan Viracochalar'ın bölgeye medeniyeti getirdiği söylenir. Bu kişiler, bölgedeki eski halklar tarafından olağanüstü güçleri olan kutsal varlıklar olarak değerlendirilirdi. Nasca çizgilerini gerçekten Viracochalar yaptıysa, bu tek çizgi halinde yapılmış resimlerin en eskilerinin, neden aynı zamanda en zarifleri olduğu da anlaşılabilir. Peki birçok efsanede isimleri geçen bu gizemli kişiler kimdi? Ve bu düz yüzeye neler çizmişlerdi?

Nasca çölünün üzerinden uçarken görebileceğiniz şekiller; kurbağa, maymun, çiçek, balina, yılan, kertenkele, akbaba ve farklı kuş tipleri gibi oldukça çeşitlidir. En küçüklerinin boyları 25 m'den başlarken, bazılarının boyları 275 m'yi bulur. Ayrıca gizemli bazı insan şekillerinin başında bir çeşit parlayan aura çizimleri de bulunmaktadır. Bunun yanında inanılmaz derecede "düz" çizgiler de vardır. Bu çizgilerden bazıları 8 km boyunca mükemmel bir düzlükle devam etmektedir.

Nasca'daki bu şekilleri gerçekten ilkel bir toplumun çizmiş olma ihtimali var mıdır? Ve bu medeniyet İnkaların ortaya çıkmalarından çok daha önce neden aniden ortadan yok olmuştur? Ayrıca bir çoğu bu topraklardan çok uzaklarda yaşayan hayvanları nasıl çizebilmişlerdi?

Çizgiler ormanı

Nasca çölünde temsil edilen sayısız hayvan resminin etrafına çizili bazı çizgilerin kilometreler boyunca dümdüz ilerlemesi insanı hayrete düşürür. Üstte, kanatları açık bir kuş. Altta, bir balinaya benzeyen dev bir balık çizimi.

MİKROKOSMOS VE MAKROKOSMOS

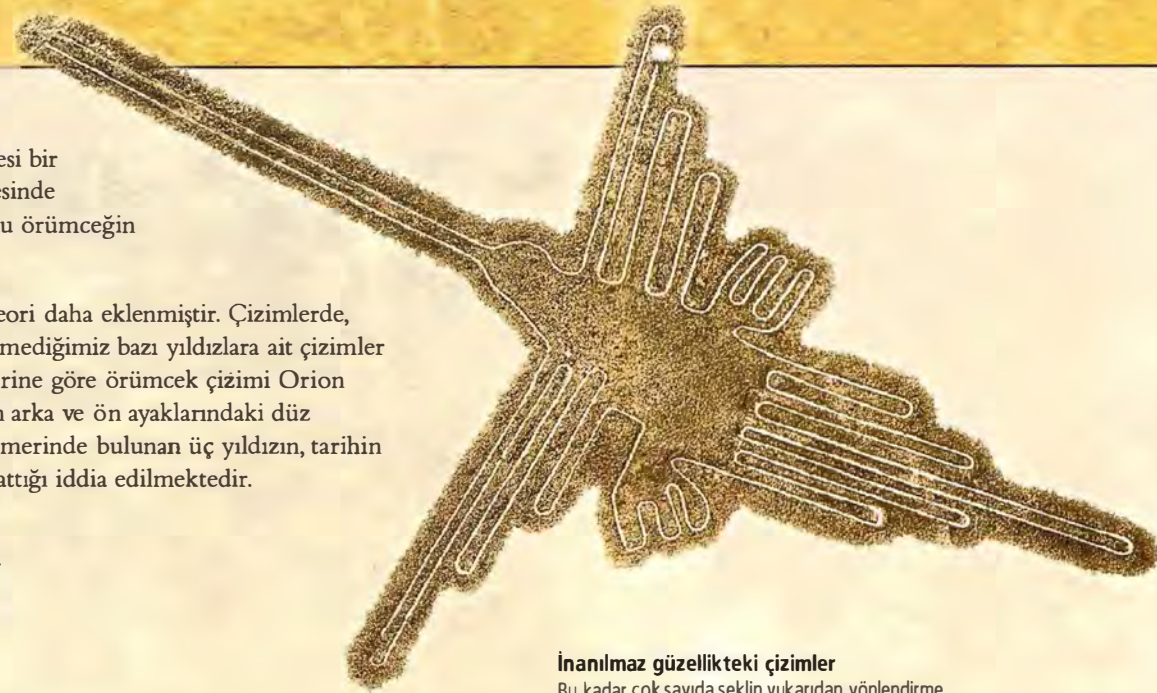
Nasca topraklarında çizili hayvanlar arasında bir maymun, bir sinek kuşu, hatta bir de katil balina bulunur ancak bunların arasında en önemlisi bir örümcek çizimidir. Çizilen hayvanların sınıflandırılmaları da bilim adamlarını büyük şaşkınlık içinde bırakmıştır. Dünyada, nadir olarak rastlanan, sadece Amazon ormanlarının balta girmemiş bölgelerinde yaşayan eklembacaklılardan biri olan bu örümcek çeşidi, sadece mikroskopla görülebilen ve ayaklarından birinde bulunan üreme organı nedeniyle oldukça özel bir türdür. Nasca çizimlerinde de yer alan bu örümceğin her uzvu tam da bulunması gereken yerde

resmedilmiştir. Bilim insanları böylesi bir detayı ancak modern teknoloji sayesinde keşfedebilirken, bu eski halk nasıl bu örümceğin özelliklerini bilebiliyordu?

Tüm bunlara beklemnedik bir teori daha eklenmiştir. Çizimlerde, bizim geçtiğimiz yüzyıla kadar bilemediğimiz bazı yıldızlara ait çizimler bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birine göre örümcek çizimi Orion takımyıldızını simgeler. Örümceğin arka ve ön ayaklarındaki düz çizgilerin de Orion takımyıldızı kemerinde bulunan üç yıldızın, tarihin farklı dönemlerindeki yerlerini anlattığı iddia edilmektedir.

Mikroskopik detaylar

Yanda görülen örümcek çizimi ile ilgili büyük bir gizem bulunmaktadır. Ayaklarından birinde yer alan ve sadece mikroskopla görülebilen üreme organı da resimde çizilmiş gibi görünür.

İnanılmaz güzellikteki çizimler

Bu kadar çok sayıda şeklin yukarıdan yönlendirme olmadan çizilebilmiş olması imkansız gibidir. Üstte sinek kuşu ve en altta maymun çizimleri.

Dünyadışı varlıklarla ilgili teoriler

Bu kadar düzgün çizilmiş dev çizgiler, bunların başka dünyalardan gelen uzay gemileri için hazırlanmış eski işaretler ya da iniş pistlerinin çizgileri olabileceğini akla getirir.

BİLİNMEYEN BİR MEDENİYETİN İŞARETLERİ Mİ?

Hem Erich von Däniken, hem de Peter Kolosimo bölgedeki çizimlerin dünya dışı araçları yönlendirmek için kullanılan bir takım işaretler olduğunu söylemiş, hatta buranın aslında bir pist olduğunu iddia etmişlerdi. Bu kadar eski bir halkın, sadece gökyüzünden görülebilen ve bu denli büyük resim ve çizimleri nasıl çizmiş oldukları hala açıklanamamıştır.

Arştırmacılar bölgede çok sağlam bir kumaş parçası buldular. Bu kumaş parçası sayesinde enteresan bir deney yapılarak, bu veya benzer bir malzeme kullanarak havada kalmanın mümkün olup olmadığı, bu yolla yapılan çizgilerin kontrol edilip edilemeyeceği denemek istendi. İki Amerikalı, Julian Nott ve Jim Woodman Nascalar'ın kullandıkları bu malzemelerle ilkel bir balon yaptılar ve ona "Condor I" adını verdiler. Ancak deneyleri beklenen sonucu vermedi. Bunca yıl ve çabadan sonra hala Nascalar'ın ne şekilde ve neden bu olağanüstü resim ve çizimleri yapmış olduklarını, her şeyden öte neden bu kadar büyük bir çabaya girdiklerini bilemiyoruz. Tüm bunlar yine aklımıza aynı soruyu getiriyor: Tarihimizi büyük bir yap-boz olarak düşünürsek geçmişimizi tamamlamamız için gereken büyük parçalardan biri hala eksik olabilir mi? Ve Nasca çizimleri bizim henüz bilemediğimiz büyük bir uygarlığın izleri olabilir mi?

PUMA PUNKU

TAŞLARIN BİLMECESİ

TIWANAKU 17 BİN YIL ÖNCEYE DAYANDIĞINA İNANILAN bir yerleşim alanı. Zaman içinde kaybolan bir uygarlığa ait, kutsal bir alan olduğu ortaya çıkan Tiwanaku'da yaşamış olan halkın öyküsü kadar, sırrı hala çözilemeyen Puma Punku taşlarının mükemmel işçiliği de dünyanın her yerinden ziyaretçileri buraya taşıyor.

Bolivya'daki Tiwanaku, Titiaca ve Aullagas göllerinin oluşturduğu büyük havzada, "Yeni Dünya'nın Tibet'i" olarak anılan bölgenin kalbinde yer alır. Bu yüksek rakımlı, geniş, çorak düzlükte, uzun süre boyunca dünyanın en eski kalıntıları olarak kalmış, kadim bir halkın kalıntıları bulunur.

Tiwanaku şehri ve inanç merkezinin kalıntıları Bolivya'daki Altiplano platosunda, su seviyesinden 4000 m yükseklikte ve Titiaca Gölü'nün 21 km kuzeydoğusundaki vadide uzanır.

Dünyanın merkezindeki taş

Bazı araştırmacılar Tiwanaku'nun adının Aymara dilinde "merkezdeki taş" anlamına gelen kelimeden kaynaklandığını, çünkü yerlilerin burayı dünyanın merkezi olarak gördüklerini düşünür. Ancak bu tez, buradaki uygarlıktan hiçbir yazılı kaynak kalmadığından kanıtlanamadı.

Tiwanaku, rahip–kralların yönettiği teokratik bir devletin başkentiydi. Bu devlet Peru'nun güneyinde oldukça genişlemiş ve tüm sahil şeridine egemen olmuş bir uygarlıktı.

Şehir ve burada yaşayan halktan yazılı bir tarihi belge kalmamıştır. Arkeologlara göre MS 400 civarında Tiwanaku yerel bir güç olmaktan çıkıp, genişlemeci bir politika izlemeye başladı. Bundan sonra uygarlık, kültürünü Peru, Bolivya ve Şili'ye de taşıdı. Buna rağmen Tiwanakulular şiddeti seven bir halk değildi. Sınırları genişletmek için politikayı kullanarak koloniler kurma, ticaret antlaşmaları imzalaması ve dini güçlerini ön plana çıkarma yoluna gitmişlerdi. Birçok başka devlet din yüzünden bu uygarlığın egemenliği altına girdi, çünkü burası her zaman çok önemli bir dini merkezdi.

Puma Punku'da az rastlanan şiddetin özellikle Akipana Tapınağı'ndaki dini ritüeller ve kurban etme törenlerde görüldüğü düşünülür. Buradaki insan kalıntıları incelendiğinde, kurban edilen kişilerin Tiwanaku halkından olmadığı sonucuna varılmıştır.

AND DAĞLARININ TANRISI

Tiwanaku dini, gök ve şimşek tanrısı Viracocha'ya odaklanmıştı. Bu tanrı elinde sopalar ve başında ışıktan bir haleyle resmediliyordu. Güneş tanrısını andıran bu betimleme şehrin bazı yerlerinde hala göze çarpar. Elindeki sopalar ise Viracocha'nın döneminden yaklaşık bin yıl önce Peru'nun kuzeyinde hakim olan Chavin gök tanrısıyla akrabalığını anlatır. Viracocha'nın puma, kartal, şahin ve yılan şeklinde hizmetçileri bulunurdu. Tiwanaku'daki devletin başındaysa hem kral, hem de başrahip olan bir yönetici bulunurdu ve aynı zamanda, Viracocha'nın dünyada cisimlenmiş hali olarak görülürdü.

Eski tarihçilere göre, “Viracocha'lar” olarak da bilinen halk açık tenliydi ve uzun beyaz elbiseler giyorlardı. Viracocha da bazı yerlerde ak sakallı, beyaz tenli; uzun bir elbise ve sandaletler giyen, ayağının dibinde her daim bir pumanın yattığı bir adam olarak anlatılır. Bu uygarlık için Viracocha, barış ve sevginin tanrısıydı ancak ölümcül puması da güçlü ve korkunç olduğunu simgeliyordu.

Güçlü işçiler

En üstte, Peru'daki İnka Müzesi'nde sergilenen, kültürlerine özgü dev yapıları inşa eden İnkaları betimleyen bir resim. Üstte, büyük İnka tanrısı Viracocha.

MANCO CAPAC VE VIRACOCHA

Manco Capac, İnka mitolojisinin en önemli figürlerinden biri ve tanrısal özellikler atfedilen bir kraldır. Viracocha efsanesine göre, Manco Capac Viracocha'nın oğluydu. O ve kardeşleri İnka topraklarında seyahat ederek buradaki halkları tek bir çatı altında topladılar. Manco Capac'ın altın bir asası vardı ve bu asayı ona babası vermişti. Bu efsanenin bazı versiyonlarında Manco'nun gençken kardeşlerini kıskanarak onlara ihanet edip hepsini öldürdüğü söylenir. Böylece Cusco'nun hükümdarı haline gelmiştir.

◀ Kral ve kraliçe

Kral Manco Capac ve Kraliçe Coya Mama Oello'yu tasvir eden, 1550 tarihli bir resim.

Bu simge, Puma Punku'nun Peru'daki diğer uygarlıklar üzerinde geliştirdiği “barışçıl fetih” planı için de uygun görünür. Fakat efsaneye göre Kutsal Göl'e kısa elbiseler giyen kötü insanlar geldiler ve Viracocha'yı kuzeye gitmek zorunda bıraktılar. O gittikten sonra da uzun elbisesiyle ve müşfik tavrıyla alay ettiler. Bunun üzerine Viracocha yükseklerden deniz kıyısına indi ve bir gün dönmek üzere okyanusta kayboldu.

1921 yılında Peru kültürleri üzerine çalışan araştırmacılar, Paleo-Quechuan İmparatorluğu teorisini ortaya attılar. Teori, Tiwanaku'nun İnka İmparatorluğu'nun merkezi olduğunu ve İnkalarnın da aslında buradaki halkın asil sınıfı olduğunu iddia ediyordu. Ayrıca bölgedeki Quechuan, Aymaran ve Araucanian halkları da aynı kadim halktan geliyor ve benzer dilleri konuşuyorlardı. Aynı kökenden gelen bu halklara da “Paleo-Quechuan” denmişti.

Eski tarihçiler, ilk İnka kralı Manco Capac'ın Tiwanaku'lu olduğunu anlatır. Titiaca Gölü çevresindeki ölü gömülen kulelerin yani Chullpa'ların da Aymaran halkına ait olduğu düşünülmektedir. Ancak buranın ilk halkı, ölülerini İnkalarnla benzer bir biçimde mumyalıyordu. Tiwanaku ve İnka çömlekleri arasındaki benzerlikler de dikkat çekicidir. Tarihçi Montesinos “Amautas” olarak adlandırılan rahip kralların, kendi tanrıların dinini korumak amacıyla ülkelerinden kaçtıklarını yazmıştır. Bu da İnkalarnın Puma Punku halkının üst sınıflarından geldiğinin ve onlara düşman olan Aymaranlar tarafından ülkelerini terketmeye zorlandıklarının bir diğer kanıtı olarak görülmektedir.

▼ Mükemmel kesilmiş taşlar

Kalıntılar arasında görülen taşların kusursuz şekillerde kesilmiş olması, hala açıklanamayan bir gizemdir. Yapılar birbirine geçen, ince hesaplarla üretilmiş taşlardan inşa edilmiştir. Sağda, İnkalardan kalan bir maske.

PUMA PUNKU: PUMANIN KAPISI

Puma Punku'daki taşların sırrı, günümüzde hala çözülememiştir. Ağırlığı 800 tonu bulabilen granit taşlar, milimetrik olarak şekillendirilmiş ve üzerlerinde derinlikleri aynı olan delikler açılmıştır. Bu şekillendirme ve delik açma işlemleri ancak granitten daha sert bir malzeme ile yapılabilir. Doğada granitten daha sert olarak sadece elmas bulunur. Bazı arkeologlara göre söz konusu granit blokları şekillendirenler elmas uçlu aşındırıcı kullanmışlardır. Ancak bu teori doğru kabul edilse bile, taşların nasıl taşınıp yerleştirildiğini açıklayamaz. Birçoklarına göre bu Mısır piramitlerinden bile büyük, ancak çok az insanın bildiği bir gizemdir.

Eğer birkaç bin yıl önce Piramitlerin yapılmasının imkansız olduğu düşünülüyorsa, Puma Punku için ne denebilir?

Hayallerin görüldüğü topraklar

Çevresindeki tapınaklarla birlikte Puma Punku'nun Tiwanaku'nun ruhani merkezi olduğu düşünülüyor. Puma Punku büyük ihtimalle yerli halkın ölenlerin ruhlarına yuva olduğunu düşündüğü Illimani Dağı'nın bir parçası olarak görülüyordu. Bu bölgenin dünya ve ötesi arasında bir yerde durduğuna inanılıyordu. Aynı zamanda burada, halüsinojenik bitkiler kullanılarak hayallerin görüldüğü, önemli spiritüel törenler düzenleniyordu. Yanda, ünlü kral Manco Capac.

ANTİK MODÜLER YAPILAR

Puma Punku, Bolivya'daki dağların yüksek tepelerine yapılmış olan antik şehir Tiwanaku'nun 1,5 km uzağında bulunur. Bu alan İnkalar tarafından yerleşim için kullanılmış olsa da, kanıtlar buranın çok daha eskilerde gelişmiş bir uygarlığın usta zanaatçıları tarafından yapıldığını gösterir. Puma Punku'da açıklanamayan pek çok bulgudan biri, blok taşların birleşme noktasında bulunan izlerdir. Bu izler, metal mengene izini andırır. Uzun bir süre, T şeklindeki bu izlerin sıcak kalıpların taş blokların üzerine konularak yapıldığı düşünülürdü. Ancak daha sonra elektron mikroskobuyla yapılan incelemeler, erimiş metal izlerini ortaya çıkardı.

Gelişmiş bir şehir

Tiwanaku'da yaşayan, taş işçiliği ve inşaat teknikleri konusunda gelişmiş bilgilere sahip mühendisler, aynı zamanda bu şehirde sulama sistemleri, hidrolik mekanizmalar ve su sızdırmayan kanalizasyon hatları da inşa etmişlerdi. Üstte, bir İnka savaşçısının betimlendiği tablo.

DEVASA BİR YAPININ PARÇALARI MI?

Puma Punku'nun büyük, dört parçalık yekpare bir yapının kalıntıları olduğu düşünülmektedir. Ancak günümüze kalanlar tarihte yaşanan büyük bir afet sonrası bu büyük yapının yıkıldığını gösterir. Bu büyük afet ne olabilirdi? Bir deprem mi? Tüm dünyayı etkileyen bir tufan mı?

Kalıntılardaki bulgular, burada bir sel afetinin yaşandığını ve hatta bu afet meydana geldiğinde burada yaşayan insanlar olduğunu gösterir niteliktedir. Selin günümüzden 12 bin yıl önce yaşandığı düşünülmektedir. Selden kalan alüvyon içinde bulunan kemik ve eşya parçaları da oldukça dikkat çekicidir.

Puma Punku'daki kalıntılar kayıp bir uygarlığa ait olabilir mi? Buradaki taşların antik bir taş kesim yöntemiyle biçimlendirildiği açıktır. En azından bizim bugün çözemediğimiz bir yöntem kullanıldığını söyleyebiliriz. Eğer bu taşların kesimi için elmas kullanılmadıysa, ne kullanılmıştır? Bu, hala yanıtlanamayan bir sorudur.

◀ Güneş Geçidi

1877'de yayınlanan, E.G.Squier'in "Peru Gezisi Olayları" kitabından, Tiwanaku'daki "Güneş Geçidi"ne ait bir gravür.

Taşlar sadece yapı olarak çok sert, kesilmesi çok zor taşlar olmakla kalmaz, aynı zamanda çok da ağırdırlar. En yakın taş ocağı, kalıntılara 16 km uzaklıktadır. Bazıları 800 ton ağırlığındaki bu kayalar nasıl şekillendirilmiş ve bugün bulundukları yerlere nasıl taşınmışlardı?

Günümüzdeki teknolojiyle bile, bu taşların bu şekilde kesilip, bu alana taşınması oldukça zor, hatta olanaksız gibi görünür. O zaman tarih öncesi insanlar bu işi nasıl başardılar? Kalıntıların MÖ 500'den Buz Çağı'na kadar herhangi bir dönemden kalmış olabileceği söylenmektedir.

Bu alanı inşa eden insanların eğitilmiş, astronomi, toprak bilgisi ve matematikte çok gelişmiş olmaları gerekir. Ancak bu tür belgelere ait bir kalıntı bulunmamıştır. Puma Punku gibi bir yeri oluşturmak için çok önemli planlama ve yazılı hazırlıklar yapmak zorunludur ancak bunların da hiçbir izine rastlanmaz.

Kusursuz çizgiler

Sağda, Puma Punku'daki birbirine geçen taş mühendisliğinden bir detay. Taşların nasıl bu kadar kusursuz hatlarda kesildiği hala tartışılan bir sorudur. Solda, farklı rütbelerden İnka savaşçıları. Sağ altta, bu uygarlık için kutsal olan İnka Güneşi.

İÇ İÇE GEÇEN KAYALAR

Puma Punku kayalarındaki işçilik insanı hayrete düşürecek seviyededir. Yapıların inşasında harç kullanılmamış, taşlar muhteşem bir mühendisliğin ürünü olarak, birbirlerine geçirilerek birleştirilmiştir. Yekpare taşlar mükemmel doğrulukta kesilmiş, ancak bunun yanı sıra birbirine geçen taşlardaki delikler de milimetrik hassasiyetle yapılmıştır. Ayrıca deliklerin tümü, aynı derinliğe sahiptir.

Antik bir halk, bu kadar özenli ve zor bir işi nasıl başardı? Bir bulmacanın parçaları gibi birbirine geçen bu taşlar, nasıl taşındı ve üst üste yerleştirildi?

Günümüzde bölgede ağaç bulunmaması ve taş ocağı ile kalıntılar arasındaki uzaklık, esrar perdesini yoğunlaştırır. Bu bölgeyi gören ziyaretçiler, 2500 yıl önce bunun insan eliyle gerçekleştiğine inanmakta zorlanır.

Puma Punku'daki yapıların nasıl inşa edildiğiyle ilgili bazı açıklamalar, en az bu yapılar kadar gizemlidir. Bir iddiaya göre, uzaydan gelen varlıklar kendi teknolojilerini kullanarak insanlara bu yapıların tasarımını öğretmiştir. Başka bir iddiaya göreyse, yapıların bir bölümünü yerle bir eden sel felaketinde bu uygarlığın Puma Punku yapılarıyla ilgili yazılı belgeleri de yitip gitmiştir. Bazı araştırmacılar bu sel felaketini İncil'de anlatılan tufan olayıyla birlikte ele alır. Belki de Puma Punku tufanla yok olan uygarlıklardan biriydi. Bu antik gizem, bugüne kadar çözülemedi.

ROANOKE

KAYIP KOLONİ'NİN HİKAYESİ

AMERİKA'DA HALA TARTIŞILAN GİZEM, ülkenin kuruluş tarihinin öncesine dayanıyor. Bir İngiliz kolonisi kurmak amacıyla Amerika'ya gelen bir grup kolonistin ardında hiçbir iz bırakmadan kaybolması, günümüzde de çözülmeye çalışılan bir sır.

Vahşi dünyada yeni bir hayat kurmak için bilinmeyen bir kıtaya yolculuk yapan öncüler, onlara umut veren yeni doğmuş bebeğini taşıyan bir anne ve birdenbire, artlarında hiçbir iz bırakmadan kaybolan insanlar... Bu cümleler heyecanlı bir romanın konusu değil, tarihte yaşanan, gerçek bir hikayenin özeti. Kayıp koloninin hikayesi yüzyıllardır tarihçilerin, akademisyenlerin ve

araştırmacıların kafasını yordu, ancak bu gizeme dair bir ipucu bulunamadı. Kayıp Koloni'nin hikayesi 16. yüzyılda başladı. 1587'de İngiltere, Yeni Dünya'da bir koloni kurmaya karar vermişti. Aristokrat kaşif Sir Walter Raleigh, Kraliçe I. Elizabeth'ten bugünkü Virginia topraklarında bir koloni kurmak için yetki aldı. Amerika toprakları üzerinde kazandığı imtiyaz ve hakları kaybetmemesi için 10 yıl içerisinde, bu topraklarda bir koloni

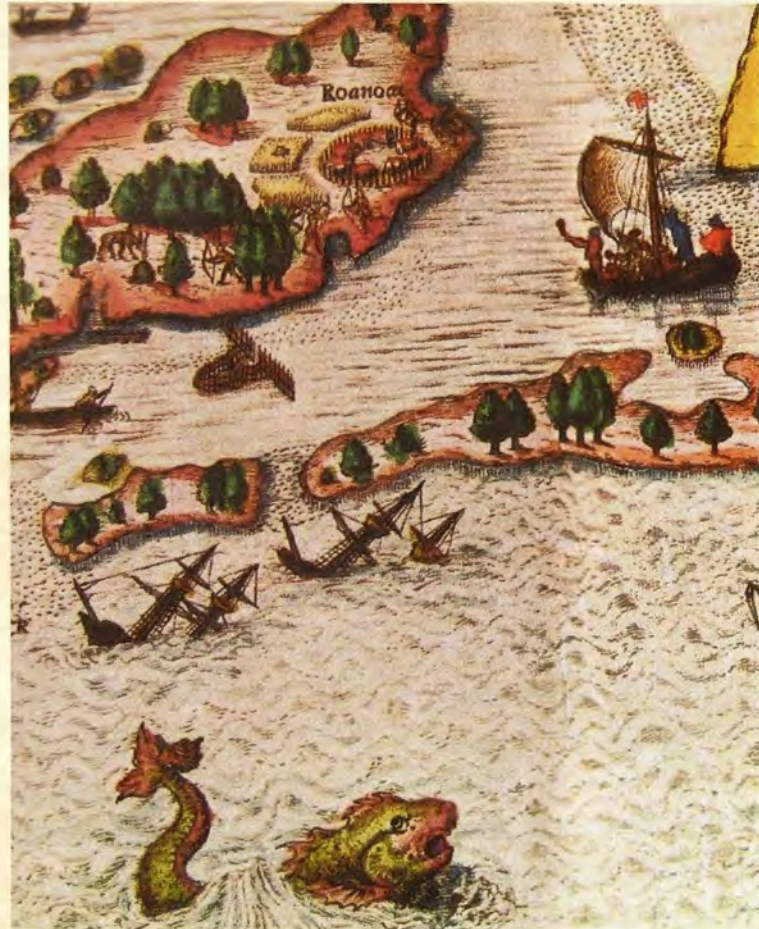
▼ Zenginlerin rüyası

Yeni Dünya'da toprak sahibi olmak ve buradaki zenginlikleri İngiltere'ye taşımak amacıyla Virginia'ya düzenlenen keşif ve yerleşim seferlerini, Sir Walter Raleigh organize etmişti.

Yarım kalan bir ipucu

John White'ın bir ağacın üzerine kazınmış kelimeyi buluşunu anlatan bir resim. Roanoke kolonisiyle ilgili başka hiçbir iz bulunamadı.

kurmak zorunda olduğundan, bu topraklarda yerleşmek üzere birçok sefer düzenledi. Kendisi asla Yeni Dünya'ya gitmemesine rağmen, 1585-1587 yılları arasında kalıcı bir İngiliz kolonisi kurmaya kararlı olan Sir Walter Raleigh'nin düzenlediği bütün seferler başarısızlıkla sonuçlandı.

YENİ DÜNYA'YA YOLCULUK

1585 yılında yola çıkan ilk seferi Sir Richard Grenville yönetiyordu. Daha yolculuklarını tamamlayamadan bir kaza geçiren ana geminin erzağı önemli ölçüde azaldı. Geç de olsa hedeflerine varan kolonistler, adanın yerlileriyle gümüş bir kupanın çalınması sonucu ortaya çıkan anlaşmazlıkları, birçok yerliyi öldürerek çözüme yolunu seçti. Sir Richard Grenville ise Nisan 1586'da döneceğine söz vererek adadan ayrıldı. Sir Grenville söz verdiği gibi Nisan ayında dönemedi, ancak Haziran ayında Karayipler'den dönen Sir Frances Drake, kolonistleri buldu ve onları İngiltere'ye götürmeyi teklif etti. Bir süre sonra adaya dönen Sir Grenville, boş bir koloniyi karşılaştı. Burada küçük bir yerleşim bırakarak İngiltere'ye geri döndü.

Sir Walter Raleigh'nin arkadaşlarından İngiliz sanatçı John White, o sırada bir bebek taşıyan kızı, damadı ve 114 yolcuyla bugünkü Virginia topraklarında bir koloni kurmak üzere gemiyle yola çıktı. Kolonistler, daha önceki sefer sırasında bırakılan 15 kişiyi almak için gittiğinde sadece bir kişinin kemikleriyle karşılaştı. Buranın yakınlarında yaşayan Croatan kabilesinden, buradakilerin saldırıya uğradıklarını ve kalan 9 kişinin bir botla kaçtığını öğrendiler.

Dostça ilişkiler

Croatoan kabilesiyle yakın ilişkiler kurmaya çalışan John White, kabilenin hayatını çizdiği resimlerle belgelemeye çalışıyordu. Üstte, onun çizgiyle bir Croatoan yerlisi.

KOLONİ VE YENİ UMUT

Yerleşimciler, 22 Temmuz 1587'de Roanoke Adası'na ayak bastılar. Evlerini inşa etmeye ve kalıcı bir yerleşim alanı kurmaya başlayan kolonistler, John White'ın kızı Eleanor Dare'in bir kız bebek doğurmasını uğurlu bir işaret olarak yorumladılar. Bebeğe, İngiltere kraliçesini anmak için kullanılan sözlerden hareketle, "Virginia" adı verildi.

Vahşi doğada bir koloni kurmak oldukça zor bir işti ve yerleşimciler kısa sürede ilk kışı geçirecek kadar erzakları kalmadığını gördüler. Bu sırada valilik görevine başlayan John White, Croatan kabilesiyle dostça ilişkiler kuruyor ve daha önceki yerleşimcilerin saldırdığı kabile ile ilişkilerini düzeltmeye çalışıyordu. White'ın yerli halka ve bölgeye dair çizimleri, bu gizemi araştıran tarihçiler için önemli kaynaklardan birini oluşturdu. Bu sırada avlanmaya giden bir kolonistin yerliler tarafından öldürülmesi sonucu, korkuya kapılan kolonistler, John White'tan İngiltere'ye dönüp yardım çağırmasını istediler. White gelirken erzak da getirecekti. Böylece White, 115 yerleşimciyi Roanoke Adası'nda bırakarak İngiltere'ye doğru yola çıktı. Ancak White İngiltere'ye döndüğünde ülkede savaş vardı ve bu yüzden gemisi, 1590 yılına dek Roanoke Adası'na geri dönemeyecekti.

▲ Yeni bir hayat

Kuzey Amerika'da doğan ilk İngiliz bebek Virginia Dare'in vaftiz törenini anlatan, 1880 tarihli taşbaskı bir resim.

◀ Malta haçı

Roanoke yerleşimcileri, başlarına birşey gelirse en yakındaki ağaca bu işareti çizerek tehlikede olduklarını birbirlerine anlatmayı kararlaştırmışlardı.

GERİ DÖNÜŞ ÇABASI

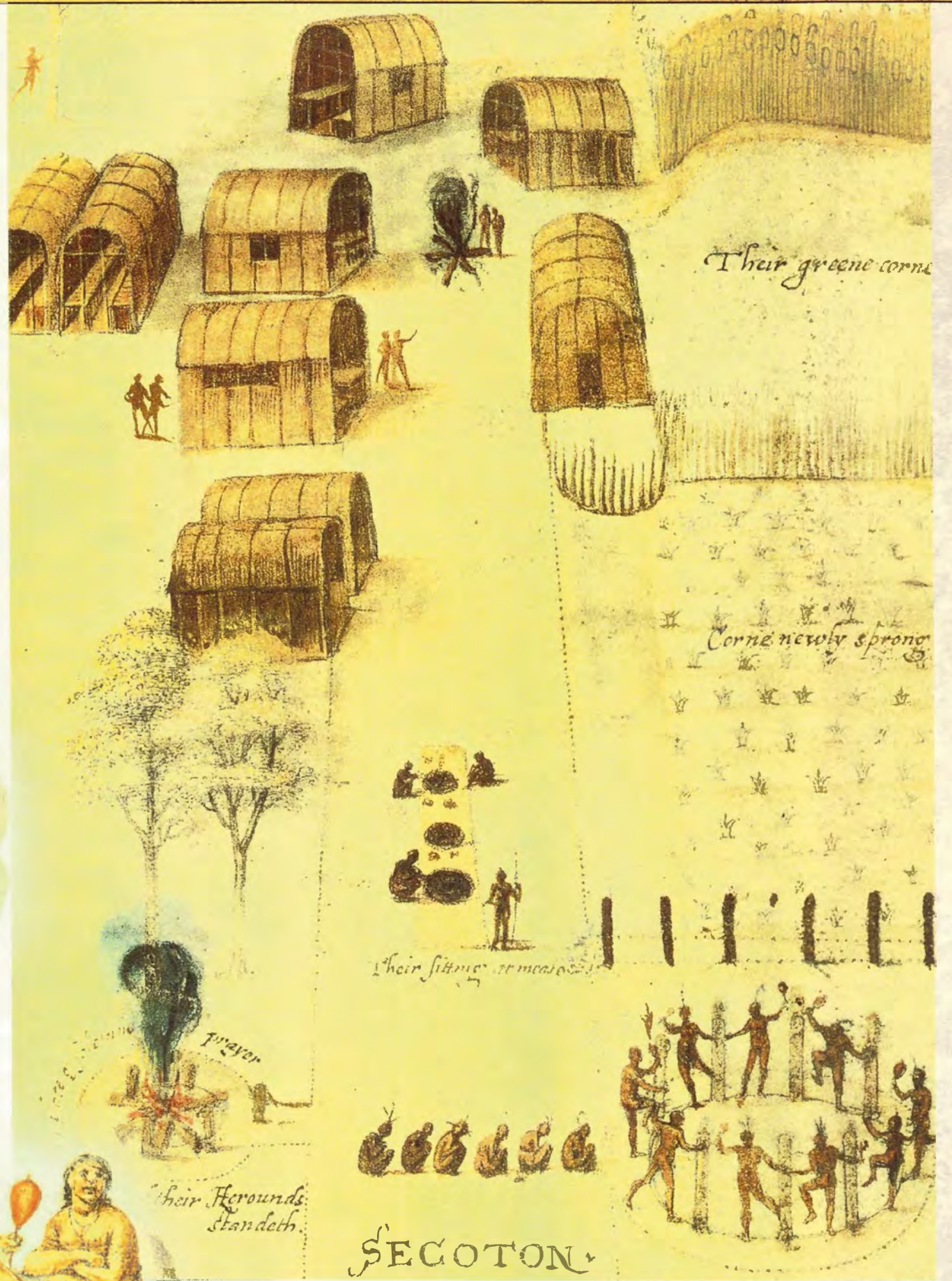
1588 ilkbaharında yola çıkmanın bir yolunu bulan John White, gemide yaşanan sorunlar ve kaptanın diğer gemilere saldırıp kargosunu kaybetmesi yüzünden İngiltere'ye dönmek zorunda kaldı. İspanya ile süren savaş sonucu John White, üç sene daha boyunca yeterince erzak toplayamadığı için beklemeye devam etti. Sonunda Karayiplere yapılan başka bir seferin kaptanını Roanoke Adası'ndan geçmesi için ikna ederek yola çıkabildi.

Üç uzun yıldan sonra, John White Roanoke'ye geri döndüğünde ne bulacağından pek emin değildi. Yine de dönüşte gördüğü manzarayı asla tahmin etmemiştir. Adaya geldiğinde, koloniden bir tek insan bile kalmamıştı. Yeni kurulan yerleşim alanında White ve adamlarının bulabildikleri tek şey, birkaç küçük top, açık bir sandık ve eskiden Roanoke yerleşimi olan alanı çevreleyen çit direkleriydi. Dikkat çeken durum ise, bu direklerden birinin üstünde "CROATOAN" yazması ve yakındaki bir ağacın üstünde de "CRO" harflerinin kazınmış olmasıydı.

Roanoke'nin güneyindeki Croatoan adlı bir adada, barışçıl bir Amerikan yerli kabilesi yaşıyordu, bu yüzden White, koloninin buraya gittiğini düşündü. Yerleşimciler, eğer başlarına birşey gelirse, yakınlarındaki ağaçların üzerine Malta haçı çizmek üzere anlaşmışlardı. John White, hiçbir ağaçta bu işareti göremediği için yerleşimcilerin zorla kaçırılmadıklarını, koloniyi kendi istekleriyle terk ettiklerine karar verdi. Croatoan Adası'na giderek kayıp koloniyi bulmak istedi ancak yolda bir kasırgaya yakalanınca, yerleşimcilerin kaderini öğrenmeden İngiltere'ye dönmek zorunda kaldı.

İlginc seremoniler

John White'ın çizgisinden Amerikan yerlilerinin yaptığı bir ateş töreni. Bir sonraki sayfada, yine White'ın çizdiği, kabile reisi olduğu düşünülen bir yerli.

BAŞKA BİR YERE Mİ GİTMEK İSTİYORLARDI?

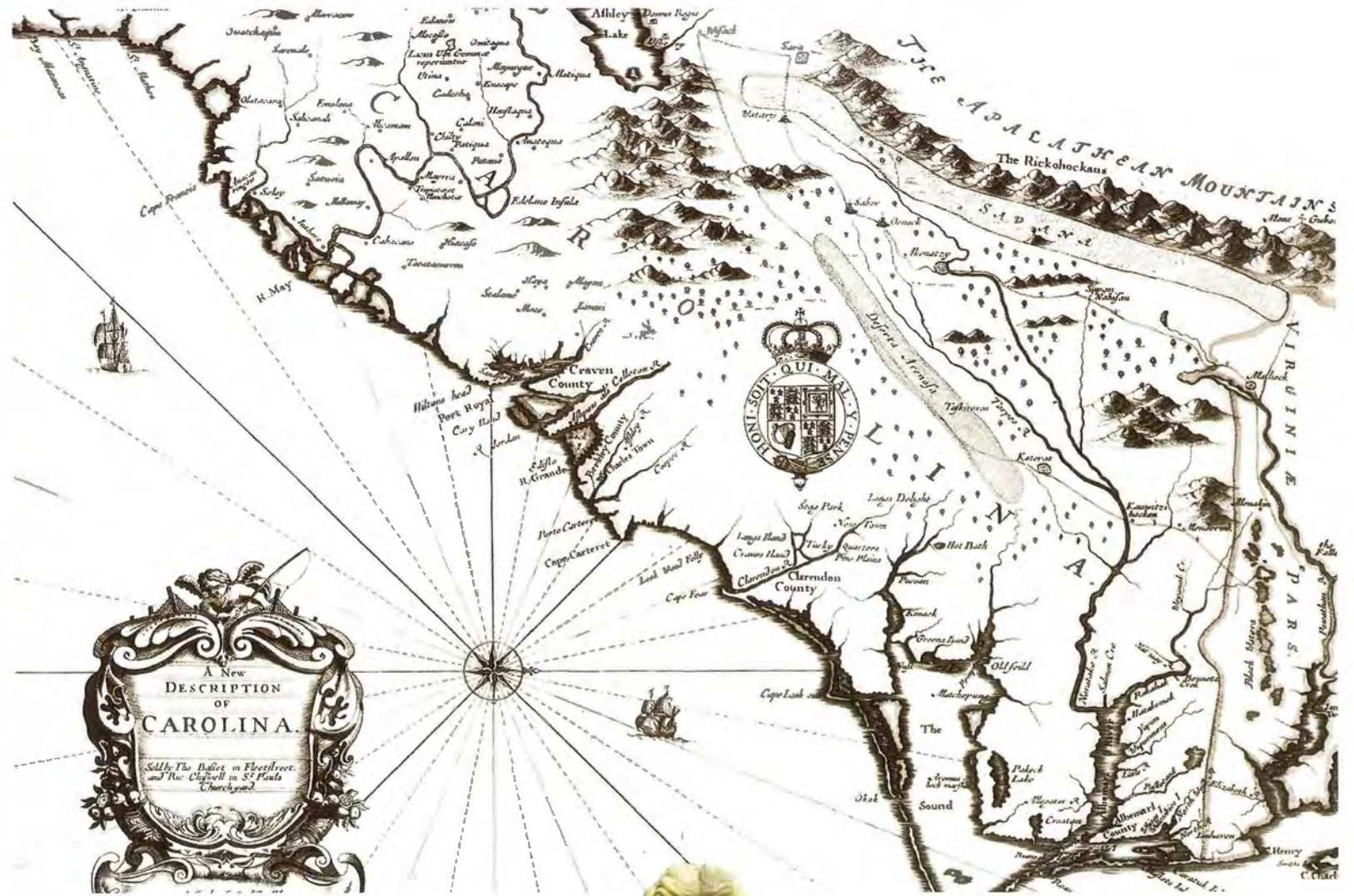
1587 yılının ilkbaharında Sir Raleigh Yeni Dünya'ya bir grup kolonist gönderdi. Kolonistleri taşıyan gemiler şimdiki Virginia'daki Chesapeake Körfezi yakınlarına doğru hareket ettiler. Gemiler Temmuz ayında buradaki sahillere ulaştılar. Daha sonra Kayıp Koloni olarak tanınacak olan bu grup, bir iddiaya göre buraya yerleşmek istedi ama donanma komutanı, kolonidekilerin Roanoke Adası yerine, bu yeni limana yerleşme isteklerini kabul etmedi ve kolonistleri Roanoke Adası'na bıraktı.

patches

▼ Kolonistlerin rotası

John White, Virginia'ya gelirken geçtikleri yolları, sonraki yerleşimcilere yol göstermesi amacıyla, haritalarla belgeliyordu.

Daha sonra Amerika'ya yerleşen kolonistler, Roanoke yerleşimcilerini arasalar da, 115 kişinin birinden bile haber alınamadı.

KAYIP KOLONİYİ AÇIKLAMAYA ÇALIŞAN TEORİLER

Roanoke Kolonisi'nin kaybolmasının ardından geçen 400 yılda, araştırmacılar ve akademisyenler tarafından birçok teori ortaya atıldı. Tüm yerleşimcilerin suçlu olduğu gibi bir hastalıktan ölmüş olabileceğinden yerliler tarafından yakalanıp öldürülmelerine ve hatta uzaylılar tarafından başka bir gezegene kaçırılmış olabileceğine kadar pek çok şey iddia edildi. Bazı teoriler kulağa diğerlerinden daha mantıklı geliyordu, ayrıca kayıp kolonistlerden kalan bazı izler de vardı. Ancak bu izler az ve birbirinden çok uzak noktalardaydı.

Yerleşimcilerin bir hastalıktan ölmüş olması düşük bir ihtimal olarak görüldü, çünkü White araştırdığı bölgede ne bir ceset, ne de bir mezar bulmuştu. Buradaki yapıların da ortadan yok olması dikkat çekiciydi; bu durum kolonistlerin gidişinden sonra yerlilerin gelip ahşap yapıların parçalarını yakacak olarak almış olabileceği şeklinde açıklandı. Yine de bir kanıt bulunamadı.

1607 yılında Kaptan John Smith ve bazı yerleşimciler Virginia'ya vardığında, Jamestown kolonisinin yakınlarında görüştikleri Powhatan kabilesinin şefi, kendi kabilesini ortadan kaldırmaya çalışan başka bir kabileyle işbirliği yaptıkları için

Roanoke'den gelenleri öldürdüğünü söyledi. Ancak hiçbir ceset kalıntısı ve arkeolojik kanıt bulunamadığı için İngilizler onun söylediklerini inandırıcı bulmadılar. 1616'da, Roanoke'den kalanların yakınlarda bir yerde yaşadıklarına dair söylentiler duyuldu, ancak tüm arama çalışmalarına rağmen bir sonuç alınmadı. 1709'da İngiliz bir kaşif olan John Lawson, Croatoan kabilesinden gelen Hatteras yerlileriyle karşılaştı ve bölgedeki yerlilerden farklı olarak gri gözleri ve daha açık renk saçları olduğunu tespit etti.

1880'lerdeyse Kuzey Carolina'da, Pembroke yerlilerinin yakınında yaşayan Hamilton McMillian adındaki bir adam, bu yerlilerin "Virginia'daki Roanokelerden" geldiklerini söylediğini yazdı. Sir Raleigh de geçmişte bu kolonistler için aynı tanıımı kullanıyordu. Hamilton ayrıca bu yerlilerin açık renk saçlara ve Avrupalılara benzeyen yüz hatlarına sahip olduklarını iddia etti. Hatta bazılarının, kayıp kolonidekilere benzeyen soyadları bile vardı.

Günümüzde Kayıp Koloni'nin akıbetini öğrenme amacıyla yapılan çalışmalar hala devam etmektedir. Soyadları kolonidekilere benzeyen Amerikan yerlileriyle DNA'larını inceleyen bir proje başlatılmıştır. Bilimin bazı cevaplar vereceği düşünülmektedir. Aksi halde Roanoke, Amerika'nın en eski gizemlerinden biri olarak kalmaya devam edecek.

◀ Virginia Dare'in akıbeti

Manteo'daki Elizabethan Gardens'da bulunan Virginia Dare heykeli, 1859'da Maria Louisa Lander tarafından yapılmış ve Kuzey Amerika'da doğan ilk İngiliz bebeğin yetişkin halini betimliyor.

PASKALYA ADASI

TAŞTAN DEVLERİN GİZEMİ

EFSANELER ADASI PASKALYA'DAKİ DEV HEYKELLER, adeta tanıklık ettikleri tarihi yansıtıyor. Gizemli bir halkın eserleri olan bu heykellerin anlamı ve bulundukları yerlere nasıl taşındıkları hala anlaşılamıyor.

“Öyle tahmin ediyorum ki Paskalya Adası bu gezegendeki en eski uygarlıklardan birinin kalıntılarından sonuncusu. Farklı yerlerde ortaya çıkan ve sonra yok olan bir uygarlığa ait kalıntılar. Bu adanın kökenlerini keşfettiğimizde dünyadaki ilk uygarlığı da belirlemiş olabileceğimizi düşünüyorum”.

Norveçli kaşif Thor Heyerdahl Paskalya Adası'nda yaptığı uzun ve zorlu çalışmaları bu cümlelerle özetliyordu. Bu öyle sıradan bir görüş değildi. Heyerdahl, Kolomb'dan çok daha önce, antik dönemlerde inşa edilen teknelerle de okyanusların aşılabileceğini kanıtlamak için 1955 yılında, 12 yerlinin de yardımıyla, 18 günde Paskalya Adası'na ayak basmak için sadece ağaç gövdelerini ve taşları kullanmıştı. Ve bu seviyede bir uygarlığın sonunu getirecek kadar büyük bir deniz depremi yaşanmış olabileceği tezini de ortaya atmıştı.

Yerliler tarafından “Rapa Nui” olarak anılan ada, 1722 yılında Hollandalı denizci Jakop Roggeveen tarafından, Paskalya bayramında bulunmuştu. Adamları hiçbir deniz haritasında görülmemeyen bu kara parçasına ayak bastıklarında büyük bir şaşkınlık yaşamışlardı. Ancak bu şaşkınlığı üzerlerinden atar atmaz adanın yerlilerinden bir düzinesini de öldürmüşlerdi. Ada ile ilgili daha gerçekçi bilgiler 1744 yılında adaya çıkan doğabilimci Georg Forster sayesinde elde edildi. Forster ada için “hiç de çekici değil” demişti ama gerçekte Paskalya Adası hem doğanın, hem de tarihin küçük bir mucizesi gibiydi.

Yaklaşık 160 km²lik bir alana sahip olan ada, küçük bir yüzölçümüne sahiptir. Pasifik Okyanusu'nun lacivert sularında bir nokta olan ada, Şili'den 3800, Tahiti'den 4200 km uzaklıkta, Polonezya Adaları'nın en doğuda olanıdır. Dünyanın diğer yerleşim bölgelerine en uzak bu noktası, doğaya ve zamana karşı direnmeyi başaramamış bir cennet olarak anlatılır. Oluşumu kesinlikle volkanik, dağlık bir topraktır. Üzerindeki ağaçlar çok uzun değildir ve adadaki tek su kaynağı oldukça sık görülen yağmurlardır. Bir zamanlar Tahiti Krallığı'na ait olan ada 1888 yılında Brander ailesine miras kalmıştır. Sonra da bu aile tarafından Şili hükümetine satılmıştır. Ve günümüze kadar Şili'nin tek kolonisi olarak kalmıştır.

Herşeyden uzakta

Altta, uydudan çekilmiş resmi görülen Paskalya Adası, etrafındaki en yakın kara parçasından yaklaşık 4000 km uzaklıktadır. Tüm gizemini korumayı başarmış gizemli bir cennet parçasıdır. En altta, Ahu Akivi sit alanında, yüzleri denize dönük olan Moai'ler.

ADANIN LANETİ

Paskalya Adası'nda nüfusun en çok 10 bin kişiye ulaşmış olduğu düşünülüyor. Adanın eko-sisteminin daha fazla kişi için hiçbir zaman yeterli olmadığı biliniyor. Kaynaklar azalırken, bir zamanlar yoğun olan palmye ormanlarının tarım ve dev heykellerin geçmesine yol açmak için yok edildiği düşünülüyor. Burada yaşamış olan toplumun, kanlı bir iç savaş ve hatta yamyamlık sonucunda çöktüğü de araştırmacıların iddiaları arasında. Bir zamanlar ayakta duran, ancak günümüzde kıyılarda devrilmiş duran Moai'ler sanki adalılarının kaderini simgeliyor.

İç Savaş ve kıtlıktan sonra Batı uygarlığı ile tanışmak da bu adadaki medeniyet için adeta bir lanet olmuş. Ada halkının büyük bir kısmının köleleştirildiği ve yok edildiği düşünülüyor. Belki de adanın kaderi, Moai'lerin bekler gibi görüldüğü bilinmeyen şeyin denizden gelişikle değişecektir.

GİZEMLERİN BEKÇİSİ OKYANUS

Paskalya Adası'nda 2000 kişi yaşamaktadır. Buradaki halk, koyun, domuz yetiştirir, mısır, meyve ve tahıl eker, bolca da balıkçılık yapar. Günümüzde düzenli aralıklarla turist akınına uğrayan ada, geçmişte ulaşması zor ve tehlikeli bir yerdeydi. 1859 yılında Perulu bir grup maceraperest adaya çıkarak, içlerinde bir grup yaşlı bilgenin de bulunduğu yerli halkı sürgün ettiler. Okyanusun ortasında bulunması ve etrafında sadece sonsuz gibi görünen suların olması, Paskalya Adası'nı kurtarmaya yetmedi. Yine de böylesi bir tecrit, en eski sırların bile korunarak bugüne ulaşmasını sağladı. Moai'lerin gerçek sırları da bu şekilde korundu. Bu yapılar, hemen hepsi sırtları denize dönük pozisyonda duran yüzlerce dev heykeldir. Bunları kimler yapmıştı ve

anlamları neydi? Adada hiçbir zaman 4000'den fazla insan yaşamadı. O kadar ki nüfusun bunun üzerine çıktığı dönemlerde yiyecek kıtlığından adada yamyamlık başlamıştı. Peki adada bu kadar kısıtlı sayıda bir nüfus varken, bu dev taşları buraya kimler taşıdı, kimler oydu ve bu gizemli heykelleri kimler dikti?

Moai'ler, bazıları 10 m'ye kadar uzanan yaklaşık 1000 dev taş figürdür (ancak yerde yataç durumda bulunan El Gigante, dev adlı Moai'nin uzunluğu 20 m'yi bulur ve 150 tondur). Bunlar ve adanın etrafında, okyunusun derinliklerinde gömülü diğer heykellerin yapımı için ada halkının insanüstü bir çaba gösterdiği düşünülür. Heykellerin oyulduğu taşlar, Rano Raraku volkanından şimdi bulundukları yere kadar onlarca kilometre boyunca taşınmış olmalıydı. Moai'lerin boyları 1 m ile 20 m arasında değişiyordu ve takıntılı bir şekilde her biri diğerinin aynısı olacak şekilde yapılmıştı. Orijinal hallerinde başlarında da kırmızı bir şapka bulunuyordu. Ama gerçekte bu devler detaylarında birbirlerinden ayrılıyordu. Günümüzde 600 tanesi ayakta kalan bu heykeller çoğunlukla hava koşulları nedeniyle, sonra da insan faktöründen dolayı yok oldu. Dalgaların şiddeti, sahil şeridinden 500 m içeriye kadar etki ederek, bulunan heykelleri etrafa fırlattı. Yakın bir zamanda heykeller yine eski yerlerine konularak ayağa dikildi. Ancak bir tanesi, dünyanın bu uzak köşesinde doğanın gücünü hatırlatmak amacıyla denize doğru, olduğu noktada bırakıldı.

Esrarengiz bir bakış

Ahu Akivi'dekiler dışındaki tüm Moai'lerin bakışları adanın ortasına çevrilidir.

Korkunç ayinler

Poike ve La Perouse köyleri arasındaki bir evde yamyamlığın izleri olarak kabul edilebilecek bazı izlere rastlanmıştır. Bu geleneğe sözlü anlatılan hikayelerde de yer bulur.

MOAI'LERİN SIRRI

Moai'ler nasıl yapıldı ve bu birkaç tonluk dev taşlar buraya nasıl taşındılar? Moai'lerin yapıldığı Rano Rarku kraterine giden uzun yol boyunca onlarca Moai uzanır. Bunların bazıları tamamlanmış ancak taşıma sırasında oldukları yerde bırakılmıştır. Bazıları ise tamamlanmadan yarım bırakılmıştır. Bunun dışında yaklaşık 400 Moai ise hala volkanın duvarlarında kazılı olarak bulunmaktadır. Bu görüntü, bu heykelleri yapan antik halkın aniden oradan ayrılmak zorunda kaldığı izlenimi yaratır. Kraterin dibinde birçoğu heykelleri yapmakta kullanılan taş aletlere rastlanmıştır. Bittiklerinde, Moai'lerin sahile kadar taşınmaları gerekmişti. Paskalya Adası'nın eski halkının mekanik bilgileri yoktu. Doğal kaynakları da son derece kısıtlıydı. Ve bu heykelleri sürüklemelerine yardım edecek hayvanları da bulunmuyordu. Bu noktada ortaya farklı teoriler atıldı. Örnek vermek gerekirse, Katherine Routledge'e göre bu dev heykeller çakıl taşlarının üzerinde kaydırılarak ve yuvarlanarak buraya kadar getiriliyor ve yine aynı taşlardan yapılan rampalar yardımı ile bulundukları yerlere dikiliyorlardı. Taşıma sırasında heykellere zarar vermemek için, rampalar ezilmiş patates ile kayganlaştırılıyordu. İstenilen yere geldiklerinde taşıyıcılar, ahşap manivela benzeri aletlerle heykelleri kaldırıyorlardı.

Yarım kalan heykeller

Kabası yapılan yaklaşık 400 Moai volkanın duvarlarında kalmıştır. Bu önemli geleneğe ara verdirecek kadar önemli ne olmuş olabilir? Üstte, Moai'lerin yapımında kullanılan aletlerden biri.

Tek bir model

En küçüklerinden en büyüklerine kadar, Moai'ler aynı modelde kazınmıştı. Orijinal hallerinde hepsinin başlarında kırmızı taştan bir şapka vardı. Gözleri de beyaz mercan ya da süngertaşından yapılmıştı.

Kayıp teknoloji

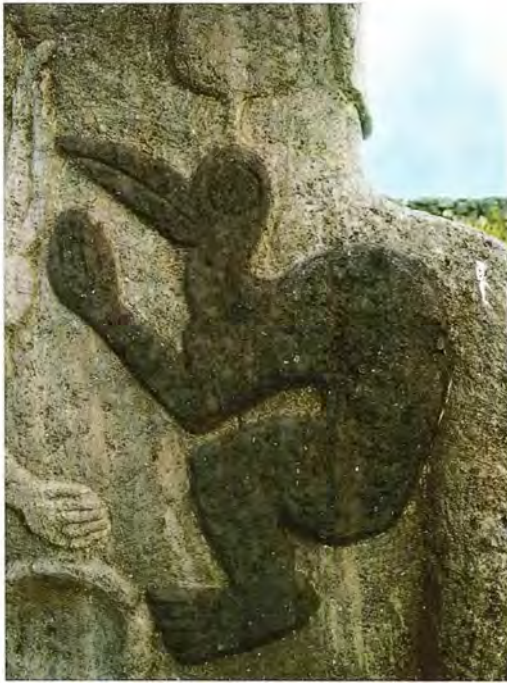
Dev Moai'lerin ne şekilde ayağa dikildikleri ile ilgili birçok teori mevcuttur. Bazıları dünya dışı varlıkların bunu yapmış olabilecekları ihtimali üzerinde dururken, daha bilimsel çalışmalar artık yok olmuş eski teknolojileri canlandırmaya çalışır.

GERÇEĞİN PEŞİNDE

Amerikalı araştırmacı Steven Fischer, Moai'lerin denizden ada sahillerine gelen ağaç kütükleri üzerinde taşınmış olabileceğini savunmuştu. "Denizden gelen" denmesinin sebebi, adada fazla ağaç olmamasıdır. 1960 yılında adadaki en güzel Moai örneklerinden bir grubu ayağa diken arkeolog William Mulloy, 4 m'lik ve 10 tonluk bir Moai'yi 20 günde taşımayı başarmıştı. Adada yaşayan 10 kadar yerliden yardım alan Mulloy, dev heykeli büyük bir kızıağın karnından kaydırarak getirmişti. Moai'nin kenarlarını halatlarla büyük bir sapana bağlamış ve hafifçe sallanmasını sağlayarak dikleşene kadar itmişti. Kendi içinde oldukça ilginç olan bu teorinin de bazı kusurları vardı. Moai'lerin dikildikleri o geçmiş dönemde adada yeterince tahta ve halat bulunmuyordu. Adada devam eden palinoloji çalışmaları (Botanik biliminin bir alt dalı olan palinoloji, polen sporlarını araştırarak bilim dalının adıdır) konuyla ilgili aydınlatıcı bilgilere ulaşmamızı sağlamıştı. 30 bin yıl önce bu bölgede kısa gövdeli ağaçlar ve bazı bitki türleri yetişiyordu. Mesela, yaprakları ip yapısında kullanılan hau hau ağacı ve gövdesi kolay yanan bir ağaç tipi olan Toromiro ağaçları Moai'lerin yapımında ve taşınmasında kullanılmış olabilir. MS 800'ler civarında, Moai'lerin inşasından önce her şey değişti. Kalıntılar üzerinde yapılan analizlerde bu dönemde adada önemli miktarda ağacın yanmış olduğu görüldü. 1400'lü yıllardan kalma kalıntılarda ise ağaç izine bile rastlanmadı. Bu arada ne olmuş olabilir? Bir varsayım sunabilmek için Paskalya Adası'nın tarihinde bilebildiğimiz kadar geriye gitmemiz gerekir. Adada oturduğu bilinen ilk topluluğun geçmişi MS 300'lere dayanır. Bu halk ya Polinezyalı ya da Güney Amerikalıydı. Belki de kanolarla şans eseri bu adaya ulaşmışlardı. Mimarileri Tiahuanaco'dakilere oldukça benziyordu. 400'lü yıllar civarında "ahu" adını verdikleri cenaze platformları

kullanmaya başlamışlardı. 1100'ler civarında da bu platformların üstlerine dev heykeller dikmeye başladılar.

▲ Kuş-Tanrı efsanesi

Moai çağı sona erdikten sonra adada Kuş-Tanrı Make-Make adına yeni bir din gelişti. Make-Make tanrısının sembolü ise bir yumurtaydı.

► Sadece en cesaretlilerin yapabileceği bir dalış

Tangata Manu (Uomo-Uccello) törenine katılanların; çılgın dalgaların ve köpekbalıklarının arasından yüzerek Motu Nui kayalığına ulaşması ve oradaki sayısız kuş yuvasından bir yumurta alarak kırmadan karaya getirmesi gerekiyordu (fotoğrafta en uzakta olan kaya). Altta, Rapa Nui filminden bir sahne.

SINIF ÇATIŞMALARI

Adada anlatılan efsaneler burada yaşayan iki ayrı ırktan bahseder: Batı'dan gelen "uzun kulaklı" adanılar ve doğudan gelen "kısa kulaklı" adamlar. Uzun kulaklılar hükmedenler, kısa kulaklılar da hizmet edenlerdi. 1680 ile 1774 yılları arasında bir zamanda uzun kulaklılar, kısa kulaklılardan bütün Moai'leri denize atmalarını istediler. Kısa kulaklılar bu emri reddettiler ve uzun kulaklılar tarafından sürgüne mahkum edildiler. Ancak köleler ayaklandı ve uzun kulaklıları dev çukurlarda yaktılar. Yakın zamanda yapılan kazılarda bulunan dev bir çukur ve içinde bulunan insan ve kül kalıntıları da bu olayı doğrular nitelikteydi. İki ırk, bu kadar kısıtlı kaynağı olan bir adada yaşamaya neden karar vermiş olabilir? Nesilden nesile anlatılanlara göre "yeryüzünde hayatta kalmayı başarmış" tek ırk olduklarına inanıyorlardı. Bu efsanenin gerçek anlamı hala çözülemedi. Geçen zamanla birlikte ada halkı da Moai inancından Kuş-Tanrı inancına geçmişti.

Bu geçişin izleri birçok tahta ve taş heykelde ve kayaların üzerlerine işlenen resimlerde net olarak görülür. Sembol olarak Make-Make tanrısının yeniden doğumu simgeleyen yumurta formunu kullanıyorlardı. Her yıl, Rano-Kao kraterinin eteklerindeki Orango

köyünde bir tören düzenleniyordu. 1878 yılına kadar devam ettirilen bu törenlerde Kelt, Kuzey Afrika, Arap ve Ortadoğu halklarının geleneklerine benzer bölümler görülüyordu. Bu sadece bir tesadüf müydü, yoksa yeryüzünün en eski ve tek medeniyetine ait gelenekler mi sergileniyordu?

UZAK BAĞLANTILAR

Paskalya Adası'nı diğer uzak topraklara bağlayan farklı bir özelliği daha bulunur: Adadaki en eski uygarlığın, geçen yıllar içinde ortadan kaybolan Rongo-Rongo ismi verilen bir yazıları vardı. Bazı kutsal mağaralarda hala bu tip yazılar görülebilir. Ancak girişleri yabancılara kesinlikle yasaklanmıştır. Günümüze sadece 29 ahşap tablet ulaşabilmiştir. Tabletlerin yapıldığı bu ağaç tipi günümüzde adada bulunmamaktadır. Üzerindeki yazı Güney Amerika hiyerogliflerini ve Hint vadilerinde kullanılan yazıları anımsatır. Tahta tabletler üzerindeki hiyeroglifler, bu topraklardan çok uzaklardaki Hint vadilerinde bulunan antik şehir Mohenjo Daro'dakilerin neredeyse aynısıdır. Paskalya Adası'nın yeri düşünüldüğünde burası dünyanın diğer ucudur. Her iki yerde de bulunan bu yazılar halen deşifre edilebilmiş değildir. 1800'lerin ikinci yarısında Tahitili bir rahip olan Etienne Jaussen yazıları okumak için bir anahtar bulduğunu düşünür, ancak bunun gerçekleşmesi için Alman antropolog Thomas Barthel, Jaussen'in çalışmalarını bulup 1955 yılında gün ışığına çıkartana kadar beklemek gerekmiştir.

Rahibe ait belgelerin bir kısmı da İtalya'da, Sacro Cuore Tarikatı'na ait bir kilise olan Grottaferrata'da bulunmuştur. Jaussen'e göre tabletlerde yazan dualar aşağıdan başlayarak, soldan sağa okunmalıydı. Ve her satırda tableti çevirmek gerekiyordu. 1996 yılında, Steven Fisher 22 tableti çözdüğünü açıkladı. Ona göre de tabletler bazı erotik hikayeler yoluyla dünyanın yaradılışını anlatıyorlardı. Yazılanlar dışında, adada babadan oğula yüzyıllardır anlatılan hikayeler de çok uzak bir zamanda gerçekleşen gizemli olaylardan bahseder. Örneğin Moai'lerin iki rahip tarafından kendi başlarına hareket ettirildikleri ve sonra da bunların aniden ortadan kayboldukları anlatılır.

DEVAM EDEN EFSANE

Paskalya Adası'nın ilk sakinleri kimlerdi? Diğer bir soru da, 1786 yılında Fransız kaptan Jean François de La Prouse tarafından adaya yapılan bir keşif gezi sırasında duvarlara kazılan resimlerle ilgilidir. Ressam Gaspard Duché de Vancy adadaki yerli halkı da resmetmişti, ancak enteresan bir şekilde hepsini Avrupalı özelliklerle çizmişti.

Bu kadim yerde gözümüzden kaçan şey ne olabilir? Bazıları tüm antik uygarlıklarda olduğu gibi batan bir kıtadan bahseder. Atlantis, Mu ya da Lemurya. Paskalya Adası, uzak bir geçmişte batan, büyük bir kıtanın yüzeyde kalan kısmı olabilir mi? Moai'ler adanın eski ve ilk sakinlerini temsil ediyor olabilirler mi? Yeraltına açılan, ancak denize doğru yaklaştıkça birden kesilen tüneller, yaşanan büyük bir depremde kapanmış olabilir mi? Paskalya Adası, Agartalıların yaşadığı efsanevi yer altı dünyası ile bağlantılı olabilir mi? Yoksa kısaca, gezegenimizle ilgili henüz bilemediğimiz birçok gizem olduğu gerçeğini kabul etmemiz mi gerekiyor?

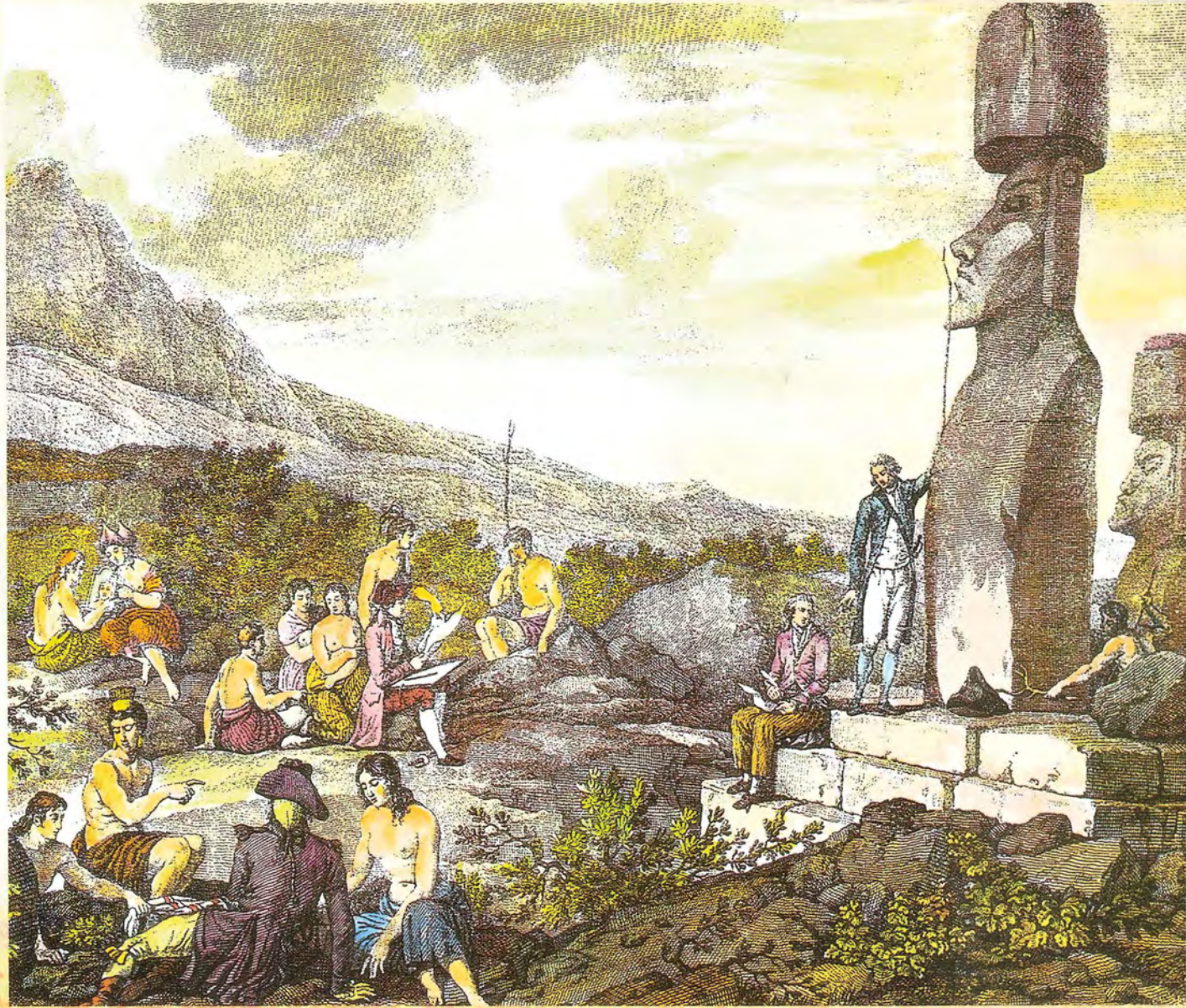
◀ Kültürler arasında bir köprü

Adada Rongo-Rongo adı verilen antik yazı örnekleri bulunmaktadır. Ancak zaman içinde Rongo-Rongo kelimelerinin anlamı unutulmuştur. Yan sayfada, Güney Amerika'daki veya Hindistan'ın bir bölgesinde bulunan hiyerogliflere çok benzeyen tabletler.

▶ Gizemli sakinler

Sağda, Duché de Vancy'nin çizimlerinden biri. Ada sakinleri Avrupalılar'a benzer özelliklerle resmedilmiştir. Bu durum, adada yaşayan halkın kökenleri ile ilgili oldukça değişik tezlerin ortaya atılmasına neden olmuştur. Altta arka planda, Ahu Tongariki sit alanından Moai'lerin görüntüleri.

ANALİTİK İNDEKS

A
 III. ARETAS 158, 160
 A DAİRESİ 111
 ABİDOS 19, 138, 140, 141, 142, 143
 ABORJİNLER 24, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242
 AFGANİSTAN 194
 AFRİKA 13, 14, 20, 36, 38, 39, 47, 65, 90, 122, 150, 151, 152, 153
 AFRODİT 88
 AGAMEMNON 88, 100, 112, 113
 AGARTA 26-33, 63, 83, 307
 Tapınakçılar 28
 AGRA 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233
 AHRİMAN 178
 AHURA MAZDA 176, 178, 180
 AKDENİZ 12, 14, 16, 18, 77, 81, 95, 160, 192, 196
 AKREP KRAL 138-143
 AKSUM 151
 ALBERQUERQUE 246
 ALICE SPRINGS 236
 ALPLER 84, 85
 ALTIERJINGA 238
 ALTIN ÇAĞ 26
 AMADEUS, gölü 236
 AMERİKA 38, 39, 90, 248, 264
 Güney 15, 29, 30, 33, 36, 224, 275, 280
 Kolomb öncesi Amerika 306
 Kuzey 38, 58, 59, 261
 Latin 65
 Orta 36, 261, 264, 267
 AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ 25
 AMERİKA YERLİLERİ 225, 279
 AMYTİS 165
 ANADOLU 12, 77, 88
 ANAHİTA 176
 ANANGU 237, 238, 240
 ANASAZİ 246, 247, 248, 249, 250, 251
 ANATI, EMMANUEL 85
 ANDLAR 36, 272, 273
 ANGKOR 218-225
 Thom 221, 224
 Wat 218, 219, 221
 ANKA KUŞU 18
 ANSE AUX MEADOWS 58, 59
 ANTARKTİKA 18, 65

APOLLO 79
 ARABİSTAN, ARAPLAR 43, 151, 155, 156, 158, 159, 192, 195, 305
 ARAMATYALI YUSUF 51, 52
 ARIADNE 98
 ARJANTİN 27
 ARKEO-ASTRONOMİ 17
 ARKEOLOJİ 23, 90, 91, 92, 93, 120, 206, 247
 ARTHUR, KRAL 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53
 ARYAN, ırkı 63, 64, 65
 ASHE, GEOFFREY 53
 ASTROLOJİ 164, 221
 ASTRONOMİ 33, 61, 120, 163, 164, 167, 198, 251, 276, 277, 282
 hizalamalar, oryantasyon 113, 114, 119, 120, 124, 250, 276
 Gözlemevi 120, 124, 167, 198, 251
 ASTRONOMİK 143, 224, 267, 282
 ASTRONOT TAŞI 86
 ASURLULAR 164
 ASYA 13, 28, 29, 39, 62, 65, 66, 90, 133, 178, 192, 194, 195, 197, 198, 199, 264
 ATAHUALPA 31
 ATİNA 88, 94
 ATİNALILAR 13, 14, 98, 100, 107
 ATKINSON, RICHARD 120
 ATLANTİK (Bkz. Okyanus)
 ATLANTİS 12-19, 20, 22, 307
 AUBREY HOLES 122
 AVALON 48-53
 AVEBURY 87, 124, 128-131
 AVESTA 179
 AVRUPA 16, 17, 34, 35, 39, 44, 46, 60, 62, 65, 83, 84, 90, 95, 116, 118, 128, 130
 AVUSTRALYA 236, 237, 240, 241, 242
 AY (Bkz. Tutulma, Piramitler) 116, 126, 198, 250, 261, 282
 AYERS ROCK (ULURU) 236-243
 AYERS, SIR HENRY 236
 AZOR 15
 AZTEKLER 15, 260, 261
 AZTLAN 14

B
 BAALBEK 144-149
 BABİL 162-167
 bahçeleri 164, 165

BABİL KULESİ 162
 BACON, FRANCIS 15
 BAĞDAT 162
 BAHAMALAR 15
 BAHREYN 209
 BALTAZAR (Babil kralı) 166
 BANDİTACCİA NEKROPOLÜ 76, 79, 81
 BARBIERO, FLAVIO 18
 BARTHEL, THOMAS 306
 BAYON 220, 223, 223
 BENT, THEODORE 152
 BEYTÜLLAHİM 179
 BINGHAM, HIRAM 272, 273, 278
 BISENTINA, ada 27, 83
 BİZANSLILAR 181
 BLAVATSKY, HELENA PETROVNA 24, 27, 29, 32, 64
 BOLİVYA 32, 83
 BOLSENA, gölü 27, 83
 BOMBAY 178
 BOUILLEVAUX, CHARLES-EMILE 218
 BREZİLYA 27, 39
 BRİTANYA 17, 114, 116, 118
 BRİTANYALILAR 40, 41, 42, 48, 51, 95
 BRONZ ÇAĞI 95, 100
 BUDA 219, 221, 225
 BUDİZM, BUDİST 29, 68, 69, 71, 219, 221, 224
 BURCKHARDT, J. LUDWIG 156
 BÜYÜK BRİTANYA 16, 42, 48, 50, 51, 52, 60, 87, 128
 BÜYÜK EVLER 248
 BÜYÜK HAN 192
 BÜYÜK İSKENDER 139, 166, 194
 BÜYÜK KİROS 166
 BÜYÜK ZİMBABVE 150-155

C
 CAMELOT 40-47, 53
 CAMLANN 47, 50
 CAMUNI 84, 85, 86, 87
 CAPRA, FRANK 71
 CARNAC 114-121
 CASA RINCONADA 249, 250
 CASTELLANI, VITTORIO 16, 17, 18
 CATHERWOOD, FREDERICK 264, 265
 CENGİZ HAN 195, 196
 CENNET 23, 26, 69

CHACO KANYON 246-251
 CHALICE WELL 51, 52, 53
 CHICHEN ITZA 252-259
 CHRÉTIEN DE TROYES 43, 45, 46
 CHURCHWARD, JAMES 22, 23, 24
 CİZVİTLER (Bkz. İsa'nın yoldaşları)
 CLIFF PALACE 247
 COOK, JAMES 24
 COPAN 264-267
 CORTÉS, HERNAN 35, 36
 CROMLECH 115
 CUZCO 19, 30, 32, 38, 272, 273, 278

Ç
 ÇAĞ 88
 ÇİN, ÇİNLİ 20, 27, 28, 39, 69, 71, 155, 192, 193, 194, 198, 220

D
 III. DARIUS 194
 DAİDALOS 98
 DALAI LAMA 28
 DARWIN, CHARLES 20
 DE BARROS, JOÃO 151
 DE FUENTES Y GUZMAN,
 DE POMARES, FELIPE 30
 DE SEPULVEDA, ANTONIO 36
 DEMİR ÇAĞI 86
 DEV DUVARLAR 19, 110, 143, 278
 DEVLER KALDIRIMI 132-135
 DİCLE 163, 180
 DİYOJEN 60
 DOĞRUSAL A, B 100, 106
 DOLMEN 17, 116, 117, 119, 120
 DOYLE, A. CONAN 269, 270, 271
 DÖRPFELD, WILHELM 93
 DREYER, GUNTER 140
 DRUIDLER 17, 41, 122, 130
 DUCHE DE VANCY, GASPARD 307
 DÜNYA KRALI 26, 28
 DÜNYA MİRASI 81, 84, 198, 237, 264

E
 EDEN 23, 105, 106, 107, 108, 109
 EDFU 143

EGE, deniz 16, 103, 104
 EJDERHA, takım yıldızı 224, 225
 EKİNOKS 277, 282
 EKVATOR 34, 39
 ELBA, ada 300
 EL DORADO 34-39
 ELMAS YILAN kabilesi 239
 ENDONEZYA 20, 39
 EPOMEO, dağ 27
 ER-LANNIC 17
 ERATOSTENE 18
 ERIK, KIZIL 54, 56, 58
 ERIKSSON, LEIFUR 56, 57
 ESAÜ 161
 ETİYOPYA 151
 ETRÜSKLER, ETRÜSK 76, 77, 78, 79, 81, 82, 83, 87
 EVANS, ARTHUR 100, 101, 102, 103
 EXCALIBUR 44, 45, 46, 47

F
 FESTOS 100
 FESTOS DİSKİ 100
 FILIPP II (İspagna kralı) 36
 FINN GALL 133, 134
 FINN McCOOL 132, 134
 FIRAT 163, 164, 165
 FISCHER, STEVEN 304
 FLORES CEBALLOS, EDWIN 278, 279
 FORSTER, GEORG 300
 FOUR CORNERS COUNTRY 246-247
 FRANCESCO SAVERIO (San) 39
 FRANCISCO ANTONIO 30
 FRANSA 16, 42, 43, 47, 114, 116, 181, 194
 FRAU, SERGIO 18
 FREUD, SIGMUND 94

G
 GALGANO (Aziz) 44, 45
 GALLER 78
 GILES, ERNEST 236
 GİRİT, GİRİTLİ 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 110, 112
 GİZA 224
 GLASTONBURY 48, 49, 50, 51, 52, 53
 Kulesi 49, 51
 GOBİ çölü 22, 23, 28, 62
 GOODRICH LORRE, NORMA 53

GOSSE, SIR WILLIAM 236
 GÖBEKLİTEPE 104-109
 GÖLÜN LEYDİSİ 47
 GRAAL 40, 43, 45, 46, 47, 51, 52, 161
 GRÖNLAND 55, 56, 58, 59
 GUATAVITA, gölü 34, 35, 36
 GUATEMALA 30, 264, 265, 267
 GUINEVERE (Kral Arthur'un eşi) 44, 47, 49, 50
 GÜN DÖNÜMLERİ 47, 125, 126, 121, 127, 129, 131, 285, 250, 275, 277, 282
 GÜNEŞ (Ayrıca bkz. Tutulma, Piramitler) 35, 60, 85, 95, 122, 124, 125, 126, 129, 140, 164, 167, 179, 198, 220, 236, 250, 261, 274, 277, 278, 282

H
 II.HENRY (İngiltere kralı) 48
 HAECKEL, ERNST 20
 HALBHERR, FEDERICO 100
 HALİKARNASLI DİONYSOS 77
 HALLEY, EDMOND 33
 HAMMURABİ 164
 kanunları 164
 HANCOCK, GRAHAM 279
 HARAPPA 207, 208
 HARUN 156, 159, 151
 HATŞEPSUT 138
 HAWKINS, GERALD 126, 126, 282
 HAYAL
 Dünyası 238
 Yolu 238
 Zamanlar 238, 239, 240, 241, 242

HEEL STONE 124, 125, 127
 HELEN (Spartalı) 88, 92
 HELLULAND 57
 HERJOLOFSSON, BJARNI 56, 57
 HERKÜL SÜTUNLARI 12, 16, 18
 HERODOT 14, 77, 162
 HEYERDAHL, THOR 300
 HIERAKONPOLİS 140, 141, 145
 HILTON, JAMES 66, 68, 70, 71
 HIMMLER, HEINRICH 29, 64, 65
 HİRİSTİYANLIK, HİRİSTİYAN 43, 45, 117, 192, 193
 HITLER, ADOLF 29, 62, 63, 64, 65, 70
 HİMALAYALAR 29, 62, 66, 69, 71
 HİNDİSTAN, HİNT 20, 23, 26, 27, 32, 39, 69, 155, 178, 194, 197, 206, 207, 210, 306
 HİNDU, HİNDUİZM 23, 26, 63, 206, 210, 211, 219, 221, 222
 HİSARLIK 91, 92, 93
 HİTİTLER 164

HİYEROGLİF MERDİVENLERİ 265
 HOMEROS 88, 91, 92, 94, 95, 110, 111, 112, 113
 HONDURAS 208, 211
 HORBİGER, HANS 63
 HORUS 143
 HOTTENTOTLAR 24
 HÜSREV, KRAL 180

I
 INGSTAD, HELGE ANNE 59
 INTI, INTIHUATANA 277
 IRAK 162
 ISCHIA 27

İ
 İLYADA 88, 90, 95, 100
 İNCİL 151, 161, 162
 İNDRA 206
 İNDUS, vadileri 206, 207, 209, 210, 211, 306
 İNGİLTERE 42, 43, 46, 122, 128, 130
 İNKALAR 30, 31, 32, 39, 83, 225, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 283
 Kayıp şehirleri 272
 İPEKYOLU 192, 193, 194, 195, 198
 İRAN KÖRFEZİ 160
 İRAN, İRANLI 164, 165, 166, 179, 180, 181
 İRLANDA 120, 122, 132, 134, 135
 İSA PEYGAMBER 42, 43, 51, 65, 219, 221
 İSA'NIN YOLDAŞLARI 38, 39
 İSKOÇYA 61, 132, 134, 135
 İSLAM, MÜSLÜMAN 151, 178, 197
 İSPANYA 30, 35, 36, 60
 İŞGALCİLER 30, 36
 İŞTAR KAPISI 162, 163
 İTALYA, İTALYAN 18, 27, 31, 32, 38, 44, 45, 46, 76, 77, 84, 95, 100, 116, 307
 İZLANDA 27, 55, 56, 61

J
 I. JAMES (İngiltere kralı) 126
 VII. JAYAVARMAN 221, 224
 JAINİZM 203, 204, 205
 JAPONYA 39
 JAUSSEN, ETIENNE 306, 307
 JOHNSON, DAVID 281
 JONES, INIGO 126

K
 KA 140, 141
 KADAJİNGERA 238
 KAHİRE 142
 KALI YUGA 26, 224
 KALİFORNİYA 25, 27
 KALKİ 26
 KAMBOÇYA, KAMBOÇYALI 218, 219, 220, 224, 225
 KANADA 38, 57, 59
 KANDIU 240
 KANGURU-TAVŞAN, KABİLE 239, 240, 241
 KARA KOTA 22, 23
 KARAKAL 67
 KARBON 14, 17, 126, 130, 141, 282
 KARTACA, KARTACALILAR 18, 77
 KAYA RESİMLERİ 84, 85, 247
 KAYADAKİ KILIÇ 44, 45
 KEILLER, ALEXANDER 130
 KELTLER, KELTLİK 17, 41, 42, 43, 44, 48, 50, 84, 85, 122, 126, 130, 181, 305
 KER PORTER, SIR ROBERT 176
 KERCADO 118
 KERLESCAN 118
 KERMARIO 117
 KHAJURAHÖ 200-205
 KIZILDENİZ 160
 KİVA 249, 250
 KMER 218, 220, 221, 222, 224
 KNOSSOS 96-103, 110
 labirenti 98
 sarayı 98, 100, 102, 103
 KOLDEWEY, ROBERT 162
 KOLEZYUM 260
 KOLKOV 22, 23
 KOLOMB ÖNCESİ 22, 260, 272, 273
 KOLOMB, KRİSTOF 15, 59, 300
 KOLOMBİYA 34, 35
 KOLOSİMO, PETER 299
 KOSOK, PAUL 280, 282
 KRİTİAS 12
 KUDÜS, tapınak 166
 KUNDİNGAS 238, 239
 KUŞ-TANRI 305
 KUTSAL ATEŞ 180, 181
 KUTSAL MIZRAK 64, 65
 KUZEY DENİZİ 57, 62

L

LA PÉROUSE,JEAN FRANÇOIS DE 307
 LABRADOR 57
 LAENG, GUALTIERO 85
 LAMA (keşiş) 26, 67, 69, 70
 LANCELOT 43, 47
 LANSEN, EDWARD 25
 LAOS 220
 LE PLONGEON,AUGUSTUS 22
 LEMURYA 20-25, 307
 LEMURYALILAR 24, 25
 LHASA 28, 29
 LİBYA 12, 13, 16
 LİMA 31, 32
 LİVİUS 77
 LLOYD STEPHENS, JOHN 264
 LOPEZ, ANDREA 38, 39
 LOST HORIZON (KAYIP UFUK) 66
 LOYOLALI IGNATIUS (AZİZ) 38, 39
 LUCUMONI 82, 83
 LUKSOR 143

M

MACHU PICCHU 19, 272-279
 MADAGASKAR 20
 MAHABHARATA 210
 MAHANGA 28
 MAHATMA 28
 MALEZYA 20
 MALORY, SIR THOMAS 46
 MALTA 17
 MANETHO 18, 139, 140
 MARCO POLO 192, 193, 194
 MARDUK 162, 164
 MAUCH, KARL 151
 MAUDSLAY, ALFRED P. 266
 MAUPERTUIS, PIERRE-LOUIS 33
 MAYA 22, 25, 224, 225, 264, 265, 266, 267
 MEGALİTİK 17, 114, 115, 116, 118, 120, 122, 124, 127, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 277
 MEGALİTLER 17, 28, 108, 109, 114, 120
 MEKONG 181

MEKSİKA 15, 35, 39, 204, 211
 MÉNEC 108, 111, 113
 MENELAUS 88
 MENELİK 139
 MENHİR 17, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 128, 129
 MERLİN 41, 44, 46, 51, 122
 MESAVERDE 247
 MEUX, SIR HENRY 130
 MEZOPOTAMYA 141, 162, 163, 164, 166, 209
 MILIONE, IL 192
 MISIR 13, 14, 15, 16, 19, 38, 100, 118, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 152, 194, 224, 261, 278
 MISIRLILAR, MISIR 15, 16, 17, 18, 22, 116, 138, 139, 143, 150, 166, 167, 206, 276, 278, 279
 MİKEN, MİKENLER 16, 93, 103, 110-113
 MİNOS 97, 98, 100, 103
 Sarayı (Bkz.Girit) 98, 101, 102
 MİNOTOR 96, 97, 98, 100, 101
 MOAI 209, 300, 302, 303, 304, 305, 307
 MOĞOLLAR, MOĞOLİSTAN 22, 62, 69, 70, 181, 195, 196, 198
 MOHENJO DARO 206-211, 306
 MONMOUTHLU GEOFFREY 43, 48, 49
 MONTE SHASTA 25, 27
 MONTEZUMA 35
 MORDRED 47
 MORGANA 44, 47
 MOUHOT, HENRI 218
 MOZAMBİK 151
 MU 20-25, 307
 MULLOY, WILLIAM 304
 MUSA 161
 MÜLLER, ROLF 276
 MWALİ 154

N

II. NEBUKADNEZAR 162, 164, 165, 166
 NAKAAL 23
 NARMER 141
 NAVAJO 247, 251
 NASCA, çizgileri 280-285
 NEBATİLER 160, 161
 NEKHEN (Bkz. Hierakonpolis)

NEOLİTİK 28, 116, 118, 120, 122, 125, 127, 128, 130, 131, 161
 NEWTON, ISAAC 33
 NİL 138, 139, 141, 166
 NİL VADİSİ 276
 NORMAN, ERIC 30
 NORVEÇ 54, 61, 95
 NOSTRADAMUS 225
 NOTT, JULIAN 285
 NUH 162
 NURAGHE 18

O

ODYSSEIA 95
 OFİR 150, 151, 152
 OKYANUS
 Atlantik 15, 17, 22, 25, 57, 60, 132, 275
 Hint 20, 25
 Pasifik 22, 23, 25, 275, 300
 OLAUS MAGNUS 62
 ORANGE, nehir 152
 ORİON, takım yıldızı 224, 278, 284
 ORTADOĞU 17, 23
 OSİREİON 19, 142, 143
 OSİRİS 140, 142
 OSSENDOWSKI, FERDINAND A. 26

Ö

ÖZBEKİSTAN 192, 198

P

PAİTİTİ 38, 39
 PAKİSTAN 194, 206
 PALENQUE 266, 267
 PALİNOLOJİ 304
 PALMİRA 168-175
 PANAMERİKAN 280
 PAPUA 24
 PARADESHA 26
 PARİS 88, 91, 95

PASİFAE 96, 97
 PASKALYA adası 19, 22, 33, 209, 278, 300-307
 PAUSANİAS 111
 PEKİN 195
 PERCİVAL 43
 PERİLER KRALLIĞI 48
 PERNIER, LUIGI 100
 PERS 158, 160, 161
 PERSLER 43, 166, 178, 181, 194, 195, 198
 PERU, PERULU 19, 30, 31, 32, 34, 38, 39, 83, 275, 280, 288
 PETRA 156-161
 PHNOM PENH 219
 PINARBAŞI 91
 PIZARRO, FRANCISCO 30, 273
 PİRAMİTLER 262, 265
 Ay 260, 262, 263
 Güneş 260, 261, 262
 Keops 261
 PİTEA 60, 61, 62
 PLATON 12, 13, 14, 15, 17, 18
 PLİNİUS 194
 POLIA, MARIO 38
 POPOL UH 261
 POSEİDON 96, 97
 PRİAMOS 88, 91, 94, 95
 Sarayı 92, 94
 Hazinesi 92
 PUEBLO BONITO 246, 248, 249, 250
 PUMA PUNKU 286-293

Q

QUETZALCOATL 262, 263, 279

R

II. RAMSES 138, 139
 III. RAMSES 158
 RAMA 211
 RAMAYANA 210, 211, 224
 RAPA NUI (Bkz. Paskalya Adası)
 RAVANA 211
 REICHE, MARIA 282

RENDERS, ADAM 151
 RHYS, SIR JOHN 53
 RİGVEDA 206
 ROANOKE 294-299
 ROERICH, NICHOLAS 70
 ROGGEVEEN, JAKOB 300
 ROMA, ROMALI 38, 41, 42, 44, 62, 76, 77, 78, 79, 81, 84, 91, 118, 122, 126, 130, 138, 160, 161, 260
 RONGO-RONGO 209, 306
 ROOSEVELT, FRANKLIN D. 33
 ROOSEVELT, THEODORE 33
 RORAİMA 268-271
 ROUTLEDGE, KATHERINE 303
 RUSYA 69, 194, 198

S

I. SETI 138, 139, 142
 SABA, kraliçe 151
 SAİS 13, 14, 15
 SAKSONLAR 40, 42
 SAMANYOLU 274
 SANTORİNİ 16, 103
 SARDİNYA 17, 18, 87, 120
 SCHÄFER, ERNST 29
 SCHÄFER, keşif birliği 29
 SCHLIEMANN, HEINRICH 90, 91, 92, 93, 94, 95, 101, 111, 112, 113
 SCHLIEMANN, PAUL 16
 SCHLIEMANN, SOPHIA 92
 SCLATER, PHILIP L. 20
 SEMERKAND 192-199
 SFENKS 19, 224, 278
 SHANGRI-LA 66-71
 SILBURY TEPEŞİ 130
 SITCHIN, ZECHARIA 167
 SİCİLYA 17, 53
 boğazı 18
 SİPAPU 249
 SİQ 156, 158, 159
 SOFAER, ANNA 250
 SOFALA 151
 SOLON 13, 15
 ST GEORGE GRAY, HAROLD 130

STAFFA, adası 132, 133, 134
 STEPHENS, JOHN LLOYD 30
 STONEHENGE 122-127
 STRABON 194
 STUKELEY, WILLIAM 129
 SÜLEYMAN 151, 152
 hazinesi 3
 madenleri 150
 tahtı 176
 SÜMERLER 17, 141, 163, 166, 167, 182-189

Ş

ŞAM 156, 197
 ŞAMBALA 28, 68, 69, 70, 71
 ŞİLİ 39, 300
 ŞİVA 222

T

TAC MAHAL 226-233
 TA-KUAN, CHEU 220
 TAHİTİ 300
 TAHT-I SÜLEYMAN 176-181
 TAPINAKÇILAR 37, 181
 TARQUINIA 77, 78, 79, 81
 TARQUINIUS PRISCUS 77, 82
 TAY 224
 TEBRİZ 176
 TENOCHTITLAN 15
 TEOTIHUACAN 260-263
 TEOZOFİ CEMİYETİ 24, 32, 64, 70
 TERRAKOTTA ORDUSU 212-217
 THERA (Ayrıca bkz. Santorini) 16, 103
 THESEUS 96, 98
 THOM, ALEXANDER 115
 THULE 60-65
 topluluğu 62
 TITICACA 83
 TİBET, TİBETLİ 24, 25, 28, 29, 62, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 71
 TİMAEUS 12
 TİMURLENK 196, 197, 198, 199
 TİNTAGEL 47

TİREN, denizi 16, 76, 77
 TİZPON 180, 181
 TJUKURPA 238
 TOLOMEO, CLAUDIO 61
 TONLÈ SAP 224
 TOPRAK ANA 82
 TOTEM 242, 243
 TROANOYAZMASI 22, 24
 TROYA 16, 77, 88-95, 96, 101, 111, 112, 113
 atı 88
 TROYALI 160
 TUTULMA 120, 126, 282
 TÜRKİYE 91, 95

U

ULUĞ BEY 198, 199
 ULURU 236-243
 UNİ 82
 UR 166, 167
 URUBAMBA 273
 UYGUR 22

Ü

ÜRDÜN 158, 160

V

VALCAMONICA 84-87
 VALİNDA 209, 210
 VEIO 77, 78, 79
 VENTRIS, MICHAEL 112
 VERNE, JULES 61
 VERSAILLES 222
 VILCABAMBA 272, 273
 VILCANOTA 276
 VINCI, FELICE 95
 VIRACOCOA 279, 283
 VIRGILIO, MARONE 61, 77
 VİKİNGLER 54, 55, 56, 57, 58, 59
 VİNLAND 54-59
 VİŞNU 26, 180

VON DÄNIKEN, ERIC 285
 VON ESCHENBACH, WOLFRAM 46, 181

W

WALLACE, ALFRED RUSSEL 20
 WEWELSBURG 64, 65
 WHEELER, SIR MORTIMER 209
 WINDMILL TEPEŞİ 130
 WITHERHILL, ALFRED 251
 WONDJINA 237
 WOODMAN, JIM 285

X

XİPE 261
 XOCHIPILLI 260

Y

YAHUDİLİK 161, 162
 YAMYAM, YAMYAMLİK 25, 288
 YARATILIŞ 162
 YENİ GİNE 24, 38
 YILDIZLAR 17, 116, 119, 120, 130, 154, 198, 224, 250, 251, 267, 274, 278, 282, 284
 YUCATAN 22, 30, 271
 YUNANLILAR, YUNANİSTAN 16, 17, 18, 88, 92, 95, 96, 100, 110, 112
 YUVARLAK MASA 28, 43, 44, 46, 47, 51
 Şövalyeleri 40, 42, 45, 46, 53

Z

ZAMBEZİ 152
 ZARAFŞAN 194
 ZEHİRLİYİLAN kabilesi 239, 240
 ZENOBİA 170, 171, 172, 173, 174, 175
 ZERDÜŞT 178, 179, 180, 181
 ZERDÜŞTLÜK 178, 179, 181
 ZEUS 14
 ZİGGURAT 162, 164, 165, 166, 167
 ZÜMRÜT ŞEHRİ 28

KAYIP DÜNYALAR ATLASI

BOYUT

"ESKİLERİN, BİZİM BİLMEDİĞİMİZ BAZI SIRLARI
BİLDİĞİNİ KABUL ETMEK ZORUNDAYIZ."

ALBERT EINSTEIN

